

ပါရာဇိကဏ်အောင်ပန်း

(ဒုတိယပါရာဇိကအဖွင့်)

ဓမ္မဒါန

အရှင်ဉာဏသာမိ ၊ မြစ်သား ၊

သာသနာ-၂၅၅၄

ကောဇာ-၁၃၇၂

ပါရာဇိကဏ်အောင်ပန်း ● (ဒုတိယပါရာဇိကအဖွင့်)

၁။ ဒုတိယပါရာဇိကအဖွင့် ဝါကျအဖြေများ ၁

၂။ အဘိဓာန်ဋီကာ ဝိဂ္ဂဟများ ၃၂၉

၃။ ဓာတ်+ပစ္စည်းများ ၃၅၉

၄။ နေတ္တိဟာရထုတ်ပုံများ ၃၇၅

စုံလင်စွာဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ တန်ဆာဆင်၍

ရေးသားထားပါသည်။

ကိုလတ် + မြသံစု ၊ အောင်သံဃေ အောင်စိဆင်း
မန္တလေးမြို့ ၊ (ဖုန်း) ၀၉-၅၁၀၀၈၀၀

ပါရာဇိကဏ်အောင်ပန်း

(ဒုတိယပါရာဇိကအဖွင့်)

ဓမ္မဒါန

အရှင်ဉာဏသာမိ (မြန်သား)

သာသနာ- ၂၅၅၄ ခု

ကောဇာ- ၁၃၇၂

စာရေးသူ၏ ဆန္ဒ

ကျမ်းပြုဆရာတော်ကြီး တစ်ပါးက အဋ္ဌကထာကျမ်းများကို အဖွင့် တူရာ တူရာ ပေါင်းကာ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်းအားဖြင့် ၃-ကျမ်း ၃-အုပ် ပြုလုပ် ရလျှင် ကောင်းလိမ့်မည်ဟု အကြံဖြစ်ခဲ့ဘူးပါသည်။ ထိုအကြံကို အကောင်အထည် ဖော်မသွားနိုင်ရှာပါ။

ဤစာရေးသူသည်လည်း စာချတန်း (ပါရာဇိကဏ်) ဒုတိယနေ့ ဆိုင်ရာ ပါကျများကို စုစည်းကာ တစ်အုပ်ထည်း စုပေါင်းပေးလိုက်ရလျှင် စာသင်သားတစ်ယောက်အတွက် ကျမ်းစာအဖုံဖုံကို ကြည့်ရှုရခြင်းမှ သက်သာကာ စာချတန်းအတွက် အချိန်တိုတိုဖြင့် အောင်မြင်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ထင်မိပါသည်။

သို့သော် စာချတန်းစာအုပ်ကား “နတ်ကြီးတယ်”ဟု ပြောခြင်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အုပ်ရေ (၁၀၀၀) ရိုက်၍ (၁၀) အုပ် ရောင်းရဖို့ မလွယ်ပါ။ ဆရာ ဆရာကြီးများသည် စာချသည်နေရာတွင် အထင်ကရပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ ဖြစ်ကြပါသော်လည်း စာအုပ်ထုတ်ဝေသည့် အခါ ထင်သလောက် မပေါက်မြောက်ကြပါ။

မိမိသည်လည်း စာချတန်းစာအုပ် ထုတ်ရမည်ကို မဝံ့မရဲ ဖြစ်မိပါသည်။ သို့သော် စာရေးသူ၏ ဆန္ဒမှာ “စာအုပ်ထဲမှ ရသည့်ငွေသည် စာအုပ်နဲ့ပဲ ကုန်သွားပစေ”ဟု ရည်ရွယ်ချက်ထားကာ ထုတ်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စာချတန်းကြီးတစ်ပါးက “စာချတန်းက ရမ်းပြီးရတာကွ၊ ကိုယ်ပြီးတာနဲ့ တည့်သွားရင် အောင်တာပဲကွာ” ဟု အမိန့်ရှိခဲ့ဘူးပါသည်။

ထို့ကြောင့် စာချတန်းသို့ ရောက်ရှိနေကြသော စာသင်သား အပေါင်းတို့သည် ဇွဲလုံ့လ ဝီရိယထားကာ ကြိုးစား အားထုတ်နိုင်ကြပါစေဟု ဆန္ဒ ပြုလိုက်ရပါသည်။

အရှင်ဉာဏသာမိ
သာသနဓဿီရိပဝရဓမ္မာစရိယ
ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဒီယနိကာယဘာဏက
ဝိနယဝိဇ္ဇာ ဒီယနိကာယဝိဇ္ဇာ (ပထမ)
မန္တလေးဒီယနိကာယဝိဇ္ဇာ

သံဝဇ္ဇေတဗ္ဗ - အက္ခရာဝင်္ဂ

အက္ခဒဿာ	၁၆၃	က္ကယ်	၈၀	ဇနပဒစာရိကံ	၃၀
အဂ္ဂေါ	၁၅၀	က္ကန္တမိလေ	၁၁၆	ဈာပေတိ ဝါ	၂၀၇
အတ္တနော ဘာဇနံ	၁၈၃	က္ကသိဂိလိပဿေ	၁၃	တံသရိရံ	၃၁၁
အဒ္ဓသခေါ အာယသ္မာ	၇၇	ဥဇ္ဈာယန္တိ	၈၈	တဉ္စခေါ အရဉ္စည	၈၃
အဒိန္နံ	၁၂၉	ဥဗ္ဗဋ်	၁၉၇	တတ္ထဇာတကံ	၁၇၁
အမိဝတ္ထော	၃၁၁	ဧဝေရိဝိဝံ ဘာသိတာ	၈၀	တတ္ထေဝပရိပတိ	၃၁၁
အနဝယော	၃၀	ဩစရေကော	၂၈၂	တတြိပဝိသိတွာ	၂၆၈
အနာဒိယန္တော	၃၁၁	ဩစရိတွာ	၂၈၂	တိကကုဋိယော ကရိတွာ	၁၈
အနာပတ္တိ	၃၁၁	ဩကိရေက္ခော	၂၈၅	တိကကုဋိယော သိန္နိတွာ	၂၇
အနကမ္မာ	၄၈	ဩဒနိယယရံ	၃၁၆	တိရစ္ဆာနကတပရိဂ္ဂဟော	၃၀၇
အနဒ္ဓယာ	၄၈	ဩမဋ်	၁၉၇	တေကဋ္ဌလယာဂု	၃၂၃
အနုသညာယမာနော	၇၅	ကဋ် ဝါ လတံ ဝါ	၁၇၁	သေမယာ သန္ဓာယ	၈၃
အန္တရဘောဂိကာ	၁၅၉	ကရမရာနိတော	၂၇၆	ထေယျစိတ္တော	၁၃၉/၂၇၂
အန္တောဇာတကော	၂၇၆	ကာလော	၁၄၆	ထေယျသမိတံ	၁၃၄/၁၃၉
အပရဂ္ဂု	၁၅၇	ကိံတေံ သိက္ခဝေ	၄၅	ဒိရုဂဟေ	၆၆
အပရိဘောဂိကရောတိ	၂၀၇	ကိကံကိကာသဒ္ဓေါ	၄၀	ဒိရုနံ ကိဗ္ဗ	၇၇
အဘိဇ္ဇေ	၃၁၃	ကုမ္ဘကာရကဓမ္မ	၃၆	ဒုတ္တဋ်	၁၇၃
အဘိရူပါ	၄၀	ကုမ္ဘကာရပုဇ္ဈော	၂၃	ဒေဝဂဟဒိရုနိ	၆၆
အမနဿော	၁၀၉	ရုက္ခာရောဂိကံ	၆၉	ဒေသော	၁၄၆
အရည်	၁၂၅/၂၆၀	ဗိယန္တိ	၈၈	ဒွိရံထကောသိ	၃၁၁
အဝိပောသာ	၄၈	ဧတ္ထိ	၁၅၇	ဇနတ္တိတော	၂၇၆
အာစရိယကေ	၃၆	ဂစ္ဆတိ ဝါ အာပတ္တိ	၁၇၁	ဓမ္မစရန္တော ပရစ္ဆတိ	၂၄၉
အာစိက္ခတိ	၂၈၂	ဂဏကော	၆၆	နဂရပဋိသမိရိကာနိ	၆၉
အာဒိယံ	၃၁၁	ဂိပူပစာရော	၁၁၃/၁၁၆	နဂပရရိဂ္ဂဟိတံ	၃၀၀
အာပတ္တိ ဥသိန္နံ	၂၈၂	ဂိမောနာမ	၁၀၉	နာဝါ	၂၃၄
အာပတ္တိ ဒုတ္တဋ်ဿ	၂၀၇	ဂိဇ္ဈကုဋေ	၁	နာဝါယ နိက္ခိတ္တံ	၂၃၄
အာပတ္တိ ပိရာဇိကဿ	၂၄၉	ဂေါနိသာဒိနိဝိဇ္ဇော	၁၁၃	နိခါတံ	၁၆၈
အာပဒတ္တာယ	၆၉	ဂေါဝိတံ	၁၂၉	နိမိတ္တကမ္မံ	၂၉၅
အာယသ္မာပိ ဇနိယော	၂၃	စိဝရဝံသေ ဝါ	၂၂၂	ပက္ခဇာတာ	၂၈၀
အာရာပံ အဘိယုဂ္ဂတိ	၂၄၅	စေဒူတံ ဝါ	၂၀၇/၂၁၃	ပဉ္စမာသကောံ	၉၇

သံဃဇေယျတဗ္ဗ - အတွဲရာဝေလီ

ပဌမာဘိသိဇ္ဈော	၈၀	ဘဂေက	၇၅	ဝသံ ဝုတ္တာ	၂၃
ပထဗျာ ရာဇာ	၁၅၉	ဘိတ္တိမိလော	၂၂၅	ဝဿကာဇော	၇၂
ပဒေသရာဇာ	၁၅၉	ဘိန္နတိဝါ	၂၀၇/၂၁၃/၂၁၆	ဝိပါဝေန္တိ	၈၈
ပဗ္ဗာဇေတိဝါ	၉၅	မဂဓမဟာမဇ္ဈော	၇၂	ဝုတ္တာဝဇ္ဇမိ	၃၁၉
ပဗ္ဗာဇယေျ	၁၆၈	မဇ္ဈိမဿ	၁၂၀	ဝေမဉ္ဇံ	၁၉၈
ပရပရိဂ္ဂဟိတံ	၁၂၉	မဂ္ဂူလိကာ	၁၅၉	သင်္ဂီဒဟိတွာ	၂၈၈
ပရိက္ခိဇ္ဈော	၁၀၉	မနုဿပိဏေက	၂၇၅	သင်္ဂါဒါဝဟာဇော	၂၈၈
ပရိဘောဂေါ	၁၅၃	မနုဿာဥဇ္ဈာယန္တိ	၈၈	သဂေက	၃၆
ပရိယောဒါတသီဇ္ဈေါ	၃၆	မမာယိတံ	၁၂၉	သဂေကံတကမ္ပံ	၂၉၃
ပါဒါဝါပါဒါရဟံဝါ	၁၅၅	မဟာမဇ္ဈော	၁၆၃/၁၆၇	သဒါသဒါတံ	၁၃၄
ပါသာဒိကာ	၄၀	မာဂဇော	၉၅	သဇ္ဈော	၁၁၃
ပုပ္ဖိရာမော	၂၄၅	မာပဇ္ဈိမာဇေတာ	၄၈	သန္တိဋ္ဌာ	၉
ပုဗ္ဗဏှံ	၁၅၇	မုဋ္ဌိဝါဆိန္နတိ	၁၈၈	သဗ္ဗမတ္တိကာမယံ	၄၀
ပုရာကဝေါဟာရိဏေက	၉၂	မူလဋ္ဌဿ	၂၉၇	သဗ္ဗဟုလာ	၉
ပုရာဟံ ဟညာမိ	၇၇	ယထာရူပံ	၁၅၅	သန္တုတ္တာ	၁၃
ပုရိမံဥပါဒါယ	၁၆၈	ယာဝတတိယကံ	၃၀	သာမညံ	၉၂
ပူဝယရံ	၃၁၆	ရဏေက္ခရကံ	၁၀၄	သာမိကံ	၂၄၉
ပေတပရိဂ္ဂဟေ	၃၀၂	ရဏေဘဂ္ဂိကံ	၁၀၄	သာမိကဿ	၂၄၅
ဗန္ဓာပေတိ	၁၈၆	ရဇညာဒါရုနိ	၉၂	သာဟတ္ထိဏေက	၁၄၃
ဗလာရာမော	၂၄၅	ရာဇဝံ	၂၇၂	သီဝေဘာရံ	၂၄၀
ဗန္ဓု အာကာပေသိ	၇၅	ရာဇဂဟေ	၁	သုကံယာတံ	၂၆၈
ဝိမ္ဗိသာဇော	၉၅	လေဗ္ဘုပါတော	၁၂၀	သုတ္တာရုဋ္ဌံ	၁၈၈
ဩဟာရိရနာ	၉၂	လောမေန	၈၆	သုနယရံ	၃၁၆
ဩဟာညံ	၉၂	လောဟိတိကာ	၄၈	သေနိယော	၉၅
ဘဂဝတောတေမတ္တံ	၄၅	ဝနပ္ပတိ	၂၆၄	ဟဇ္ဈေဘာရံ	၂၄၃
ဘဂ္ဂာဒေယျံ	၁၉၇	ဝသံဥပက္ခိ	၂၃	ဟဇေနယျံ	၁၆၈

(၄) ဝိဂ္ဂဟနှင့် ဉာဏ်ကောက်

အရော	၇၀	အနုန	၃၃	အသံဝိဟိတ	၂၀၂
အက္ခ	၁၆၆	အန္တရဘောဂ	၁၆၀	အသံဝိဟိတာရက္ခ	၂၀၂
အက္ခဒဿ	၁၆၆	အန္တရဘောဂိကာ	၁၆၀	အသဒိသ	၃၇
အက္ခိ	၂၉၆	အန္တောဇာတ	၂၇၈	အသဒိသသိပ္ပ	၃၇
အခါဒိတဌ	၂၀၉	အန္တောဝတ္ထု	၂၂၁	အသပ္ပယုန္တာ	၉၄
အဋ္ဌ	၁၅၁	အပဗ္ဗဟန္တ	၁၈၇	အာဂတာနာဂတ	၃၁၇
အဇ္ဈာဂုတ္တ	၃၀၂	အပရက္က	၂၅၉	အာစရိယ	၃၇/၃၈
အဇ္ဈ	၂၉၄	အပရဒ္ဒ	၁၇၆	အာစရိယကမ္မ	၃၈
အဇ္ဈောဟရဂီယံ	၁၃၁	အပရာဓ	၁၆၅	အာဏတ္ထ	၂၄၁
အညတ	၂၁၄	အပရာဓနရူပ	၁၆၅	အာဏိဂဏ္ဍိကာဟတ	၁၅၁
အညမည်	၂၉၁	အပ္ပမာဏ	၁၂၇	အာဒိကမ္ပိက	၂၂/၂၅/၅၆
အညမည်သညတ္တိ	၂၉၁	အဘိရူပ	၄၂	အာပက	၃၀၈
အတိရောပါဒ	၁၅၇	အဘိသိတ္တ	၈၁	အာပတ္တိ	၁၇၀
အတိဝိသာသ	၁၀	အတ္တန္တရိမ	၁၁၉	အဘိဓမ္မိက	၁၁၉
အတိဝိသာသိက	၁၁	အတ္တကံ	၃၁၄	အာရညက	၁၂၇
အတိတ	၄၆	အမဇ္ဇ	၇၄/၁၆၅	အာရညကသိက္ခာပဒ	၁၂၇
အတိတတ္ထ	၄၆	အရည	၁၁၀/၁၂၇/၂၆၂	အာရာမ	၂၄၇
အဒိန္န	၁၃၁	အရညပရိစ္ဆေဒ	၁၁၉	အာရောပိတ	၁၂၇
အဓိပ္ပိယ	၁၂၄	အရညသဓိပ	၁၁၈	အာဝါဋ	၂၃၃
အဓိပ္ပေတ	၂၆၇	အရိတ္တ	၂၃၉	အာဝါသ	၂၉
အဓောပုဓ	၂၀၀	အလ္လသရိရ	၃၁၄	အာဝါသိက	၂၉
အနဇ္ဈာဂုတ္တကံ	၃၀၂	အဝဇ္ဇ	၈၇	ဣဋ္ဌကပါကာရ	၁၁၀
အနဝယ	၃၃	အဝဇ္ဈရူပေါ	၈၇	ဣဿယ	၁၅
အနဝယတ္ထ	၃၈	အဝဇ္ဈော	၉၀	ဣဿိ	၁၅
အနာဂတာဝဓနံ	၄၆	အဝယ	၃၂	ဣဿရ	၇၃
အနာဏတ္ထ	၂၄၂	အဝဟဋ	၁၄၅	ဣဿရိယ	၇၃
အနိက္ခိတ္တရာရ	၂၅၁	အဝဟရက	၁၃၇	ဣဿာပကတ	၇၆
အနဒ္ဒယာ	၅၀	အဝဟရကပိတ္တံ	၁၃၇	ဤဒိသာနိ	၂၀၆
အနဓမ္မတာ	၂၂	အဝဟာရကာလ	၁၄၈	ဉကာရ	၃၃
အနဝါတ	၆၃	အဝဟာရဒေသ	၁၄၉	ဉဇ္ဈယန	၉၄

(၄) ပိပ္ပဟနိဋ္ဌာန်တော်

ဥဇ္ဈယနတ္ထ	၉၃	ကဋ္ဌလတာ	၂၆၂	ရုဒ္ဓကမာတိကာ	၂၃၃
ဥတ္တာန	၉၆	ကဏ္ဍသုတ္တက	၆၃	ရုဒ္ဓိနရုဒ္ဓက	၅၁
ဥတ္တာနတ္ထ	၉၆	ကတာပရာဓ	၁၆၅	ခေတ္တ	၂၅၉
ဥဒက	၂၀၉	ကတိကဝတ္ထ	၂၂	ဂရဟိတွာ	၅၆
ဥပ္ပိဒိတာ	၂၄၇	ကရကတ္ထ	၁၄၀	ဂမဟတဗ္ဗတ္ထ	၂၁၄
ဥပ္ပိဒေတွာ	၂၇၄	ကရကိယ	၉	ဂမဟတွာ	၂၇၃
ဥဒ္ဓိဋ္ဌ	၂၀၃	ကရမရ	၂၇၇	ဂိမ	၁၁၀
ဥဿာဟ	၆၁	ကရမရာနိတ	၂၇၇	ဂိဇ္ဈ	၄
ဧကံသ	၂၇၇	ကဟာပက	၉၉	ဂိဇ္ဈကုရ	၄
ဧကန္တန္တ	၂၉၀	ကာရည	၃၂၂	ဂိဉ္ဇကာဝဿထ	၅၉
ဧကန္တန္တတာ	၂၉၀	ကိကံကိက	၄၁	ဂေဟ	၁၁၀
ဧကကုဋိက	၁၁၀	ကိကံကိကဇလ	၄၁	ဂေဟဒိသီ	၂၇၇
ဧကဇ္ဈာသယ	၂၉၀	ကိစ္စ	၂၆၆	ဂေါနိသာဒိ	၁၁၄
ဧကဋ္ဌာန	၂၅	ကိတ္တက	၁၅၄	ဂေါနိသာဒိနိပိဋ္ဌ	၁၁၄
ဧကလက္ခဏ	၂၁၂	ကိလာသု	၃၂၄	ဂေါပန္တ	၂၆၆
ဧကသဇ္ဈောဂ	၁၅	ကုတ္တုဗ္ဗယန္တ	၈၄	ဧတုတ္ထ	၉၉
ဧကသဇ္ဈောဂ-		ကုတ္တုဗ္ဗ	၂၈၁	ဧတုတ္တဘာဂ	၁၅၈
ပရိဘောဂါ	၁၅	ကုဋိကာ	၄၆	ဧတုဒ္ဓိသ	၂၅၄
ဧကာဗဒ္ဓ	၁၈၇	ကုန္တ	၂၄	ဧတုမဟာရာဇိက	၃၀၄
ဧကာဗဒ္ဓဘာဝ	၁၈၇	ကုန္တကာရ	၂၅	ဧလေန္တ	၂၃၀
ဧတ္ထကံ	၁၂၄	ကုန္တိကတဘူရာ	၁၈၄	ဧတ္ထကမ္ပန	၅၁
ဧဝံနာမက	၄	ကုန္တိ	၁၉၃	ဧဝရ	၂၂၄
ဩကိ	၂၆၆	ကုလဒုသကဒုတ္တုဋ်	၃၁၈	ဧဝရဝံသ	၂၂၄
ဩမဋ္ဌ	၁၉၉	ကုရ	၂၅၁	ဧတာဇ္ဈတ္ထ	၃၂၂
ဩလမ္ပက	၂၄၄	ကုရပိနိစ္ဆယ	၂၅၁	ဧသံ	၁၁၄
ဩဝဿက	၃၂	ကုရပိနိစ္ဆယိက	၂၅၁	ဧသံသတ္ထ	၁၁၄
ကံသ	၄၁	ကေသဂ္ဂမတ္ထ	၁၉၄	ဇန	၁၁
ကံသဘာဇန	၄၁	ဓဏ္ဍ	၇၀	ဇနပဒ	၃၃
ကစ္ဆ	၂၃၂	ဓဏ္ဍာဓဏ္ဍ	၇၀	ဇနပဒဓာရိက	၃၃
ကဋကပ္ပလ	၁၈၀	ဓဏ္ဍာဓဏ္ဍိက	၇၀	ဇာနန္တ	၄၇
ကဋ္ဌဒုက္ကက	၂၂၄	ခါဒိတဗ္ဗ	၂၀၉	ဇေဋ္ဌ	၂၆၆

(၄) ဝိဂ္ဂဟနှင့် ဉာဏ်ကောက်

ဌာနန္တရ	၁၆၆	ဒိဋ္ဌတ္တံ	၁၁	ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ	၁၄
တတိယဝါရ	၃၃	ဒိဋ္ဌာနဂတိ	၅၁	ပစ္ဆာဘတ္တ	၁၅
တဠာက	၁၉၆	ဒိဋ္ဌစက္ခုက	၃၀၅	ပဉ္စက	၁၄၃
တာဒိသ	၅၆	ဒီယဘာဏကာဒိ	၂၅၅	ပဉ္စနေသတ	၁၂၆
တာလ	၂၃၀	ဒုတ္တဋ	၁၇၅	ပဉ္စနေသတပ္ပမာက	၁၂၈
တာလပိက္ခိ	၂၃၀	ဒုဂ္ဂတိ	၁၈၁	ပဉ္စနေသတိက	၁၂၆
တိက	၁၉	ဒုဒြိဒါမက	၉၉	ပဉ္စမာသက	၁၈၄
တိကကဋ္ဌေဒက	၈၁	ဒုဒြိဒါမကာဒယော	၉၉	ပဉ္စသတမတ္တာ	၁၄
တိတ္ထ	၆၁/၁၀၇	ဒေသ	၁၄၈	ပဋိဂ္ဂဟိတ	၂၉၈
တိတ္ထိယဇေ	၆၁	ဒေသနာ	၂၄၄	ပဋိဇဂ္ဂိတွာ	၂၉
တိတ္ထိယာ	၆၁	ဓနိယ	၅၆	ပဋိသင်္ခါရိကာနိ	၇၀
တိရစ္ဆာန	၃၀၈	ဓနက္ခိတ	၂၇၈	ပဋိရာဇာနော	၇၀
တိရစ္ဆာနဂတ	၃၀၈	ဓမ္မပိနိစ္ဆကာ	၁၆၅	ပဋိရာဇုပရုန္ဒန	၇၀
တုက္က	၃၁၄	ဓမ္မသဘာ	၁၆၅	ပဌမ	၃၂၂
ထာမ	၁၂၁	နဂရ	၄	ပဌမာဘိသိတ္တ	၈၁
ထာမမဇ္ဈိမ	၁၂၁	နဝဓောတ	၁၅၁	ပထဗျာရာဇ	၁၆၀
ထုလ္လုပ္ပယ	၁၈၀	နာဂဒန္တ	၂၂၇	ပထဝီဓဏန	၅၁
ထေန	၁၃၇	နာတိပိသာသိက	၁၁	ပဒ	၁၄၃
ထေယျ	၁၃၇	နာနာရတန	၄၁	ပပဉ္စ	၁၃၇
ထေယျပိတ္တ	၁၄၀/၁၈၅	နာလကပဋိပဒါ	၁၉	ပဗ္ဗတ	၆
ထေရ	၅၆	နာဝါ	၂၃၉	ပဗ္ဗဇ္ဇလင်္ဂ	၈၇
ဒက္ခက	၂၂၄	နိဂမ	၁၁၅	ပမာက	၁၂၇
ဒန္တ	၁၃၁	နိမိတ္တ	၂၉၆	ပယောက	၂၃၉
ဒန္တပေါန	၁၃၁	နိဝါသနဌာန	၆	ပရကုလ	၂၈၃
ဒသဟိတံ	၃၈	နိဝိဋ္ဌ	၁၁၄	ပရပဋိဂ္ဂဟိတ	၁၃၀
ဒေသန္တ	၂၃၆	နိသာဒိ	၁၁၄	ပရမ္ပဓ	၉၀
ဒါရ	၆၇	နိဋ္ဌာနိကပုရိသာလပန	၇၆	ပရိဂ္ဂိတ္တ	၁၁၁
ဒါရဂေါပက	၆၇	နီလကဟာပက	၉၉	ပရိဂ္ဂဟိတ	၅/၁၃၀
ဒါရဘက္က	၆၇	နီလာန္တ	၂၇၀	ပရိဂ္ဂဟိတဇ္ဇက္ခ	၆၆
ဒါရဘက္ကာဂါရ	၆၇	ပံသုက္ကလ	၃၁၄	ပရိဘာသ	၁၆၉
ဒိဋ္ဌ	၁၁	ပစ္စတ္တဝဓန	၁၄၀	ပရိဘောဂ	၁၅၄/၂၀၈

(၄) ဝိဂ္ဂဟနှင့် ဉာဏ်ကောက်

ပရိယာယ	၁၁	ဗျဉ္ဇန	၁၄၀	ယက္ခပရိဂ္ဂဟ	၅
ပရိဝေဂ	၂၅၅	ဩဟုက	၇၃	ယထာကမ္ပံ	၃၁၁
ပရိသာ	၉၀	ဘဏ္ဍ	၁၀၆	ယထာဇာတိက	၁၅၇
ပါက	၅၁	ဘဏ္ဍဒေယျ	၂၀၅	ယထာဌိတ	၁၃၁
ပါတဗျ	၅၀	ဘဏ္ဍိက	၁၀၆	ယထာနရူပ	၁၇၅
ပါတဗျတာ	၅၁	ဘဏ္ဍဋ္ဌာနဒေသ	၁၄၉	ယထာရူပ	၁၅၇
ပါဒ	၁၅၇	ဘတ္တံ	၁၅	ရဇက	၁၀၆
ပါဒဏ္ဍနက	၁၅၄	ဘာဝ	၁၃၆	ရဇကတိတ္ထ	၁၀၆
ပါဒါရဟ	၁၅၇	ဘိန္နန္တ	၂၁၃	ရဇကတ္ထရက	၁၀၇
ပါပ	၂၉၈	ဘိန္န	၂၁၈	ရဇန	၂၃၅
ပါရာဇိက	၁၆၉	ဘုဒိဿ	၂၇၇	ရဇနကာလ	၆၃
ပုတ္တ	၂၅	ဘေရီ	၈၁	ရဇနဒေါကိကာ	၂၃၅
ပုပ္ဖဏ္ဍ	၂၅၉	မစ္ဆ	၂၃၂	ရုဏ္ဏ	၂၂၄
ပုပ္ဖပယောဂ	၁၇၂	မန္ဒာတာ	၅	ရတန	၄၁
ပုပ္ဖဘာဂမတ္တ	၅၁	မန္ဒာတုမဟာဂေါပိန္န	၄	ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝိဋ္ဌာနာဒိနိ	၂၂
ပုရာက	၉၃	မနဿ	၂၆၂	ရာဇ	၅
ပုရာကဝေါဟာရိက	၉၃	မလယဇနပဒ	၁၁၀	ရာဇကုလ	၁၆၉
ပုရိမ	၁၆၉	မဟာအဋ္ဌကထာ	၁၂၄	ရာဇကုလနိဿိတ	၁၆၉
ပုရိမိကာ	၂၅	မဟာဂေါပိန္န	၄	ရာဇဂဟ	၅
ပုဇရဘတ္တ	၂၉၄	မဟာပစ္စရီ	၃၁၇	ရာဇဂ္ဂ	၂၇၃
ပေတ	၃၀၄/၃၁၂	မဟာမတ္တ	၇၄/၁၆၉	ရူက္ခ	၂၆၆
ပေတပရိဂ္ဂဟ	၃၀၄	မာတိကာ	၁၉၆	ရုဒ္ဒါဒိမက	၉၉
ပေါရာက	၉၉	မာသက	၁၈၄	ရုဒ္ဒါဒိမကာဒယော	၉၉
ဖုဋ္ဌ	၂၂၇	မိဿာ	၅၉	လက္ခက	၂၁၂
ဖုဋ္ဌကာသ	၂၂၇	မုတုဏ္ဍ	၃၁၄	လေဋ္ဌပါတ	၁၂၁
ဖုဋ္ဌကာသမတ္တ	၂၂၇	မုတ္တ	၂၂၄	လောမ	၈၇
ဗန္ဓ	၇၆	မူလဋ္ဌ	၂၉၈	လောမပက္ခ	၂၈၁
ဗိမ္ဗိသာရ	၉၆/၁၆၀	မေတ္တာ	၅၀	ဝဇနတ္ထ	၁၇၅
ဗုဒ္ဓကာလ	၆	မေတ္တပုပ္ဖဘာဂ	၅၀	ဝဇနဘေဒ	၉၄
ဗုန္တ	၂၂၇	မောယပရိသ	၅၁	ဝဏ္ဏ	၉၀
ဗျဉ္ဇ	၃၀၉	မောရ	၂၂၁	ဝတ္ထု	၂၁၇/၂၂၁/၃၀၁

(၄) ဝိဂ္ဂဟနှင့် ဉာဏ်ကောက်

ဝေ	၇၈	သံဃ	၂၅၄	သာဓကတကျာ	၃၁၁
ဝန	၆/၂၆၆	သင်္ဂဟ	၁၉၀	သာမိနော	၂၃၂
ဝနဇေဋ္ဌက	၂၆၆	သက္က	၃၀၅	သာယန	၁၀၆
ဝနဇေဋ္ဌကရုက္ခ	၂၆၆	သင်္ဂေတ	၂၉၄	သာရက	၂၆၁
ဝနပွတ်	၂၆၆	သင်္ဂေတကမ္မ	၂၉၄	သာလယဘာဝ	၁၄၆
ဝယကမ္မ	၆၁	သညာနိဗ္ဗိန	၁၃၆	သာဟတ္ထိကပဉ္စက	၁၄၄
ဝလ္လဘ	၆၄	သဉ္စာနန	၂၉၄	သီက္ခာ	၅၉
ဝသန္တဝန	၆	သဉ္စာနနကမ္မ	၂၉၄	သီက္ခာပဒ	၅၉
ဝဿ	၁၉	သက္က	၁၁၄/၁၇၆	သီပွ	၃၃
ဝိတပါန	၄၁	သဒ္ဓ	၄၂	သီသ	၂၄၂
ဝိတပါနန္တရိကာ	၄၁	သဒ္ဓသက္က	၄၆	သီဟ	၃၀၈
ဝိနယ	၁၁/၁၉၃	သဒ္ဓါရဗန္ဓ	၁၉	သီဟဋ	၁၅၉
ဝိနယဓမ္မတာ	၁၉၃	သန္တ	၂၄၇	သီဟဋရာဇ	၁၅၉
ဝိနယဝိနိစ္ဆယ	၁၉၄	သန္တက	၂၄၇	သီဟဋရာဇသဒ္ဓိသ	၁၅၉
ဝိနာဓသတုံ	၂၁၂	သန္နိဋ္ဌ	၁၁	သုဂံ	၂၆၉
ဝိနာဓသတုကာမော	၂၁၂	သဗ္ဗမတ္ထိကာမယ	၄၆	သုဂံယာတ	၂၆၉
ဝိနာဓသန္တ	၅၁	သင်္ဂြဟဇာရိ	၃၂	သုဂံဌာန	၂၇၀
ဝိနိစ္ဆယ	၁၉၉	သမဂ္ဂ	၁၄၈	သုကာရဟ	၂၇၀
ဝိနိတ	၂၁၇	သမညာ	၁၅	သုတ္တမယ	၁၉၀
ဝိနိတဝတ္ထု	၂၁၇	သမက	၈၄	သုတ္တာရုဋ္ဌ	၁၉၀
ဝိမဋ္ဌ	၁၉၉	သမာပတ္တိ	၁၅	သုသာန	၃၀၁
ဝိရုဒ္ဓသေနာသန	၆၅	သမာဟတာ	၄၂	သေနာသန	၁၉
ဝိလုတ္တ	၃၂၄	သမိတ	၈၄	သေသကာလ	၆
ဝိသင်္ဂေတ	၂၉၄	သမိတဗဟိတ	၈၄	သောကသလ္လသမ္ပိတံ	၃၂၄
ဝိဟာရ	၂၅၅	သမိတဗဟိတပါပ	၈၄	သောဝဂ္ဂမယ	၁၉၀
ဝိဟာရပစ္စန္ဓ	၂၉	သမ္ပရာယ	၁၈၀	ဟဋ	၇၈/၂၃၉
ဝုတ္တ	၁၀၃/၃၂၀	သဿာမိက	၁၃၁	ဟဋဘာဝ	၇၈
ဝေဋ္ဌန	၁၉၀	သဟာပယောဂ	၁၇၅	ဟတ္ထ	၁၉၆
ဝေဋ္ဌနပဋ	၁၉၀	သဟာယ	၉	ဟတ္ထကမ္မ	၂၂
ဝေမဋ္ဌ	၂၀၀/၂၀၃	သဟာယကာ	၉	ဟတ္ထပါဒစ္စေဋ္ဌာဒိ	၁၆၆

(၇) ပိဋကိစ္ဆယ - အက္ခရာဝင်္ဂ

အက္ခဒဿာ/အက္ခရဿာ	၁၆၆	အပ္ပမတ္တေန ဘဝိတဓုံ	၃၂၇
အကိုသကော/အလိုသကော	၂၂၀	အသိယုဋ္ဌိတွာ/အသိယုဋ္ဌိတွာ	၂၅၆
အဂါရ/အဂါရ [ပ-ပါ(၂၂)ကြည့်]		အရညန္တိအာဟာ/တံ အရညန္တိ အာဟာ	၂၆၃
အစာစေတုကာမောစ/-ကာမောစ	၂၁၈	အရညန္တိ အာဟာ/အရညန္တိ ဝုတ္တံ	၃၂၆
အဆေဋ္ဌေတုကာမောယေဝ/အဆေဋ္ဌေတု ကာမောယေဝ	၂၁၉	အဝဿံ ဟာရိဇယ/အဝဟာရိဇယ	၂၈၄
အဇ္ဈောဟရဂီယံ/အဇ္ဈောဟရနိယံ	၁၃၃	အဝဟာဋ်/အဝဟာတံ	၁၄၆
အညတြိရိက္ခသေနာသနာ/ အညတြိရိက္ခသေနာသနံ	၆၅	အဝဟာရက/အဝဟာရန	၁၃၈
အညမည သညတ္တိယာ/ပညတ္တိယာ	၂၉၂	အဝဟာရာတိ ဝုတ္တေ/အဝဟာရာတိ ဝုတ္တော	၂၉၅
အညာနိဝိကာရကာနိ/ အညာနိ ကာရကာနိ	၆၂	အဝဟာရကာလ/အဝဟာရကာလ	၁၄၉
အဋ္ဌာလက/အဋ္ဌာလက	၇၂	အသဒိသသိဓမ္မိ/အာသာဒိသသိဓမ္မိ	၃၉
အတ္တနာ/အတ္တနော	၇၉	အဟိတုက္ခိကော/အဟိတုက္ခိကော	၃၀၂
အဒိန္နာဒိနဿ/အဒိန္နဒိနဿ	၂၄၈	အာကာသဂတံ အကရောက္ခဿ/ အာရောပေဗ္ဗဿ	၁၉၄
အခုတိယဿ/အတ္တခုတိယဿ	၂၇၁	အာဂန္တုကာမာ/အာဂန္တုကာမာ	၁၁၂
အဒိဝတ္တော/အဒိဝတ္တော	၃၁၂	အာဂန္တုမိ/အာဂန္တုသာမိ	၂၈၇
အနာဒိယိတွာ/အနာဒိရိတွာ	၁၄၁	အာစရိယ/အာစရ	၁၂၈
အနုအနု အဝယော/အနုအဝယော	၃၆	အာကိဂဏ္ဍိကာဟတော/-ပါတော	၁၅၂
အနုဒ္ဓယာ/အနုဒယာ	၅၃	အာကိ/အာကိ/အကိ	၁၅၂
အနုနော/အနုဝယော	၃၆	အာဒိယတိ/အာဒိယတိ	၅၇/၁၃၈/၁၄၁
အနုနော/အနုနော	၃၆	အာဘတံ/အာဟာဋ်	၂၈၇
အနုရက္ခကာ/အနုရက္ခနာ	၃၂၅	အာယတိ/အာယတိ	၅၇
အနောဝဿကဉ္စ/အနောဝဿိကဉ္စ	၃၅	အာရညက/အာရညိက	၁၂၈
အန္တမသော/အန္တိမသော	၁၁၂	အာရုဋ်/အာရုဋ်/အာရုပံ	၁၉၁
အန္တောဓကိတွာ/အန္တောဓကိတာ	၂၃၆	အာဝါဇေသု/အဝါဇေသု	၂၃၃
အန္တောဝတ္ထုမ္ပိ/အန္တောဝတ္ထု	၂၂၁	အာဝါဇေ/အဝါဇေ ဇောန္တိ	၃၂၆
အပက္ခန္ဓာ/အပဂန္ဓာ	၃၂၇	အာဝဇ္ဇန္တိ/အာဝတ္တန္တိ	၃၂၅
အပရက္ခ/အပရန္တ	၂၅၉	အာဟာရ/အာဟာရ	၃၂၇
အပဗျူဟာန္တောပိ/အဝဗျူဟာန္တောပိ	၁၈၇	ဣဋ္ဌကပိကာရံ/ဣဋ္ဌကာပိကာရံ	၁၁၂
အပ္ပမတ္တကာပိ/အပ္ပမတ္တိကာပိ	၅၃	ဣန္ဒြိယ/ဣန္ဒြိယ	၁၁၉
		ဣဿရိယမတ္တာယ/-ပတ္တာယ	၇၄
		ဣဿာပကတော/ဣဿာပကတော	၇၇

(၇) ပါဠိဝိနည်း - အက္ခရာဝင်

ဤရိသာ/ဤဒိသာ	၂၀၆	ကဟာယက/ကရိသာယက	၁၀၀
ဥက္ကာစံ/ဥက္ကာဋ်	၂၅၂	ကရုကာပုဗ္ဗဘာဂ/ကရုက--	၅၃
ဥဇကမေဝတိဋ္ဌတိ/ --ပတတိ	၃၂၆	ကိကကိကာ/ကိကကိကာ/	၄၃
ဥဇကတဆိခွံ/ဥဇကတဆိခွံ	၂၀၁	ကိခိ/ကခိ	၇၂
ဥဇာပေဇ္ဇော/ဥဋ္ဌာပေဇ္ဇော	၁၂၂	ကိရိယာ/ကြိယာ	၁၇၇
ဥပက္ခန္ဓံ/ဥပက္ခန္ဓဗျာ	၂၀	ကိလာပေဇ္ဇော/ကိဋ္ဌာပေဇ္ဇော	၃၂၆
ဥပဗ္ဗတိ/ဥပဗ္ဗဒတိ	၃၁၅	ကုန္တိ/ကုန္တိယံ	၃၂၇
ဥပပရိက္ခိပိတခွံ/ --တဗျာ	၁၅၅	ကုဋ်ကံ/ကုဋ်	၄၇
ဥလုကံ/ဥဋ္ဌကံ	၂၀၁	ကုဒ္ဓါလ/ကုဒ္ဓါလ	၂၄၁
ဦးနံ/ဩနံ	၁၀၁	ကုန္တိတဘဂ္ဂုပ္ပဟကတ္ထံ/	
ဦရုနာသဒ္ဓိ/ဥရုနာသဒ္ဓိ	၂၇၅	ကုန္တိတဘဂ္ဂုဟကတ္ထံ	၁၅၅
ဧကသဗ္ဗောလပရိသဘာဝေကိတက္ခာ/		ကုန္တိတံ/ကုန္တိတံ	၁၅၅
ဘောဂိဒိကက္ခာ	၁၇	ကုဗိန/ကုဗိန	၂၄၂
ဧကာယပိ/ဧကေနပိ	၂၆၇	ကုလာလ/ကုလာလ	၃၁၅
ဧကေကံ/ဧကမေကံ	၁၆၂	ကုဋ/ကုဋ	၀
ဧကဿ မုလေ/ဧကဿ သန္တိဧက	၁၈၂	ဧကိတ္တဝါ/ဧကိတာဝါ	၂၃၆
ဧတမတ္ထံ/ဧတဒတ္ထံ	၄၇	ဧယန္တိ/ဧယန္တိ/ဧယန္တိ	၉၂
ဧဝံနာမဧက/ဧဝံနာမဧက	၀	ဇုဒ္ဓကမာတိကာသု/ဇုဒ္ဓိကာ-	၂၃၃
ဧဝံဘဂ္ဂံ/ဧတံဘဂ္ဂံ	၂၈၈	ဇုဂ္ဂိက/ဇုဂ္ဂိက	၆၃/၁၅၂
ဧဝမေဧက/ဧဝဧက	၂၁၅	ဇမိယဝတ္ထံ/ဇမိကဝတ္ထံ	၃၅
ဧဝရူပိဝိစံ/ဧဝရူပိဝိစံ	၀၂	ဇဟနဋ္ဌာနံ/ဇဟနဋ္ဌာနံ	၂၄၅
ဩကိရက္ခ/ဩနိရက္ခ	၂၈၈	ဇိဇ္ဈ/ဇိဇ္ဈ	၀
ကဏ္ဍက/ကဏ္ဍက	၁၁၂	ဇိဇ္ဈာ/ဇိဇ္ဈာ	၀
ကတံဆိဓဇ္ဇ/ကတံဆိဓဇ္ဇန	၂၀၃	ဇလာဝါဋက/ဇလာဝါဋက	၃၂၆
ကထာသမုဋ္ဌာယနတ္ထံ/ကထ--	၄၇	ဇလိတာ/ဇလိတာ	၂၀၁
ကရုကာဘာဝံ/ကရုကာဘာဝံ	၄၇	ဇမဂ္ဂဟဇကေနဝံ/ဇမဂ္ဂဟဇကေနဝံ	၁၁၆
ကရုရာနိတ/ကရုရာနိတ	၂၇၉	ဇလတိတိ/ဇလိတိ/ဇလိတိ	၁၇
ကရောက္ခာနိဂ္ဂိ/ကရောက္ခာနိ	၅၉	ဇဟိ/ဇဟိ	၉၅
ကရောက္ခိတိ/ကရောက္ခိ	၃၂၇	ဇိဝုဒ္ဓာမန/ဇိဝုဒ္ဓာမန	၂၉၇
ကလာပမဇ္ဈတော/ဗဟိရမဇ္ဈတော	၂၀၃	ဇတုဒ္ဓိဇနာနံ/ဇတုဒ္ဓိဇနာနံ	၂၉၉
ကဝါဋ/ကဝါဋ	၆၅	ဇိက္ခုလ္လပဒ္ဓန/ဇိက္ခုလ္လပဒ္ဓက	၅၃

(၇) ပါဠိစုံနိဗ္ဗာယ် - အက္ခရာဝင်္ဂ

ဆဋ္ဌေန္တဿ/ဆဋ္ဌေန္တဿ	၂၁၃	ဓုရနိက္ခေပေန/ဓုရနိက္ခေပေန	၂၀၆
ဆဋ္ဌေတိ ဝါ/ဆဋ္ဌေတိ ဝါ	၂၁၀	န ပါရာဇိကံ/ပါရာဇိကံ	၃၁၈
ဆိန္ဒေယျံ/ဆိန္ဒေယျံ	၃၂၆	နာမမတ္တမေတံ/နာမမေတံ	၇
ဌဝိတံ/ထဝိတံ	၃၅	နိဓကိဿာံမိ/နိဓနိဿာံမိ	၃၂၆
တံ အရညန္တိ အာဟ/အရညန္တိ အာဟ	၂၆၃	နိဓဋ္ဌေန္တဿ/နိဓဓေန္တဿ	၂၂၅
တံ ဘက္ကံ/ယံ ဘက္ကံ	၁၄၉	နိယောဇိတောတိ/နိယောဇိတော	၂၉၉
တံ ဟိ/တပိ	၈	နိရုဇ္ဈိတွာ/နိရုဋ္ဌိတွာ	၂၅၉
တတ္ထ/တတြိ	၂၁၁	နိဝါသဌာန/နိဝါသနဌာန	၈
တတ္ထ ကတိကာ/တတ္ထ ကတိကာ	၂၃၃	နိသီဒန္တိ/နိသီဒရေ	၁၁၆
တဿ/တဿဝါ	၁၂၀	နိဿဋ္ဌဒ္ဒတော/ဝိဿဋ္ဌဒ္ဒတော	၃၀၆
တသ္မာ ယံ ဘက္ကံ/တသ္မာ တံ ဘက္ကံ	၁၄၉	နိလကဟာပက/နေလကဟာပက	၁၀၀
တိတ္ထိယဒ္ဓေ/တိတ္ထိယဇေ	၆၂	နိဟဋ္ဌမတ္ထေ/နိဟတမတ္ထေ	၂၂၅
တိဓာ/တိဝိဓာ	၂၉၆	ပကတိယာပိ/ပကတိယာ	၇၇
တုမှာဒိဿာနံ/တုမှာရိဿာနံ	၈၅	ပကာရော/ပါကာရော	၁၁၂/၃၂၆
တေန ကုမမတ္တံ/ကုမိနာ ကုမမတ္တံ	၂၆၃	ပက္ခဏတော/ဇာတပက္ခာ	၂၈၁
ထပေတွာ/ဌပေတွာ	၁၂၈	ပစ္စဝေက္ခမာနနော/ပစ္စပေက္ခမာနော	၇၆
ထာမ/ဌာမ/ဓာမ	၁၂၂	ပစ္ဆာဘတ္တံ/ပစ္ဆာဘတ္တာ	၁၆
ထုလ္လစ္စယ/ထုလစ္စယ	၁၈၁	ပဋိဂ္ဂဟ/ပဋိဂ္ဂဟိတ	၆၈
ထုလတ္တာ အစ္စယတ္တာ/ - - အစ္စယဿ	၁၈၁	ပဋိဇဋ္ဌိတွာ/ပဋိဇဋ္ဌိတွာ	၂၉
ထောက် ခါယိတော/ထောက် ခါယိတော	၃၁၀	ပဋိရာဇုပရုဒ္ဓန/ပဋိရာဇုပရုဒ္ဓန	၇၂
ဒန္တပေါန/ဒန္တပေါက	၁၃၃	ပဌမံ/ပထမံ	၁၇၇/၂၄၅
ဒဿေန္တော/ဒဿေန္တော	၂၆၃	ပကာမေတွာ/ပနာမေတွာ	၂၄၀
ဒါရုကဓော/ဒါရုကဓော	၆၈	ပတမာနာသန္ဓံ/ပတမာနံသန္ဓံ	၂၃၁
ဒိဝါဌာန/ဒိဝဌာန	၂၃	ပတ္တိနံ/ပတ္တိနံ/ပက္ခိတ္တံ	၂၁၈
ဒုက္ခလသာဇ္ဇကံ/ဒုက္ခလသာဇ္ဇကံ	၁၉၇	ပပဉ္စသင်္ခါ/ပပဉ္စသင်္ခါတာ	၁၃၈
ဒုဋ္ဌပိတံ/ဒုဋ္ဌပိတံ	၂၈၄	ပဗ္ဗဇိတ/ပဗ္ဗဇိတ	၈၈
ဒုဋ္ဌ/ဒုဋ္ဌံ	၁၇၇	ပမာက/ပမာန	၇၂
ဒေါကိ/ဒေါကိ	၃၂၇	ပယိရူပါသိတွာ/ပယိယုပါသိတွာ	၂၁၈
ဒွေတယော/ဒွေ တိဿော	၁၁၆	ပရဒေသတော ပဟရိတွာ/ဟရိတွာ	၂၇၉
နေက္ခိတော/နေက္ခိတော	၃၂၆	ပရသု/ဇရသု	၂၅၆
ဓုရံ/ဓုရံ နိက္ခိပိပေတံ	၂၅၆	ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ/ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ	၃၂၇

(၇) ပါဠိစိနိစ္ဆယ-အက္ခရာဝင်္ဂ

ပရိသတ်/ပရိသတ်	၉၁	မမက္ကံ/မမက္ကံ	၁၃၃
ပ္ပဝန္တာ/ပိလဝန္တာ	၂၃၆	မဟာအမဝေဇာ/မဟာမဝေဇာ	၉၅
ပဝါရိတာ/ပဝါရေတော	၂၆	မဟာပဗ္ဗရိယာဒီသု/မဟာပဗ္ဗရိအာဒီသု	၃၂၂
ပဝိသန္တာ/ပဝေသန္တာ	၁၀၈	မဟိံသ/မဟိံသ	၃၁၀
ပဟရိတွာ/ဟရိတွာ	၂၇၉	မုတ္တာဝင်္ဂ/မုတ္တာဝင်္ဂ	၁၉၁
ပိတဗျဘာဝံ/ပိတဗျသနဘာဝံ	၅၄	မူလေ/သန္တိဇက	၁၈၂
ပိဒကရက/ပိဒပက	၂၆၈	မူလေန/မူလ	၂၆၃
ပိဒတော/ပိဒကော	၁၅၈	မူသိက/မူသိက	၃၀၂
ပိရာဇိကဝတ္ထု/ပူရတ်/		မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ/မေတ္တပုဗ္ဗဘာဂ	၅၃
ပိရာဇိကဝတ္ထု/ပူရတ်	၂၃၀	ယံ ယံ ဝတ္ထု/ယံ ဝတ္ထု	၅၇
ပိတမတ္ထေ/ပိတမတ္ထေ	၁၉၇	ယံ ပဗ္ဗဇ္ဇလိင်္ဂဘူတံ/ပဗ္ဗဇ္ဇလိင်္ဂဘူတံ	၈၈
ပိဋက/ပိဋက	၆၃	ယထာဂုတ္တသီသပရိစ္ဆေဒံ အနတိတ္တာ	
ပုဗ္ဗက္က/ပုဗ္ဗန္တ	၂၅၉	မေတ္တော/ -- သီသပရိစ္ဆေဒ-	၂၄၂
ပုရာဇက/ပေါရာဇက	၉၅	ယောဝိ/ယော	၅၇
ဗလံဒေသန္တာ/ဗလံဒေသန္တာ	၁၂၂	ရက္ခိတ္တနဒီဝိတ္တနာဒီနိ/	
ဗလိဒဗ္ဗဿ/ဗလိဒဗ္ဗဿ	၂၂၁	ရက္ခိတ္တနဒီဝိတ္တနာနိ	၂၃
ဗာဟိရော/ဗာဟိယော	၁၂၀	ရာဇဂ္ဂ/ရာဇက	၂၇၄
ဗိမ္ဗိသာရ/ဗိမ္ဗိသာရ	၉၇/၁၆၂	ရာဇေက္ခပုရ/ရာဇေက္ခပုရ	၇၂
ဗျာပိမေဒန္တဿ/ဗျာပိမေဒန္တဿ	၅၄	ရာဇပရိက္ခဟိတဘူတာနံ/ရာဇပရိက္ခဟ-	၆၈
ဘဂဝတော/ဘဂဝန္တံ	၄၈	ရာဇာရဟံ/ရာဇရဟံ	၂၇၄
ဘက္ကဒေယျံ/ဘက္ကာဒေယျံ	၂၁၃	ရုဒြဒါမကေန/ရုဒြဒါမကေန	၁၀၁
ဘဏ္ဍိကံ/ဘဏ္ဍကံ	၁၀၈	ရူဟတိ/ရူဟတိ	၂၅၆
ဘာသိတာ/ဘာသိတွာ	၈၂	လဇ္ဇေတွာ/လဇ္ဇေတွာ/လဇ္ဇေတွာ	၂၈၇
ဘိက္ခိဝါလ/ဘိန္နိဝါလ	၂၂၁/၂၅၂	လဗုဇ/လဗုဇ	၂၆၇
ဘိန္နတိ/ဘိန္နတိ	၂၀၆	လာမကတောဝ/လာမကတောဝါ	၉၁
ဘုရိသံ/ဘုရိသံ	၂၇၉	လုဗ္ဗိတွာ/လုထိတွာ	၁၂၂
မဇ္ဈိသာ/မဇ္ဈိသာ	၁၃၃	လေဉ္စ/လေဉ္စ	၁၂၂
မက္ကလ/မက္ကဋ	၁၆၂	လေသေန/လိသေန	၇၉
မက္ကလိကာ/မက္ကဋိကာ	၁၆၂	လောမဗိဝ/ဧရာမဗိဝ	၈၈
မက္ကနက/မက္ကနက	၃၀၂	လောဟိတိကာ/လောဟိတကာ	၄၃
မဒနုလေဝသ/-ပိသ	၂၃၆	ဝဂ္ဂုလိ/ဝဂ္ဂုလိ	၂၈၁

(၇) ပါဠိဝိနိစ္ဆယ - အက္ခရာဝင်္ဂ

ဝေဓနတောပေတ်/ဝေဓနတောစေတီ	၁၉၄	သံဝိပေဟိတွာ/သံဝိဒပဟိတွာ	၂၉၂
ဝက္ကဋ္ဌာနံ/ဝဏ္ဏဋ္ဌာနံ	၂၃၀	သကဝိရိယနိဿိတာ ဝါ/သကိဿရိ-	၁၇၀
ဝတ္ထုဓမ္မာ/ဝတ္ထုဗ္ဗာ	၃၂၀	သန္ဓာရိတက္ကာ/သန္ဓာရိတက္ကာ	၃၂၆
ဝတ္ထုတိ/ဝတ္ထုန္တိ	၁၄၆	သမဗ္ဗု/အပ္ပဗ္ဗု	၁၄၉
ဝနပ္ပတိ/ဝနပ္ပတိ	၂၆၇	သမ္ပဟုလေဟိ/သမ္ပဟုလေဟိ	၁၂
ဝသန္တဝနံ/ဝသနဝနံ/ဝသေနဝနံ/	၇	သရူပတော/သရူပယန	၃၉
ဝသံ/ဝသသာဝါသံ	၂၀/၂၆	သဒ္ဓါရုဗ္ဗ/သဒ္ဓါရုဗ္ဗ	၂၀
ဝသံဝုဋ္ဌာ/ဝသံ ဝုဋ္ဌာ	၂၆	သမာပာတာယ/ပာတာယ	၄၃
ဝါလိက/ဝါလုက	၂၀၀	သမ္ပုဋ္ဌိတွာ/သမ္ပုဋ္ဌိတွာ	၅၉
ဝါလုကာဒိနိ/ဝါလိကာဒိနိ	၂၁၉	သမန္တာဂတ/သမ္ပန္တာဂတ	၇၅
ဝါသိ/ဝါသိ	၁၅၅	သမေတိ/ န သမေတိ	၂၀၃
ဝိက္ခိကိတွာ/ဝိကိကိတွာ	၂၄၀	သာမိ/သာမိ	၁၃၃
ဝိက္ခုဒ္ဓိနိ/ဝိက္ခုဒ္ဓိနိ	၃၂၅	သာမိမိ/သာမိမိ	၁၄၆
ဝိညုပ္ပရိသံ/ဝိညုပ္ပရိသံ	၈၈	သာယန/သာယကု	၁၀၇
ဝိတ္ထာရိကံ/ဝိတ္ထာရိတံ	၉၁	သိဂါလ/သိဂါလ	၃၁၅
ဝိနိစ္ဆယပ္ပသုတံ/ဝိနိစ္ဆယပသုတံ	၂၄၀	သိမာယ/သိမာယ	၆၅
ဝိပတ္တိ/ဝိပတ္တိ	၇၂	သီသဿ တာဝ/သီသံ တာဝ	၃၂၇
ဝိတဇန္တေန/ဝိတဇ္ဇန္တေန	၁၅၈	သီသေဘာရံ/သီသဘာရံ	၂၄၅
ဝိရုဋ္ဌံ/ဝိရုဋ္ဌံ	၁၇၇	သုက္ခတဠာဂေက သုက္ခမာတိကာယ/	
ဝိဟာရဝါရိကဿာပိ	၃၀၆	သုက္ခတဠာက သုက္ခမာတိကာယ	၁၉၇
ဝိတိက္ကမတိ/ဝိတိက္ကမတိ	၅၇	သုကံယာတ/သံကယာတ	၂၇၁
ဝိတိနာမေန္တိ/ဝိတိနာမေန္တိ	၁၇	သုပ္ပယိတ/သုပ္ပိယိတ	၃၂၇
ဝုဋ္ဌာ/ဝုဋ္ဌာ	၂၆	သုဝဏ္ဏ/သုပဏ္ဏမာကဝေကာ	၃၁၀
ဝုတ္တေ/ဝုတ္တေ	၂၈၇/ ၂၉၅	သုကရ/သုကရ	၃၂၂
ဝေဇ္ဇ/ဝိဇ္ဇ	၃၅	သေနိယော/သေနိယော	၉၇
ဝေဋ္ဌနံ/ဝေဋ္ဌနံ	၁၉၁	သောက/သုန	၃၁၄
ဝေကု/ဝေန	၂၃၆	သောဝဏ္ဏမယာနိ/သုဝဏ္ဏမယာနိ	၁၉၁
ဝေတန/ဝေတ္တန	၃၂၃	ဟဉ္ဇာမိ/ဟဉ္ဇိဿာမိ	၇၉
ဝေတ္ထောပိလတာပိ/ဝေတ္ထောပိစ--	၂၆၃	ဟတော/ဟတော ဝါ	၁၅၂
ဝေဒိတဓမ္မာ/ဝေဒိတဗ္ဗာ	၂၃၇	ဟရတိ/အဝဟရတိ	၁၅၄
သံဝိဓာဝဟာရော/သံဝိဒိဝဟာရော	၂၉၁	ဟာရိယေ/အဝဟာရိယေ	၂၈၄

နည်း+ဥပစာ အတွဲရာဝပ်

အက္ခ	၁၆၇	အဝဟရကစိတ္တဿ	၁၃၈	ဩကိရက္ခ	၂၈၈
အက္ခိဝါနိကောဿာမိ	၂၉၇	အဝဟာရောနတ္ထိ	၂၃၄/၂၈၀	ကဋကပ္ပလ	၁၈၂
အင်္ဂါရဿဟိတ်	၂၃	အဝိဗေဟံသာ	၅၄	ကဋ္ဌဝါလတံဝါ	၁၇၄
အဋ္ဌ	၁၅၀/၁၅၂	အသေနာသနိကေန	၂၃	ကဏ္ဍဂူဋိကာ	၂၃၇
အင်္ဂုသက	၂၂၈	အာကာသဋ္ဌ	၂၃၄	ကဏ္ဍသုတ္တက	၆၃
အဗ္ဗယေသု	၁၈၂	အာစရိယကေ	၃၉	ကတိကဝတ္ထာနိ	၂၃
အဗ္ဗဝါပုရေဘတ္တံ	၂၉၅	အာကိဂဏ္ဍိကာဟတော	၁၅၃	ကတိပယဂါမ	၁၆၃
အတိတဝတ္ထ	၄၈	အာပတ္တိကာတဗ္ဗာ	၁၄၆/၁၅၀	ကပ္ပိယံ	၁၃၃
အတ္ထနော ဝပ် -		အာပတ္တိဒုတ္တဋ္ဌဿ	၁၈၅	ကရကတ္ထေ	၁၄၂
အသေဓန္ဒာ	၁၂၂	အာပတ္တိပိရာဇိကာဿ		ကရမရ	၂၈၀
အတ္ထနော ဘာဇနံ	၁၈၅		၁၈၅/၂၅၂	ကရိဿတိ	၄၈
အတ္ထနောဝသနဋ္ဌာနေ	၂၈၈	အာပတ္တိယော	၂၈၈	ကရုကာပုပ္ဖဘာဂ	၅၄
အဒိန္နံ	၁၃၃	အာပဒါ	၇၂	ကဟာပကဿ -	
အဒိန္နံအာဒိယိဿတိ	၉၅	အာရညကသေနာသန	၁၂၈	စတုတ္ထော	၁၀၁
အဒိန္နာဒိနတော -		အာရမံအဘိယုဂ္ဂတိ	၂၄၈	ကာကကုလလ	၃၁၅
ပိရာဇိကံ	၂၈၄	အာဝသဓန္ဒေဇနပဒေါ	၃၂၀	ကာယေန	၁၃၄
အနကမ္မာ	၅၄	ကုဒ္ဓိယာ / ကုဒ္ဓိဝိသယေ	၃၂၇	ကာရုဓညန	၃၂၃
အနဒ္ဓယာ	၅၄	ကုန္ဒမိလေဋ္ဌိတာဿ	၁၂၀	ကာလ	၁၅၀
အဓန္တဂါဓေ	၂၂၂	ကုသယော	၁၇	ကိံတေဟိ	၈
အဓန္တဇာတက	၂၇၉	ကုသိဂိလိပသေ	၁၇	ကိကံကိကဇာလ	၄၄
အဓန္တဂုတ္တဂိ	၂၂၂	ကုဿရိယမတ္တာယ	၇၅	ကိကံကိကသဒ္ဓ	၄၄
အပရက္က	၂၅၉	ကုဿာပကတာ	၇၇	ကိပ္ပိအဓဇ	၇၂
အဘိယောဂေါ -		ဥဇ္ဈာဓတ္ထ	၂၆၀	ကိပ္ပိမူလေ	၇၂
နရဟတိ	၂၅၆	ဥဇ္ဈာယန္တိ	၉၂	ကုတ္တုဗ္ဗာယန္တနံ	၈၅
အဘိရူပ	၄၄	ဥဇ္ဈာယနတ္ထော	၉၅	ကုဋိကတာ	၃၀
အဗ္ဗကေသရီရေ	၃၁၅	ဥဒ္ဓါရေသဓဋ္ဌသံ -	၂၉၂	ကုဋိကာယကရကံ	၅၇
အမနဝဿာနာမ	၁၁၂	ဥပလဒ္ဓ	၁၇၁	ကုဋိယောကရိတ္တာ	၂၀
အရည်	၁၂၈/၂၆၃	ဧကဒိပေရာဇာ	၁၆၂	ကုန္တိဝါဘိန္တိဝါလံဝါ	၂၂၈
အရဓညဝါကတာ	၃၀	ဧကဿသန္တိကေ -		ကုန္တကာရုပ္ပတ္တ	၂၆
အရဟဒ္ဓဇ	၈၈	ဧဝေသတဓမ္မသု	၁၈၂	ကုန္တိဂတဘာဏ -	
အဝိဇ္ဇာယန္တိ	၉၂	ဧကပ္ပိဒိဝသံ	၁၉	ဂ္ဂဟကတ္ထံ	၁၈၅

၁

နည်း + ဥပစာ အက္ခရာဝင်

ကုဋိဇ္ဇရကရဏန	၂၀၁	ဆဒနံ ဝါ ဘိနိတ္တာ	၂၉၂	ဒါရု	၆၉
ကုဋိယာ	၁၉၇	ဇနပဒစာရိကံ ပတ္တပိသု	၃၆	ဒါရုဂေဟ	၆၉
ကုရုနိယံ	၂၃၁	ဇနပဒဒေသု	၁၇	ဒါရုနိ	၂၁၀
ကုလေသု	၁၂၉	ဌာနာစာဝနဝဓေသန	၁၄၄	ဒါသဿ	၂၇၉
ဓမ္မာဓမ္မာ	၇၂	ဌာနာစာဝေတိ	၂၉၅	ဒုတ္တဋ်	၁၇၇
ဓမ္မက	၂၅၆	တဉ္စဝေါအရဓည		ဒုတ္တဋသဿ	၅၇
ဂဏက	၆၉	အပရိဂ္ဂဟိတံ	၈၄	ဒုဋ္ဌပိတံ အသံပိဟိတာ	၂၈၄
ဂဏဿ	၂၅၆	တက္ကာမမတ္ထေန	၁၃၄	ဒေဝေန	၆၉
ဂယုမာနော	၂၃၄	တတောပရံသံသော	၁၂	ဒေသ	၁၅၀
ဂရုကံ ဌာနံ	၁၆၇	တယောဇနာ	၁၂	ဒွိရံထကေသိ	၃၁၃
ဂရုဋပက္ခက	၂၃၇	တသ္မိယေဝ သရိရေ	၃၁၂	ဒွိန္ဒု ရာဇနံ	၁၆၂
ဂဋိတမတ္ထ	၂၀၁	တဿ ပဓဿ	၁၇	ဒွိပဒေသု	၂၈၂
ဂိမယာတ	၃၁၆	တသုဒ္ဓါရေ သဓမ္မသံ		ဓနိယဿ	၆၉
ဂိမတိတ္ထ	၂၄၀	ပါရာဇိကံ	၂၉၂	ဓမ္မဘေရိဝရာပေန္တိ	၈၂
ဂိမဒ္ဓါရတဟ	၁၂၀	တိကံ ဝါ	၃၂၈	ဓမ္မသဘာယံ	၁၆၇
ဂိမာဝါ	၁၁၆/၁၂၀	တိကကတ္တေဒကံ	၈၂/၆၆	ဓုရနိက္ခေပေန	၁၄၄
ဂိမာဝါအရဋာဝါ	၁၁၂	တိကကုဋိယော	၂၀/၃၀	နဝ ဘိက္ခဝေ အဘိဓမ္မ	၃၁၅
ဂိမေသု ဝုဋ္ဌဟန္တေသု	၃၂၀	တိကန္တဒနာကုဋိ	၂၀	နဝ ဘိက္ခဝေ ဝုတ္တော	၃၂၀
ဂိဇ္ဈ	၉	တိတ္ထိယဓေ	၆၂	နာဂဒန္တ	၂၂၈
ဂိဉ္စကာဝသထ	၆၀	တိဓာ ဝုတ္တံ	၂၉၇	နာဝါ	၂၃၇
ဂိလတိ	၁၇	တိရက္ခနဂတပရိဂ္ဂဟေ	၃၁၀	နိခိတံ	၁၇၀
ဂိလိ	၁၇	တိရဋ္ဌ	၂၃၄	နိပိတ္တကမ္ပ	၂၉၇
ဂေါဓရဂိမ	၉	တေလ	၂၁၉	နိသီဒိတ္တာ	၁၆၇
ဂေါနိသာဒိ	၁၁၆	တေလေ အာကိဏ္ဍေ	၁၉၇	ပံသုကုလ	၃၁၅
ယက္ကံ ပဟရိတ္တာ	၂၅၂	တေသံ မယာ သန္ဓာယ	၈၅	ပစ္စတ္တဝဓန	၁၄၂
တေက္ကဘာဂံ	၁၀၁/၁၅၈	ထုလ္လုဗ္ဗယံ	၁၈၂	ပစ္ဆာဘတ္တံ	၁၈
စိတ္တံ	၂၄၂	ထုလ္လုဗ္ဗယဿ	၂၉၉	ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္ထေ	၂၉၉
စိတ္တကောဋ္ဌာသ	၁၄၂	ထေယျံ	၁၃၈	ပဋ္ဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာ	၁၀၄
စိဝရဝံသေ	၁၉၄/၂၂၅	ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ	၂၇၅	ပတ္တ	၁၅၃
စူဠိကာ	၂၃၇	ထေယျစိတ္တေန	၁၈၅	ပထဗျာ	၁၆၂
စောရာနံ	၁၆၇	ထေယျသမိတေန	၁၄၂	ပဒေသရာဇာ	၁၆၃

နည်း+ဥပစာ အက္ခရာဝင်္ဂ

က

ပဒေသီသေရာ	၁၆၃	ပုရာဟံဟညာမိ	၇၉	မဟာမတ္တာ	၉၅
ပန္နလာတ	၃၁၅	ပုရောဘတ္တ	၂၉၅	မဟာမေယံဥဋ္ဌိတံ	၂၃၄
ပပဉ္စသင်္ခါ	၁၃၈	ပေတပရိဂ္ဂဟေ	၃၀၆	မာတိကာ	၂၀၆
ပဗ္ဗတရက္ခ	၂၇၂	ဇလာဇလံ	၃၁၉	မာတိကာဥဇ္ဇကရဏေန	၂၁၁
ပယောဂတ္တာ	၂၄၉	ဇလံဒေဿန္တော	၁၂၂	မုတုက္ခကေန	၃၁၅
ပရကုလေသု	၂၈၄	ဇဟိဂတံနာမ	၂၁၁	မုဂ္ဂရေန	၂၁၁/၂၁၀
ပရိပုဂ္ဂသိပ္ပ	၃၆	ဗိဒ္ဓိသာရ	၉၇	မုဋ်	၁၉၂
ပရိဘောဂ	၁၅၅	ဗုဒ္ဓကာလေ စက္ကဝတ္ထိ		မုတ္တမတ္တမေဝ	၂၂၅
ပရိယောဒါတသိပ္ပ	၃၉	ကာလေ	၈	မေတ္တာကရုဏာနံ	၅၅
ပရိပိတက္ကဉ္စဥဿာဟဉ္စ	၆၉	ဗုဒ္ဓပိသယော	၂၁၀	မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂ	၅၄
ပရိသတိ	၉၂	ဘက္ခ	၂၈၄	မေထုန	၁၇၁
ပရိသုဒ္ဓသိပ္ပေါ	၃၉	ဘက္ခဒေယျံ	၂၁၁	ယတောနဝိနာမူလေန	၂၆၃
ပဝိသန္တ	၁၀၈	ဘာဇနဂတံနာမ	၁၈၈	ယထာကမ္ပိဂတာ	၃၁၃
ပသိဗ္ဗကံပုဂံကံ	၂၈၈	ဘိက္ခုကိရိယာနံ	၁၇၈	ယထာဋီတဌာနတော	၁၃၄
ပဿာဝ	၂၁၅	ဘိတ္ထိဗီလ	၂၂၈	ယသိဝိဂါမေကောယေဝ	
ပဿေသု	၁၇	ဘိန္နတိ	၂၁၅	ကုဋိ	၁၁၂
ပါဋိပဒေဝိသတော	၂၇	ဘိန္နဝါလ	၂၂၈	ရဏော	၁၀၈
ပါဏေသု	၅၄	ဘိန္နောဝါဆိဒ္ဓေါဝါ	၁၅၃	ရဏေတ္ထရဏ	၁၀၈
ပါဏောနာမ	၂၇၉	ဘူမိတော	၂၄၅	ရဏေတိတ္ထ	၁၀၈
ပါဒံဝါ	၁၅၈	ဘူမိယံဝါဂ္ဂန္တောဒိသု	၂၄၅	ရဿာ	၆၉/၉၂/၂၇၂
ပါဒုဂ္ဂနကံဝါသိ	၁၅၅	မဂမေဟာမတ္တ	၇၅	ရာဇကုမာရာ	၁၆၇
ပါဒါရဟံဝါ	၁၅၈	မဂဓာနံ	၉၇	ရာဇကုလတော	၇၉
ပါဗေ	၂၉၉	မန္တိမဿ	၁၂၂	ရာဇကဟံ	၈
ပါရာဇိကံ	၁၀၁	မက္ခလံ	၁၆၃	ရာဇဂုံ	၂၇၅
ပါရာဇိကဝတ္ထုပ္ပိ	၁၀၁	မနဿ	၉၂/၂၈၁	ရာဇဝလ္လဘ	၆၅
ပါရာဇိကေဝါ	၁၀၁	မရိယာဒံဘောဒေန	၂၀၄	ရာဇာဓနာ	၈၂
ပါဠိယာ	၁၂၅	မဟန္တ	၂၅၆	ရိက္ခကုန္တိယာ	၂၀၆
ပိက္ခာယစရိတွာ	၁၈	မဟာအမဗ္ဗ	၉၅	လပိဋ္ဌာသာဓက	၃၀၆
ပိက္ခိသိန္နတိ	၂၃၁	မဟာပဝါရကာယ-		လတံဝါ	၂၆၄
ပိဋက	၆၃	ပဝါရိတာ	၂၇	လေဉ္စပတနဋ္ဌာန	၁၂၃
ပုဗ္ဗက္ခ	၂၅၉	မဟာပစ္စရိ	၁၉၇	လေဉ္စပိတ	၁၂၃

တ

နည်း+ဥပစာ အက္ခရာဝင်္ဂ

လောမေန	၈၈	ဝေကုကလာပ	၂၃၇	သိက္ခာပဒံ	၅၉
လောဟိတိကာ	၄၃	ဝေမဇ္ဈ	၁၂၀	သီမာယ	၆၆
ဝနုတိ	၂၇၉	ဝေါဟာရိက	၉၅	သီသဘာရ	၂၃၇
ဝတ္ထသီသေန	၃၀	သံယောဂဘာဝတော	၁၈၂	သီဟဋ	၁၆၃
ဝနပ္ပတိ	၂၆၈	သင်္ခါ/သင်္ခါတ	၁၃၈	သုကံယာတ	၁၄၂/၂၇၁
ဝသန္တဝန	၉	သတ္တ	၁၁၆	သုတ္တာရဋ္ဌံ	၁၉၁
ဝသံဥပဂစ္ဆန္တေန	၂	သန္တိ	၂၉၂	သုနရေဋ္ဌံသုကရံ	၃၂၃
ဝသံဥပဂစ္ဆိ	၂	သန္တိဝေသန	၃၆	သုရူပ	၄၄
ဝသံဝုတ္တ	၂၇	သဒ္ဓမ္မတ္ထိကာမယ	၄၄	သေနာသနတ္ထာယ	
ဝါတပါန	၄၄	သမ္ပဟုလာ	၁၂	နိယမိတံ	၃၁၉
ဝိနယဒုက္ကဋ်	၁၇၃	သမဏဗြာဟ္မဏ	၈၆	သေနာသနဟုလ္လ	၆၂
ဝိနယဓမ္မတာ	၁၉၄	သမာပတ္တိယာ	၁၈	သေသံ	၁၂၅
ဝိဟာရံအဘိယုဇ္ဈတိ	၂၅၆	သဟတ္ထာ	၁၄၅	သောတံဘဂ္ဂံ	၂၉၉
ဝိဟာရပစ္စန္ဓ	၂၉	သာမိကံ	၂၅၂	ဟညာမိ	၇၉
ဝိဟာရဘူမိယံ	၃၂၀	သာယနသမယေ	၁၀၈	ဟတ္ထကမ္ပ	၂၃
ဝုတ္တမေဝအာပတ္တိ	၅၇	သာဟတ္ထိကပဉ္စမ	၂၁၅	ဟတ္ထေသုဝါပါဒေသု	၇၇
ဝေဌန	၁၉၂	သာဟတ္ထိကော	၁၄၅	ဟနေယျံ	၁၇၁

ကေဝေသဝေါဟာရနည်း ။ တစိတ်အားဖြင့်ဝေါ်ဝေါ်အပ်သောနည်းသည်ကေဒေသဝေါဟာရနည်းမည်း၏ကား--

- ဝဇ္ဇာဝမနည်း ။ အက္ခရာလာခြင်းကိုစိရင်သောနည်းသည်ဝဇ္ဇာဂမနည်းမည်း၏
- ဝဇ္ဇာဝိပရိယာယနည်း ။ အက္ခရာ ရှေ့နောက်ပြန်သော နည်းသည် ဝဇ္ဇာဝိပရိယာယနည်းမည်း၏
- ဝဇ္ဇာဗိကာရနည်း ။ အက္ခရာ ဖောက်ပြန်သော နည်းသည် ဝဇ္ဇာဝိကာရနည်းမည်း၏
- ဝဇ္ဇာလောပနည်း ။ အက္ခရာကို ရှေ့သောနည်းသည် ဝဇ္ဇာလောပနည်းမည်း၏
- အတ္ထာဇိသယနည်း ။ တတ်၏ ဟောမြဲသောအနက်မှ လွန်သောအနက်နှင့် ယှဉ်သောနည်းသည် အတ္ထာတိသယနည်းမည်း၏
- ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း ။ ပထမာဝိဘတ် အစရှိသည်ကို ဒုတိယာဝိဘတ် အစရှိသော အားဖြင့် ပြန်သောနည်းသည် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်းမည်း၏ ပြယုဂ်ကား
- ဝေဒနိပလ္လာသနည်း ။ ကေဝင်ကို ဝဟုဝင်အားဖြင့် ဝဟုဝင်ကို ကေဝင်အားဖြင့် ပြန်သောနည်းသည် ဝေဒနိပလ္လာသနည်းမည်း၏
- အက္ခရာဇိပလ္လာသနည်း ။ အက္ခရာတစ်ပါးကို အက္ခရာတစ်ပါးအားဖြင့် ပြန်သော နည်း သည် အက္ခရာဝိပလ္လာသနည်း မည်း၏ ပြယုဂ်ကား

ပါရာဇိကဏ်အောင်ပန်း

ဒုတိယ ပါရာဇိကအဖွင့်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရတတော သမ္ပာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပါကျ [၁]

(က) ရာဇဝဇပေတိဝေဝနာမဂေနဂရေ၊ (ခ) တဂ္ဂိမန္နာတုမဟာဂေါဝိန္နာဒိဟိ ပရိဂ္ဂဟိတတ္ထာ ရာဇဂဟန္တိဝုပ္ပတိ၊ (ဂ-၁) အညေပေတ္တပကာရေဝဏ္ဏယန္တိ၊ (ဂ-၂) ကိံတေဟိ၊

(ဂ-၃) နာမမေတိတဿနဂရဿ၊ (ဃ-၁) တံပနေတံ ဗုဒ္ဓကာလေစ စက္ကဝတ္တိကာလေစ နဂရံဟောတိ၊ (ဃ-၂) သေသကာလေ သုညံ ဟောတိ ယက္ခပရိဂ္ဂဟိတံ၊

(ဃ-၃) တေသံ ဝသန္တဝနံ ဟုတ္တာ တိဋ္ဌတိ၊ (င) ဝေ ဂေါစရဂိမံ နှသေတ္တာ နိဝါသနဋ္ဌာန ဟဟာ "ဝိဇ္ဇက္ခဓဇ ပဗ္ဗဇေ"တိ (စ-၁) သောစ ဂိဇ္ဈာ တဿ ကုဇေသု ဝသီသု၊

(စ-၂) ဂိဇ္ဈသဒိသာနိဝါတဿ ကုဇာနိ၊ (စ-၃) တသ္မာ ဂိဇ္ဈက္ခဓဇေတံ ဝုပ္ပတိတံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ (ဋ) ၂၄၇။ မအူ၊တ၊ ၂၈၉။ ဘာသာဋီ၊ ၄၁၄၇။

(စ-၃) တသ္မာ၊ထိုသို့ လင်းတနှင့်တူကုန်သော အထွတ်တို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဂိဇ္ဈက္ခဓဇေတံ၊ဝိဇ္ဈက္ခဓဇ-ဟူ၍။လနေနလူအပေါင်းသည်။(ကတ္တား) ဝုပ္ပတိ၊ဆိုအပ်၏။ဣတံ၊ ဤသို့။ပဏ္ဍိတေန၊ပညာရှိသည်။(ကတ္တား) ဝေဒိတဗ္ဗော၊သိအပ်၏။

> ၂။ (ခ) သို့/ အဘောဂေါဝိန္နာဒိဟိ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ရာဇဂဟ-အရ ရာဇဂြိုဟ်အမည်ရှိသော မြို့ကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ မင်းတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော အရာဝတ္ထုမှန်သမျှကို ရာဇဂဟဟူ၍ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ရာဇဂဟ-အရ ရာဇဂြိုဟ်အမည်ရှိသော မြို့ကိုယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင် သင့်ပါအံ့နည်း။ ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို မပြသော် ဆရာ အား ဒဠိယ ဒဠိကရဏ ဆန်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်- (ခ) မိန့်။

ကား-- (ခ) ဖြင့် မန္နာတ်မင်း မဟာဂေါဝိန္နပုဏ္ဏား စသူတို့သည် မင်းနေပြည်တော်၏ အဖြစ်ဖြင့် သိမ်းပိုက်အပ်သောကြောင့် ထိုမြို့ကို ရာဇဂြိုဟ်ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု အကြောင်း ယုတ္တိကို ငါပြု--- ဟူလို။

(ဂ-၂) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ-၁) ဖြင့် ဤ ရာဇဂဟ-ဟူသောပုဒ်၌ တစ်ပါးသော အပြားတို့ကိုလည်း ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ယင်းတစ်ပါးသော ဆရာတို့ ဆို သော စကားသည် အကျိုးရှိပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း။ (ဂ-၂) မိန့်။

F-7-D

(၁-၃) ခန့်/ အတ္ထုပ္ပတ္တိအာရုံစာအုပ် ။ ။ ဆရာသည် (၁-၁+၂) တို့ဖြင့် ဤ ရာဇဂဟ ဟူသော ပုဂံ၌ အခြားဆရာတို့သည် အခြားသော နည်းတို့ဖြင့် ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။ ထိုအဖွင့် တို့သည် အကျိုးမရှိဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ထိုဆရာတို့၏ အဖွင့်တို့သည် အကျိုးမရှိပါသနည်း။ ထိုဆရာတို့သည်လည်း ဆရာကဲ့သို့ပင် အဋ္ဌကထာဆရာများဖြစ်ကြ၍ ယင်းဆရာတို့၏ အဖွင့်သည် သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိရှိက မှတ်သားသင့်၍ အကျိုးရှိနိုင် ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ အကျိုးမရှိခြင်း၏အကြောင်းကို မပြက အခြားသော ဆရာတို့ နှင့် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ၊ စကားမပျံ့နှံ့ခြင်း အဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ ၏။ ဤသို့ စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် (၁-၃) မိန့်။

ကား-- ထိုဆရာတို့၏ အဖွင့်တို့ကို မှတ်သားထိုက်၍ အကျိုးရှိငြားသော်လည်း ထို ရာဇဂဟ-ဟူသော အမည်သည် မြို့အမည်မျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဆရာတို့၏အဖွင့် တို့သည် အကျိုးမရှိဟု ငါဆိုရကား သင်တင်သော ဒေါသများ ငါ၌မရောက် ကင်းပျောက် ၏ဟူလို။

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က-၁) တို့ဖြင့် ရာဇဂဟ-အရ မြို့ကိုယူရမည်ကို၎င်း၊ ရာဇဂဟ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို၎င်း ဖွင့်ဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းမြို့ဖြစ် ရာ အရပ်သည် အရပ်ထူး၏အဖြစ်ဖြင့် မြတ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ သုံးဆောင်နေထိုင် ရာတည်းဟု ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ-၁) ခန့်/ ဆရာသည် (၁-၃) ဖြင့် ရာဇဂဟ အမည် မြို့အမည်မျှဖြစ်၍ အည ပကာရ အဖွင့်ကို အကျိုးမရှိသည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့သည် အခါခပ်သိမ်း မြို့တော်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ဃ-၁) မိန့်။ ကား-- အခါခပ်သိမ်းမြို့တော်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားမရှိ ဘုရားပွင့်ရာ၊ စကြာဝတေးမင်း ဖြစ်ရာအခါ၌ မြို့တော်ထင်ရှား၏ဟူလို။

(ဃ-၂) ခန့်/ ဆရာသည် (ဃ-၁) ဖြင့် ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့သည် ဘုရားပွင့်ရာအခါ၌ ၎င်း၊ စကြာဝတေးမင်းဖြစ်ရာ အခါ၌၎င်း မြို့တော်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ကြွင်းကာလတို့၌ ထိုရာဇဂြိုဟ်ဒေသသည် အဘယ်သို့ ဖြစ်နေပါသနည်း။ လူနေရွာအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်နေပါ သလော။ စုစင်ကြောင့် (ဃ-၂) မိန့်။ ကား-- ကြွင်းကာလ၌ လူနေရွာမဖြစ်၊ နတ်ဘီလူးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော လူတို့မှကင်းဆိတ်ရာအရပ် ဖြစ်၏ဟူလို။

(ဃ-၃) ခန့်/ ဆရာသည် (ဃ-၂) ဖြင့် ထိုရာဇဂြိုဟ်ဒေသသည် ကြွင်းကာလ၌ နတ်ဘီလူးတို့သိမ်းပိုက်၍ လူတို့မှကင်းဆိတ်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထိုနတ်ဘီလူးတို့ သိမ်းပိုက် ရာ ရာဇဂြိုဟ်ဒေသသည် မည်ကဲ့သို့ တည်ရှိပါသနည်း။ ရာဇဂြိုဟ်ဒေသတည်ရှိပုံကို မပြ ဆိုပြီလော။ စုစင်ကြောင့် (ဃ-၃) မိန့်။ ကား-- မိုးဥတုအခါ သေရည်သောက်၍ ပျော်ပါး ရာ တောကြီးအဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိ၏ဟူလို။

မိရာဇိကက-ဒုတိယပါရာဇိက

(င) ဆို့/ ဆရာ။ ။ ဤသို့ (က-ခ-ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ရာဇဂဟေ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေ တဗ္ဗပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဂိဇ္ဈကုဋေ ပဗ္ဗတေ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေ တဗ္ဗပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသော ဆရာသည် မပြုမှီ အနုသန္ဓေ သမ္ပန္နကို ရှေး ဦးစွာ ပြလိုရကား (င) မိန့်။

(င) ဆို့/ ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့သည် “ရာဇဂဟေ ဝိဟရတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ ပဗ္ဗတေ” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ရာဇဂဟေပုဒ်ဖြင့်ပင် ဆွမ်းခံရွာကို ပြဆိုပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ပြဆိုတော်မူပြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အဘယ်အကျိုးငှာ “ဂိဇ္ဈ ကုဋေ ပဗ္ဗတေ” ဟု ထပ်၍ မိန့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဂန္ထဂဗ္ဗ ပုနရုတ္တိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ ၏။ စုန်ကြောင့် (င) မိန့်။ ကား- နိဝါသဌာနကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ “ဂိဇ္ဈကုဋေ ပဗ္ဗတေ” ပုဒ်ကို ဆိုရကား သင်တင်သောဒေါသ ငါ၌ မရောက် ကင်းစင်လွင့်ပျောက်၏ဟူလို။

(စ-၂) ဆို့/ ဆရာ-သည် (စ-၁) ဖြင့် ဂိဇ္ဈကုဋေ-ပုဒ်ကို ဂိဇ္ဈာ ယဿ ကုဋေသုတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ-ဟု ဘိန္နာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။

(တစ်နည်း) ဂိဇ္ဈာ ဧတ္ထ သန္တိတိ ဂိဇ္ဈံ၊ ဂိဇ္ဈံ ကုဋံ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ-ဟု တဒ္ဓိတ န္ဓောဂဋ္ဌ တုလျာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ (ဋီ) ဤဝစနတ္ထကိုသာ ပြုအပ်ပါသလော။ အဘယ်ဝစနတ္ထကိုလည်း ပြုနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုန်ကြောင့် (စ-၂) မိန့်။ ကား-- ဂိဇ္ဈာ ဝိယာတိ- ဂိဇ္ဈာနိ၊ ဂိဇ္ဈာနိ ကုဋာနိ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ-ဟု ဝစနတ္ထ နည်းတစ်မျိုးလည်း ပြုနိုင်သေး၏ဟူလို။

(စ-၃) ဆို့/ ဆရာ-သည် (စ-၁+၂) တို့ဖြင့် ဂိဇ္ဈကုဋပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို နည်းတစ်ပါး နှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ဆိုခြင်းကြောင့် အဘယ်သို့သောအကျိုး ရအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္ထကဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ (စ-၃) မိန့်။

ကား-- ဂိဇ္ဈကုဋ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို သိနိုင်ခြင်းအကျိုး ရအပ်၏ဟူလို။

> ၃။ (ခ) သည် (က) ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင် ပြုတတ်သောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။/ရာဇဂဟေ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်း၊ နာမလာဘဟိတ်၊ ဗျပ္ပတ္တိနိမိတ် သကတိကိုပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ (ဂ) ကား ဆရာ ဆိုအပ်သော အပြားကိုသာ ဖွင့်ဆိုကြပါသလောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။/သက ဝါဒ-မှတစ်ပါး အပရေဝါဒကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (ဂ-၂+၃) ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဃ) ကား ထိုမြို့သည် အခါခပ်သိမ်းမြို့ဖြစ်ပါသလော (ဝါ) သာမန်အရပ်ဒေသဖြစ်၍ သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေထိုင်ရာ အရပ်ဖြစ်ပါသလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ ဆက်လက်ပြသော ကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။ ထိုတွင် (ဃ-၁) ကား မြို့တော်ဖြစ်ရာအခါကို ဆက်လက်အားထုတ် သောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဃ-၂) ကား မြို့တော် မဖြစ်ရာအခါကို ဆက်လက်အားထုတ် သောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။/ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ-၃) ကား မြို့တော်မဖြစ်ရာအခါ ရာဇဂြိုဟ်မြို့

တည်ရှိပုံ ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

(င) ရာဇဝေဟေ အဖွင့်မှတစ်ပါး ဂိဇ္ဈကုဋေ အဖွင့်အဖို့တစ်ပါးကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (စ) သည် အနုသန္ဓေသမ္ပန္နမှတစ်ပါး အဝယဝတ္ထကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ /အဝယဝတ္ထ အကျယ်ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် (စ-၁) သည် ဂိဇ္ဈကုဋပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်ကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (စ-၂) သည် ဂိဇ္ဈကုဋပုဒ်၏ နည်းတစ်ပါးကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (စ-၃) သည် (စ-၁+၂) တို့ ဆိုခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးကိုပြသောကြောင့် လဒ္ဒဂုဏ။/နိဂုံးဝါကျ။

စာစစ်။ ။ (စ) ၌ သော-ကား ကို--ကြောင့် ဝုစ္စတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-တို့၌ ဝုတ္တကံ၊ ဝုစ္စတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-တို့ကား ဝုတ္တကံ၏ ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

> ၄။ ဝေဇ္ဇိတိ ဂိဇ္ဈ။ (ဂိဓ/ဂိဓ+ဈ) ဂိဇ္ဈ ဧတ္ထ သန္တိတိ ဂိဇ္ဈ။ (လင်းတတို့ ရှိရာဖြစ်သော အထွဋ်ရ၏။) ကုဋိယတိ ဆိန္ဒိယတိတိ ကုဋံ။ ဂိဇ္ဈ ကုဋံ ဧတဿာတိ ဝိဇ္ဇကုဋေ။ (ဧတဿ၊ထိုတောင်အား။ဂိဇ္ဈ၊လင်းတတို့ရှိသော။ကုဋံ၊တောင်ထွတ်သည်။အတ္ထိ၊ ရှိ၏။) ဂိဇ္ဈကုဋ-အရ လင်းတတို့ရှိသော အထွတ်သည် မုချ။ ထို၏ တောင်နှင့် ဌာနိ-ဌာန စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ လင်းတတို့ရှိသော အထွတ်ရှိသော တောင်ရ၏။

ဂိဇ္ဈ ဧတ္ထ သန္တိတိ ဝိဇ္ဇ။ (ဧတ္ထ၊ဤတောင်ထွတ်၌။ဂိဇ္ဈ၊လင်းတတို့သည်။သန္တိ၊ရှိကုန်၏။) အဿတ္ထိ၊ ဂိဇ္ဈပုဒ်+ဏပစ္စည်း။ လင်းတနှင့် တောင်ထွတ် ဌာနိ-ဌာန စပ်။

ဂိဇ္ဈော ဝိယာတိ ဝိဇ္ဇ။ ဥပမာတဒ္ဓိတိ၊ ဂိဇ္ဈပုဒ်+ဏ။ လင်းတနှင့် တောင်ထွတ် သဒိသ+သဒိသိ စပ်။

ဝေ နာမံ ဧတ္ထ နဂရေတိ စင်္စာမကံ။ ပုဒ်လုံးအရ ဤသို့ ရာဇဂြိုဟ်ဟူသော အမည်သည် မုချ။ ထို-၏ မြို့နှင့် ဌာနိ-ဌာန စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ရာဇဂြိုဟ် အမည်ရှိသော မြို့ရ၏။

နံ သမ္ပုဏ္ဏံ ယရံ ဧတ္တာတိ နဂရံ။ န+ယရ-ဟူသော ဗဟုဗွိဟိသမာသ်ပုဒ်လုံးအရ ပြည့်သော အိမ်အပေါင်းသည် မုချ ထို-၏ မြို့အရပ်နှင့် ဌာနိ-ဌာန စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ပြည့်သော အိမ်ရှိသော မြို့အရပ်ရ၏။ * န ဂစ္ဆန္တိတိ နဂါ။

နဂါ အဿ သန္တိတိ နဂရံ။ (အဿ၊ထိုမြို့အား။နဂါ၊ပြာသာဒ်စသော အဆောက်အအုံတို့သည်။သန္တိ၊ရှိကုန်၏။) အဿတ္ထိ၊ နဂပုဒ်+ရပစ္စည်း။ ဌာနိ-ဌာန စပ်။

မံ သိရိ ဓာရေတိတိ မန္ဓာတု။ (မံ-ဓာ/ဓရ+တု) ဂါဂေါ ဝိန္ဒတိတိ ဂေါဝိန္ဒော။ မဟန္တောစ သော ဂေါဝိန္ဒောစာတိ မဟာဂေါဝိန္ဒော။ မဟန္တ-အရ အမြတ်ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မဟာဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏားရ၏။

မန္ဓာတာစ မဟာဂေါဝိန္ဒောစာတိ မန္ဓာတုမဟာဂေါဝိန္ဒော။ မန္ဓာတု-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်

အရ မန္တာတ်စကြာမင်းသည် မုချ။ ထို-၏ မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏားနှင့် သိမ်းပိုက်ခြင်းကြိယာ၌ အချင်းချင်း ငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ပန်သည် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရကား ထို--သော မန္တာတ်စကြာမင်း မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏားတို့ရ၏။

မန္တာတုမဟာဂေါရိန္ဒာ အာဒယော ယေသန္တိ မန္တာတုမဟာဂေါရိန္ဒာဒေဝဿ။

ပုဒ်လုံးအရ မန္တာတ်စကြာမင်း မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏားဟူသော အစသည် မုချ။ ထို-၏ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် အာဒိ-အာဒိန္န စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော မန္တာတ် စကြာမင်း မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏား အစရှိသူတို့ရ၏။

ရာဇူဟိ ဂဟံ ရာဇဝေဓံ။ ရာဇ-အရ သိမ်းပိုက်တတ်သော မန္တာတ်စကြာမင်း မဟာဂေါရိန္ဒပုဏ္ဏား-စသော မင်းတို့သည် မုချ။ ထို-၏ သိမ်းပိုက်အပ်သော ရာဇဂြိုဟ်မြို့နှင့် သာမိ-သံ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မင်းတို့သည် သိမ်းပိုက်အပ်သော ရာဇဂြိုဟ်မြို့ရ၏။ * ပရိဂ္ဂဟိတဿ ဘာဝေါ ဓဇိဋ္ဌဇိဓတ္ထံ။ ပရိဂ္ဂဟိတ-တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ သိမ်းပိုက်အပ်သော မြို့သည် မုချ။ ထို-၏ သိမ်းပိုက်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿ-နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော သိမ်းပိုက်အပ်သော မြို့၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သိမ်းပိုက်ခြင်းကြိယာ ရ၏။ * ပရိဂ္ဂယုတေတိ ဓဇိဋ္ဌဇိဓံ။ (ပရိ-ဂဟ+တ) ဂဟဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကြိယာအရကား သိမ်းပိုက်တတ်သော မင်းပုဏ္ဏားတို့၏ သန္တာန်၌ လောဘပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သိမ်းပိုက်အပ်သော မြို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော သိမ်းပိုက်အပ်သော မြို့ရ၏။

ယက္ခေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဓတေဓဇိဋ္ဌဇိဓံ။ ယက္ခ-အရ နတ် ဘီလူးတို့သည် မုချ။ ထို-၏ သိမ်းပိုက်အပ်သော မြို့နှင့် သာမိ-သံ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော နတ် ဘီလူးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော မြို့ရ၏။

ရာဇေတိ အတ္တနော ဣဿရိယ သမ္ပတ္တိယာ ဒိဗ္ဗတိတိ ရာဇာ။ (ရာဇ+အ) ရာဇဓာတ်အရကား အစိုးရခြင်းဟူသော ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ထွန်းလင်းတောက်ပသော မင်း၏သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အကျိုးသည် မုချ။ နှေး-ဖလူ။ နောက်--ကာရဏ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော မင်းရ၏။

စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထူဟိ မဟာဇနံ ရဉ္စေတိ ဝဗေတိတိ ရာဇာ။ (ရန္တ+ဏ) ရန္တဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌကြိယာအရကား လူအပေါင်း၏ နှစ်သက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ဝိတိ၊ သောမနဿ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်အားတပ်သော မင်း၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော မင်းရ၏။

မံ သိရိ ဓာရေတိတိ မန္တာဓာ။ မံ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ ကျက်သရေသည် မုချ။ ထို-၏ ဆောင်တတ်သော မန္တာတ်စကြာမင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဓရဓာတ်

အရ ကျက်သရေကို ဆောင်တတ်သော မင်း၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။
ရှေးရှေးသော အကြောင်းကုသိုလ်ကံတို့သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော စကြာရတနာကို
ပိုင်ဆိုင်ခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် ကာရဏူ။ ပုဒ်လုံးအရနှင့် ရာတုပစ္စည်းအရ
ထို--သော မန္တုတ်စကြာမင်းရ၏။

ပဗ္ဗ အဿ အတ္ထိတိ ဗဗ္ဗဇာတာ။ (ပဗ္ဗအဆစ်သည်။အဿ၊ထိုတောင်အား။အတ္ထိ၊ရှိ
၏။) ပဗ္ဗ-အရ အဆစ်(အဖုအထစ်) သည် မုချ။ ထို-၏ တောင်နှင့် ဌာနီ-ဌာန/အစိတ်-
အပေါင်း စပ် ဌာနူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အဖုအထစ်ရှိသော တောင် ရ၏။

ဗုဒ္ဓဿ ဥပ္ပန္နော ကာလော ဗုဒ္ဓကာစလာ။ (မရွေးလောပီ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်) ဗုဒ္ဓ-အရ
မြတ်စွာဘုရားသည် မုချ။ ထို--၏ ပွင့်ရာကာလနှင့် ကာလ-ကာလဝန္တ စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံး
အရကား ထို--သော ဘုရားပွင့်ရာအခါ ရ၏။

သေသောစ သော ကာလောစာတိ ဓဿဿကာစလာ။ သေသ-အရ ကြွင်းသော
ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ ကာလနှင့် ဂုဏ်-ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော
ကြွင်းသော ကာလရ၏။

* ဝသန္တေ ဝနံ ဓဿန္တဓနံ။ ဝသန္တေ ကီဋ္ဌာဝနံ ဝသန္တဝနံ။ ဝသန္တဥတု၏+ပျော်မြူးရာ
တောနှင့် ဌာနီ-ဌာန/ကာလ-ကာလဝန္တ စပ်။

ဝိဝေကကာမေဟိ ကောကိလာဒိဟိ ဝါ ဝနီယဓော ဘဇိယဒေတတိ ဝနံ။ ဝနန္တိ တံ
ဘဇန္တိတိ ဓနံ။ ဝနဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား တောသို့ ချဉ်းကပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်
၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား တော၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပနိဿသတ္တိသည်
ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော တော ရ၏။

နိဝသန္တိ ဟတ္ထာတိ နိဝါသနံ။ နိဝါသနဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ နိဝါသနဉ္စာနံ။ နိဝါသန-အရ
နေရာ၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ အရပ်ဌာနနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။
ပုဒ်လုံးအရ နေရာအရပ်ရ၏။

> ၆။ (က) ၌ ဧဝံ နာမဂေ-ဖြင့် ရာဇဂဟ-ဟူသည် ဂုဏ်စသည်မဟုတ်၊ ရာဇ
ဂြိုဟ်ဟူသော အမည်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ/ဘာဝတ္ထ)

နဂရေ-ဖြင့် ရာဇဂဟ-အရ မင်းသိမ်းပိုက်အပ်သော အရာဝတ္ထုမှန်သမျှကို မယူရ
မြို့ခြင်္စကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(စ) ဖြင့် ရာဇဂဟ-၌ ဂဟ-ပုဒ်ကို ဂယုတိတိ ဂဟော-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--
၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) အ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန-၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ရာဇဟိ
ဂဟော ရာဇဂဟော-ဟု တတိယာ တပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)
ရာဇဂဟော-ဟု ပုလ္လိင်ရှိသင့်လျက် နပုလ္လိင် နဂရ-သဒ္ဓါကို ငဲ့၍ ရာဇဂဟ-ဟု ရှိသည်၏
--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) ရာဇဂဟ-၌ ရာဇ-အရ ပဓာနနည်းဖြင့် မဟာဂေါဝိန္ဒ စသည်ကို ယူ-

၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ၌ သေသကာလေ သုည-ဖြင့် ဗုဒ္ဓကာလ၊ စက္ခုဝတ္ထိကာလမှတစ်ပါး ကြွင်း ကာလ၌ မြို့တော်မဖြစ်၊ လူတို့မှကင်းဆိတ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ယကွပ်ရိက္ခဟိတ်-ဖြင့် သုည-ကင်းဆိတ်၏ဟူသည် နတ်ဘိလူးတို့ သိမ်းပိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) ၌ ရိဇ္ဈာ တဿ ကူဋေသု ဝသီသု-ဖြင့် ရိဇ္ဈာကူဋေ-၌ ရိဇ္ဈာပုဒ်ကို ရိဇ္ဈာ ဧတ္ထ သန္တိတိ ရိဇ္ဈံ-ဟု အဿတ္ထိပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣပစ္စည်း အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်၌သက်-- ၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ရိဇ္ဈာ-အရ လင်းတကို မယူရ၊ လင်းတတို့ရှိရာဖြစ်သော အထွတ်ကိုယူ- ၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) အပေါင်းပုဒ်ကို ရိဇ္ဈံ ကူဋံ ဧတဿာတိ ရိဇ္ဈာကူဋေ-ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြု--၎င်း (သမာသလိဂ်တ္ထ) သိစေပါသည်။

ရိဇ္ဈာသဒိသာနိ ဝါ တဿ ကူဋာနိ-ဖြင့် ရိဇ္ဈာကူဋေ-၌ ရိဇ္ဈာ-အရ လင်းတကို မယူရ၊ လင်းတနှင့်တူသော အထွတ်ကိုယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ဣပစ္စည်း ဥပမာတဒ္ဓိတ်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ရိဇ္ဈာ ဝိယာတိ ရိဇ္ဈံ-ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိ ဓာနတ္ထ) ရိဇ္ဈာနှင့် ကူဋေ-ကို ရိဇ္ဈံ ကူဋံ ဧတဿာတိ ရိဇ္ဈာကူဋေ-ဟု ဥပမာ တဒ္ဓိတ်အတွင်း ၎င်းသော စတုတ္ထိ-ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗ္ဗိဟိပြု--၎င်း (သမာသလိဂ်တ္ထ) သိစေပါသည်။

(တစ်နည်း) ရိဇ္ဈာသဒိသာနိ ဝါ တဿ ကူဋာနိ-ဖြင့် ရိဇ္ဈာကူဋေ-ပုဒ်ကို ရိဇ္ဈာသဒိသာနိ ကူဋာနိ ဧတဿာတိ ရိဇ္ဈာကူဋေ-ဟု မဇ္ဈေလောပီ စတုတ္ထိ-ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗ္ဗိဟိပြု--၎င်း (သမာသ လိဂ်တ္ထ) ရိဇ္ဈာသဒိသာနိ-ဟူလိုလျက် သဒိသ အလယ်ပုဒ်ချေ၍ ရိဇ္ဈာကူဋေ-ဟု ရုပ်ပြီးနေ သည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ခ။ ဝသနဝနံ/ဝသန္တဝနံ/ဝသေနဝနံ ။ ။ ဝသနဝနန္တိ အာပါနဘူတိဘူတံ ဥပဝနံ- ဟု သာရတ္ထ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ ဝသနံ၊ ဝသနဉ္စ တံ ဝနဉ္စာတိ ဝသန ဝနံ-ဟု ပါရာဇိကဏ် ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့်၎င်း ဝသနဝနံ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

ဝသန္တဝနန္တိ ကီဠာဝနံ၊ ဝသန္တကာလေ ကီဠာယ ယေဘုယျတ္တာ ပန ဝသန္တဝနန္တိ ဝုတ္တံ ဟု ဝိမတိ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဝသန္တဝနန္တိပိ ပါဠော-ဟု ယောဇနာဆိုသောကြောင့်၎င်း ဝသန္တဝနံ-ပါ၌လည်း သင့်ပါသည်။ ဝသေနဝနံ-ကား မသင့်။

နာမတ္ထမေတံ/နာမမေတံ ။ ။ နာမတ္ထမေတံ တဿ နဂရဿ-ဟု သီလက္ခန္ဓံ အဋ္ဌ ကထာ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ နာမမတ္ထမေဝ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနာတိ အတ္ထော-ဟု သီလ က္ခန္ဓံ ဋီကာသစ် ဆိုသောကြောင့်၎င်း နာမမတ္ထမေတံ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

မအူ နိသျှ၌ ဧတံ နာမံထိုရာဇဂြိုဟ်ဟူသော အမည်သည်။ တဿ နဂရဿ၊ ဤ။ နာမံ၊ အမည်တည်း။ ဟု ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ မတ္ထ-သဒ္ဓါ မပါသော်လည်း လုတ္တန်ဒိဋ္ဌဂမ္မ မာန် ကြံနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ နာမမေတံ ပါ၌လည်း သင့်ပါသည်။

ပါရာဇိကဏ် - ဒုတိယပါရာဇိက

တဦး/တိတိ ။ ။ ယ-အက္ခရာနှောင်းရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဥပြုခြင်းသည် အနိစ္စဝိစိ ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ငါဏှာ/ဂဒ္ဓါ ။ ။ ဂိဇ္ဈော ဂဒ္ဓေါယ ကုလလော-ဟူသော အဘိဓာန်ကိုထောက်၍ နှစ် ချက်သင့်ပါသည်။ ငါဏှာ/ငါဏှ ။ ။ ဂိဓေတံ+ယပစ္စည်း၊ ဓ-ကို ယ-ကပ်၊ ဈ-ဖြစ်၏။ ဈ-ကို ဈပြု၊ အသဒိသဒ္ဓေဘော်လာ၍ ဂိဏှ-ဟု ပြီးသောကြောင့် ဂိဏှ-ပါဌ်သင့်။

ဂိဓ အဘိကဒါယံ၊ ယော၊ ဈဿ ဈော၊ အသရူပဒ္ဓိတ္တံ၊ ဈပစ္စယေန ဝါ သိဒ္ဓံ၊ တထာ ဓဿ ဇော-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ၌ ဆိုသောကြောင့် ဂိဏှ-သင့်။ ဂိဒတိသွာ အ၊ နိဂ္ဂဟိတာ ဂမော၊ ဣဿတ္တံ၊ ဂဓ္ဓော-ဟု ဆိုသောကြောင့် ဓဓ္ဓ-လည်း သင့်ပါသည်။

နိဝါသနဌာန/နိဝါသဌာန ။ ။ နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသော။ နိ-ဝသ+ဏ-ပစ္စည်း။ နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသနံ (နိ-ဝသ+ယ) နှစ်ပါဌ်လုံး နေရာအနက်ကို ဟောနိုင်သော ကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဇဝံ နာမကေ/ဇဝ နာမကေ ။ ။ ဇဝ-နိပါတ်သည် နိဒဿနအနက်၌ မဖြစ်၊ ဇဝ- နိပါတ်သည်သာ နိဒဿနအနက်၌ဖြစ်သောကြောင့် ဇဝနာမကေ-သင့်ပါသည်။

ကုဋ+ကုဋ ။ ။ ဂိဏှကုဋောစ ဝေဘာရော (ဓာန်) ကုဋ ဆေဒနေ၊ ကမ္မနိ၊ ဇော။ (ဓာန်ဋီ) ထောက်၍ ကုဋ+ဏ။ ဏ-အနုပန်ကြောင့် ကု-၌ ဥ-ကို ဦးဒိယပြု၍ ပြီးသော ကြောင့် ကုဋ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ဓ။ ရာဇဂဟံ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော မင်း၏ “ရာဇ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း ဖြစ်သော မင်း၊ မဟာဂေါပိန္နဲပုဏ္ဏား စသူတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်း၊ နိဒဿနနည်း။ ပြဓာန်းသော မင်းကိုဆိုသဖြင့် မပြဓာန်းသော ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်းမည်၏။

အနီးရှိသော ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏ “ရာဇဂဟ”ဟူသောအမည်ကို အနီးဖြစ်သော ဂိဏှ ကုဋပဗ္ဗတ၌ တင်-- သမိဃူပစာ။/ အပေါင်းဖြစ်သော မင်းသိမ်းပိုက်အပ်သော အရာ ဝတ္ထု အားလုံး၏ “ရာဇဂဟ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဂြိုဟ်တင်-- ဧကဒေ သူပစာ။

ဏိ ဇောဟိ-ကား တစ်ပါးသော အဖွင့်တို့သည် အကျိုးမရှိဟု ဆိုသဖြင့် မိမိ၏ အဖွင့် သာ အကျိုးရှိ၏ဟု အနက်ရောက်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပနနည်း။

ဗုဒ္ဓကာလ ဓတ္တဝတ္ထိကာလ-ကား ဘုရား စကြာဝတေးမင်းတည်းဟူသော ဌာနီ ဖြင့် ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္ထိကာလတည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္ထိကာလ တည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ယင်းကာလမှ အခြားသော ကာလတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။

ဗုဒ္ဓကာလ-ကား ဘုရားတည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် ဖြိုဖြစ်ရာကာလတည်းဟူသော

ပါရာမီကဏ်-ဒုတိယပါရာမီက

ဌာနကိုမှတ်၍ ဘုရားဖြစ်ရာကာလ၌ မြို့ဖြစ်၏ဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် အခြားကာလ၌ လည်း မြို့ဖြစ်နိုင်သေး၏ဟု အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။

အစိတ်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလ-၏ “ဗုဒ္ဓကာလေစ စက္ကဝတ္တိကာလေစ” ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဗုဒ္ဓကာလ စက္ကဝတ္တိကာလ-နှင့်တကွ အခြားကာလ တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဝိဇ္ဇာတူဋ-ကား အတူဖြစ်သော လင်းတ၏ “ဝိဇ္ဇာ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော တောင်ထွတ်၌တင်-- သဒိသုပစာ။/ ဌာနဖြစ်သော တောင်၏ “ဝိဇ္ဇာတူဋ”ဟူသောအမည် ကို ဌာနီဖြစ်သော ယင်းတောင်၌ ဆောက်လုပ်ထားသော ကျောင်း၌တင်-- ဌာနပစာ။ မကင်းရာဖြစ်သော တောင်ကိုဆိုသဖြင့် မကင်းတတ်သော ထိုတောင်၌ ဆောက်လုပ် ထားသော ကျောင်းကိုလည်းရသောကြောင့် နာနန္ဒရိကနည်း။

ဒေါစရဂါမ-ကား အတူဖြစ်သော နွားစားကျက်၏ “ဂေါစရ”ဟူသော အမည်ကို အတူ ရှိသော ဆွမ်းခံရွာ၌တင်-- သဒိသုပစာ။ နွားတို့၏ ကျက်စားရာအရပ်ဟူသော ထို၌ထင် သော အမည်ကို ဆွမ်းခံရွာဟူသော ဤ၌တင်စား၍ဆိုသောကြောင့် ရဋ္ဌနည်း။

ဝေဒန္တဝဏ-ကား ဝေဒန္တဝတု-ဟူသော ဌာနီဖြင့် တောတည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ ဝေဒန္တဝတုအခါ ပျော်မြူး၏ဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် အခြားဝတုအခါ၌လည်း ပျော် မြူး၏ဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။

➤ ၁၀။ ဗုဒ္ဓဓမ္မ-၌ (စက္ကာရိ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓတိတိ ဗုဒ္ဓေါ-ဟု) ဗုဒ္ဓဓာတ်၏ ကံကို သစ္စာ လေးပါးကို ခံခိုက် ဗုဒ္ဓဓာတ်အရ မုချအားဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုယူ။

သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဒ္ဓတိတိ ဗုဒ္ဓေါ-ဟု ဗုဒ္ဓဓာတ်၏ ကံကို သဗ္ဗဓမ္မေ-ဟု ခံခိုက် ဗုဒ္ဓဓာတ် အရ မုချအားဖြင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုယူ။

ပါကျ [၂]

- (က) ဆဗ္ဗတုလောတိ ဝိနယပရိယာယေန တယော ဇနာ သမ္ပဟုလာတိ ဝုဇ္ဇန္တိ။
- (ခ) တတော ပရိသံဃော။ (ဂ) သုက္ကန္တပရိယာယေန တယော တယောဇေ တတော ပဋ္ဌာယ သမ္ပဟုလာ။ (ဃ) ဣဓ ပန တေ သုက္ကန္တပရိယာယေန သမ္ပဟုလာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (င-၁) ဆန္ဒိန္ဒာတိ နာတိဝိသာသကာနဒ္ဓမိတ္တာ။ (င-၂) တတ္ထတတ္ထ သင်္ဂမ္မ ဒိဋ္ဌတ္တာ ဟိ တေ သန္တိဋ္ဌာတိ ဝုဇ္ဇန္တိ။

(ဋ၊၂၄၇။ မဇ္ဇ၊တ၊ ၂၉၁။ ဘာသာဋီ၊ ဒ၊၄၈၇။)

- ၁။ ဆန္ဒိန္ဒာ-ထိုထိုအရပ်၌ ပေါင်းဆုံမိ၍ မြင်အပ်ဖူးကုန်သော။
- ၂။ (၁) ဓမ္မိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာအားဖြင့် သုံးပါးသော ရဟန်းတို့ကို သမ္ပဟုလာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြ၏။ သုံးပါးအထက်ရဟန်းကို အဘယ် သို့ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ အများဖြစ်၍ သမ္ပဟုလာ-ဟူ၍ပင် ဆိုအပ်ပါသလော။ (ခ) မိန့်။

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

အဓိပ္ပါယ်ကား-- သုံးပါးအထက် ရဟန်းကို သမ္မဟုလ-ဟူ၍ မဆိုအပ်၊ သံယာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟူလို။

(ဂ) ခန့်/ အပ္ပတ္တနောဓနာဒါရဏံ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာနည်းဖြင့် သမ္မဟုလာ-အရကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ပြဆိုတော်မူ၏။ သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် အဘယ်မျှလောက်သော ရဟန်းတို့ကို သမ္မဟုလာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဝိနည်းဒေသနာကဲ့သို့ သုံးယောက်သော ရဟန်းတို့ကိုပင်. သမ္မဟုလာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ သိယာဇောပဒုစာဒါရဏံ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ဝိနည်းဒေသနာနည်းဖြင့် သုံးယောက်သော ရဟန်းတို့ကို သမ္မဟုလာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်သည်တို့၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဤဒုတိယပါရာဇိကနိဒ္ဒေသ၌ အဘယ်နည်းအားဖြင့် အဘယ်မျှလောက်သော ရဟန်းတို့ကို သမ္မဟုလာ-ဟူ၍ သိအပ်ပါသနည်း။ ဝိနည်းဒေသနာနည်းအားဖြင့် သုံးယောက်သော ရဟန်းတို့ကို သမ္မဟုလာ-ဟူ၍ ဤ၌ သိအပ်ပါသလော။

(ဝါ) ဝိနည်း သုတ္တန် ဒေသနာနှစ်မျိုးစလုံးဖြင့်ပင် သမ္မဟုလာ-ဟူ၍ သိအပ်ပါသလော။ ဤ၌ သိအပ် လိုအပ်သော သမ္မဟုလာ-၏ အရကို မပြသော် ဆရာအား အတိဿာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င-၂) ခန့်/ အပ္ပတ္တနောဓနာဒါရဏံ ။ ။ ဆရာ-သည် (င-၁) ဖြင့် အလွန်အကျွမ်းမဝင်သော မခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရဟန်းကို သန္နိဋ္ဌ-အရ ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုစကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ တွေ့မြင်အပ်ဖူးသော အလွန်အကျွမ်းမဝင်, မဝင်ရဟန်းအားလုံးကို ပါဠိတော်၌ သန္နိဋ္ဌ-ဟု သာမညဆိုသောကြောင့် ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (င-၂) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) သည် သုံးယောက်ထက်ပိုလွန်သော ရဟန်းတို့ကို အဘယ်သို့ ဆိုလိုပါသနည်း။ သမ္မဟုလာ-ဟူ၍ပင် ဆိုလိုပါသလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှုံ့၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဏ္ဍ။ (ဂ) ဝိနည်းဒေသနာနည်းမှတစ်ပါး သုတ္တန်ဒေသနာနည်းကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ကား အတ္ထုဒ္ဓါမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။/ဤဒုတိယပါရာဇိကနိဒ္ဒေသ၌ လိုအပ်သော သမ္မဟုလာ-အရကို အထူးထုတ်၍ ပြသောကြောင့် ဝိသေသဝါကျ။ (င-၁) ကား သမ္မဟုလ အဖွင့်မှတစ်ပါး သန္နိဋ္ဌအဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (င-၂) ကား သန္နိဋ္ဌ-အရ အလွန်အကျွမ်း မဝင်သော ရဟန်းကို ကောက်ယူနိုင်ခြင်း၏ အသင့်ယုတ္တိအကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။

စာစစ် ။ ။ တတော-ကား ထက်--ကြောင့် ပရံ-၌ ဝိဘတ္တအပါဝါနံ၊ ပရံ-ကား ဝိဘတ္တအပါဝါ အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

➤ ၄။ ။ ဝိဿာသနံ ဝိဿာသော။ အတိဝိယ ဝိဿာသော အဓိဝိဿာဓော။

အတိ-အရ အတိသယဘောဂုဏ် ရ၏။ ထို-၏ အကျွမ်းဝင်ခြင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း ရ၏။

အတိဝိဿာသော ဧတေသံ အတ္တိတိ အဓိဝိဿာသိကာ။ (အတိဝိဿာသ+ဣက) အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း၏+ဣက-အရ ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ်-ဂုဏေး စပ်)

န အတိဝိဿာသိကာ နာဓိဝိဿာသိကာ။ န-အရ အညဘောဂုဏ်ရ၏။ ထို၏ အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိသော ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိသော ရဟန်းတို့ရ၏။

ပဿိယိသုတိ ခိဋ္ဌာ။ (ဝိသ+တ) ဝိသဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား စက္ခုဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မုဋ္ဌကြိယာကား အလွန်အကျွမ်း မဝင်သော ရဟန်းတို့၏ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ရဟန်းရ၏။

သင်္ဂမ္ပ ဝိဋ္ဌာ ခန္တိဋ္ဌာ။ သ်-အရ သမောဓာန (ဝါ) သင်္ဂတဘော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ ဝိဋ္ဌ-အရ မြင်အပ်ဘူးကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ်-ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ပေါင်းဆုံ၍ မြင်အပ်ဖူးသော ရဟန်းတို့ရ၏။

ပဿိယိသုတိ ခိဋ္ဌာ။ ဝိဋ္ဌာနံ ဘာဝေါ ခိဋ္ဌတ္ထံ။ ဝိဋ္ဌ-အရ မြင်အပ်ဖူးသော ရဟန်းသည် မုချ။ ထို--၏ မြင်အပ်ဖူးသော ရဟန်း၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မြင်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော မြင်အပ်ဖူးသော ရဟန်း၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ မြင်ခြင်းကြိယာရ၏။

ဝိနေတိ ဧတ္ထ၊ ဧတေနာတိ ဝါ ဝိနဇယာ။ ဝိပုဗ္ဗ နိဓာတ်-အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဆုံးမ တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မဟာကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိ ကရုဏာဋ္ဌကား ဝိနည်းဒေသနာတော်၏ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်း အရကား ထို--သော ဝိနည်းဒေသနာ ရ၏။

ပရိယာယေတိ ဒေသေတဗ္ဗတ္ထံ အဝဂမေတိ ဟေဓေတိတိ မရိယာဇယာ။ (ပရိ-အာ +ဣ+ဏ) ဣဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား ဒေသနာကို သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား သိစေတတ် သော ဖြတ်စွာဘုရား၏ ဆန္ဒရှေ့ရှိသော ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ဝိနည်းဒေသနာရ၏။

ကုသလာကုသလံ ဇေနန္တိတိ ဇနာ။ (ဇန+အ) ဇနဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌကြိယာ ကား ဖြစ်တတ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကြိယာ ကား ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်စရာ အာရုံ၊ ယောနိသောမနသိကာရ၊ အယောနိသော မနသိကာရတို့၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပနိသုသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-အရ ရဟန်းရ၏။

> ၆။ (ဏ) မြင့် သမ္ပဟုလာ-အရ ဝိနည်းဒေသနာနည်းအားဖြင့် ရဟန်းသုံးပါး

တို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဂ) ၌ သုတ္တန္တပရိယာယေန တယော ဟယော ဧဝ-ဖြင့် သုတ္တန်ဒေသနာတော်အားဖြင့် သုံးပါးကို သမ္မဟုလာ-ဟု မဆို၊ တယော-ဟုသာ ဆိုသတည်းဟု သိစေသည်။(ဘာဝတ္ထ)

တတော ပဌာယ သမ္မဟုလာ-ဖြင့် သမ္မဟုလာ-အရ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းအားဖြင့် သုံးပါးထက်လွန်သော ရဟန်းတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဃ) ဖြင့် ဒုတိယပါရာဇိကနိဋ္ဌေသ၌ သမ္မဟုလာ-အရ သုတ္တန်နည်းလာ သုံးပါးထက် ပိုလွန်သော ရဟန်းများစွာတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(င) ၌ နာတိဝိဿာသိကာ-ဖြင့် သန္နိဋ္ဌ-အရ အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိသော ရဟန်း တို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

န ဒဠမိတ္တာ-ဖြင့် အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိသော ရဟန်းတို့ဟူသည် ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေ မဟုတ်သော ရဟန်းတို့ပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

သင်္ဂမ္ပ ဒိဋ္ဌတ္တာ-ဖြင့် သန္နိဋ္ဌာ-၌ (သ-ဒိသ+တ) သ-သဒ္ဓါ၏ သမောဓာနအနက်၊ သင်္ဂတ အနက်ဟော--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) တ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ပဿယိသုတိ ဒိဋ္ဌာ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သ-နှင့် ဒိဋ္ဌာ-ကို သင်္ဂမ္ပ ဒိဋ္ဌာ သန္နိဋ္ဌာ-ဟု ပါမိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရာယ်ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) နာတိ ဝိဿာသိက နဒဠမိတ္တရဟန်းတို့၏ သန္နိဋ္ဌမည်ခြင်း အကြောင်းသကတ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ဂ။ သမ္မတုလ/သမ္မတုလ ။ ။ ဘိယျော သမ္မဟုလာ ဗဟု (အဘိဓာန်) ဗဟူ အတ္ထေ လာတိတိ ဗဟုလံ (ဓာန်ဋီ) တို့ကိုထောက်၍ သမ္မဟုလာ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

သံရှေ ပ-ရှေရှိသော ဟုဓာတ်+လ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ သမ္မဟောတိတိ သမ္မဟုလံ-ဟု (ဓာန်-ဋီ) ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ သမ္မာ ပဟောန္တိ တံတံ ကမ္မန္တိ သမ္မဟုလာ-ဟု သီလက္ခာန်နိကာသစ် ဖွင့်သောကြောင့်၎င်း သမ္မဟုလာ-ပါဌ်လည်းသင့်ပါသည်။

➤ ဓ။ သမ္မဟုလာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဝိနည်းလာ သမ္မဟုလာ၊ သုတ္တန်လာ သမ္မဟုလာ-တို့၏ “သမ္မဟုလာ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သုတ္တန်လာ သမ္မဟုလာ ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ နေယျတ္ထနည်း၊ ရှဋ်နည်း။

ဓာမဿ ဓနာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ရဟန်းသုံးပါးကို “တယော ဇနာ”ဟု မှတ်၍ ဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော ရဟန်းသုံးပါး နှစ်ပါးကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏာ နည်း။ ဧကဒေသုပစာ။

ဓာမဿ ဝရံ သံဓမ္မာ-ကား သုံးပါးအထက်ကိုဆိုသဖြင့် လေးပါး၊ ငါးပါးအထက်ကို လည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏာနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။/ အကြောင်းဖြစ်သော သုံး ပါး အထက်၏ “တတောပရံ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော လေးပါး ငါးပါးအထက်၌

တင်-- ကာရဏူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

➢ ၁၀။ သန္တိဋ္ဌာ-၌ ပိသဓာတ်အရ မုချ ပရမတ္ထတရားကား ရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ မြင်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

၎င်း၌ ဓာတ်အရ ဆိုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဝစီဝိညာဉ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။

ဝါကျ [၃]

(က) သန္တိဋ္ဌာတိ အတိပိဿာသိကာ ဒဠပိတ္တာ။ (ခ) တေဟိ သုဗျာဘတ္တာ ဘယောနာ ကေသမ္မောဂပရိဘောဂါတိ ကတွာ သန္တိဋ္ဌာတိ ဝုပ္ပန္နိ။ (ဂ) ဣသိဗီလိပဓေသတိ ဣသိဂိလိ နာမပဗ္ဗတော၊ တဿ ပဓေသ။ (ဃ-၁) ပုဗ္ဗကိရ ပဉ္စသတမတ္တာ ပဓေကဗုဒ္ဓါ

ကာသိကောသလာဒီသု ဇနပဒေသု ပိက္ကာယ စရိက္ခာပတ္တာဘတ္တံ တသ္မိပဗ္ဗတေ သန္တိပတိတွာ သမာပတ္တိယာ ဝိတိနာမေန္တိ။ (ဃ-၂) မနဿာတေပတိသန္တေပဿန္တိနနိက္ခမန္တေ။

(ဃ-၃) တတော အာဟံသု အယံ ပဗ္ဗတော ဣမေ ဣသယော ဂိလတိ တိ။

(င) တဒုပါဒါယ တဿ ဣသိဂိလိ တွေဝ သမညာ ဥဒပိဒိ၊ တဿ ပဓေသ ပဗ္ဗတပါဒေ။

(၄) ၂၄၈။ မအူ၊ တ၊ ၂၉၁။ ဘာသာဒီ၊ ၄၊ ၄၈၇။

➢ ၁။ သန္တိဋ္ဌာ-ကောင်းစွာဆည်းကပ် တတ်ကုန်သော။ (သဒ္ဓတ္ထ) အလွန်အကျွမ်းဝင်သည်ဖြစ်၍ မြဲမြံသောမိတ်ဆွေဖြစ်ကုန်သော။ (ဝါ) အတူတကွ အာမိသသန္တောဂဓမ္မသမ္ဘောဂတို့ ရှိကြကုန်သော။ (အဓိပ္ပါယ်ထွ)

သမာပတ္တိယာ-သမာပတ်ဖြင့်။ (ဝေါဟာရ) သမာပတ်ဝင်စားခြင်းဖြင့်။ (ဝါ) ဈာန်စသည်ကို မိမိသန္တာန်မှာ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်။ (သဒ္ဓတ္ထ)

➢ ၂။ (ခ) သိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သန္တိဋ္ဌာ-ဟူသည် အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်း ရှိသော ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရဟန်းတို့ပင်တည်း-ဟု ဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရဟန်းတို့ကို သန္တိဋ္ဌာ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ယင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို သန္တိဋ္ဌာ-ဟူ၍ ဆိုခြင်း၏အကြောင်းယုတ္တိ နာမလာဘတိတ်ကို ဆရာ မပြဆို တော့ပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သိ/ ဆရာ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဣသိဂိလိသဒ္ဓါ၏ နာမသဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကို၎င်း ဣသိဂိလိ-အရ တောင်ကိုယူရမည်ကို၎င်း၊ ဣသိဂိလိပဿ-ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ ဆဋ္ဌိတပျူရိသသမာသ်၏အဖြစ်ကို၎င်း ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းတောင်၏ ဣသိဂိလိ အမည်ရပုံ အကျယ်ကိုပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ-၁) သိ/ ဣန္ဒြေအာဒါ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (ပ) ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုတောင်၌ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အဘယ်အခါ၌ အဘယ်သို့ သီတင်သုံးနေထိုင်ကြပါကုန်သ

နည်း။ ထိုအလုံးစုံကို မပြဆိုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ဃ-၁) မိန့်။

(ဃ-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဃ-၁) ဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါငါးရာတို့သည် ကာသိတိုင်း၊ ကောသလတိုင်းတို့၌ ဆွမ်းခံပြီး၍ ဆွမ်းစားပြီးနောက် ထိုတောင်၌ စုဝေးကာ သမာပတ် ဖြင့် လွန်စေကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုအရှင်တို့ကို လူတို့သည် အဘယ်သို့ မြင်ကြ ပါကုန်သနည်း။ တောင်မှ အထွတ်ကိုလည်း မြင်ကြပါကုန်သလော။/အဝင်၊ အထွတ် နှစ်မျိုးလုံးကိုလည်း မြင်ကြကုန်၏ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုန်--(ဃ-၂) မိန့်။

(ဃ-၃) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ-၂) ဖြင့် လူတို့သည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ကို ဝင်သွားသည် တို့ကိုသာ မြင်ကြ၏။ ထွက်လာသည်တို့ကို မမြင်ကြဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထိုသို့ဖွင့်ဆိုသဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုး ရအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္တကဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါ သလော။ စုန်ကြောင့် (ဃ-၃) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား အတိဝိဿာသိက ဒဠေမိတ္တ ရဟန်းတို့၏ သမ္ပတ္တ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကိုပြသောကြောင့် ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ဝိတ္တာရ။/တပ္ပါကဋီကရဏ။

(ဂ) ကား သမ္ပတ္တပုဒ်အဖွင့်မှတစ်ပါး ဣသိဂီလိပုဒ် အဖွင့်အဖွဲ့တစ်ပါးကို ပြသော ကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ-၁+၂+၃) ကား ဣသိဂီလိမည်ပုံကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ ထိုတွင် (ဃ-၂) ကား လူတို့မြင်ပုံကို ဆက်၍ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဃ-၃) ကား (ဃ-၂) ကို ဆိုသဖြင့် ရအပ်သော အကျိုးကို ပြသောကြောင့် လဒ္ဒဂဏ။ (င) နိဂမန။

စာစစ် ။ ။ ဇနပဒေသု-ကား ၌--ကြောင့် စရိတွာ-၌ အာဓာရ/အာဓေယံ စပ်။

ဇေ-ကား တို့သည်--ကြောင့် ဘတ္တာ၊ ဘဇောနာ-တို့၌ ကတ္တား/ကတ္တိ စပ်။ ဧက သမ္ဘောဂပရိဘောဂါ-၌ တုလျတ်/လိဂိတ် စပ်။ တေ-ကား တို့ကို--ကြောင့် ဝုစ္ဆန္တိ-၌ ဝုတ္တကံ/ဝုတ္တကမ္ပိ စပ်။

➤ ၄။ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ပစ္စေကံ ဗုဒ္ဓန္တိတိ မဇ္ဇေဓာဗုဒ္ဓါ။ ပစ္စေက-ပုဒ်အရ ဝိသုဘာဝ ဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ ဗုဒ္ဓ-ဟူသော နောက်ပုဒ်အရ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့နှင့် ဂုဏ်-ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဗုဓဓာတ်၏အရကား သစ္စလေးပါးကို ဆရာမလို အလိုလိုကိုယ်တိုင် သိတတ်သော ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ် အထွတ်တတ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အောက်မဂ် အောက်ဖိုလ်ဉာဏ် ပါရမီဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ် စသည် သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ် ပစ္စေကေဘူတာဉာဏ် စသည် သည် ကာရက။ ပုဒ်လုံးအရလည်းဖြစ်သော တ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့ရ၏။

ပဉ္စ သံတာနိ ပဉ္စသတံ။ ပဉ္စသတံ မတ္တာ ပမာဏံ ဧတေသံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနန္တိ မဉ္ဇေဓာ စတ္တာ။ ပုဒ်လုံးအရ ငါးရာအတိုင်းအရှည် ပမာဏသည် မုချ။ ထို-၏ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင် မြတ်တို့နှင့် ဂုဏ်-ဂုဏေး/ပမာဏ ပမာဏဝန္တ စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို-သော

ငါးရာအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့ရ၏။

ဘုရင့် ဣတ္ထာတိ ဆန္တံ။ (ဘုဇ+တ) ဘုဇောတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ သန္တာန်၌ ပစ္စေကောဏာ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဋ္ဌ-ကား ဆွမ်းစားရာကာလ၏ ပကတူပနိသျှသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-အရ ဆွမ်းစားရာကာလ ရ၏။

ဘင်္ဂိသုတိ ဘတ္တာ။ (ရဟန်းတို့ရ၏။) သုဋ္ဌ၊ ဘတ္တာ ဆမ္ဘတ္တာ။

ဘတ္တတော ပတ္တာ ပတ္တာဆန္တံ။ (အဗျယိဘော) ဘတ္တ-အရကား ဆွမ်းစားပြီးရာအခါ သည် မုချ။ ထို၏ နောက်ဖြစ်သော ကာလနှင့် ကာလ-ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ကား ထို--သော ဆွမ်းစားပြီးရာအခါမှ နောက်ကာလရ၏။

ပဝိသန္တိတိ မဗိဆမန္တာ။ ပ-ရှေးရှိသော ဝိသဓာတ်အရ ဝင်တတ်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တို့၏ ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေး-- ဖလူ။ နောက်နောက်သော သမာပတ္တိစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏ။ အန္တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဝင်တတ်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ရ၏။

သမာ ဉာယတိ ဧတာယာတိ ဆမညာ။ (သံ-အာ-ဉာ+အ-အာ) သံ-အရကား သုဋ္ဌ ဘောဂုဏ် ရ၏။ အာ-အရကား ဓာတွတ္တာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။ ဉာဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား သညာ ပညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား (ဣသိဂိလိ-ဟူသော) အမည်သညာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရကား ထို-သော ဣသိဂိလိဟူသော အမည်သညာရ၏။

သီလာဒယော ဂုဏေ သေန္တိတိ ဣဆမဇော။ (ဣသ+ဣ) ဣသ-ဓာတ်အရ သီလ စသော ဂုဏ်ကို ရှာသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သဒ္ဓါ ပညာ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါရ၏။ * သီလာဒိဂုဏေ သေတိတိ ဣသိ။ (ဣသ+ဣ) အထဝါ သိဝံ ဣန္ဒြိတိတိ ဣသိ။ (ဣသ+ဣ)

သမာပဋိယတေတိ ဆမာပဇ္ဇိ။ (သံ-အာ-ပဒ+တိ) ပဒ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဝင်စားတတ်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ သန္တာန်၌ ဝင်စားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ် သော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟုဆိုအပ်သော အနုလုံဇောတို့၏ ဥပါဒ် သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အရဟတ္တဖိုလ်ဇောတို့၏ ဥပါဒ်သည် (ဝါ) အနန္တရပစ္စယသတ္တိ သည် ဖလူ။ တိ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အရဟတ္တဖိုလ် ဖလသမာပတ်ရ၏။

သမ္ဘောဂေါစ ပရိဘောဂေါစ သမ္ဘောဇယိဘောဇာ။ ဧကတော သမ္ဘောဂပရိဘောဂေါ ဧတေသန္တိ ဧသမ္ဘောဇယိဘောဇာ။ ပုဒ်လုံးအရ တပေါင်းတည်း အာဓိသဓမ္မကို သုံးဆောင်ခြင်း သည် မုချ။ ထို-၏ သမ္ဘတ္တ ရဟန်းတို့နှင့် ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ် အရ ထို- သော တူသော အာဓိသဓမ္မ သုံးဆောင်ခြင်းရှိသော သမ္ဘတ္တရဟန်းတို့ ရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ အတိဝိသာသိကာ-ဖြင့် သမ္ဘတ္တ-အရ အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိ

သော ရဟန်းတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

ဒဠမိတ္တာ-ဖြင့် သမ္ဘတ္တ-သည် ဒဠမိတ္တ-၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိ။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)
သမ္ဘတ္တ-အရ ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရဟန်းတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သဇ္ဇင်
ကြား အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) သမ္ဘတ္တ-သဒ္ဓါ ဒဠမိတ္တအနက်ဟော၏ဟု သိစေ။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)/
အလွန်အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော ရဟန်းတို့ဟူသည် ဒဠမိတ္တ-ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေရင်း
ရဟန်းတို့ပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၈) ၌ သုဠ ဘတ္တာ-ဖြင့် သမ္ဘတ္တာ-၌ သံ-သဒ္ဓါ၏ သုဠအနက်ဟော--၎င်း (ဥပ
သဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သုဠ ဘတ္တာ သမ္ဘတ္တာ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိ။

ဘဇောနာ-ဖြင့် ဘတ္တာ-သဒ္ဓါသည် ထမင်းဟော ဘတ္တာ-သဒ္ဓါကဲ့သို့ ဘုရဇာတ်မဟုတ်။ ဘဇ
ဇာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) ဘတ္တာ-၌ တ-ပစ္စည်းသည် ကမ္မသာဓန၌ မသက်။ ကတ္တ
သာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဘဇိယန္တိတိ ဘတ္တာ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထ
မပြုရ ဘဇိယန္တိတိ ဘတ္တာ-ဟု ကတ္တသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေသည်။

ဧကသမ္ဘောဂပရိဘောဂါ-ဖြင့် ဘတ္တာ, ဘဇောနာ-၌ တ-ပစ္စည်း မာနပစ္စည်းတို့၏
ကတ္တားအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဘဇိယန္တိတိ ဘတ္တာ၊ ဘဇိယန္တိတိ ဘဇောနာ-ဟု
ကတ္တသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ကောင်းစွာ ဆည်းကပ်၏ဟူသည် တူ
သော အာမိသကို သုံးဆောင်ခြင်း, တူသော ဓမ္မကို သုံးဆောင်ခြင်းပင်တည်းဟူသော
အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၉) ၌ ဣသိဂိလိနာမ ပဗ္ဗတော-ဖြင့် ဣသိဂိလိ-သဒ္ဓါသည် ဇာတိသဒ္ဓါမဟုတ်။ နာမ
သဒ္ဓါ၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ/နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဣသိဂိလိ-အရ တောင်ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မ
ေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

တဿ ပဿေ-ဖြင့် ဣသိဂိလိနှင့် ပဿ-ကို ဣသိဂိလိနော ပဿံ ဣသိဂိလိပဿံ
ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

(ဃ) ၌ ပဇ္ဇေကဗုဒ္ဓါ-ဖြင့် ဣသိဂိလိ-၌ ဣသိ-အရ ရသေ့ကို မယူရ ပဇ္ဇေကဗုဒ္ဓါကို
ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

ဣသယော ဂိလတိ-ဖြင့် ဣသိဂိလိ-ပုဒ်ကို ဣသယော ဂိလတိတိ ဣသိဂိလိ-ဟု
ကတ္တသာဓန ကိတန္တ ဒုတိယာတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဣ
ပစ္စည်း၏ ကတ္တသာဓန၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

(င) ၌ ပဗ္ဗတပါဒေ-ဖြင့် ဣသိဂိလိပဿ-အရ တောင်နိပီးတစ်ခုလုံးကို မယူရ
တောင်ခြေကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

> ၃။ ပဗ္ဗာတတ္တိ/ပဗ္ဗာဘတ္တာ ။ ။ ဘတ္တဿ ပဗ္ဗာ ပဗ္ဗာဘတ္တိ၊ ပဗ္ဗာဘတ္တာ ဝါ-

ဟူသော (နိရုတ္တိဒီပနီ) ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိလုံးသင့်ပါသည်။

ဂိလတိတိ/ဂိလိတိ/ဂိလတိ/ဂိလိ ။ ။ ဂိဠိတိ ဂိလိ ဣတိဆေဒေါ၊ ဣတိတိ ပဒံ အာဟံသုတိပဒေ အာကာရော။ (ယောဇနာ) ဂိလတိတိ-ဟု ရှိလျှင် ဂိလတိ+ဣတိ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဂိလတိ-မျိုး၏-ဟု အနက်ပေး။ ဂိလိတိ-ဟုရှိလျှင် ဂိလိ+ဣတိ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဂိလိ-မျိုးပြု-ဟု အနက်ပေး။ ဣတိ-ကို အာဟံသု-၌ အာကာရ-အာကာရဝန္တစပ်၊ ဤသို့ သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ အာဂမယုတ္တိရှိရကား အာကာရဇောတက ဣတိ-ပါသော ဂိလ တိတိ/ဂိလိတိ-ပါဠိတို့သာ သင့်ပါသည်။

ဧကသမ္ဘောဂပရိဘောဂါတိ ကတ္တာ/ဧကသမ္ဘောဂပရိဘောဂါဒိကတ္တာ

ဧကသမ္ဘောဂ ပရိဘောဂ အနက်မှတစ်ပါး ယူအပ် ယူဘွယ် အနက်မရှိသောကြောင့် ၎င်း။ ဧကသမ္ဘောဂ ပရိဘောဂ+ဣတိ ကတ္တာ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ယင်းပုဒ်သည် ဗဟုဗွိဟိ သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း။ ဣတိ တဘျာကဲ့သို့ ဗျူဟတ္တိနိမိတ်ပြု ဣတိ ကတ္တာ ရှိ ရမည့်နေရာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဧကသမ္ဘောဂပရိဘောဂါတိ ကတ္တာ-သင့်။

ဗီတိနာမေန္တိ/ဗီတိနာမေန္တိ ။ ။ ဝိရှေး အတိရှေးရှိသော နမုဓာတ်+အန္တိဝိဘတ်၊ ဝိ- နောင် အ-ကျေရာ၌ ဣ-ကို ဤဒီယပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ဝိတိနာမေန္တိ-သင့်။

➤ ဓ။ ဣဓေ ဣသဇယော-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဣသိ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဣသိ၊ ဣသိဣသိ-တို့၏ “ဣသယော”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓဣသိ-၌ တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရဠိနည်း။ ဣသိ-လည်းတူ။

ဝိဇေတိ-ကား မျှီတတ်သော ကတ္တာသတ္တိထင်ရှားရှိသော သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ “ဂိလတိ”ဟူသော အမည်ကို မျှီတတ်သော ကတ္တာသတ္တိ ထင်ရှားမရှိသော (ဝါ) မမျှီတတ် သော တောင်၌တင်-- တဒ္ဒမ္ပပစာ။

ဣသိဂိလိပဿေ-ကား အနီးရှိသော ဣသိဂိလိတောင်နံပါး၏ “ဣသိဂိလိပဿေ” ဟူသောအမည်ကို အနီးဖြစ်သော ဣသိဂိလိတောင်၏ ခြေရင်း၌တင်-- သမိပျှပစာ။/ အပေါင်းဖြစ်သော တောင်နံပါး၏ “ဣသိဂိလိပဿေ” ဟူသောအမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော တောင်ခြေအရပ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။/ဣသိဂိလိမည်သော တောင်နှင့် တောင်နံပါးတို့ မပြားဘဲ ပြားသကဲ့သို့ “ဣသိဂိလိပဿေ” ဟု ဆိုသောကြောင့် အဘေဒ ဘေဒပစာ။

ဇာဿ ဗဇာဿ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော တောင်နံပါး၏ “ပဿေ”ဟူသော အမည် ကို အစိတ်ဖြစ်သော တောင်ခြေ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ဇနပဒေသျှ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဇနပုဒ်၏ “ဇနပဒေသျှ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း ဖြစ်သော ဇနပုဒ်၊ ရွာ၊ မြို့၊ နိဂုံးတို့၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ဥပလက္ခဏနည်း။/ ဌာန ဖြစ်သော ဇနပုဒ်၏ “ဇနပဒေသျှ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ဇနပုဒ်နေသူတို့၌ တင်-

ဌာနပစ္စာ။ နာနန္တရိကနည်း။/ဇနပုဂံနှင့် ဇနပုဂံနေသူတို့ကို အပြားမဲ့အားဖြင့် ဆိုသော
ကြောင့် အဘောဒနည်း။

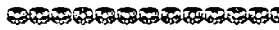
ဝိဇ္ဇာဒါယ ဝိဇ္ဇာဒါယ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဆွမ်း၏ "ဝိဇ္ဇာ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း
ဖြစ်သော ဆွမ်း၊ ဆွမ်းဟင်း၌တင်-- ဧကဒေသပစ္စာ။ နိဒေသနနည်း။

ပစ္စာအတ္တံ-ကား ဌာနိဖြစ်သော ဆွမ်း၏ "ဘတ္တ"ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော
ဆွမ်းစားရာကာလ၌တင်-- ဌာနပစ္စာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

သမာပတ္တိယာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဈာနသမာပတ်၊ ဖလသမာပတ်၊ နိရောဓ
သမာပတ်တို့၏ "သမာပတ္တိ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဖလသမာပတ်၌တင်--
ဧကဒေသပစ္စာ။ ရှုဦးနည်း။

➤ ၁၀။ နိက္ခမစန္ဒ-အရ ဣသိဂိလိတောင်မှ ထွက်ကြတော်မူကြကုန်သော ပစ္စေက
ပုဂ္ဂို အရှင်မြတ်တို့၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

သမာပတ္တိယာ ဝိတိနာစမန္တိ-အရ ဖလသမာပတ်ချမ်းသာဟု ဆိုအပ်သော သုခ
ဝေဒနာပြုဌာန်းသော အရဟတ္တဖိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါဌာန [၄]

(က) တိဏကုဋိယော ကရိတ္တာတိတိကစ္ဆဒနာ သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ ကုဋိယော ကတွာ။

(ခ) ဝဿ ဥပဂစ္ဆန္တေန ဟိ နာလကပဋိပဒံ ပဋိပဇ္ဇနာပိ ပဉ္စန္ဒံ ဆဒနာနံ အညတရေန
ဆန္ဒယေဝသဒ္ဓါရပဗ္ဗာသေနာသဇနဥပဂစ္ဆန္တံ။ (ဂ) ဝုတ္တဓူဝတံ နဘိက္ခဝေ

အဝေသနာသနိဂေကန ဝဿဥပဂစ္ဆန္တံယော ဥပဂစ္ဆန္တယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋသဿာ တိ။

(၄။ ၂၄၈။ မအူ၊ တ၊ ၂၉၂။ ဘာသာဋီ၊ ၁၊ ၄၈၈) [၁၃၃၇-ခု မေး]

➤ ၂။ (ခ) သို့/ ဆာအာဂးစာဒရာ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် တိဏကုဋိယော-ကို
တိဏစ္ဆဒနာ သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ ကုဋိယော-ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ တိဏ
ကုဋိယော-ဟုသာ ဟောတော်မူထားသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် တိဏစ္ဆဒနာ
သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ ကုဋိယော-ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုသော ဆရာ စကားသည် အဘယ်သို့လျှင် သင့်နိုင်ပါ
အံ့သနည်း။ ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို မပြသော် ဆရာအား ဒဠိယ
ဒဠိကရဏ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စွမ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် တိဏကုဋိယောပုဂံ၌ သဒ္ဓါရပဗ္ဗာပုဂံကို အပို
စွက်၍ ဖွင့်ဆိုခြင်းကို ယုတ္တိနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ဆရာ၏ ယုတ္တိစကားမျှသာ ဖြစ်
၍ မယုံကြည်နိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ဆရာစကားကို ယုံကြည်စေနိုင်သော အာဂမ
သာဓက-ကား အဘယ်ပါနည်း။ စွမ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ အပိုစွက်၍ ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို ပြ

သောကြောင့် ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ကာရဏ။/ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ကား (ခ) ကို အာဂုံအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြုသောကြောင့် အာဂမဒဠိကရဏ။

စာစံ။ ။ ဝသံ-ကား သို့-ကြောင့် ဥပဂစ္ဆန္တေန-၌ အဝုတ္တကံ/အဝုတ္တကံ၏ ကြိယာ စပ်။/ဝသံ-ကား သို့-ကြောင့် ဥပဂစ္ဆန္တ-၌ ဝုတ္တကံ/ဝုတ္တကံ၏ ကြိယာ စပ်။

▷ ၄။ သေနဉ္စ တံ အာသနဉ္စာတိ ခေမနာသနံ။ (ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရံ) သေန-အရ အိပ်ရာ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ အာသန-အရ နေရာ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--ဂုဏ်တို့၏ ကျောင်းခြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အိပ်ရာနေရာဖြစ်သော ကျောင်းခြစ်ရ၏။ သေတိ ဧတ္ထာတိ သေနံ။ အာသတိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ။ သေနဉ္စ တံ အာသနဉ္စာတိ ခေမနာသနံ။

တိဏိယတေ တိဏာဘက္ခေဟိ ဂေါဏာဒိဟိ အဒိယတေ ခါဒိယတေတိ ဇိဏံ။

တိဏ/တိဏုဓာတ်အရ ကတ္ထုဌကား ရသတဏှာပြဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မုချ။ ကမ္မဌကား မြက်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-အရ မြက်ရ၏။

နတ္ထိ သေနာသနံ ဧတဿာတိ အသေနာသနိကော။/သေနာသနံ အဿ အတ္ထိတိ သေနာသနိကော။ န သေနာသနိကော အသေနာသနိကော။

ဒေဝေါ ဝသတိ ဧတ္ထာတိ ခေသံ။ (ဗိုးကာလ ရ၏။) အာဝါသနံ အာဝါသော။ (နေ ခြင်း ကြိယာ ရ၏။) ဝသံ အာဝါသော ဝသံ။ (ဥတ္တရပဒလောပသမာသံ) ဝဿ+အာ ဝါသပုဒ်။ ဝဿ-အရ ဗိုးကာလသည် မုချ။ ထို၏ နေခြင်းကြိယာနှင့် ကာလ-ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ဝသံ-ဟူသော ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ဗိုးကာလပတ်လုံး နေခြင်းကြိယာရ၏။

ဒွေ ကဝါဌာ အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထာတိ ခွါရံ။ (ဒွိ-အရ+ဏ) ဒွရန္တိ သံဝရန္တိ ရက္ခန္တိ ဧတေနာတိ ခွါရံ။ (ဒွရ+ဏ) ဒွရုနေ ဝါရယန္တိ ဧတသ္မာ ရက္ခကာဒိဟိ ခွါရံ။ (ဒု-ဝရ+ဏ) ဝန္တတိ ဧတ္ထာတိ ဗန္တံ။ (ဝန္တ/ဝဗိ+အ) ဝါရဿ ဝန္တံ ခွါရဗန္တံ။/ဝန္တိယတေတိ ဝန္တံ။ ဝါရဉ္စ တံ ဝန္တဉ္စာတိ ခွါရဗန္တံ။ သံဝိဇ္ဇတိ ဝါရဗန္တံ ဧတာသု ကုဋိသုတိ သခွါရဗန္တံ။/ သဟ ဝါရဗန္တေန ယာ ကုဋိယော ဝတ္တန္တိတိ သခွါရဗန္တံ။ ပုဒ်လုံးအရ ဖွဲ့စပ်အပ်သော တံခါးနှင့် တကွဖြစ်ခြင်း သဟတ္ထဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ မြက်မိုးကျောင်းနှင့် ဌာနိ-ဌာန စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော တံခါးဖွဲ့နှင့်တကွဖြစ်သော မြက်မိုးကျောင်းရ၏။

နာလကဿ ဒေသိတာ ပဋိပဒါ နာလကမဋီမခါ။ (တံ) နာလက-အရ နာလက မထေရ်သည် မုချ။ ထို--၏ ဟောအပ်သော မောနေယျအကျင့်နှင့် ဝိသေသန-ဝိသေသျ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော နာလကမထေရ်အား ဟောအပ်သော မောနေယျ အကျင့်ရ၏။ * တေဇတိ ဧတေနာတိ တိဏံ။ ဆာဒေတိ ဧတေနာတိ ဆဒနံ။ တိဏံ ဆဒနံ ဧတာသု ကုဋိသုတိ တိဏတ္ထဒနာ။

▷ ၆။ (ဏ) ၌ တိဏတ္ထဒနာ ကုဋိယော-ဖြင့် တိဏကုဋိယောပုဒ်ကို တိဏတ္ထဒနာ

ကုဋိယော တိဏကုဋိယော-ဟု မဇ္ဈေလောပိ ကမ္မဓာရာယ်ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) တိဏတ္ထဒနကုဋိ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဆဒန-ပုဒ်ကိုချေ၍ တိဏကုဋိ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) တိဏကုဋိ-အရ ဧကဒေသျှပစာအားဖြင့် မြက်အမိုးရှိသော ကျောင်းကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ-ဖြင့် ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိသု-ဟု ဆိုသောကြောင့် တိဏကုဋိ-အရ ဝါကပ်ခြင်းငှာ မထိုက်သော တံခါးဖွဲ့ မရှိသော ကျောင်းကို မယူရ ဝါကပ်ခြင်းငှာထိုက်သော တံခါးဖွဲ့ ရှိသော ကျောင်းကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➤ ခု။ သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ/သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ ။ ။ ဗဒ္ဓ-ကား ဗဒ္ဓဓာတ်+အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည်၊ ဗဒ္ဓ-ကား ဗဓ-ဓာတ် တ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည်၊ ဗဒ္ဓ-ဗဒ္ဓဓန၊ ဗဓ-ဗဒ္ဓဓန (နိတိ၊ဓာတု) ကို ထောက်၍ ဗဒ္ဓ-ဓာတ်၊ ဗဓ-ဓာတ် နှစ်မျိုးလုံး ဗဒ္ဓနအနက်ကို ဟောနိုင်ရကား အနက်တူ ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဥပဂစ္ဆန္တိ/ဥပဂစ္ဆဗ္ဗာ ။ ။ ဘာဝသာဓနဟောပုဂံဖြစ်၍ အများနှင့်ဆက်ဆံရကား နပုလိင်ဖြင့်ရှိသင့်သောကြောင့်၎င်း၊ ဝဿံ-ဟူသော ကံပုဒ်ကိုထောက်၍၎င်း ဥပဂစ္ဆန္တိ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

(ခ) ဝဿံ/ဝဿာဝါသိ ။ ။ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေနာတိ ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆန္တေန-ဟူ သော သာရတ္ထကိုထောက်၍ ဝဿံပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ဓ။ တိဏကုဋိယော-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မြက်မိုးကျောင်း၊ မြက်ကာကျောင်း မြက်ခင်းကျောင်း-စသော မြက်ဖြင့်ပြီးသော ကျောင်းမှန်သမျှတို့၏ “တိဏကုဋိယော”ဟူ သော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အမိုးသာ မြက်ဖြင့်ပြီးသော မြက်မိုးကျောင်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ရှဋ်နည်း။ (တိဏတ္ထဒနာ-ကိုထောက်)

အပေါင်းဖြစ်သော တံခါးဖွဲ့ရှိသော မြက်မိုးကျောင်း၊ တံခါးဖွဲ့မပါရှိသော မြက်မိုး ကျောင်းတို့၏ “တိဏကုဋိ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တံခါးဖွဲ့ရှိသော မြက်မိုး ကျောင်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ (သဒ္ဓါရပဗ္ဗာ-ကိုထောက်)

တိဏကုဋိဓယာ-၌ တိဏ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော မြက်၏ “တိဏ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မြက်၊ သစ်ရွက်၊ ကျောက်၊ အင်္ဂတေ၊ အုဋ်-တို့၌တင်-- ဧကဒေသျှ ပစာ။ ဥပလက္ခဏာ၊ နိဒဿနနည်း။ (ပဉ္စန္ဒံ ဆဒနာနံ-ကိုထောက်)

ကုဋိဓယာ ကတ္တာ-ကား အကျိုးဖြစ်သော ကျောင်း၏ ကုဋိယော ကတ္တာ”ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော သစ်၊ ဝါး-စသော ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းတို့၌တင်-- ဖလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

တိဏတ္ထဒနာကုဋိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မြက်မိုးကျောင်း၏ “တိဏတ္ထဒနာ ကုဋိ” ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မြက်ကျောင်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ဝေဿံ ဥပဝေဋ္ဌစန္ဒိတ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မိုးလေးလ၏ “ဝဿံ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝါတွင်းသုံးလ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။/ ဌာန ကာလဖြစ်သော မိုးတွင်း အချိန်အခါ၏ “ဝဿံ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနိ ကာလဝေဋ္ဌဖြစ်သော မိုးတွင်းအချိန်ပတ် လုံး နေခြင်းကြိုယာ၌တင်-- ဌာနပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။/ ဝဿာဝါသ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဖာဝါသ-ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ ဝဿံ-ဟု ဆိုထားရကား ဧကဒေသဝေါဟာရ။

(ဝေဿံ ဥပဝေဋ္ဌံ--/ဝေဿ ဥပဝေဋ္ဌိ-တို့၌လည်း နည်းတူ)

ပဉ္စမအာရုံ-ကား ဖျဉ် ကျောက် သစ်ရွက် အင်္ဂါတေ မြက်တည်းဟူသော အထင်ကို ဆိုသဖြင့် ဖျဉ် ကျောက် သစ်ရွက် အင်္ဂါတေ မြက်နှင့် ယှဉ် သွပ်-စသော မိုးစရာအလုံးစုံ ကိုလည်း ရသောကြောင့် နိဒဿန/ဥပလက္ခဏ/ယေဘုယျ/ဧကဒေသုပစာ။

➤ ၁၀။ (ဂ) ၌ ဝုဋ္ဌံ-၌ ဝစဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိုယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါင်ကိုလျှ။

ဝါကျ [၅]

(က) နောစေလဘတိဟတ္ထကမ္ပံ ပရိယေသိတောပိကာတမ္ပံ။ (ခ) ဟတ္ထကမ္ပံအလသာန္တေန သာမဓိကာတမ္ပံ။ (ဂ) န တွေဝအဝေသနာသနိဂေကနဝဿံ ဥပဝေဋ္ဌံ။ (ဃ) အယမနဓမ္မတော။

(င) တသ္မာ တေသိက္ခယံ တိကကုဋိယောကရိတွာ ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝိဋ္ဌာနာဒိနိ ပရိနိဋ္ဌိတွာ ကတိက ဝတ္ထာနိ ဝ ဓန္ဒကဝတ္ထာနိ ဝ အဓိဋ္ဌာယ တိသု သိက္ခာသု သိက္ခမာနာ ဝဿံ ဥပဝေဋ္ဌံ။

(၄။ ၂၄၈။ မအူတ၊ ၂၉၃။ ဘာသာဋီ၊ ၃၊ ၄၉၀)

➤ ၁။ ဟတ္ထကမ္ပံ-လက်ဖြင့်ပြုထိုက်သော အမှုကို။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဟတ္ထကမ်ကို။(ဝေါ ဟာရတ္ထ) ကတိကဝတ္ထာနိ-ပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော ကျင့်ဝတ်တို့ကို၎င်း။(သဒ္ဒတ္ထ) တိပိခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်း စသည်ကိုပယ်၍ အခါခပ်သိမ်း မမေ့မလျော့ခြင်းတို့ဖြင့် ဖြစ် ထိုက်ခြင်း-စသော ကတိကဝတ်တို့ကို၎င်း။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)

➤ ၂။ (ခ) ခန့်/ ဖျဉ်ကျောက်အာရုံ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ကျောင်းမရသော ဝါဆိုရဟန်းသည် ဟတ္ထကမ်ကိုရှာ၍လည်း ဝါဆိုကျောင်းကို ဆောက်လုပ်အပ်၏ဟု ဖွင့် ပြ၏။ အကယ်၍ ဟတ္ထကမ်ကိုရှာ၍လည်း ဆောက်လုပ်အပ်၏ဟု ဆိုငြားအံ့၊ ယင်းသို့ ဆိုသော် ဟတ္ထကမ်ကို မရအံ့၊ အဘယ်သို့ ပြုလုပ်အပ်ပါသနည်း။ အချင်းခပ်သိမ်း ဝါဆို ကျောင်းကို မဆောက်လုပ်အပ်ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုစီကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အာရုံ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ဟတ္ထကမ်ကို မရသော ရဟန်းသည် ကိုယ်တိုင်လည်း ဝါဆိုကျောင်းကို ဆောက်လုပ်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြ၏။ အဘယ်ကြောင့် ဟတ္ထ ကမ်ကို မရသော ရဟန်းသည် ကိုယ်တိုင်လည်းကျောင်းကို ဆောက်လုပ်အပ်ပါသနည်း။ ကျောင်းမဆောက်မူ၍လည်း ဝါဆိုဝါကပ် အကျင့်မြတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ကောင်းရာသည်

မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ကျောင်းမရှိသော ရဟန်းသည် ဝါမကပ်ထိုက်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ကျောင်းမရှိသော ရဟန်းသည် ဝါမကပ်ထိုက်ပါသနည်း။ ကျောင်းမရှိသော ရဟန်းအား လှေ-စသည်ကို ကြည့်၍ အခြားအရပ်၌ အာလယမျှဖြင့် ဝါကပ်ခြင်းငှာ သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဃ)မိန့်။

ကား-- ကျောင်းကို ဆောက်လုပ်၍ ဝါကပ်ခြင်းသည် လောကုတ္တရာ တရားကိုးပါးအား လျော်သောကြောင့် ကျောင်းမရှိသော ရဟန်းသည် ဝါ-မကပ်ထိုက်ဟူလို။

> ၃။ (ခ) ကား ကိုယ်တိုင်လည်း ဝါဆိုကျောင်း ဆောက်လုပ်သင့်ပုံကို ဆက်၍ ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ကား ဝါဆိုကျောင်း ဆောက်လုပ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ကာရဏ။ (ဃ) နိဂုံး။/ကျောင်းမရှိသော ရဟန်း၏ ဝါမကပ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ကာရဏ။ (င) လဒ္ဒဂဏ။

စာစီ။ ။ အဓိဋ္ဌာယ-ကား ၍--ကြောင့် ဥပဂစ္ဆိသု-၌ သမာနကာလကြိယာဝိသေသန ဥပဂစ္ဆိသု-ကား သမာနကာလကြိယာဝိသေသန စပ်။

> ၄။ ဟတ္ထေန ကတ္တဗ္ဗံ ကမ္ပံ အတ္တကမ္ပံ။ ဟတ္ထ-အရ လက်သည် မုချ။ ထို-၏ လက်သမား အမှုနှင့် နိဿယ-နိဿိတ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော လက်ဖြင့်ပြုထိုက်သော အမှုရ၏။

အနုရူပေါ ဓမ္မော အနုဓမ္မော/ဓမ္မဿ အနုရူပေါ အနုဓမ္မော။ အနုဓမ္မော ယေဝ အနုဓမ္မတာ။ ။ ဓမ္မ-အရ လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးသည် မုချ။ ထို-၏ လျော်သော ကျင့်ဝတ်နှင့် ဝိသေသန-ဝိသေသန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော လောကုတ္တရာကိုးပါးအား လျော်သော ကျင့်ဝတ်ရ၏။ * ခန္ဓကေ အာဂတဝတ္တာနိ ခန္ဓကဝတ္တာနိ။

ရတ္ထိ ဝသနာနိ ဌာနာနိ ရတ္ထိဌာနာနိ။ ဒိဝါ ဝသနာနိ ဌာနာနိ ဒိဝါဌာနာနိ။ ရတ္ထိဌာနာနိစ ဒိဝါဌာနာနိစ ရတ္ထိဌာနဒိဝါဌာနာနိ။ ရတ္ထိဌာနဒိဝါဌာနာနိ အာဒယော ဧတေ သန္တိ ရတ္ထိဌာနဒိဝါဌာနာနိ။ ပုဒ်လုံးအရ ညဉ့်နေရာ နေနေရာ-ဟူသော အစသည် မုချ။ ထို-၏ ဝစ္စကုဋ်၊ ပဿာဝဌာန စသည်တို့နှင့် အာဒိ-အာဒိဝန္တ စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ် အရ ထို--သော ရတ္ထိဌာန ဒိဝါဌာန အစရှိသော ဝစ္စကုဋ် ပဿာဝဌာနတို့ရ၏။

ကတိယာ ကာတဗ္ဗာနိ ကတိကာနိ။ ကတိကာနိစ တာနိ ဝတ္တာနိစာတိ ကတိကာဗ္ဗာနိ။ ကတိက-အရ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ ကျင့်ဝတ်နှင့် ဂုဏ်-ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် ပြုကျင့်အပ်သော ကျင့်ဝတ်တို့ ရ၏။

အာဒိစ သော ကမ္မဉ္ဇာတိ အာဒိကမ္ပံ။ အာဒိကမ္မေ နိယုတ္တော အာဒိကမ္ပိစကာ။ အာဒိကမ္ပပုဒ်အရ ဒုတိယပါရာဇိက ဦးမူသည် မုချ။ ထို--၏ ထိုအမှု၌ယှဉ်သော

ရှင်ခနိယနှင့် နိဿယ-နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣကပစ္စည်းအရ ထို-သော အစရှိသော ဒုတိယပါရာဇိက ခိုးမှု၌ ယှဉ်သော ရှင်ခနိယ ရ၏။

➤ ငှ။ ဒီဝါဌာန/ဒီဝါဌာန ။ ။ ဒီဝါ-သဒ္ဓါသည် နေ့ရက်ဟော အာကာရန္တ နိပါတ် ဖြစ်၍ ဒီဝါ သေယျာပုဒ်ကဲ့သို့ သမာဓ်အလယ် ရသေ အပြု မရှိနိုင်ကောင်းသောကြောင့် ဒီယဖြင့် ဒီဝါဌာန-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ရတ္တိဌာနဒီဝါဌာနာဒီနိ/ရတ္တိဌာနဒီဝါဌာနာနိ ။ ။ ရတ္တိဌာနဒီဝါဌာနာဒီနိတိ အာဒိ သဒ္ဓေန ဝစ္စကုဋိ ပဿာဝ ဌာနာဒိ သင်္ဂဏှာတိ-ဟု သာရတ္ထ၌ ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် အာဒိ ဖြင့်ရှိသော ရတ္တိဌာနဒီဝါဌာနာဒီနိ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ဝ။ အသေနာသနိဓက-၌ သေနာသန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဝိဟာရ၊ နာဝါ၊ သတ္တ၊ ဝဇ သေနာသန ငှ-မျိုးတို့၏ “သေနာသန”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝိဟာရ သေနာသန-၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရဋ္ဌိနည်း။

ဟတ္ထကမ္မ-ကား ဌာနဖြစ်သော လက်ဖြင့်ပြုအပ်သော အမှု၏ “ဟတ္ထကမ္မ”ဟူသော အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ဟတ္ထကမ်ကိုပြုခြင်းကြိယာ၌တင်-- ဌာနပစာ၊ နာနန္တရိက။/ ဌာနီဖြစ်သော ဟတ္ထကမ်၏ “ဟတ္ထကမ္မ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော လက်သမား ၌တင်--ဌာနျှပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

ကတိကဝတ္ထာနိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဓမ္မိက ကတိကဝတ်၊ အဓမ္မိက ကတိက ဝတ်တို့၏ “ကတိကဝတ္ထာနိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အဓမ္မိက ကတိကဝတ် ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ရဋ္ဌိနည်း။

➤ ဝဝ။ တိသု သိက္ခာသု သိက္ခမာနာ-၌ ဓာတ်အရ သဒ္ဓါ ဝိရိယပြဌာန်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၆]

(က) ဇောယသ္မာဝပိ ဓနိဇယောတိ န ကောဝလံ တေ ထေရာဝ၊ ဣမဿ သိက္ခာပဒဿ အာဒိကမ္ပိကော အာယသ္မာ ဓနိယောပိ။ (၁) ဣန္ဒြာဏရူပဏ္ဍာတိ ဣန္ဒြာကာရဿ ပုတ္တော။

(၂) တဿ ဟိ နာမံ ဓနိယော၊ ဝိတာ ဣန္ဒြာကာရော။ (ဃ) တေန ဝုတ္တံ ဓနိယော ဣန္ဒြာကာရပုတ္တော တိ။ (၄) ဝေသံ ဥပဓန္တိတိ တေဟိ ထေရေဟိ သဒ္ဓိဓကဌာနေယေဝ တိကကုဋိကံ ကရိတော ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ။ (၅) ဝေသံ ဝုတ္တောတိ ပုရိမိကာယ ဥပဂတာ မဟာ ပဝါရကာယပဝါရိတာ ပါဠိပဒဒိဝသတောပဌာယ ဝုတ္ထဝဿာ တိဝုတ္တန္တိ။ (၆) ဧဝံ ဝဿံ ဝုတ္တာ ဟုတော။ (၇) ၂၄၈။ မအူ၊ တ၊ ၂၉၄။ ဘာသာဋီ၊ ၄၉၁။

➤ ဝ။ (၁) ပုရိမိကာယ၊ ရှေ့ဖြစ်သော ဝါ၌။ (သဒ္ဓတ္ထ) ပုရိမဝါ၌။ (ဝေါဟာရတ္ထ) ဝါဆိုလ်ပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့၌ ဆိုအပ်သော ဝါ၌။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)

မဟာပဝါရဏာယ-မဟာပဝါရဏာနေဉ်။(ဝေါဟာရတ္ထ) ဝိဋ္ဌ သုတ ပရိသင်္ကာ ဖိတ်မံ ရာနေဉ်။ (သဒ္ဓတ္ထ) သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေဉ်။ (သဂ္ဂပတ္ထ)

ပါရိပေဓိဓေဓတာလကုန်ခြင်းသို့၎င်း၊ တိုးပွားခြင်းသို့၎င်း ရောက်ရာဖြစ်သော ရက် မှ။ (သဒ္ဓတ္ထ) အထွက်တစ်ရက်နေ့မှ။ (ဝါ) သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့မှ။

➢ ၂။ (က) သို့/ ဝိပဿနာဒါနာရာ ။ ။ ဆရာ၊ ဥပါလိမထေရ်သည် အာယသ္မာပိ ဓနိယော-ဟု ဆို၏။ ယင်း၌ ပိ-သဒ္ဓါသည် သမ္ဘာဝနာ၊ ဂရဟာ-စသော အနက်တို့၌ ဖြစ် ပါသလော။ မည်သည့်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ အာယသ္မာ ဓနိယော-အရ ဓနိယ အမည် ရှိသော အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ရဟန်းကို လိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်ရဟန်း ကို အလို ရှိအပ်ပါသနည်း။ ပိ-သဒ္ဓါသည် ဌာနပယုဂ်ဖြစ်၍ ယင်း၏ ထိုင်ရာပုဂံနှင့် ယှဉ်၍ သမ္ပန် အပ်ပါသလော။ အဘယ်ပုဂံနှင့်ယှဉ်၍ သမ္ပန်အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်--(က) မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-ကို ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ကုမ္ဘကာရောစ သော ပုတ္တောစာတိ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-ဟူ၍၎င်း ကုမ္ဘကာရောစ ပုတ္တောစ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-ဟူ၍၎င်း ကမ္မဓာဓာယံသမာသံ၊ ဒွန်သမာသံ ဝစနတ္ထလည်း ပြုအပ်ပြုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ကုမ္ဘကာရပုတ္တော ကို ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင် သင့်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား-- ထိုမထေရ်၏ အမည်သည် ဓနိယဖြစ်၍ အမ-သည် အိုးထိန်းသည်ဖြစ်သော ကြောင့် ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ငါဖွင့်ဆိုပါ၏ဟူလို။

(ဆ) သို့/ အနုဿနန္ဒ ။ ဤသို့ (စ) ဖြင့် ပုရိမဝါသို့ ကပ်ရောက်၍ မဟာပဝါရဏာနေ ဌ် ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်းတို့ကို အထွက်တစ်ရက်နေ့မှစ၍ ဝုတ္တဝဿ ဆိုအပ်သည် ကို ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း ဝဿဝုတ္တာပုဂံသည် တေဘိက္ခု-ဟူသော ပိသေသျှ ပုဂံ၏နောက်၌ ကျရောက်သော ပိသေသနပုဂံဖြစ်ရကား ယင်း၏ စပ်ယူပုဂံ ပျောက်နေ ၍ စပ်ပုဂံနှင့်တကွ ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ဆ) မိန့်။

➢ ၃။ (က) ၌ န ကေဝလံ တေ ထေရာဝ-ကား ဗျတိရေကဓါကျ။ ဣမဿ- စသည်ကား အန္ဒယဝါကျ။ (ဂ) ကား (ခ) စကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် နိုင်မြဲအောင်ပြု သောကြောင့် ယုတ္တိဓဋိကရဏ။ (ယ) လဒ္ဓဂုဏ။/နိဂမန။ (ဆ) ကား ဝဿ ဝုတ္တာ-ကို အဘယ်၌ စပ်ရမည်နည်းဟု စောစောနာဖွယ်ရှိ၍ ဆက်လက်အားထုတ်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။

စာစစ် ။ ။ သဒ္ဓိ-ကို ဥပဂစ္ဆိ-၌ ကြိယာပိသေသန/သျှ စပ်။

ဟူတ္တာ-ကား ၍--ကြောင့် ဘိန္နိတ္တာ-၌ ပုဗ္ဗကာလ ကြိယာပိသေသန/သျှ စပ်။

➢ ၄။ ကာမိယတိတိ ကုမ္ဘန္တာ။ (ကမု+ဘ) ကမုဓာတ်အရ ကတ္တုဋကား အလိုရှိ

တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လောဘပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ဘိုး၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ သ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဘိုးရ၏။

ပေါသိယတေတိ ဗုဒ္ဓတ္ထော။ (ပုသ+တက်) ပုသဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား မွေးမြူတတ်သော မိခင် ဖခင်ထို့၏ မေတ္တာ ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်/ဂေဟသိတပေမ တဏှာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သား၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တက်-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သားရ၏။ ဓနံ အဿ အတ္တိတိ ဇနိယော။

ကုန္တံ ကရောတိတိ ကုန္တကာဓော။ ကုန္တ-အရ ဘိုးသည် မုချ။ ထို၏ ဘိုးထိန်းသည်နှင့် သာဓု-သာဓက စပ် ဌာန။ ကရဓာတ်အရ ဘိုးထိန်းသည်၏ သန္တာန်၌ ဘိုးကိုပြုလုပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတိ ဝိနိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေး--ဖလူ။ နောက်--ကာရဏ။ ဧပစ္စည်း၏အရလည်းဖြစ်သော ပုစိလုံးအရကား ထို--သော ဘိုးထိန်းသည်ရ၏။ * ကေန ဇလေန ဥဒ္ဓိယတိ ပုရိယတိတိ ကုဇ္ဈော။

ပဌမံ အာပိယတိတိ အာပိ၊ အာပိစ သော ကမ္မဉ္ဇာတိ အာပိကမ္မံ။ အာပိကမ္မေ နိယုတ္တော အာပိကံခိန္တော။ အာပိကမ္မ-အရ အစဖြစ်သော ခိုးမှုသည် မုချ။ ထို၏ ရှင်ဓနိယနှင့် နိဿယ-နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣကပစ္စည်းအရ ထို--သော ရှင်ဓနိယ ရ၏။

ကေစ တံ ဌာနဉ္ဇာတိ ဇောဉ္ဇာနံ။ ဇက-အရ တစ်ခုသင်္ချာသည် မုချ။ ထို-၏ ဌာနနှင့် သင်္ချာ-သင်္ချေယျ စပ် ဌာန။ ပုစိလုံးအရ ထို--သော တစ်ခုသော သင်္ချာရ၏။

ပုရေ ဇတတာ ပုရိမာ။ ပုရိမာ ယေဝ မုခိမိန္တော။ ပုရပုစိလုံးအရ ရှေ့ကာလသည် မုချ။ ထို--၏ ဖြစ်သော ဝါ-နှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ဣမပစ္စည်းအရ ပုရိမဝါရ၏။

➤ ၆၊ (ဇ) ၌ န တေဝလံ တေ ထေရာဝ-ဖြင့် အာယသ္မာပိ ဓနိယော-၌ ပိ-သဒ္ဓါ သဒ္ဓိဏ္ဏနတ္ထ သမုဒ္ဓယတ္ထ-တည်းဟု သိစေပါသည်။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

အာယသ္မာ ဓနိယောပိ-ဖြင့် ပါဠိတော် အာယသ္မာပိ-၌ ပိ-သဒ္ဓါကား ဌာနပယုဂ်မဟုတ်၊ ဓနိယောပုစိလုံးအောင်ထိုင်၍ အနက်ပေးရမည့် အဌာနပယုဂ်တည်းဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဣမဿ သိက္ခာပဒံဿ အာပိကမ္မိန္တော-ဖြင့် ဓနိယ-အရ ဤသိက္ခာပုစိလုံး၏ အာပိကမ္မိကဖြစ်သော ရှင်ဓနိယကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(၈) ဖြင့် ကုန္တကာရပုတ္တော-တို့ ကုန္တကာဓောစ သော ပုတ္တောဓာတိ ကုန္တကာရပုတ္တောဟု ကမ္မဓာရယ်၊ ကုန္တကာဓောစ ပုတ္တောစ ကုန္တကာရပုတ္တော-ဟု ဒွန်သမာသံ ဝစနတ္ထ မပြုရ ကုန္တကာရဿ ပုတ္တော ကုန္တကာရပုတ္တော-ဟု ဆဋ္ဌိတပုဂ္ဂိုလ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

(၉) ၌ တေဟိ ထေရေဟိ စသည်ဖြင့် အရှင်ဓနိယသည် တစ်ပီးတည်း ဝါကပ်သည်မဟုတ်၊ အခြားမထေရ်တို့နှင့် အတူ တစ်ခုသောနေရာ၌ ဝါကပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

တိဏကုဋိယံ ကရိတ္တာ-ဖြင့် ဝါကပ်ရာကျောင်းကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) ဖြင့် ဝဿံ ဝုတ္တ-ဟူသည် ပစ္စိမဝါကပ်၍ ဒုတိယပဝါရဏာနေ၌ ပဝါရဏာပြုပြီးလျှင် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့မှစ၍ ဝုတ္တဝဿ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ရဟန်းတို့မဟုတ်၊ ပုရိမဝါကပ်၍ ပဌမ ပဝါရဏာနေ၌ ပဝါရဏာပြုပြီးလျှင် သီတင်းကျွတ်လပြည့်နေ့မှစ၍ ဝုတ္တဝဿ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ရဟန်းတို့ပင်တည်းဟု သိစေသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

ဝုတ္တဝဿာ-ဖြင့် ဝဿံဝုတ္တာ-၌ ဝုတ္တာ-ဝယ် တ-ပစ္စည်း အတိတ် ကတ္တုသာဓနအနက် ၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဝဿံသုတိ ဝုတ္တာ-ဟု ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) အပေါင်းပုဂံကို ဝဿံ ဝုတ္တာ ဝဿံဝုတ္တာ-ဟု အလုတ္တ ဒုတိယာ တပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဆ) ဖြင့် ဝဿံ ဝုတ္တာကို ဟုတ္တာ-ဟူသော ပါဌသေသ၌ စပ်ရမည်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) ဝဿံဝုတ္တာ-၌ အာ-သည် သွာဝိဘတ်၏ ကာရိယ မဟုတ်၊ ပဌမာ ယောဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) သိစေပါသည်။

➤ ခ။ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆိ/ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆိ ။ ။ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေနာတိ ဝဿာဝါသံ ဥပဂစ္ဆန္တေ (သာရတ္ထ) ကိုထောက်၍ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တေန-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

ပဝါရိတာ/ပဝါရေတ္တာ ။ ။ ပဝါရိတာ-ဟု ရှိလျှင် ပဝါရိတာ၊ပဝါရဏာပြုကြကုန်ပြီးသော ရဟန်းတို့ကို(ပ) ဝုတ္တဝဿာတိ၊ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိကုန်၏။-ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် ၎င်း၊ ပဝါရေတ္တာ-ဟုရှိလျှင် ဥပဂတာ၊ဝါကပ်သော ရဟန်းတို့ကို၊မဟာပဝါရဏာယ၊၌။ ပဝါရေတ္တာ၊၍။ ဝုတ္တဝဿာတိ၊ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိကုန်၏။-ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် ၎င်း၊ ဤသို့ နှစ်ပုဒ်လုံး သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဝဿံဝုတ္တာ/ဝဿံဝုတ္တာ ။ ။ ဝဿံ သေစနေ၊ အဝသီတိ ဝုဋ္ဌော။ (ရ) ဝဿ-နိဝါသေ၊ ဝဿံ ဝုတ္တာ။ (ရ) ကိုထောက်၍ “မိုးရွာခြင်း” အနက်ဟောလျှင် မုဒ္ဓေ ဌ-နှင့် ရှိရမည်။ “နေခြင်း” အနက်ဟောလျှင် ဝန္တေ “ထွ” နှင့် ရှိရမည်။ ဤ၌ နေခြင်းအနက်ကို လိုအပ်သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိ-အလို ဝဿံဝုတ္တာ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

ဝဿံ ဝုတ္တာ/ဝဿံ ဝုတ္တာ (သမာသံ+ဝါကျ) ။ ။ ဝုတ္တ-ဟူသော နောက်ပုဒ်သည် ဝဿဓာတ်၊ အတိတ်ကာလဟော တ-ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။ အတိတ်ကာလဟော တ-ပစ္စည်း ဆုံးနေသော ဝုတ္တ-ဟူသော နောက်ပုဒ်နှင့် ရှေ့ဝဿ-ပုဒ်ကို သမာသံမစပ်ကောင်းသောကြောင့် ဝဿံ ဝုတ္တာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ စ။ ကုမ္ဘတာရပူဇော်-ကား သမာသံပြီးလတ်သော် သားခြင်တည်းဟူသော အနက်သစ်ကိုဟောသဖြင့် အိုးထိန်းသည်ခြင်တည်းဟူသော အနက်ဟောင်းကို စွန့်သောကြောင့် တစောသဇ္ဇနည်း မည်၏။/ အိုးထိန်းသည်ခြင်၏ သားခြင်နှင့် ဇနက ဇညအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ပန်သကတ်တည်းဟူသော အနက်ဟောင်း၌ ထပ်၍ သားခြင်တည်းဟူ

သော အနက်သစ်ကို ဟောသောကြောင့် ဘိက္ခုာစရိယနည်း မည်၏။

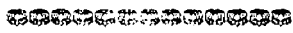
မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရီတာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော မဟာပဝါရဏာနှင့် ပဝါရဏာပြုပြီး သော ရဟန်းတို့၏ “မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရီတာ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မဟာပဝါရဏာနှင့် ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်း၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အန္တရာယ်ကြောင့် ပဝါရဏာ မပြုလိုက်ရသော ရဟန်းတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ဥပလက္ခဏာနိဒဿန။

သေဝံဝုတ္တ-ကား အနီးရှိသော အထွက်တစ်ရက်နေ့၏ “ဝသံဝုတ္တ”ဟူသော အမည် ကို အနီးဖြစ်သော မဟာပဝါရဏာနှင့်တင်--- သမိပ္ပူပစာ။/ အစိတ်ဖြစ်သော မဟာ ပဝါရဏာနှင့် ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်းတို့၏ “ဝသံဝုတ္တ” ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မဟာပဝါရဏာနှင့် ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်း၊ တစ်စုံတစ်ခုသော အန္တရာယ်ကြောင့် ပဝါရဏာ မပြုလိုက်ရသော ရဟန်းတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ဥပလက္ခဏာနိဒဿနနည်း။

[မဟာပဝါရဏာယ ပဝါရီတာ-တီ ဣဒ္ဓါ] သေဝံဝုတ္တ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပုရိမဝါကပ်၍ မဟာပဝါရဏာနှင့် ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်း၊ ပဝါရဏာ မပြုသော ရဟန်းတို့၏ “ဝသံဝုတ္တ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပုရိမဝါကပ်၍ မဟာပဝါရဏာနှင့် ပဝါရဏာပြုပြီးသော ရဟန်းတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ရှဋ်နည်း။

ပါဠိပဒဒိသေဝေတာ-ကား မဟာပဝါရဏာနေ့ကို “ဝသံဝုတ္တကာလ-ဝါကျွတ်ချိန်”ဟု ဆိုက ပြီးကောင်းလျက် ပါဠိပဒဒိသေဝေတာ ပဌာယ-ဟု အလွန်အကဲအားဖြင့် ဆိုသော ကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း။ ဌာနဖြစ်သော အထွက်တစ်ရက်နေ့ တစ်နေ့လုံး၏ “ပါဠိပဒ ဒိသေဝေတာ” ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ထိုတစ်နေ့လုံးကို မှီသော အရုဏ်၌ တင်-- ဌာနပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။

> ၁၁။ ဓဇန ဝုတ္တံ-၌ ဓာတ်အရ ရှင်ဥပါလိမထေရ်၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်း သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တပျိုဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၇]

- (တ) တိဏကုဋိဇေသော ဘိန္တိတ္တာတိ န ဒက္ကမုဂ္ဂရာဒိဟိ ဝုဂ္ဂဟိဝုဂ္ဂဟိ ကတွာ။
 - (စ) ဝတ္ထသိသေန ပန တိကဉ္စ ဒါရုဝလ္လိအာဒိနိစ ဩရောပေတွာတိ အတ္ထော။
 - (င) ယေနဟိ ပိဟာရပုဗ္ဗန္တေ ကုဋိကတာ ဟောတိ၊ တေန သစေအာဝါသိကာဘိက္ခုဟောန္တိ၊ တေ အာပုန္တိတဗ္ဗာ။ (ဃ) သစေ ဣမံ ကုဋိ ပဋိဇ္ဇေတိ ကောစိ ဝသိတံ ဥဿဟတိ၊ တဿ ဒေထာ တိ ဝတွာ ပက္ကမိတဗ္ဗံ။ (ဇ) ယေန အရေညဝါ ကတာံ ဟောတိ၊ ပဋိဇ္ဇေနတိ ဝါ န လာဘတိ၊ တေန အညေသမ္ပိ ပရိဘောဂံ ဘဝိဿတိ တိ ပဋိသာပေတွာ ဝန္တံ။
- (၄။ ၂၄၉။ မအူတ၊ ၂၉၅။ ဘာသာဋီ၊ ၄၊ ၄၉၃)

ပါရာဇိကကံ - ဒုတိယပါရာဇိက

> ၁။ နန္ဒာဒိဋ္ဌန္တံ-အမှုန်ငယ် အမှုန်ကြီးကို။ (သဗ္ဗတ္ထ) မှန်မှုန်ညက်ညက် (ဝေါဟာရတ္ထ) (ခ) အဇ္ဈော-သမ္ပန်ကို တိဏကုဋိယော ဘိန္နိတွာတိ ပဒေသာ-ဟု ခံပါ။

> ၂။ (က) ခန့်/ ဝိပဿနာစာပာ ။ ။ ဆရာ၊ သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်တို့သည် ပါဠိတော်၌ တိဏကုဋိယော ဘိန္နိတွာ-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ မြက်မိုးကျောင်းတို့ကို အဘယ်သို့ ဖျက်ဆီးကြပါသနည်း။ ထိုမြက်မိုးကျောင်းတို့ကို အလုံးစုံ အကုန်အစင် သုံးမရအောင် မှန်မှုန်ညက်ညက် ဖျက်ဆီးအပ်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (က) သံဝဏ္ဏနာမိန့်။

(၁) ခန့်/ အပ္ပမာဒစာပာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် တုတ်, လက်နိုက် စသည်တို့ဖြင့် မှန်မှုန်ညက်ညက် မပြုဟု တိဏကုဋိယော ဘိန္နိတွာ-ပုဒ်၏ ဗျတိရေကကို ဖွင့်ဆို၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လျှင် ထိုရဟန်းတို့သည် ထိုမြက်မိုးကျောင်းကို အသို့ဖျက်ဆီးကြပါသနည်း။ ကျောင်းဖျက်ဆီးပုံ အလုံးစုံကို မပြဆိုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အပ္ပတ္တာဘောစာပာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် တိဏကုဋိတို့ကို ဖျက်၏ဟူသည် လှန်တံ, ဆောက်ပုတ် အစရှိသည်တို့ဖြင့် မှန်မှုန်ညက်ညက် ပြု၍ ဖဲသွားကြသည်မဟုတ်။ ဝတ်ကိုအဦးပြုသဖြင့် သက်ငယ်မြက်ကို၎င်း, သစ်ရွယ်စသည်တို့ကို၎င်း အောက်သို့ချကြကုန်၍ ဖျက်ဆီးခြင်းပင်တည်းဟု ဗျတိရေက အန္တယဖြင့် ဖွင့်ပြဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် ယင်းသို့ ဖျက်ဆီးကြပါသနည်း။ ယင်းသို့ဖျက်ဆီးခြင်း၏ အကြောင်း ယုတ္တိ (ဝါ) ဉာပကဟိတ်ကို ဆရာမပြဆိုတော့ပြီလော။ အကယ်၍ ယင်းသို့ဖျက်ဆီးခြင်း၌ အကြောင်းယုတ္တိကို (ဝါ) ဉာပကဟိတ်ကို မပြဆိုခဲ့သော် ဆရာအား ဖလ-ကာရဏ၊ ဝဠိယ-ဝဠိကရဏ ဆန့်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုန်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုဘဒ္ဒေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ကျောင်းတိုက်အစွန်၌ ကျောင်းကိုဆောက်လုပ်ပြီးသော ရဟန်းသည် အရပ်တစ်ပင်သို့ ဖဲကြွလှိုသည်ရှိသော် အာဝါသိက ရဟန်းများ ရှိပါက ထိုရဟန်းတို့ကို ပန်ကြားအပ်၏။ ပန်ကြားရမည်ကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပန်ကြားပုံ အစီအစဉ်ကို ပြလိုသောဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(င) ခန့်/ အနုဘဒ္ဒေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ+ဃ) တို့ဖြင့် ကျောင်းတိုက်အစွန်၌ ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းကို ဖဲသွားရာအခါ၌ ပန်ပြောသင့်ပုံ အစီအစဉ်ကို ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ကျောင်းတိုက်အပြင်ပ အရည်-၌ ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းကို စွန့်ခွါသွားရာ၌ ပြုလုပ်သင့်ပုံ အစီရင်ကို ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

> ၃။ (က-ခ) ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် (က) ဗျတိရေက။ (ခ) အန္တယ။ (ဂ) ကား ဖျက်ဆီးခြင်း၌ အကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ကာရဏ။/ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြုသောကြောင့် ဝဠိကရဏ။/ဝိတ္ထာရ။ (ဃ) အာပုစ္ဆနဝိမိကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။

(င) ကား ကျောင်းတိုက်အတွင်း ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းကို စွန့်ခွါသွားရာ၌ ပြုကျင့်ရမည့် အစီအစဉ်မှတစ်ပင် တော၌ ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းကို စွန့်ခွါ

သွားရာ၌ အစီအစဉ်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။

စာစံ ။ ဝေဃန-ကား သည်--ကြောင့် ကတာ-ဝယ် တ-ပစ္စည်း၌၎င်း၊ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗာ ပက္ခမိတဗ္ဗ-၌၎င်း အဝုတ္တကတ္တား/အဝုတ္တကတ္တား၏ ကြိယာ စပ်။

➤ ၄။ ဝိရိယတေတိ ဓါရူ။ (ဝရ+ဏ) ဒရဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ခွဲသော ပုဂ္ဂိုလ် ၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သစ်သား၏ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ ဣပစ္စည်းအရကား ထို--သော သစ်သားရ၏။

အာဂန္ဓာ ဝသန္တိ ဣတ္ထာတိ အာဝါဓဿ။ (အာ-ဝသ+ဏ) အာပုဗ္ဗ ဝသဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား လာ၍ နေကုန်သော ရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ သတိ ဝိရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်း သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဋ္ဌကား ကျောင်း၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပနိသျသတ္တိ သည် ဖလူ။ ဣ-အရကား ထို--သော ကျောင်းရ၏။

အာဝါသေ ဝသန္တိတိ အာဝါသိကာ။ (အာဝါသ+ဣက) အာဝါသ-အရ ကျောင်း သည် မုချ။ ထို၏ နေကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ဣက-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကျောင်း၌နေသော ရဟန်းတို့ရ၏။ (ဝိသေသန ဆက်ကောက်)

ပဋိဇ္ဇတိတိ မဋိဇ္ဇိတ္တာ။ (ပဋိ-ဇ္ဇ+တ) ပဋိဇ္ဇေရိသော ဇ္ဇေဓာတ်အရကား ကျောင်း ကို သုခ်သင်သော ရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါ သတိ ဝိရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်း သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ တွာ-ပစ္စည်းအရကား ကျောင်းကိုသုခ်သင်သော ရဟန်းရ၏။

ပဋိဇ္ဇနံ မဋိဇ္ဇိတ္တာ။ (ကျောင်းကို သုခ်သင်ခြင်းကြိယာရ၏။)

ဝိဟာရန္တိ ဣတ္ထာတိ ဝိဟာရော။ ဝိဟာရဿ ပစ္စန္ဓော ဝိဟာရပစ္စန္ဓော။ ဝိဟာရ-အရ ကျောင်းတိုက်သည် မုချ။ ထို၏ အစွန်အရပ်နှင့် အဝယဝိ-အဝယဝ စပ် ဌာန။ ပုခ်လုံး အရကား ထို--သော ကျောင်းတိုက်၏ အစွန်အရပ်ရ၏။

➤ ၆။ (ဇ) ဖြင့် တုတ်, လက်ရိုက် စသည်တို့ဖြင့် မှုန်မှုန်ညက်ညက်ဖြစ်အောင် သစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို မဖျက်ဆီးဟူသော ဗျတိရေက အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) ဖြင့် ကျင့်ဝတ်ကို အဦးပြုလျက် မြက်, သစ်သား, နွယ် စသည်တို့ကို အောက် သို့ ကျစေ၍ မြက်မိုးကျောင်းကို ဖျက်ဆီး၏ဟူသော အန္ဓယအဓိပ္ပါယ်ကို သိ။(ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ပဋိဇ္ဇိတ္တာ/ပဋိဇ္ဇိတ္တာ ။ ။ ဇဂ္ဂေါ-သောဓပေါသနရက္ခဏေ၊ ဇဂ္ဂေါ ဟာသေ ဟူသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟကိုထောက်၍ ဇဂ္ဂဓာတ်သည် သောဓန, ရက္ခဏအနက်ဟော၍ ယင်းအနက်ကို ဤ၌ အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ပဋိဇ္ဇိတ္တာ-သင့်။ ဇဂ္ဂ-ဓာတ်သည် ဟာသတ္တ ကိုသာ ဟော၍ ယင်းအနက်ကို ဤ၌ အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် ပဋိဇ္ဇိတ္တာ-မသင့်။

➤ ၈။ ဝိဟာရပစ္စန္ဓ-ကား ဌာနီဖြစ်သော ကျောင်း၏ "ဝိဟာရ"ဟူသောအမည် ကို ဌာနဖြစ်သော ကျောင်းတိုက် မြေ၌တင်-- ဌာနပုစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။
ဌာနီဖြစ်သော ကျောင်းအစွန်၏ "ဝိဟာရပစ္စန္ဓ"ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော

ကျောင်းတိုက်မြေအစွန့်၌တင်-- ဌာနူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

တိဏကုဋိဇယော ဘိန္နိဇ္ဇာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ကျောင်းအများ၏ “ကုဋိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မြက်မိုးကျောင်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ရုဋ္ဌိနည်း။

ကုဋိ ကဇာ- ကား အကျိုးဖြစ်သော ကျောင်းငယ်၏ “ကုဋိ”ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော မြက် သစ်ဝါး စသည်၌တင်-- ဖလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဇ္ဇောသိဇေန-ကား အတူရှိသော ဦးခေါင်း၏ “သီသ”ဟူသောအမည်ကို အတူဖြစ်သော ဂမိယ ကျင့်ဝတ်၌တင်-- သဒိသူပစာ။ ရုဋ္ဌိနည်း။

အရုဇေဝါ ကဇာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဂါမူပစာရ လွတ်ရာအရပ်အားလုံး၏ “အရည်”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကျောင်းငယ်ဆောက်ရာ မြေအရပ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ရုဋ္ဌိနည်း။

➤ ၁၁။ ဣဿဇေ-၌ ဒါဓာတ်အရ ဒါနစေတနာပြုဌာနိုးသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ပါကျ [၈]

(က) တေ ပန ဘိက္ခု။ အရုဇေ ကုဋိယော ကတွာ ပဋိဂ္ဂေနကံ အလဘန္တာ တိကဉ္စ ကဉ္စ ပဋိသာမေတွာ။ (ခ) သဓေါပေတွာတိ အတ္ထော။ (ဂ) ယထာ စ ဌပိတံ တံ ဥပဓိကာဟိ န ဓဇ္ဇတိ။ အနောဿကဉ္စ ဟောတိ။ တထာ ဌပေတွာ “” ဣဒံ ဌာနံ အာဂန္နာ ဝသီတုကာမာနံ သဗြဟ္မစာရိနံ ဥပကာရာယ ဘဝိဿတိ”” တိ ဂမိယဝတ္ထံ ပူရေတွာ။

(ဃ) ဇနပဇဇာရိကံ ပက္ခမိသ္မုတိ အတ္တနော အတ္တနော ဝိတ္တာနကူလံ ဇနပဒံ အဂမံသု။

(င) အာယသ္မာ ပန ဇနိဇယော ကုဋ္ဌကာရပုဇ္ဇော တေတ္ထေ ဝဿံ ဝသိတိ အာဒိ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ ယာဇေတိယက္ခန္ဓိ ယာဝတတိယဝါရိ။ (စ) အနုဇေယာတိ အနအဝယော။

(ဆ) သန္နိဝေသနဉ္စကာရလောပေ။ (ဇ-၁) အနအနအဝယော။

(ဇ-၂) ယံယံ ကုဋ္ဌကာရေဟိ ကတ္တိဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ။ သဗ္ဗတ္ထ အနုနော ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေတိ အတ္ထော။ (ဌ။ ၂၄၉။ မအူတ။ ၂၉၅။ ဘာသာဋီမှ၊ ၄၉၄။)

➤ ၁။ အနုဇေယာ-ပြုတိုင်းပြုတိုင်း ယုတ်လျော့သည် မရှိ။ (သဒ္ဓတ္ထ) အိုးထိန်းသည်တို့ ပြုအပ်သော အမှုမှန်သမျှ၌ ယုတ်လျော့သည် မရှိ။ (ဝါ) ပြည့်စုံသော အတတ်ပညာ ရှိ၏။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)

➤ ၂။ (စ) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ထိုရဟန်းတို့သည် သုတ်သင်မည့်သူကို မရသောကြောင့် မြက်၊ ထင်းကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထို သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ သိုမှီးသိမ်းဆည်းပုံကို ထင်ရှားအောင် မပြဆိုပြီလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် သိုမှီး သိမ်းဆည်း၏ဟူသည် ကောင်းစွာ လုံခြုံ

ပါရာဇိကကံ-ဒုတိယပါရာဇိက

စေခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ကောင်းစွာ လုံခြုံစေပုံ အစီအရင်ကို မပြဆိုပြီ လော။ အဘယ်သို့လျှင် ကောင်းစွာ လုံခြုံစေပါသနည်း။ ကောင်းစွာ လုံခြုံစေပုံ အစီ အရင်ကို မပြက ဆရာ၌ အဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုန်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(စ) သို့/ သံဃဗျာဓိ။ ။ ဆရာ၊ ဥပါလိမထေရ်သည် အနဝယော-ဟု ဆို၏။ အန သော-ပုန်ကို န အသော-ဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုရသကဲ့သို့ အနဝယော-ပုန်ကို န+အဝယော- ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်လော။ အနဝယော-ပုန်ကို အဘယ်သို့ ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်နည်း။ စုန် ကြောင့် (စ) သံဝဏ္ဏနာမိန့်။ ကား-- အနဝယော-ကို န+အဝယော-ဟု ပဒစ္ဆေဒ မပြုရ အန+အဝယော-ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ဟု ငါပြဆို၏ဟူလို။

(ဆ) သို့/ ဆရာ-သည် (စ) ဖြင့် အနဝယော-ကို အန+အဝယော-ဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုရမည်၏အဖြစ်ကို ပြဆို၏။ သံဝဏ္ဏတဗ္ဗပါဠိတော်၌ အနဝယော-ဟူ၍သာ ရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ (ငါ) န အသော အနသော ပုံစံကဲ့သို့ ဤ၌လည်း န အဝယော-ဟု သာ ပဒစ္ဆေဒ ပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အန+အဝယော-ဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုန်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

ကား--သန္တိ၏ အစွမ်းဖြင့် န-၌ ဥကို ချေထားသောကြောင့် ပါဠိတော်၌ အနဝယော ဟု ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အန+အဝယော-ဟု ပုန်ဖြတ်ခြင်းသည် သင့်၏ဟူလို။

(ဇ) သို့/ ဇာနဏ။ ။ ဆရာ-သည် (စ-ဆ) တို့ဖြင့် အနဝယော-ကို အန+အဝယော- ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ဟု ယုတ္တိနှင့်တကွ ပြဆိုတော်မူ၏။ အန+အဝယော-၌ အန-သဒ္ဒါသည် ပစ္စာ၊ ဘုသတ္တ-စသော အနက်ကိုပင် ဟောပါသလော။ မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသ နည်း။ အဝယော-၌ အ-သည် သဒ္ဒါအနက်ကိုပင် ဟောပါသလော။ မည်သည့်အနက် ကို ဟောပါသနည်း။ ဝယ-သည် အရွယ်-ဟူသော အနက်ကိုပင် ဟောပါသလော။ မည် သည့် အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ အဝယ-ပုန်ကို န ဝယော အဝယော-ဟု ပြုအပ်ပါ သလော။ မည်သို့ ဝစနတ္ထ ပြုရမည်နည်း။ ဤ၌ အန, အ, ဝယ-သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်သင့် ယူ သင့်သော အနက်နှင့် အဝယပုန်၏ ဝစနတ္ထကို မပြသော် ဆရာအား သင်္ဃေပ ဝိတ္ထာရ ဆန့်သော ဝိရောဓိဒေါသ/အတိဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (ဇ-၁+၂) မိန့်။

(ဇ-၁) သို့/ ဆရာ-သည် (ဆ) ဖြင့် အနဝယော-ကို အန+အဝယော-ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု ရမည်ဟု ဆို၏။ အန အဝယော-၌ အန-သဒ္ဒါသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ အနရူပအနက်ကို ဟောပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ဇ-၁) မိန့်။ ကား-- အန-သဒ္ဒါသည် ဝိတ္ထာအနက်ကို ဟော၏ဟု ငါပြဆို၏ဟူလို။

(ဇ-၂) သို့/ ဆရာ-သည် (ဇ-၁) ဖြင့် အနဝယော-ကို အန အန အဝယော အန ဝယော-ဟု ဝိတ္ထတ္ထ အဗျယိဘောသမာသ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အနဝယော-၏ အရကို ၎င်း, ဝယ-သဒ္ဒါ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း အနဝယ-၏ အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း ခွဲခြမ်းစိတ်

၁-၂-၂

ဖြာ၍ အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ အနဝယ-အရနှင့် ဝယ-သဒ္ဓါ၏အနက်၊ အနဝယ-သဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပါယ်တို့ကား အဘယ်ပါနည်း။ (၉-၂) မိန့်။

ကား-- အနဝယ-အရ အိုးထိန်းသည်တို့ပြုထိုက်သော အလုပ်ကိစ္စကို ထောက်၍ ဝယ-သဒ္ဓါသည် ဦးနု (ဟာနိ) အနက်ကို ဟောပြီး၊ အနဝယ-ဟူသည် ပြည့်စုံသော အတတ် ရှိသူဟူသော အဓိပ္ပါယ်အကျယ်တို့ကို ငါပြောဆို၏ဟူလို။

➤ ၃။ (ခ) ဝါကျာရမ္မ/ဝိတ္တာရ/တပျါကဋီကရဏ။ (ဂ) လုံခြုံပုံ အစီအရင်ကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် ယထာ-စသည်ကား အနိယမ။ တထာ-စသည် နိယမ။ နိယမ၊ အနိယမ အပြည့်အစုံရှိသောကြောင့် ဥတ္တမဝါကျ။ (ဃ) ပက္ခန္ဓရ။ (င-စ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဆ) ကား (စ) ကို သဒ္ဓယုတ္တိဖြင့် နိုင်မြဲစွာ ပြသောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိတရဏ။/ပဒသမ္ပန္နသန္တိကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဇ) ကား ဂုဋ္ဌက္ခကို ဖော်ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ/အနု အဝယော-၌ အနု၊ အ၊ ဝယ-တို့သည် မည်သည့်အနက်ကို ဟောပါသနည်းဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ ဆက်လက် အားထုတ်သော ကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ ထိုတွင် (ဇ-၁) ကား သမာသ်ကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/ပက္ခန္ဓရ။ (ဇ-၂) ဝိတ္တာရ။

စာမိ။ ။ ယာဇောဇီယကံ-ကား တိုင်အောင်--ကြောင့် ဘိန္နိတွာ၊ အဂမံသု-တို့၌ ကြိယာဝိသေသန/သျှ စပ်။ အနု အဝယော-၌ အနု-ကား ပြုတိုင်းပြုတိုင်းဟု အနက် ပေးသောကြောင့် အဝယော-၌ ဝိသေသန။ အဝယော-ကား ဝိသေသျှ/အနု-ကား ၌-ကြောင့် အဝယော (ဟောတိ) ၌ အာဇာရ/အာဇာရိ စပ်။

➤ ၄။ ဩဝဿိယတိ တေမိယတိတိ ဩဇေယကံ။ (အဂ-ဝဿ+ဣ) ဝဿဇာတ် အရ ကတ္တုဋကား စိုစွတ်သော မိုးရေ-ဟု သမုတ်အပ်သော အာပေါဇာတ်သည် မုချ။/ အာပေါဇာတ်လွန်ကဲသော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ရ၏။ ကမ္မဋကား မြက်၊ ထင်းတို့၏ ပကတူပ နိဿုသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣပစ္စည်းအရကား ထို--သော မြက်၊ ထင်းရ၏။

န ဩဝဿကံ အနောဝဿကံ။ * စိတ္တဿ အနုကူလံ စိတ္တာနုကူလံ။
* ဗြဟ္မံ စရတိ သီလေနာတိ ဗြဟ္မစာရိ။ သဟ ဗြဟ္မစာရိ သဗြဟ္မစာရိ။ သ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ သဟတ္ထဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်လှေ ရှိသူတို့နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အတူတကွဖြစ်သော အကျင့် ကို ကျင့်လှေရှိသူတို့ရ၏။ * နတ္ထိ ဧတဿ ဝယောတိ အဝယော။

ဝယနံ. ဝယော။ (ဝယ+အ) နတ္ထိ ဧတဿ အတ္တနော သိပ္ပေ ဝယော ဦးနုတာတိ အဝယော။ (ဧတဿ၊ထိုခနိယအား။အတ္တနော သိပ္ပေ၊မိမိ၏ အိုးထိန်းသည် အတတ်ပညာ ၌။ ဝယော ဦးနုတာ၊ယုတ်လျော့ခြင်းသည်။နတ္ထိ၊မရှိ။) န-ဝယ အရကား မိမိ၏ အိုးထိန်း သည် အတတ်ပညာ၌ ယုတ်လျော့မှုမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ ခနိယ

မထေရ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရကား ထို--သော မိမိ၏ အိုးထိန်းသည် အတတ်ပညာ၌ ယုတ်လျော့မှု မရှိသော ရှင်ခနိယဖြစ်ရ၏။

နတ္ထိ ဥိန် ဧတဿ ခနိယဿာတိ အနုစနာ။ (တူပြီ)

အနု အနု အဝယောတိ အနုစော။ (အနု အနုပြုတိုင်း ပြုတိုင်း။ (ဝါ) အိုးထိန်းသည်တို့ ပြုအပ်သော အမှုမှန်သမျှ၌)အဝယော(ယုတ်လျော့သည်မရှိ)ဣတိ၊ အနုစေဃာ။)

ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရာယ်။ အနု+ဝယပုဒ်။ အနု-အရကား ပြုတိုင်း ပြုတိုင်းသော ဝိဇ္ဇာဘောဂုဏ်သည် မုချ။ (ဝါ) အိုးထိန်းသည်တို့ ပြုဖွယ်မှန်သမျှသည် မုချ။ ယင်း၏ ရှင်ခနိယဖြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ပြုတိုင်း ပြုတိုင်း (ဝါ) အိုးထိန်းသည်တို့ပြုအပ်သော အမှုမှန်သမျှ ယုတ်လျော့မှု မရှိသော ရှင်ခနိယ ရ၏။

ဇနာ ပဇ္ဇန္တိ သုခဇီဝိကံ ပါပုဏန္တိ ဧတ္ထာတိ ဇနပစခါ။ ပဒဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား လူတို့၏ ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးခြင်းသို့ရောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာပဉ္စက၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဋ္ဌကား ဇနပုဒ်၏ ပကတူပနိသျသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ဇနပုဒ်ရ၏။

* ပဇ္ဇန္တိ သုခဇီဝိကံ ပါပုဏန္တိ ဧတ္ထာတိ ပဒေါ။ (ပဒ+အ) ဇနာနံ ပဒေါ ဇနပဒေါ။

* စရဏံ စာဇရာ။ စာရောဓေ စာရိကာ။ ဇနပဒေ စာရိကာ ဇနပဒစာရိကာ။

* တတိယောစ သော ဝါရောစာတိ ဇာတိယခါဇရာ။ တတိယ-အရ သုံးခုတို့၏ ပြည့်ခြင်းဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အကြိမ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သုံးခုတို့၏ပြည့်ကြောင်း အကြိမ်ရ၏။

ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ ကာဇော။ ဥဇေ ကာဇော ဉာဏဇရာ။ ဥ-ဟူသော ဝိသေသန ပုဒ်အရ ဥ-အက္ခရာ၏ အဖြစ်ဟူသော အဝဓာရဏဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ အက္ခရာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ဥ-အက္ခရာ ရ၏။

* ဥကာရဿ လောပေါ ဥကာရလောပေါ။ * သန္တိဿ ဝသော သန္တိပသော။

* ပရိသမန္တတော ပုဏ္ဏံ ပရိပုဏ္ဏံ။ ပရိပုဏ္ဏံ သိပ္ပံ ဧတဿာတိ ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေါ။

အတ္တနော ဟိတ စိစ္ဆန္တေဟိ သေဝိယတေတိ သိပ္ပံ။ သိဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား မှီဝဲ တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ် ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌ-ကား အတတ်ပညာ၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပနိသျသတ္တိသည် ဖလူ။ ပု-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အတတ်ပညာ ရ၏။

> ၆။ (စ) ၌ သင်္ဂေါပေတွာ-ဖြင့် သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းဟူသည် လုံခြုံစေခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) /ပဋိပညာရကြောင့် သာမ-ဓာတ်သည် သင်္ဂေါပနအနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (ဒု-ဓာတွတ္ထ)

(ဆ) ၌ ဇနပဒံ အာဂမံသု-ဖြင့် ပက္ကမိသု-၌ (ပ+ကမု+ဏ္ဏံသု) ဏ္ဏံသု-သည် အဇ္ဈတ္တနိ

ပုံဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဒု-ဝိဘတ္တိပဒ) ကမုဓာတ်သည် ကန္တိ ဣစ္ဆာအနက်ကို မဟော၊ ဂတိ (ပဒဝိက္ခေပ) အနက်ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္တ) ပ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တာနု ဝတ္တက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္တ) ဇနပဒဓာရိကံ-၌ စာရိကာ-ဝယ် စရဏကြိယာနှင့် ပတ္တမိသု-ဝယ် ပတ္တမနကြိယာတို့၏ တူသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္တ) ယင်းသို့ တူပါလျက် ဇနပဒဓာရိကံ ပတ္တမိသု-ဟု ကမ္မ ကန္တိအဖြစ်ဖြင့် ဆိုထားခြင်းကား အဘောဒဘောဒူပစာ သဒ္ဓါ ဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္တ)/ဇနပုဒ်တို့၌ လှည့် လည်ခြင်းကို ဖဲသွားခြင်းဟူသည် ဇနပုဒ်သို့ သွားခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္တ) သိစေပါသည်။

အတ္တနော အတ္တနော စိတ္တာနုကူလံ-ဖြင့် ဟူးဟူးငြားငြားသော ဇနပုဒ်တို့သို့ ကြွသွား ကြကုန်သည်မဟုတ်၊ မိမိတို့စိတ်ကြိုက် နှစ်သက်ရာ ဇနပုဒ်တို့သို့ ကြွသွားကြကုန်၏ဟူ သော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။

(၉) ၌ ယာဝတတိယဝါရီ-ဖြင့် ယာဝတတိယကံ-၌ ယာဝပုဒ်+တတိယပုဒ်+တပစ္စည်း။ တတိယော-ကို တိက္ကံ ပူရဏော တတိယော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ တတိယ-အရ ဝါရကို ယူ --၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္တ) က-ပစ္စည်း သွတ္တအနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္တ) တတိယော ဧဝ တတိယကော-ဟု သွတ္တအဓိပ္ပာယ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္တ) ယာဝနှင့် တတိယက ပုဒ်ကို တတိယကဿ ယတ္တကော ပရိစ္ဆေဒေါ ယာဝတတိယကံ-ဟု အဗျယ်ဘာဝသမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္တ) သိစေပါသည်။

(တစ်နည်း) ယာဝတတိယကံ-၌ က-ပစ္စည်းသည် သမူဟအနက်၌ မသက်၊ ဝါရ အနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္တ) တတိယေ ဝါရော တတိယဝါရော-ဟု ဝါရတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္တ) သိစေပါသည်။

(၁၀) ဖြင့် အနဝယော-ကို န+အဝယော-ဟု ပဒစ္ဆေဒ မပြုရ၊ အန+အဝယော-ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သန္ဓိလိင်္ဂပဒ)

(၁၁) ဖြင့် နောက် အ-သရကြောင့် ရှေ့ဥသရကို ချေရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သန္ဓိ လိင်္ဂပဒ/ဘာဝတ္တ) (၁-၁) ဖြင့် အနု-သဒ္ဓါသည် ပစ္ဆာ-စသော အနက်ကို မဟော၊ ဝိစ္ဆာအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္တ) အနု အနု အဝယော အနဝယော-ဟု ပါဒိ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္တ) သိစေပါသည်။

(၁-၂) ၌ အနုနော-ဖြင့် အဝယော-၌ ဝယ-သဒ္ဓါသည် ဝယောဝုဒ္ဓိ စသည်၌ ဝယ- သဒ္ဓါကဲ့သို့ အရွယ်ဟူသောအနက်ကို မဟော၊ ဦးနု-ယုတ်လျှော့ခြင်းအနက်ကို ဟော-- ၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္တ) အဝယောပုဒ်ကို န ဝယော အဝယော-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထ မပြုရ၊ နတ္ထိ ဧတဿ ဝယောတိ အဝယော-ဟု ဗဟုဒ္ဓိတိသမာသံ ဝစနတ္ထပြု-- ၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္တ) သိစေပါသည်။

ယံ ယံ ကုဗ္ဗကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-ဖြင့် အနု အနု-ဟူသည် အိုး ထိန်းသည်တို့သည် ပြုသင့်သော အမှုမှန်သမျှတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(တစ်နည်း) ယံ ယံ ကုဗ္ဗကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗံ နာမ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-ဖြင့် အနု-အရ ဝိစ္ဆာအနက်ကို အတွင်းပြု၍ အိုးထိန်းသည်တို့ပြုအပ်သော အမှုကိုစွကိုယူ--၎င်း (၁ ဘိ ဓေယျတ္ထ) ယင်း အနု-ပုဒ်နောင် သတ္တမိဝိဘတ်ကျေနေသည်ကို၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) ။

ပရိပုဏ္ဏသိပေါ-ဖြင့် အလုံးစုံသော အိုးထိန်းသည်တို့ ပြုအပ်သောအမှု၌ ယုတ်လျော့ မှု မရှိသူဟူသည် ပြည့်စုံသော အိုးထိန်းသည်တို့၏ အတတ်ရှိသူပင်တည်းဟု သိစေပါ သည်။ (ဘာဝတ္ထ) သဗ္ဗတ္ထ အနုနော-ဖြင့် အနုနှင့် အဝယ-ကို အနု အနု အဝယော အနဝယော-ဟု သတ္တမိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေ။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

➤ ခု။ ဇေးသမားဇော ဇေဇ္ဇ/ဝိဇ္ဇူ ။ ။ အာယုဗေဒသဒ္ဒါတံ ဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိတိ ဝေဇ္ဇော၊ "ဏ ရာဂါ၊ တေန ရတ္ထံ တဿေဒမညတ္ထေသုစာ"တိ ဧကော၊ ဝိဒ-ဉာဏေ ဝါ၊ ဝိန္ဒတိတိ ဝေဇ္ဇော၊ ဧကော၊ ဒျဿ ဇော။ (သုစိ) ကိုထောက်၍ ဝိဇ္ဇာပုဒ်နောင် ဇာနာတိ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣကို ဇေဝုဒ္ဓိပြု၍ ဝေဇ္ဇော-ဟု ရုပ်ပြီးသည်။ (တစ်နည်း) ဝိဒ-ဇာတ်+ဣပစ္စည်း၊ ဝိဒျ-ဟူလိုလျက် ဒျကို ဇ-ပြု၊ ဣ-အနုပုဒ်ကြောင့် ဝိ-၌ ဣ-ကို စပြု၍ ရုပ်ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေဇ္ဇော-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

ဒွပိတံ/ထပိတံ ။ ။ ထပဓာတ်+တပစ္စည်း+ဣအာဂုံတို့ဖြင့် ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ထပေါစု ထပနေ သိယာ။ ဒွ-စ တို့နှင့်ရှိသည်ကား ပါဌ်ပျက်ဟု ဓာတွတ္တ၌ဆိုသောကြောင့် ၎င်း၊ ထိုအလို ထပိတ်-ပါဌ် သင့်ပါသည်။ ဒွာ+ဣပေ+တ-ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီးနိုင်ကောင်း သောကြောင့်၎င်း၊ ထပဓာတ်၏ ထ-ကို ဒွပြု၍ ပြီးနိုင်ကောင်းသောကြောင့်၎င်း၊ ဒွပိတ် ပါဌ်လည်း သင့်ပါသည်။

အနောဝဿကဉ္စ/အနောဝဿိကဉ္စ ။ ။ တံ (တိဏကဌ်) ပုဒ်နှင့် အရတူသောကြောင့် နပုံလိင်ဖြစ်သင့်ရကား အနောဝဿကဉ္စ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။ | န ဩဝဿိယတိတိ အနောဝဿကံ၊ ကမ္မနိယံ အက-သဒ္ဓေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ (သာရတ္ထ)

ဂမိယဝတ္ထံ/ဂမိကဝတ္ထံ ။ ။ ဂမိက-ဟု ဆိုလိုလျက် က-ကို ယ-ပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ဂမိယဝတ္ထံ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

အနုနော/အနုနော ။ ။ န-ပုဒ်+ဉိနပုဒ်၊ န-ကို အန်ပြု၍ပြီးသောကြောင့် အနုနော ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

အနု အနု အဝယော/အနု အဝယော ။ ။ အနု-ဥပသာရသည် ဂုဏဝိစ္ဆာပုဒ်ဖြစ် သောကြောင့် အိုးထိန်းသည် အတတ်တိုင်း အတတ်တိုင်း၌ နှစ်စလေလိုရကား အနု အနု အဝယော-ဟု ဝိစ္ဆာဖြင့်ရှိသော ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။ [အနုအနုအဝယောတိ ပဒဿ အနုသဒ္ဓေါ ဂုဏဝိစ္ဆာယံ ဝတ္တတိ။] (ယောဇနာ)

အနုနော/အနုဝယော။ ။ အနုဝယော အနုနောတိစ ဒွေ ပါဠာ-ဟူသော ယောနော ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။ နတ္ထိ ဧတဿ အတ္တနော သိပ္ပေ ဝယော ဦးနတာတိ အဝယောတိ အာဟ၊ အနုနော ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေတိ။ (သာရတ္ထ) ကိုထောက်၍ အနုနော ပါဠိသာ ယုတ္တတရ ဖြစ်ပါသည်။

> ၈။ နေပဒစာရိကံ-ကား နေပုဒ်၌ လှည့်လည်ခြင်း စရဏကြိယာနှင့် နေပုဒ် သို့ ဖဲသွားခြင်း ပက္ကမနကြိယာတို့ မပြားဘဲ ပြာသကဲ့သို့ နေပဒစာရိကံ ပက္ကမိသု-ဟု ဆိုသောကြောင့် အဘေဒဘေဒပစာ၊ အဘေဒနည်း။

နေပဒစာရိကံ-ကား အတူဖြစ်သော ဘုရားရှင်တို့၏ ဒေသစာရိက္ခာချီခြင်း၏ “နေ ပဒ စာရိကံ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော သာဝကတို့၏ ဒေသစာရိက္ခာချီခြင်းတို့၌ တင်-- သဒိသုပစာ။ ရှဦးနည်း။

သန္တိပဿန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဗျဉ္ဇနသန္တိ သရသန္တိ နိဂ္ဂဟိတသန္တိတို့၏ “သန္တိ” ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သရသန္တိ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပြည့်စုံသော အတတ်အားလုံး၏ “ပရိပုဏ္ဏ သိပ္ပ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အိုးထိန်းသည်အတတ်၌တင်- ဧကဒေသျှပစာ။ ရှဦးနည်း။/ ပြည့်စုံသော အတတ်ရှိသော အရှင်ဓနိယဟူသော မကင်းရာကိုဆိုသဖြင့် ပြည့်စုံသော အိုးထိန်းသည် အတတ်ဟူသော မကင်းတတ်သည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

> ၉။ ပရိပုဏ္ဏသိပ္ပေ-အရ ရှင်ဓနိယ၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

ဝါကျ [၉]

(က) သစကတိ အတ္တနော သန္တကေ၊ (ခ) အာစရိယစကတိ အာစရိယကမ္ပေ၊
(ဂ-၁) ကုမ္ဘကာရဏဓမ္မတိ ကုမ္ဘကာရာနံ ကမ္ပေ၊ (ဂ-၂) ကုမ္ဘကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္ပေတိ အတ္ထော၊ (ဃ) ဧတေန သကံ အာစရိယကံ သရူပတော ဒသိတံ ဝဟာတိ။

(င) ဓရိယောစါတသိဓမ္မိတိ ပရိသုဒ္ဓသိပ္ပေ၊ (စ) အနဝယတ္ထေပိ သတိ အညေဟိ အသဒိသသိပ္ပေတိ ဝုတ္တံ ဝဟာတိ။ (ဋ) ၂၄၉။ မအူ၊ တ၊ ၂၉၇။ ဘာသာဋီ၊ ၄၊ ၄၉၅)

> ၁။ ကုမ္ဘကာရဏဓမ္မ-အိုးထိန်းသည်တို့၏ အလုပ်၌။ (သဒ္ဓတ္ထ) အိုးထိန်းသည် တို့သည် ပြုအပ်သော အိုးထိန်းလုပ်ငန်း၌။ (အဓိပ္ပါယ်ထွ)

(ဂ) အတ္ထော-၏ သမ္ပန်ကို ကုမ္ဘကာရဏဓမ္မတိ ပဒဿ-ဟု ခံပါ။
ဓရိယောစါတသိဓမ္မိ-ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သော အိုးထိန်းသည်အတတ်ရှိသည်။ (သဒ္ဓတ္ထ) အခြားသူတို့နှင့် မတူသော အိုးထိန်းသည် အတတ်ရှိသည်။ (အဓိပ္ပါယ်ထွ)

> ၂။ (ခ) သိ/ ဝိဗ္ဗုဗ္ဗောဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ ဥပါလိမထေရ်သည် ပါဠိ၌ အာစရိ

ယကော-ဟု ဆို၏။ အာစရိယကော-၌ က-သည် သကတ်အနက်၌သက်၍ အာစရိယော
ဝေ အာစရိယကော-ဟု (တနည်း) က-သည် ဟိနအနက်၌ဖြစ်၍ ဟိနော အာစရိယော
အာစရိယကော-ဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ ဝစနတ္ထ ပြုအပ်ပါသနည်း။

(၈-၂) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (၈-၁) ဖြင့် ကုမ္ဘကာရကမ္ပေ-ကို ကုမ္ဘကာရာနံ ကမ္ပံ
ကုမ္ဘကာရကမ္ပံ-ဟု ဆင့်တပြုရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထို ကုမ္ဘကာရ
ကမ္ပ-ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ ကုမ္ဘကာရကမ္ပ-မည်ပုံ အကျယ်ကို မပြဆိုပြီလော။

(ဃ) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (၈) ဖြင့် ကုမ္ဘကာရကမ္ပေ-ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ထွက်ကို
ပြဆို၏။ ယင်း ကုမ္ဘကာရကမ္ပေ-ဖြင့် အဘယ်ကို ပြုအပ်ပါသနည်း။ အိုးထိန်းသည်တို့ပြု
အပ်သော အမှုကိစ္စသမာဓိကို ပြုအပ်ပါသလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

[အာပယဏ္ဍေပီ သထိ-ဂါရု] (၈) ခန္တိ/ ဆရာ၊ ဥပါလိသည် ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ-ဟု ဆို
၏။/ဆရာ-သည် ပရိယောဒါတသိပ္ပ-ဟူသည် စင်ကြယ်သော အတတ်ရှိသူတည်း ဟု
ဆို၏။ ရှင်ခနိယမှတစ်ပါးသော သူတို့သည်လည်း ရှင်ခနိယနှင့် အကုန်တတ်ခြင်း တူ
ကုန်သည် မဟုတ်လော။ (ဝါ) တစ်ပါးသော သူတို့သည်လည်း ပြုတိုင်း ပြုတိုင်း ယုတ်
လျော့မှု မရှိကုန်သည် မဟုတ်လော။ သို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ရှင်ခနိယကိုသာ ပရိ
ယောဒါတသိပ္ပေါ-ဟု ဆိုပါသနည်း။ [ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ-ဟု ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကို
မပြချေသော် ဥပါလိမထေရ်အား ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ နိရုတ္တကဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။]
စုဒ္ဓိကြောင့် (၈) မိန့်။

[ဣတိ ဣဏ္ဍောထိ-ဂါရု] (၈) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (၈) ဖြင့် ပရိယောဒါတသိပ္ပ-ဟူသည်
စင်ကြယ်သော အတတ်ရှိသူတည်းဟု ဆို၏။ ပရိယောဒါတသိပ္ပ-၏ ပဒဝိဏ္ဏတ္ထ အကျယ်
ကို မပြပြီလော။ ပဒဝိဏ္ဏတ္ထ အကျယ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (၈) မိန့်။

- ၃။ (က-၁-၈) ပက္ခန္တရ။ (ဂ-၂) ဝိတ္တာရ။/ဝါကျာရဏ္ဍ။/တပျါတင်္ဂကရဏ။
- (ဃ) ကား ကုမ္ဘကာရကမ္ပေ-ဖြင့် အဘယ်ကို ပြုအပ်ပါသနည်း-ဟု စောဒနာဖွယ်
ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာရဏ္ဍ။ (၈) ပက္ခန္တရ။ (၈)
ပရိယောဒါတသိပ္ပေါပုဒ်၏ ဝိဏ္ဏတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ငုတ်ကို ဖော်ထုတ်၍ ချဲ့ပြသောကြောင့်
ဝိတ္တာရ။/ အနဝယော-ဟု ဟောက-လိုအပ်သောအနက်ပြီးလျက် ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ-
ကို ဟောတော်မူရာ၌ စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဏ္ဍ။

➢ ၄။ သမာနံ ကတ္တာ နံ ပဿတိတိ သဒိသံ။ န သဒိသံ အသဒိသံ။
သေဝိယတေတိ သိပ္ပံ။ အသဒိသံ သိပ္ပံ ယဿာတိ အေဆိစံသိဓမ္မိ။ ပုဒ်လုံးအရ
အခြားသူတို့နှင့် မတူသောအတတ်သည် မုချ။ ထို၏ ရှင်ခနိယနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ်
ငှာနူ။ ယ-အညပုဒ်အရ အခြားသူတို့နှင့် မတူသော အတတ်ရှိသော ရှင်ခနိယရ၏။

* သိသာနံ ဟိတံ အာဘုသော စရတိတိ အာစရိဓမ္မာ။

ပါရာဇိကကံ-ဒုတိယပါရာဇိက

အာစာရံ သိက္ခာပေတိတိ အာစရိဇယော။/အာဘုသော စရိတဗ္ဗောတိ အာစရိဇယော။
(အာ-စရ+ဏှ)/ သိဿေသိ အာဘုသော စရိတဗ္ဗောတိ အာစရိဇယော။ အာ-ဥပသာရ
အရကား ဘုသတ္တဘောဂုဏ် ရ၏။ စရဓာတ်အရ ကတ္တုဋကား တပည့်တို့၏ သန္တာန်၌
မေတ္တာ၊ စေတနာ၊ သဒ္ဓါပြုဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋကား ဆရာ၏
အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏှပစ္စည်းအရ ထို--သော ဆရာရ၏။

အာစရိယဿ ကမ္မံ အာစရိယကမ္မံ။/အာစရိယေန ကတ္တဗ္ဗံ ကမ္မံ အာစရိယကမ္မံ။

ပရိသမန္တတော သုဒ္ဓံ ပရိသုဒ္ဓံ။ ပရိသုဒ္ဓံ သိပ္ပံ ဒေတဿာတိ ပရိသုဒ္ဓသီဗ္ဗေ။

ဒဿတေတိ စသိဓံ။ (ဒိသ+တ) ဒိသဓာတ်အရ ကတ္တုဋကား သရုပ်ကို ပြတတ်
သော မြတ်စွာဘုရား၏ သန္တာန်၌ ဉာဏ်ပြုဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ-ကား
သကံ၊ အာစရိယကံပုဒ်တို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို-
သော သကံ အာစရိယကံပုဒ်ရ၏။

အနဝယဿ ဘာဝေါ အနဝယတ္ထံ။ အနဝယ-အရ အတတ်တိုင်း အတတ်တိုင်း၌
ယုတ်လျော့ခြင်းမရှိသော အရှင်ဓနိယသည် မုချ။ ထို၏ ယုတ်လျော့ခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်
ဟူသော ပြည့်စုံခြင်းဂုဏ်နှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော
ယုတ်လျော့ခြင်းမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မယုတ်လျော့ခြင်း ပြည့်စုံခြင်း ရ၏။

အနဝယာနံ ဘာဝေါ အနဝယတ္ထံ။ (အနဝယာနံပြုတိုင်း ပြုတိုင်း ပျက်စီးယုတ်လျော့
မှု မရှိကုန်သော (ဓနိယ-မှတစ်ပါးသော) အိုးထိန်းသည်တို့၏။ ဘာဝေါတည်း။)

➤ ၆။ (က) ဖြင့် သကေ-ပုဒ်ကို သဿ ဣဒံ သကံ-ဟု ဣဒံ တဒ္ဓိတံ ဝစနတ္ထပြု
--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) က-ပစ္စည်း၏ ဣဒံတဒ္ဓိတံ၌ သကံ--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သကေ-၌
သ-သဒ္ဓါသည် သန္တ-စသည်တို့၏ ကာရိယ မဟုတ်။ အတ္ထ-သဒ္ဓါ၏ ကာရိယ၏--၎င်း
(နာမလိင်္ဂပဒ) သကေ-၌ သ-သဒ္ဓါ၏ အတ္ထအနက်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) သိ။

(ခ) ဖြင့် အာစရိယကေ-ပုဒ်ကို အာစရိယဿ ကမ္မံ အာစရိယကံ-ဟု ကမ္မတဒ္ဓိတံ
ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) က-ပစ္စည်း၏ ကမ္မတဒ္ဓိတံ၌ သကံ--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ။

(ဂ) ၌ ကမ္မကာရာနံ ကမ္မေ-ဖြင့် ကမ္မကာရကမ္မ-ပုဒ်ကို ကမ္မကာရာနံ ကမ္မံ ကမ္မ
ကာရကမ္မံ-ဟု ဆဋ္ဌိတပ္ပရိသိသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေ။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

ကမ္မကာရေဟိ ကတ္တဗ္ဗကမ္မေ-ဖြင့် ကမ္မ-၌ ကရဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) ရမ္မ-
ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌သကံ--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကမ္မံ-ဟု ကမ္မသာဓန
ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ကမ္မကာရာနံ-၌ နံ-သည် ကမ္မ-ဝယ် ကရဓာတ်၌ စပ်
ဒိုက် ကတ္တားအနက်ကိုဟော၍ ရမ္မ-ပစ္စည်း၌ စပ်ဒိုက် သာမိအနက်ကို ဟော--၎င်း
(ဝိဘကျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(င) ဖြင့် ပရိယောဒါတသိပ္ပေါ-၌ သြဒါတ-သဒ္ဓါသည် သုဒ္ဓ-စင်ကြယ်ခြင်းအနက်

ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

➤ ၃။ သဗ္ဗပတော/သဗ္ဗပေန ။ သဗ္ဗပတော-ကား သဗ္ဗပုဂံနောင် “တတိယာ ပဉ္စမိ ဆဋ္ဌိ သတ္တမိယတ္ထေသု တော ကုစိ” ဟူသော (နိတိသုတ္တ) ဖြင့် တတိယာအနက်၌ တောပစ္စည်း သက်၍ပြီးသည်။ သဗ္ဗပေန-ကား သဗ္ဗပုဂံနောင် ဝိသေသနေစ-သုတ်ဖြင့် နာဝိဘတ်သက်။ အတောနေန-သုတ်ဖြင့် နာ-ကို ဧနုပြု၍ ပြီးသည်။ ဤသို့ နှစ်ပါဠိလုံး သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် နှစ်ပါဠိလုံး သင့်ပါသည်။

အသဒိသသီဓေါ/အသာဒိသသီဓေါ ။ သမာနံ ကတွာ နံ ပဿတိ, သမာနောဝိယ ဝိဿတိတိ သာဒိသော, သဒိသော၊ သ-ဣတိ နိပါတနေန သမာနဿ သာဒေသော တဒန္တဿ ဝါ ဒိယော-ဟု ရူပသိဒ္ဓိ-၌ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဠိလုံးသင့်ပါသည်။

(တစ်နည်း) သမာနသဒ္ဓါပပဒ ဒိသဓာတ်+ကိပစ္စည်း၊ ကိပစ္စည်းကြောင့် ဒိသဓာတ်၏ ဓာတွန်သ-ကို သပြု၊ ကိတိဓေ၊ သမာနသဒ္ဓါကို သပြု၊ သ၌ အ-ကို အချို့ဒိယပြု၍ ပြီး သောကြောင့် နှစ်ပါဠိလုံး သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ပရိဇယာခါဓာသီဓမ္မိ-ကား အနဝယော-ဟု ဆိုက မိမိ၏ အိုးထိန်းသည် လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ မယုတ်ပြည့်စုံ စင်ကြယ်သော အတတ်ရှိ၏ဟူသော လိုအပ်သော အနက် သည် ပြီးပြီးလျက် အခြားသူတို့နှင့် မတူထူးခြား အတတ်ရှိ၏ဟု အလွန်အားဖြင့် ဆို သောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်းမည်၏။/အရှင်ဓနိယသည် အိုးအတတ်ပညာကို တတ်သော ရဟန်းအပေါင်းတို့တွင် အထူးအားဖြင့် ပိုလွန်သော အိုးအတတ်ရှိသူတည်း-ဟု အလွန်ကို ယူရသောကြောင့် အတိသယနည်း မည်၏။

ဂုဏ်ဖြစ်သော စင်ကြယ်သော အတတ်ရှိသူ၏ “ပရိယောဒါတသိပ္ပ”ဟူသောအမည် ကို ဂုဏေးဖြစ်သော အရှင်ဓနိယ၌တင်-- ဂုဏူပစာ။

[သံဝဏ္ဏရာတီ ရှု၍] အာဓရိယဇက-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဆရာအားလုံး၏ အမှု၏ “အာဓရိယဇက”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အိုးထိန်းသည်ဆရာ၏ အမှု၌တင်- ဇကဒေသျှပစာ။ ဆရာအားလုံး၏ အမှုတည်းဟူသော ထို၌ ထင်သောအားဖြင့် အိုးထိန်း သည် ဆရာ၏ အမှုတည်းဟူသော ဤ၌ ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် ရှုဋီနည်း။

အာဓရိယဇက-၌ အာဓရိယ-ကား ရှေးဖြစ်သော လူဖြစ်ရာအခါ၌ တော်စပ်ခဲ့ဖူးသော အိုးဆရာ အမည်ကို ရဟန်းဖြစ်ရာအခါ၌လည်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် “ဘူတပုဗ္ဗ ဂတိက”နည်း မည်၏။

ယုသုဋ္ဌသီဓမ္မိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အတတ်အားလုံးတို့၏ “ပရိသုဒ္ဓသိပ္ပ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အိုးထိန်းသည်အတတ်၌တင်-- ဇကဒေသျှပစာ။ ရှုဋီနည်း။

➤ ၁၀။ အနဝယ-၌ အနဝယ-ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်အရ ရှင်ဓနိယ၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။ ဣဒ္ဓကာရဏဓမ္မ-၌ ကုမ္ဘကာရ-အရ လောကီခန္ဓာငါးပါးယူ။

ပါကျ [၁၈]

(က) ဆဗ္ဗဓမ္မိတာဓမ္မန္တိ ပိဋသယာဋက ကဝိဋ သူပိ ယဋိက ဝါတပါနကဝိဋမတ္တံ ဌပေတွာ အဝေသေသံ ဘိတ္တိ ဆဒနိဋကထဗ္ဗာဒိဘေဒံ သဗ္ဗံ ဂေဟသဗ္ဗာရံ မတ္တိတာမယ မေဝ ကတွာတိ အတ္တော။ (၈-၁) အဘိဇ္ဈပါတိ သုဂ္ဂယံ။ (၈-၂) ဝါဆာဒိကာတိ ပသာအဇနိကာ။

(၈-၃) ဇောဇိတိကာတိ လောဟိတဝဂ္ဂာ။ (၉) ကိင်္ဂါဏိကသဇ္ဈိတိ ကိင်္ဂါဏိက ဇာလဿ သဇ္ဈိ။ (ဆ) ယထာ ကိရ နာနာရတဇနဟိ ကတဿ ကိင်္ဂါဏိကဇာလဿ သဇ္ဈိ ဟောတိ။ ဧဝံ တဿာ ကုဋိကာယ ဝါတပါနန္တိကာဒိဟိ ပဝိဋ္ဌေန ဝါတေန သမဟတာယ သဇ္ဈိ အဟောသိ။ (၁) ဧတေနဿာ အဇ္ဈောပဟိဝ သုပတ္တဘာဝေါဒသိတော ဟောတိ။

(၈) မဇာအဇ္ဈဇာဆာမံ ပန ကိင်္ဂါဏိကာတိ ကံသဘာဇနံ။ တသ္မာ ယထာ အဘိ ဟတာဿ ကံသ ဘာဇနဿ သဇ္ဈိ။ ဧဝမဿာ ဝါတပ္ပဟတာယ သဇ္ဈိ အဟောသိ တိ ဝုတ္တံ။

(၄။ ၂၄၉/၂၅၀။ မအူတ။ ၂၉၇။ ဘာသာဋီရ။ ၄၉၇။)

> ၁။ (၈) ဧတေနထို ကိင်္ဂါဏိကသဇ္ဈိ-ဟူသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ အဿာထိုကုဋိ၏။

(ဝါ) ကျိုးအန္တောစ၊ အတွင်း၌၎င်း၊ ပဟိစ၊ အပ၌၎င်း၊ သုပတ္တဘာဝေါ၊ ကောင်းစွာ ကျက်ပြီးသည် ၎င်း အဖြစ်ကို၊ (ဝါ) ကောင်းစွာ ဖုတ်အပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကို၊ သဂီတိကာရေဟိ၊ သဂီယနာ တင် မထေရ်တို့သည်။ / ဥပါလိတ္ထေရေန၊ ဥပါလိမထေရ်သည်။ (ကတ္တား) ဒသိတော၊ ပြုအပ် ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

> ၂။ (ဆ) ခန့်/ အနုဗ္ဗန္တံ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ရွှေခြုံကွန်ရက်၏ အသံဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုကျောင်းငယ်မှ အသံဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ရွှေခြုံကွန်ရက်အသံ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုကျောင်းငယ်မှ အသံဖြစ်ပေါ်လာပုံကို အကျယ်ပြုလိုသော ဆရာသည် (ယ) မိန့်။ (ဆ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ကိင်္ဂါဏိကသဒ္ဓ-ဟူသည် ခြုံငယ်၏ အသံ ကဲ့သို့ တူသောအသံဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ထိုကျောင်းငယ်၏အသံသည် အဘယ်သို့လျှင် ခြုံ ငယ်၏ အသံနှင့် ဖြစ်ပုံတူပါသနည်း။ ခြုံငယ်၏အသံနှင့် ဖြစ်ပုံတူပုံကို သိသာထင်ရှား အောင် မပြဆိုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ယ) မိန့်။

(၈) ခန့်/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သေယျထာဝိ နာမ ကိင်္ဂါဏိကသဇ္ဈိ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို သေယျထာဝိ နာမ ကိင်္ဂါဏိကသဇ္ဈိ-ဖြင့် ကျောင်းငယ်၏ အတွင်း ၌သာ ကောင်းစွာကျက်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကို ပြအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို ပြအပ်ပါ သနည်း။ စုန်ကြောင့် (၈) မိန့်။

(၈) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ-ယ) တို့ဖြင့် ကိင်္ဂါဏိကသဇ္ဈိ-ပုဒ်၏ ဆဋ္ဌိတပျူရိသံ သမာသ်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ ကိင်္ဂါဏိကသဒ္ဓါ၏ ရွှေခြုံကွန်ရက်ဟူသော အနက်ကို ဟော သည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း ဖွင့်ပြဆို၏။ ဆရာပြဆိုသကဲ့သို့ပင် အခြားဆရာတို့ ဖွင့်ကြပါသ လော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (၈) မိန့်။

(စ) သို့/ အနုပညာ ။ ။ (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ကိင်္ဂဏိကသဒ္ဒေါ-ပုဒ်၏ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ် သမာသ်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ ကိင်္ဂဏိကသဒ္ဒါ၏ ရွှေ့ခြွေ့ကွန်ရက်ဟူသောအနက်ကို ဟောသည် ၎င်း အဖြစ်ကို၎င်း ဖွင့်ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ မဟာအဋ္ဌကထာအလိုကျ ကိင်္ဂဏိက-အရ ကံသဘာဝနကို ကောက်ယူရမည်ဟု ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (စ) မိန့်။

➤ ခ။ (ဃ) ကား ရွှေ့ခြွေ့ကွန်ရက်၏ အသံကဲ့သို့ ကျောင်းငယ်၏ အသံဖြစ်ပုံကို အကျယ်ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ/ထင်စွာပြသောကြောင့် တပျါကဋီကရဏ။ (င) ကား ကိင်္ဂဏိကသဒ္ဒါဖြင့် အဘယ်ကိုပြပါသနည်းဟု စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက် ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဏ္ဍ။ (စ) သကဝါဒမှတစ်ပါး ပရဝါဒကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ ဝါဒအထူးကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဏ္ဍ/ ဝါဒအထူးကိုပြသောကြောင့် ဝိသေသ။ ယင်း (စ) ၌ တသ္မာ စသည်ကား လဒ္ဒဂုဏ ဝါကျ။

စာစီ ။ ။ အဿာ-ကား ကို--ကြောင့် သုပတ္တဘာဝေါ-ဝယ် သုပတ္တ-ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်၌ ကမ္မ/ကမ္မိ စပ်။ အဿာ-ကား ၎င်း--ကြောင့် သုပတ္တဘာဝေါ-ဝယ် ဘာဝေါပုဒ်၌၎င်း၊ အန္တောစ ဗဟိစပုဒ်တို့၌၎င်း သမ္ပန်/သမ္ပန္နိ စပ်။

ဝိစယရ-ကား သည်--ကြောင့် သမာဟတာယ-၌ အဝုတ္တကတ္တာ/အဝုတ္တကတ္တိစပ်။

➤ ငှ။ ဘဇေတိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဘာဇနံ။ (ဘဇ+ယု) ဘာဇေတိ ပတိဋ္ဌယတိတိ ဘာဇနံ။ (ဘာဇ+ယု) ကနတိ ဒိဋ္ဌတိတိ ကံသော။ (ကန+သ) ကံသေန ကတံ ဘာဇနံ ဓံသဘာဇနံ။ ကံသ-အရ ကြေးခြပ်သည် မုချ။ ထို၏ ပြုအပ်သော ခွက်နှင့် ဝိကာရိ-ဝိကာရ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ကြေးဖြင့်ပြုအပ်သော ခွက်ရ၏။

ကိင်္ဂဏိကာစ သာ ဇာလံဇာတိ ကိင်္ဂဏိကဇာလံ/

ကိင်္ဂဏိကာနံ ဇာလံ ဇာလံဇာတိဇာဇာလံ။ ကိင်္ဂဏိက-အရ ခြူးငယ်သည် မုချ။ ထို-၏ အပေါင်းနှင့် သမုဟိ-သမုဟာ စပ်-ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ခြူးငယ်အပေါင်းရ၏။

ရတိ ဇေနန္တိတိ ရဇာနာနိ။ ရတိ-အရ မွေ့လျော်ခြင်းသည် မုချ။ ထို-၏ ဖြစ်စေတတ်သော ရတနာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ရတနာ ရ၏။

နာနာပိဓာနိ ရတနာနိ နာနာရဇာနာနိ။ နာနာ-အရ အထူးထူးအပြားပြား များခြင်း ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ရတနာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော အထူးထူးအပြားပြား များကုန်သော ရတနာတို့ရ၏။

ဝါတံ ပိဝတိတိ ဝါတပါနံ။ အန္တမေဝ အန္တရိကံ။ ဝါတပါနသ အန္တရိကံ ဝါတပါနန္တရိကံ။

ဝါတပါန-အရ လေသောက် ပြတင်းပေါက်သည် မုချ။ ထို-၏ အကြားအရပ်နှင့် ဌာနိ-ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော လေသောက်ပြတင်း၏ အကြားအရပ်ရ၏။

ဝါတပါနန္တရိကံ အာဒိ ယေသန္တိ ဝါတပါနန္တရိကောစဇော။(တေဟိ)

သမာ ဟညတေတိ ဆမာဗာဏာ။ (သံ-အာ-ဟန+တ) သံ-ဥပသာရအရ ဓာတွတ္ထ
ဝိသေသကဘောဂုဏ်ရ၏။ အာ-ဥပသာရအရ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္ထကဘောဂုဏ်ရ၏။
ဟနဓာတ်အရ ကတ္ထုဋ္ဌကား ထိခိုက်တတ်သော လေ-ဟုဆိုအပ်သော ဥတုဇနပ်၏ ဥပါဒ်
သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ကျောင်း၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရကား
ထို--သော လေသည် ကောင်းစွာ ထိခိုက်အပ်သော ကျောင်းငယ်ရ၏။

သဒ္ဓိယတေတိ ဆဓဒ္ဓါ။ သဒ္ဓိ-ဓာတ်အရ ကတ္ထုဋ္ဌကား အသံကိုပြုတတ်သော လေ
၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် မုချ။ (ဝါ) ဥတုဇနပ်၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။
ကမ္မဋ္ဌကား အသံ၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ အသံ ရ၏။

* သုန္နရံ ရူပံ ဧတိဿာ ကုဋိကာယာတိ အဆိရူပါ။ ပုဒ်လုံးအရ ကောင်းသော
အဆင်းသည် မုချ။ ထို-၏ မြေဖြင့်ပြီးသော ကျောင်းငယ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။
ဧတ အညပုဒ်အရ ထို--သော ကောင်းသော အဆင်းရှိသော မြေဖြင့်ပြီးသော ကျောင်း
ငယ်ရ၏။ * သုန္နရံ ရူပံ ဧတိဿာ ကုဋိကာယာတိ သူရူပါ။

* ပသာဒံ ဇနေတိတိ ပါသာဒီကာ။ * လောဟိတော ဝဏ္ဏော ဧတိဿာ
ကုဋိကာယာတိ လောဟိတဗဏ္ဏာ။ * အဘိ အတိရေဂံ ဟတံ အဘိတတံ။ ဝါယတိတိ
ဝါတော။ ပကာရေန ဟတာ ပတတော။ ဝါတေန ပဟတာ ဝါတပ္ပတတော။

➤ ၆။ (က) ၌ သဗ္ဗ မတ္တိကာမယံ-ဖြင့် သဗ္ဗနှင့် မတ္တိကာမယံ-ကို သဗ္ဗာ မတ္တိကာ
မယာ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ-ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)
သဗ္ဗ-သဒ္ဓါ အနဝသေသ သဗ္ဗ-သဒ္ဓါ မဟုတ်။ သာဝသေသ သဗ္ဗ-သဒ္ဓါ၏--၎င်း (ဘာ
ဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၈-၁) ဖြင့် အဘိရူပါ-၌ အဘိ-သဒ္ဓါသည် ဝိသိဋ္ဌ-စသော အနက်ကို မဟော၊ သုန္နရ
အနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ)

(၈-၂) ဖြင့် ပါသာဒီကာပုဒ်ကို ပသာဒံ ဇနေတိတိ ပါသာဒီကာ-ဟု ဇနေတိတဒ္ဓိတံ
ဝစနတ္ထပြု-၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣကပစ္စည်း၏ ဇနေတိ တဒ္ဓိတံ၌သက်-၎င်း (ပစ္စယတ္ထ)

(၈-၃) ဖြင့် လောဟိတိကာပုဒ်ကို လောဟိတံ ဧတိဿာ အတ္တိတိ လောဟိတိကာ
ဟု အဿတ္တိ တဒ္ဓိတံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣက-ပစ္စည်း၏ အဿတ္တိအနက်
၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) လောဟိတ-အရ ဤ၌ သွေးကိုမယူရ နိသောအဆင်းကို ယူ-
-၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၈) ဖြင့် ကိင်္ကဏိကာ-သဒ္ဓါသည် ရွှေခြုံကွန်ရက်အနက်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂ
တ္ထ) (ဝါ) ပြတင်း၌ တပ်ဆင်ထားသော ခြုံအနက်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ကိင်္က
ဏိကာသဒ္ဓေါ-ဝယ် ကိင်္ကဏိကာ-ဟူသော နောက်ပုဒ်၌ ဇာလ-သဒ္ဓါ ကျေသည်၏-၎င်း
(ဘာဝတ္ထ) ကိင်္ကဏိကာဇာလဿ သဒ္ဓေါ ကိင်္ကဏိကာသဒ္ဓေါ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျရိသ် သမာသ်

ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၈) ၌ ကံသဘာနေ-ဖြင့် ကိကဏိကာ-သဒ္ဓါသည် ကြေးခွက်အနက်ကို ဟောသည် ဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

> ၈။ ကိကဏိကာ/ကိကဏိကာ/ကိကဏိကာ ။ ကဏတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ကိကဏိကာ။ ကဿ ဒ္ဓိတ္ထံ၊ အဿ ဣတ္ထံ၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော-ဟူသော ဣဒါဒိမောဂ္ဂလာနံ အရ ကဏဓာတ်+ကိကပစ္စည်း၊ ကဒ္ဓေဘော်လာ၊ က-၌ အ-ကို ဣပြု-ကိ-အထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ကိကဏိကာ-ဟု ပြီးသည်။ နိဂ္ဂဟိတ်ကို င-ပြုလျှင် ကိကဏိကာ-ဟု ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလာနံအလို ကိကဏိကာ/ကိကဏိကာ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

ကိ ကန္တိတံ ကဏတိတိ ကိကဏိ-နဒါဒိ။ ကိကဏိတိပိ ပါဠိန္ဒရံ။ တဒါ ယဒါဒိ-ဟူ အဘိဓာန်တော်အလို ကိသဒ္ဓါပပဒ ကဏဓာတ်+အပစ္စည်း၊ နဒါဒိ ဤပစ္စည်း၊ ကိကဏိ-၌ က-၏ မှီရာ အ-သရကို ယဒနပပန္နာ နိပါတနာ သိဗ္ဗန္တိသုတ်ဖြင့် ဣပြု၊ သုတ္တ က-ပစ္စည်းသက်လျှင် ကိကဏိကာ-ဟု ပြီးသောကြောင့် ကိကဏိကာ-ပါ၌လည်း သင့်သည်။

ကိကဏိကာသဒ္ဓေါ/ကိကဏိကာသဒ္ဓေါ ။ ။ ကိကဏိကာ-သဒ္ဓါသည် နိယတဣတ္ထိ လိင်္ဂဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်ရောက်က အ-ပြုရိုး ထုံးစံမရှိသောကြောင့် ကိကဏိကာ သဒ္ဓေါ-ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။ * သမာသ်လယ်မှာ၊ ထိမြဲအာ၊ ရဿာ မပြုရ။

ကိကဏိကာသဒ္ဓေါ/ကိကနိကာသဒ္ဓေါ ။ ။ ကိန္တိ ကိဏံ၊ အနည်းငယ်သော အသံကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ကိကဏိကာ၊ မည်၏။ -ဟု ဆိုသောကြောင့် ကိကဏိကာသဒ္ဓေါ-ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

သမာပတတယ/တတယ ။ ။ ဤ၌ လေသည် တစ်ကြိမ်သာ တိုက်ခတ်အပ်သည် မဟုတ်၊ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် တိုက်ခတ်အပ်သောကြောင့် ထပ်ခါတလဲလဲ အနက်ဟော သော သံ-ဥပသာရရှိသင့်ရကား သမာပတတယ-ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

လောဟိတိကာ/လောဟိတကာ ။ ။ လောဟိတ-ပုဒ်+ဣကပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ကြောင့်၎င်း၊ (တနည်း) လောဟိတ-ပုဒ်+သုတ္တ က-ပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း ဖြင့် ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂအရာ၌ က-ပစ္စည်းနှောင်းရာဝယ် ရှေ့ အ-ကို ဣပြု ၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့်၎င်း လောဟိတိကာ-ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

> ၉။ လောဟိတိကာ-ကား နိသောအဆင်းတည်းဟူသော ဌာနိဖြင့် ကုဋိတည်း ဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ နိသောအဆင်းတည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် အဖြူအမည်း စသော အဆင်းအနည်းငယ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း မည်၏။

မကင်းတတ်သော နိသောအဆင်းကို ဆိုသဖြင့် မကင်းရာဖြစ်သော ကုဋိကိုလည်းရ သောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်း မည်၏။ * နိသော အဆင်းတည်းဟူသော ဂုဏ်၏ "လောဟိတ"ဟူသောအမည်ကို ဂုဏေးဖြစ်သော ကုဋိ၌တင်-- ဂုဏူပစာ။/ အတူဖြစ်

သော သွေး၏ “လောဟိတ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော နိသောအဆင်း၌တင်-- သဒ္ဓိသုပစာ။

အဘိဇ္ဈပ/သုဇ္ဈပ -ကား ကောင်းသော အဆင်းတည်းဟူသော ဂုဏ်၏ “အဘိဇ္ဈပ/သုဇ္ဈပ”ဟူသောအမည်ကို ဂုဏေးဖြစ်သော ကျောင်း၌တင်-- ဂုဏုပစာ။

ဝါတပါန-ကား သောက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိ ထင်ရှားရှိသော သတ္တဝါတို့၏ “ဝါတပါန”ဟူသောအမည်ကို သောက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိ ထင်ရှားမရှိသော ပြတင်းပေါက်၌တင်-- တဒ္ဓမ္မပစာ။

ကိင်္ကဏိကဇာလ-ကား အတူဖြစ်သော ငါးဖမ်းပိုက်ကွန်၏ “ဇာလ”ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော ပြတင်းပေါက်ဝယ် အကွက် အကွက် ပြုလုပ်ထားသော သံဇကာ စသည်၌ တင်-- သဒ္ဓိသုပစာ။

ကိင်္ကဏိကသဒ္ဓ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ရွှေခြူကွန်ရက်သံကို ဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော ကျောင်းငယ်၏ အတွင်းအပြင် ကျက်ခြင်းကိုလည်း သိအပ်၊ ရအပ်သောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ ကာရဏုပစာ။/

အတူဖြစ်သော ရွှေခြူကွန်ရက်အသံ၏ “ကိင်္ကဏိက သဒ္ဓ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော အရှင်ခနိယ၏ မြေကုဋီအသံ၌တင်-- သဒ္ဓိသုပစာ။

သဗ္ဗမဇ္ဈိကာမယံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အဆောက်အအုံတစ်ခုလုံး၏ “သဗ္ဗ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တံခါးပေါင်၊ တံခါးရွက်၊ ကျည်သေး၊ ကျည်မ၊ လေသောက် တံခါးမှကြွင်းသော နံရံ စသည်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံမြေညက်ဖြင့်ပြီးသော ကုဋီ၏ “သဗ္ဗမတ္တိကာမယ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော [တံခါးပေါင် တံခါးရွက် ကျည်သေး ကျည်မ လေသောက် ပြုတင်း တံခါးရွက်မျှကို ထား၍] နံရံ အမိုး အုတ်တိုင်စသည်မျှသာ မြေညက်ဖြင့်ပြီးသော ကုဋီ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ရူဇီနည်း။

အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော မြေညက်ဖြင့်ပြီးသော နံရံ အမိုး စသည်တို့၏ “သဗ္ဗမတ္တိကာမယ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တံခါးပေါင် တံခါးရွက် တံခါးကျည် လေသောက်ပြတင်းပေါက်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။/

အလုံးစုံ မြေညက်ဖြင့်ပြီး သော နံရံ အမိုး အစရှိသော အများကိုဆိုသဖြင့် မြေညက်ဖြင့် မပြီးသော တံခါးပေါင် တံခါးရွက် တံခါးကျည် လေသောက်ပြတင်းပေါက်-ဟူသော အနည်းကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း မည်၏။ (ပုဇ္ဇာ)

➤ ၁၀။ သဗ္ဗ-အရ ဥတုဇေသဒ္ဓရုပ်ကို ယူ။

စိက္ခာ [၁၁]

(က) ကိ ဇေတံ သိက္ခာဇေတိတ္ထေ ဇာနိန္ဒြေယ ဘဂဝါ ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ ပုတ္တိ။

(ခ) ဇာနိန္ဒြေယ ဇာနိန္ဒြေယ အာရောဂေဇာနိန္ဒြေယ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာယ ကုရိကာယ ကရကဘာဝံ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ဘဂဝတော အာရောဂေဇာနိန္ဒြေယ။

(ဂ) "ကထံ တိ နာမ သော သိက္ခာဇေ (၁) ကုရိကံ ကရိဿတိ" တိ နှုဒ်အတိတတ္ထေ အနာဂတဝစနံ။ (ဃ) အကာသိတိဝုတ္တံ ဟောတိ။ (င) တဿ လက္ခဏံ သဒ္ဓသတ္တတော ပရိယေသိတဗ္ဗံ။ (၄။ ၂၅၀။ မအူတ၊ ၂၉၉။ ဘာသာဋီ၊ ၄၉၇။)

➤ ၁။ (က) ကိ ဇေတံ သိက္ခာဇေတိတ္ထေ ဇာနိန္ဒြေယ ဘဂဝါ ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ ပုတ္တိ။ စကား၌ ပြန်စွာ ယော၊ အဆုံးအဖြတ်ကို ဝေဖန်၍ ဝေဒိတဗျော သိအပ်၏။ ဇာနိန္ဒြေယ သိတော် မူလျက်သာလျှင် ဘဂဝါ သည် ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ စကားကို ဖြစ်စေ ခြင်းငှာ "ကိ ဇေတံ သိက္ခာဇေ" တိ အာဒိဝစနံ ကိ ဇေတံ သိက္ခာဇေ အစရှိသော စကားတော် ကို ဘိက္ခုရုလားတို့ကို။ (က) ပုတ္တိ၊ မေးတော်မူပြီ။

ပုတ္တိ-၏ ကံကို "ကိ ဇေတံ သိက္ခာဇေ" တိ အာဒိဝစနံ ကို ဘိက္ခုရုတို့ကို။

(ဂ) [ဇေတံ သိက္ခာဇေ နိယံနံ အညီ] ကထာသိ နာမ သော သိက္ခာဇေ (၁) ကုရိကံ ကရိဿတိ တိ နှုဒ်။ --ကရိဿတိ-ဟူသော ဤသဒ္ဓါသည် အတိတတ္ထေ အတိတ်အနက်၌ အနာဂတဝစနံ အနာဂတ်ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း။

ကထာသိ နာမ သော သိက္ခာဇေ (၁) ကုရိကံ ကရိဿတိ တိ နှုဒ်။ --ကရိဿတိ-၌ ဤ ဝိဘတ်သည် အတိတတ္ထေ၌ အနာဂတဝစနံ အနာဂတ်ဝိဘတ်တည်း။

(င) ဟိန္ဒိဇေတံ ။ ။ သဒ္ဓသတ္တဝိဂ္ဂဟိ သဒ္ဓါကျမ်း၌ လိမ္မာသိမြင် ပညာရှင်တို့သည် ကိ သဒ္ဓယောဂေ ကိ-သဒ္ဓါ၏ အယုဉ်၌ အနာဂတဝစနံ အနာဂတ်ဝိဘတ်ကို ကြံစိတ်တတ္ထာ၊ အလိုရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဟိတ်) တဿ၊ ထိုအနာဂတ်ဝိဘတ်၏ လက္ခဏံ၊ မှတ်ကြောင်းကို သဒ္ဓသတ္တတော သဒ္ဓါကျမ်းမှ ပဏ္ဍိတေဟိ ပညာရှိတို့သည် (ကတ္တော) ပရိယေသိတဗ္ဗံ ရှာဖွေအပ်၏။

➤ ၂။ (က) သိက္ခာ/ ဝိပဿနာဒါရ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ကိ ဇေတံ သိက္ခာဇေ စသည်ဖြင့် မေးမြန်းတော်မူ၏။ အဘယ်အကျိုးငှာ မေးမြန်းတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဘုရားရှင်သည် သဗ္ဗညုဖြစ်၍ သိတော်မူသည် မဟုတ်ပါလော။ (က) မိန့်။

(ဃ) သိက္ခာ/ အာရောဂေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ကရိဿတိ-သဒ္ဓါသည် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်းဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဥဇကတ္ထ ဝိဇ္ဇာတ္ထကို မြဲလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(င) သိက္ခာ/ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ကရိဿတိ-သဒ္ဓါသည် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါဖြစ်၍ ကရိဿတိ-ပြုပြီးသနည်း-ဟု ဥဇကတ္ထ ဝိဇ္ဇာတ္ထ

အနက် ပေးရမည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ကရိဿတိ-သဒ္ဓါသည် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ် ဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါဖြစ်၏ဟု ဆိုသော ဆရာစကားသည် သဒ္ဓယုတ္တိနှင့်ကင်း၍ မခိုင်မြဲရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ဆရာစကားကို ခိုင်မြဲစေတတ်သော သဒ္ဓယုတ္တိကား အဘယ်ပါနည်း။ စဉ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား-- (င) ဖြင့် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်၏ မှတ်ကြောင်းသုတ်ကို သဒ္ဓါ ကျမ်းမှ ရှာမှီးပါလေဟု သဒ္ဓယုတ္တိကို ငါပြဆို၏ဟူလို။

➤ ခု။ (ဃ) သည် ကထာနိ နာမ (ပ) ကရိဿတိ-၌ ကရိဿတိ-သဒ္ဓါ၏ ဥရုကတ္တ ပိဏ္ဏတ္တကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ (င) ကား သဒ္ဓယုတ္တိဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြုသောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ စာစစ် ။ ။ ကုဋိကာယ-ကား ၎င်း--ကြောင့် ကရဏဘာဝံ- ဝယ် ဘာဝ-၌ သမ္ပန်/သမ္ပန္နိ စပ်။ ကုဋိကာယ-ကား ကို--ကြောင့် ကရဏ-ဟူသော ဘာဝယောဂပုဒ်၌ ကမ္မ/ကမ္မိ စပ်။

➤ ငှ။ သပ္ပတေ ဉာယတေ အနေနာတိ သဒ္ဓေါ။ သာသတိ အာစိက္ခတိ အတ္ထေ ဧတေနာတိ သတ္တံ။ ကထိယတေ အနေနာတိ ကထနံ။ သဒ္ဓဿ ကထနံ သတ္တံ သဒ္ဓ သတ္တံ။ သဒ္ဓ-အရ သဒ္ဓါ သုတ်တို့သည် မုချ။ ထို၏ ပြဆိုကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်းနှင့် ဌာနီ ဌာန/နိဿိတ-နိဿယ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သဒ္ဓါသုတ်တို့ကို ဆို ကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်းရ၏။

ကရိယတေ ကရဏံ။ ကရဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ရှင်ဓနိယ၏ ဝိရိယပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ထိုအားတပ်သော ကျောင်း၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ သည် ဖလူ။ ယု-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ကျောင်း ရ၏။

သဗ္ဗာစ သာ မတ္တိကာစာတိ သဗ္ဗမတ္တိကာ။ သဗ္ဗမတ္တိကာယ ပကတာ သဗ္ဗမတ္တိကာ မယာ။ သဗ္ဗမတ္တိကာ-အရ အလုံးစုံသော မြေညက်သည် မုချ။ ထို--၏ ပြုအပ်သော ကျောင်းနှင့် ဝိကာရ-ဝိကာရီ စပ် ဌာန။ မယပစ္စည်းအရ ထို--သော အလုံးစုံသော မြေ ညက်ဖြင့်ပြီးသော ကျောင်း ရ၏။ * ကရဏဿ ဘာဝေါ ကရဏဘာဝေါ။

အတိတ္တန္တော ဣတော အတိတော။ အတိတမေဝ အတ္ထော အတိတမတ္တော။ အတိတ-အရ လွန်၍ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သမ္ဘာဝနာဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ အနက်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော လွန်၍ဖြစ်တတ်သော အနက်ရ၏။ * အနာဂတဿ ပရိဒီပနံ ဝစနံ အနာဂတေဝစနံ။ (အနာဂတ်ကာလနှင့် ဝိဘတ် ဝါဒ-ဝါစက စပ်) * လက္ခိယတေ အနေနာတိ လက္ခဏံ။

ခုဒ္ဓကာ ကုဋိ ကုဋိကာ။ (ခုဒ္ဓက တဒ္ဓိတ်) ကုဋိ-တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ ကျောင်းငယ်သည် မုချ။ ထို--၏ ငယ်သော ဂုဏ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ကပစ္စည်းအရကား ထို--သော ကျောင်းငယ်ရ၏။

ဇာတိတိ ဇာနဓန္ဒာ။ ဉာဓာတ်အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် မုဗျ။ ရှေးရှေးသော ပါရမီဉာဏ်တော်တို့သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော ဒေသနာဉာဏ်တော်တို့သည် ကာရကူ။ နာပစ္စည်းအရကား ရူပသိဒ္ဓိမတ္တပဒသိလိဋတာဘောဂုဏ် ရ၏။ အန္တပစ္စည်း အရကား ထို--သော မြတ်စွာဘုရားရ၏။

> ၆။ (က) ၌ ပုဏ္ဏိ-ဖြင့် အာမန္တေသိ-၌ မန္တဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ ပက္ခောသန ဘာသန အနက်တို့ကို မဟော၊ ပုဏ္ဏအနက်ဟောင်းဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတုတ္ထ)

ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ-ဖြင့် မေးမြန်းတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ နှလုံးသွင်း မနသာ ဝဝတ္ထာဝိတ-ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဇာနန္ဒော ဘဂဝါ-ဖြင့် မေးတော်မူခြင်းသည် မသိဘဲနှင့် မေးသည်မဟုတ်၊ သိလျက်နှင့် မေးတော်မူခြင်းကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) ၌ ဘဂဝတော အာရောစေသုံ-ဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် ဘဂဝတောပုဒ်ကို ဧတမတ္ထံ ပုဒ်၌ မစပ်ချ အာရောစေသုံ-ပုဒ်၌ စပ်ရမည်၏--၎င်း (သမ္ပန္န) ဘဂဝတော-၌ သဝိဘတ် သည် သမ္ပန်အနက်ကို မဟော၊ အာရောစန-သဒ္ဓါ၏အယှဉ်၌ သမ္ပဒါန်အနက်ကို ဟော-၎င်း (ဝိဘတုတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဂ) ၌ အတိတတ္ထေ အနာဂတဝစနံ-ဖြင့် ကရိဿတိ-၌ အနာဂတ်၏--၎င်း (ဒု-ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်းအနာဂတ်ဝိဘတ်သည် အနာဂတ်ကာလ၌ မသက်၊ အတိတ်အနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ဝိဘတုတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ၌ အကာသိ-ဖြင့် အတိတတ္ထေ-၌ အတိတ်အနက်ဟူသည် ပရောက္ခာ၊ ဟိယုတ္တနိ၊ ကာလာတိပတ္တိ-တို့၏ သက်ရာအတိတ်မဟုတ်၊ အဇ္ဇတ္တနိဝိဘတ်၏ သက်ရာ အတိတ်ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) ကရိဿတိ-ပုဒ်၏ ဥရုကတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

> ၇။ ကုဋိကာယ ကရုဏာဘာဝံ/ကုဋိကာယ ကာရုဏာဘာဝံ ။ ။ ကုဋိကာယ ကရုဏာဘာဝန္တိ ကုဋိယာ ကတဘာဝံ-ဟု သာရတ္ထ ဆိုသောကြောင့် ကုဋိကာယ ကရုဏာ ဘာဝံ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ကုဋိကံ/ကုဋိ ။ ။ အရှင်ဓနိယဆောက်သောကျောင်းသည် တစ်ပါးနေ ကျောင်းငယ် သာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ရွှံ့ဖြင့်ပြီးသော ကျောင်းကို ဆောက်ခြင်းငှာ မဖြစ်နိုင်ကောင်း သောကြောင့်၎င်း၊ ခုဒ္ဒကအနက်ဟော က-ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သော ကုဋိကံ-ပါဠိသင့်။

ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ/ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ ။ ။ ကထာ-သဒ္ဓါ နိယတက္ကတ္တိလိင်ဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်ရောက်က အာ-မပျောက်သင့်ရကား ကထာသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ-သင့်။

ဓတမတ္ထံ/ဓတမတ္ထံ ။ ။ မယဒါသရေ၊ တတ္ထ ဒါဒေသော ယ၊ တ၊ ဧတသဒ္ဓေဟိ နပုံ သကေ ဒိဿတိ။ သမာသေ ပန ဒါဒေသော တိလိင်္ဂေ ဒိဿတိ။ မာဒေသော ယ တ ဧတသဒ္ဓေဟိ ပုမိတ္ထိလိင်္ဂေသု ဒိဿတိ။ (နိရုတ္တိဒီပနီ) ကို ထောက်၍ သရနှောင်းရာ၌

နိဂ္ဂဟိတံကို ဒ-ပြုခြင်းသည် ယ တ တေ-သဒ္ဓါနောင် နပုံလင်၌ဖြစ်၏။ နိဂ္ဂဟိတံကို မ-ပြုခြင်းသည် ယ တ တေ-သဒ္ဓါတို့နောင် ပုံလင် က္ကတ္တိလင်၌ဖြစ်၏။ ဤ၌ကား အတ္ထ-သဒ္ဓါ ပုံလင်ဖြစ်၍ ဒ-ပြုရာဌာန မဟုတ်၊ မ-ပြုရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် တေမတ္ထံ-သင့်။

(ခ) အဝေဇေဏာ/အဝေဇံ ။ ။ အာ-ရှေရိသော ရူစဓာတ်အယှဉ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ် မသက်အပ်၊ စတုတ္ထိဝိဘတ်သာ သက်၍ ပြီးသောကြောင့် ဘဂဝတော-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ခ။ အဓိကတ္ထေ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပရောက္ခာ၊ ဟိယုတ္တနိ၊ အနုတ္တနိ၊ ကာလာပတ္တိ-တို့၏ သက်ရာ အတိတ်အနက်၏ “အဟိတတ္ထေ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော အနုတ္တနိဝိဘတ်သက်ရာ အတိတ်အနက်၌တင်-- ဧကဒေယျပစာ။ ရှုဉ္စိ။

အကြောင်းဖြစ်သော အတိတ်အနက်၏ “အဟိတတ္ထေ”ဟူသော အမည်ကို အကျိုး ဖြစ်သော ထိုအနက်ကိုပေးသော သဒ္ဓါ၌တင်-- ကာရကူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။

ကရိဿတိ-ကား အကာသိ-ဟူသော အတိတ်ကာလ-မှ ကရိဿတိ-ဟူသော အနာဂတ်ကာလ ဖောက်ပြန်သောကြောင့် ကာလဝိပလ္လာသနည်း မည်၏။

အတူဖြစ်သော အနာဂတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်ရှိသော ကရိဿတိ-ဟူသော ပုဒ်၏ “ကရိဿတိ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော အတိတ်အနက်ရှိသော ပုဒ်၌တင်- သဒ္ဓါပစာ။

➤ ခခ။ အနုဇ္ဈေ-၌ ဉာဓာတ်အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုယူ။
ပရိဇေယသိဓာဓွံ-၌ ဓာတ်အရ ဉာဏ်ကိုယူ။

ပါကျ [၁၂]

- (က) အနုဇ္ဈယာတ်အနုရက္ခကာ၊ (ခ) ဧတေန မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒေသတိ။
- (ဂ) အနုကမ္မာတိ ပရုဒ္ဓကေန ဝိတ္တကမ္မနာ၊ အဝိမောသတိ အဝိဟိသနာ။
- (ဃ) ဧတေဟိ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂံ ဒေသတိ၊ (င-၁) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ
- (င-၂) ဘိက္ခဝေ တဿ ဖောမပုရိသဿ ပထဝီဇကနဝိက္ခလ္လမဒ္ဓနအပ္ပိဒါနေသု ဗဟု ရုဒ္ဓါနုရုဒ္ဓဂေ ပါဂေ ဗျာတဇ္ဈေဿ ဝိနာသေန္တဿ တေသု မေတ္တာကရုဏာနံ ပုဗ္ဗဘာဂမတ္တာဝိ အနုဒ္ဓယာ အနုကမ္မာ အဝိမောသာ န ဟိ နာမ ဘဝိဿတိ။
- (င-၃) အပုမတ္တကာဝိနာမဘဝိဿတိတိ၊ (စ) မာ ပန္နိမာ ဇနော ဝါဇောသု ဝါဓဗ္ဗတံ အာပဒ္ဓိတိ ပန္နိမောဇနသမ္ပဟော ပါဂေသု ပါတဗျဘာဂံ မာအာပန္နိ။
- (ဋ) ၂၅၀။ မအူတ၊ ၂၉၉။ ဘာသာဋီ၊ ၄၊ ၄၉၆။

➤ ခ။ (ခ) ဧတေနဤ အနုဒ္ဓယာ-ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်။ မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂံ။ မေတ္တာစာရန်၏ ရှေ့အတို၌ဖြစ်သော အလုံးစုံကုန်သော သတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွားဖြင့် နှံခြင်းမျှကို။ ဘဂဝါ

သည်။/ဥပါလိတ္ထေရောဥပါလိမထေရ်သည်။(ကတ္တား)ဒေသတိ၊ပြတော်မူ၏။

(ဃ) ဒေတဟိဤ အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ-ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂံ၊ကရုဏာဈာန်၏ ရှေ့ဖြစ်သော အဘိဋ္ဌိဖြစ်သော အလုံးစုံကုန်သော သတ္တဝါတို့၌ အစဉ်သနားခြင်းမျှကိုဘဂဝါသည်။/ဥပါလိတ္ထေရောဥပါလိမထေရ်သည်။(ကတ္တား)ဒေသတိ၊ပြတော်မူ၏။

➤ ၂။ (စ) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် အနုဒ္ဓယာ-သဒ္ဓါသည် အနုရက္ခဏအနက်ကို ဟော၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ယင်းသို့ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ အနုဒ္ဓယာ-သဒ္ဓါသည် ကရုဏာအနက်၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့် (တစ်နည်း) ငှပနာတူ။ အနုဒ္ဓယာသဒ္ဓါသည် အနုရက္ခဏအနက်ကို အတွင်းပြု၍ ဖြစ်သောအခါ မေတ္တာ ကရုဏာ နှစ်ပါးစုံ၌ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းအနုဒ္ဓယာ-ဖြင့် မေတ္တာ ကရုဏာ နှစ်ပါးစုံကို ပြတော်မူပါသလော။ အနုဒ္ဓယာ-ဖြင့် အဘယ်ကို ပြပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ကား-- အနုဒ္ဓယာသဒ္ဓါသည် အနုရက္ခဏအနက်ကို အတွင်းပြု၍ ဖြစ်သောအခါ မေတ္တာ ကရုဏာ နှစ်ပါးစုံ၌ဖြစ်သော်လည်း အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ နှစ်ပုဒ်ဖြင့် ကရုဏာကို ပြဆိုလတ်ဖြစ်သောကြောင့် အနုဒ္ဓယာဖြင့် မေတ္တာကို ပြဆိုပါ၏ဟူလို။ (သာရတ္ထ)

(ဃ) သို့/ အနုသဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် အနုကမ္မာ အဝိဟေသာပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဘိဓေယျတ္ထ ဒဿနတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် အနုကမ္မာ အဝိဟေသာပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းနှစ်ပုဒ်တို့ဖြင့် အဘယ်ကို ပြဆိုအပ်ပါသနည်း။ အနုဒ္ဓယာ-ဟူသော ပါဠိဖြင့် မေတ္တာဈာန်၏ ရှေ့အဖို့ဖြစ်သော မေတ္တာကို ပြသကဲ့သို့ ဤပုဒ်တို့၌လည်း ထိုမေတ္တာကိုသာ ပြအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုသဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ (က) စသော ဝါကျများဖြင့် န ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ-စသော ပါဠိတော်၌ အနုဒ္ဓယာ အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ ပုဒ်တို့၏ အဝယဝတ္ထကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယောဇနာနှင့်တကွ ဝိဇ္ဇာတ္ထကိုပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

(င-၂) သို့/ ဆရာ-သည် (င-၁) ဖြင့် န ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ-စသော စကားရပ်၏ ဆိုလိုရင်း စကားပျိုး သင်္ခေပကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ စကားရိုး ဝိတ္တာရကား အဘယ်ပါနည်း။ စကားပျိုး သင်္ခေပသည် စကားရိုး ဝိတ္တာရနှင့် မကင်းကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င-၂) မိန့်။

(င-၂) သို့/ ဝိဇ္ဇာတ္ထောဒါရာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ န ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ စသည်ဖြင့် အရှင်ဓနိယကို ကဲ့ရဲ့တော်မူ၏။ အဘယ်သို့သော သတ္တဝါတို့ကို အဘယ်အခါ၌ အဘယ်သို့ ပြုမူခြင်းကြောင့် မေတ္တာ ကရုဏာ မရှိသူဟု ကဲ့ရဲ့အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င-၂) မိန့်။

၂-၁-၂

(၉-၃) ဆို/ ဆရာ-သည် (၉-၂) ဖြင့် အရှင်ဓနိယအား မေတ္တာ ကရုဏာ မဖြစ် လေရောသလား-ဟု ကဲ့ရဲ့တော်မူအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အဘယ်သို့လျှင် မေတ္တာ ကရုဏာ မရှိသူဟု ကဲ့ရဲ့တော်မူအပ်ပါသနည်း။ အနည်းငယ်မျှသော မေတ္တာ ကရုဏာ ကား ရှိနိုင်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါရလော။ စုန်ကြောင့် (၉-၃) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ဝါကျာရမ္မ၊ (ဂ) ပက္ခန္တရ၊ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ၊ (င) ဝိတ္တာရ၊ ထိုတွင် (၉-၃) ကား အနည်းငယ်မျှသော မေတ္တာ ကရုဏာကား ရှိနိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော- ဟူသော စောဒနာကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ၊ (စ) ပက္ခန္တရ။

စာစစ် ။ ဗျာဗာဓေက္ခယ ဝိနာသေက္ခယ-ကား သော--ကြောင့် မောယပုရိသသ- သွ် တုလျာဓိကရုဏ ဝိသေသန/ဝိသေသျှ စပ်။ * မောယပုရိသသ-ကား ၎င်း--ကြောင့် ပထဝီဓာန-စသည်၌ သမ္ပန်/သမ္ပန္နိ စပ်။/အနုဒ္ဓယာ စသည်တို့၌ သမ္ပန်/သမ္ပန္နိ စပ်။/ သည်--ကြောင့် ဗျာဗာဓေက္ခယ ဝိနာသေက္ခယ-တို့၌ အနာဒိယဝန္တ+အနာဒိယ စပ်။

➤ ၄။ မေဇုတိ သိနေဟတိတိ မေတ္တာ။ (မိဒ+တ) မိတ္တေ ဘဝါ မေတ္တာ။ ပုဗ္ဗတိ ပူရတိတိ ပုဗ္ဗော။ (ပုဗ္ဗ+အ) ဘဇိယတေ သေဝိယတေတိ ဘာဂေါ။ (ဘဇ+ဏ) ပုဗ္ဗေ ဘဝေါ ပုဗ္ဗော။ ပုဗ္ဗောစ သော ဘာဂေါဓာတိ ပုဗ္ဗဘာဂေါ။ မေတ္တာယ ပုဗ္ဗဘာဂေါ စမတ္တာ ပုဗ္ဗအာဇေါ။ (မေတ္တာယ၊မေတ္တာဈာန်၏။)ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွား၏ ယုံနှံခြင်းတည်း။) ဆဋိတပ္ပရိသ်၊ မေတ္တာ+ပုဗ္ဗဘာဂပုဗ်။

မေတ္တာ-အရ မေတ္တာဈာန်သည် မုချ။ ထို--၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွား၏ ယုံနှံခြင်းနှင့် အကျိုး-အကြောင်း စပ် ဌာန။ ပုဗ်လုံးအရ ထို-သော မေတ္တာဈာန်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွား၏ ယုံနှံခြင်း ရ၏။

အနုဒ္ဓယံနံ အနုလက္ခဏံ အနုဒ္ဓယာ။ (ဘာဝသာဓန၊ အနု-ဒယ+အ-အာ။) အနု- အရကား ဓာတွတ္တာနုဝတ္တကဘောဂုဏ်ရ၏။ ဒယဓာတ်၏အရကား အစဉ်စောင့်ခြင်း ရ ၎င်း။ (ဝါ) အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်း အနက်ကို အတွင်းပြု၍ မေတ္တာဈာန်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ် သော အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ အစီးအပွား၏ ယုံနှံခြင်း ရ၏။ အ-ပစ္စည်းအရလည်း ဘာဝသာဓနတို့ သဘောသည် ဓာတ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသော အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်း (ပ) ယုံနှံခြင်းပင် ရ၏။

ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း အနုဒ္ဓယာ-သဒ္ဓါသည် ဥပစာသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် မေတ္တာဈာန်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ * ပါတိ ဝိနာသေတိတိ ဝါဇာဇဗျာ။

ပါတဗျာ ဝိနာသေတဗျာတိ ဝါဇာဇဗျာ။ ပါဓာတ်-အရ ကတ္တုဋ္ဌကား နှိပ်စက်ဖျက်ဆီး သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသ မောဟ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော သတ္တဝါတို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည်

ဖလူ။ တဗု-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဖျက်ဆီးအပ်သော သတ္တဝါတို့ရ၏။

ပါတဗုဒ္ဓံ ဘာဝေါပိတဗုဒ္ဓံ။ ပါတဗု-အရ သတ္တဝါတို့ဖြစ်နှင့် ဘာဝ-အရ ဒေါသ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ အာရုံ-အာရမ္မဏီက စပ်။

စိတ္တဿ ကမ္မနာ စိတ္တဗျူဟာ။ စိတ္တ-အရ စိတ်သည် မုချ။ ထို-၏ တုန်လှုပ်ခြင်း ကရုဏာနှင့် နိဿယ-နိဿိတ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ စိတ်၏တုန်လှုပ်ခြင်း ကရုဏာရ၏။ ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း ဤ၌ ကမ္မနာပုဒ်သည် ဘာဝသာဓနပုဒ်ဖြစ်၍ စိတ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်း ကြိယာကိုသာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ * ပရေသံ ဒုက္ခံ ပရဒက္ခံ။

အနုတ္တမေန ရက္ခကာ အနုရက္ခကာ။ * ကရုဏာယ ပုဗ္ဗဘာဂေါ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဂေါ။

အနုဂမနံ အနုဂတိ။ ဒိဋ္ဌဿ အနုဂတိ စိတ္တာနုဂတိ။ (ဒိဋ္ဌဿ၊မြင်အပ်ဖူးသော အမှု သို့။ (ဝါ)ကို)အနုဂတိ၊အစဉ်လိုက်ခြင်း။) အာရုံ-အာရမ္မဏီက စပ်။

ဒိဋ္ဌိယာ အနုဂတိ စိတ္တာနုဂတိ။ (ဒိဋ္ဌိယာ၊အယူကို)အနုဂတိ၊ယူခြင်း။ (ဝါ) စွဲလမ်းခြင်း တည်း။) ကမ္မ-ကမ္မိ စပ်။

မောယော ပုရိသော ဓမာဗပုရိသော။ မောယ-အရ အချည်းနှီးအဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ယောက်ျားနှင့် (ဝါ) အရှင်ဓနိယနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အချည်းနှီးသော ယောက်ျား (ဝါ) အရှင်ဓနိယ ရ၏။

ပထဝိယာ ခဏနံ ဝေဓီဓဏနံ။ ပထဝိ-အရ မြေကြီးသည် မုချ။ ထို-၏ တူးခြင်း ကြိယာနှင့် ဌာန ဌာနိ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မြေတူးခြင်းရ၏။

ဝိနာသေန္တိတိ ဝိနာသေန္တော။ (ဝိ-နသ+ဏော+အန္တပစ္စည်း) ဝိရှေ့ရှိသော နသဓာတ် အရ ဖျက်ဆီးတတ်သော အရှင်ဓနိယ၏ သန္တာန်၌ ဝဓောဓေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသပူ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေး--ဖလူ။ ဝိပုဋိသာရ-စသော နောက်--ကာရက။ ဧဝပစ္စည်းအရ ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋ္ဌတာဘောဂုဏ် ရ၏။ အန္တ ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဖျက်ဆီးတတ်သော အရှင်ဓနိယ ရ၏။

စိက္ခလ္လဿ မဒ္ဒနံ စိက္ခလ္လမဒ္ဒနံ။ * အဂ္ဂိနော ဝါနံ အဂ္ဂိဒါနံ။

ခုဒ္ဒေါစ အနုခုဒ္ဒေါစ ခုဒ္ဒါနုဗ္ဗဏာ။ ခုဒ္ဒ-အရ ငယ်သော သတ္တဝါသည် မုချ။ ထို-၏ အလွန်ငယ်သော သတ္တဝါနှင့် ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်း ချင်း ငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ပန်သည် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ငယ်ကုန် အလွန်ငယ်ကုန်သော သတ္တဝါတို့ ရ၏။

ပဏန္တိ ဒိဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ပါဏော။ ပါဏော ယေသံ အတ္တိတိ ဝါဏာ။ ပါဏ-အရ ထွက်လေ ဝင်လေသည် မုချ။ ထို-၏ ထွက်လေ ဝင်လေရှိသော သတ္တဝါနှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ အ-ပစ္စည်းအရ ထွက်လေ ဝင်လေရှိသော သတ္တဝါရ၏။

ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တော ဘာဂေါ ပုဗ္ဗဘာဂေါ။ ပုဗ္ဗဘာဂေါယေဝ ဝုဗ္ဗဘာဝဓန္တာ။ ပုဗ္ဗဘာဂ

ဒေသကား ရှေ့အဖို့၏အဖြစ်ဟူသော တတ္တာဝဂုတ္တိဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ မတ္တ-
သဒ္ဓါနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ရှေ့၌ဖြစ်သော အဖို့မျှရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ အနုရက္ခဏာ-ဖြင့် အနုဒ္ဓယာ-၌ အနုဇ္ဈေရှိသော ဒယဓာတ်သည်
ဒါန၊ ဂတိ-စသော အနက်တို့ကိုမဟော၊ ရက္ခဏာအနက်ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) အ-
ပစ္စည်း ဘာဝသာဓန၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) အနုဒ္ဓယနံ အနုဒ္ဓယာ-ဟု ဘာဝသာဓန
ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ခ) ဖြင့် အနုဒ္ဓယာ-အရ မေတ္တာဈာန်၏ ဇ္ဈေအဖို့၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော သတ္တဝါ
တို့၌ အစီးအပွားပျံ့နှံ့ခြင်းကို မုချ။ မေတ္တာဈာန်ကို ဥပစာအားဖြင့် ယူရမည်ဟု သိစေပါ
သည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဂ) ၌ စိတ္တကမ္မနာ-ဖြင့် အနုကမ္မာ-၌ (အနုဇ္ဈေရှိသော ကမ္မဓာတ် (ဝါ) ကပိဓာတ်
အ-ပစ္စည်း) အ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) အနု-၏
ဓာတွတ္ထာနုတ္ထက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) အနုကမ္မနံ အနုကမ္မာ-ဟု ဘာဝသာဓန
ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) အနုကမ္မာ-အရ ကိုယ်၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကို မယူရ။ စိတ်
၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကိုယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

ပရဒုက္ခေန-ဖြင့် စိတ္တကမ္မနာ၌ စိတ်၏တုန်လှုပ်ခြင်းဟူသည် သူတစ်ပါးတို့ ဒုက္ခကြောင့်
တုန်လှုပ်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

အဝိဟိသနာ-ဖြင့် အဝိဟေသာ-၌ (နဇ္ဈေ ဝိဇ္ဈေ+ဟိသိဓာတ် (ဝါ) ဟိသဓာတ်+
ဏပစ္စည်း) ဏပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) အဝိဟိသနံ
အဝိဟေသာ-ဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(တစ်နည်း) အဝိဟိသနာ-ဖြင့် ဝိဟေသာ-၌ ဟေသုဓာတ် (ဝါ) ဟိသဓာတ်သည်
အဗျတ္တသဒ္ဓ၊ ဂတိအနက်တို့ကို မဟော၊ ဟိသန-ညှဉ်းဆဲခြင်းအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဒု-
ဓာတွတ္ထ) အ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဝိဟေသနံ
ဝိဟေသာ-ဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဆ) ဖြင့် အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ-တို့အရ ကရုဏာဈာန်၏ ဇ္ဈေအဖို့၌ဖြစ်သော
သတ္တဝါတို့၌ သနားခြင်းကို မုချ။ ကရုဏာဈာန်ကို ဥပစာအားဖြင့် ယူရမည်ဟု သိစေပါ
သည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(၇-၂) ၌ န ဟိ-နာမ ဘဝိဿတိ-ဖြင့် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၏ အစဉ်ရှိသော န ဟိ နာမ-
သဒ္ဓါကို ဘဝိဿတိ-ကြိယာနှင့် စပ်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်ကို သိစေသည်။ (သမ္ပန္န)

ဒုဒ္ဓါနုဒုဒ္ဓကေ ပါဏေ-ဖြင့် ပါဏ-အရ ဒုဒ္ဓါ-ဒုဒ္ဓက သတ္တဝါကဏေ-များကို ယူရ
မည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

မေတ္တာ ကရုဏာနံ ပုပ္ဖဘာဂမတ္တာပိ-ဖြင့် အနုဒ္ဓယာ အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ-တို့

အရ မေတ္တာစွာနဲ့ ကရုဏာစွာနဲ့တို့၏ ရှေ့အဖို့မျှ၍ဖြစ်သော အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ-တို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

ဗျာဓာဓန္တေဿ ဝိနာသေန္တဿ-ဖြင့် အနုဒ္ဒယာ စသည် မဖြစ်ကြောင်းကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ပထဝီဓာန စသည်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ ညှဉ်းဆဲရာကာလစသည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၈) ၌ ဇနသမူဟော-ဖြင့် ဇနတာ-ပုဒ်ကို ဇနာနံ ဘာဝေါ ဇနတာ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထ မပြုရ၊ ဇနာနံ သမူဟော ဇနတာ-ဟု သမူဟတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တာ-ပစ္စည်းသည် ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌ မသက်၊ သမူဟတဒ္ဓိတ်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။ ပါတဗျဘာဝံ-ဖြင့် ပါတဗျတံ-၌ တာပစ္စည်းသည် သမူဟတဒ္ဓိတ်၌ မသက်၊ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ပါတဗျာနံ သမူဟော-ဟု ဝစနတ္ထ မပြုရ၊ ပါတဗျဿ (ပါတဗျာနံ) ဘာဝေါ ပါတဗျတာ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထ ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

မာ အာပဇ္ဇိ-ဖြင့် မာ ပစ္ဆိမာ-၌ မာ-သည် ပုဏ္ဏမာ စသည်၌ကဲ့သို့ လ-ဟူသော အနက်ကိုဟောသော နာမ်ပုဒ်မဟုတ်၊ ပဋိသေခအနက်ကိုဟောသော နိပါတ်ပုဒ်၏-၎င်း (နိပါတလိင်္ဂပဒ/နိပါတလိင်္ဂတ္ထ) ယင်း မာ-ကို အာပဇ္ဇိ-၌ ယှဉ်စပ်၍ အနက်ပေးရမည်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) သိစေပါသည်။ ပစ္ဆိမော-ဖြင့် ပစ္ဆိမာ ဇနတာ-၌ ပစ္ဆိမာ-သည် ဇနတာ-ပုဒ်၏ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ယံသီတဗ္ဗေ - ဖြင့် ပါတဗျေ-၌ ပါဓာတ်၏ နှိပ်စက်ခြင်းအနက်ဟော--၎င်း (ဒုဓာတွတ္ထ) ပါတဗျာ ယံသီတဗျာတိ ပါတဗျာ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တဗျ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ရ။ အပ္ပမတ္တဘာဝိ/အပ္ပမတ္တိကာဝိ ။ ။ ဤ၌ အနုဒ္ဒယာ အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ-တို့၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဣတ္ထိလိင်ဖြစ်သည်။ “ဣတ္ထိလိင်တွင်၊ က-ကိုမြင်၊ အ-လျှင် ဣဖြစ်မြ”ဟူသော နိယံနှင့်အညီ အ-ကို ဣဖြစ်၍ ပြီးသောကြောင့် အပ္ပမတ္တိကာဝိ ပါဋိသာ သင့်ပါသည်။

အနုဒ္ဒယာ/အနုဒယာ ။ ။ အနုဒယတိ ပရရက္ခံ အတ္တသုခဉ္စ ဟိသတိတိ အနုဒ္ဒယာ အ၊ ဣတ္ထိယံ။ အာ။ (သုစိ) အနုဒယတိတိ အနုဒိတိ ဝက္ကဗ္ဗေ အနုဒ္ဒိတိ ဒ-ကာရာဂမံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ (မူလဋီကာ) ယင်းတို့အလို အနုဒ္ဒယာ-ပါဋိ သင့်ပါသည်။

ကုလာနုဒယာယ (မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ) ကုလာနံ အနုဒယတာယ (၎င်း အဋ္ဌကထာ) တို့ကိုထောက်လျှင် အနုဒယာ-ဟု ဒွေဘော်မဲ့ပါဋိလည်း သင့်ပါသည်။

မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဝိ/မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဝိ။ ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဝိ/ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဝိ
သမာသိလယ်မှ၊ ထိ မြ အာ၊ ရဿာ မပြုရ”ဟု ဆိုသောကြောင့် မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဝိ

ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဝ်-ပါဠိတို့သာ သင့်ပါသည်။

စိက္ခန္ဓာမဒ္ဓန/စိက္ခန္ဓာမဒ္ဓဏ။ ။ မဒ္ဓ-ဓာတ်သည် ရ-ကာရန္တဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့် ယူပစ္စည်း၏ ကာရိယ အန-ကို က-ပြန်၍ မပြီးနိုင်သောကြောင့် စိက္ခန္ဓာမဒ္ဓန- ဟု န-နှင့်ရှိသော ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ပါတဗျဘာဝ်/ပါတဗျသနဘာဝ် ။ ။ ပါတဗျဘာဝန္တိ ဝိနာသေတဠွံ-ဟု သာရတ္ထ ဋီကာ၌ ဆိုသောကြောင့် ပါတဗျဘာဝ်-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဗျာပါဒေန္တဿ/ဗျာဗာဒေန္တဿ ။ ။ ဝိဇ္ဇေ အာဇ္ဇေရိသော ဗာဓဓာတ်+ဏေပစ္စည်း အန္တပစ္စည်းတို့ဖြင့်ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ညည်းဆဲခြင်းကြိယာကိုသာ ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော ကြောင့်၎င်း ဗျာဗာဒေန္တဿ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အနုဒ္ဓယာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မေတ္တာ ကရုဏာတို့၏ “အနုဒ္ဓယာ” ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မေတ္တာ-၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ဤ အနုဒ္ဓယာ ဟူသောနည်းသည် ဆိုလတုံသော အနုကမ္မာ အဝိဟေသာ-ပုဂံတို့ဖြင့် ကရုဏာကို ယူလတုံဖြစ်၍ ယင်းကရုဏာမှကြွင်းသော မေတ္တာ-ကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်းမည်၏။/

အကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာပုဗ္ဗဘာဝတရား၏ “အနုဒ္ဓယာ” ဟူသောအမည်ကို အကျိုး ဖြစ်သော မေတ္တာဈာန်၌တင်-- ကာရဏူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။/

အပေါင်းဖြစ်သော မေတ္တာဈာန်၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော မေတ္တာ၊ မေတ္တာဈာန်သို့ ရောက်သော မေတ္တာ တို့၏ “အနုဒ္ဓယာ” ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မေတ္တာ ဈာန်၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော မေတ္တာ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

အနုကမ္မာ/အဝိဟေသာ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဝ၏ “အနုကမ္မာ/ အဝိဟေသာ” ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ကရုဏာဈာန်၌တင်-- ကာရဏူပစာ။

အပေါင်းဖြစ်သော ကရုဏာဈာန်၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော ကရုဏာ၊ ကရုဏာဈာန် သို့ ရောက်သော ကရုဏာတို့၏ “အနုကမ္မာ/အဝိဟေသာ” ဟူသော အမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော ကရုဏာဈာန်၏ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ကရုဏာ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

မေတ္တာဏ္ဍာနာဝ်-၌ မေတ္တာ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာဘာဝနာ၏ “မေတ္တာ” ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော မေတ္တာဈာန်၌တင်-- ကာရဏူပစာ၊ နာနန္တရိက။

ကရုဏာပုဗ္ဗဘာဝ်-၌ ကရုဏာ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ကရုဏာဘာဝနာ၏ “ကရုဏာ” ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ကရုဏာဈာန်၌တင်- ကာရဏူပစာ။

ဝါဇကေသု-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ကြီးကြီးငယ်ငယ် ရွယ်ရွယ် လတ်လတ် သတ္တဝါ အားလုံးတို့၏ “ဝါဇကေသု” ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မီးတိုက်ခြင်း၊ ရွှံ့နယ် ခြင်း၊ မြေတူးခြင်းတို့ကြောင့် သေနိုင်သော ခုခွါနုဒ္ဓက သတ္တဝါတို့၌တင်-- ဧကဒေသျှ။

မေတ္တာကရုဏာနံ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာ ကရုဏာတို့၏ “မေတ္တာ ကရုဏာနံ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ထိုမေတ္တာ ကရုဏာစုန်နှင့်ယှဉ်သော စုန်တို့၌တင်-- ကာရဏူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။/

အစိတ်ဖြစ်သော မေတ္တာ ကရုဏာတို့၏ “မေတ္တာ ကရုဏာနံ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော စုန်သဟဇာတစိတ္တုပ္ပါဒ်၌ တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ပဓာနနည်း။

- ၁၀။ ပါတဗျဇံ-၌ ပါဓာတ်အရ ဒေါသပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ယူ။
- ဗျာဓာဓမ္မဿ-အရ ဝဓကစေတနာပြဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၁၃]

(က) စဝ်ဝနိယံဂရဟိတော န စ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ ကုဋိကာ ကာတဗျာတိ အာယတံတာဒိသာယကုဋိကာယကရကံပဋိက္ခိယံ၊ (ခ) ပဋိက္ခိယံတွာစ ယောကရေယျအာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ တိ သဗ္ဗမတ္တိကာမယကုဋိကာကရဏေ အာပတ္တိ ဌပသိ။

(ဂ) တသ္မာယောပိပထဝီဓကနာဒိနာ ပါဓကေသု ပါတဗျာတိ အနာပဗ္ဗန္တော တာဒိသံ ကုဋိကံ ကရောတိ။ သောဝိဒုက္ကဋ်အာပဇ္ဇတိ။ (ဃ) ပထဝီဓကနာဒိဟိပနပါဓကေသုပါတဗျာတိ အာပဗ္ဗန္တော ယံယံဝတ္တံပီတိက္ကမတိ။ တတ္ထတတ္ထဝုတ္တမေဝအာပတ္တိအာပဇ္ဇတိ။ (င) ဝနိယတ္ထေရဿ အာဒိကမ္ပိကတ္တာအနာပတ္တိ။ ..(ဌ။ ၂၅၁။ မအူတ၊ ၃၀၁။ ဘာသာဋီ၊ ၅၀၀)

➤ ၂။ (က) ခန့်/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် န စ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ ကုဋိကာ ကာတဗျာ-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ကထံ တိ နာမ (ပ) ပါဏေသု ပါတဗျာတိ အာပဇ္ဇိ စသည်ဖြင့် အရှင်ခနိယကို ကဲ့ရဲ့တော်မူပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါ လျက် အဘယ့်ကြောင့် န စ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ ကုဋိကာ ကာတဗျာ-ဟု မိန့် ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) ခန့်/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဋိတော်၌ “ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ န စ ဘိက္ခဝေ-စသော စကားဖြင့်ပင် နောင်အခါ၌ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ကုဋိကို ပြခြင်းကို ပယ်မြစ်အပ်ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် “ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် မြေတူးခြင်းစသည်ဖြင့် သတ္တဝါတို့၌ နှိပ်စက်အပ် သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ဘဲ ထိုသို့ရှုအပ်သော ကျောင်းငယ်ကို ဆောက်လုပ်သော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်ရောက်၏ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ မြေတူးခြင်း စသည်တို့ဖြင့် သတ္တဝါတို့၌ ညှဉ်းဆဲအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်လျက် သဗ္ဗမတ္တိတကုဋိကိုမြှူသော ရဟန်းအားလည်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်ပင် သင့်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၉) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် မြေတူးခြင်း စသည်ဖြင့် သတ္တဝါတို့၌ ညှဉ်းဆဲခြင်း သို့ ရောက်လျက် သဗ္ဗမတ္တိကကုဋ်ကို ပြုသောရဟန်းအား လွန်ကျူးမှုအားလျော်စွာ အာပတ်သို့ သင့်ရောက်၏-ဟု ဖွင့်ပြ၏။ အရှင်ဓနိယသည်လည်း သဗ္ဗမတ္တိကကုဋ်ကို ပြုခြင်းကြောင့် ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ-ဟူသော အာဏာတော်အရ ဒုက္ကဋ္ဌ အာပတ်သို့ သင့်ရောက်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (၉) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ-ဟူသော ပုဂံ၏ အဖွင့် အဖို့တစ်ပါးကိုပြုသောကြောင့် ပက္ခန္တရ၊ (ဂ) လဒ္ဒဂုဏ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ/ပက္ခန္တရ၊ (င) ဝါကျာရမ္မ။ **စာစံ။** ။ ဧဝံ-ကား သို့--ကြောင့် ဂရဟိတွာ-၌ နိဒဿန/နိဒဿနဝန္တူ။

အာယတီ-ကား ၌--ကြောင့် ကရဏီ-၌ အာဓာရ/အာဓာယ် စပ်။

➤ ၄။ ဂရဟတီတိ ဂရဟိတွာ။ ဂရဟဓာတ်အရ ကဲ့ရဲ့တော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာကရုဏာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ဟိတဏှာသယ-စသော ရှေးရှေးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏူ။ တွာပစ္စည်းအရ ထို --သော မြတ်စွာဘုရားသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

တွာပစ္စယန္တပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ကြိယာကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ် သောကြောင့် ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြိယာသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

သာ ဝိယ ဒိဿတီတိ အာဓိဇဿ။ တ-ဝိသေသနပုဂံအရ အရှင်ဓနိယသည် ပြု အပ်သော ကျောင်းငယ်သည် မုချ။ ယင်းကျောင်းငယ်၏ ဒိသ-နောက်ပုဂံအရ နောင် အခါ၌ ပြုအပ်သော ကျောင်းငယ်နှင့် သဒိသ-သဒိသီ စပ် ဌာနူ။ ဒိသဓာတ်အရ ကတ္တုဌ ကား ရှုမြင်သော ပုဂံလ်၏ သန္တာန်၌ စက္ခုဒါရိကဝိထိ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား အလုံးစုံသော မြေညက်ဖြင့်ပြုအပ်သော ကျောင်းငယ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ကိပ္ပစ္စည်းအရနှင့် သမာသ်ပုဂံအရ ထို--သော အရှင်ဓနိယသည် ပြုအပ်သော ကျောင်း ငယ်နှင့်တူသော ကျောင်းငယ်ရ၏။

ဓနံ အဿ အတ္တိတိ ဓနိဇဿ။ ဓန တဒ္ဓိတ်ပုဂံအရ မိမိဆရာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အိုးထိန်းသည် အတတ်ဟူသော အင်္ဂသမဉ္စစ္စာသည် မုချ။ ယင်း၏ အရှင်ဓနိယနှင့် သံ- သာမိ စပ် ဌာနူ။ ဣယ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အိုးထိန်းသည် အတတ်ဟူသော အင်္ဂ သမ ဉ္စစ္စာရှိသော အရှင်ဓနိယ ရ၏။ * ဓနိယောစ သော ထေရောဓာတိ ဧယုဏ္ဏေဇာ။

သီလာဒိဂုဏာ ထိရန္တိ ဒဋ္ဌိဘာဝန္တိ ထိရာ။ ထိရာ အဿ အတ္တိတိ ဇဇဇဇော။

ထိရ-အရ ခိုင်ခန့် မြဲမြံတည်တံ့သော သီလ-စသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အရှင်ဓနိယနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သီလ-စသော ဂုဏ် ရှိသော အရှင်ဓနိယ ရ၏။ * အာဒိကမ္ပိကဿ ဘာဝေါ အာဒိကမ္ပိကဏ္ဍံ။

အာဒိကမ္ပေ နိယုတ္တော အာဒိကမ္ပိကော။ အာဒိကမ္ပိက-အရ အစစ္စာသော ကျောင်း

ဆောက်လုပ်ခြင်း အမှုသည် မုချ။ ထို-၏ ယှဉ်သော အရှင်ဓနိယနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ်
ဌာန။ ဣက-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အရှင်ဓနိယ ရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ ကရကံ-ဖြင့် ကာတဗ္ဗာ-၌ (ကရ+ကဗ္ဗ) တဗ္ဗပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓန
၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ကရ-ကို ကာပြု၍ ပြီးသည်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေသည်
ပဋိကိစ္စိ-ဖြင့် န-နိပါတ်ပုဒ်၏ ပဋိသေခအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိ။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

အာယတိ စသည်ဖြင့် နောင်အခါ ထိုအရှင်ဓနိယ ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်း
ငယ်ကို ဆောက်လုပ်ခြင်းကို ပယ်မြစ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု န စ ဘိက္ခဝေ စသည်၏အဓိပ္ပါယ်
ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၉) ဖြင့် ဓနိယမထေရ်သည် အာဒိကမ္ပိက၏အဖြစ်ကြောင့် ကုဋ်ကို ပြုခြင်း၌ အာပတ်
မသင့်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ အာယတိ/အာယတိ ။ ။ အာဂမိဿတိတိ အာယတိ၊ ဒုတိယာ သတ္တမိနဉ္စ
သုတ်ဖြင့် ကာလတ္ထသတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သက်၊ အာဂမိကာလေ ဒိယတ္ထေ၊
ပဘာဝေစ မတယတိ-ဟူသော (ဓာနိ) ကိုထောက်၍ ဣတ္ထိလိင် နာမ်ပုဒ် အံဝိဘတ်
ဖြင့် ပြီးသောကြောင့် အာယတိ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။ အာယတိ-ပါ၌ရှိသော် ကာလတ္ထ
သတ္တမန္တ နိပါတ်ပုဒ်၊ သို့- ဝိဘတ်သက်၊ ချေလျှင် "အာယတိ"ပါ၌လည်း သင့်ပါသည်။

(ဂ) ဝါကျ ယောပိ/ယော ။ ။ ယောပိတိ အဝိသဒ္ဓေါ ဓနိယတ္ထေရံ အပေက္ခတိ-
ဟူသော (ယောဇနာ)ကိုထောက်၍ အရှင်ဓနိယထေရ် တစ်ပါးတည်းသာ မဟုတ်၊ အခြား
သော ရဟန်းတစ်ပါးလည်း ကျောင်းဆောက်သည်ကို ဝဲ့သောကြောင့် "ယောပိ" သင့်။

ယံ ယံ ဝတ္ထံ/ယံ ဝတ္ထံ ။ ။ မြေတူးခြင်း ရွံ့နယ်ခြင်း မီးဖုတ်ခြင်း စသဖြင့် ဆောင်ရွက်
ဖွယ် ကိစ္စအားလုံး ပျံ့နှံ့စေရကား ယံယံ ဝတ္ထံ-သင့်ပါသည်။

ဝိတိက္ကမတိ/ဝိတိက္ကမတိ ။ ။ ဝိ+အတိက္ကမတိ-ဟု ပဒေစ္ဆေပြု၍ ဣ-နောင် အ-
ကိုချေ၊ ဣ-ကို ဤဒိယပြု၍ပြီးသောကြောင့် ဝိတိက္ကမတိ-သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဒုတ္တဋ္ဌဿ-ကား ဒုတ္တဋ္ဌဿ၊ဒုတ္တဋ္ဌအာပတ်သို့-ဟူ၍၎င်း၊ ဒုတ္တဋ္ဌ၊ဒုတ္တဋ္ဌ
မည်သော၊အာပတ္တိ၊အာပတ်သည်။အဿ၊ဖြစ်၏။ဟူ၍၎င်း သတ္တိပြားသဖြင့် နှစ်နက် ရ
ကောင်းသောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်း မည်၏။

ကုဋိကာယ ကရဏံ ။ ။ အကျိုးဖြစ်သော မြေဖြင့်ပြုအပ်သော ကျောင်းငယ် ဆောက်
လုပ်ရခြင်း၏ "ကုဋိကာယ ကရဏ"ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော မြေတူးခြင်း
ရွံ့နယ်ခြင်း မီးပေးခြင်း အမှုတို့၌တင်-- ဖလုပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဒုတ္တဓမ္မေ အာဝတ္ထိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အာပတ်အားလုံး၏ "အာပတ္တိ"ဟူသော
အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပထဝီဇဏနပါစိတ် ဘူတဂါမပါတဗျတာပါစိတ်တို့၌တင်--
ဧကဒေသျှပစာ။

➤ ၁၀။ **ပိဏ္ဍိတော**-၌ ဓာတ်အရ မဟာကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါဌာန [၁၄]

(က)သေသာန သိက္ခာပဒ် အတိတ္တမိတ္တာ ကရောက္ခန္ဓာနိဂ္ဂိ ကတံ လဘိတွာ တတ္ထ ဝသန္တာနိဂ္ဂိ ဒုက္ကဋမေဝ။ (ခ) ဒဗ္ဗသန္တာရမိဿကာ ပန ယထာဝါတထာဝါမိဿာ ဟောတု။ ဝဇ္ဇတိ။

(၁) သုဗ္ဗမတ္တိကာမယာဝန ဝဇ္ဇတိ။ (ဃ) သာပိက္ကဋကာဟိ ဝိဇ္ဇကာဝသထသဓေပေန ကတာ ဝဇ္ဇတိ။ (င) ဓဝံ ဓန္တေဓိ ဓေါ (ပ) ဓံ ကုဋိ ခိန္တိဇ္ဇတိ ဘဂဝတော ဝဓနံ သမ္ပဋိတ္တော ကဋ္ဌေဟိဝ ပိဿာဧကေဟိ ဝတံ ကုဋိကံ ပိကိရန္တာ ဘိန္တိသု။

(၄။ ၂၅၁။ မအူ၊တ၊ ၃၀၁။ ဘာသာဋီ၊၃၊၅၁၀)

➤ ၁။ **ပိဏ္ဍိတော** - ဖရိုမရ်ပြန်ကျတုန်လျက်။ (သဒ္ဓတ္ထ) မှုန်မှုန်ညက်ညက်ပြုတုန်လျက်။

➤ ၂။ (က) **ခိန္တိ/ ဆရာ၊** မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ န ဝ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ ကုဋိကာ ကာတဗ္ဗာ။ ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-ဟူ၍ ပညတ်တော်မူ၏။ ထိုသို့ဆိုသော် သဗ္ဗမတ္တိကာမယကုဋိကို ဆောက်လုပ်သော ရဟန်းတို့သည်သာ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ သင့်ရောက်ပါသလော။ အဘယ်ရဟန်းတို့လည်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ သင့်ရောက်ပါသေးသနည်း။ စုစ်ကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) **ခိန္တိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဓနိယမထေရ်မူ ကြွင်းကုန်သော န ဝ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ ကုဋိကာ ကာတဗ္ဗာ။** ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-ဟူသော သိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးသော ရဟန်းတို့အား၎င်း၊ သူတစ်ပါးတို့ ပြုလုပ်ထားသော ကုဋိကို ရ၍ နေကြကုန်သော ရဟန်းတို့အား၎င်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်သာ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြ ဆို၏။ မိမိကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သောကြောင့်၎င်း၊ သူတစ်ပါးတို့ပြုအပ်သည်ကိုရ၍ နေခြင်းကြောင့်၎င်း အပ်သော ကျောင်းငယ်ကို မပြဆိုပြီလော။ အဘယ်သို့သော ကျောင်းငယ်သည် အပ်စပ်ပါသနည်း။ စုစ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) **ခိန္တိ/ ဆရာ-သည် (ဂ)ဖြင့် သက်သက်မြေညက်ဖြင့်ပြုအပ်သော ကုဋိသည်သာ မအပ်ဟူ၍ ဖွင့်ပြတော်မူ၏။** သစ်ဝါးတို့ဖြင့် မရောမယုတ် မြေညက်သက်သက်ဖြင့် ပြုအပ်သော ကုဋိတိုင်း မအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ဝါကျာရမ္မ။ (ခ) ဝါကျာရမ္မ/အန္ဓယ။/ မအပ်သည်မှတစ်ပါး အပ်သည်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ဗုတိရေက။ (ဃ) မြေညက်ကျောင်းအားလုံးသည် မအပ်ပါသလောဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (င) ပက္ခန္တရ။ **ဇာဓိ။ ။** ဝိဇ္ဇကာဟိ-ကား ဖြင့်--ကြောင့် ကတာ-၌ ကရိုဏ်း ကရိုဏ်းကြိယာ အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

ပါရာဇိကာကံ-ဒုတိယပါရာဇိက

➤ ၄။ သိက္ခိတဗ္ဗတိ သိက္ခာ။ (သိက္ခ+အ) ပဇ္ဇတိ ဣမိနာတိ ပဒံ။ (ပဒ+အ) သိက္ခာယ ပဒံ သိက္ခာမဓံ။ သိက္ခာ-အရ သီလံ၊ ဝိပဿနာ၊ ဈာန်၊ မဂ်တို့သည် မုချ။ ထို၏ သဗ္ဗမတ္တိကာမယ ကုဋ်ကိုပြုခြင်းမှ စောင့်ရှောက်ခြင်း သံဝရနှင့် အကျိုး-အကြောင်း စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သံဝရ-ဟုဆိုအပ်သော ဝိရတိစေတနာ ရ၏။

ဝိဇ္ဇတိ သဒ္ဓိံ ကရောတိတိ ဝိဇ္ဇဇာ။ (ဝိ+ကျ) အာဂန္တာ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ အာဝိဇ္ဇဇာ ဝိဇ္ဇကာဟိ ဧဝ ကတော အာဝါသထော ဝိဇ္ဇဇာဝသဇဇာ။ ဝိဇ္ဇကာ-အရ အုတ်တို့သည် မုချ။ ထို-၏ ပြုအပ်သောကျောင်းနှင့် ဝိကာရိ-ဝိကာရ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အုတ်တိုက်ကျောင်းရ၏။

မိသီယန္တေတိ မိဿာ။ မိသ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား သစ်၊ ဝါး-စသော ဥတုဇေဒ္ဓ ကလာပ်ရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ကျောင်းငယ်၏ ပကတူပနိသုသတ္တိသည် ဖလူပစာအားဖြင့် ရ၏။ ယ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ကျောင်းငယ်ရ၏။

➤ ၆။ (၁) ၌ ဘဂဝတော ဝစနံ-ဖြင့် ဘဂဝတော ပဋိသုဇာတိတွာ-၌ ဘဂဝတော-ဟူသော ပုဒ်၏ သမ္ပန်အနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏--၎င်း (ဝိဘတုတ္ထ/ဝိဘတ္တိပဒ) တော-သည် ဆဋ္ဌိ-သဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်း၏ သမ္ပန်ကို ဝစနံ-ဟု ထည့်ရမည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

သမ္ပဋိတ္တိတွာ-ဖြင့် ပဋိ-သုဇာတ်၏ သမ္ပဋိတ္တနအနက်ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) ပဋိ-၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။ (တနည်း) ပဋိသုဇာတိတွာ-ရှေးနားထောင်ခြင်းဟူသည် ဝန်ခံခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိ။(ဘာဝတ္ထ)

ကဋေဟိ-စသည်ဖြင့် ထိုကျောင်းငယ်ကို ဖျက်ကုန်၏ဟူသည် တစ်ခြားသော လက်နက်တို့ဖြင့် မဖျက်ဆီး၊ သစ်သား ကျောက်တို့ဖြင့် ဖျက်ဆီး၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိ စေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဝိကိရန္တော-ဖြင့် ဝတ္ထသီသအားဖြင့် မဖျက်စီးအောင် ဖျက်ဆီးကြ သည် မဟုတ်။ ဖရိဖရိ ပြိုကွဲပြန်ကြအောင် ဖျက်ဆီးကြကုန်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိ စေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) တံ ကုဋ်ကံ-ဖြင့် ကုဋ်-သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ကို သိစေပါသည်။

➤ ၇။ ကရောက္ခာနမ္ပိ/ကရောက္ခာနံ ။ သူတစ်ပါးဆောက်လုပ်သော မြေကျောင်း၌ နေသော ရဟန်းသာ အာပတ်သင့်သည်မဟုတ်။ ကိုယ်တိုင်ဆောက်လုပ်၍နေသော ရဟန်း အားလည်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏ဟု သမုစ္စည်းအနက်ပြရာဖြစ်၍ ကရောက္ခာနမ္ပိ-သင့်။

သမ္ပဋိတ္တိတွာ/သမ္ပဋိဇ္ဈေတွာ/သမ္ပဋိဇ္ဈာဒေတွာ ။ သံရှေ ပဋိရှေရိသော ဆေဓာတ် ဖြင့် ပြီးသောကြောင့် သမ္ပဋိဇ္ဈေတွာပါ၌ သင့်ပါသည်။ သံရှေ ပဋိရှေရိသော ဣသုဇာတ် ဖြင့် ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ သမ္ပဋိတ္တနအနက်ကို ဤ၌ အလိုရှိအပ်သောကြောင့်၎င်း သမ္ပဋိတ္တိ တွာ-ပါ၌လည်း သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ သိက္ခာမဓံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်အားလုံး၏ “သိက္ခာပဒ”ဟု

သော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော န စ ဘိက္ခုဝေ သဗ္ဗမတ္တိကာမယာ ကုဋိကာ ကာတဗ္ဗာ။
ယော ကရေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ-ဟူသော သိက္ခာပုဒ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။/

အကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗမတ္တိကာမယ ကုဋိကို ပြုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်းဟူ
သော ဝိရတိခေတနာ၏ “သိက္ခာပဒ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ထို ဝိရတိ
ခေတနာကို ပြတတ်သော န စ ဘိက္ခုဝေ-စသော ပါဠိ၌တင်-ကာရဏပစာ။နာနန္တရိက။

(က) ဓါကျကား မြေဖြင့်မြူလုပ်အပ်သော ကျောင်းသက်သက်သာ မအပ်ဟုဆိုသဖြင့်
သစ်၊ ဝါး-စသည်တို့နှင့် ရောသော မြေကျောင်းသည် အပ်၏ဟု အနက်ရောက်သော
အားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း။

ဝိဇ္ဇကာဝေဓဏ-ကား အုတ်တည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် ကျောင်းတည်းဟူသော ဌာနကို
မှတ်၍ အုတ်တည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ထိုကျောင်းဆောက်လုပ်ရာတွင် ပါဝင်-
သော သစ်သားဟူသော အနည်းငယ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။

➤ ၁၁။ သိက္ခာပဒ-အရ မဟာကုသိုလ်၌ရှိသော ဝိရတိခေတနာသည် မုချ။ ထိုကို
ပြတတ်သော သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသော ပါဠိတော်စကားသည် ဥပစာ။

ဝါကျ [၁၅]

(က) ကသ္မာပနဘဂဝါဏ္ဍိနာအတိမဟာဇ္ဇနဥဿာဟေနအတ္ထဝနာဝသနတ္ထကတံကုဋိက
ဘေဒါပေသိ၊ (စ) နနတေသေတ္ထဝယကမ္ပိအတ္ထိတိ?

(ဂ) ကိတ္တဝိ အတ္ထိ၊ အထဝေါန ဘဂဝါ အကပ္ပိယာတိ ဘိန္နာပေသိ၊

(ဃ) တိတ္ထိယစေတတိ ဘိန္နာပေသိ၊ (င) အဋ္ဌကထာယံပန အညာနိပိကာရကာနိဝုတ္တာနိ
သတ္တာနန္ဒယာယ၊ ပတ္တဝီဝရဂုတ္တတ္ထာယ၊ ဝေဓနာသနတဟုလပဋိဝေဓနာယာတိ အာဒီနိ၊

(၄။ ၂၅။ မအူ၊ တ၊ ၃၀၃။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၀၁)

➤ ၂။ (က) စသည်သို့/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် “ဂစ္ဆတ ဘိက္ခုဝေ တံ ကုဋိက
ဘိန္ဒထ”ဟူ၍ အရှင်ဓနိယသည် အလွန်ကြီးမားသော လုံ့လဖြင့် မိမိနေခြင်းအကျိုးငှာ
ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းငယ်ကို ဖျက်ဆီးတော်မူ၏။ ထိုကျောင်းငယ်ကို ဆောက်
လုပ်ရာ၌ အရှင်ဓနိယ၏ ကုန်ကျမှုလည်း ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ရှိသည်၏အပြစ်
ကြောင့် ထိုကျောင်းငယ်ကို ဖျက်စေတော်မမူသင့်၊ အကယ်၍ ဖျက်စေသော် မြတ်စွာ
ဘုရားနှင့်တကွ ဖျက်သော ရဟန်းတို့အား ဝိဝါ ဘဏ္ဍာစား ဖြစ်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။
အဘယ်ကြောင့် ဖျက်ဆီးစေတော်မူပါသနည်း။ ဤသို့ စောနာဘွယ်ရှိ၍ ယင်းစောဒနာ
ကို ကိုယ်တော်တိုင် သောဓနာတော်မူခြင်းငှာ (က) စသည်မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနာစန္ဒ ။ ။ ယခုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် ထိုအရှင်ဓနိယ၏
ကျောင်းငယ်ကို ဖျက်ဆီးစေခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြခြင်းငှာ အလိုရှိသော အဋ္ဌကထာ

ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဂ+ဃ) ခို့/ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် စောဒနာနှင့်တကွ စောဒကာဘောဂကို ပြဆိုတော်မူ၏။ စောဒနာသည် ပရိဟာရနှင့် မကင်းကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ စောဒနာသည် ပရိဟာရနှင့် မကင်းကောင်းရာသောကြောင့် စောဒနာစောဒကာဘောဂတို့ကိုသာ မပြသင့်၊ ပရိဟာရကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ ပရိဟာရကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ-ဃ) တို့ကိုမိန့်။

(ဃ) ခို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုကျောင်းငယ်ကို မအပ်ဟု ဖျက်ဆီးတော်မူ၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အကပ္ပိယ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာ ဖျက်ဆီးပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ခို့/ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ဖျက်ဆီးစေခြင်း၏ အကြောင်းနှစ်ပါးကို ပြဆိုတော်မူ၏။ မဟာအဋ္ဌကထာ၌လည်း ဆရာပြဆိုအပ်သော အကြောင်းနှစ်ပါးကိုသာ ပြဆိုအပ်ပါသလော။ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ အဘယ်အကြောင်းတို့ကိုလည်း ပြဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

➤ ခ။ (က) စောဒနာ။/ပက္ခန္ဓရ။ (ခ) စောဒနာဘောဂ။ (ဂ) ပရိဟာရ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ။ (င) ပက္ခန္ဓရ။

➤ ခ။ ဥဿဟတိတိ ဥဿဟော။ ဥဿဟန္တိ ဧတေနာတိ ဥဿဟော။

ဥ ဒုက္ခလာဘံ သဟတိ ခမတိတိ ဥဿာဇဗာ။ ဥ-သဟဓာတ်အရ အားထုတ်ခြင်း သတ္တိသည် မုချ။ က-ပစ္စည်းအရ သတ္တိမန္တဖြစ်သော အားထုတ်ခြင်း ဝိရိယ ရ၏။

(တစ်နည်း) ကတ္တုဋ္ဌကား သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား ဝိရိယ၏ သဟဓာတာဒိပစ္စယသတ္တိသည် ဖလ။ ကပစ္စည်းအရ ထို-သော ဝိရိယ ရ၏။

ဝယေန နိပ္ပန္တံ ကမ္မံ ဝေဓကမ္မံ။ ဝယ-အရ ကုန်ကျခြင်းသည် မုချ။ ထို-၏ ပြီးစီးသော အမှုနှင့် ကမ္မ-ဖလ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ကုန်ကျခြင်းဖြင့်ပြီးသော အမှုရ၏။

တရန္တိ ဧတ္ထာတိ တိတ္ထံ။ (တရ+ထ) ပကတိ ဆိပ်ကမ်းရ၏။ * တိတ္ထံ ဝိယာတိ တိတ္ထံ။ (ဝိဒိအယူရ၏။) တိတ္ထံ ယေသံ အတ္တိတိ ဇိဇ္ဇိယာ။ * ဝေတိ ပါကဋ္ဌဘာဝေန ဝစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဝေဇာ။ တိတ္ထိယာနံ ခေဗာ ဇိဇ္ဇိယာဇေဇာ။ တိတ္ထိယ-အရ မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့သည် မုချ။ ထို-၏ အလံတံခွန်နှင့် သာမိ-သံ/လက္ခဏဝန္တ-လက္ခဏ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော တိတ္ထိတို့၏ အလံ တံခွန်ရ၏။ ဝသနသင်္ခါတော အတ္ထော ဝေဓကတ္ထော။

➤ ဂ။ (စ) ဖြင့် ကျောင်းဆောက်ရာ၌ မြေသယ်ခြင်း၊ သစ်သားတို့ကို ဖြတ်ခြင်း စသည်ကို ပြုကြကုန်သော အမှုလုပ်တို့အား ထမင်းရိက္ခာတို့ကိုပေးခြင်း၊ လက်ခများ ကုန်ကြခြင်းဖြင့် ဤကျောင်းငယ်၏ကိစ္စများ ပြီးစီးရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဤကျောင်းငယ်ကို ဆောက်လုပ်ရာ၌ ကုန်ကြမှုရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို တိုက်ရိုက်သိစေသည်ကို

၎င်း၊ ထိုသို့ကုန်ကြခြင်းကြောင့် ဖျက်ဆီးကုန်သော ရဟန်းတို့အား ဂီဝါ-အဖြစ် ယုံမှား သံသယဖြစ်စေ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း သွယ်ဝိုက်၍ သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၄။ တိတ္ထိယဓဇ/တိတ္ထိယဒ္ဓဇ။ ။ အရဟဒ္ဓလုပ်ကဲ့သို့ ဒွေဘော်လာ၍ ပြီးသော ကြောင့် တိတ္ထိယဒ္ဓဇ-ပါဌ သင့်ပါသည်။ ဒွေဘော်သည် အနိစ္စဝိမိ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ တိတ္ထိယဒ္ဓဇောတိ တိတ္ထိယာနမေဝ သညာဏဘူတတ္တာ ဝုတ္တံ-ဟု ဝိမတိဒီကာ၌ ဆိုသော ကြောင့်၎င်း တိတ္ထိယဇောပါဌ်လည်း သင့်ပါသည်။

အညာနိပိ ကာရဏာနိ/အညာနိ ကာရဏာနိ ။ ။ အညာနိပိတိ ပိ-သဒ္ဓေန အတ္တနာ ဝုတ္တကာရဏဒ္ဓယမ္ပိ မဟာအဋ္ဌကထာယမေဝ ဝုတ္တန္တိ ဒေသေတိ-ဟု ဝိမတိ၌ ဆိုသော ကြောင့် အညာနိပိ ကာရဏာနိ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ တိတ္ထိယဓဇ-ကား အတူဖြစ်သော တိတ္ထိတို့၏ အလံ၏ “တိတ္ထိယဓဇ”ဟု သော အမည်ကို အတူရှိသော အရှင်ဓနိယဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းငယ်၌တင် သဒိသူပစာ။ ရှဉ့်နည်း။

ဓသနာသနဗာဟုဋ္ဌပဋိဓသဓနာယ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ကျောင်းများသည် ၎င်း၏ အဖြစ်ကိုဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ကျောင်းများကို သုခ်သင် ရခြင်းကြောင့် ဥဒ္ဓေသ၊ ပရိပုစ္ဆာ-စသော ကြွင်းအလုပ်တို့ကိုစွန့်၍ အမြဲကြောင့်ကြစိုက်ရ သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်းကိုလည်း သိရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

➤ ၁၀။ (င) ဝုတ္တာနိ-၌ ဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏ သမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၁၆]

(က) စီဝရဿကဏ္ဍသုတ္တကံ န ဝဋ္ဋတိ၊ ရဇိတကာလေ ဆိန္နိတံ။ (ခ) ယံပန အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေကဏ္ဍသုတ္တကံ နိဗ္ဗိတံစံအနုညာတံ။ (ဂ) တံအနုဇိတေပါသကံကတ္တာ ဗန္ဓိတံ ခုရနကာလေ လဂ္ဂနတ္ထယ။ (ဃ) ဂဏ္ဍိဂေဟိ သောဘာကရကတ္ထံလေခါဝါ ပိဋကာဝါ န ဝဋ္ဋတိ၊ နာသေတွာ ပရိဘူဋ္ဌိတံ။ (င) ၂၅။ မအူ၊ တ၊ ၁၀၈။ ဘာသာဋီ၊ ၃၊ ၅၀၇)

➤ ၂။ (စ) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သင်္ကန်းအနားချည်သည် မအပ်၊ ဆိုးပြီး ရာအခါ ဖြတ်ထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကဏ္ဍသုတ္တကံ-ဟု မြတ် စွာ ဘုရားသည် ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် (က) ဖြင့် စီဝရဿ ကဏ္ဍသုတ္တကံ န ဝဋ္ဋတိ စသည်ဖြင့် မဆိုသင့်၊ ဆိုချေသော် အနုဇာနာမိ-စသော အာဂမ စကားနှင့် ဆန့်ကျင်ရာ၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုခ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ကား-- ခွင့်ပြုအပ်သော ကဏ္ဍသုတ္တကသည် အမည်ချင်းတူသော်လည်း ဤ ကဏ္ဍ သုတ္တက-မှတစ်ပါးသော ကဏ္ဍသုတ္တကကို ပြလိုသောကြောင့် ဟူလို။

➤ ၃။ (ခ) ဝါကျာရမ္မ။/ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) ပက္ခန္တရ။

စာစံ ။ လဂ္ဂနတ္ထာယ-ကား ငှာ--ကြောင့် ဗန္ဓိတဗ္ဗိ-၌ သမ္ပဒါနိ/သမ္ပဒါနိ၏ကြိယာ

➤ ၄။ ရဉ္စန္တိ ဧတ္ထာတိ ရဇနံ။ ရဉ္စနဉ္စ တံ ကာလောစာတိ ရဇနကာလော။

ရဇန-အရ ဆိုးရာအခါ၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အခါနှင့် ကာလ-ကာလဝန္တ စပ် ငှာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ဆိုးရာကာလ ရ၏။

ကဏ္ဍေသု နိက္ခန္တံ သုတ္တံ ဣတ္ထသုတ္တံ။ ကဏ္ဍ-အရ အစွန်းထောင့် လေးနေရာသည် မုချ။ ထို-၏ ထွက်နေသော ချည်နှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ငှာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အစွန်းထောင့် လေးနေရာတို့၌ ထွက်သော ချည်ရ၏။

စိဝရံ အနုပရိယာယိတွာ ပိယတိ ဗန္ဓိယတိတိ အနုဓါဓံ။ အနု-ဥပသာရအရကား ထက်ဝန်းကျင် လှည့်ပတ်ခြင်း ဓာတွတ္တပိသေသကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဝိ/ဝါဓာတ်အရ ကတ္တုဋကား နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မုဋကား အလျားအနားပတ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အလျားအနားပတ်ရ၏။

➤ ၆။ (စ) မြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ခွင့်ပြုသော ကဏ္ဍသုတ္တကသည် သင်္ကန်း ဆိုးရာအခါ၌ ဆွဲချိပ်ခြင်းအကျိုးငှာ သင်္ကန်းအလျား၌ ကွင်းကိုပြု၍ ချည်ထိုက်၏။ ကဏ္ဍ သုတ္တက အမည်ချင်းတူသော်လည်း အရတူ မတူသော ဤမှတစ်ပါးသော ကပိယ ကဏ္ဍ သုတ္တက အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ပိဋက/ပိဋက ။ ။ ပိဋဓာတ်+ဣပစ္စည်း။ ပိဋတိတိ ပိဋကာ-ဟုပြု၍ ပြီး သောကြောင့် ပိဋကာပါ၌ သင့်ပါသည်။ ဤကို ဣ-ရဿပြုလျှင် ပိဋကာ-လည်းသင့်။

ဂန္ဓိက/ဂဏ္ဍိက ။ ။ ဂန္ဓေတိ ဗန္ဓတိတိ ဝါ ဂန္ဓေတိ ဗန္ဓတိ ဧတ္ထာတိ ဝါ ကတွာ ဂန္ဓိ ကောတိ ဝုစ္စတိ ထ-ကာရဿ ဣကာရေ ကတေ (ဂဏ္ဍိကာ) ဟု ပါစိတ် ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါ၌သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ပိဋက-ကား အတူဖြစ်သော သွေးစုနာ၏ "ပိဋက"ဟူသောအမည်ကို အတူ ရှိသော ထစေသော အမည်တင်-- သဒိသူပစာ။ ရဋိနည်း။

ကဏ္ဍသုတ္တက-၌ ကဏ္ဍ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော နား၊ နားရွက်၊ ထောင့်အရပ်တို့ ၏ "ကဏ္ဍ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ထောင့်အရပ်၌တင်-- ဧကဒေသုပ္ပစာ။

➤ ၉။ အနုညာဓံ-၌ ဓာတ်အရ ခွင့်ပြုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ ။ သန္တာန်၌ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုဗျူဟာဂုဏ်ဟု ခေါ်

ဝါကျ [၁၇]

(က) သေနာသနေ ပနန္ဒိဏေဝါတပါနကဝါနာဒိသုသဗ္ဗရတနမယဗ္ဗိဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္ပဝ္ဇတိ။

(ခ) သေနာသနေ ကိစ္ဆိပဋိသေဓေတေဗ္ဗံနတ္ထိံ (ဂ) အညတြိဝိရုဒ္ဓသေနာသနာ။

(ဃ) ဝိရုဒ္ဓသေနာသနံ နာမအညေသံ သီမာယရာဇဝလ္လဘေဟိ ကတသေနာသနံ ဝုစ္စတိ။

(င) တသ္မာ ဝေ တာဒိသံ သေနာသနံ ကရောဗ္ဗိတေဝတ္ထဗ္ဗာံ မာ အမှာကံ သီမာယ
သေနာသနံ ကရောထာံ တိ။ (ဋ) ၂၅၄။ မဇ္ဈိတ၊ ၃၀၄။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၁၃)

➤ ၁။ (ဃ) နိမိတနိမိတမည်အရ။ ။ အညေသံ၊ တစ်ပါးကုန်သော။ သီမာယမိကာနံ၊
ယိမ်၏အရှင်ဖြစ်ကုန်သော။ ဘိက္ခုနံ၊ ရဟန်းတို့၏။ သီမာယ၊ သိမ်၌။ ရာဇဝလ္လဘေဟိ၊ မင်းနှင့်
အကျွမ်းဝင်ကုန်သော။ ဘိက္ခုဟိ၊ ရဟန်းတို့သည်။ ယံ ကတသေနာသနံ၊ အကြင်ဆောက်
လုပ်အပ်သော ကျောင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တံ၊ ထိုဆောက်လုပ်သော ကျောင်းသည်။ ဝိရုဒ္ဓ
သေနာသနံ နာမဝိရုဒ္ဓသေနာသန မည်၏ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

➤ ၂။ (ခ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ကျောင်း၌ တံခါးမကြီး၏ တံခါးရွက်၊
လေသာပြုတင်း၏ တံခါးရွက်အစရှိသည်တို့၌ အလုံးစုံသော ရတနာတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော်
လည်း အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့ဆိုသော် ကျောင်း၌ တစ်စုံတစ်ခု တားမြစ်အပ်
တားမြစ်ထိုက်သော ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္ပ-မည်သည် ရှိ၏ အပ်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။
အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ကျောင်း၌ တစ်စုံတစ်ခု တားမြစ်အပ်သော အရာ
မည်သည် မရှိဟု ဖွင့်ဆို၏။ ကျောင်း၌ ဝိရုဒ္ဓသေနာသနမည်သော တ. ။ အပ်သော
အရာ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ ရှိသောကြောင့် (ခ) ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခု တားမြစ်
အပ်သော အရာမည်သည် မရှိဟု မဖွင့်ဆိုသင့်၊ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဖွင့်ဆို
အပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဂ) မိန့်။ ကား-- ဝိရုဒ္ဓသေနာသနမည်သည် မရှိမဟုတ်၊
ရှိ၏။ ထိုဝိရုဒ္ဓသေနာသနကို ကြဉ်ထား၍ ကျောင်း၌ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္ပ မရှိသောကြောင့်
သေနာသနေ ကိစ္ဆိ ပဋိသေဓေတေဗ္ဗံ နတ္ထိံ-ဟု ဆိုအပ်၏ဟူလို။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓသေနာသနကို ကြဉ်ထား၍ တစ်စုံတစ်ခုသော
ကျောင့် ဘို့ တားမြစ်အပ်သော အရာမည်သည် မရှိဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် ဝိရုဒ္ဓ
သေနာသနမည်သည်ကို ဆရာဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဝိရုဒ္ဓသေနာသန-ကား
အဘယ်ကြောင့်။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ဝိသေသ။ (ခ) ဝါကျာဓမ္မ။ (ဂ) ဝါကျာဓမ္မ။ (ဃ) ဝိတ္ထာရ။/ဝါကျာ
ဓမ္မ။ (င) လဒ္ဓဂုဏ။

➤ ၄။ ဝလ္လိယတေ သံဝရိယတေတိ ဓမ္မေဓဘာ။ (ဝလ္လ+အဘ) ဝလ္လ-ဓာတ်အရ
ကတ္တဋ္ဌကား စောင့်ရှောက်တတ်သော မင်း၏ သန္တာန်၌ ဂေဟသီတပေမတဏှာ ပြဋ္ဌာန်း

သော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အလင်္ဂီဖြစ်သော ရာဇဝလ္လာဘရဟန်းတို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အဘ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော မင်းကျွမ်းဝင်သော ရဟန်းတို့ရ၏။
* ရညော ဝလ္လာဘာ ဂျာဓဏ္ဍဗာ။

ဝိရုဒ္ဓေဟိ ကတံ သေနာသနံ ဝိရုဒ္ဓဓသေနာသနံ။ ဝိရုဒ္ဓ-အရ ဆန့်ကျင်ဘက်ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကျောင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော (ဝါ) ဆန့်ကျင်ဘက် မင်းကျွမ်းဝင် ရဟန်းတို့သည် ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်းရ၏။
* ဝဏ္ဏဿ မဋ္ဌံ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ။ ဝဏ္ဏမဋ္ဌဿ ကမ္မံ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ။

> ၆။ (က)ဖြင့် ကျောင်း၌ တံခါးဝ၏ တံခါးရွက်၊ လေသောက်ပြတင်း၏ တံခါးရွက် အစရှိသည်တို့၌ အလုံးစုံ ရတနာတို့ဖြင့်ပြီးသော်လည်း အဆင်းကို ပြေပြစ် အောင် ပြုခြင်းသည် အပ်၏ဟု ဆိုသဖြင့် အခြားသော ပြေပြစ်အောင်ပြုခြင်း၌ အပ်- မအပ်ဟု အကြောင်းဆိုဖွယ် အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း။ အလုံးစုံအကုန် အပ်သည်သာ-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) ဖြင့် ဝိရုဒ္ဓသေနာသနကို ကြဉ်ထား၍ အခြားသော ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မ-စသည် အမှုကို ရည်ရွယ်၍ ကျောင်း၌ တစ်စုံတစ်ခု တားမြစ်ထိုက်သည် မရှိ-ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။(အနွယ) ဝိရုဒ္ဓသေနာသန မရှိခြင်းကြောင့် တစ်စုံတစ်ခု တားမြစ်ထိုက်သည် မရှိ-ဟု ဆိုသည်မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဈ) (ဘာဝတ္ထ)

> ၇။ သီမာယ/သီမာယ ။ ။ သိ ဗန္ဓုနေ၊ သိယတိတိ သီမာ၊ ဒီယော-ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဆိုရကား သိဓာတ်+မ-ပစ္စည်း၊ ဣ-ကို ဤဒီယပြု၍ ပြီးသောကြောင့် သီမာယ-သင့်ပါသည်။

ကဝါဠ/ကပါဠ ။ ။ “ကပါဠံ၊ ကဝါဠ”န္တိဝိ ဒွါရဗာဟာယ နာမာနိ၊ ကံ ဝါတံ ပါဠယတိ၊ ဝါဠယတိ စေတိ ကမ္မနိ ဣတ္ထိယံ ကပါဠိ-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဠ်လုံး သင့်ပါသည်။ (၂၁၉)

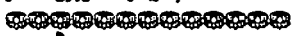
အညတြ ဝိရုဒ္ဓသေနာသနာ/ဝိရုဒ္ဓသေနာသနာ/ဝိရုဒ္ဓသေနာသနေန ။ ။ ရိတေ ဝိနာ၊ အညတြ-တို့၊ ယှဉ်ရာမှန်လှ၊ ယင်းပဒဝယ်၊ ဒု, တ, ပဉ္စမိ သက်မြတ်ည်း-ဟူသော နိယံအရ အညတြ အယှဉ် ဒုတိယာ တတိယာ ပဉ္စမိဝိဘတ်တို့ဖြင့် သက်နိုင်သောကြောင့် ၃-ပါဠ်လုံး သင့်ပါသည်။

> ၈။ ရာဇဝလ္လာဘ-ကား ပြဓာန်းသော မင်းကိုဆိုသဖြင့် မပြဓာန်းသော မှူးကြီး မတ်ကြီး သေနာပတိတို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။/ အပေါင်းဖြစ်သော မင်း ကျွမ်းဝင် ရဟန်းတို့၏ “ရာဇဝလ္လာဘ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လင်္ဂီရဟန်းတို့၏ ဥပုသ်, ပဝါရဏာတို့၏ အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်သော အလင်္ဂီရဟန်းတို့၌တင်-- ဧကဒေ သျှပဓာ။/အပေါင်းဖြစ်သော လင်္ဂီရာဇဝလ္လာဘ, အလင်္ဂီရာဇဝလ္လာဘ-ရဟန်းတို့၏ “ရာဇ

ဝလ္လဘ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အလင်္ဂီရာဇဝလ္လဘ၌တင်--ဧကဒေသျှ။

သိမာယ- ကား အပေါင်းဖြစ်သော သိမ်များစွာ၏ "သိမာယ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဗဒ္ဒသိမ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရူဇိနည်း။

➤ ၁၀။ (င) တဇရာန္တိ-အရ အနိုင်အထက်ပြု၍ ကျောင်းဆောက်သော အလင်္ဂီ ရဟန်းတို့၏ ခန္ဓာပဉ္စကကိုယူ။ တဇရာန္တိ-၌ ဓာတ်အရ ထိုအလင်္ဂီရဟန်းတို့ သန္တာန်၌ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

သိကျ [၁၈]

(က) ဧဝံဘိနာယပနကုဋိကာယဓနိယဿပရိဝိတက္ကဋ္ဌပန ကုဋိကရကတ္တာယဥဿာဟဉ္စ ဒသေတုံ "အထဓဇ၊ အာယသ္မတော" တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။

(ခ) တက္ကခါရုဓဗေ ဝဏေကောတိ ရေညာဒိရဘက္ကာဂါရေ ဒိရဂေါပကော။

(င) ဧဝေဗေခါရုနိတိ ဒေဝေန ဂဟိတဒိရုနိ၊ (ဃ) ရာဇပဋိဂ္ဂဟိတဘူတာနိ ဒိရုနိတိ အတ္ထော။ (၄။ ၂၅။ မအူ၊ တ၊ ၃၁၆။ ဘာသာဋီ၊ ၅၁၅။)

➤ ၁။ (က) [ဓနိယဿ-ကို ကာဏောဏေကန္တုဉ်းကြံအရပ်] ပန၊ ဆက်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ "ဧဝံ ဘန္တေ (ပ) ဘိန္နိသု" ဟူ၍။ ဓနိယဿ၊ ငါး။ ကုဋိကာယ၊ ကုဋိကို။ ဘိက္ခုဟိ၊ ရဟန်းတို့သည်။ (ကတ္တား) ဘိနာယ၊ ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်ရှိသော်။ ဓနိယဿ၊ ငါး။ ပရိဝိတက္ကဋ္ဌ၊ အကြံကို၎င်း။ ပန၊ တဖန်။ ကုဋိကရကတ္တာယ၊ ကုဋိကိုပြုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဥဿာဟဉ္စ၊ အားထုတ်ခြင်းကို၎င်း။ ဒသေတုံ၊ ပြုခြင်းငှာ။ အထဓဇ၊ အာယသ္မတောတိ အာဒိ၊ အထဓဇ၊ အာယသ္မတော အစရှိသော။ ဝစနံ၊ စကားကို။ အာယသ္မတော ဥပါလိတ္ထေ ရေန၊ သည်။ (ကတ္တား) ဝုတ္တံ၊ လျှောက်အပ်ပြီး။

ခါရုဓဗေ-ဗိဒ္ဓိသာရမင်းကြီး၏ သစ်ဘဏ္ဍာတို့ကို ထားရာအိမ်၌။ (ဝါ) သစ်ဘဏ္ဍာ တိုက်၌။ ဝဏေကား၊ သစ်တို့ကို ရေတွက်တတ်သောသူသည်။ (သဒ္ဒတ္ထ) သစ်ဘဏ္ဍာထိန်း သည်။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ) ဧဝေဗေခါရုနိ-ဗိဒ္ဓိသာရမင်းသည် သိမ်းယူအပ်ကုန်သော သစ်တို့ သည်။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဗိဒ္ဓိသာရမင်း၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော သစ်တို့သည်။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)

➤ ၂။ (က) ခန့်/ ဧာဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ ဥပါလိမထေရ်သည် အထဓဇ၊ အာယသ္မ တော-စသော စကားကို ဆိုတော်မူ၏။ ရှင်ဓနိယ၏ ကုဋိကို ရဟန်းတို့သည် ဖျက်ဆီးအပ် ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) ဧဝံ ဘန္တေ (ပ) ဘိန္နိသု-ဟူ၍ ရှင်ဓနိယ၏ ကုဋိငယ်ကို ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ကို ပြုပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့် ကြောင့် (ဝါ) အဘယ်ကိုပြုခြင်းငှာ အထဓဇ၊ အာယသ္မတော-စသော စကားရပ်ကို ဆို တော်မူအပ်ပါသနည်း။ အကယ်၍ အထဓဇ၊ အာယသ္မတော-စသော စကားရပ်ကို မဆို သင့်ဘဲလျက် ဆိုချေသော် အရှင်ဥပါလိအား ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ နိရုတ္တကဒေါသ သင့်ရောက် ရာ၏။ စုပ်ကြောင့် (က) မိန့်။

ပါရာဇိကက-ဒုတိယပါရာဇိက

-ကား-- ဧဝံ ဘန္တေ (ပ) ဘိန္နိသု-ဟူ၍ ပြုပြီးဖြစ်သော်လည်း ရှင်ဓနိယ၏ အကြံ အစီ ကို၎င်း၊ တဖန် ကုဋ်ကိုပြခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်းကို၎င်း ပြလိုကြောင်း--ဟူလိ။

(၈) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် အထခေါ အာယသ္မတော-စသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေ သမ္ပန္န သမုဒါယတ္တကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဝယဝတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ခ)မိန့်

(၉) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် အရှင်ဓနိယ၏ အကြံနှင့် တစ်ဖန်ကုဋ်ကို ပြန် ဆောက်ခြင်းအကျိုးငှာ အားထုတ်ပုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ အထခေါ အာယသ္မတော-စ သော သမုဒါယတ္တ ပိဏ္ဏတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ အဝယဝတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ အဝယ ဝတ္ထ-ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(၁၀) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဒေဝဂဟဒါရုနိ-ကို ဒေဝေန ဂဟိတဒါရုနိ-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ဒေဝ-အရ ဝိသုဒ္ဓိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်တို့ကို ယူရပါမည်လော။ အဘယ်ကို ယူရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) အထခေါ အာယသ္မတော-စသော ပါဠိတော်၏ အနုသန္ဓေ သမ္ပန္န သမုဒါယတ္တမှတစ်ပုဒ် အဝယဝတ္ထကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ/ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ) ကား ဝုဠတ္ထကို ဖော်ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ/ဒေဝဂဟဒါရုနိ-၌ ဒေဝ-အရ ဝိသုဒ္ဓိ ဒေဝ စသည်ကို ယူအပ်ပါသလောဟူသော ဖောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ် သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

စာစစ် ။ ။ ကုဋ်ကာယ-ကား ကို--ကြောင့် ဘိန္နာယ-၌ လက္ခဏဝန္တကံ၊ ဘိန္နာယ- ကား လက္ခဏဝန္တကံ၏ ကြိယာ။ ဘိန္နာယ-ကား သော်--ကြောင့် ပရိဝိတက္ကံ ဥဿာဟံ ပုဒ်တို့၌ လက္ခဏ/လက္ခဏဝန္တကံ စပ်။

➤ ၄။ ဒရိယတီတိ ဓါဓ္မ။ (ဒရ+ကျ) ဘဒ္ဒိယတေတိ အဇ္ဈော။ (ဘဒ္ဒ+က) ဘက္ကန္တိ ပရိဘာသန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ အဇ္ဈော။ ဒါရုနိစ တာနိ ဘက္ကာနိစာတိ ဓါရုအဇ္ဈာနိ ဌပိယန္တိ ဧတ္ထ အာဂါရေတိ ဌပနံ။/ ဌပေန္တိ ဧတ္ထ အာဂါရေတိ ဌပနံ။ ဒါရုဘက္ကာနံ ဌပနံ အာဂါရံ ဓါရုအဇ္ဈာဓါရံ။ (တသ္မိ) ဒါရုဘက္ကာ-အရကား သစ်ဘက္ကာတို့သည် မုချ။ ထို-၏ ထားရာဖြစ်သော အိမ်နှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သစ် ဘက္ကာတို့ကို ထားရာဖြစ်သော အိမ်ရ၏။

ဒရိယတီတိ ဒါဓ္မ။ ဂေါပတီတိ ဂေါပတော။ ဒါရုနံ ဂေါပကော ဓါရုဓေါပတော။ ဒါရု-အရ သစ်သားတို့သည် မုချ။ ထို--၏ သစ်ထိန်းနှင့် ဝိသေသန-ဝိသေသျ/ကမ္မ ကမ္မိ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သစ်တို့ကို လုံခြုံစေသူ သစ်ထိန်းရ၏။

* ဥဿဟတီတိ ဥဿာပော။ ဥဿဟန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ ဥဿာပော။ ဂဟိတာနိစ တာနိ ဒါရုနိစာတိ ဂဟိတဒါရုနိ။ ရညာ ပရိဂ္ဂဟိတာနိ ရာပေဂိဂ္ဂဟိတာနိ။ ရာပေရိဂ္ဂဟိတာနိ ဟုတ္တာ ဘူတာနိ ရာပေဂိဂ္ဂဟိတဘူတာနိ။

➤ ၆။ (စ) ၌ ဒါရုဘဏ္ဍာဂါရေ-ဖြင့် ဒါရုဂဟေ-၌ ဒါရု-အရ သာမည သစ်ကို မယူရ၊ ဘဏ္ဍာဖြစ်သော သစ်ကိုယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ဂဟ-သဒ္ဓါသည် တနင်္ဂနွေ ဂြိုဟ်-စသော အနက်တို့ကို မဟော၊ အိမ်-ဟူသော အနက်ကိုဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) (တစ်နည်း) ဂဟ-သဒ္ဓါသည် အာဂါရ-သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်၏--၎င်း (ပရိယာယ်ပြု အဘိဓေယျတ္ထ) ဒါရုနံ ဌပနံ ဂဟံ ဒါရုဂဟံ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ရညော-ဖြင့် ဒါရုဂဟ-အရ အမတ် ကုန်သည်-စသည်တို့၏ သစ်ဘဏ္ဍာအိမ်ကို မယူရ၊ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ သစ်ဘဏ္ဍာအိမ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

ဒါရုဂေါပကော-ဖြင့် ဒါရုဂဟေ ဂဏကော-၌ ဂဏက-သဒ္ဓါသည် ပေဒင်ဆရာ၊ သင်္ချာတတ်သူ-ဟူသော အနက်တို့ကို မဟော၊ သစ်စောင့်သစ်ထိန်း-ဟူသော အနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

(ဇ) ၌ ဒေဝေန ဂဟိတဒါရုနိ-ဖြင့် ဒေဝဂဟဒါရုနိ-၌ ဂဟ-ဝယ် အ-ပစ္စည်း ကမ္မ သာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဂယိံသုတိ ဂဟိတာနိ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထ ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဒေဝ-နှင့် ဂဟကို ဒေဝေန ဂဟာနိ ဒေဝဂဟာနိ-ဟု တတိယာ တပျူရိသ်သမာသ်ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) အပေါင်းပုဒ်ကို ဒေဝဂဟာနိစ တာနိ ဒါရုနိဇာတိ ဒေဝဂဟဒါရုနိ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေသည်။

(ဃ) ဖြင့် ဒေဝ-အရ ဝိသုဒ္ဓိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်တို့ကို မယူရ၊ သမ္မတိနတ်ကိုယူ-၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) (တစ်နည်း) ဒေဝ-သဒ္ဓါသည် သမ္မတိနတ်ဟူသော အနက်ကိုဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဒေဝဂဟဒါရု-အရ မင်းသိမ်းဆည်းအပ်သော သစ်တို့ဟူသည် မင်း၏ ဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သော သစ်တို့ပင်တည်းဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ဒါရုဂဏေ/ဒါရုဂဏေ ။ ။ ဂဟသုပဓသေတ္တံ အသမာသေ နိစ္စံ (ပ) အသမာသေတိ ကိ? ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော ဂဟကာရကဒိဋ္ဌောသိ။ ဂဟဋ္ဌော၊ ဂဟ ကူရံ၊ ရာဇဂဟံ (နိတိ၊ သုတ္တ) ကိုထောက်၍ သမာသ်မဟုတ်ရာ၌ ဂဟဓာတ်၏ ဥပဓာ-မည်သော အ-ကို အမြဲ ဖြေ၊ သမာသ်အရာ၌ မေပြုရ-ဟု ဆိုသောကြောင့် ဒါရုဂဟေ ပါဌ် သင့်ပါသည်။ သုတ်သီလက္ခန္ဓာ သာမညဖလသုတ်ဝယ် သမာသ်အရာ၌ ဂဟ-ဓာတ် ၏ ဥပဓာမည်သော အ-ကို ဖြေထားသော တာပနဂေဟံ-ပုဒ်ကို တွေ့မြင်ရသောကြောင့် ဒါရုဂဟေ-ပါဌ်လည်း သင့်ပါသည်။

ရာဇပဋိဂ္ဂဟိတ/ရာဇပဋိဂ္ဂဟာ ။ ။ ပဋိဂ္ဂဟိတ-ဟုရှိလျှင် ပဋိပုဗ္ဗ ဂဟဓာတ်+တ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန၊ ပဋိဂ္ဂဟ-ဟုရှိလျှင် ပဋိပုဗ္ဗ ဂဟဓာတ်+အ-ပစ္စည်း၊ ကမ္မသာဓန၊ အနက်အတူ ပင်ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ပဋိဂ္ဂဟာ/ပဋိဂ္ဂဟိတ ။ ။ နှစ်ပါဌ်လုံးပင် သိမ်းပိုက်ခြင်း သန္တကအနက်ကို ဟော၍

အနက်မထူး၊ အ-ပစ္စည်း တ-ပစ္စည်းမျှသာ ထူး၍ နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဒေဝေန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဝိသုဒ္ဓိနတ် ဥပပတ္တိနတ် သမ္ဘုတိနတ်တို့၏ “ဒေဝေန”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သမ္ဘုတိနတ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

အိန္ဒြာဏ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော သစ်ဘဏ္ဍာအိမ်အားလုံး၏ “ဒါရဂပေ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘုရင်ဗိမ္ဗိသာရ၏ သစ်ဘဏ္ဍာအိမ်၌တင်-- ဧကဒေသျှ။/

အပေါင်းဖြစ်သော ဣဟ်, ရာဟုဖမ်းခြင်း, ဒိဋ္ဌိအယူဟူသော အနှောင်းအဖွဲ့, အိမ်အနက်တို့၏ “ဂဟ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အိမ်အနက်၌တင်-ဧကဒေသျှ။

ခါရှ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော သစ်အားလုံး၏ “ဒါရ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာဖြစ်သော သစ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရှဋ္ဌိနည်း။

ဝဏဇကော-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဗေဒင်ဆရာ, ဂဏန်းတတ်သူ, သစ်စောင့် သစ်ထိန်း-တို့၏ “ဂဏက”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သစ်စောင့်သစ်ထိန်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ရှဋ္ဌိနည်း။ ခနိဗဿ- ကား ကာကောလောကနနည်း။

ပရိဝိတက္ကဋ္ဌ ဥဿာဗန္ဓ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဝိတက်, ဝိရိယတို့၏ “ပရိဝိတက္ကဋ္ဌ ဥဿာဟဋ္ဌ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော သဟဇတစိတ္တပ္ပါရိ၌တင်--ဧကဒေသျှ။

ရုဇ္ဈာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မင်းအားလုံး၏ “ရညာ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဗိမ္ဗိသာရမင်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

➤ ၉။ ရုဇ္ဈာ-အရ ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

ပါကျ [၁၉]

- (တ) နဝရဝဋ်ဆင်္ဂါရိတာနိတိ နဂရသပဋိသရိဗ္ဗပကရကန်း
- (ခ) အာပဇတ္တာယ နိတိတ္ထာနိတိ အဂ္ဂိဒါဗဟန ဝါ ပုရာကဘာဝေါန ဝါ ပဋိရာဇပရုန္နနာဒိနာ ဝါ ဝေါပုရဇ္ဈာလကရာဇေန္တပရဟတ္တိသာလာဒိနိ ဝိပတ္တိအာပဒါတိဝုဂ္ဂတိ။
- (ဂ) တဒတ္တိ နိတိတ္ထာနိတိ ဝုတ္တဟောတိ။ (ဃ) ဇေဋ္ဌာဇေဋ္ဌိကံ ဇေခါဇေဓတာတိ အတ္တနော ကုဋိယာ ပမာကံ သလ္လက္ခေတွာ ကိဋ္ဌိ အဂ္ဂေ ကိဋ္ဌိ မဇေ ကိဋ္ဌိ မူလေ ခက္ကာဓက္ကံ တရောဇ္ဈာဆေဒါပေသိ။ (ဌ) ၂၅၅။ မအူတ၊ ၃၁၇။ ဘာသာဋီ၊ ၅၁၆။)

➤ ၉။ (ဃ) ခက္ကာဓက္ကံ ဆေဒါပေတွာတိ--တွာ-ဟူသည်တား။အတ္တနောမိမိ၏။ကုဋိယာ။ကုဋိ၏။ပမာကံ။အတိုင်းအရှည်ကို။သလ္လက္ခေတွာ။ကောင်းစွာမှတ်၍။ကိဋ္ဌိ။အချို့သော။ဒါနံသစ်ကို။အဂ္ဂေ။အဖျား၌။ကိဋ္ဌိ။သော။ဒါနံကို။မဇေ။အလယ်၌။ကိဋ္ဌိ။သော။ဒါနံကို။မူလေ။အရင်း၌။ခက္ကာဓက္ကံ။ငယ်သောအပိုင်း ကြီးသော အပိုင်းကို။တရောဇ္ဈာ။ပြုလျက်။ကမ္ဘတာရပုတ္တော။အိုးထိန်းသည်၏ သားဖြစ်သော။အာယသွာ ခနိယော။အရှင်ခနိယသည်။ (ကတ္တား) ဂဟဏံ။သစ်တို့ကို လျှိုခြေစေတတ်သော သူကို။ (ကံ) ဆေဒါပေသိ။

ဖြတ်စေပြီး

> ၂။ (၁) ခန့်/ ခေါ်သောအရာအားရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် အာပဒတ္တာယ-၌ အာပဒါ-အရ ဝိပတ္တိ-ပျက်စီးခြင်းကို ယူရမည်ဟု ဆို၏။ အာပဒတ္တာယ၌ အာယ-၏ ဖြစ်သင့်သော ကာရိဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတျတ္ထကို ဆရာ မပြဆိုတော့ပြီလော။ အာယ-၏ ကာရိဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတျတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ အာယ-၏ ကာရိဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတျတ္ထကို မပြဆိုသော် ဆရာအား သင်္ခေပ ဝိတ္ထာရ ဆန့်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ ။ စုစုံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

အား-- အာယ-သည် စတုတ္ထိ သဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်။ ယင်း သဝိဘတ် သည် တဒတ္တသမ္ပဒါနိအနက်၌ သက်၏ဟု ငါပြဆိုရကား သင်တင်သော ဝိရောဓိဒေါသ ငါ၌ မရောက်ဟုလို။

(ဃ) ခန့်/ ဝိပဗ္ဗူရစာအရာ ။ ။ ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်တို့သည် အရှင်ခနိယသည် မင်း၏ သစ်ဘဏ္ဍာတို့ကို အပိုင်းငယ် အပိုင်းကြီးဖြစ်အောင် ဖြတ်သည် ကို မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ပမာဏမဲ့ ဖြတ်ချင်သလို သစ်ဘဏ္ဍာတို့ကို အပိုင်းငယ် အပိုင်းကြီး ဖြစ်အောင် ဖြတ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုစုံကြောင့် (ယ)မိန့်

> ၃။ (ဂ) ကား အာပဒတ္တာယ-၌ ငုတ်နေသည့် ဝိဘတ်နှင့် ဝိဘတျတ္ထကို ဖော် ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ စာစံ။ ။ အဂ္ဂိဒါဟေန-ကား ဖြင့်--ကြောင့် ဝိပတ္တိ-၌ ကရိုဏ်း ဝိပတ္တိ-ကား ကရိုဏ်း၏ကြိယာ စပ်။/အဂ္ဂိဒါဟေန-ကား ကြောင့်--ကြောင့် ဝိပတ္တိ-၌ ဟိတ်၊ ဝိပတ္တိ-ကား ဟိတ်၏ ဖိုလ်အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

> ၄။ 'ခဉ္စိတဗ္ဗော ဆိန္ဒိတဗ္ဗောတိ ခဏ္ဍော။ န ခဏ္ဍော အခဏ္ဍော။/ဝုဗ္ဗိပုတ္တော ခဏ္ဍော အခဏ္ဍော။ န-အရ ဝုဗ္ဗိပုတ္တဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ ကြီးသော သစ်ပိုင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ကြီးသော သစ်ပိုင်းရ၏။

ခဏ္ဍောစ အခဏ္ဍောစ ခဏ္ဍောစန္ဒိကံ။ ခဏ္ဍ-အရ ငယ်သော သစ်ပိုင်းသည် မုချ။ ထို ၏ ကြီးသော သစ်ပိုင်းနှင့် ပြုခြင်းကြိယာ ဖြတ်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငှ သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညာမညာပေက္ခာသမ္ပန်သည် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ငယ် သော သစ်ပိုင်း ကြီးသောသစ်ပိုင်းရ၏။

ခဏ္ဍာခဏ္ဍမေဝ ခဏ္ဍောစန္ဒိကံ။ သုတ္တတဒ္ဓိတ်တို့၏ သဘောသည် ပုဒ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် အပိုင်းငယ် အပိုင်းကြီး ရ၏။

ပဋိပက္ခာ ရာဇာနော ဝဋီရာဇာနော။ ပဋိ-အရ ဆန့်ကျင်ဘက်ဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ မင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ဆန့်ကျင်ဘက်မင်းတို့ ရ၏။

ပဋိရာဇနံ ဥပရုဗ္ဗနံ ပဋိရာဇပရုဗ္ဗနံ။ ပဋိရာဇပရုဗ္ဗနံ အာဒိ ဧတဿာတိ ပဋိရာဇဗ္ဗာဒိ။ ပဋိသဒါရဿ ဟိတာနိ ပဋိသဒါရဏိ။ ပဋိသဒါရ-အရ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းသည် မုချ။

ထို--၏ သစ်ဘဏ္ဍာတို့နှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣက-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ပြုပြင်စီရင်ခြင်း၏ အစီးအပွားဖြစ်သော သစ်ဘဏ္ဍာ ရ၏။

➤ ၆။ (ဇ) ဖြင့် ပဋိသင်္ခါရိကာနိ-ပုဒ်ကို ပဋိသင်္ခါရိယန္တိ ဧတေဟိတိ ပဋိသင်္ခါရိကာနိ-ဟု ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓန၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း၏ ကာရိယ အက-၌ အ-ကို ဣ-ပြုသည်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) နဂရနှင့် ပဋိသင်္ခါရိကာနိ-ကို နဂရဿ ပဋိသင်္ခါရိကာနိ နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိ-ဟု ကမ္မတ္ထ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိ။

(တစ်နည်း) (ဇ) ဖြင့် ပဋိသင်္ခါရ-ကို ပဋိသင်္ခါရဏံ ပဋိသင်္ခါရော-ဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓန၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) နဂရ-နှင့် ပဋိသင်္ခါရဏ-ကို နဂရဿ ပဋိသင်္ခါရော နဂရပဋိသင်္ခါရော-ဟု ကမ္မတ္ထ ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိပုဒ်ကို နဂရပဋိသင်္ခါရေ ယုတ္တာနိ (ဝါ) နဂရပဋိသင်္ခါရဿ အနန္တဝိကာနိ နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိ-ဟု ယုတ္တတဒ္ဓိတ် (ဝါ) အနန္တဝိကတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣက-ပစ္စည်း၏ ယင်းတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

(စ) ၌ ဝိပတ္တိ-ဖြင့် အာပဒတ္ထာယ-၌ အာပဒနံ အာပဒါ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အာပဒါ-အရ ဝိပတ္တိကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ)/အာပဒါ-သဒ္ဓါ ဝိပတ္တိအနက်ကို ဟောသည်ဟု သိစေသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)/အာပဒါ-သဒ္ဓါသည် ဝိပတ္တိ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေသည်။ (ပရိယာယ်ပြ အဘိဓေယျတ္ထ)

ဂေါပုရဋ္ဌာလက ရာဇန္တေပုရ ဟတ္ထိသာလာပီနံ-ဖြင့် အာပဒါ-အရ တစ်မြို့လုံး၏ ပျက်စီးခြင်းကို မယူရ တံခါးမုခ် ပြအိုး တန်ဆောင်း စသည်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

အဂ္ဂိဒါဟေန ဝါ-စသည်ဖြင့် ပျက်စီး၏ဟူသည် မီးလောင်ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ ဟောင်းမွမ်းခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူမင်းတို့ ပိတ်သိမ့်ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း ပျက်စီးသည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) ဖြင့် အာပဒတ္ထာယ-၌ အာယ-သည် စတုတ္ထိ သဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်း စတုတ္ထိ သဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါနိအနက်၌သက်--၎င်း (ဝိဘတ္တိတ္ထ)

(ဓ) ၌ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိ ကရောက္ခော-ဖြင့် ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ-ကို ခဏ္ဍောစ အခဏ္ဍောစ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိ၊ ခဏ္ဍာခဏ္ဍမေဝ ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ-ဟု သုတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣက-ပစ္စည်း၏ သုတ္တအနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ-၌ အံ-သည် သိ-ဝိဘတ်၏ ကာရိယ အံ-မဟုတ်၊ ဒုတိယာ ဧကဝုဗ် အံဝိဘတ်၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) ယင်း အံဝိဘတ်၏ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဝိဘတ္တိတ္ထ) အပိုင်း

အပိုင်းဖြစ်စေ၏ဟူသည် အပိုင်းအပိုင်းကိုပြုလျက် ဖြစ်စေခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ၃။ ရာဇန္တပုဂ္ဂ/ရာဇန္တပုဂ္ဂ ။ ။ အန္တေ အန္တေရေ ပုရံ ဂေဟံ အန္တေပုရံ ပုရဿ အန္တေတိ ဝါ အန္တေပုရံ အန္တေပုရန္တိ ပါဠော-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

အဗ္ဘာလက/အဗ္ဘာလက ။ ။ အဗ္ဘောတွံဗ္ဘာလကော ဘဝေ၊ (ဓာန်) အဗ္ဘ အတိက္ကမဟိသာသု၊ အ၊ အာလကပစ္စယေ အဗ္ဘာလကော (ဓာန်ဋီ) အဗ္ဘ အတိက္ကမဟိသာသု အာလကပစ္စယော၊ အဗ္ဘာလကော (သုစိ) တို့ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

ပဋိရာဇုပရန္တန/ပဋိရာဇုပရန္တန ။ ။ ဥပဇ္ဈေရိသော ရုစိဓာတ်+ယုပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောကြောင့် ပဋိရာဇုပရန္တန-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ကိဗ္ဗိ/ကဗ္ဗိ ။ ။ ဒါရု-သဒ္ဓါ နပုလိင်ဖြစ်၍ ကိဗ္ဗိသဒ္ဓါသည် နပုလိင်ဖြစ်ရကား ကိဗ္ဗိ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။ ဝိပဏ္ဍိ/ဝိပဏ္ဍိ ။ ။ ဝိ-ပဒ+တိ-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီး၍ ပဒဓာတ်၏ အစ ပ-သည် ရွေ့ဘော်ဌာန မဟုတ်သောကြောင့် ဝိပဏ္ဍိ-သာ သင့်ပါသည်။ [သိရိ ဝိပဏ္ဍိစာပဒါ ဟူသော အဘိဓာန်ကိုထောက်ပါ။]

ပမာဏ/ပမာန ။ ။ ပ ပရိနှင့်၊ နိ ဥ ဩနောက်၊ န-ငယ်ရောက်၊ မဖောက် က-ကြီး ပြန်ပါလေ-ဟူသော နိယံ-အရ န-ငယ်ကို က-ကြီးပြန်၍ ပြီးသောကြောင့် ပမာဏ-သင့်

➤ ၈။ ဧဇ္ဇာဓဇ္ဇေ-၌ ခဏ္ဍ-ဟူသော နည်းသည် ကြီးသော အပိုင်းတည်းဟူသော ယှဉ်ဘက် အခဏ္ဍ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုချန်လှုပ်၍ ငယ်သော အပိုင်းတည်းဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောသောကြောင့် ဂေါဗလီဗဂ္ဂနည်း။ ပုညာဉ္ဇကသမ္ဘာရနည်း။

အပေါင်းဖြစ်သော ကြီးသောအပိုင်း ငယ်သောအပိုင်းတို့၏ “ခဏ္ဍ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ငယ်သောအပိုင်း၌တင်-- ဒေကဒေသ္မူပစာ။

အာမဓါ- ကား အပေါင်းဖြစ်သော တစ်မြို့လုံး ဖျက်စီးခြင်း၏ “အာပဝါ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တံခါးမုခ်၊ ပြတို၊ တန်ဆောင်း စသည်တို့၏ ဖျက်စီးခြင်း၌ တင်--ဒေကဒေသ္မူပစာ။ ရှဋ်နည်း။

ဇိဗ္ဗိ အရှေ့-ကား အနီးရှိသော အဖျားအရပ်၏ “ကိဗ္ဗိအဂ္ဂေ”ဟူသောအမည်ကို အနီး ဖြစ်သော အဖျားအရပ်နှင့် နီးသော နေရာ၌တင်-- သမိပူပစာ။ ကိဗ္ဗိဗ္ဗေ-နည်းတူ။

ပါကျ [၂၀]

- (က) သေသကာဓရာတိတဿဗြဟ္မာကဿနာမံ၊ (ခ) ဒေဓမတောဓဇ္ဇောတိမဂဂရေဌ
 - မဟာမတ္တာ၊ (ဂ) မဟာတိယာ ဣဿရိယမတ္တာယ သမန္နာဂတော၊
 - (ဃ) မဂဂရေညာ ဝါမဟာမတ္တာ၊ (င) မဟာအမတ္တာတိဝုတ္တံဟောတိ၊
- (၄။ ၂၅၅။ မတူ၊ တ၊ ၃၁၅။ ဘာသာဋီ၊ ၅၁၅။)

➤ ၁။ [၉-နှုတ်အညီ] မဂဓမဟာမတ္တော-မဂဓတိုင်း၌ ကြီးစွာသော အစိုးရသောသူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ [၈-နှုတ်အညီ] မဂဓမဟာမတ္တော-မဂဓတိုင်း၌ ကြီးစွာသော အစိုးရသောသူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အတိုင်းအရှည်နှင့် ပြည့်စုံသော။ [၇-နှုတ်အညီ] မဂဓမဟာမတ္တော-မဂဓတိုင်း၌ အစိုးရသော မင်း၏ ကြီးသော အမတ် ဖြစ်သော။ [၆-နှုတ်အညီ] မဂဓမဟာမတ္တော-အမတ်ချုပ်ကြီးဖြစ်သော။

➤ ၂။ (၁) ဆို့/ ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တော-၌ မဂဓ-အရ မဂဓ တိုင်းကို ယူရမည်ကို၎င်း၊ မဂဓနှင့် မဟာမတ္တ-ပုဂံကို မဂဓေသု မဟာမတ္တော မဂဓ မဟာမတ္တော-ဟု သတ္တမိတပုဂံရိသသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို၎င်း ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်း ၌ မဟာမတ္တပုဂံကို အဘယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရပါမည်နည်း။ မဟာတိ မတ္တာ မဟာမတ္တော-ဟု ကမ္မဓရာယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရပါမည်လော။ စုန်ကြောင့် (၁) မိန့်။

အား-- မဟာတိ မတ္တာ ဧတဿာတိ မဟာမတ္တော-ဟု ဗဟုဗ္ဗိတိပြုရမည်ဟူလို။

(ဃ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် --ပြဆိုတော်မူ၏။ မဂဓ-အရ မဂဓတိုင်းကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို ယူအပ်ပါသေးသနည်း။ မဂဓနှင့် မဟာမတ္တ-ကို သတ္တမိ တပုဂံရိသသမာသ် ဝစနတ္ထတစ်မျိုးသာ ပြုနိုင်ပါသလော။ အဘယ်သမာသ် ဝစနတ္ထလည်း ပြုနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၁) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တော-ကို မဂဓရသော မဟာမတ္တော မဂဓမဟာမတ္တော-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ မဂဓမဟာမတ္တော-အရ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သော ဣဿရိယ အတိုင်းအရှည်စသည်နှင့် ပြည့်စုံသူဟူသည် အဘယ်ကို ဆိုလိုပါသနည်း။ ဆိုလိုရင်း ဝိဇ္ဇာတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (၁) မိန့်။

➤ ၃။ (က-၁) ပက္ခန္တရ၊ (ဂ) ကား အပေါင်း ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး မဟာမတ္တ-ဟု သော အစိတ်ပုဂံ၏ ဝစနတ္ထကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ/မဟာမတ္တ-ပုဂံကို မည်သို့ ဝစနတ္ထ ပြုအပ်ပါသနည်းဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါက္ခာရဗ္ဗ၊ (ဃ) ပက္ခန္တရ၊ (င) မဟာမတ္တ-၏ ပဒဝိဇ္ဇာတ္ထကို ပြသောကြောင့် ဝိဇ္ဇာရ/ မဟာမတ္တ-၏ ဝေဝုဇ် ပရိယာယ်ကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါက္ခာရဗ္ဗ။

➤ ၄။ ဗြဟ္မံ အဏတိတိ ဗြာဟ္မဇ္ဇော။ ဗြဟ္မ-အရ ဝေဒကျမ်းသည် မုချ။ ထို-၏ ပုဏ္ဏားနှင့် ကမ္မ-ကမ္မိ စပ် ဌာန။ အဏဓာတ်အရ ဝေဒကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံတတ်သော ပုဏ္ဏားသန္တာန်၌ သတိ ဝိရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါယ်သည် မုချ။ ယောနိသော မနသိကာရ-စသော ဇ္ဇေ--ဖလူ။ လာဘ်ပူဇော်ကို ခံရခြင်း-စသော နောက်--ကာရကူ။ ပုဂံလုံးအရနှင့် အ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ပုဏ္ဏားရ၏။

ဤသတိ အဘိဘဝတိတိ ဣဿရော။ ဣဿရဿ ဘာဝေါ ဣဿရိယံ။ ဣဿရ-အရ အစိုးရသောသူသည် မုချ။ ထို-၏ အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ

အစိုးရခြင်းကြိယာနှင့် (ဝါ) ရာထူးဌာနန္တရနှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣပစ္စည်း အရ ထို--သော အစိုးရသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစိုးရခြင်း (ဝါ) ရာထူးဌာနန္တရ ရ၏။

သဗ္ဗကိစ္စေသု အမာ ဝတ္တတိတိ ဇမဇဇော။ (သဗ္ဗကိစ္စေသု၊အလုံးစုံသော ကိစ္စတို့၌။ ရညာ၊မင်းနှင့်၊အမာ၊အတူတကွ။ဝတ္တတိ၊ဖြစ်၏။) အမာပုဒ်+ပစ္စည်း။အမာ-အရ အလုံးစုံ သော ကိစ္စတို့၌ မင်းနှင့် အတူတကွဖြစ်ခြင်း သဟဝတ္တနဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ယင်း၏ အမတ်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပစ္စ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အမတ်ဖြစ်ရ၏။

မဟတိ မတ္တာ ဧတဿာတိ ဇမာဇဇော။ မဟာမတ္တ-အရ ကြီးစွာသော အစိုးရသူ ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အတိုင်းအရှည်သည် မုချ။ ထို-၏ ဝဿကာရပုဏ္ဏားနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ကြီးစွာသော အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟုဆို အပ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဝဿကာရပုဏ္ဏား ရ၏။

* မဟန္တော အမေစ္စော မဟာအမေစ္စော။ * မဂဓေသု ဣဿရော ရာဇာ မဂဓရာဇာ။ * ဣဿရိယဉ္စ တံ မတ္တာဇာတိ ဣဿရိယမတ္တာ။ * မဂဓန သဒ္ဓိ ဓာဝန္တိတိ မဝဇာ။

> ၆။ (က) ဖြင့် ဝဿကာရ-သဒ္ဓါသည် အနွယ်ကိုအကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော သဒ္ဓါ မဟုတ်။ အမည်ကိုအကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော သဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တ-၌ မဂဓ-အရ မဂဓတိုင်းနေသူတို့ကို မယူချ ဌာန။ပစ္စာ အားဖြင့် မဂဓတိုင်းကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) မဂဓနှင့် မဟာမတ္တကို မဂဓေသု မဟာမတ္တော မဂဓမဟာမတ္တော-ဟု သတ္တမိတပျုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသ လိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် မဟာမတ္တ-ပုဒ်ကို မဟတိ မတ္တာ ပမာဏံ ဧတဿာတိ မဟာမတ္တော-ဟု စတုတ္ထိ ဝဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ယင်း၌ မတ္တာ-သဒ္ဓါသည် အကွရာ အဝယဝ-စသော အနတ်တို့ကို မဟော၊ ပမာဏအနက် ဟော--၎င်း (နာမ လိင်္ဂတ္ထ) မတ္တာ-အရ ဣဿရိယ (အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရ) ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တော-၌ မဂဓ-အရ ဌာနပစ္စာအားဖြင့် မဂဓမင်းကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) မဂဓနှင့် မဟာမတ္တကို မဂဓဿ မဟာမတ္တော မဂဓမဟာမတ္တော-ဟု ဆဋ္ဌိ တပျုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(င) ဖြင့် မဂဓမဟာမတ္တော-၌ မဟာမတ္တ-အရ အမတ်ချုပ်ကြီးကို ယူရမည်ဟု သိ စေသည်။/မဟာမတ္တ-သည် မဟာအမေစ္စ-၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိ။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

> ၇။ ဣဿရိယမတ္တာယ/ဣဿရိယပတ္တာယ ။ ။ ဣဿရိယမတ္တာယာတိ သမိဒ္ဓိယံ မတ္တာသဒ္ဓေါ ဉပေတိ-ဟူသော (ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ) နှင့်အညီ မတ္တာ-သဒ္ဓါသည် သမိဒ္ဓိအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဣဿရိယမတ္တာယ-ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

သမန္နာဂတ/သဗ္ဗန္နာဂတ ။ သံ-အနု-အာ-ဂမု+တ-ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီးသောကြောင့် သမန္နာဂတ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➢ ဝ။ ဝေဓဇောဝေဇ္ဇာ-၌ (ဃ-နှိအညီ) ဝေဓ-ကား ဌာနဖြစ်သော မဂဓတိုင်း၏ “မဂဓ”ဟူသော အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော မဂဓမင်း၌တင်-- ဌာနပစ္စာ။နာနန္တရိကနည်း။

(ခ-နှိအညီ) ဌာနီဖြစ်သော မဂဓမင်း, မဂဓတိုင်းနေသူတို့၏ “မဂဓ”ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မဂဓတိုင်း၌တင်-- ဌာနပစ္စာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဣဿရိယမဏ္ဍာယ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဣဿရိယဖြစ်သော ပမာဏ၏ “ဣဿရိယ မဏ္ဍာယ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ကုလ, ဘောဂဣဿရိယဖြစ်သော ပမာဏ၌တင်-- ဧကဒေသပစ္စာ။ ဥပလက္ခဏာနိဒဿန၊ ပဓာနနည်း။

➢ ဝေ။ မဂဓ-အရ ဥပစာရတ္ထအားဖြင့် မဂဓမင်း၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။ ဝုတ္တံ-၌ ဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ဝါကျ [၂၁]

(က) အနုသညာယမာဓနာတိ တတ္ထ တတ္ထ ဂန္ဓာ ပစ္စဝေက္ခမာဓနော၊ (ခ) ဘဇဇောတိ ဣဿရာနနိဝဋ္ဌာနိကပုရိသာလပန၊ (ဂ) ဗန္ဓု အာဏာပေသီတိ ဉာဟ္မဂေကာပကတိယာဝိ တသ္မိ ဣဿာပတောဝ၊ (ဃ) သောရညော အာဏာပေဟိ တိ ဝေနံ သုတွာ ယသ္မာ ပတ္တောသာပေဟိ တိ ရညာ န ဝုတ္တံ၊ (င) တသ္မာ န ဟတ္ထသုစ ပါဒေသုစ ဗန္ဓု ကတွာ အာဏာပေသာဝိ တိ ဗန္ဓု အာဏာပေသိ။

(၄။ ၂၅။ မအူ၊ တ၊ ၃၁၈။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၁၇။)

➢ ၂။ (ဂ) သို့/ ဝိပုဏ္ဏဓာနာ ။ ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် “ဗန္ဓု အာဏာပေသိ”ဟူ၍ သစ်ထိန်းကို စေအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ မင်းသည် “ဗန္ဓု အာဏာပေသိ”ဟူ၍ မဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) မင်းသည် အာဏာပေသိ-ဟူ၍သာ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် “ဗန္ဓု အာဏာပေသိ”ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုစ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ+င) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဝဿကာရပုဏ္ဏားသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် လည်း ထိုသစ်ထိန်း၌ ဣဿာလွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်သာဖြစ်၍ နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကို ခိုင်း၏ ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ဣဿာလွမ်းမိုးနှိပ်စက်ရုံမျှဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကို မစေအပ် မစေထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကို စေခိုင်းပါသနည်း။ (ဃ+င) မိန့်။

➢ ၃။ (ခ-ဂ) ပက္ခန္တရ၊ (ဃ+င) ဝါကျာရမ္မ၊ ထိုတွင် (ဃ) ကာရဏ၊ (င) ဖလ။

စာစံ ။ (ဃ) ၌ သုတွာ-ကား ၍--ကြောင့် အာဏာပေသိ-၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ ပိသေသန/ပိသေသျှ စပ်။ န-ကား ကို--ကြောင့် ဝုတ္တံ-၌ ကမ္မ/ကမ္မိ စပ်။

➤ ၄။ နိစ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ နိစ္စဌာနံ။ နိစ္စဌာနေ ဌိတော နိစ္စဌာနိကော။

နိစ္စဌာနိကောစ သော ပုရိသောစာတိ နိစ္စဌာနိကပုရိသော။ လပန္တိ ဧတေနာတိ လပနံ။ အဘိမုခံ လပနံ အာလပနံ။ နိစ္စဌာနိကပုရိသဿ အာလပနံ နိစ္စဉ္စာနိကပုရိသဿ လပနံ။ နိစ္စဌာနိကပုရိသ-အရ နိဗ္ဗိသော ရာထူးရှိသော ယောက်ျားသည် မုချ။ ထို-၏ ရှေးရှုခေါ်ဝေါ်ခြင်းနှင့် ကမ္မ ကမ္မိ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော နိဗ္ဗိသော ရာထူးရှိ သော ယောက်ျားရ၏။

ဣဿတိတိ ဣဿာ။ အပကရိယတေတိ အပကတော။ ဣဿာယ အပကတော ဣဿာပကတော။ ဣဿာ-အရ ဣဿာ စေတသိက်သည် မုချ။ ထို-၏ ပုဏ္ဏားနှင့် ဝိသေသန-ဝိသေသျှ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ဣဿာသည် မိမိပင်ကိုယ် သဘောမှ ကင်းအောင်ပြုအပ်သော ပုဏ္ဏားရ၏။

ပဇ္ဇိတဗ္ဗောတိ ဧဇ္ဇန္ဒာ။ ပဇ္ဇ-အရ ကတ္တဋ္ဌကား နှောင်းဖွဲ့တတ်သော မင်းချင်းယောက်ျား တို့၏ သန္တာန်၌ ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သစ်ထိန်း၏ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သစ်ထိန်းရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ တတ္ထ တတ္ထ ဂန္ဒာ-ဖြင့် အနုသညာယမာနော-၌ အနု-ဥပသာရ၏ ဝိစ္စာ အန္တောနိတ အနုဂတအနက်ဟော--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သံ-ဥပသာရ၏ ဓာတွ ထ္တာနုဝတ္တက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ပစ္စဝေက္ခမာနော-ဖြင့် အနုဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တာနုဝတ္တက၏-၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သံ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ဉာဓာတ်၏ ရှုဆင်ခြင်ခြင်း အနက်ကို ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ခ) ဖြင့် ဘဏေ-သဒ္ဓါသည် အစိုးရသောသူတို့က ရာထူးနိမ့်သူတို့ကို ခေါ်ဝေါ်သော အာလုပ်ပုဒ်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ)

အာလပနံ-ဖြင့် ဘဏေ-၌ ဘဏဓာတ် ဧယျဝိဘတ်ဖြင့် ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ် မဟုတ်။ အာလုပ်၏--၎င်း (နိပါတလိင်္ဂပဒ) ယင်းနောင် အာလုပ် သိဝိဘတ်ကျေ၍ ပြီးသည် ၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။ ပုရိသ-ဖြင့် မိန်းမကို ခေါ်သည်မဟုတ်။ ယောက်ျားကို ခေါ်သည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သင်္ဃိအာလုပ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေသည်။

နိစ္စဌာနိကော-ဖြင့် မြင့်သော ရာထူးရှိသော ယောက်ျားမဟုတ်။ နိဗ္ဗိသော ရာထူးရှိ သော ယောက်ျားဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဣဿရာနံ-ဖြင့် အချင်းချင်းခေါ် သော အာလုပ်မဟုတ်။ အစိုးရသူများခေါ်သော အာလုပ်ဖြစ်သည်ကို သိ။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ပစ္စဝေက္ခမာနော/ပစ္စပေက္ခမာနော ။ ပတိ-အဝ+ဣက္ခ+အ-မာနပစ္စည်း တို့ဖြင့်ပြီးသောကြောင့် ပစ္စဝေက္ခမာနော-သင့်ပါသည်။ ဝ-ကို ပ-ပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ပစ္စပေက္ခမာနော-ပါဌ်လည်း သင့်ပါသည်။

ပကတိယာပိ/ပကတိယာ ။ ။ အပိသဒ္ဓေါ အပကတိ အပေက္ခတိ-ဟူသော လော
ဇနာ-ကိုထောက်၍ ပိ-သဒ္ဓါပါသော ပကတိယာပိ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဣဿာပကတောဝ/ဣဿာပကတောဝ ။ ။ ဣဿာ+အပ+ကတ-ဣဿာသည်
ပင်ကိုယ်သဘောမှ ကင်းအောင်ပြုအပ်သည်ဟု အတ္ထယုတ္တိကိုထောက်သော် ပြုခြင်း
အနက်ဟော ကရဓာတ်ဖြင့်သာ ရနိုင်ကောင်းသောကြောင့်၎င်း၊ ဣဿာသည် လွှမ်းမိုး
နှိပ်စက်အပ်သည်ဟု အဘိဘဝနအနက်ကို ယူပြန်ကလည်း သဗ္ဗဓာတုတ္ထဝါစီဓာတ်ဖြစ်
သော ကရဓာတ်သည်သာ ယင်းအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်၎င်း ဣဿာပကတော
ဝ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ခ။ ဣဿာပကတောဝ-ကား ပြဋ္ဌာန်းသော ဣဿာကိုဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်း
သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။/

အကြောင်းဖြစ်သော ဣဿာ-ဟူသော သဟဇာတပစ္စည်းကို ဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်
သော သမ္ပယုတ်ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ ကာရဏူ။

ဗာဒတ္ထသုစ ဝါဒေသုစ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော လက်၊ ခြေအားလုံး၏ “ဟတ္ထေသု
စ ပါဒေသုစ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ချုပ်နှောင်ရာနေရာတစ်ခု၌တင်--
ဧကဒေသုပစာ။ ရှဋ္ဌိနည်း။

ဝါကျ [၂၂]

(က-၁) အဒ္ဓသ ဧခါ အာယသ္မာ ဓနိယောတိကထံ အဒ္ဓသ? (က-၂) သောကိရ
အတ္ထဓနာလေဓသနဒိရုနံ ဟဋ္ဌဘာဝံ ဥတ္တာ နိဿံသယံ ဓေသဒိရုနံ ကာရကာ ရာဇဂျေလတော
ဝဓံ ဝါ ဗန္ဓံ ဝါ ပိပုဂံ သတိ။ တဒါနံ အဟမေဝ မောစေသာမိံ တိ နိစ္စကာလံ တဿ ပဝတ္တိ
သုကာရန္တာယေဝ ဝိဝရတိ။ (က-၃) တသ္မာတစ်ကဉ္စေဝ ဝနာ အဒ္ဓသ။

(၁) တေန ဝုတ္တံ “အဒ္ဓသ ဧခါ အာယသ္မာ ဓနိယော”တီး၊ (၂) ခါရုနံ ကိစ္စာတိ ဒိရုနံ
ကာရကာ။ (၃) ဝုရာဗံ ဗညာမိတိ အဟံ ပုရာဟညာမိ။ (၄) ယာဝအဟံ နဟညာမိ။
တာဝတွံ ဖယျာသိတိ အတ္ထော။ (၅-၂၅၅။ မအူတ၊ ၃၁၈။ ဘာသာဋီ၊ ၅၁၇။)

➤ ၂။ (၁) သိန္နိ/ ဆရာ၊ သင်္ဂါယနာတင် မထေရ်တို့သည် ပါဠိတော်၌ အဒ္ဓသ
ခေါ အာယသ္မာ ဓနိယော-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ အရှင်ဓနိယသည် ကျောင်း၌နေလျက်
အဘယ်ကြောင့် မြင်လေသနည်း။ ရှေ့ရွာလာ၍ မြင်လေသလော။/အရှင်ဓနိယသည်
ကျောင်း၌ နေသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် မြင်ပါသနည်း။

(၂) သိန္နိ/ ဆရာ၊ ဥပါလိမထေရ်သည် ခါရုနံ ကိစ္စာ-ဟု ဆို၏။ ကိစ္စာ-
၌ ရိပ္ပ ပစ္စည်းသည် အဘယ်အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ ကံအနက်၌ပင် သက်ပါသလော။
ကိစ္စ-ပုဒ်ကို အဘယ်သို့ ဝစနတ္ထပြုရပါမည်နည်း။ ကရိယတေတိ ကိစ္စံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုရ

ပါမည်လော။ စုစင်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) ဆို/ အေးသာယာအေးသာယာ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် ပုရာဟံ-ကို ပုရာ+အဟံ-ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ပုရာ-ကို ဟညာမိ-နှင့် ယှဉ်စပ်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ပုရာဟံ-၌ ပုရာနိပါတ်သည် အဘယ်အနက်၌ဖြစ်၍ ဟညာမိ-၌ ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်သည် အဘယ်အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ ပုရာဟံ ဟညာမိ-၌ ပုရာနိပါတ်၏ အနက်နှင့် ဝတ္ထုမာန် ဝိဘတ်၏ သက်ရာအနက်ကို ဆရာ မပြဆိုတော့ပြီလော။ အကယ်၍--မပြဆိုခဲ့သော် ဆရာအား သင်္ခေပ ဝိတ္ထာရ ဆန့်သော ဝိရောမိဒေါသ/အတိဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုစင်ကြောင့် (င) မိန့်။

အား-- (င) ဖြင့် ပုရာဟံ-၌ ပုရာ နိပါတ်သည် အနာဂတ်အနက်၌ဖြစ်၍ ဟညာမိ-၌ ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်သည် အနာဂတ်အနက်၌ သက်၏ဟု ငါပြု--ဟူလို။

➤ ၃။ (က-၁) ပုစ္ဆာဝါကျ။ (က-၂) ဝိသဒ္ဓနာ။/မြင်ပုံ အခြင်းအရာကို အကျယ်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ (က-၃) ဖလ။ (ခ) လဒ္ဓဂုဏ်။/နိဂုံး။ (ဂ-ဃ) ပက္ခန္ဓရ။ (င) ပုရာနိပါတ်နှင့် ဟညာမိ-၌ ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ်၏ ငုတ်နေသော အနက်ကို ဖော်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

စာစစ် ။ ။ ဒါဂ္ဂုနံ-ကား တို့၏--ကြောင့် ဟဋ္ဌဘာဝ-ဝယ် ဘာဝ-၌ သမ္ပန်/သမ္ပန္နိစပ်။ ဒါဂ္ဂုနံ-ကား တို့ကို--ကြောင့် ဟဋ္ဌ-ဟူသော ဘာဝယောဂပုန်၌ ကမ္မ ကမ္ပိ စပ်။

အဟံ-ကား ကို--ကြောင့် ဟညာမိ-၌ ဝတ္ထုကံ/ဝတ္ထုကံ၏ ကြိယာ စပ်။

➤ ၄။ ဟရိယံသုတိ အဋ္ဌာနိ။ (ဟရ+တ) ဟရဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရှင်ဓနိယ၏ သန္တာန်၌ ထေယျစေတနာပြုဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ထိုအား တပ်သော သစ်ဘဏ္ဍာတို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူပစာ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော သစ်ဘဏ္ဍာတို့ရ၏။

ဟဋ္ဌာနံ ဘာဝေါ အဋ္ဌဘာဝေါ။ ဟဋ္ဌ-အရ ဆောင်ယူအပ်ပြီးကုန်သော သစ်တို့သည် မုချ။ ထို-၏ ဆောင်အပ်ပြီးကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဆောင်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ပုန်လုံးအရ ထို-သော ဆောင်ခြင်းကြိယာ ရ၏။

ဟညတေတိ အော။ ဟနဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား သတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန် ကာယဝိညုတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော ဝဓကစေတနာ ပြုဌာန်းသော ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သစ်ထိန်း၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏပစ္စည်းအရ ထို--သော သစ်ထိန်းရ၏။ ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပဖြစ်သောကြောင့် သတ်သည်၏အဖြစ်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ * သောယေဝ ခဏော တာဇိဏော။ ရညော ကုလံ ဂျာဇကုလံ။ * နိစ္ဆောစ သော ကာလောစာတိ နိစ္ဆကာလော။

➤ ၆။ (၁) ၌ ကာရဏာ-ဖြင့် ကိစ္စာ-၌ ကရဓာတ်၏--ငင်း (ဒု-ဓာတုပဒ) နိစ္စ

ပစ္စည်း၏ ကရုဏာသာဓန၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ကရိယတိ ဧတေနာတိ ကိစ္စံ-ဟု ကရုဏာသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် ပုရာဟံ-ကို ပုရာ+အဟံ-ဟု ပုဒ်ဖြတ်ရမည်၏--၎င်း (သဒ္ဓိလိင်္ဂပဒ) ပုရာ ကို ဟညာမိ-နှင့် စပ်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်၏--၎င်း (သမ္ပန္န) သိစေပါသည်။

(င) ၌ ယာဝ အဟံ န ဟညာမိ၊ တာဝ-ဖြင့် ပုရာဟံ ဟညာမိ-၌ ပုရာ-သဒ္ဓါသည် ပဗန္ဓ စိရာတီတိ အနက်တို့တို့မဟော၊ နိကဋ္ဌာဂါမိက-နီးကပ်သော အနာဂတ်ကာလ အနက်ကို ဟော--၎င်း (နိပါတ်လိင်္ဂတ္ထ) ဟညာမိ-၌ ဝတ္တမာန် ဧ-ဝိဘတ်သည် ပစ္စုပ္ပန် အနက်၌ မသက်၊ (ပုရာ-သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့်) အနာဂတ်အနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ဝိဘတုတ္ထ) သိစေပါသည်။ တွံ-ဖြင့် ယောသိ-၏ ကတ္တားကို တွံ-ဟု ထည့်၍ အနက် ပေးရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) တဝါကျလုံးဖြင့် ပါဠိတော်၌ ယောသိ ဘန္တေ ပုရာဟံ ဟညာမိ-ဟု ရှိသော်လည်း သဒ္ဓတ္ထမအားဖြင့် အနက်မပေးရ၊ ဘန္တေ အဟံ ပုရာ ဟညာမိ တွံ ယောသိ-ဟု အတ္ထက္ကမ အားဖြင့် အနက်ပေးရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမ္ပန္န)

➤ ခု၊ အတ္တနာ/အတ္တနော - အတ္တနာ-ဟုရှိမူ ဟဋ္ဌဘာဝံ-ဝယ် ဟဋ္ဌ-၌ တတိယာ ကတ္တားယူ၊ အတ္တနော-ဟုရှိမူ ဟဋ္ဌဘာဝံ-ဝယ် ဟဋ္ဌ-၌ ဆဋ္ဌိကတ္တားယူ၊ "ဆဋ္ဌိကတ္တား၊ ရံခါငြား၊ ကတ္တား တတိယာနှင့် တူမြဲ" ဟူသော နိယံနှင့်အညီ နှစ်ပါဌ်လုံး သဒ္ဓယုတ္တိရှိ သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်ပါသည်။ ဓလေဓသန/လိဓသန။ ။ လေသံ လိသန္တိ ပဒဒ္ဓယံ ဝေဝစနံ-ဟု ပါရာဇိကဏ် ယော ဇနာ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဟညာမိ/ဟညိဿာမိ ။ ။ ယာဝ ပုရေ ပုရာ ဣစ္စေတေသံ နိပါတာနံ ယောဂေ အနာဂတေ ကာလေ ဝတ္တမာနာဝိဘတ္တိ ဟောတိ (သဒ္ဓနီတိ) "ယာဝ ပုရေ ပုရာ၊ သဒ္ဓါ သုံးပါး၊ ယှဉ်ငြားသောခါ၊ နာဂတ်မှာ၊ သက်ပါဝတ္တမာန်တည်း" (ဘုရားကြီး နိယံ) ကို ထောက်၍ ဟညာမိ-သင့်ပါသည်။

➤ ဝ၊ ပုရာဟံ ဟညာမိ-ဟူသောနည်းသည် အတ္တနောပုဒ် ဧဝိဘတ်ကို ပရဿပုဒ် မိ-ဝိဘတ်အားဖြင့် ပြန်သောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း၊/ ဗုရာ-ဟူသောနည်းသည် အဟံ၊ငါ့ကို၊ပုရာဟညာမိ၊မသတ်အပ်မိ-ဟူ၍၎င်း၊ ပုရာဟညာမိ၊သတ်အပ်မည်လည်း မသိ ဟူ၍၎င်း၊ ပုရာ၊ရှေ့၌၊ဟညာမိ၊သတ်အပ်လတ်-ဟူ၍၎င်း ဤသုံးပါးသော အနက်တို့တွင် နောက်အနက်၌ အနာဂတ်ကို ရှေးဟု ခေါ်ဝေါ်သောကြောင့် မဂ္ဂဝ္ဂမနည်း မည်၏၊/

ဟညာမိ-ဟူသောနည်းသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို အနာဂတ်ကာလအားဖြင့် ပြန်သော ကြောင့် ကာလဝိပလ္လာသနည်း မည်၏။

ရာဇကုလဇော-ကား ဌာနီဖြစ်သော မင်းမျိုး၏ "ရာဇကုလ"ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မင်းအိမ်၌တင်-- ဌာနုပဗာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း၊/မင်းနှင့် မင်းမျိုး မတွဲဘဲ

ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘေဇူပစာ။/ဌာနဖြစ်သော မင်းအိမ်၏ “ရာဇကုလ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မင်းမှုထမ်း၌တင်-- ဌာနပစာ။

➤ ၁၀။ (ခ) ဝုဇ္ဇံ-၌ အန္တတ္ထအရ ရှင်ဥပါလိမထေရ်၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

မဉ္ဇောဓိ-အရ သစ်ထိန်း၏ ခန္ဓာပဉ္စကကိုယူ။ ဓာတ်အရ သတ်တတ်သော မင်းချင်း တို့၏ ဝဓကစေတနာပြဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါဌာန [၂၃]

(က) ဣဃာတိစောဒနတ္ထေနိပါတော။(စ) မဉ္ဇောဓိသိဇ္ဇောတိအဘိသိတ္ထောဟုတွာ ပဌမံ။ (ဂ) ဧဝေဇ္ဇိဝိ ဝါစံ ဘာသိတာတိ “ဒိန္နုညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိကဏဋ္ဌောဒကံ ပရိဘူဉ္ဇန္တိ” တိ ကုမံ ဝေရူပိ ဝါစံ (ဃ) အဘိသိတ္ထော ဟုတွာ ပဌမမေဝ ယံ တွံ အဘာသိ။ တံ သယမေဝ ဘာသိတွာ ကုဒါနိ သရသိ။ န သရသိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (င) ရာဇာနော ကိရ အဘိသိတ္ထမတ္တာယေဝ ဓမ္မဒေဝရိစရာပေန္တိ “ဒိန္နုညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိကဏဋ္ဌောဒကံ ပရိဘူဉ္ဇန္တိ” တိ။ (စ) တံ သမ္ဘာယဓေသဝဒတိ။

(ဌ။ ၂၅၆။ မဇ္ဈိတ၊ ၃၁၉။ ဘာသာဋီ၊ ၅၁၈)

➤ ၂။ (ဃ) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဝေဇ္ဇိဝိ ဝါစံ ဘာသိတာ-၌ ဝေဇ္ဇိဝိ ဝါစာ အရကို “ဒိန္နုညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိကဏဋ္ဌောဒကံ ပရိဘူဉ္ဇန္တိ”ဟူသော ပါဠိတော် လာ စကားကိုပင် ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုအရှင်ဓနိယသည် သရသိ တွံ မဟာရာဇ အစရှိသော စကားဖြင့် အဘယ်ကို ရည်ရွယ်ပါသနည်း။ သရသိ တွံ မဟာရာဇ စသည် ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကား၏ ပိဏ္ဏတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ခန္တိ/ ဆရာ၊ ပါဠိတော်၌ အရှင်ဓနိယသည် “သရသိ တွံ မဟာရာဇ (ပ) ပရိဘူဉ္ဇန္တိ” ဟူ၍ ဝိမ္ဗိသာရမင်း ပြောဆိုအပ်သော စကားကို အမှတ်ရစေတော်မူ၏။ ယင်း စကားကို ဝိမ္ဗိသာရမင်းတစ်ပါးတည်းသာ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအခါ၌ ပရိသတ် ကို စုဝေးစေ၍ ကိုယ်တိုင်နှုတ်မြွက်လျက် ပြောဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သား အပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် မင်းအများတို့သည် အဘိသိက်သွန်းလောင်းအပ်ခါ မျှဖြင့်ပင် ဒိန္နုညေဝ-စသော စကားကို တရားစည်တီး၍ လှည့်လည်ပြောဆိုစေ၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့ လှည့်လည်ပြောဆိုသော စကားမှတစ်ပါး အခါခါ၌ ပြောဆိုသော ဒိန္နုညေဝ-စသော စကားကို ရည်ရွယ်၍ အရှင်ဓနိယပြောဆိုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ-ဂ) ပက္ခန္တိရား (ဃ) ဝိတ္ထာရံ။ (င) ကား ပြောဆိုပုံကို ဆက်လက်ပြသော

ပါရာဇိကာဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

ကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။/ပါဠိတော်၌ သာမည ဟောသည်ကို ဝိသေသဖွင့်၍ နှစ်သက်ဖွယ် မရှိနိုင်သောကြောင့် ဒဠိကရဏ။

➤ ၄။ တိဏ္ဍာ ကဋ္ဌ ဥဒကဋ္ဌာတိ ဇိဏ္ဍကဏ္ဍာစတံ။ တိဏ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်အရ မြက်သည် မုချ။ ထို--၏ ထင်း၊ ရေတို့နှင့် သုံးဆောင်ခြင်း ပေးလှူခြင်းကြိုယာတို့ကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းဒုသကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ပန်သည် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မြက် ထင်း ရေတို့ ရ၏။

ဘာယန္တိ ဧတာယာတိ ဧဇာဓိ။/ဘာယန္တိ သတ္တုဇနာ ဧတေနာတိ ဘေရိ။ (ဘိ+ရိ)

ဘိဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ကြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဆုတ်နစ်သော ဒေါသ ပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပြုပါသည် မုချ။ ကရဏဌကား စည်၏ (ဝါ) စည်သံ၏ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ရက်-ပစ္စည်းအရ ထို--သော စည် ရ၏။

အဘိသိဒ္ဓိယိတ္တာတိ အဘိသိဇတ္တာ။ (အဘိ-သိစ+တ) အဘိ-သိဇဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား အဘိသိက်သွန်းလောင်းပေးသူ ပုဂ္ဂိုလ်ပညာရှိတို့၏ သန္တာန်၌ မေတ္တာ စေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပြုပါသည် မုချ။ ကမ္မဌကား ထိုအားတပ်သော မင်းခြင်၏ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော အဘိသိက်သွန်းလောင်းအပ်သော မင်းခြင်ရ၏။

ပဌမံ အဘိသိတ္တဿ ယဿာတိ ပဌမာဘိသိဇတ္တာ။ (အဘိသိတ္တဿ၊အဘိသိက် သွန်းအပ်ပြီးသော။ယဿ၊အကြင်မင်းအား။ပဌမံ၊ရှေးဦးစွာသည်။အတ္ထိ၊ရှိ၏။ဣတိ၊ကြောင့်။ သော၊ထိုမင်းသည်။ပဌမာဘိသိတ္တော၊မည်၏။ ဘဟိရတ္ထ ဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ ပဌမ+အဘိသိတ္တ+ယ-ပုဒ်) ပုဒ်လုံးအရ အဘိသိက်သွန်းပြီးသည်မှ ရှေးဦးစွာသော ကာလသည် မုချ။ ထို၏ မင်းခြင်နှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော မင်းခြင်ရ၏။

* စောဒနာဒေဝ အတ္ထော စမာဒနဇတ္တာ။ * ဒေဝဇ္ဈပံ ဣမိဿာ ဝါစာယာတိ ဒေဝဇ္ဈပိ ဓမ္မော ဒေဝ ဘေရိ ဓမ္မဘေရိ။ ဓမ္မသင်္ခါတာ ဘေရိ ဓမ္မဘေရိ။

➤ ၆။ (ဇ) ဖြင့် ဣယံ-သဒ္ဓါသည် နိပါတ်ပုဒ်၏--၎င်း (နိပါတလိဂံပဒ) ယင်း နိပါတ်ပုဒ်၏ စောဒနာအနက်ဟော--၎င်း (နိပါတလိဂံတ္ထ) သိစေပါသည်။

(စ) ဖြင့် အဘိသိက်သွန်းအပ်ပြီးသော မင်းအား ရှေးဦးစွာသော အချိန်အခါသည် ရှိ၏ဟူသည် အဘိသိက်သွန်းအပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ရှေးဦးစွာပင်တည်းဟု သိ။ (ဘာဝတ္ထ)

(တစ်နည်း) (ခ) ဖြင့် ပဌမာဘိသိတ္တော-ကို ပဌမ+အဘိသိတ္တော-ဟု ပဒစ္ဆေဒပြု--၎င်း (သန္ဓိလိဂံပဒ) ပဌမာဘိသိတ္တော-ကို ဟုတွာ-ဟူသော ပါဌသေသထည့်၍ အဘိသိတ္တော၊အဘိသိက်သွန်းအပ်သည်။ဟုတွာ၊ဖြစ်၍။ပဌမံ၊ရှေးဦးစွာ-ဟု အတ္ထုက္ကမအားဖြင့် အနက်သမ္ပန်ရမည်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် ဒေဝဇ္ဈပိ ဝါစာယ ဒိန္နညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏ ကဋ္ဌေဒကံ ပရိ

ဘုရားရှင်-ဟူသော စကားကိုပင် အရကောက်အပ်သည်ကို၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ဧဝန္တပီ
ဝါစ-၌ သဗ္ဗပု သဗ္ဗပဝန္တအဖြစ်ဖြင့် စပ်၍ အနက်သမ္ပုန်အပ်သည်ကို၎င်း (သမ္ပုန္န) သိ။

(ဃ) ၌ အဘာသိ-ဖြင့် ဘာသိတာပုဒ်ကို အဘာသိတိ ဘာသိတာ-ဟု ကတ္ထု သာ
ဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တုပစ္စည်း၏ အတိတကာလိက ကတ္ထုသာဓန၌
သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ခ။ ဘာသိတာ/ဘာသိတာ/ဘာသိတိ ။ ။ ဘာသိတန္တိ ပခံ တွန္တိပဒသ
ဝိသေသနံ-ဟု ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့် တွံ-နှင့် ပုံလိင်ချင်း အရတူ၍ ဘာသိတာ-
ပါ၌ သင့်ပါသည်။ ဧဝန္တပီ ဝါစ ဘာသိတာတိ ပါဌော-ဟု ဝဇီရပုဒ်ရှိကာ ဆိုသောကြောင့်
၎င်း၊ ဘာသိတာတိ ပခံ သရသိတိ ပဒေ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသော
ကြောင့်၎င်း ဘာသိတာ-ပါ၌လည်း သင့်ပါသည်။

ဘာသိတန္တိ အတ္ထိ သော န ယုဝုတိ-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဧဝန္တပီ
ဝါစနှင့် ဝါစ ဝါစက လိင်ကွဲသောကြောင့်၎င်း ဘာသိတ-ပါ၌ မသင့်။

ဧဝန္တပီ ဝါစ/ဧဝန္တပီ ဝါစ ။ ။ ဧဝံ ရူပံ ဧတိဿာ ဝါစာယာတိ ဧဝန္တပီ (တံ ဝါစံ) ဟု
ဗဟုဗျဟိသမာသံ ဝစနတ္ထပြု၍ ဧဝန္တပီ၊ ဤသို့သဘောရှိသော။ ဝါစံ၊ စကားကို။ ဟု အနက်
ယောဇနာလျှင် အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် “ဧဝန္တပီ ဝါစံ” ပါ၌ သင့်ပါသည်။

ဧဝန္တပီ-ဟုရှိလျှင် ဧဝံ ရူပံ ဧဝန္တပီ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်တွဲ။ ဧဝန္တပီ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ
ဧဝန္တပီ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဧဝန္တပီ၊ ဤသို့သဘောရှိသော။ ဝါစံ၊ စကားကို။ ဟု အနက် ယော
ဇနာလျှင်လည်း အတ္ထယုတ္တိရှိသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဧဝန္တပီ ဝါစံ” ပါ၌လည်းသင့်။

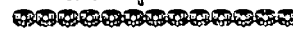
➤ ဝ။ ရာဇဓာဓနာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မင်းအားလုံး၏ “ရာဇဓာဓနာ” ဟူသော
အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ကို ကြည်ညိုသော မင်း၌တင်-- ဧက
ဒေသျှပစာ။ ရှဉ့်နည်း။

ဏိဏကဓမ္မာဒဏိ- ကား အကြောင်းဖြစ်သော တိဏကဓမ္မာဒကကိုဆိုသဖြင့် အကျိုး
ဖြစ်သော ဆောင်ယူခြင်းကြိယာကိုလည်း ရသောကြောင့် ကာရဏူပစာ၊ အဝိနာဘာဝ။

ဓမ္မဘေရိ ဓမ္မာပန္နိ- ကား ဌာနိဖြစ်သော တရားစည် လှည့်လည်ခြင်း၏ “ဓမ္မဘေရိ
စရာပေန္တိ” ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော စည်ထမ်း မင်းချင်းတို့၌တင်-- ဌာနျှပစာ။
အဝိနာဘာဝနည်း။ /

ဌာနိဖြစ်သော တရားစည်၏ “ဓမ္မဘေရိ” ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော စည်ထမ်း
သူ လှည့်တင်-- ဌာနျှပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

➤ ဝဝ။ ဓိန္ဒုဓညေ-၌ ဝါဇာတ်အရ ပေးလျှူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော
စေတနာပြုဌာနန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၂၄]

(က) တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတန္တိ တေသံ အပ္ပမတ္တကောပိ ကုက္ကုတ္တယန္တာနံ သမိတဗဟိတပိပါနံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ သန္ဓာယ မယာ ဧတိ ဘာသိတံး (၈) နတုမှာဒိသာနန္တိအပိပ္ပိယော။

(ခ) တဉ္စ ဧဝါ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတန္တိတဉ္စတိဏကဋ္ဌောဒကံ။

(ဃ) ယံ အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ။ ဧတံ သန္ဓာယ မယာ ဘာသိတံ ဒီပတိ။
(ဋ) ၂၅၆။ မအာတ၊ ၃၁၉။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၁၉)

➤ ၁။ (ခ-ဂ) [ထိုက်၊ စံသင်္ဃာယုဒ်၊ ထိုက်စံသင်္ဃာယုဒ်] (၈) တုမှာဒိသာနံ၊ အရှင်ဘုရား တို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော။ (သမဏဗြာဟ္မဏာနံ၊ ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။) တိဏကဋ္ဌောဒက ဟရဏံ၊ မြက်ထင်းရေကို ဆောင်ခြင်းကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်၍။ မယာ၊ အကျွန်ုပ်သည်။ ဧတံ "ဒိန္နညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏ ကဋ္ဌောဒကံ ပရိဘူဇန္တိ" တိ ဝစနံ၊-ဟူသော စကားကို။ ဘာသိတံး၊ ဆိုအပ်သည်။) န၊ မဟုတ်။ ဣတိ အယံ၊ ဤသည်ကား။ အပိပ္ပိယော၊ မင်း၏ အလိုတည်း။ (၉) တဉ္စ ခေါ် အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတန္တိ၊ ဟူသည်ကား။ တဉ္စ တိဏကဋ္ဌောဒကံ၊ ထို မြက်ထင်းရေကိုလည်း။ (အရညေ၊ တော၌။ အပရိဂ္ဂဟိတံ၊ မသိမ်းပိုက်အပ်သော မြက်ထင်း ရေကို။ သန္ဓာယ၊ ၍။ မယာ၊ သည်။ ဘာသိတံ၊ ပြီ။)

(ဃ) ယံ၊ အကြင် မြက် ထင်း ရေကို။ အရညေ၊ တော၌။ အပရိဂ္ဂဟိတံ၊ အရှင်သည် မသိမ်းဆည်းအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၎င်း၏။ ဧတံ၊ ထို မြက် ထင်း ရေကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်၍။ မယာ၊ သည်။ ဘာသိတံး၊ ဆိုအပ်ဘူးပြီ။ ဣတိ ဣမံ အတ္ထံ၊ ဤအနက်ကို။ ဣမိနာ၊ ဤ တဉ္စခေါ် အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ-ဟူသောပါဠိဖြင့်။ (ကရိဏံး) ရာဇာ၊ မင်းသည်။ (ကတ္တား) ဒီပတိ၊ ပြ၏။

➤ ၂။ (၈) ဇိ/ အနုဇ္ဈန္ဒ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် အနည်းငယ်မျှသော ဝတ္ထု၌ သော်လည်း ဝိနယကုက္ကုတ္တိကြကုန်သော သမိတပိပ ဗဟိတပိပ သမဏဗြာဟ္မဏတို့ ၎င်း မြက်ထင်းရေကို ဆောင်ခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ "ဒိန္နညေဝ သမဏ ဗြာဟ္မဏာနံ တိဏ ကဋ္ဌောဒကံ ပရိဘူဇန္တိ" ဟူသော စကားကို ငါ ဆိုအပ်ဘူးပြီ-ဟု ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ အလို သန္ဓာယ ဘာသိတကို အနွယ်အားဖြင့် ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဗုတိရေကအားဖြင့် ပြလို သော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(၈) ဇိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် "တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတံ"၌ တေသံ-ဝယ် တ-၏ ခွဲရာ ပက္ကန္တဝိသယကို၎င်း၊ တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ-ဟူသော စပ်ရာ သမ္ပန္နိကို ထည့်စွက်ရမည်ကို၎င်း ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုမျှသော အဖွင့်တို့ဖြင့် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ သန္ဓာယ ဘာသိတကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် မည်သို့သော အလိုဖြင့် "တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတံ"ဟု လျှောက်ထားအပ်ပါသနည်း စုစုံကြောင့် (ခ) မိန့်။

ဇာတိဗြာဟ္မဏကို မယူရ၊ ဗာဟိတပါပ (အရိယာ) ဗြာဟ္မဏကိုယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေတ္တ) သိစေပါသည်။

အပ္ပမတ္တကေဝိ ကုက္ကုစ္စာယန္တာနံ-ဖြင့် ယင်း သမိတပါပ ဗာဟိတပါပ သမဏဗြာဟ္မဏ-တို့သည် အနည်းငယ်မျှသော ဝတ္ထု၌သော်မှလည်း ဝိနယကုက္ကုစ္စကို ဖြစ်စေကြကုန်၏ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ-ဖြင့် တေသံ-ကို သန္ဓာယ၌ မစပ်ရ၊ တိဏကဋ္ဌောဒကဟရဏံ-ဟူသော ပါဠိသေသ၌ စပ်၍ သမ္ပန်ရမည်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) တေသံ-၌ ဆဋ္ဌိဘိဘတ်သည် ကမ္မတ္တ၌ မသက်၊ သမ္ပန်အနက်၌ သက်--၎င်း (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေပါသည်။

မယာ ဧတံ ဘာသိတံ-ဖြင့် တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတံ-ကို သဒ္ဓက္ကမအားဖြင့် အနက်မပေးရ၊ တေသံ သန္ဓာယ မယာ ဘာသိတံ-ဟု အတ္ထက္ကမအားဖြင့် အနက်ပေးရမည်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) ဘာသိတံ-၏ ကံကို ဧတံ-ဟုထည့်၍ အနက်ပေးရမည်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် တဉ္စ-၌ တ-သည် တိဏကဋ္ဌောဒကကို စွဲယူရမည်ဟု သိ။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ)

(ဃ) ၌ ဧတံ သန္ဓာယ မယာ ဘာသိတံ-ဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် တေသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတံ-ဟူသော ရှေ့ဝါကျ၌ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတံ သုံးပုဒ်ကို တဉ္စ ခေါ် အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ-ဟူသော နောက်ဝါကျသို့လည်း အနက်ပေးရမည်ဟု သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ဂ။ တုမှာဒိသာနံ/တုမှာဂိသာနံ ။ ။ တုမှပုဒ် ဒိသဓာတ်+ကိပ္ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောကြောင့်၎င်း။ မှ-၏ အ-ကို ဒိယပြု၍ပြီးသောကြောင့်၎င်း တုမှာဒိသာနံ-ပါဠိသင့်။

ဒိသဿ ဒကာရော ရကာရမာပဇ္ဇတေ-ဟု ဒိသ-၏ ဒ-အက္ခရာသည် ရ-အဖြစ်သို့ အချို့ ရောက်နိုင်၏ဟု ဆိုသောကြောင့် တုမှာဂိသာနံ-ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

➤ င။ ဧတသံ မယာ သန္ဓာယ ဘာသိတံ-ဟူသောနည်းသည် အစဉ်တည်လျက် တဉ္စ ခေါ် အရညေ အပရိဂ္ဂဟိတံ-ဟူသော နောက်ဝါကျသို့လည်းလိုက်၍ ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် အာဒိဒိပကနည်း။

တဉ္စ ဧဝါ အရဇည အမရိစ္ဆတိတံ-ဟူသော နည်းသည် တဉ္စ၊ထို မြက်ထင်းရေကိုလည်း။အရညေ၊တော၌။အပရိဂ္ဂဟိတံ၊မသိမ်းပိုက်အပ်သော မြက် ထင်း ရေကို။သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်၍။မယာ၊သည်။ဘာသိတံ၊ပြီ။ဤသို့ သန္ဓာယ မယာ ဘာသိတံ သဒ္ဓါလိုက်သဖြင့် သိအပ်သော အနက်ရှိသောကြောင့် အဓိကာရနည်း မည်၏။/

သန္ဓာယ မယာ ဘာသိတံ သဒ္ဓါကို လည်၍ယူသဖြင့် သိအပ်သော အနက်ရှိသောကြောင့် အာဂုတ္တိနည်းမည်၏။

ကုက္ကုစ္စာယန္တာနံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဝိနယကုက္ကုစ္စ နိဝရဏကုက္ကုစ္စ အသံယတကုက္ကုစ္စ ရှိသူတို့၏ “ကုက္ကုစ္စာယန္တာနံ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝိနယကုက္ကုစ္စ

ရှိသူ (သမဏဗြာဟ္မဏ)တို့၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။/

အတူဖြစ်သော နိဝရဏကုက္ကုစ္စရှိသူတို့၏ “**ဣဇ္ဈာယန္တာနံ**” ဟူသောအမည်ကို အတူ ရှိသော ဝိနယကုက္ကုစ္စရှိသော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့၌တင်-- သဒိသူပစာ။ ရှဋ်နည်း။

သမဏဗြာဟ္မဏ-၌ သမဏ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပဗ္ဗဇိတမတ္တသမဏ၊ သမိတ ပါပသမဏ-တို့၏ “သမဏ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သမိတပါပသမဏ၌ တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ဗြာဟ္မဏ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဇာတိဗြာဟ္မဏ၊ ဗာဟိတ ပါပ ဗြာဟ္မဏတို့၏ “ဗြာဟ္မဏ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဗာဟိတပါပဗြာဟ္မဏ-၌တင်-- ဧက ဒေသျှပစာ။ ရှဋ်နည်း။

တိဏကဓဇ္ဈာဒက-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပရိဂ္ဂဟိတ၊ အပရိဂ္ဂဟိတ တိဏကဓဇ္ဈာ ဒက-တို့၏ “တိဏကဓဇ္ဈာဒက”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အပရိဂ္ဂဟိတ တိဏ ကဓဇ္ဈာဒက၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ရှဋ်နည်း။

➤ ၁၀။ ဘာသိတံ-၌ ဘာသဓာတ်အရ ဒိန္နုညေဝ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ တိဏ ကဓဇ္ဈာဒက ပရိဘူဠု-ဟူသော စကားကို ပြောဆိုသော ဗိဒ္ဓိသာရမင်း၏ သန္တာန်၌ ပြော ဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဣဇ္ဈာယန္တာနံ-အရ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ် ကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ပါကျ [၂၅]

(က) လောမေန တွံ မူဇတ္တာသိတိတ္ထေ လောမဗိဝလောမံ။ (ခ) ကံယန တံ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂံ။ (ဂ) ဝေမေဝ တွံ ဣမဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဝေဝနန္နာရဟော။

(ဃ) ယသ္မာ ပန အရဟဒ္ဓဓော သန္တိ အဝဇ္ဇရုပေါ။ (င) တဿ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ယ ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂဘူတံ အရဟဒ္ဓဓံ ဓာရေသိ။ (စ) တသ္မာ တွံ ဣမိနာ ပဗ္ဗဇ္ဇာလိင်္ဂလောမေန ငွေကော ဝိယဝိညုပုရိသမာဂမ္ပမုတ္တာသိတိ။ (ဋ။ ၂၅။ မအူတ၊ ၃၂၀။ ဘာသာဋီ၊ ၅၂၀)

➤ ၂။ (ခ) သို့/ အနုဿနံ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် လောမေန-၌ လောမ-သဒ္ဓါသည် မုချသဒ္ဓါ မဟုတ်၊ သဒိသူပစာသဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကို (ဝါ) ဥပမာတဒ္ဓိတ်၏အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြ တော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း သဒိသူပစာ (ဝါ) ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဖြစ်သော လောမ-အရ ကို ကိုယ်တိုင် ပုစ္ဆာထုတ်၍ အဖြေကို ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဗျာဓိရောဓာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် အရှင်ဘုရားသည် ခိုးမှုကို ပြုအပ်သောကြောင့် သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကို ထိုက်၏ဟု ဗိဒ္ဓိသာရမင်း လျှောက်ထား အပ်သည်ကို ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကို ထိုက်သည်ဖြစ်အံ့ ဗိဒ္ဓိသာရ မင်းသည် အရှင်ဓနိယကို သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကို ပြု၏ဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော

အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၆) ဆို/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် အရဟန္တာကို သူတော်ကောင်းတို့သည် မသတ် အပ်သော သဘောရှိ၏-ဟု ဗိမ္ဗိသာရမင်း အလိုကို ဖွင့်ဆို၏။ ထိုသို့ပင် ဖွင့်ဆိုအပ်ပါ သော်လည်း အရှင်ဓနိယသည် ခိုးမှုကိုလွန်ကျူးသောကြောင့် သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကို ထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် အရှင်ဓနိယသည် သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်း ကို လွတ်မြောက်ရပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (c+စ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကထေတုကမုတာပုစ္ဆာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိနာကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။/ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒနာပက္ခကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ဥပ မေယျ။/ဥပမာနအဖို့မှတစ်ပါး ဥပမေယျကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ ကာရဏ။ (င) ဝါကျာရမ္မ။ (စ) ဖလဝါကျ။

စာစစ် ။ ။ ဣမဿ ကမ္မဿ-ကား ၎င်း--ကြောင့် ကတတ္တာ-ဝယ် တွ-၌ သမ္ပန်/ သမ္ပန္နိ။ ကို--ကြောင့် ကတ-၌ ကမ္မ/ကမ္မိ။ ဝါစွ/ဝါစက စပ်။

➤ ၄။ လူယတေတိ လောမော။ လုနိတဗ္ဗော ဆိန္နိတဗ္ဗောတိ ဇလောဇမာ။
လုဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား နှုတ်ရိတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပြုစီသည် မုချ။ ကမ္မဌကား အမွှေး၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ မ-ပစ္စည်း အရ ထို-သော အမွှေးရ၏။ ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း လောမ-သဒ္ဓါသည် သဒ္ဓါသု ပစာဖြစ်သောကြောင့် အမွှေးနှင့်တူသော ပဗ္ဗလ္လိင်္ဂ-ဟူသော သင်္ကန်းရ၏။

လောမမိဝ ဇလောမံ။ လောမ-အရ ပကတိအမွှေးသည် မုချ။ ယင်း၏ ပဗ္ဗလ္လိင်္ဂ-ဟူ သော သင်္ကန်းနှင့် သဒ္ဓါသ သဒ္ဓါသီ စပ် ဌာန။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော သင်္ကန်းရ၏။

ပဗ္ဗလ္လသဒ္ဓါတံ လိင်္ဂံ ပဗ္ဗလ္လိင်္ဂံ။ ပဗ္ဗလ္လ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ ရှင် ရဟန်းဟုဆို အပ်သော သမ္ဘာဝနာဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အသွင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ရှင် ရဟန်း အသွင်ရ၏။

န ဟညတေတိ အဝဇ္ဈော။ အဝဇ္ဈော ရှုပ် ယဿာတိ အဝဇ္ဈန္တမိ။ ပုဒ်လုံးအရ မသတ်ထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောသည် မုချ။ ထို-၏ အရဟန္တာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး/ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော မသတ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော သဘောရှိသော အရဟန္တာ ရ၏။

ဝဇောစ ပဗ္ဗနဉ္စ ဝဇောနန္တံ။ တံ အရဟတိတံ ဝဇောနန္တံနာရတော။ * အရဟန္တာနံ ဇလော အရဟန္တာဇော။ * ပဗ္ဗလ္လိင်္ဂံ ဟုတွာ ဘူတော ပဗ္ဗလ္လိင်္ဂံဘူတော။ * ပဗ္ဗလ္လိင်္ဂံ တံ လောမဉ္စာတိ ပဗ္ဗလ္လိင်္ဂလောမံ။

➤ ၆။ (က) ၌ လောမမိဝ-ဖြင့် လောမေန-၌ လောမပုဒ်ကို လောမမိဝ လောမံ- ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣပစ္စည်း ဥပမာတဒ္ဓိတ်အနက်၌

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

သက်-- ၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။/လောမ-သဒ္ဓါသည် ပကတိအမွှေးကို ယူရသော မုချသဒ္ဓါ မဟုတ်၊ သဒ္ဓိသုပစာသဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၈) ဖြင့် လောမ-အရ ပကတိအမွှေးကို မယူရ သဒ္ဓိသုပစာအားဖြင့် ရဟန်းအဖြစ် ဟု ဆိုအပ်သော အသွင်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➤ ၇။ လောမဓိဝ/ဧရာမဓိဝ ။ ။ လောမံ တနုရုဟံ ရောမံ (ဓာန်) လူ ဆောဒနေ ဝဗ္ဗမာနံ လူယတေတိ လောမံ၊ မော။ လူ ဆောဒနေ၊ မော၊ လဿ ရတ္တံ၊ ရောမံ (ဓာန်ဋီ) တို့ကိုထောက်၍ လောမံ-နှင့် ရောမံ သဒ္ဓါတို့သည် ပရိယာယ် ဝေဝုဇ်ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်း၊ လူဓာတ်+မပစ္စည်း၊ လူ-၌ ဦးကို ဩပြု၊ လ-ကို ရ-ပြုလျှင် ရောမံ၊ ရ-မပြုလျှင် လောမံ-ဟု ပြီးသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်ပါသည်။

ဝိညုပုရိသံ/ဝိညုပုရိသံ/ဝိညုပုရိသံ ။ ။ သမာသ်အလယ်သို့ ရောက်သော ဦးကို ဥရဿပြု၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ သမာသ်နှင့် ဝါကျသာ ထူး၍ အနက်ထူးမရှိသော ကြောင့်၎င်း ဝိညုပုရိသံ/ဝိညုပုရိသံ-ပါဌ်တို့ သင့်ပါသည်။

ပဗ္ဗဇ္ဇိတ/ပဗ္ဗဇ္ဇိတ ။ ။ ဇ-ကား ခွေဘော်ဌာန မဟုတ်သောကြောင့် ပဗ္ဗဇ္ဇိတ-သင့်။

ယံ ပဗ္ဗဇ္ဇလိင်္ဂဘူတံ/ပဗ္ဗဇ္ဇလိင်္ဂဘူတံ ။ ။ အရဟဒ္ဓဇော သဒ္ဓိ အဝဇ္ဈရူပေါ-ကို ငဲ့ သောကြောင့် ဟေဌာပေက္ခာအနက်ရှိသော ယံပဗ္ဗဇ္ဇလိင်္ဂဘူတံ-ပါဌ်သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အရဟဒ္ဓဇ-ကား အတူဖြစ်သော တံခွန်၏ “ဇေ”ဟူသောအမည်ကို အတူ ရှိသော သင်္ကန်း၌တင်--သဒ္ဓိသုပစာ။/အတူဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ တံခွန်သဖွယ် ဖြစ်သော သင်္ကန်း၏ “အရဟဒ္ဓဇ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော ရှင်ဇနိယ သင်္ကန်း ၌တင်--သဒ္ဓိသုပစာ။ (ယံ ပဗ္ဗဇ္ဇလိင်္ဂဘူတံ အရဟဒ္ဓဇံ ဓာရေသိ-ရူ)

ဌာနိဖြစ်သော သင်္ကန်း၏ “အရဟဒ္ဓဇ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော သင်္ကန်း ကို ဆောင်သော အရှင်ဇနိယ၌တင်-- ဌာနုပစာ။အဝိနာဘာဝနည်း။(အဝဇ္ဈရူပေါ-ရူ)

ဇလာမဓမ္မံ ဗွံ မုဇ္ဈာသိ- ကား အတူဖြစ်သော အမွှေး၏ “လောမ”ဟူသောအမည် ကို အတူရှိသော ရဟန်းအသွင်၌တင်-- သဒ္ဓိသုပစာ။ ရှဋ်နည်း။

➤ ၉။ ဣမဿ ကမ္မဿ-အရ အဘိန္နာဒါနစေတနာကိုယူ။

ပါကျ [၂၆]

(က) မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တိတိ ရမညာ ပရိသတိ ဘာသမာနဿ သံမုခါဝ ပရမုခါဝ သုတွာ တတ္ထတတ္ထမနဿာဥဇ္ဈာယန္တိ။ (ခ) အဝဇ္ဈာယန္တိ။ (ဂ) အဝဇ္ဈာနန္ဒာ တံ ဧာယန္တိ ဩလောကေန္တိ။ (ဃ) လာမကတောဝါဝိဇ္ဇန္တိတိ အတ္ထော။ (င) ဝိဗျန္တိတိ တဿ အဝဇ္ဈာ ကထေန္တိပကာသေန္တိ။ (စ) ဝိပါဓေန္တိတိဝိတ္ထာရိကံကမရာန္တိ။သဗ္ဗတ္ထပတ္ထရန္တိ။(ဇ) အယဝ္ဓအတ္ထော သဒ္ဓိသတ္ထာနသာရေနဝေဝိတဓမ္မော။(ဌ။ ၂၅၆။ မအူတ၊၃၂။ဘာဋီ၊၅၂။)။၁၃၂၃-၃ မေး]

➤ ၁။ (က) မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တိတိ၊-ကား။ပရိသတိ၊ပရိသတိ၌။ဘာသမာနဿ၊ ဆိုသော။ရညော၊မင်း၏။ဝစနံ၊စကားကို။(ကံ) သမ္မုခါစ၊ဗျက်မှောက်မှ၎င်း။ပရမ္ပုခါစ၊ဗျက် ကွယ်မှ၎င်း။သုတွာ၊ကြားကြကုန်၍။တတ္ထ တတ္ထ၊ထိုထို အရပ်၌။မနုဿာ၊လူတို့သည်။ ဥဇ္ဈာယန္တိ၊အယုတ်အားဖြင့် သိကုန်သည်ဖြစ်ကုန်၍ ကြည့်ကြကုန်၏။

➤ ၂။ (က) သိန္နိ/ သိန္နိဇ္ဈာနာဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့သည် ပါဠိ တော်၌ မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တိ-ဟု လျှောက်၏။ လူတို့သည် အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အရပ် ၌ ကဲ့ရဲ့ကြပါသနည်း။ လူတို့သည် အရှင်ဓနိယ၌ (ဝါ) ရဟန်းတို့၌ ပင်ကိုယ်သဘောအား ဖြင့်ပင် ဣဿာနိပင်စက်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ကဲ့ရဲ့အပ်ပါကုန်သလော။ အရပ် ဌာန တစ်ခုတည်း၌သာ ကဲ့ရဲ့အပ်ပါကုန်သလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (က) မိန့်။

ကား-- လူတို့သည် ရှင်ဓနိယ၌ (ဝါ) ရဟန်းတို့၌ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် ဣဿာ နိပင်စက်အပ်သောကြောင့် ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်သည်မဟုတ်။ ပရိသတ်အလယ်၌ မင်း၏ပြောဆို အပ်သော စကားကို ကြားခြင်းကြောင့် တစ်ခုသောအရပ်၌ မကဲ့ရဲ့၊ ထိုထိုအရပ်တို့၌ ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်၏ဟူလို။

(ခ) သိန္နိ/ သိန္နိဇ္ဈာနာဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ ဥပါလိထေရ်သည် ဥဇ္ဈာယန္တိ-ဟု ဆို၏။ ယင်း၌ ဥ သည် ပကတိဥ-ဥပသာရပင် ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ ဥ-ဖြစ်ပါသနည်း။ (ခ) မိန့်။

ကား-ဥဇ္ဈာယန္တိ-၌ ဥ-သည် ပကတိ ဥ-ဥပသာရ မဟုတ်။ အဝ-ဥပသာရ၏ ကာရိယ ဖြစ်သော ဩ၏ ဝိပရိတ်အမည်ရှိသော ဥ-ဖြစ်၏ဟူလို။

(င) သိန္နိ/ သိန္နိဇ္ဈာနာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ဥဇ္ဈာယန္တိ-ကို အဝဇ္ဈာယန္တိ-ဟု ဖွင့် ဆို၏။ ယင်း၌ အဝ-ဥပသာရသည် ဝိယောဂ၊ အဓောဘာဂအနက်တို့ကို ဟောပါသလော အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ ဈေဓာတ်သည် ဒဟန ဉာဏအနက်တို့ကို ဟောပါ သလော။ အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ ဈေဓာတ်သည် အကမ္မကဓာတ် ဖြစ်ပါ သလော။ အဘယ်ဓာတ်ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (င) မိန့်။ ကား-- အဝဇ္ဈာယန္တိ-၌ အဝ-ဥပသာရသည် အဝဇာနန အနက်ကိုဟော၏။ ဈေ- ဓာတ်သည် ဩလောကန အနက်ကို ဟော၏။ ဈေဓာတ်သည် သကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၏ဟူလို။

(ဃ) သိန္နိ/ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် အဝ-ဥပသာရပုဒ်၏ အဝဇာနနအနက်၊ ဈေဓာတ် ၏ ဩလောကနအနက်တို့၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြဆို၏။ အဝ-ဥပသာရသည် အဝဇာနန အနက်၌သာ ဖြစ်ပါသလော။ ဈေဓာတ်သည် ဩလောကန-အနက်၌သာ ဖြစ်ပါသလော။ အဝ-သဒ္ဓါသည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသေးသနည်း။ ဈေဓာတ်သည် အဘယ်အနက် တို့၌ ဖြစ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(ဇ) သိန္နိ/ ဆရာ-သည် (ဂ) စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ဥဇ္ဈာယန္တိ-၌ ဥ-အဝ-ဥပသာရ သည် အဝဇာနန၊ လာမကအနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကို၎င်း၊ ဈေဓာတ်၏ ဩလောကန၊ စိန္တန

အနက်တို့၌ ဖြစ်သည်ကို၎င်း၊ ဒီဇာတ်၏ အဝဏ္ဏကထာ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို၎င်း၊ ပစ်
ဇာတ်၏ ဝိတ္ထာရ အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို၎င်း ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အဝ-သဒ္ဓါသည် တစ်ခု
တည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ “အနေကတ္ထာ ဟိ ဓာတဝေါ” ဟူသည်နှင့်အညီ ဈေဓာတ်
သည် ဩလောကန၊ စိန္တန အနက်၊ ဒီဇာတ်သည် အဝဏ္ဏကထာအနက်၊ ပစ်ဇာတ်သည်
ဝိတ္ထာရအနက်တို့ကိုသာ မဟော၊ အခြားသော ဒဟန၊ ဒီယန၊ ပါက အနက်များစွာကို
လည်း ဟောသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုအလုံးစုံကို အဘယ်နည်းဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း။

➤ ၃။ (ခ) ကား ဥဗ္ဗာယန္တိ၌ ပကတိ ဥ-ဥပသာရပင် ဖြစ်ပါသလော-ဟူသော
စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/ဥ-ဥပသာရ၏ ဂုဇ္ဇတ္ထ
ဖြစ်သော အာဒေသိကာရီကို ဖော်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ (ဂ-ယ) တို့ကား (ခ) ကို ချဲ့
ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် (ယ) ကား အဝဏ္ဏာယန္တိ၌ အဝ-ဥပသာရ၏ အဝ-
ဇာနနအနက်၊ ဈေဓာတ်၏ ဩလောကနအနက်မှတစ်ပါး အဝ-ဥပသာရပုဒ်၏ လာမက
အနက်၊ ဈေဓာတ်၏ စိန္တနအနက်ဟု ဆိုအပ်သော အဖို့တစ်ပါးကိုပြသောကြောင့် ပက္ခ
န္တရ။ (င-စ) ပက္ခန္တရ။ (ဆ) ဝါကျာရမ္မ/ဒဠိကရဏ။

➤ ၄။ ပရိသမန္တတော သေန္တိ အဿန္တိ မရိဇော။ ပရိ-အရ သမန္တတ္တဘောဂုဏ်
ရ၏။ သိဇာတ်အရ ကတ္ထုဋ္ဌကား စုဝေးဆည်းကပ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်း
သော ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဋ္ဌကား ပရိသတ်၏ ပကတူပနိဿ
သတ္တိသည် ဖလူ။ ဇာ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ပရိသတ်ရ၏။

မုခဿ သံ သမ္ပဇီ။/မုခဿ အဘိမုခံ သမ္ပဇီ။

မုခဿ ပရံ ဓရမ္မုစံ။ မုခ-အရ မျက်နှာသည် မုချ။ ထို-၏ မျက်မှောက်အရပ် (ဝါ)
အရှေ့အရပ်နှင့် ဝိသေသန ဝိသေသျှ/ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော
မျက်မှောက်အရပ် (ဝါ) မျက်နှာ၏ အရှေ့အရပ် ရ၏။

ဝဏ္ဏိယတေ ပသံသီယတေတိ ဓဇ္ဇော။ ဝဏ္ဏာဓာတ်အရ ကတ္ထုဋ္ဌကား နှိုးမွှမ်းသော
အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိတိ သောမနဿပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌ
ကား ဂုဏ်ကျေးဇူး၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-အရ ဂုဏ်ကျေးဇူးရ၏။

န ဝဏ္ဏော အဓဇ္ဇော။ န-အရ ဝိရုဒ္ဓဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ယင်း၏ အပြစ်နှင့် ဂုဏ်
ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အပြစ် ရ၏။

မနုနော အပစ္စံ မနုဇဿာ။ (တဒ္ဓိတိ) ကုသလာကုသလံ မနန္တိ ဇာနန္တိတိ မနုဇဿာ။
(ကိတ်) မနော ဥဿာနံ ယေသန္တိ မနုဇဿာ။ (သမာသံ) ဉာသ်ကောကံ (ပ-အုပ်ကြည့်)
ဝိတ္ထာရော ယဿ အတ္တိတိ ဝိတ္ထာရိကော။ (ကျယ်ပြန့်ခြင်းရှိသော အပြစ်)

➤ ၆။ (စ) ဖြင့် ဥဗ္ဗာယန္တိ၌ ဥ-သဒ္ဓါသည် ဥ-ဥပသာရ မဟုတ်။ ဥဂ္ဂတေ သူရိယ
၌ကဲ့သို့ အဝ-ဥပသာရ၏ ကာရိယတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဥပသဂ္ဂလိဂ်ပဓ)

ပါရာဇိကက - ဒုတိယပါရာဇိက

(ဂ) ၌ အဝဇာနန္ဒာ ဈာယန္တိ-ဖြင့် အဝဈာယန္တိ-၌ အဝ-သဒ္ဓါသည် ဝိယောဂ-စသော အနက်ကို မဟော၊ အဓောဘာဂ (ဝါ) အဝမညန အနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ဩလောကေန္တိ-ဖြင့် ဈေ-ဓာတ်သည် ဥဇ္ဈာန, ခုယုန အနက်တို့ကို မဟော၊ ဩလောကနအနက်ကို ဟောသည်ဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)

(ဃ) ၌ လာမကတော-ဖြင့် အဝဇ္ဈာယန္တိ-၌ အ-သဒ္ဓါသည် လာမကအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ)

စိန္တေန္တိ-ဖြင့် အဝဇ္ဈာယန္တိ-၌ ဈေ-ဓာတ်သည် ဥဇ္ဈာန, ခုယုန-စသော အနက်ကို မဟော၊ စိန္တာအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)

(င) ၌ ကထေန္တိ-ဖြင့် ခိယန္တိ-၌ ခိဓာတ်သည် ဤ၌ ကုန်ခြင်း-ခယ အနက်ကို မဟော အနေကတ္တာ ဟိ ဓာတဝေါ-ပရိဘာသာနှင့်အညီ ကထနအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ) တဿ-ဖြင့် အဝဏ္ဏ-ဟူသည် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အဝဏ္ဏမဟုတ်၊ အရှင်ခနိယ၏ အဝဏ္ဏပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ပကာသေန္တိ-ဖြင့် ပြောဆို၏ဟူသည် ထင်ရှားပြခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) ၌ ဝိတ္တာရိကံ ကရောန္တိ-ဖြင့် ဝိပါစေန္တိ-၌ ပစ-ဓာတ်သည် ကျက်ခြင်း, ရင့်ခြင်း အနက်ကို မဟော၊ အကျယ်ချဲ့ခြင်း-ဝိတ္တာရကရဏ အနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ) (တစ်နည်း) ဝိပါစေန္တိ-၌ ဝိ-သဒ္ဓါသည် ဝိသေသ-စသော အနက် ၌ မဖြစ်၊ ဓာတွတ္တာနဝတ္ထက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ပစိ-ဓာတ်သည် ချက်ခြင်းအနက်ကို မဟော၊ ချဲ့ခြင်း-ဝိတ္တာရ အနက်ကို ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) သိစေပါသည်။

သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထရန္တိ-ဖြင့် ကျယ်ပြန့်သည်ကို ပြု၏ဟူသည် အလုံးစုံသော အရပ်၌ ဖြန့်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ခု။ ပရိသတိ/ပရိသတိ ။ ။ တိသဘာ ပရိသာယ-ဟူသော မောဂ္ဂလာန်သုတ်ဖြင့် သို့ဝိဘတ်ကို တိ-ပြု၍ပြီးသောကြောင့် ပရိသတိ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

တိသဘာ ပရိသာယ-ဟူသော နိရုတ္တိဒီပနီ-သုတ်ဖြင့် သို့ဝိဘတ်ကို တိပြု၍ပြီးသောကြောင့် ပရိသတိ-ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

လာမကတောဝါ/လာမကတောဝ ။ ။ အတ္တန္တရဝိကပ်အနက်ရှိသော ဝါကျဖြစ်၍ ယင်းကို ထွန်းပြတတ်သော ဝါသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် လာမကတော ဝါ-သင့်။

ဝိတ္တာရိကံ/ဝိတ္တာရိကံ ။ ။ ဝိတ္တာရော သဗ္ဗာတော အဿ အတ္တိတိ ဝိတ္တာရိကော (အဝဏ္ဏော) သဗ္ဗာတ အဿတ္တိအနက်၌ ဣတ-ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသောကြောင့် ဝိတ္တာရိကံ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

ဝိတ္တာရော အဿ အတ္တိတိ ဝိတ္တာရိကော (အဝဏ္ဏော) နိဗ္ဗိ အဿတ္တိအနက်၌

ဣက-ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသောကြောင့် ဝိတ္တာရိကံ-ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

ဒီယန္တိ/ဒီယန္တိ/ဒီယန္တိ။ ။ ဝိစာတံ၏ ဤ-ကို ဤယပြုက ဒီယန္တိ၊ ဣယုပြုက ဒီယန္တိ၊ ဣယပြုက ဒီယန္တိ အသီးသီး ပြီးနိုင်ကောင်းသောကြောင့် ၃-ပါဠိလုံးသင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ရဇညာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မင်းအားလုံး၏ “ရညာ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝိမ္ဘိသာရမင်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ဥစ္စာယန္တိ-ကား အောက်တန်းစားဟု အသိအမှတ်ပြုလျက် ကြည့်ရှုကြကုန်၏ဟူ၍ ၎င်း၊ အယုတ်သဘော ထုတ်မပြောဘဲတွေးတောကြံစည်ကြကုန်၏ဟူ၎င်း ဤသို့ နှစ်နက် ရကောင်းသောကြောင့် ပဒီပနည်း မည်၏။

မရိဇဇိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော လူအစုအဝေး၏ “ပရိသတိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လူတစ်ဦးစီ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

အဝစ္စာယန္တိ-ကား မထင်ရှားသော ၂-ဥပသာရကို ထင်ရှားသော အဝ-ဥပသာရဖြင့် ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် ဂေါကဏုနည်း။

မနုဿာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော လူအားလုံးတို့၏ “မနုဿာ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ရှင်ခနိယကို ကဲ့ရဲ့ကြသော လူတို့၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

➤ ၉။ ဥစ္စာယန္တိ-၌ ဓာတ် အရ • ကဲ့ရဲ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဣဿာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

မနုဿာ-အရ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

ပါကျ [၂၇]

(၁) ဗြဟ္မစာရိနောတိသေဋ္ဌတရိနော၊ (၂) သာမညန္တိသမဏဘာဝေါ၊

(၃) ဗြဟ္မညန္တိသေဋ္ဌဘာဝေါ၊

(က) ရဇညာ ဓါရုနိတိ အာဒိနိ အာဒိနိ အာဒိယိသတိ တိ အယံ ဥစ္စာယနတ္ထော၊

(ခ) ယံ ပဝနတံ အာဒိနိ အာဒိယိ၊ တံ ဒေသေတံ ရညာ ဒါရုနိ တိ ဝုတ္တံ၊

(ဂ) ဣတိ ဝဝနဘေဒေ အသမ္ပယုစ္ဆေဟိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊

(ဃ) ဝုရာဏဓေါဟာရိဇကော မဟာမဇ္ဈောတိ ဘိက္ခုဘာဝတော ပုရာဏေ ဂဟိကာလေ ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရေနိယုတ္တတ္တာ ဝေါဟာရိဇကော တိ သင်္ဂတော မဟာ အမဇ္ဈော၊

(၄) ၂၅၇။ မအူ၊တ၊၂၃၂။ ဘာသာဇို၊၅၅၂။

➤ ၁။ (၁) ပန၊အနုသန္ဓေကို ဆိုဦးအံ့။ယံ ဧတံ၊အကြင်ဘဏ္ဍာကို၊အဒိန္နံ၊မပေးအပ်ဘဲ၊အာဒိယိ၊ခိုးယူပြီး၊တံ၊ထိုဘဏ္ဍာကို၊ဒေသေတံ၊ပြခြင်းငှာ၊ရညာ ဒါရုနိတိ၊-ဟူ၍။ ဘိက္ခုဟိ၊ရဟန်းတို့သည်။/မနုဿေဟိ၊လူတို့သည်။/သင်္ဂတိကာရေဟိ၊သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့သည်။ (ကတ္တား) ဝုတ္တံ၊ဆိုအပ်ပြီ။

(ဂ) ကုတိဏ္ဍိသို့၊ ဝေဓနဘေဒ-ဧကဝုဉ် ဗဟုဝုဉ်တို့၏ အထူး၌။ (ဝါ) ဒါဇ္ဈနိ-ဟူသော သဒ္ဓါ၊ အဒိန္နံ ဟူသော သဒ္ဓါတို့၏ အထူး၌။ အသမ္မယုန္တေဟိ၊ မတွေဝေကုန်သည်။ ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်၍။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိအပ်၏။

➤ ၂။ (က) ဆည်သို့/ ဆရာ၊ ရဟန်းတို့သည် ကထာ၌ နာမ အာယသ္မာ ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော ရညော ဒါဇ္ဈနိ အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟု ဆိုကြကုန်၏။ အဘယ်သို့ လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် ဒါဇ္ဈနိ-ဟူသော ဗဟုဝုဉ်သည် အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟု ဆိုကြကုန်၏။ အဘယ်သို့လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် ဒါဇ္ဈနိ-ဟူသော ဗဟုဝုဉ်သည် အဒိန္နံ-ဟူသော ဧကဝုဉ်နှင့်အတူ စပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပါသနည်း။ စုဒါကြောင့် (က) စသည်မိန့်။

(စ) သို့/ ဗုဒ္ဓိဇ္ဇကောဒါဒါ။ ဆရာ-သည် ရညော ဒါဇ္ဈနိ အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-၌ အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူသော သဒ္ဓါသည် ဥဗ္ဗာယနအနက်ရှိ၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူ၍သာ ဆိုသင့်၍ ရညော ဒါဇ္ဈနိ-ဟူ၍ မဆိုသင့်သည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အကျိုးငှာ ရညော ဒါဇ္ဈနိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (နိရတ္တကဒေါသ-တင်) စုဒါကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုသန္ဓေ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-သဒ္ဓါသည် ဥဗ္ဗာယန အနက်ရှိ၏။ အဒိန္နံ-အရကို ပြခြင်းငှာ ရညော ဒါဇ္ဈနိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး ၍ ယခုအခါ၌ ယင်းသို့ဆိုသဖြင့် ရအပ်သော အကျိုးကိုပြလိုသော ဆရာသည်/ယင်း ဆိုခဲ့သော စကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်လိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ဝါကျာရမ္မ/အနုသန္ဓေ။ (ဂ) လဒ္ဓဝုဉ်/နိဂုံး။

စာစစ်။ ။ အသမ္မယုန္တေဟိ-ကား တို့သည်--ကြောင့် ဟုတ္တာ-၌ အဝုတ္တကတ္တာ/ အဝုတ္တကတ္တိ စပ်။/မတွေဝေကုန်ဘဲဟု ပေးသောကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ ဝိသေသန/ ဝိသေသျှ စပ်။/တို့သည်--ကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ အဝုတ္တကတ္တာ။ ကတ္တိ စပ်။

အဒိန္နံ-ကား မပေးဘဲ-ဟူ၍ ပေးသောကြောင့် အာဒိယိဿတိ-၌ ကြိယာဝိသေ သန/သျှ စပ်။ အဒိန္နံ-ကား ကို--ကြောင့် အာဒိယိဿတိ-၌ သာမညကံ/ကမ္မိ စပ်။

➤ ၄။ ပုရေ ဘဝေါ ပုဂ္ဂာဇော။ ဝေါဟာရိယတိ ဧတေန နိတိသတ္ထေနာတိ ဧဝါ ဟာဇော။ ဝေါဟာရေ နိယုတ္တော ဧဝါဟာရိဇော။ ပုဂ္ဂာဇော ဝေါဟာရိကော ပုဂ္ဂာဇော ဝေါဟာရိဇော။ ပုဂ္ဂာဇာ-အရ နှေးလူဖြစ်စဉ် အခါကာလသည် မုချ။ ထို၏ တရားသူကြီးနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ နှေးလူဖြစ်စဉ်ကာလ၌ (ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရ၌ ယှဉ်သော) တရားသူကြီးရ၏။

ပုရေ ဘဝေါ ပုဂ္ဂာဇော။ ပုရ-အရ နှေးကာလသည် မုချ။ ထို-၏ လူဖြစ်ရာအခါနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ဇာ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော နှေးဖြစ်သော လူဖြစ်ရာအခါရ၏။ ဥဗ္ဗာယနံ အတ္ထော ဧတဿာတိ ဥဗ္ဗာယနဓတ္ထော။ ပုဒ်လုံးအရ (မပေးအပ်သည်ကို

ခိုးယူဘိသနည်း-ဟု) ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်သည် မုချ။ ထို၏ အဓိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူသော သဒ္ဓါနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို-သော အဓိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူသော သဒ္ဓါရ၏။ * ဥဇ္ဈာယန္တိ ဧတေနာတိ ဥဇ္ဈာယနံ။ (ဥ-ဈေ+ယု) ဥပုဗ္ဗ ဈေဓာတ် အရ ကတ္တုဌကား ကဲ့ရဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ကဲ့ရဲ့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ် သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဌကား ခိုးမှု၏ ပကတုပ/အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ယု-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကဲ့ရဲ့ကြောင်းခိုးမှုရ၏။

ဝစနာနံ ဘေဒေါ ဝစနဓအေခါ။ ဝစန-အရ ဧကဂုဏ် ဗဟုဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကွဲပြားခြင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ဂုဏ်အကွဲအပြားရ၏။

သမ္ပယုန္တိတိ သမ္ပယုန္တိ။ (သံ-မုဟ+ယ-အန္တ) န သမ္ပယုန္တိ ခပဇ္ဈယုန္တိ။

န-အရ ပဋိသေခဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ မတွေဝေကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မတွေဝေကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။

ဝိနိစ္ဆယတိ ဧတေန နိတိသတ္တေနာတိ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိနိစ္ဆယောစ သော ဝေါဟာ ရော စာတိ ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရော။ * ဂိဟိနော ဥပ္ပန္နော ကာလော ဂိဟိကာလော။

> ၆။ (၁) ဝါကျဖြင့် ဗြဟ္မ-သဒ္ဓါသည် သေဌအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) (၂) ဝါကျဖြင့် သာမညံ-၌ ဣပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်-- ၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။ (၃) ဝါကျဖြင့် ဗြဟ္မ-သဒ္ဓါသည် သေဌအနက်ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဗြဟ္မာနံ ဘာဝေါ ဗြဟ္မညံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း ဘာဝ တဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ၌ မဟာအမစ္စော-ဖြင့် မဟာမတ္တ-သဒ္ဓါသည် အမတ်ကြီးအနက်ကို ဟော သတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)/မဟာမတ္တသည် မဟာအမစ္စ၏ ပရိယာယ် တည်းဟု သိစေပါသည်။(ပရိယာယ်ပြ အဘိဓေယျတ္ထ) /မဟာမတ္တ-အရ တရားသူကြီး အမတ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

ဝေါဟာရေ နိယုတ္တတ္တာ-ဖြင့် ဝေါဟာရိကောပုဒ်ကို ဝေါဟာရေ နိယုတ္တော ဝေါဟာ ရိကော-ဟု နိယုတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣကပစ္စည်း နိယုတ္တတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရေ-ဝယ် ဝိနိစ္ဆယ-ဖြင့် ဝေါဟာရိကော-၌ ဝေါဟာရ-သဒ္ဓါသည် ပညတ္တိ ဝါဏိဇ္ဇ အနက်တို့ကိုမဟော၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း နိတိကျမ်းကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဂိဟိကာလေ-ဖြင့် ပုရာဏ-အရ လူဖြစ်ရာအခါ (ဝါ) လူ့ဘဝကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ) ပုရာဏေ-ပုဒ်ကို ဝေါဟာရိ- ကောပုဒ်၌ စပ်ရသောကြောင့် ယင်း ပုရာဏေ ဝေါဟာရိကော-ဖြင့် ပုရာဏေ ဝေါဟာ

(၈) ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝေဓေဒောဒေဝေ-ကေဂုဏ် ဗဟုဂုဏ်တို့၏ အထူး၌။ (၉) ဒါဇ္ဈနိ-ဟူသော သဒ္ဓါ၊ အာဒိန္နံ ဟူသော သဒ္ဓါတို့၏ အထူး၌။ အာသမ္မယုန္တေဟိ၊ မတွေဝေကုန်သည်။ ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်၍။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိအပ်၏။

➤ ၂။ (က) စည်သူ/ ဆရာ၊ ရဟန်းတို့သည် ကထာ၌ နာမ အာယသ္မာ ဓနိယော ကုမ္ဘကာရပုတ္တော ရညော ဒါဇ္ဈနိ အာဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟု ဆိုကြကုန်၏။ အဘယ်သို့ လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် ဒါဇ္ဈနိ-ဟူသော ဗဟုဂုဏ်သည် အာဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟု ဆိုကြကုန်၏။ အဘယ်သို့လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် ဒါဇ္ဈနိ-ဟူသော ဗဟုဂုဏ်သည် အာဒိန္နံ-ဟူသော ကေဂုဏ်နှင့်အတူ စပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (က) စသည်မိန့်။

(စ) သို့/ ဖုတ်ဆရာစောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် ရညော ဒါဇ္ဈနိ အာဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-၌ အာဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူသော သဒ္ဓါသည် ဥဗ္ဗာယနအနက်ရှိ၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင် အာဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ဟူ၍သာ ဆိုသင့်၍ ရညော ဒါဇ္ဈနိ-ဟူ၍ မဆိုသင့်သည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အကျိုးငှာ ရညော ဒါဇ္ဈနိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ (နိရတ္တကဒေါသ-တင်) စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနာယန ။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် အာဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-သဒ္ဓါသည် ဥဗ္ဗာယန အနက်ရှိ၏။ အာဒိန္နံ-အရကို ပြခြင်းငှာ ရညော ဒါဇ္ဈနိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး ၍ ယခုအခါ၌ ယင်းသို့ဆိုသဖြင့် ရအပ်သော အကျိုးကိုပြလိုသော ဆရာသည်/ယင်း ဆိုခဲ့သော စကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်လိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ဝါကျာရမ္မ/အနုသန္ဓေ။ (ဂ) လဒ္ဓဂုဏ်/နိဂုံး။

ဓာစစ် ။ ။ အာသမ္မယုန္တေဟိ-ကား တို့သည်--ကြောင့် ဟုတ္တာ-၌ အဝုတ္တကတ္တာ/ အဝုတ္တကတ္တိ စပ်။/မတွေဝေကုန်ဘဲဟု ပေးသောကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ ဝိသေသန/ ဝိသေသျှ စပ်။/တို့သည်--ကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ အဝုတ္တကတ္တာ၊ ကတ္တိ စပ်။

အာဒိန္နံ-ကား မပေးဘဲ-ဟူ၍ ပေးသောကြောင့် အာဒိယိဿတိ-၌ ကြိယာဝိသေ သန/သျှ စပ်။ အာဒိန္နံ-ကား ကို--ကြောင့် အာဒိယိဿတိ-၌ သာမညကံ/ကမ္မိ စပ်။

➤ ၄။ ပုရေ ဘဝေါ ပုဂျာဇော။ ဝေါဟာရိယတိ ဧတေန နိတိသတ္ထေနာတိ ဧဝါ ဟာဇော။ ဝေါဟာရေ နိယုတ္တော ဧဝါဟာရိဇော။ ပုရာဇော ဝေါဟာရိဇော ပုရာဇာ ဓဝါတာနိဇော။ ပုရာဇာ-အရ နှေးလူဖြစ်စဉ် အခါကာလသည် မုချ။ ထို၏ တရားသူကြီးနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ နှေးလူဖြစ်စဉ်ကာလ၌ (ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရ၌ ယှဉ်သော) တရားသူကြီးရ၏။

ပုရေ ဘဝေါ ပုရာဇော။ ပုရ-အရ နှေးကာလသည် မုချ။ ထို-၏ လူဖြစ်ရာအခါနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ဇာ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော နှေးဖြစ်သော လူဖြစ်ရာအခါရ၏။ ဥဗ္ဗာယနံ အတ္ထော ဧတဿာတိ ဥဗ္ဗာယနဓတ္ထော။ ပုဒ်လုံးအရ (မပေးအပ်သည်ကို

ဦးယုဘိသနည်း-ဟု) ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်သည် မုချ။ ထို၏ အဒိန္နံ အာဒိယံသုတိ-ဟူသော သဒ္ဓါနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို-သော အဒိန္နံ အာဒိယံသုတိ-ဟူသော သဒ္ဓါရ၏။ * ဥဗ္ဗာယန္တိ ဧတေနာတိ ဥဗ္ဗာယနံ။ (ဥ-ဈေး+ယု) ဥပုဗ္ဗ ဈေးဓာတ် အရ ကတ္တုဌကား ကဲ့ရဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ကဲ့ရဲ့သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ် သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဌကား နိုးမှု၏ ပကတပ/အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ယု-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကဲ့ရဲ့ကြောင်းနိုးမှုရ၏။

ဝစနာနံ ဘေဒေါ ဝစနဓာဝစ။ ဝစန-အရ ဧကဂုဏ် ဗဟုဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကွဲပြားခြင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ဂုဏ်အကွဲအပြားရ၏။

သမ္ပယုန္တိတိ သမ္ပယုန္တာ။ (သံ-မုဟ+ယ-အန္တ) န သမ္ပယုန္တာ ဝေသမ္ပယုန္တာ။

န-အရ ပဋိသေခဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ မတွေဝေကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မတွေဝေကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ရ၏။

ဝိနိစ္ဆယတိ ဧတေန နိတိသတ္တေနာတိ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိနိစ္ဆယောစ သော ဝေါဟာ ရော ဓာတိ ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရော။ * ဂိဟိနော ဥပ္ပန္နော ကာလော ဂိဟိကာလော။

> ၆။ (၁) ဝါကျဖြင့် ဗြဟ္မ-သဒ္ဓါသည် သေဌအနက်ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) (၂) ဝါကျဖြင့် သာမညံ-၌ ဣပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတိအနက်၌ သက်-- ၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတိပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။ (၃) ဝါကျဖြင့် ဗြဟ္မ-သဒ္ဓါသည် သေဌအနက်ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဗြဟ္မနံ ဘာဝေါ ဗြဟ္မညံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတိပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း ဘာဝ တဒ္ဓိတိအနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ၌ မဟာအမဇ္ဈော-ဖြင့် မဟာမတ္တ-သဒ္ဓါသည် အမတ်ကြီးအနက်ကို ဟော သတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)/မဟာမတ္တသည် မဟာအမဇ္ဈ၏ ပရိယာယ် တည်းဟု သိစေပါသည်။(ပရိယာယ်ပြ အဘိဓေယျတ္ထ) /မဟာမတ္တ-အရ တရားသူကြီး အမတ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

ဝေါဟာရေ နိယုတ္တတ္တာ-ဖြင့် ဝေါဟာရိကောပုဒ်ကို ဝေါဟာရေ နိယုတ္တော ဝေါဟာ ရိကော-ဟု နိယုတ္တတဒ္ဓိတိ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣကပစ္စည်း နိယုတ္တတဒ္ဓိတိ အနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဝိနိစ္ဆယဝေါဟာရေ-ဝယ် ဝိနိစ္ဆယ-ဖြင့် ဝေါဟာရိကော-၌ ဝေါဟာရ-သဒ္ဓါသည် ပညတ္ထိ ဝါဏိဇ္ဇ အနက်တို့ကိုမဟော။ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း နိတိကျမ်းကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဂိဟိကာလေ-ဖြင့် ပုရာဏ-အရ လူဖြစ်ရာအခါ (ဝါ) လူ့ဘဝကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ) ပုရာဏ-ပုဒ်ကို ဝေါဟာရိ- ကောပုဒ်၌ စပ်ရသောကြောင့် ယင်း ပုရာဏေ ဝေါဟာရိကော-ဖြင့် ပုရာဏေ ဝေါဟာ

ရိက္ခာ ပုရာဏဝေါဟာရိက္ခာ-ဟု သတ္တမိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

➤ ၃။ ဝိတိကာလေ/ဝိတိကာလေ ။ ။ ဂေဟံ အဿ အတ္တိတိ ဂိဟိံ၊ ဂေဟပုဒ်+ ဤပစ္စည်း၊ အဿတ္တိ တဒ္ဓိတိ။ ဂေဟဿေကာရော အကာရံ ဣကာရဉ္စ သမာသတဒ္ဓိတေသု (နိတိ၊ သုတ္တ) သုတ်ဖြင့် တဒ္ဓိတ်အရာ၌ ဂေဟ-မှ ဧ-ကို ဣပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် ဂိဟိကာလေ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဝိတိကာလေ/ဝိတိကာလေ ။ ။ ဂေဟံ အဿ အတ္တိတိ ဂိဟိံ၊ ဂိဟိနော ဥပ္ပန္နော ကာလော ဂိဟိကာလော-ဟု ဝစနတ္ထပြု။ သမာသံအလယ်၌ ဤ-ကို ဣ-ရဿပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ရဿဖြင့် ဂိဟိကာလေ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

မဟာအမစ္စော/မဟာမစ္စော ။ ။ ယတ္ထ သန္တိတော သရော အတ္တံ ဒီပေတိ၊ တတ္ထ န သန္တိ-ဟူသော နိတိသုတ်အရ အနက်ဖျက်မည့်နေရာ၌ သန္တိ မစပ်အပ်၊ ထို့ကြောင့် မဟာအမစ္စော-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ပုရာဏေ/ပေါရာဏေ ။ ။ ပုရာတော ဧကော။ (သုတ်) တာတ ဘဝေါတိ အတ္ထေ ပုရသဒ္ဓမ္မာ ဧကော တနောစ ဟောန္တိ။ ပုရေ ဘဝေါ ပုရာဏော၊ ဣဓ ဧကော အနုပန္နော န ဟောတိ၊ ပေါရာဏော ဝါ၊ ပုရာတနော။ (နိရုတ္တိဒီပနီ) ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိသင့်။

➤ ၈။ မဟာမစ္စော-ကား အမတ်ကြီးဟူသော ရှေ့၌ ဖြစ်ဘူးသော အလားအားဖြင့် ရဟန်းဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌လည်း “မဟာမစ္စော”ဟူ၍ပင် ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်း မည်၏။/အပေါင်းဖြစ်သော အမတ်အားလုံးတို့၏ “မဟာမစ္စ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တရားသူကြီးအမတ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

မဟာအမစ္စော/ခေါဟာရိဓကာ-တို့လည်း နည်းတူ။

ဥဇ္ဈာယနစ္စော-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဥဇ္ဈာယနတ္ထကို ဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော ဒိယျနတ္ထ ဝိပါသနတ္ထ-တို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဧကဒေသျှပစာ။ ဥပလက္ခဏာနည်း။

အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော အဒိန္နဒါန၏ “အဒိန္နံ အာဒိယိဿတိ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ကဲ့ရဲ့ခြင်း ဥဇ္ဈာယနတ္ထ၌တင်-- ကာရဏေ။

➤ ၁၀။ ဝုဇ္ဈံ-၌ ဓာတ်အရ ပြောဆိုကဲ့ရဲ့ကုန်သော ရဟန်းတို့၏ သန္တာန်၌ မေတ္တာကရုဏာ ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ စိတ္တပျိုဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၂၈]

- (က) တတ္ထ မာဂစဇာတိ မဂဓာနံ ဣဿရော၊ (ခ) ဧသနိဓေသောတိ သေနာယ သပ္ပန္နော၊
- (ဂ) ဓိဒ္ဓိသာစရာတိ တဿ နာမံ၊ (ဃ) ပဗ္ဗာဇဇေ ဓါတိ ရဋ္ဌတော နိက္ခာမေတိ၊
- (င) ဧသသမေတ္တ ဥတ္တာနတ္ထမေ၊ (ဇ) ၂၅၈။ မဒ္ဓူတ၊ ၃၂၅။ ဘာသာဋီ(၅၇၂၅)

➤ ၂။ (က) သို့/ ဝိပဿနာစာအုပ် ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ မာဂဓော သေနိယော စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ မာဂဓော-၌ မဂဓပုဒ်+ဏပစ္စည်း၊ ယင်း ဏပစ္စည်းသည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ အဿနိဝါသ-စသော အနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အကယ်၍ အဿနိဝါသ-စသော အနက်၌ဖြစ်ခဲ့သော် အတိဗျာပိတ ဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုစဲကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) သို့/ စာအုပ် ။ ။ ဆရာ-သည် (က) စသော ဝါကျတို့ဖြင့် မာဂဓ၊ သေနိယ၊ ဝိပဿနာ ပဗ္ဗာဇေတိဝါ-ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ကြွင်းသောပုဒ်တို့၏ အနက် ကို မဖွင့်ဆိုပြီလော။ ကြွင်းသောပုဒ်တို့၏ အနက်ကို အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုစဲကြောင့် (ခ) မိန့်။

➤ ၃။ (က-ခ-ဂ-ဃ) ပက္ခန္ဓာရ၊ (င) ဝါကျာရဗ္ဗ။ စာစစ် ။ ။ သေနာယ-ကား နှင့်--ကြောင့် သမ္ပန္နော-၌ သဟာဒိယောဂ/သဟာဒိယောဂဝန္တ စပ်။

➤ ၄။ ဝိယတေတိ မိန္ဒံ။ ဝိပိ အဿ အတ္တိတိ မိန္ဒိ။ ဝိပိစ သော သာရောဓာတိ မိန္ဒိသာစရာ။ သာရ-အရ ကောင်းခြင်းဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ရွှေနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ကောင်းသော ရွှေ ရ၏။

သာရော ဝိပိ မိန္ဒိသာဓရာ။ ဝိပိသာရော ဝိယာတိ မိန္ဒိသာစရာ။ ဝိပိသာရ-အရ ကောင်းသောရွှေသည် မုချ။ ထို--၏ ကောင်းသော ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိ သော ဝိပိသာရမင်းနှင့် သဒိသ သဒိသိ စပ် ဌာန။ ဏ-ပစ္စည်းအရ ဝိပိသာရမင်း ရ၏။

ဥဂ္ဂတော တာနော ယဿာတိ ဥတ္တာနော။ ဥတ္တာနော အတ္ထော ယဿာတိ ဥတ္တာ နုတ္တံ။ ပုဒ်လုံးအရ ပေါ်လွင်သောအနက်သည် မုချ။ ထို-၏ ကြွင်းသောပုဒ်နှင့် ဝါစု-ဝါစက စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ပေါ်လွင်သောအနက်ရှိသော ပုဒ်ရ၏။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် မဂဓာနံ ဣဿရော မာဂဓော-ဟု ဣဿရတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု ရ--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဏပစ္စည်း၏ ဣဿရအနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေ။

(ခ) ဖြင့် သေနိကော-ပုဒ်ကို သေနာ အဿ အတ္တိတိ သေနိကော-ဟု အဿတ္တိ တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣဏပစ္စည်း၏ အဿတ္တိအနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် ဝိပိသာရော-ဟူသော သဒ္ဓါသည် ဂုဏ-သဒ္ဓါ မဟုတ်၊ နာမ-သဒ္ဓါ၏ အဖြစ် ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ/နာမလိင်္ဂတ္ထ)

(ဃ) ၌ နိက္ခာမေတိ-ဖြင့် ပဗ္ဗာဇေတိ-၌ ပပုဗ္ဗ ဝဇေတိ၏ ဂတိအနက်ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) ပ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္ထက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ရဋ္ဌတော-ဖြင့် ထွက်သွားစေ၏ဟူသည် တိုင်းမှ ထွက်သွားစေခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၃။ သေနိယော/သေနိကော ။ ။ သေနာ အဿ အတ္ထိတိ သေနိကော၊ သေနိကောယေဝ သေနိယော-ဟု သာရတ္ထ၌ ဆိုသောကြောင့် သေနိယော-သင့်ပါသည်။

ဗိမ္ဗိသာရော/ဗိမ္ဗိသာရော ။ ။ ဗိမ္ဗိတိ သုဝဏ္ဏံ၊ တသ္မာ သာရဝဏ္ဏသဒိသဝဏ္ဏတာယ ဗိမ္ဗိသာရောတိ ဝုစ္စတိ-ဟူ၍ သာရတ္ထ၌ ဆိုသောကြောင့် ဗိမ္ဗိသာရော-သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ မဂဓာနံ-ကား ဌာနဖြစ်သော မဂဓတိုင်း၏ “မဂဓာနံ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော တိုင်းသူ တိုင်းသားတို့၌တင်-- ဌာနပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။/မဂဓတိုင်းနှင့် မဂဓတိုင်းသူ တိုင်းသားတို့ မကွဲပြားဘဲ ကွဲပြားသကဲ့သို့ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘောဒပစာ၊ အဘောဒနည်း။ ဗိမ္ဗိသာရော-ကား အတူဖြစ်သော ရွှေ၏ “ဗိမ္ဗိသာရ”ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော မင်း၌တင်--သဒိသုပစာ၊ ရုဇ္ဇိနည်း။

➤ ၁၀။ နိက္ခာမဓဇိ-အရ ဒေါသပြဌာန်းသော ဒေါသမုတ္တုပ္ပါဒ်ယူ။

ပါကျ [၂၉]

(က) ပဉ္စမာသကော ဝါဓဇါတိတဒါရာဇဂဟေဝိသတိမာသကောကဟာပကော ဟောတိ၊ တသ္မာ ပဉ္စမာသကော ပါဓဇါ။ (ခ) ဧတေန လက္ခဏေန သဗ္ဗနေပဒေသု ကဟာပကဿ ဝတုတ္ထော ဘာဂေါ “ပါဓဇိ”တိဝေဒိတဗ္ဗော။ (ဂ-၁) သောစခေါ ပေါရာကဿ နိလကဟာပကဿဝသေန။ (ဂ-၂) န ကုတရေသံရုဒြဒိမကာဒိနိ။ (ဃ) တေနဟိ ဝါဒေန အတိတပုဒ္ဓိပိပါရာဇိကံပညပေသံ၊ အနာဂတာပိ ပညပေသန္တိ။ (င-၁) သဗ္ဗပုဒ္ဓိနဂ္ဂိ ပါရာဇိကဝတ္ထုဂ္ဂိဝါပါရာဇိကေဝါနာနတ္ထံနတ္ထိ။ (င-၂) ကုမာနေဝ စတ္တာရိပါရာဇိကဝတ္ထုနိ၊ ကုမာနေဝ စတ္တာရိပါရာဇိကာနိ၊ ကုတောဉိနိဝါအတိရေဂံဝါနတ္ထိ။

(၄။ ၂၅။ မအူ၊ တ၊ ၃၂၅။ ဘာသာဋီ၊ ၅၂၆။)

➤ ၂။ (က) ခဉ္စိ/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ပဉ္စမာသကော ပါဒေါ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် ငါးပဲသည် ပါဒ-တမတ် ဖြစ်ပါသနည်း။ ငါးပဲအောက် လေးပဲ-စသည်သည်၎င်း၊ ငါးပဲအထက် ခြောက်ပဲ စသည်သည်၎င်း ပဒ ဖြစ်ရာကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) ခဉ္စိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ရှင်ခနိယ၏ သစ်ခိုးယူရာ ထိုအချိန်အခါက ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ ပဲနှစ်ဆယ်သည် တစ်ကျပ်ဖြစ်သောကြောင့် ငါးပဲသည် တပါဒမည်သောဟု ဆို၏။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌သာ [ပဲနှစ်ဆယ်သည် တစ်ကျပ်ဟူသော အမှတ်အသားဖြင့် (ဂါ) ငါးပဲသည် တပါဒမည်၏ဟူသော အမှတ်အသားဖြင့်] တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့ကို ဟပါဒဟူ၍ သိအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခဉ္စိ/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ဤ လက္ခဏာအမှတ်အသားဖြင့် အလုံးစုံသော ဇနပုဒ်တို့၌ တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့ကို တပါဒဟူ၍ သိအပ်သောဟု ဆို၏။ ယင်း တစ်

ကျပ်၏ လေးဖို့ တဖို့ကို အဘယ်၏အစွမ်းဖြင့် တစ်ပါးဟူ၍ သိအပ်ပါသနည်း။ ရုဒြဒါ-
မက အသပြာ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်ပင် သိအပ်ပါသလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဂ-၂) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ-၁) ဖြင့် အနုယအားဖြင့် ပါဒအဆုံးအဖြတ်ကို
ပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဗျတ်ဇေကအားဖြင့် ယင်းပါဒအဆုံးအဖြတ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဂ-၂) မိန့်

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဤသိက္ခာပုဒ်၌ ယူသင့်သော ပါဒကို ပြပြီး
၍ ယခုအခါ၌ ၎င်းပါဒကို ယူခြင်း၌ အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဤသိက္ခာပုဒ်၌ ယူသင့်သော ပါဒအဆုံးအဖြတ်ကို ပြ
ပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ပြီးစေခြင်းငှာ (ဂါ) မြမြစေ
ခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ရှေး၌ဖြစ်သော နီလကဟာပဏ၏ အစွမ်းဖြင့်
သာ ပါဒဟူ၍ သိအပ်၏။ ရုဒြဒါမက စသည်၏အစွမ်းဖြင့် မသိအပ်ဟု ဆို၏။ အဘယ်
ကြောင့် ရှေး၌ဖြစ်သော နီလကဟာပဏ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ပါဒ-ဟူ၍ သိအပ်ပါသနည်း
နီလကဟာပဏနှင့် ရုဒြဒါမ-စသော ကဟာပဏတို့သည် ကဟာပဏချင်း တူကြသည်
မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။ [ထိုနီလကဟာပဏ၏ လေးဖို့တဖို့ဖြစ်သော ပါဒ-
ဖြင့် ပွင့်တော်မူခဲ့ဖြစ်သော ဤမြတ်စွာဘုရားသည်သာ ပါရာဇိကအာပတ်ကို ပညတ်
တော်မူပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားရမည်နည်း။]

(င) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် ပညတ်တော်မူကြကုန်လတ်-ဟု ပြဆိုပြီး၍
ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြစေ ပြီးစေခြင်းငှာ (င) မိန့်။

(င-၁) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် ပေါရာဏ နီလကဟာပဏဖြင့် ပွင့်တော်မူပြီး
ပွင့်တော်မူလတ် ဘုရားရှင်တို့သည် ပါရာဇိကကို ပညတ်ပြီး ပညတ်လတ်-ဟု ဖွင့်ပြတော်
၏။ ထိုဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်ရာကာလ၌ လူတို့၏အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော ရွှေတို့၏ တန်ဖိုး
ပမာဏသည် မတူထူးခြား ကွဲပြားရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်
ကြောင့် ပေါရာဏ နီလကဟာပဏဖြင့် အတိတ် အနာဂတ် ဘုရားရှင်တို့သည် ပါရာဇိက
အာပတ်ကို ပညတ်ပြီး ပညတ်လတ်ဟု ဖွင့်အပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (င-၁) မိန့်။

(င-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (င-၁) ဖြင့် အလုံးစုံသော ဘုရားရှင်တို့အား ပါရာဇိက
ဝတ္ထု ပါရာဇိကအာပတ်တို့၌ ထူးခြားမှုမရှိဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထိုစကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါ
အံ့နည်း။ အလုံးစုံသော ဘုရားရှင်တို့သည် ပါရမီဖြည့်ရာကာလ၊ ပွင့်ရာကာလ၊ သက်
တမ်း စသည်တို့ မတူထူးခြားကွဲပြား၍ ပါရာဇိကဝတ္ထု ပါရာဇိကအာပတ်တို့သည် ကွဲ
ပြား ခြားနားရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (င-၂) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ-ဂ) ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) ကာရဏ။/ဒဠိ။/ဝါကျာရမ္မ။ (င) ကာရဏ။ ထို
တွင် (င-၂) ကား ပါရာဇိကဝတ္ထုနှင့် ပါရာဇိကသရုပ်ကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။

စာစပ် ။ ။ ဣတော-ကား တို့အောက်--ကြောင့် ဦးနံ ဝါ-၌ ဝိဘတ္တ အပါဒါနံ/ ဣတော-ကား တို့ထက်--ကြောင့် အတိရေကံဝါ-၌ ဝိဘတ္တအပါဒါနံ+အပါဒိ စပ်။

➤ ၄။ ဣလတိ ကမ္မတိတိ ဇလော။ နတ္ထိ ဇလော(ဒေါသော) ဧတဿ ကဟာပဏ သာတိ နီလော။ ကရိသေန ကတော ပဏော ကမာမဇော။ ကရိသ-အရ တစ်ကရိသ အတိုင်း အရှည်ရှိသော ရွှေငွေသည် မုချ။ ထို-၏ ပြုအပ်သော အသပြာဥစ္စာနှင့် ဝိကာရိ ဝိကာရ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ တစ်ကရိသအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရွှေငွေဖြင့် ပြုအပ်သော အသပြာဥစ္စာ ရ၏။ * အာပဏိယတိ အနေနာတိ အာပဏော။

နီလောစ သော ကဟာပဏောစာတိ နီလကမာမဇော။ နီလ-အရ အပြစ်မရှိခြင်း ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ အသပြာဥစ္စာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော အသပြာဥစ္စာ ရ၏။

ရုဒြဒါမေန ဥပ္ပါဒိတော ရုဒြဒါမဇော။ ရုဒြဒါမ-အရ ရုဒြဒါမ-မည်သောသူ (အသပြာ လုပ်သူ) သည် မုချ။ ထို၏ အသပြာနှင့် သာဓက သာဓု စပ် ဌာန။ က-ပစ္စည်းအရ ထို-သော အသပြာ ရ၏။ * ရုဒြဒါမောယေဝ ရုဒြဒါမဇော။ ရုဒြဒါမ-အရ ရုဒြဒါမမည် သော မင်းသည် မုချ။ ထို-၏ အသပြာနှင့် ဇနက ဇည စပ် ဌာန။ က-ပစ္စည်းအရ ထို-သော အသပြာ ရ၏။

ရုဒြဒါမေန ဥပ္ပါဒိတော ရုဒြဒါမဇော။ ရုဒြဒါမ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ ရုဒြဒါမ မည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည် မုချ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်စေအပ်သော အသပြာနှင့် ဥပ္ပါဒက ဥပ္ပါဒေတဗ္ဗ/သာမိ သံ စပ် ဌာန။ ကပစ္စည်းအရ ထို--သော ရုဒြဒါမမည်သော ပုဂ္ဂိုလ် သည် ပြုအပ်သော အသပြာဖြစ်ရ၏။ က-အာဂုံအရကား ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋတာ-ဟူသော ဘောဂုဏ်ရ၏။

* ရုဒြဒါမဇော အာပိ ဧတေသံ ကဟာပဏာနန္တိ ရုဒြဒါမဇော ဓဇော။ ရုဒြဒါမက အာပိ-အရ ရုဒြဒါမသည် ဖြစ်စေအပ်သော အသပြာဟုဆိုအပ်သော အစသည် မုချ။ ထို၏ အညပုဒ်အရ အသပြာတို့နှင့် အာပိ အာပိဝန္တ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ရုဒြဒါမသည် ဖြစ်စေအပ်သော အသပြာ အစရှိသော အသပြာတို့ ရ၏။

စတုနံ ပူရဏော စတုဇ္ဇော။ (စတု+ထ) စတု-အရ လေးခုသင်္ချာသည် မုချ။ ထို-၏ ပြည့်ကြောင်း အဖို့နှင့် (ဝါ) ပါဒနှင့် သင်္ချာ သင်္ချေယျ စပ် ဌာန။ ထ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော လေးခုတို့၏ပြည့်ကြောင်း အဖို့ (ဝါ) ပါဒ ရ၏။

ပုရာဇေ ပုရာဏော။ (ရှေးကာလ ရ၏။) ပုရာဏေ ဘဝေါ ဓမ္မရာဇော။ ပုရာဏ ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ ရှေးဖြစ်သောကာလသည် မုချ။ ထို-၏ နီလကဟာပဏနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ကပစ္စည်းအရ ထို-သော နီလကဟာပဏသည် အပဓာန အားဖြင့် ရ၏။ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသနတို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကို

သာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်၍ ရှေး၌ဖြစ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ပုရာဇေ ပုရာဇဏာ။ ပုရာဇော ဘဝံ ဧပါရာဏံ။ ပေါရာဏဿ အနုဇ္ဈံ ဧပါရာဏာနုဇ္ဈံ။ ပေါရာဏာနုဇ္ဈံ ဥပ္ပါဒိတော စပါရာဇဏာ။ ပေါရာဏာနုဇ္ဈပ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ ရှေးကျမ်းအားလျော်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဖြစ်စေအပ်သော အသပြာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဣပစ္စည်းအရ ထို--သော ရှေးကျမ်းအားလျော်စွာ ဖြစ်စေအပ်သော နီလကဟာပဏသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသနပုဒ်တို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်၍ ရှေးကျမ်းအားလျော်စွာ ဖြစ်စေအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

“မမ ဣဒန္တိ မသိယတိ အာမသိယတိ ဂဏိယတိတိ မာစဿ။ (မသ+ဏ)

သဗ္ဗေစ တေ ဇနပဒေါစာတိ သဗ္ဗဇနပစေ။ * ပုရေ ဘဝေါ ဧပါရာဇဏာ။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် အရှင်ဓနိယ သစ်တို့ကို မပေးဘဲယူရာ ထိုအခါ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ ပဲနှစ်ဆယ်သည် တစ်သပြာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပစ္စမာသကသည် ပါဒမည်၏ဟု ပါဒမည်ခြင်းအကြောင်းကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) ဖြင့် ပဲနှစ်ဆယ်၏ ငါးပဲသည် ပါဒ-ဟူသော သင်္ကေတဖြင့် အလုံးစုံသော ဇနပုဒ်တို့၌ တစ်သပြာ၏ လေးဖို့ တဖို့သည် ပါဒ-တမတ်မည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) (ဂ) ဖြင့် ထိုတစ်သပြာ၏ လေးဖို့ တဖို့ ပါဒကိုလည်း ရှေးကျမ်းအားလျော်စွာ စီရင်အပ်သော ညစ်ကြေးမထင် လွန်သန့်စင်သော နီလကဟာပဏ၏ အစွမ်းအားဖြင့် သိအပ်၏။ အခြား ရုဒြဒါမက ကဟာပဏ စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် မသိအပ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ကဟာပဏ/ကရိသာပဏ ။ ။ အထော ကဟာပဏော နိတ္ထိ၊ ကထယျတေ ကရိသာပဏော။ (ဓာနိ) ကရိသပ္ပမာဏေန ဣပိယေန ကတော ပဏော ပဏိယော ဒဗ္ဗဘေဒေါ ကဟာပဏော။ ရိသဿ ဟာဒေသော။ အဟာဒေသေ ကရိသာပဏော။ စတေ ဒွေ ဣပိကာရာ (ဓာနိဋီ) တို့ကိုထောက်၍ ကဟာပဏနှင့် ကရိသာပဏတို့သည် ဝေဝုဗ်ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ကရိသပုဒ်+ပဏပုဒ်၊ ကရိသာပဏ-ဟူလိုလျက် ရိသကို ဟာပြု၍ ကဟာပဏ၊ ဟာ-မပြုလျှင် ကရိသာပဏ-ဟု ပြီးသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

နီလကဟာပဏ/ဇနလကဟာပဏ ။ ။ န-ပုဒ်+ဇလပုဒ်၊ ဇလ-သဒ္ဓါ အပြစ်ကိုဟော၏။ နတ္ထိ ဇလာ ယဿာတိ နီလော၊ ဇ-ကို ဤ-ပြု၍ နီလ-ဟုဖြစ်၏။ နီလောစ သော ကဟာပဏောစာတိ နီလကဟာပဏော-ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရသောကြောင့် နီလကဟာပဏ-သင့်။

နေလာတိ ဇလံ ဝုစ္စတိ ဒေါသော၊ နာဿာ ဇလန္တိ နေလာ၊ နိဒ္ဒေါသာတိ အတ္ထော။

“နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒေါ”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တနေလံ ဝိယ-ဟု သီလက္ခန္ဓာဒေသတထာ ဖွင့်သောကြောင့် နေလကဟာပဏ-ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

ဦးခုံ/ဩဒုံ ။ ။ ဦးခုံ ဩနန္တိစ ဒွေ ပါဌာ။ (ယောဇနာ) ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဦးဟ-ဓာတ်+န-ပစ္စည်း၊ ဦးဟန-ဟူလိုလျက် ဟ-ကိုချေ၍ ဦး-ကို ဩပြုလျှင် ဩနံ၊ ဩ-မပြုလျှင် ဦးနံ-ဟု ပြီးသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

ဒုခြေခါမကာဓိနံ/ရုခြေခါမကာဓိနံ - ရုခြေခါမေန ဥပ္ပါဒိတော ရုခြေခါမကော။(သာရတ္ထ) နှင့် ဒုခြေခါမေန ဥပ္ပါဒိတော ဒုခြေခါမကော (မအူနိဿ) တို့ကိုထောက်၍ ၂-ပါဠိသင့်။

➤ ၈။ ဝါရာဇိကဇ္ဇေမ္ပိခါ- ကား အစိတ်ဖြစ်သော ပါရာဇိကဝတ္ထု၏ “ပါရာဇိက ဝတ္ထု”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပါရာဇိကဝတ္ထု သံယာဒိသိသံဝတ္ထု စသည် ဌာတင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ပါရာဇိကအာပတ်တည်းဟူသော အစိတ်ကိုမှတ်၍ဆိုသဖြင့် သံယာဒိသိသံဝတ္ထု၊ သံယာဒိသိသံအာပတ်တည်းဟူသော အလုံးစုံကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ/နိဒဿနနည်း။

အစိတ်ဖြစ်သော ပါရာဇိကဝတ္ထု ပါရာဇိကအာပတ်တို့၏ “ပါရာဇိက”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဝတ္ထု၊ အာပတ်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဝါရာဇိကဇါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ပါရာဇိကအာပတ်၏ “ပါရာဇိက”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပါရာဇိကအာပတ် သံယာဒိသိသံအာပတ် စသည်တို့၌တင် ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏ/နိဒဿနနည်း။

(၁) ကမာဗဏေဿ စတုတ္ထော ဘာဇေါ “ပါဇေါ”တိ ဇေဓိဇာဇ္ဇော-ဟူသော နည်းသည် တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တစ်ဖို့သည် ပါဒ-မည်၏ဟုဆိုသဖြင့် တစ်ကျပ်၏ နှစ်ဆယ်ဖို့ တစ်ဖို့သည် မာသက (တစ်ပဲ) မည်၏ဟု မဆိုသော်လည်း လိုအပ်သော အနက်သည် ပြီးသောကြောင့် အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း မည်၏။

(ဃ) ဝါရာဇိက-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပါရာဇိက လေးပါး၏ “ပါရာဇိက”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒုတိယပါရာဇိက၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

စတုတ္ထဘာဇေါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော လေးခုမြောက်အဖို့၏ “စတုတ္ထဘာဂေါ” ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော လေးဖို့တို့တွင် တစ်ဖို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

➤ ၉။ ဗညဇော-၌ ပပုဗ္ဗ ဥပ-ဓာတ်အရ ပါရာဇိကကို ပညတ်တော်မူကုန်သော ရှေးဘုရားရှင်တို့၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ဝါကျ [၃၀]

(က) ဝေ မူလတ္ထေဝသေန ဒန္တံ ကတွာ ဒုတိယပါရာဇိက ပညတ္ထေ အပရန္တိ အန-ပညတ္ထတ္တာယ ရဇကောဏှိကဝတ္ထုဉာပိဒိ၊ တဿပုပ္ဖတ္တိဒီပနတ္ထမေဝံ ဝုတ္တံ” ဇေဓိဇံ ဇာဂဇော

တိက္ခန္တံ သိက္ခာပမံ ပညတ္တံ ဇောတိံ"တိ၊ (၈) တဿတ္ထောစ အနုပညတ္တိ သမ္ပုဇ္ဈောစ ပဋ္ဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနဝေယဝနဝ ဝေဒိတဗျော၊

- (ဂ) ယထာစ ဣဓေ၊ ဧဝံ ဣတော ပရေသု သဗ္ဗသိက္ခာပစေသု။
- (ဃ) ယံယံ ပုဗ္ဗေဝုတ္တံ၊ တံ တံ ဝဇ္ဇေတွာ ဥပရူပရိ အပုဗ္ဗဓမေ ဝဏ္ဏယံသာမ။
- (င) ယဒိ တိယံ ယံ ဝုတ္တနယံ၊ တံ တံ ပုနဝိ ဝဏ္ဏယံသာမ။ ကဒါ ဝဏ္ဏနာယ အန္တဂမိသာမ။
- (စ) တသ္မာ ယံ ယံ ပုဗ္ဗေဝုတ္တံ၊ တံ တံ သဒ္ဓံ သာဓကံ ဥပသလ္လေက္ခေတွာ တတ္ထ တတ္ထ အတ္ထော စ ယောဇနာစ ဝေဒိတဗျော။

(ဇ) အပုဗ္ဗံ ပန ယံ ကိဉ္စိ အနတ္တာနတ္ထံ၊ တံ သဒ္ဓံ မယမေဝ ဝဏ္ဏယံသာမ။ (၄၂၊ ၂၅၈။ မဇ္ဈ၊ တ၊ ၃၂၇။ ဘာသာဋီ၊ ဒု၊ ၅၂၈)

> ၂။ (၈) သိက္ခာ/ အနုပညတ္တံ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဝေဒိတံ-ဟူသောပါဠိ၏ သမုဒါယတ္တ ကို (ဂ) ၎င်းပါဠိကို ဟောခြင်းအကျိုးကို (ဂါ) အကြောင်းကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ၎င်း ပါဠိ၏အနက်နှင့် သမ္ပုဇ္ဈကို အတိဒေသအားဖြင့် ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(၈) သိက္ခာ/ ဇောဒါရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆိုတော်မူ၏။ ၎င်းပါဠိ၏ အနက်နှင့် သမ္ပုဇ္ဈကို အသို့ သိအပ်ပါသနည်း။ ပဋ္ဌမပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီး သော နည်းမှတစ်ပါးသော နည်းဖြင့်လည်း သိအပ်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သိက္ခာ/ အနုပညတ္တံ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဤသိက္ခာပုဒ်၌ ဝေဒိတံ-စသောပါဠိ၏ အနက်နှင့် သမ္ပုဇ္ဈကို အတိဒေသအားဖြင့် ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဤသိက္ခာပုဒ်၌ သိအပ်သကဲ့သို့ နောက်ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့၌လည်း ၎င်းပါဠိ၏အနက်နှင့် သမ္ပုဇ္ဈကို ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သိအပ်၏ဟု ညွှန်ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သိက္ခာ/ ဇောဒါရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြတော်မူအပ်၏။ နောက်ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ၎င်းပါဠိ၏အနက်နှင့် သမ္ပုဇ္ဈကို အသို့သိအပ်ပါသနည်း။ ဤသိက္ခာပုဒ်၌ သာ ၎င်းပါဠိ၏အနက်နှင့် သမ္ပုဇ္ဈကို ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သိအပ်ပါသလော။ (ဂ)

(ဃ) သိက္ခာ/ အာဇောဂါယုတ္တဇောဒါရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဤသိက္ခာပုဒ်ကဲ့သို့ ဤ သိက္ခာပုဒ်မှ နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော ခပ်သိမ်းသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌လည်း ဝေဒိတံ-စသော ပါဠိ၏ အနက်နှင့်သမ္ပုဇ္ဈကို သိအပ်သကဲ့သို့ သိအပ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော ၎င်းပါဠိ၏အနက်နှင့် သမ္ပုဇ္ဈကို ဤမှနောက်ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ဖွင့်ပြသည် မဟုတ် ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ (ဃ)

(င) သိက္ခာ/ အနုပညတ္တံ ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဝယ် ဝဇ္ဇေတွာ-တိုင်အောင်သော ပါဠိတို့ဖြင့် ရှေး ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို ကြည်ခြင်းကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ရှေး၌ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို ကြည်ခြင်း၌ အကြောင်းကိုပြလိုရကား (င) မိန့်။

(စ) သိက္ခာ/ အဏ္ဏာဘောဇောဒါရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဝယ် ဝဇ္ဇေတွာ-တိုင်အောင် သော ပါဠိတို့ဖြင့် ရှေး၌ဆိုအပ်ပြီးသော စကားအလုံးစုံကိုကြည်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်

ကြောင့် ရှေး၌ဆိုအပ်ပြီးသော ထိုထိုစကားကို ကြဉ်ရပါသနည်း။ ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားသည်လည်း သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပင် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) ဆို/ ဆရာ-သည် (ယ) ဖြင့် အထက်အထက်၌ အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်ကိုသာ လျှင် ဖွင့်ကုန်အံ့ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဆိုသည်ရှိသော် အဘယ်ဂုဏ်ရှိပါသနည်း။ တစုံတခုသော အကျိုးမရက မဆိုရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) ဆို/ ဖျတ်ရကအေးရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (စ) ဖြင့် ထိုထိုပုဒ်တို့၌ အနက်နှင့် ယောဇနာကို သိအပ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကဲ့သို့သော ပုဒ်တို့၌ အနက်နှင့် ယောဇနာကို သိအပ်ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

> ၃။ (က) စသည် ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် (ခ) ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္မ။ ထိုတွင် ယထာစ က္ကဓ-ကား ဥပမာန။ ဧဝံ-စသည်ကား ဥပမေယျ။ (ဃ) ယုတ္တိဒဗ္ဗိကရဏ။ ထိုတွင် ယံယံ ပုဗ္ဗေ ငုတ္တံ-ကား အနိယမ။ တံ တံ-စသည်ကား နိယမ။ (ဃ) ဝါကျ တခုလုံး ယသဒ္ဓါ တသဒ္ဓါ နှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့် ဥတ္တမဝါကျ။ (င) ကာရဏ။ ထို (င) တွင် ယဒိဟိ ယံ ယံ ငုတ္တနယံ-ကား အနိယမ။ တံ တံ-စသည်ကား နိယမ။ (င) တခုလုံး ဥတ္တမဝါကျ။ (စ) လဒ္ဒဂုဏ။ (ဆ) ဝါကျာရမ္မ။

> ၄။ အဝစိုယ်ထွာတိ ငုတ္တံ။ ဝစဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဧဝဗ္ဗိဒံ-စသော ဝစီဘေဒသဒ္ဓကို ဖြစ်စေတတ်သော သံဂါယနာမထေရ်တို့၏ (ဝါ) ရှင်ဥပါလိမထေရ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သတိ ဝိရိယ အဓိမောက္ခ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မုဋ္ဌကား ဧဝဗ္ဗိဒံ-စသော ဝစီဘေဒသဒ္ဓ၏ ဥပါဒ်သည် ကာရဏ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော ဥပ္ပါဒ်ဖြစ်သော ဧဝဗ္ဗိဒံ-စသော ဝစီဘေဒသဒ္ဓ ဖြစ်သည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ခပ်သိမ်းသော ကြိယာပုဒ်တို့၏သဘောသည် ကြိယာကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတွတ္တကြိယာသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

(တစ်နည်း) ဝစဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဧဝဗ္ဗိဒံ-စသော မနသာဝဝတ္ထပိတသဒ္ဓကို အာရုံပြု၍ သင်္ဂါယနာတင်မထေရ်တို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သတိ ဝိရိယ အဓိမောက္ခ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မုဋ္ဌကား ဧဝဗ္ဗိဒံ-စသော မနသာဝဝတ္ထပိတသဒ္ဓ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော ဧဝဗ္ဗိဒံ-စသော မနသာဝဝတ္ထပိတသဒ္ဓသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ (ကြွင်းတူ)

ဝဏ္ဏဗျာဓိဿာမ ။ ။ အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဂ္ဂိုဟ်မဆိုကောင်း။ (ဝဏ္ဏဓာတ်+ဏယ ပစ္စည်း+ဿာမဓိဘတ်) ဝဏ္ဏဓာတ်၏အရကား ဝစီဘေဒသဒ္ဓကို ဖြစ်စေတတ်သော သတိ ဝိရိယ အဓိမောက္ခ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါ မေတ္တာ ကရုဏာ ပညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်

ဖလူ။ ဖွင့်ခြင်းကြိယာ ပြီးဆုံးသဖြင့် အဆင့်ဆင့်အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော နောက်နောက်
သော စိတ္တုပ္ပါဒ် ကာရဏူ။/ကျမ်းအသစ် ပုဒ်အသစ်တို့၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာ၊ ၎င်းတို့ကို
သင်ယူရခြင်း၊ ဆောင်ရခြင်း၊ ပါဠိ၏အနက်ကိုသိခြင်း၊ ပဋိပတ္တိနည်းကိုသိခြင်း-စသော
အကျိုးသည် ကာရဏူ။ ဇာယပစ္စည်းအရကား စုရာဒိဂဏ်ကဏ္ဍပသိဒ္ဓိမတ္တပဒသိလိဋ္ဌတာ
ဟူသော ဘောဂုဏ်ရ၏။ သာမဓိဘတ်၏အရကား အရှင်ဗုဒ္ဓယောသမထေရ်ဖြစ်သည်
အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ခပ်သိမ်းသော (ပ) ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

➤ ၄။ (ယ) ဌ ယံ ယံ/ ယဒိ/ ယံယဒိ ။ ။ ယဒိတိအာဒိ ဒဠိကရဏံ၊ ယန္တိ ယံ
ဝစနံ-ဟူသော ယောဇနာကိုထောက်၍ ယဒိ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

“တံ တံ သဗ္ဗံ”ဟူသော နိယမစကားနှင့် “ယဒိ ဟိ ယံ ယံ ဝုတ္တနယံ”ဟူသော နောက်
ဝါကျများကိုထောက်၍ “ယံယဒိ”ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ (ခ) မဋ္ဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပဌမပါရာဇိကအဖွင့်
၏ “ပဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော “တဿတ္ထော ဘဂဝတာ
ဘိက္ခုနံ ဣဒံ သိက္ခာပဒံ ဧဝံ ပညတ္တိ ဟောတိစ၊ ဣဒဗ္ဗ အညံ ဝတ္ထု ဥဒပါဒိ”ဟူသော
ပဌမပါရာဇိကဝဏ္ဏနာအစိတ်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

(ဂ) ဝါကျနည်း ။ ။ ဣဓါဤဒုတိယပါရာဇိက၌တဿ၊ထိုဝေဠိခံ-စသော ပါဠိ၏။
အတ္ထောစ၊အနက်ကို၎င်း။ အနုပညတ္တိသမ္ပန္နောစ၊အနုပညတ်နှင့် စပ်ခြင်းကို၎င်း။ ပဌမ -
ပါရာဇိကဝဏ္ဏနာယံ၊ပဌမပါရာဇိကကို ဖွင့်အပ်ရာဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ၌။ဝုတ္တနယေနေ
ဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်။ဝေဒိတဗ္ဗော ယထာ၊သိအပ်သကဲ့သို့။ဧဝံ၊ဤအတူ။
ဣတော၊ဤသိက္ခာပုဒ်မှ။ပရေသု၊နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော။သဗ္ဗသိက္ခာပဒေသု၊တို့၌။တဿ၊
၏။အတ္ထောစ၊ကို၎င်း။အနုပညတ္တိသမ္ပန္နောစ၊ကို၎င်း။ဝေဒိတဗ္ဗော၊၏။-ဟု လိုက်သဖြင့်
သိအပ်သော အနက်ရှိသောကြောင့် အဓိကာရနည်း။အာဝုတ္တကနည်း။

(ဃ) ဝါကျနည်း ။ ။ အထက်အောက် မရကောင်းသော ကျမ်းဂန်ဟူသောအနက်၌
အထက်အောက်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် ရုက္ခာရုဋ္ဌနည်းမည်၏။

ဝါကျ [၃၁]

(က) ရဇကတ္ထရဏံ ဝန္နာတိ ရဇကတိတ္ထံ ဝန္နာ၊ (ခ) တဒ္ဓိ ယသ္မာ တတ္ထ ရကော ဝတ္ထာနိ
အတ္ထရန္တိ၊ တသ္မာ ရကတ္ထရကန္တိ ဝုစ္စတိ၊ (ဂ) ရဇကအဇ္ဈိကန္တိ ရကောနိ ဘဂ္ဂိကံ၊

(ဃ-၁) ရဇကာ သာယနသမေယ နဂရံပဝိသန္တာ ဗဟူနိ ဝတ္ထာနိ ဧကေကံ ဘဂ္ဂိကံ ဗန္တိ။

(ဃ-၂) တတောဧကံ ဘဂ္ဂိကံ တေသံ ပမာဒေန အပဿန္တာနံ အဝဟာနိတွာ ထေဓနတွာတိ
အတ္ထော၊ (၄။ ၂၅၈။ မအူ၊ တ၊ ၃၂၈။ ဘာသာဋီ၊ ၅၃၂၊ ၂၉။)

➤ ၁။ (ဃ-၂) တတောထိုအဝတ်ထုပ်မှ။ဧကံ၊တစ်ခုသော။ဘဂ္ဂိကံ၊အဝတ်ထုပ်ကို။

တေသံ ရဇကာနံ၊ ထိုကဝါသည်တို့သည်။ ပမာဒေန၊ မေုလျော့ခြင်းကြောင့်။ အပဿန္တာ၊ မမြင်ကြကုန်စဉ်။ အဝဟရိတွာ၊ ခိုးကြကုန်၍။ ထေနေတွာ၊ ခိုးကြကုန်၍။ (အာရာမံ၊ အာရာမံသို့။ ဟရိတွာ၊ ဆောင်ကုန်၍။ ဘာလေသံ၊ ခွဲဝေကြကုန်ပြီ။) ဣတိ အယ်၊ ဤသည်ကား။ အဝ - ဟရိတွာတိ . ပဒဿ၊ အဝဟရိတွာ-ဟူသော ပုဒ်၏။ (သမ္ပန္နံ) အတ္ထော၊ အနက်တည်း။

ရဇကာ-အဝတ်ကို ဆိုးရည်ဆိုးတတ်သူတို့သည်။ (သဒ္ဓတ္ထ) ခဝါသည်တို့သည်။ (ဝေါ) သာယနသမဓယ-နေ၏အဆုံးဖြစ်သော အခါ၌။ (သဒ္ဓတ္ထ) ညနေချမ်းအခါ၌။ (ဝေါ) ပမာဒေန-မေုလျော့ခြင်းကြောင့်။ (သဒ္ဓတ္ထ) အမှတ်တမဲ့နေခြင်းကြောင့်။ (ဗန္ဓာဏ္ဍ)

➤ ၂။ (၈) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ရဇကတ္ထရဏံ ဝန္တာ-၌ ရဇကတ္ထရဏအရ ခဝါသည်တို့၏ အဝတ်ကို ဖြန့်ခင်းရာ ခဝါဆိပ်ကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုင်အပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ထင်စွာပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

| ပါဠိတော်၌ ရဇကတ္ထရဏံ-ဟူသော ရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ သို့ဖြစ်လျက် ရဇကတိတ္ထံ-ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။/ အဘယ့်ကြောင့် ယင်း ခဝါဆိပ်ကမ်းကို ရဇကတ္ထရဏံ-ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ |

(ဂ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် ရဇကတ္ထရဏဟူသောပုဒ်၏ အဘိဓေယျတ္ထ အဘိဓာနတ္ထတို့ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ရဇကာနံ ဘဏ္ဍိကော ရဇကဘဏ္ဍိကောဟူသော ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ရဇကဘဏ္ဍိကံ အဝဟရိတွာဟူသော ပါဠိတော်၌ ရဇကဘဏ္ဍိကပုဒ်ကို ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ အဝဟရိတွာ-အရ ဆဗ္ဗဂ္ဂိရဟန်းတို့၏ ခိုးရာကာလ၊ ခိုးအပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ခိုးပုံအခြင်းအရာကို ဆရာမပြုပြီလော။/ ဆဗ္ဗဂ္ဂိရဟန်းတို့သည် နံနက်အခါ၌ များစွာသော ဘဏ္ဍာထုပ်ကို ခဝါသည်တို့ မရှိစဉ် ခိုးကြပါသလော။ အဘယ်အခါ၌ အဘယ်မျှလောက်သော ဘဏ္ဍာကို အဘယ်သို့ ခိုးကြသနည်း။ အဝဟရိတွာ-၌ အဝ-သည် ဓာတုတ္ထာနု ဝတ္ထကဖြစ်၍ ဟရဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဝ-သည် အဘယ်အနက်၌ဖြစ်၍ ဟရဓာတ်သည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

(ဃ-၁) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ရဇကဘဏ္ဍိကပုဒ်ကို ရဇကာနံ ဘဏ္ဍိကံ ရဇကဘဏ္ဍိကံ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ပြုရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ခဝါသည်တို့သည် အဘယ်အခါ၌ အဘယ်သို့ ဝင်မည်ဖြစ်၍ အဘယ်သို့ ဘဏ္ဍာထုပ်ကို ပြုကြပါသနည်း။ ထိုရဟန်းတို့သည် အဘယ်ကို အဘယ်သို့ ခိုးယူကြပါသနည်း။ ထိုအလုံးစုံကို မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ-၁) ကိုမိန့်။

(ဃ-၂) သို့/ ဆရာ-သည် (ဃ-၁) ဖြင့် ညနေအခါ ခဝါသည်တို့သည် မြို့သို့ ဝင်လတ်သော် များစွာကုန်သော အဝတ်တို့ကို တစ်ခုတစ်ခုသော အထုပ်ပြု၍ ဖွဲ့ကုန်၏ဟု

ဖွင့်ဆို၏။ ထိုခဝါသည်တို့၏ အဝတ်ထုပ်ကို ခိုးခြင်းငှာ မရွမ်းနိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်နည်းဖြင့် ထိုဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းတို့သည် ထိုအဝတ်ထုပ်ကို ခိုးယူကြပါကုန်သနည်း။ စုန်ကြောင့် (ယ-၂) ကိုမိန့်။

ကား-- ခဝါသည်တို့ မေ့ကျန်ခြင်းကြောင့် မမြင်ကုန်စဉ် ခိုး၏ဟူလို။

➤ ၉။ တပျိုကဋီကရဏ။/ဝိတ္တာရ။/ဝဠိကာရဏ။ ထိုတွင် ယသ္မာ စသည်ကား အနိယမ။/ကာရဏ။ တသ္မာ စသည်ကား နိယမ။/ဖလ။ (ယ) ကား ရဇကဘဏ္ဍိကပုဒ်၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး အဝဟရိတွာပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် ထေနေတွာတိ အတ္ထော-ကား ဝိတ္တာရ။ စာစစ် ။ ။ ဖေသံ-ကား တို့သည်--ကြောင့် အပဿန္တာနံ-၌ အနာဒရိယဝန္တကတ္တာ။ အပဿန္တာနံ-ကား ထိုကတ္တာကိုဟောသော အနာဒရိယဖြစ်သော ကိတ်ကြိယာဝါစက။ အဿန္တာနံ-ကား စဉ်--ကြောင့် အဝဟရိတွာ-၌ အနာဒရိယ အဝဟရိတွာ-ကား အနာဒရ။

အသ္မာ-ကား ကြောင့်--ကြောင့် အတ္ထရန္တိ-၌ အကြောင်း ဟိတ်/အကျိုးပိုလ် စပ်။ သာယနသမဗေယ-ကား ၌--ကြောင့် ပဝိသန္တာ-၌ အာဇာရ/ အာဇာယ် စပ်။

➤ ၄။ ဝတ္ထာနိ ရဉ္စန္တိတိ ရဇကာ။/ရဉ္စန္တိတိ ရဇကာ။ (ရန္တ+ဣ) အတ္ထရန္တိ ဧတ္ထတိတ္ထေတိ အတ္ထရဏံ။ တရန္တိ ဧတ္ထတိ တိတ္ထံ။/ (တရ+ထ) တရန္တိ အနေနာတိ တိတ္ထံ။ (တရ+ထ) ရဇကာနံ အတ္ထရဏံ တိတ္ထံ ရဇကဓိန္တံ။ ရဇက-အရ ခဝါသည်တို့သည် မုချ။ ထို-၏ ဖြန့်ခင်းရာဖြစ်သော ဆိပ်ကမ်းနှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ခဝါသည်တို့ ဖြန့်ခင်းရာ ဆိပ်ကမ်းရ၏။

ဝတ္ထာနိ ရဉ္စန္တိတိ ရဇကာ။ ရန္တဓာတ်အရ အဝတ်တို့ကိုဆိုသော အခြင်းအရာအား ဖြင့် ဖြစ်သော ကာယဝိညာတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။ ဣပစ္စည်းအရ ထို--သော ခဝါသည်ဖြစ်ရ၏။

န ဇာဟာတိ ပစ္စာဂမနန္တိ အာဟံ။ (န-ဟာ+အ) သာယတိ ဒိနံ အဝသာယတိတိ သာယော။ (သာ+ယ) အဟဿ သာယော အာယဇနော။ အဟ-အရ အ-ပါင်းဖြစ်သော တနေလုံးသည် မုချ။ ထို-၏ ညနေချမ်းအခါနှင့် အပေါင်း အစိပ် စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ညနေချမ်းအခါ ရ၏။

ဘဏ္ဍံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ အဇ္ဈိကံ။ ဘဏ္ဍ-တပျိုတ်ပုဒ်အရ အဝတ်ဘဏ္ဍာသည် မုချ။ ထို-၏ အထုပ်နှင့် ဌာန ဌာနီ/နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ဣကပစ္စည်းအရ ထို--သော အထုပ်ရ၏။ * ဘဏ္ဍန္တိ ပရိဘာသန္တိ သတ္တာ ဖတေနာတိ အဓဋ္ဌာ။ ဘဒ္ဒိဓာတ်-အရ ကတ္ထုဌကား ငြင်းခုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လောဘ၊ ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရကဌကား ဘဏ္ဍာ၏ အာရဗ္ဗအပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ က-ပစ္စည်းအရ ဘဏ္ဍာရ၏။

မနုဿာ တစ္ဆိ ဧတ္ထာတိ ဇီဇ္ဇံ။ တရဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ကူးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဋ္ဌကား ဆိပ်ကမ်း၏ ပကတူပန်သျှသတ္တိ
သည် ဖလူ။ ထ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော ဆိပ်ကမ်း ရ၏။

ဝတ္ထိ ရခွေတိတိ ရဖဏော/ဝတ္ထာနိ ရဇကန္တိ ရဖဏာ။ ရဇကော ဝတ္ထာနိ အတ္တရန္တိ
ဧတ္ထာတိ အတ္တရဏံ။ ရဇကောနံ အတ္တရဏံ ရဇကတ္တရဏံ။ ရဇက-အရ ခဝါသည်ဖြစ်သည်
မုချ။ ထို-၏ အဝတ်တို့ကိုဖြန့်ခင်းရာ အရပ် ခဝါဆိပ်နှင့် ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာနု။ ပုဂ်လုံးအရ
ခဝါဆိပ်အရပ်ရ၏။

၃၅၀။ ။ ဝစဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်
ဖြစ်သော ဝစီဝိညာတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ခဝါဆိပ်၏
အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ယပစ္စည်းအရ ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋ္ဌတာဟူသော
ဘောဂုဏ်ရ၏။ တေဝိဘတ်၏အရကား ခဝါဆိပ်အရပ်သည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ခပ်
သိမ်းသော ကြိယာပုဂ်တို့၏သဘောသည် ကြိယာကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်
သောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတွတ္တကြိယာသည်သာလျှင် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ ရဇကတိတ္ထံ-ဖြင့် ရဇကတ္တရဏ-အရ ခဝါသည်တို့၏ အခင်းကို
မယူရ။ ခဝါသည်တို့ အဝတ်ဖြန့်ခင်းရာ ဆိပ်ကမ်းကိုယူရမည်ဟု သိ။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ခ) ၌ တတ္ထ ရဇကော ဝတ္ထာနိ အတ္တရန္တိ-ဖြင့် ရဇကတ္တရဏ-ဝယ် အတ္တရဏံ-၌ အာ
ပုဗ္ဗ ထရဓာတ်၏--၎င်း (၃-ဓာတုပပ) ယုပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓန၌ သက်--၎င်း (၃-
ပစ္စယတ္ထ) အတ္တရန္တိ ဧတ္ထာတိ အတ္တရဏံ-ဟု ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) အပေါင်းပုဂ်ကို
ရဇကောနံ အတ္တရဏံ ရဇကတ္တရဏံ-ဟု ကမ္မဋ္ဌဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း
(သမာသလိဂ်တ္ထ) သိစေပါသည်။

တံ ရဇကတ္တရဏန္တိ ၃၅၀-ဖြင့် ရဇကတ္တရဏ-အရ ခဝါဆိပ်ကမ်းကို ယူရမည်ဟု
သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဂ) ဖြင့် ရဇကဘဏ္ဍိကပုဂ်ကို ရဇကောနံ ဘဏ္ဍိကံ ရဇကဘဏ္ဍိကံ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်
သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမာသလိဂ်တ္ထ)

(ဃ) ၌ ထေနေတွာ-ဖြင့် အဝဟရိတွာ-၌ အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုတ္တက၏-
-၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိဂ်တ္ထ) ဟရဓာတ်သည် အပနယန-ပယ်ခြင်းအနက်ကို မဟော။ အာဒါန
ယူခြင်းအနက်ဟော--၎င်း (၃-ဓာတွတ္ထ) ယူခြင်းဟူသည် ခိုးခြင်းကိုပင် ဆိုလိုသတည်း
ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ သာသကဿမဇေ/သာယနဿမဇေ ။ ပုဗ္ဗာပရဋ္ဌသာယမဇ္ဈဟာ ဟဿ
ဧော။ ပုဗ္ဗာဒီဟိ အဟဿ ဧော ဟောတိ။ ပုဗ္ဗဧော ၊ အပရဧော၊ အဇ္ဈဧော
သာယဧော၊ မဇ္ဈဧော။ (နိရုတ္တိဒီပနီ) အဟဿ ပုဗ္ဗံ ပုဗ္ဗနံ၊ ဧဝံ သာယနံ၊ "တေသ

ဝုဒ္ဓိ"တိ အာဒိနာ အဟဿ အနာဒေသော။ (၅) တို့ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဌ်သင့်သည်။

ပဝိသန္တာ/ပဝေသန္တာ/ပဝေသန္တာ ၊ ။ ပဝိသန္တာ-ကား ပပုဗ္ဗ ဝိသဇာတ်+ အပစ္စည်း+ အန္တပစ္စည်း၊ ရဇကာ-ဟူသော ပကတိ ကတ္တာနှင့် ဗန္ဓုန္တိ ဟူသော ကြိယာတို့ကိုထောက်၍ ပဝိသန္တာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဘဏ္ဍိကံ/ဘဏ္ဍကံ ။ ။ ဘဏ္ဍံ ဧတသ္မိ အတ္ထိတံ ဘဏ္ဍိကော။ (ဘဏ္ဍ+ဣက) ရဇကာနံ ဘဏ္ဍိကော ရဇကဘဏ္ဍိကော၊ တံ ရဇကဘဏ္ဍိကံ-ဟု အစိတ်အပေါင်း ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ရဇကဘဏ္ဍိကံ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ရဇကတ္ထရုဏံ-ကား ခဝါသည်တည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် ဆိပ်ကမ်းတည်း ဟူသော ဌာနကို မှတ်၍ ခဝါသည်တည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ခဝါသည်မဟုတ်သူတည်းဟူသော အနည်းငယ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။

ရဇကဇိတ္ထံ-ကား ခဝါသည်တည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် ဆိပ်ကမ်းတည်း ဟူသော ဌာနကို မှတ်၍ ခဝါသည်တည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ခဝါသည်မဟုတ်သူတည်းဟူသော အနည်းငယ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။

ခဝါသည်တို့၏ အဝတ်ကိုဖြန့်လှန်းခြင်းဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်သော ဆိပ်ကမ်းဟူသောအနက်၌ ခဝါသည်တို့၏ အဝတ်ကိုဖြန့်လှန်းခြင်းဟူသော အကြောင်းနိမိတ်ကင်းသော်လည်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် ရှဋ်နည်း။

ခဝါသည်တို့၏ အဝတ်တို့ကို ဖြန့်လှန်းခြင်းဟူသော အနက်သို့ အစဉ်လိုက်တတ်သောကြောင့် အန္တတ္ထနည်း။

ရဇကာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ခဝါသည်တို့၏ "ရဇက"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ခဝါသည်ဟုတ်သူ၊ ခဝါသည်မဟုတ်သူ အားလုံး၌တင်-- ဧကဒေသု။နိဒဿန။

ပဝိသန္တာ-ကား အနီးရှိသော ဝင်ဆဲကာလ၏ "ပဝိသန္တာ"ဟူသောအမည်ကို အနီးဖြစ်သော ဝင်ခါနီးကာလ၌တင်-- သမိပုဏ္ဏပစာ။

သာယနဿမဇေယ-ကား ညနေနှင့် အခါကို မကွဲပြားသော်လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘေဒပစာ။ အဘောဒနည်း။/

အပေါင်းဖြစ်သော နေ၏ "အဟ" ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ညနေအခါ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

➤ ၉။ အပေရိတ္တာ-၌ ဓာတ်အရ ထေယျစေတနာပြုဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။/

(တနည်း) လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုနှင့် အတူဥပါဒ်သော ကမ္မဇရုပ်တရားများကိုယူ။
ပမာဇေန-အရ မောဟပြုဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၃]

(က) ဂါမောနာမာတိဝေဟဒိ "ဂါမာဝါအရဿာဝါ" တိတ္ထေပုတ္တဿ ဂါမဿ စအရဿဿ စ ပဝောဒဿနတ္ထံ ပုတ္တံ။ (ခ) တတ္ထယသိဂါမေကောဝေကုဋ်၊ ဧကံဂေဟံသေယျတာပိ မလယဇနပဒေ၊ အယံကေကုဋ်ကောဂါမောနာမ။ (ဂ) ဧတေနနယေနအပရေပိဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) အမနုဇဿာနာမယောသဗ္ဗသောဝါမနဿာနံအဘာဝေနယက္ခပရိဂ္ဂဟဘူတော။

(င) ယတောဝါမနသောကေနပိကာရကေနပုနပိအာဂန္တုကာမာဝေအပဟန္တော။

(စ) မရိက္ခိတ္တော နာမက္ကဋကပါကာရံအာဒိ ကတ္တာအန္တမသော ကကုကသာခါဟိပိ ပရိက္ခိတ္တော။ (ဋ) ၂၅၉။ မအူတံ၊ ၂၂၉။ ဘာသာဋီ၊ ၅၃၀။

➤ ၂။ (ဂ) သိန္နိ/ အနုဿနန္ဒ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ယသိ ဂါမေ ကောဝ ကုဋ် အတ္ထိတိ ကေကုဋ်ကော-ဟူသော ဝစနတ္ထ စသည်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဂန္ထဂရဒေါသကို ပယ်ခြင်းငှာ ဒွိကုဋ်ကရွာ စသည်တို့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းကို ညွှန်ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သိန္နိ/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ကေကုဋ်ကပုဒ်ကို ကောဝေ ကုဋ် ယသိ ဂါမေတိ ကေကုဋ်ကော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ကေကုဋ်က-အရ ရွာကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြဆို၏။ ကေကုဋ်ကော-ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာသာ ရှိပါသလော။ ဒွိကုဋ်ကော-စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား-- ဒွိကုဋ်ကော-စသော ပုဒ်တို့ကိုလည်း ကေကုဋ်ကပုဒ်နည်းတူ သိရမည်ဟု အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ငါပြဆိုပါ၏ဟူလို။

(ဃ) သိန္နိ/ ဆရာ-သည် (ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ကေကုဋ်ကရွာ စသည်တို့၏ အရကို ပြတော်မူ၏။ အဘယ်သည် အမနုဿရွာ မည်ပါသနည်း။ ဘီလူးတို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ရွာသည်သာ အမနုဿ မည်ပါသလော။ (အဗျာပိတဒေါသ-တင်) စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သိန္နိ/ အနုဿနန္ဒ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် အမနုဿပုဒ်ကို နတ္ထိ မနုဿာ ယသိ ဂါမေတိ အမနုဿော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အမနုဿ-အရ အချင်းခပ်သိမ်း လူမရှိ၍ နတ်ဘီလူးတို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ရွာကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းအမနုဿပုဒ်၏ အခြားဖြစ်သင့်သော ဝစနတ္ထနှင့် အဘိဓေယျတ္တ တစ်မျိုးကို ပြလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(စ) သိန္နိ/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် (ပ) ယူရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုပြဆိုခဲ့ပြီးသော အရကောကံ ဝစနတ္ထတို့ကြောင့်သာ အမနုဿဂါမမည်ပါသလော။ အဘယ်နည်းအားဖြင့်လည်း အမနုဿဂါမ မည်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား အနုဿန္တေ သမ္ပန္နမှတစ်ပါး အဝယဝတ္ထကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ/ပိတ္တာရ။ (ဂ) ကား ကေကုဋ်က-ပုဒ်၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး ဒွိကုဋ်ကော-စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။/ ဒွိကုဋ်ကော-စသော ပုဒ်တို့ကို မည်သို့

ဝစနတ္ထပြုရမည်နည်းဟု စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာ ရမ္မ။ (ယ) ကား ခွီကုဋိကော-စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး အမနုဿပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (င) ကား အမနုဿပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထ၊ အဘိဓေယျတ္ထ တစ်မျိုးကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (စ) အမနုဿပုဒ်၏အဖွင့်မှတစ်ပါး ပရိက္ခိတ္တပုဒ်၏ အဖွင့်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။

ဇာဓိ။ ။ ဆဗ္ဗဓော-ကား အားဖြင့်--ကြောင့် အဘာဝေန-၌ ကြိယာဝိသေသန/ သျှ စပ်။/သဗ္ဗသော-ကား ကုန်သော--ကြောင့် မနုဿာနံ-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေ သန/သျှ စပ်။ မလယဇနပဓဇ-ကား ၌--ကြောင့် ဧကံ ဂေဟံ-၌ အပေါင်း အာဇာရ/ အစိတ် အာဇာရစပ်။ အတ္တ-ကား ၌--ကြောင့် ဧကကုဋိကော ဂါမောနာမ-၌ အပေါင်း အာဇာရ+အစိတ်အာဇာရ စပ်။/အတ္တ-ကား တို့တွင်--ကြောင့် ဧကကုဋိကော ဂါမော နာမ-၌ နိဗ္ဗါရဏသမုဒါယ+နိဗ္ဗါရဏီယ စပ်။

➤ ၄။ ဣန္ဒြိယတိတိ ဣဋ္ဌက။ (ဣသု+ဋ္ဌက) ပရိသမန္တတော ကရိယတိတိ ပါ ကာရော။ ဣဋ္ဌကဟိ ပကတော ပါကာရော ဣန္ဒြကဓါကာဇရာ။ ဣဋ္ဌက-အရ အုဋ်တို့ သည် မုချ။ ထို၏ တံတိုင်းနှင့် ဝိကာရိ ဝိကာရ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ အုဋ်တံတိုင်းရ၏။

အရိယတေ ဂမိယတေတိ အရညံ။ (အရ+အည) အရန္တိ ဂန္တန္တိ ဧတ္တာတိ အရညံ။ အရ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဝိရိယပြဌာန်းသော စိတ္တု ပျဉ်သည် မုချ။/ကာယဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပျဉ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား တော၏ ပကတူပနိသျှသတ္တိသည် ဖလူ။ အည-ပစ္စည်းအရ ထို--သော တော ရ၏။

ဒဗ္ဗ သမ္ဘာရံ ဂဏှာတိတိ ဇဓေဟံ။ (ဂဟ+ဏ) ဂဟ-ဓာတ်အရ သစ်-စသော အဆောက် အဦကို ယူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ဏ-ပစ္စည်းအရ ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော အိမ်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော သဏ္ဍာနပညတ် ဖြစ် ဝိသေသ-ရ၏။ * ဧကာဝေ ကုဋိ ဣမသ္မိံ ဂါမေတိ ဧကကုဋိဧကာ။

မလယောစ သော ဇနပဓဇါစာတိ မလယဇနပဓဇါ။ မလယ-အရ မလယ-အမည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဇနပုဒ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မလယ-အမည်ရသော ဇနပုဒ်ရ၏။ * ပဘောဒဿ ဒဿနံ ပဓဇာဓဓဿနံ။

ဂဿန္တိ ဧတ္တာတိ ဂါမော။ (ဂဿ+မ)/ကာမဂုဏေဟိ ဂဿန္တိ ဧတ္တာတိ ဂါမော။

ဂဿ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရွာသူရွာသားတို့သန္တာန်၌ ကာမဂုဏ်ဖြင့်ယစ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပျဉ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဋ္ဌကား ရွာ၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။မ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ရွာဖြစ်ရ၏။

ဂါယန္တိ ဧတ္တာတိ ဂါမော။ (ဂါ+မ) ဂါဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရွာသူ ရွာသားတို့ ပြောဆိုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပျဉ်

သည် မုချ။ အဓိကရဋ္ဌကား ရွာ၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ မ-ပစ္စည်းအရ-
ထို--သော ရွာပြင်ရ၏။

ပရိက္ခိပိယတီတိ မရိက္ခိစ္ဆော။ ဒိပဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ကာရံအပ်သော အခြင်း
အရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပြုဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌ
ကား ရွာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ရွာပြင် ရ၏။

(ဝါ) ရွာပြင်သည် အပဓာနအားဖြင့် ရ၏။ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိသေသနတို့၏ သဘော
သည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတွတ္တ
သည်သာလျှင် (ဝါ) ကာရံအပ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာလျှင် ပဓာန
အားဖြင့် ရ၏။ * ပရိက္ခိပိယတေ ပရိက္ခိတ္တံ။ ပရိက္ခိတ္တံ အဿ အတ္တိတိ မရိက္ခိစ္ဆော။

ပရိဂ္ဂယုတီတိ ပရိဂ္ဂဟော။ ယက္ခေတိ ပရိဂ္ဂဟော ယက္ခပရိဂ္ဂဟော။ ယက္ခပရိဂ္ဂဟော
ဟုတွာ ဘူတော ယက္ခပရိဂ္ဂဟော။ * အာဂန္တံ ကာမေန္တိတိ အာဂန္တကာမာ။

နတ္ထိ မနုဿာ ဣမသ္မိံ ဂါမေတိ အမနုဿော။ ကဏှကာနံ သာခါ ကဏှကာသာဓါ။

> ၆။ (စ) ၌ ယသ္မိံ ဂါမေ ကောဓဝ ကုဋ်-ဖြင့် ကောဓဝ ကုဋ် ယသ္မိန္တိ ဧကကုဋ်ကော-
ဟု သတ္တမိ ဗဟုဗ္ဗိတိသမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) က-၏ သမာသန္တ က-
၏ အဖြစ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) ဧကကုဋ်က-အရ ရွာကိုယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ)
သိစေသည်။

ဧကံ ဂေဟံ-ဖြင့် ဧကကုဋ်ကော-၌ ကုဋ်-သဒ္ဓါ ဂေဟအနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေ
ပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)/ကုဋ်-သဒ္ဓါသည် ဂေဟ-သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေပါ
သည်။ (ပရိယာယ်ပြ အဘိဓေယျတ္ထ)

(ဃ) ၌ ယော မနုဿာနံ အဘာဝေန-ဖြင့် အမနုဿော-၌ အ-သဒ္ဓါ၏ အဘာဝ
အနက်ဟော--၎င်း (နိပါတလိင်္ဂတ္ထ) နတ္ထိ မနုဿာ ယသ္မိံ ဂါမေတိ အမနုဿော-ဟု
သတ္တမိ ဗဟုဗ္ဗိတိသမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ယက္ခပရိဂ္ဂဟဘူတော-ဖြင့် အမနုဿ-အရ ဘိလူးတို့သိမ်းဆည်းအပ်သော ရွာကို
ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)/အမနုဿော-၌ အမနုဿပုဒ်+အ-ပစ္စည်း
အမနုဿ-ဟူသော အန္တတ်ပုဒ်အရ နတ်ဘိလူးကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) အ-ပစ္စည်း
ပရိဂ္ဂဟတဒ္ဓိတ်အနက်၌ (ဝါ) ဣဒံ တဒ္ဓိတ်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) အမနုဿေဟိ
(ယက္ခေဟိ) ပရိဂ္ဂဟော အမနုဿော-ဟု ပရိဂ္ဂဟတဒ္ဓိတ် (ဝါ) အမနုဿာနံ (ယက္ခာနံ)
အယ် အမနုဿော-ဟု ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဇ) ဖြင့် အမနုဿ-ပုဒ်ကို အပက္ကန္တာ မနုဿာ ယတော ဂါမေတေတိ အမနုဿော
ဟု ပစ္စမိ ဗဟုဗ္ဗိတိ ဝစနတ္ထပြု၍ အမနုဿ-အရ တဖန်ပြန်လာခြင်းငှာ အလိုရှိကြကုန်
သော လူတို့၏ ဖဲခွါရာဖြစ်သော ရွာကိုယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(၈) ဖြင့် ပရိက္ခိတ္တ-အရ ဖုတ်တံတိုင်းကို အစထား၍ အောက်ထစ်ဆုံး ဆူး၊ သစ်ခက်-စသည့် အကာအရံကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မယုတ္တ)

➤ ၈။ အာဂန္တုကာမာ/အဂန္တုကာမာ/အာဂန္တုကာမာ ။ ပုနဝိ အာဂန္တုကာမာတိ ဣမိနာ တေသံ တတ္ထ သာပေက္ခဘာဝံ ဒဿေတိ (သာရတ္ထ) ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ သမာသ်စပ်ရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို အမြဲချေရသောကြောင့်၎င်း အာဂန္တုကာမာ-ပါဠိသင့်သည်။

ကဏှက/ကဏှက ။ ။ နှစ်ပုဂံလုံး “ဆူး”ဟောဖြစ်သောကြောင့် ၂-ပါဠိလုံးသင့်။

ဣန္ဒြေကပါကာရံ/ဣန္ဒြေကာပါကာရံ ။ ။ ဣဋ္ဌကာဟိ ကတော ပါကာရော၊ ဣဋ္ဌကာ သဒ္ဓါသည် နိယတက္ကတ္တိလိင်ဖြစ်၍ “သမာသ်လယ်မှာ၊ ထိမြဲအာ၊ ရဿ မပြုရာ”ဟု ဆိုသော်လည်း ဤ၌ ဝါစာသ်လိဋ္ဌအကျိုးငှာ ရဿပြု၍ ပြီးသောကြောင့် ဣဋ္ဌကပါကာရံ ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

အန္တမသော/အန္တိမသော ။ ။ အန္တေ ဇာတော အန္တိမော၊ တေန အန္တိမသော-ဟု ဆိုလိုလျက် ဣ-၏ ဣကို အ-ပြု၍ပြီးသောကြောင့် အန္တမသော-သင့်ပါသည်။

ပါကာဇရာ/ပကာဇရာ ။ ။ အကတ္တရိစ ကာရကေ သညာယံ ဧကာ၊ ရဿဿ ဒီယတာ-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ ဆိုသောကြောင့် ပါကာဇရာ-သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဂါမာဝါ အရညာဝါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ရွာ၏ “ဂါမ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရွာနိဂုံး မြို့တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။/ အစိတ်ဖြစ်သော ရွာ၏ “ဂါမ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရွာ၊ ရွာ၏ ဥပစာ၌ တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

အမနုဓဿာနာမ-ဟူသောနည်းသည် အမနုဿော၊ဘိလူးတို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ရွာ။ အမနုဿော၊လူတို့ဖွဲ့ခွါရာ ဖြစ်သောရွာ။ ဤသို့ အနက်ပြားလျက် အမနုဿ-သဒ္ဓါချင်း တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့် တစ်ခုတည်းညွှန်ပြအပ်သောကြောင့် ဧကသေသနည်း။ သာမည နိဒ္ဒေသနည်း။ (ယ-င-အဖွင့်ကိုထောက်)

ယသ္မိ ဂါမေ ဧကာယေဝ ကုဋီ-ကား ရွာနှင့် တစ်ခုသောအိမ် မပြားဘဲလျက် ပြားသကဲ့သို့ ယသ္မိ ဂါမေ ဧကာယေဝ ကုဋီ-ဟု ဆိုထားသောကြောင့် အဘေဒဘေဒ။

(ယ) ၌ သဗ္ဗသော-ကား သဗ္ဗေသံ-ဟု ဆိုအပ်သော ဆဋ္ဌပဟုဂုဏ်ကို သဗ္ဗသော-ဟု တတိယာ ဧကဂုဏ်ဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း၊ ဝစနဝိပလ္လာသနည်း။

➤ ၉။ အာဂန္တုကာမာ-အရ လာခြင်းငှာအလိုရှိသူတို့၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုလူ။ ဗုဏ္ဏံ-၌ ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုလူ။

ပုဏ္ဏံအာ ဂါမောနာမ-စသော သဒ္ဓဝိညတ္တိက ဝစိဘေဒ စိတ္တသေဒ္ဓရုပ်။

ဝါကျ [၃၃]

(က) ဂေါ်နိသာဒိနိဇိဇဇ္ဇာ နာမပိတိသန္တိဝေသာဒိဝေသနအနိဝိသိက္ခာယထာဂါမေဝါတတ္ထ တတ္ထ ဒွေ တယော နိသိဒန္တိ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဒွေ တိကံ ယရာနိ ကတွာ နိဝိဇ္ဇော။

(ခ) သဇဇ္ဇာတိ ဇယံသတ္ထသကဋသတ္တာဒိသု ယော ကောမိ။

(ဂ) ဣမသိဉ္စသိက္ခာပဒေ နိဂမောပိ နဂရန္တိ ဂါမဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ) ဂါမူပဇာဓေရာတိ အာဒိ အရညပရိစ္ဆေဒသနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ [အတတ် နောက်ဝါကျသို့ ရွာပါ။] (၄။ ၂၅၉။ မဇ္ဇ၊ တ၊ ၃၃၀။ ဘာသာဋီ၊ ၅၃၀။)

> ၁။ (က) [နိယမာနိယမရည်] ပိတိသန္တိဝေသာဒိဝေသန၊ ခရီးစုဝေးကုန်၍ နေခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနိဝိသိက္ခာ၊ မနေကြကုန်မူ၍။ ဂါမေ၊ နွားတို့သည်။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထိုအရပ်၌။ ဒွေ တယော၊ နှစ်ကောင် သုံးကောင်တို့သည်။ နိသိဒန္တိ ယထာ၊ နေကုန်သကဲ့ သို့။ တထာ၊ ထိုအတူ။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထိုအရပ်၌။ ဒွေ တိကံ၊ နှစ်ခု သုံးခုကုန်သော။ ယရာနိ၊ အိမ်တို့ကို။ ကတွာ၊ ပြုကုန်၍။ နိဝိဇ္ဇော၊ နေကုန်ရာဖြစ်သော။ (ယော ဂါမော၊ အကြင် ရွာ သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ သော၊ ဂါမော၊ ထိုရွာသည်။) ဂေါ်နိသာဒိနိဇိဇဇ္ဇာ၊ နွားတို့၏ နေကုန်ရာ ဖြစ်သော အရပ်ကဲ့သို့ နေကုန်ရာဖြစ်သော။ ဂါမောနာမ၊ ရွာမည်၏။

(ဂ) စ၊ ဆက်ဦးအုံး၊ ဣမသိ သိက္ခာပဒေ၊ ဤသိက္ခာပုဒ်၌။ နိဂမောပိ၊ နိဂုံးကို၎င်း။ နဂရန္တိ၊ မြို့ကို၎င်း။ ဂါမဂ္ဂဟဏေနေဝ၊ ဂါမ-ဟုရသာ သဒ္ဓါဖြင့်သာလျှင်။ (ဝါ) ရွာကို ယူခြင်းဖြင့်သာ လျှင်။ ဂါမောတိ၊ ရွာဟူ၍။ (အာကာရ) ပဏ္ဍိတေန၊ သည်။ (ကတ္တာ) ဂဟိတံ၊ ယူအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ပဏ္ဍိတေန၊ သည်။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိအပ်၏။

> ၂။ (ဂ) သို့/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် မာတိကာပါဠိတော်၌ ဂါမာဝါ အရညာ ဝါ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း၌ ဂါမ-အရ ရွာကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို ယူ အပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

ကား-- ရွာ-သာမက နိဂုံး မြို့ကိုလည်း ဂါမ အရ ယူအပ်ပါသေး၏ဟူလို။

(ဂ) ဇဉ့်/ အယူအဆ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့်-သတ္တော-ဟူသော ပုဒ်၏ အဘိဓမ္မေယျတ္ထကိုပြ ပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဤသိက္ခာပုဒ်ဝယ် ဂါမသဒ္ဓါဖြင့် ရွာကိုသာ ယူအပ်သည် မဟုတ်၊ နိဂုံး နှင့် မြို့တို့ကိုလည်း ယူအပ်၏ဟု ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

> ၃။ (က) ပက္ခန္ဓရ၊ ထိုတွင် ဧဝံ တတ္ထ-စသော နောက်ဝါကျသည် ဂေါ်နိသာဒိ ပုဒ်၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး နိဝိဋ္ဌပုဒ်၏ အဖွင့်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (ဂ) ကား ဂါမာ ဝါ ဟူသော မာတိကာပါဠိဖြင့် ရွာကိုသာ ယူအပ်ပါသလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ။

ဇာဓိ။ ။ အနိဝိသိက္ခာ-ကား ၍--ကြောင့် ကတွာ-၌ ပုဗ္ဗကာလကြိုယာဝိသေသန ကတွာ-ကား အပရကာလကြိုယာဝိသေသန။

1-7-1

► ၄။ ဇာယတိ ဂမနံ ဧတာယာတိ ဇယံ။ (ဇန+ယ) အရန္တိ ပဝတ္တန္တိ အနေနာတိ အတ္ထော။/အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဇနာ ဧတေနာတိ အတ္ထော။ သဟ အတ္ထေန ယော ဝတ္တတိတိ သတ္ထော။ (ကုန်သည်ရ၏။) ဇယံယ ဂတော သတ္ထော ဇယံသဓဇ္ဈော။ ဇယံ-အရ ခြေ သလုံးသည် မုချ။ ထို၏ သွားသော ကုန်သည်နှင့် အဝယဝိ အဝယဝ စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံး အရ ထို--သော ခြေဖြင့် လှည့်လည်သွားလာသော ကုန်သည်ရ၏။

သဟ အတ္ထေန ယော ဝတ္တတိတိ သဓဇ္ဈော။ သဟ-အတ္ထ အရကား ဥစ္စာနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကုန်သည်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။ ယ-အည ပုဒ်အရ ထို--သော ကုန်သည်ဖြစ်ရ၏။

နိသီဒန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဓာဒီ။ (ဧတ္ထ၊ဤအရပ်၌။ဂါဝေါ၊ရွားတို့သည်။နိသီဒန္တိ၊နေကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ၊ထိုသို့ နွားတို့၏ နေကုန်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်။တံ ဌာနံ၊ထိုအရပ်သည်။နိသာဒိ၊ နိသာဒိ မည်၏။) အဓိကရဏသာဓန၊ နိပုဗ္ဗ သဓဓာတ်+ဣ/ဏ်ပစ္စည်း။ နိ-အရကား ဓာတွတ္ထာနုတ္တကဘောဂုဏ် ရ၏။ သဓ-ဓာတ်အရကား ထိုနွားတို့၏ စတုရသန္တတိရုပ် အစဉ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဌကား ထိုနွားတို့၏ စတုရသန္တတိရုပ်အစဉ်အားတပ်သော နေရာ ဖြစ်၏ ဥပနိဿယကောဋီ (ဝါ) သုတ္တန်နည်း ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣ/ဏ် ပစ္စည်းအရကား ထို--သော နေရာဖြစ် ရ၏။

ဂန္တံ နိသာဒိ ဇဂါနိဓာဒီ။ (ဂန္တံ၊နွားတို့၏။နိသာဒိ၊နေကုန်ရာတည်း။) ဆဋ္ဌိ တပျူရိသံ သမာသံ၊ ဂေါပုဒ်+နိသာဒိပုဒ်။ ဂေါ-အရကား နွားတို့ဖြစ်သည် မုချ။ ယင်းနွားတို့ဖြစ်၏ နေကုန်ရာဖြစ်နှင့် ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော နွားတို့ဖြစ် ရ၏။

ဂေါနိသာဒိ ဝိယ ဇဂါနိဓာဒီ။ (ဂေါနိသာဒိ ဝိယ၊နွားတို့၏ နေရာကဲ့သို့တည်း။ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ဂေါနိသာဒိ၊မည်၏။) ဥပမာတဒ္ဓိတိ၊ ဂေါနိသာဒိပုဒ်+ဏပစ္စည်း။ ဂေါနိသာဒိ- ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ နွားတို့၏ နေကုန်ရာအရပ်သည် မုချ။ ထို-၏ ရွာဖြစ်နှင့် ဥပ မာန-ဥပမေယျ စပ် ဌာနူ။ ဏ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ရွာဖြစ် ရ၏။

နိဝိသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝိဇ္ဈော။ (ဧတ္ထ၊ဤရွာ၌။မနုဿာ၊လူတို့သည်။နိဝိသန္တိ၊နေကုန်၏။ ဣတိ၊ထို့ကြောင့်။သော၊ထိုရွာသည်။နိဝိဋ္ဌော၊မည်၏။) အဓိကရဏသာဓန၊ နိပုဗ္ဗ ဝိသ+ တ-ပစ္စည်း။ နိ-အရ ဓာတွတ္ထာနုတ္တကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဝသဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား လူတို့၏ စတုရသန္တတိ ရုပ်အစဉ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဌကား ထိုလူတို့၏ စတုရသန္တတိ ရုပ်အစဉ်အားတပ်သော ရွာဖြစ်၏ ဥပနိဿယကောဋီ (ဝါ)သုတ္တန်နည်း ပကတူပနိဿယ သတ္တိသည် ဖလူ။ တပစ္စည်းအရကား ထို--သော ရွာဖြစ် ရ၏။

ဂေါနိသာဒိစ သော နိဝိဋ္ဌောစာတိ ဇဂါနိဓာဒီနိဝိဇ္ဈော။ (ဂေါနိသာဒိစ၊နွားတို့၏ နေ ကုန်ရာကဲ့သို့ ဖြစ်သည်လည်း။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။သော၊ထိုနွားတို့၏နေကုန်ရာကဲ့သို့ဖြစ်၏ ဟူသည်။နိဝိဋ္ဌောစ၊လူတို့နေကုန်ရာသည်လည်း။ဟောတိ၊ဟုတ်၏။ဣတိ၊ထို့ကြောင့်။ဂေါနိ

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

သား နိဝိဋ္ဌောမည်၏။ ကမ္မဓာရာယ်သမာသ်၊ဂေါနိသားနိဝိဋ္ဌပုဂံ။ ဂေါနိသား-အရ
နွားတို့၏ နေကုန်ရာကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း သဒိသဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ယင်း၏ လူတို့နေကုန်
ရာ ရွာဖြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော နွားတို့၏ နေကုန်ရာကဲ့သို့
နေကုန်ရာဖြစ်သော လူတို့နေရာ ရွာရ၏။ * အရညဿ ပရိစ္ဆေဒေါ အရညပရိစ္ဆေဒေါ။

အတိရေကော ဂါမော နိဝေဓာ။ (ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရာယ်) နိ-အရ လွန်ကဲသော
ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ရွာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော လွန်
သော ရွာ (ဝါ) နိဂုံး ရ၏။

ဝိယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတာယာတိ ဝိဇီ။ (ဝိ+ထိကံ) သန္တိပတိတွာ နိဝေသော သန္တိဝေသော။
ဝိထိဝ သန္တိဝေသောစ ဝိဇီသန္တိဝေသော။ ဝိထိသန္တိဝေသော အာဒိ ဧတေသန္တိ
ဝိထိသန္တိဝေသောဒယော။ တေသံ ဝေသော ဝိဇီသန္တိဝေသောဒိဝေသော။

သက္ကောတိ ဘာရံ ဝဟိတုန္တိ ဆကဓဋ္ဌာ။ (သက+အဋ) သကဋေန ဂတော သက္ကော
သကဋသဓဋ္ဌော။ ဇယ်သက္ကောစ သကဋသက္ကောစ ဇယ်သက္ကောသကဋသဓဋ္ဌော။

တေ အာဒယော ဧတေသံ သက္ကောနန္တိ ဇယ်သက္ကောသကဋသဓဋ္ဌောဒေသော။

ဂါမာ ဣတိ ဂဟဏံ ဂါမဂ္ဂဏံ။/ဂါမဿ ဂဟဏံ ဂါမဂ္ဂဏံ။

➤ ၆။ (အ) ၌ ဂါဝေါ တတ္ထ တတ္ထ နိသိဒန္တိ-ဖြင့် ဂေါနိသားပုဂံကို ဂါဝေါ နိသိ
ဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါနိသား-ဟု အဓိကရဏကိတန္တသမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသ
လိင်္ဂတ္ထ) / ဂေါနိသား-၌ နိသား-ဝယ် နိပုဗ္ဗ သဒဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) နိပုဗ္ဗ
သဒဓာတ်၏ နိသိဒနအနက်ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတုတ္ထ) ဣ/ဏိ-ပစ္စည်း အဓိကရဏ
သာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) နိသိဒန္တိ ဧတ္ထာတိ နိသား-ဟု အဓိကရဏ
သာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဂေါနှင့် နိသား-ကို ဂုန္နံ နိသား ဂေါနိသား-
ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ယထာ ဧဝံ- ဖြင့် ဂေါနိသား-ပုဂံကို ဂေါနိသား ဝိယာတိ ဂေါနိသား-ဟု ဥပမာ
တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း ယင်းတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်--၎င်း
(ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

တတ္ထ တတ္ထ ဒွေ တယော-ဖြင့် ဂါဝေါ နိသိဒန္တိ-ဟု ဆိုရာဝယ် နွားတို့ နေပုံ ထိုင်ပုံ
ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

တတ္ထ တတ္ထ နိဝိဋ္ဌော-ဖြင့် နိဝိဋ္ဌော-ပုဂံကို နိဝိသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝိဋ္ဌော-ဟု အဓိကရဏ
သာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တ-ပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓနအနက်၌ သက်-
၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

ယထာ ဧဝံ-စသော ဥပမာန ဥပမေယျ နှစ်ဝါကျဖြင့် ဂေါနိသားစိ သော နိဝိဋ္ဌော
ဓာတိ ဂေါနိသားနိဝိဋ္ဌော-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။

(သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

ဝီထိသန္တိဝေသာဒိဝသေန အနိဝိသိတွာ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဒွေ တိဏိ ယရာနိ ကတွာ-
တို့ဖြင့် ဂေါနိသာဒိနိဝိဋ္ဌ-ရွာဆိုသည်မှာ အိမ်လမ်းစသည် စနစ်တကျ တည်ထောင်ထား
သော ရွာမဟုတ်ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၈) ဖြင့် သတ္တ-အရ ခြေကုန်သည် လှည်းကုန်သည် စသည်တို့တွင် ကုန်သည်
တမျိုးမျိုးကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➢ ၇။ နိသိဒန္တိ/နိသိဒဓရ ။ ။ ဂရုပုဗ္ဗ ရဿနောက်ရှိ အန္တိ အန္တေ ဤနှစ်ထွေ
ရေးသာ အပြုများသတည်း-ဟူသော နိယံကိုထောက်၍ နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဝါမဂ္ဂဟဏေဓနဝ/ဝါမဝဏေဓနဝ ။ ။ ဒွေဘော်ဌာနဖြစ်သောကြောင့် .ဂါမဂ္ဂဟ
ဏေဓနဝ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

စဒ္ဒ တဓယာ/စဒ္ဒတိဓယာ/ဒ္ဒတ္ထဓယာ ။ ။ ပယုပ္ပိ ဝသုဓာယဉ္စ၊ ဝါစာဒေါ ဂေါ
ပုမိတ္ထိယံ-ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဂေါ-သဒ္ဒါသည် ကုက္ကိလိင် ပုံလိင်ဖြစ်သောကြောင့်
လိင်အားလျော်စွာ ဒွေ တယော/ဒွေ တိဿော-ပါဌ်တို့ သင့်ပါသည်။

➢ ၈။ ဧဝါနိသာဒိ-ကား အတူဖြစ်သော ရွာတို့၏ နေရာအရပ်၏ “ဂေါနိသာဒိ”
ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော ရွာ၌တင်-- သဒ္ဒါသုပစာ၊ ရုဇ္ဈိနည်း။

ဓယာ ပန ဘိက္ခူ ဝါဓာ ဝါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ရွာကို မှတ်၍ဆိုသဖြင့် အပေါင်း
ဖြစ်သော ရွာ၊ နိဂုံး၊ မြို့တို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏာနည်း မည်၏။

သတ္ထ-ကား ဌာနိဖြစ်သော ကုန်သည်၏ “သတ္ထ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော
ရွာ၌တင်-- ဌာနုပစာ။ ဌာနိဖြစ်သော ကုန်သည်နှင့် ဌာနဖြစ်သော ရွာကို အပြားမဲ့အား
ဖြင့် ဆိုသောကြောင့် အဘောဒနည်း။

➢ ၉။ ဝုတ္တံ-၌ ဓာတ်အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ် ပြဌာန်းသော မဟာ
ကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၃၄]

(က) ဝါမူပဇာဓရာတိ အာဒိ အညပနိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။

(၈) ရွာနွမိဓလေ ဌိတဿာတိ ယဿ ဂါမဿ အနရာပုရဓဿဝ ဒွေ ကုန္တမိလော၊ တဿ
အတ္ထဓရ ကုန္တမိလေ ဌိတဿ။ (၉) တဿ ဟိဗဟိဓရာ ကုန္တမိလော အဘိဓိက္ခကနယေန
အညသဓင်ပံဂစ္ဆတိ။ (ဃ) ယဿ ပန ဧကော၊ တဿ ဂါမဒ္ဒါရဟာနံ ဝေမဇ္ဈေ ဌိတဿ။

(၁) ယတြာပိ ဟိ ကုန္တမိလော နတ္ထိ၊ တတြ ဂါမဒ္ဒါရဟာနံ ဝေမဇ္ဈေမဝ “ကုန္တမိလော” တိ
ဝုတ္တတိ။ (၂) တေန ဝုတ္တံ “ဂါမဒ္ဒါရဟာနံ ဝေမဇ္ဈေ ဌိတဿာ” တိ။

(၄။ ၂၅၉။ မအူ၊ တ၊ ၃၃၀။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၃။)

➤ ၁။ (၈) [ဥပမာအတွင်းသွင်း] ကုန္ဒဒီလေ ဌိတဿာတိ--ဟူသည်ကား။ အနုရာဓ ပုရဿ၊ အနုရာဓမြို့အား။ ငွေ၊ နှစ်ခုကုန်သော။ ကုန္ဒဒီလာ၊ တံခါးခုံတို့သည်။ အတ္ထိ ကုဝါရိသ ကဲ့သို့။ (တထာ၊ ထိုအတူ။) ယဿ ဂါမဿ အကြင်ရွာအား။ ငွေ၊ ကုန်သော။ ကုန္ဒဒီလာတို့ သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိကုန်၏။ တဿ ဂါမဿ၊ ထိုရွာ၏။ အဗုဒ္ဓန္တရိမေ၊ အတွင်း၌ဖြစ်သော။ ကုန္ဒဒီလေ၊ တံခါးခုံ၌ဌိတဿ၊ တည်သော။

(၉) [ဗောဏထင်္ဂါရုဦး] ဟိ၊ မုန့်၏။ တဿ ဂါမဿ၊ ထိုရွာ၏။ ဗာဟိရော၊ အပဖြစ်သော။ ကုန္ဒဒီလော၊ တံခါးခုံသည်။ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ကုန္ဒဒီလာ သဗ္ဗမေတံ အရညန္တိဟူ၍။ အဘိ ဓမ္မေ၊ အဘိဓမ္မာ၌။ ပုတ္တတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဘိဓမ္မိကနယေန၊ အဘိဓမ္မာ၌ လာသောနည်းဖြင့်။ အရညသင်္ခေပံ၊ တော၌ ထည့်သွင်းအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ (သဒ္ဓတ္ထ) (ဝါ) တော-ဟူသောအရေအတွက်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။

➤ ၂။ (က) သို့/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ-ဟူ သော မာတိကာ၏ ပဒဘာဇနီ ပါဠိတော်၌ ဂါမုပစာရော နာမ အစရှိသော စကားကို ဟောတော်မူ၏။ မာတိကာ ပါဠိတော်၌ ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ-ဟူ၍သာ ဟောတော်မူအပ် သောကြောင့် ဂါမော နာမ-စသည်ဖြင့် ဂါမလက္ခဏာကို ပြုပြီးနောက် အရညကိုသာ ပြတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် (ဝါ) အဘယ် အကျိုးငှာ ဂါမုပစာရော နာမ-စသောစကားကို ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ အကယ်၍ ဂါမုပစာရော-စသော စကားကို မဟောသင့်ဘဲလျက် ဟောတော်မူချေသော် မာတိကာ နှင့် ပဒဘာဇနီတို့ ဆန့်ကျင်ခြင်း ဝိရောဓိဒေါသ မြတ်စွာဘုရားအား သင့်ရောက်ရာ၏။ စုစ်ကြောင့် (က) မိန့်။

ကား-- ဂါမုပစာရကို ပြအပ်သည်ရှိသော် ဂါမ ဂါမုပစာရမုကြွင်းသော အရပ်သည် အရညမည်၏ဟု တောင်း အပိုင်းအခြားကိုပြခြင်းငှာ ဂါမုပစာရော-စသော စကားကို ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်ပါ၏ဟူလို့။

(၁) သို့/ အနုသဒ္ဓန္တ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဂါမုပစာရော-စသော စကားကို ဟောခြင်း ၏ အကြောင်း (ဝါ) အကျိုးကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ကုန္ဒဒီလေ ဌိတဿ-ဟူသော ပါဠိ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ဝေဖန်၍ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(၁) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသော ရွာ၌ အတွင်းတံခါးခုံကို ကုန္ဒ ဒီလ-အရ ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ ကုန္ဒဒီလေ ဌိတဿ-ဟူသာ ဟောတော်မူထားသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ကုန္ဒဒီလ-အရ အတွင်းတံခါး ခုံကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အဘယ်သို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (ဝိရောဓိ ဒေါသ-သင့်ရောက်ရာ၏။) စုစ်ကြောင့် (၁) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုသဒ္ဓန္တ ။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသော ရွာ၏ ကုန္ဒဒီလ

အရကို ယုတ္တိနှင့်တကွ ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသော ရွာ၏ ကုန္ဒဒီလ အရ ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူလိုသော ဆရာ သည် (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် အနုရာဇမြို့ကဲ့သို့ တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသော ရွာ၏ အတွင်းတံခါးခုံသည် ကုန္ဒဒီလ မည်သောဟု ဆိုတော်မူ၏။ တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသော ရွာ၏ ကုန္ဒဒီလ-အရ အဘယ်ကိုယူရမည်နည်း။ တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသော ရွာ၏ ကုန္ဒဒီလ-အရ ကို မပြဆိုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(ခ) ဆို့/ အနုရာဇ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် တံခါးခုံတစ်ခုတည်းသာ ရှိသော ရွာ၌ ကုန္ဒ ဒီလ-အရ ရွာတံခါးဘောင်၏ အလယ်အရပ်ကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း စကားရပ်ကို ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(င) ဆို့/ အပ္ပက္ခစောဒနာ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသော ရွာ၌ ကုန္ဒဒီလ-အရ တံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ပါဠိတော် ၌ ကုန္ဒဒီလေ ဌိတိဿ-ဟု သာမညအားဖြင့်ဆိုသောကြောင့် ကုန္ဒဒီလ-အရ တံခါးခုံကို သာ ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် တံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကို ယူရမည်ဟုဆိုသော ဆရာစကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုန်ကြောင့် (င) မိန့်။

ကား-- တံခါးမရှိသော ရွာ၌ ကုန္ဒဒီလ-အရ တံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကိုသာ တံခါးခုံတပ်ရာ အလယ်အရပ်ဖြစ်သောကြောင့် ဌာနုပုစာအားဖြင့် ကုန္ဒဒီလ-အရ ယူ အပ်သည်ဟူလို။

➤ ၃။ (က-ခ) ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ဝိတ္ထာရ။ (ဃ) ကား တံခါးခုံနှစ်ခု ရှိသော ရွာ၏ ကုန္ဒဒီလ-အရမှတစ်ပါး တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသော ရွာ၏ ကုန္ဒဒီလ-အရ ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။/တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသောရွာ၌ ကုန္ဒဒီလ-အရ အဘယ်ကို ယူရမည်နည်းဟု စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (င) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။ (စ) လဒ္ဒဂုဏ။/နိဂုံးဝါကျ။

စာစစ် ။ ။ ဌိတဿ-ကား သော--ကြောင့် မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ-ဟူသော ပါဠိတော် ၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန/ဝိသေသျှ စပ်။

➤ ၄။ အရညန္တိ သင်္ခေပေါ အရညသစစ်စ၏။ (အရညန္တိတောဟူ၍။ သင်္ခေပေါ။ ရေတွက်သတ်မှတ်ခြင်း။) သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရာယ်၊ အရည+သင်္ခေပုပု။ အရည-အရ တော့ခြစ်သည် မုချ။ ယင်းအားဖြင့် ဧရတွက်သတ်မှတ်ခြင်း ကြိယာနှင့် ဝိသေသန ဝိသေသျှ စပ် ဌာနု။ ပုရ်လုံးအရ ထို-သော တောဟု ရေတွက်သတ်မှတ်ခြင်း ရ၏။

(တစ်နည်း) အရည-အရ တော့သည် မုချ။ ထို၏ ရေတွက်အပ်သော အပြင်တံခါးခုံ နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စင် ဌာနု။ ပုရ်လုံးအရ တော-ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သော အပြင်တံခါးခုံ

ရ၏။ ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း အရညသင်္ခေပ-သဒ္ဓါသည် ဤ၌ ဘာဝပူဇာန ဘာဝ လောပဖြစ်သောကြောင့် တော-ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော ရေ တွက်ခြင်း ကြိယာသည်သာ ပဓာနအားဖြင့် ရ၏။

အဘိဓမ္မေ အာဂတော အာဆိဓမ္မိဇတာ။ အဘိဓမ္မ-အရ အဘိဓမ္မာ ပိဋကတ်သည် မုချ။ ထို၏ လာသောနည်းနှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာနူ။ ဣမ-ပစ္စည်းအရ အဘိဓမ္မာ၌ လာ သော နည်းရ၏။ * အဘိဓမ္မိကောစ သော နယောစာတိ အဘိဓမ္မိကနယော။

အရညဿ ပရိစ္ဆေဒေါ အရညမရိစ္ဆေဒေါ။ အရည-အရ တောသည် မုချ။ ထို၏ ပိုင်းခြားရာအရပ်နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော တော၏ ပိုင်းခြားရာ အရပ်ရ၏။ * အရညပရိစ္ဆေဒဿ ဒဿနံ အရညပရိစ္ဆေဒဒဿနံ။

အပ္ပန္တရေ ဇာတော အပ္ပန္တရီဇမာ။ အပ္ပန္တရ-အရ အတွင်းအရပ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဖြစ်သော တံခါးခုံနှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာနူ။ ဣမ-ပစ္စည်းအရ အတွင်းဖြစ်သော တံခါးခုံ ရ၏။ ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း အပ္ပန္တရီဇမာ-သဒ္ဓါသည် ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်ရကား ဝိသေသနပုဒ်တို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် အတွင်းအရပ်၌ဖြစ်ခြင်းဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

> ၆။ (က) ဖြင့် မာတိကာပါဠိ၌ ဂါမာဝါ-ဟုသာ ဟောသော်လည်း ဂါမ ဂါမူ ပစာရ-မှကြွင်းသော အရပ်သည် အရညမည်၏ဟု အရည (ဝါ) တောအပိုင်းအခြားကို ပြလို၍ (ဝါ) မြဲခြင်းငှာ ဂါမူပစာရော-စသော ပဒဘာဇနီကို ဘုရားဟောတော်မူ၏ဟု သိစေပါသည်။ ထိုသို့ သိစေသဖြင့် မာတိကာ၌ ဂါမာဝါ-သဒ္ဓါဖြင့် ဂါမူပစာရကိုလည်း ယူရမည်ဟု ထပ်ဆင့် သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) ၌ တဿ အပ္ပန္တရီဇမေ-ဖြင့် တံခါးခုံနှစ်ခုရှိသော ရွာ၌ အတွင်းတံခါးခုံကို ဣန္ဒ နိလ-အရ ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဃ) ဖြင့် တံခါးခုံတစ်ခုသာရှိသော ရွာ၌ ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကို ဣန္ဒနိလ-အရ ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(င) ဖြင့် တံခါးခုံမရှိသော ရွာ၌ ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်ကိုပင် ဣန္ဒနိလ- အရ ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

> ၇။ ဣန္ဒနိလ/ဣန္ဒနိလ ။ ။ ဣန္ဒနိလေတိ ဥမ္မာရေ။ (သာရတ္ထ) ဥမ္မာရေ ဝေဟနိတ္ထိယံ။ ဇဋကော ဣန္ဒနိလောထ။ (ဓာန်) ဣန္ဒနောဝ ပနံ နိပတိ ဇတ္ထာတိ ဣန္ဒ နိလော။ နိပ ပေရဏေ။ ပဿ လော။ အထဝါ ဣံ ဂမနံ ဒဝါတိတိ ဣန္ဒနော။ ဝါရံ။ တတ္ထ ဌပိတော နိလော ကဏကောတိ ဣန္ဒနိလာ။ (ဓာန်ဋီ) သက္ တု နိလဟေတိသု။ (ဓာန်) နိလေ အဏုခါဏုမိ။ (ဓာန်ဋီ) တို့ကိုထောက်၍ နိလ/နိလ နိယပြု-မပြုမျှသာထူး၍ အနက်ထူး မရှိသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

(ဃ) တဿ/တဿဝါ ။ တဿဝါ ဂါမဿ၊ ဝါသဒ္ဓေါ ဝေမဗ္ဗမေဝါတိ ယောဇေ တဗ္ဗော၊ ဝါသဒ္ဓေါ ဣန္ဒြိယလေတိ အပေက္ခတိ-ဟူသော ယောဇောကိုထောက်၍ ဝါ-သဒ္ဓါ ပါသော တဿဝါ-ပါဠိသာသင်ပါသည်။ **ဇာတိဇရာ/ဇာတိဇယော** ။ ဗဟိ ဇာတံ ဗာဟိရံ ဣရုဏ်။ (အဘိဓာန်ဋီကာ) ကို ထောက်၍ ဗာဟိဇရာ-ပါဠိသာ သင်ပါသည်။

➤ ဝ။ **ဣန္ဒြိယလေ ဌိတဿ-ကား** အပေါင်းဖြစ်သော အတွင်းတံခါးခုံ အပြင်တံခါး ခုံတို့၏ “ဣန္ဒြိယ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အတွင်းတံခါးခုံ၌တင်--ဧကသျှ ပစာ။ ရှဋ်နည်း။ (အဗ္ဘန္တရိမေ-ကိုထောက်)

ဌာနိဖြစ်သော တံခါးခုံ၏ “ဣန္ဒြိယ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ရွာတံခါး ဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်၌တင်-- ဌာနပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။(င-ဝါကျထောက်)

ဝေမဗ္ဗ-ကား အတူဖြစ်သော ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ “ဝေမဗ္ဗ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော တံခါးခုံတို့၌တင်-- သဒိသုပစာ။/ ဌာနဖြစ်သော ရွာတံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်၏ “ဝေမဗ္ဗ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနိဖြစ်သော တံခါးခုံတို့၌တင်-- ဌာန ပစာ။ ဌာနဖြစ်သော တံခါးဘောင်တို့၏ အလယ်အရပ်နှင့် ဌာနိဖြစ်သော တံခါးခုံတို့ကို အပြားမဲ့အားဖြင့်ဆိုသောကြောင့် အဘောဒနည်း။

ဂါမခွါဇုဇာ-၌ ဗာဟ-ကား အတူဖြစ်သော လက်မောင်း၏ “ဗာဟ”အမည်ကို အတူရှိသော တံခါးဘောင်၌တင်-- သဒိသုပစာ။ ရှဋ်နည်း။

ဂါမာဝါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ရွာ၏ “ဂါမာ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရွာ၊ ရွာ၏ ဥပစာတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ဥပလက္ခဏနည်း။ (က-ကိုရှု)

(င)ဝါကျနည်း ။ ။ ရှေ့ဝါကျကို မြဲမြံစေခြင်းကိစ္စ၊ တံခါးခုံ မရှိသောရွာ၌ ဂါမုပစာရကို ပိုင်းခြားလို၍ ပြခြင်းကိစ္စ ဤနှစ်ကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သောကြောင့် အဗ္ဘန္တရိမေ-ကိုထောက်နည်း။

➤ ခဝ။ **ဝုတ္တံ-၌** ဝစဓာတ်အရ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ သန္တာန်၌ ဆိုသောအခြင်း အရာ အားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ် ဝိနိယုပြဋ္ဌာန်းသော ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက မဟာကုသိုလ် ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၃၅]

- (တ) မဇ္ဈိမဿာတိ ထာမဗ္ဗိမဿ၊ ဧနာ ပမာကမဗ္ဗိမဿ။
 - (စ) ဧနဝ အပ္ပထာမဿ၊ န မဟာထာမဿ၊ မဗ္ဗိမထာမဿာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 - (င) လေဗ္ဗပါဇောတိယထာမာတုဂါမောကာကောဉာဗပေစ္ဆောဉာဏမေဝဟတ္ထံဥက္ခိပိတွာ လေဗ္ဗိပိပတိ၊ ယထာဝဉာဒကုက္ခေပေဉာဒကံ ပိပဗ္ဗိဇေဝံအဝိပိတွာ ယထာတရုကမနဿာ အတ္ထုဧနာ ဗလံအဿန္တောဗာဟံပသာရေတွာ လေဗ္ဗိပိပဗ္ဗိဇေဝံပိတ္တဿ လေဗ္ဗဿပတနဋ္ဌာနံ။
 - (ဃ) ပတိတော ပန လုဋ္ဌိတွာ ယတ္ထ ဂစ္ဆတိ၊ တံ န ဂဟေတဋ္ဌံ။
- (၄။ ၂၅၉။ မအူ၊ တ၊ ၃၃။ ဘာသာဋီ၊ ၅၇၂။)

➤ ၂။ (စ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် မဇ္ဈိမဿ-၌ မဇ္ဈိမ-အရ ပမာဏ မဇ္ဈိမကို မယူရ ထာမမဇ္ဈိမကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း၏ ပဒဝိဏ္ဏတ္ထ ဥဇုကတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ပစ်အပ်သော ခဲ၏ ကျရာအရပ်သည် လေဥပါတ မည်သောဟု ဆို၏။ ကျပြီး၍ လိမ့်သွားသော အရပ်ကိုလည်း လေဥပါတ-အရ ယူအပ် ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

ကား-- ကျပြီး၍ လိမ့်သွားသော အရပ်ကို လေဥပါတ-အရ မယူအပ်ဟူလို။

(တစ်နည်း) ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ပစ်အပ်သော ခဲ၏ ကျရာအရပ်သည် ဂါမူပစာရ မည်သောဟု ဆို၏။ ခဲ၏ ကျရောက်ရာဖြစ်သော အရပ်ဟူသမျှသည် ဂါမူပစာရ မည်ပါ သလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား ဥဇုကတ္ထ ပဒဝိဏ္ဏတ္ထကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ ယင်း (ဂ) ၌ ယထာ မာတုဂါမော စသည်ကား ဥပမာန။ ဧဝံ ခိတ္တဿ စသည်ကား ဥပမေယျဝါကျ။ (ဃ) ကား ခဲ၏ ကျရောက်ရာ အရပ်ဟူသမျှသည် ဂါမူပစာရမည်ပါ သလောဟု စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/အန္ဓယ မှတစ်ပါး ဗျုတ်ရေကတိပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

ဇာစင် ။ ။ ပတိတော-ကား သော--ကြောင့် လေဥ-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန ဝိသေသျှစပ်/သည်--ကြောင့် လှင့်တွာ ဂစ္ဆတိ-၌ ကတ္တား+ကတ္တိ စပ်/မှ--ကြောင့် လှင့်တွာ-၌ အပါဒါနံ+အပါဒါနီ စပ်။

➤ ၄။ ဌာတိ ဧတေနာတိ ထာမော။ (ဌာ+မ) မဇ္ဈေ ဇာတော မဇ္ဈိမော။ ထာမော မဇ္ဈိမော အဿ ပုရိသဿာတိ ဘာမမဇ္ဈိမော။ (တဿ) ထာမမဇ္ဈိမ-အရ အလယ် အလတ်ဖြစ်သော အား (ဝါ) အားအလယ်အလတ်သည် မုချ။ ထို၏ ယောက်ျားဖြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ တ-အညပုဒ်အရ အလယ်အလတ်ရှိသော ယောက်ျားရ၏။

ပမာဏံ မဇ္ဈိမံ မဇ္ဈိမော အဿ ပုရိသဿာတိ ပမာဏမဇ္ဈိမော။ * အပေါ့ ထာမော မဇ္ဈိမော အဿ ပုရိသဿာတိ အပ္ပထာမော။ * မဟန္တော ထာမော မဇ္ဈိမော အဿ ပုရိသဿာတိ မဟန္တောမော။ * မဇ္ဈိမော ထာမော မဇ္ဈိမော အဿ ပုရိသဿာတိ မဇ္ဈိမောမော။ * ပတတိ ဧတ္ထ ဌာနေတိ ပဏနံ။ ပတနဉ္စ တံ ဌာနဂ္ဂတိ ပဏနဌာနံ။ ကာယတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဣဏဏ။ * အရတိ အကုဋိလဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ ဥဇု။

ပတတိ ဧတ္တတိ ဝါဇော။ (တ္ထေ)ဤအရပ်၌။လေဥ။ခဲသည်။ပတတိ။ကျ၏။ထူတိ။ထို့ ကြောင့်။တံ။ထိုခဲသည်။ပါတော) လေဥဿ ပါတော ဇေဉ္စုဝါဇော။ (လေဥဿ။ခဲ၏။ ပါတော။ကျရာတည်း။) လေဥ-အရ (ပျိုရွယ်သောသူတို့ မိမိခွန်အားပလကို ပြကြလျက် လက်နဲ့ဆန့်တန်းကာ ခဲပစ်သကဲ့သို့) ပစ်အပ်သော ခဲဖြစ်သည် မုချ။ ယင်း၏ ကျရာ

အရပ်နှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ခဲ၏ကျရာ အရပ် ရ၏။

➤ ၆။ (ဇ) ဖြင့် မဇ္ဈိမဿ-၌ မဇ္ဈိမ-အရ ပမာဏမဇ္ဈိမကို မယူရ ထာမမဇ္ဈိမကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဂ) ၌ လေဇ္ဈဿ ပတနဌာနံ-ဖြင့် လေဇ္ဈပါတော-၌ ပါတော-ဝယ် ပတ-ဓာတ်၏ အဖြစ်ကို၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) ဏပစ္စည်း အဓိကရဏသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ပတတိ ဒတ္တာတိ ပါတော-ဟု ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ပါတ-အရ ဌာနကိုယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) လေဇ္ဈနှင့် ပါတ-ကို လေဇ္ဈဿ ပါတော လေဇ္ဈပါတော-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ ထာမ/ဌာမ/ဓာမ ။ ။ ဗလ ထာမော သဟံ သတ္တိ။ (ဓာနိ) ဌာ-ဂတိနိဝတ္တိယံ။ ကရဏော၊ မော။ ဌဿ ထော၊ ထာမော။ (သုစိ) ဓာ-ဂတိနိဝတ္တိယံ၊ ကရဏော။ မော။ ဓာဿ ထော။ (ဓာနိ)ကိုထောက်၍ ထာမ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဗလ ဒဿေန္တာ/ဗလ ဒဿေန္တာ ။ ။ တရုဏမနဿာ-ဟူသော လက္ခဏဝန္တကတ္တားသည် ဗဟုဝင်ဖြစ်သောကြောင့် ဗလ ဒဿေန္တာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

●လဇ္ဈ/လေဇ္ဈ ။ ။ လေဇ္ဈတ္ထော မတ္တိကာဓဏော။ (ဓာနိ) လေဇ္ဈ သံယာတေ။ (ဓာနိ) တို့ကိုထောက်၍၎င်း။ လေဇ္ဈဓာတ် ဥပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးသောကြောင့်၎င်း လေဇ္ဈပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဥဉ္ဇာပေန္တော/ဥဉ္ဇာပေန္တော ။ ။ ဥဉ္ဇာပေန္တော-ကား ဥ-ဒိ-ဓာတ်+ဏာပေ-အန္တပစ္စည်း ဒု-ဒွေဘော်လာ၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း။ ဒိ-ဝိဟာယသဂတိယံ ဂမနမတ္ထေစ-ဟူသော (နိတိ၊ဓာတု) တို့ကိုထောက်၎င်း။ ဥဉ္ဇာပေန္တော-ကောင်းကင်သို့ ဖျံစေလတ်သော်-ဟု အနက်ပေးနိုင်သောကြောင့်၎င်း။ ဥဉ္ဇာပေန္တောတိ ပလာပေန္တော-ဟု သာရတ္ထ ဆိုသောကြောင့်၎င်း “ဥဉ္ဇာပေန္တော”ပါဌ် သင့်ပါသည်။

ဥဌာပေန္တော-ကား ဥပုဗ္ဗ ဌာ+ဏာပေ-အန္တပစ္စည်း။ အသဒိသဒွေဘော် ဋ-လာ၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း။ ဥဌာပေန္တော၊ထစေသည်ရှိသော်။/ထစေလတ်သော် (ဝါ) ဖျံစေလတ်သော်။ ဤသို့ အနက်ပေးရသောကြောင့်၎င်း “ဥဌာပေန္တော”ပါဌ်လည်း သင့်ပါသည်။

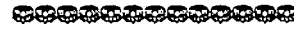
လုဋ္ဌိတ္တာ/လုဋ္ဌိတ္တာ ။ ။ လုဋ္ဌိတ္တာတိ ပရိဝတ္ထတ္တာ-ဟု သာရတ္ထ ဖွင့်သောကြောင့် လုဋ္ဌိတ္တာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။ [လိင်္ဂခြင်း ပရိဝတ္ထနအနက်ဟောရာ၌ လုဋ္ဌဓာတ် မရှိသောကြောင့် လုဋ္ဌိတ္တာ-ပါဌ် မသင့်။ လုဋ္ဌ-ဓာတ်သည် နတ်ခြင်းအနက်သာ ဟောနိုင်၍ လိင်္ဂခြင်းအနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့် လုဋ္ဌိတ္တာ-ပါဌ် မသင့်။]

➤ ၈။ ဇမ္ဗိမဿ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ထာမမဇ္ဈိမ၊ ပမာဏမဇ္ဈိမတို့၏ “မဇ္ဈိမဿ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ထာမမဇ္ဈိမ၌တင်-- ဧကဒေသန္တပစာ။

(ဂ) အတ္တခနာ ဗလ ဒဿေန္တာ-ဟူသော နည်းသည် တစ်ပုဂံတည်းဖြစ်လျက်

အတ္တနော၊မိမိ၏။ပလံးအားကို။ဒေသန္တရ၊ပြလိုကြကုန်သော။တရုဏမနုဿာ၊ပျိုကုန်သော လူတို့သည်။ဗာဟံ၊လက်မောင်းကို။ပသာရေတွာ၊ဆန့်ကုန်၍။လေဉ္စ၊ခဲကို။ခိပန္နိ၊ပစ်ကြကုန်၏ ဟူ၍၎င်း။ တရုဏမနုဿာ၊တို့သည်။အတ္တနော၊၏။ပလံးကို။ဒေသန္တရ၊ပြလိုကုန်သည်။ဟုတွာ၊ ဖြစ်၍။ဗာဟံ၊ကို။ပသာရေတွာ၊၍။လေဉ္စ၊ကို။ခိပန္နိ၊ပစ်ကြကုန်၏ဟူ၍၎င်း။ ဤသို့ တရုဏ မနုဿာ၊ ဟုတွာ နှစ်ပုဒ်ကိုခွဲသောကြောင့် ကာကောလောကနနည်း မည်၏။

ဇေဗ္ဗပါဓာ/ဇေဗ္ဗပဓာနဋ္ဌာန-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ပစ်အပ်သော ခဲကျရာ အရပ် ၏ “လေဗ္ဗပါဓာ/လေဗ္ဗပဓာနဋ္ဌာန”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပစ်အပ်သော ခဲကျရာအရပ်၏ အတွင်း၌တင်-- ဧကဒေသုပဓာ။

ပါကျ [၃၆]

(က) ယဇ္ဇေတံ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ၊ တံ ပိဋိယာ ဝိရုဒ္ဓိဝိဝိဿတိ။

(ခ) ပိဋိယံ ဟိ “ယရူပစာရေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဗ္ဗပါဓတော” တိ ဧတ္ထကမေဝ ဝုတ္တံ။ (ဂ) အဋ္ဌကထာယံ ပန တံ လေဗ္ဗပါဓိတံ ဂိမသစေပ် ကတွာ-တတော ပရံ ဂိမူပစာရော ဝုတ္တောတိ? (ဃ) ဝုစ္စတော။ (င-ခ) သစ္စမေဝ ပိဋိယံ ဝုတ္တံ။

(င-၂) အဓိပ္ပာယ်ော ပနေတ္ထ ဝေဒိတဗျော၊ သော စ အဋ္ဌကထာစရိယာနမေဝ ဝိဒိတော၊ တသ္မာ ယထာ “ယရူပစာရေ ဌိတဿ” တိ ဧတ္ထ ယရူပစာရလက္ခဏံ ပိဋိယံ အဝုတ္တန္တိ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တဝသေန ဂဟိတံ၊ ဝေ သေသန္တိ ဂဟေတံ။

(၄။ ၂၆၀။ မအံ၊ တ၃၃။ ဘာသာဋီ၊ ၅၃၄)

➢ ၁။ (ဃ) ဧတ္ထ ဌာနေ၊ ဤဂိမူပစာရကို ဆိုရာ၌၊ စောဒနာယ၊ ယဇ္ဇေတံ-စသော စောဒနာ စကား၏။ ပရိဟာရော၊ အဖြေကို။ မယာ၊ ငါသည်။ ဝုစ္စတော၊ ဆိုဦးအံ့။

➢ ၂။ (ခ-ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားသည် ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ထင်သောဟု ဆို၏။ ပါဠိတော်နှင့် မဟာ အဋ္ဌကထာ စကားဆန့်ကျင်ပုံကို မပြုလော။ ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာစကား ဆန့်ကျင်ပုံ ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုဒါကြောင့် (ခ-ဂ) မိန့်။

(ခ-ဂ) ခန့်/ ဆရာ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကား၏ ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ (ဝါ) စောဒနာကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်ပုံကို ပြလိုသော စောဒကဆရာသည် (ဝါ) ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင် ခြင်းကို ပြလိုသော စောဒကဆရာသည် (ခ-ဂ) မိန့်။

(ခ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် ပရိဟာရကို ဆိုပေအံ့ဟု ပဋိညာဉ်ကို ဆိုတော်မူ ၏။ ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော စကားသည် မှန်သည်သာ မဟုတ်ပါလော။/ပါဠိ တော်၌ အမှန်ကိုသာ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်ပါလျက်

အဘယ့်ကြောင့် ဂါမူပစာရလက္ခဏာကို အဋ္ဌကထာ၌ဆိုအပ်သည်၏အစွမ်းဖြင့် ယူအပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (င) မိန့်။

(င-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (င-၁) ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော စကားသည်မှန်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အကယ်၍ ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသော စကားမှန်ငြားအံ့၊ ယင်းသို့မှန်သည်ရှိသော် ပါဠိတော်အား လျော်စွာသာ ဂါမူပစာရ လက္ခဏာကို မှတ်သားထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ၎င်းဂါမူပစာရလက္ခဏာကို အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်၏အစွမ်းဖြင့် ယူသင့်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (င-၂) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ-ဂ) ဝါကျတို့ကား ပါဠိတော်၌ ဤသို့၍ပုံဆို၍ အဋ္ဌကထာ၌ ဤနှယ်ဖွင့်သည်ဟု ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ ဆန့်ကျင်ပုံ အခြင်းအရာကို ဖွင့်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ (က-ခ-ဂ) တို့ကား ပုစ္ဆာ။/စောဒနာဝါကျ။ (ယ-င) တို့ကား ပရိဟာရဝါကျ။ (င) ၌ အဓိပ္ပာယ်-စသည်ကား ဝါကျာရမ္မ။ တသ္မာ-စသည်ကား လဒ္ဒဂုဏ။

➤ ၄။ ဧတံ ပရိမာဏ မဿာတိ ဧတ္တကံ။ (အဿါထို ယရူပစာရေး-စသော စကားအား။ဧတံ ပရိမာဏံ။၍ ယရူပစာရေး ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဉ္စပါတော ဟူသော အတိုင်းအရှည် ပမာဏသည်။အတ္ထိ၏။ဣတိ။ကြောင့်။တံ။ထိုစကားသည်။ဧတ္တကံ) ပရိမာဏတဒ္ဓိတိ။ဧတပုဒ်+တ္တကပစ္စည်း။ ဧတ-အရကား ဤ ယရူပစာရေး ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဉ္စပါတော ဟူသော အတိုင်းအရှည် ပမာဏသည် မုချ။ ယင်း၏ ယရူပစာရေး ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဉ္စပါတော ဟူသော စကားခြင်နှင့် ပမာဏ ပမာဏဝန္တ စပ် ဌာန။ တ္တက-ပစ္စည်းအရ ထို-သော ဤ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ယရူပစာရေး-စသော စကားခြင်ရ၏။

အဓိပ္ပိယတိ ဣစ္ဆတိတိ အဓိဓ္မါဇယော။ (အဓိ-အပိ-ဣ/ဧ/အယ-ဓာတ်+ဣ-ပစ္စည်း ဣဓာတ်အရ အလိုရှိတတ်သော သတ္တိသည် မုချ။ ဣပစ္စည်းအရ သတ္တိမန္တဖြစ်သော သမ္မာဆန္ဒတော်ခြင် ရ၏။/ အဓိပယတိ|သမ္မယုတ်အားဖြင့်ဖြစ်တတ်၏။| စိတ္တေတိ အဓိဓ္မါဇယော။ (ဓာန်ဋီ) အဓိ-အပိ- ပယ+ဣ။ ပယဓာတ်အရ စိတ်၌ဖြစ်တတ်သော သတ္တိရ၏။ ဣ-ပစ္စည်းအရ သတ္တိမန္တဖြစ်သော သမ္မာဆန္ဒတော်ရ၏။

မဟာတိ ဝဗုတိတိ မဟန္တိ။/မဟိယတေ ပူဇိယတေတိ မဟိတာ။ အရိယတေ ဉာယတေတိ အတ္ထော။ ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထာ။ အတ္ထဿ ကထာ အဋ္ဌကထာ။ အတ္ထော ကထိယတိ ဧတာယာတိ အဋ္ဌကထာ။ မဟန္တိ မဟိတာ ဝါ အဋ္ဌကထာ မမာ အဋ္ဌကထာ။ မဟန္တိ-အရ ကြီးသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အဋ္ဌကထာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မဟာအဋ္ဌကထာခြင် ရ၏။/မဟိတာ-အရ ပူဇော်အပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အဋ္ဌကထာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော မဟာအဋ္ဌကထာခြင်ရ၏။

မဟာတိ ဝဗုတိတိ မဟန္တိ။/မဟိယတေ ပူဇိယတေတိ မဟိတာ။ အရိယတေ ဉာယတေတိ အတ္ထော။ ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထာ။ အတ္ထဿ ကထာ အဋ္ဌကထာ။ အတ္ထော ကထိယတိ ဧတာယာတိ အဋ္ဌကထာ။ မဟန္တိ မဟိတာ ဝါ အဋ္ဌကထာ မမာ အဋ္ဌကထာ။ မဟန္တိ-အရ ကြီးသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အဋ္ဌကထာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မဟာအဋ္ဌကထာခြင် ရ၏။/မဟိတာ-အရ ပူဇော်အပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အဋ္ဌကထာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော မဟာအဋ္ဌကထာခြင်ရ၏။

➤ ၈။ သေသံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဂါမလက္ခဏာ၊ ဂါမူပစာရလက္ခဏာ၊ ယရလက္ခဏာတို့၏ “သေသ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဂါမူပစာရလက္ခဏာ ဌိတင်-- ဧကဒေသယူပစာ။ နေယျတ္ထနည်း၊ ရှဉ့်နည်း။

ပါဠိဃာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဘုရားစကားတော်အားလုံး၏ “ပါဠိ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အပရိက္ခိတ္တဿ ဂါမဿ- ယရူပစာရေ ဌိတဿ မဇ္ဈိမဿ ပုရိသဿ လေဉ္စပါတေ-ဟူသော ပါဠိဌိတင်-- ဧကဒေသယူပစာ။

ဝါကျ [၃၇]

(၁) ယောပိ စ ဂါမော ပုဗ္ဗေ မဟာ ဟုတ္တာ ပတ္တာ ကုလေသု နဋ္ဌေသု အပ္ပကော ဟောတိ၊ သော ယရူပစာရေတော လေဉ္စပါတေ နေဝ ပရိက္ခိတ္တတဗ္ဗော၊

(၂) ပုရိမပရိစ္ဆေဒေါ ပနဿ ပရိက္ခိတ္တဿာပိ အပရိက္ခိတ္တဿာပိ အပ္ပမာဏမေဝါတိ၊

(က) အရည် နာမ ဌပေတွာ ဂါမေဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စာတိ ကုမံ ယထာဝုတ္တလက္ခဏံ ဂါမဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စ ဌပေတွာ ကုမသိ အဓိန္ဒာဒါနသိက္ခာပဒေ အဝသေသံ အရည် နာမာတိ ဝေဒိတဉ္စ၊

(ခ) အဘိဓမ္မေ ပန အရည်န္တိ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ ကုန္တမိလာ သဗ္ဗမေတံ အရည်န္တိ ဝုတ္တံ၊

(ဂ) အာရည်ကသိက္ခာပဒေ အာရည်ကံ နာမ သေနာသနံ ပဉ္စနေသတိကံ ပဉ္စန္တိ ဝုတ္တံ၊

(ဃ) တံ ကုန္တမိလတော ပဌာယ အာရောပိတေန အာစရိယ နေနာ ပဉ္စနေသတပမာဏန္တိ ဝေဒိတဉ္စ၊ (င) ဧဝံ ဘဂဝတာ ဂါမာ ဝါ အရည်ာဝါ တိ ဧတဿ အတ္ထံ ဝိဘဇ္ဇေန္တန ယရံ၊

ယရူပစာရော၊ ဂါမော၊ ဂါမူပစာရော၊ အရည်န္တိ ပါပဘိက္ခုနံ လေသောကာသနိသေနေတ္ထံ ပဉ္စကောဌာသာ ဒသိတာ။ (ဋ။ ၂၆၁။ မအူ၊ တ၊ ၃၃၅။ ဘာသာဋီ၊ ၃၊ ၅၇၃။)

➤ ၉။ အာရောပိဗေရ-လေးသမားသည် တက်ရောက်စေအပ်ပြီးသော။ (သဒ္ဓတ္ထ) တင်အပ်ပြီးသော။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)

(၂-ဝါကျ) ခန့်/ အနုပဇ္ဇေ ။ ၎င်းတို့ (၁) ဝါကျဖြင့် ရှေးဌ်ကြီး၍ နောက်ဌ်ငယ်သော ရွာကို ယရူပစာရမှ ခဲတစ်ကျဖြင့်သာ ပိုင်းခြားအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကိုပင် ယုတ္တိအားဖြင့် မြစေခြင်းခြင်းငှာ (၂) ဝါကျမိန့်။

(၂) ဝါကျခန့်/ ဆရာ-သည် (၁) ဝါကျဖြင့် (ပ)ပြတော်မူ၏။ ၎င်းရွာ၏ ရှေးဌ်ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားသည် ပမာဏဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ယရူပစာရမှ ခဲတစ်ကျဖြင့်သာ ပိုင်းခြားအပ်သော ဆရာစကားသည် အသို့သင့်ပါအံ့နည်း။ / ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ၎င်းရွာကို ယရူပစာရမှ ခဲတစ်ကျဖြင့်သာ ပိုင်းခြားအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၂) ဝါကျမိန့်။

➤ ၂။ (က) ခန့်/ ဆရာ၊ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိတော်၌ အရည် နာမ ဌပေတွာ ဂါမဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စ အဝသေသံ အရည်နာမ-ဟူသော စကားကို မြတ်စွာဘုရား ဟော

တော်မူအပ်၏။ အဘယ်လက္ခဏာရှိသော ဂါမ ဂါမုပစာရကို ထားပါသနည်း။ ဆိုလတံ့
သော လက္ခဏာရှိသော (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသည်မှတစ်ပါးသော လက္ခဏာရှိသော ဂါမ-
ဂါမုပစာရကို ထားပါသလော။အဘယ်၌ ဂါမ ဂါမုပစာရ-မှကြွင်းသော အရပ်သည် အရည
မည်ပါသနည်း။ တစ်ပါးသော သိက္ခာပုဒ်၌ အရညမည်ပါသလော။ (အညစောဒနာ)

ဤသိက္ခာပုဒ်နှင့်တကွ အားလုံးသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌ အရညမည်ပါသလော။ (အဓိ
က စောဒနာ) စုစီကြောင့် (က) မိန့်။

(၈) ဆို/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် အဓိန္ဒာဒါနသိက္ခာပုဒ်၌ ဂါမ, ဂါမုပစာရ-မှ
တစ်ပါးသော ကြွင်းသော အရပ်မှန်သမျှသည် အရညမည်သောဟု ဆို၏။ အဓိန္ဒာဒါန
သိက္ခာပုဒ်အရ အရညအပိုင်းအခြားကိုသာ သိအပ်ပါသလော။ အဘိဓမ္မာနည်းအရ
အရညအပိုင်းအခြားကား အဘယ်ပါနည်း။ စုစီကြောင့် (ခ) မိန့်။

(၉) ဆို/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်နည်းဖြင့် အရည
အရကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ သုတ္တန်ဒေသနာနည်းဖြင့် အရည-အရကို ပြုခြင်းငှာ (ဂ)မိန့်

(ဃ) ဆို/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် အယုတ်ဆုံး လေးအပြန်ငါးရာဝေးသော ကျောင်း
သည် အာရညက သေနာသန မည်သောဟု ဆို၏။ အယုတ်ဆုံး လေးအပြန်ငါးရာကို
အဘယ်အရပ်မှစ၍ အဘယ်လေးဖြင့် တိုင်းတာရပါမည်နည်း။ အဆုံးစွန်သော အိမ်၏
ယဂ္ဂပစာရ-မှစ၍ ညှိမတင်ရသေးသောလေးဖြင့် တိုင်းတာရမည်လော။ ပဉ္စဂေသတိကံ
ပုဒ်ကို မည်သို့ ဝစနတ္ထပြုရမည်နည်း။ နိယုတ္တ တဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုရမည်လော။ (ဃ)မိန့်။

➤ ၉။ (ခ) ကား ဝိနည်းဒေသနာတော်လာ အရည-အရမှတစ်ပါး အဘိဓမ္မာ
ဒေသနာတော်လာ အရည-အရကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ကား အဘိဓမ္မာ
ဒေသနာတော်လာ အရည-အရမှတစ်ပါး သုတ္တန်ဒေသနာတော်လာ အရည-အရကို ပြ
သောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ။ (င) ကား ကောဋ္ဌာသင်းမျိုးကို အကျယ်ပြုပြီး
၍ ယင်းပြဆိုခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ကို အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးအုပ်သောကြောင့် နိဂမန။

စာစစ် ။ ။ တံ-ကား သည်း--ကြောင့် ပဉ္စဂေသတပုမာဏံ-၌ တုလျှတ်+လိင်္ဂံတံ/

တံ-ကား ကို--ကြောင့် ဝေဝိတဗွံ-၌ ဝုတ္တကမ္မ+ကမ္မိ စပ်။
ပဏ္ဍာယ-ကား ၍--ကြောင့် ပဉ္စဂေသတပုမာဏံ-ဝယ် ပဉ္စဂေသတ-၌ ဘိန္နာဓိကရဏာ
ဝိသေသန။ ပဉ္စဂေသတ-ကား ဘိန္နာဓိကရဏာဝိသေသန စပ်။

➤ ၉။ ဓနတိ သဒ္ဓိ ကရောတိတိ ဓန။ (ဓန+၂) ဓနနော သတာနိ ဓနသထာနိ။
ပဉ္စ ဓနသတာနိ ပဉ္စဂေသတံ။ ပဉ္စဂေသတံ အဿ အတ္တိတိ ပဉ္စဂေသတိကံ။

(အဿ)ထိုကျောင်းအား။ပဉ္စဂေသတံ(ကုလ လေးတာပြန်ငါးရာသည်။အတ္တိရှိ၏။)
အဿတ္တိ တဒ္ဓိတ်။ ပဉ္စဂေသတံ+ဣကပစ္စည်း။ ပဉ္စဂေသတ-အရ ကုလလေးတာအပြန်
ငါးရာသည် မုချ။ ယင်း၏ တောကျောင်းပြင်နှင့် ပမာဏ ပမာဏဝန္တ စပ် ဌာန။ ဣက

ပစ္စည်း အရကား ထို--သော ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာရှိသော တောကျောင်းခြင်ရ၏။

အရိယတေ ဂမ္မတေတိ အရဉ္စ။ (အရ+အည) အရဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား တော သို့ သွားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား တော၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ သည် ဖလူ။ အည-ပစ္စည်းအရ ထို--သော တောခြင်ရ၏။

အရညေ ဇာတံ အာရဉ္စကံ။ အရညပုဒ်+ကဏ်ပစ္စည်း။ အရည-အရ တောခြင်သည် မုချ။ ယင်း၏ ကျောင်းနှင့် ဌာန ဌာနိ စပ် ဌာနူ။ ကဏ်ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကျောင်းခြင် ရ၏။ * အာရညေ ဌပိတစီဝရံ အာရဗ္ဗ ပဝတ္တံ သိက္ခာပဒံ အာရဉ္စကသိက္ခာပဒံ။

အာရညက-အရ တောကျောင်းခြင်သည် မုချ။ ယင်း၏ ထားအပ်သော သင်္ကန်းကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်နှင့် အကြောင်း အကျိုး စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံး အရ ထို--သော တောကျောင်း၌ ထားအပ်သော သင်္ကန်းကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ် အပ်သော သိက္ခာပုဒ် ရ၏။

အာရောဟာပီယတေတိ အာစရာဓိဓဿ။ (ယော၊အကြင် ဆရာ၏လေးကို။အာရော ဟာပီယတေ၊တက်ရောက်စေအပ်၏။ (ဝါ) ညှို့တင်အပ်၏။ဣတိ၊ထို့ကြောင့်။သော၊ထို ဆရာ၏လေးသည်။အာရောပိတော။) အာ-အရကား ဓာတွတ္တနုဝတ္တကဘောဂုဏ် ရ၏။ ရူပဓာတ်အရ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌ ကြိယာကား ညှို့တင်သော လေးသမား၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်း သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ဟေတုကမ္မဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော လေးခြင်၏ အာရမ္မဏ ပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လေးခြင်ရ၏။

ပမိနာတိ ဧတေနာတိ မမာဏံ။ (ဧတေန၊ဤအပိုင်းအခြားဖြင့်) ပပုဗ္ဗ မာဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရွာကိုပိုင်းခြားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား ပစ္ဆိမပရိစ္ဆေဒ၏ ပကတုပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ ယုပစ္စည်းအရ ထို--သော ပစ္ဆိမပရိစ္ဆေဒသည် အပဓာနအားဖြင့် ရ၏။ န-သဒ္ဓါနှင့်တကွ သမာသ်စပ်အပ်သော ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ပုရိမပရိစ္ဆေဒသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

န ပမာဏံ အဗ္ဗမာဏံ။ န-အရ သဒ္ဓါသဘောဂုဏ်သည် မုချ။/အညဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ နှေး၌ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ရွာ ၏ နှေး၌ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားရ၏။ (ဝါ) ရွာ၏ နှေး၌ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ လိင်္ဂတ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် (ဝါ) ဝိကတိကတ္တားဖြစ်သောကြောင့် လိင်္ဂတ်ပုဒ်တို့၏ (ဝါ) ဝိကတိကတ္တားပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ် သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ယံ ယံ ဝုတ္တံ ယဏာဝုတ္တံ။ ယထာဝုတ္တံ လက္ခဏံ ဣမဿ ဂါမဿစ ဂါမ္ပပစာရဿ

စာတိ ယထာဂုတ္တလက္ခဏာ၊ (လက္ခဏ လက္ခဏန္တ စပ်) * ပဉ္စဇနသတံ ပမာဏံ တဿာတိ ပဉ္စဇနသတပဿမာဏံ။ * လေသဿ ဩကာသော ဇပေသောကာသော။

➤ ၆။ (က) ၌ ယထာဂုတ္တလက္ခဏ်-ဖြင့် ဂါမ၊ ဂါမူပစာရတို့အရ အမှတ်မရှိသော ရွာ၊ ရွာ၏ ဥပစာတို့ကို မယူရ ဂါမော နာမ ဧကကုဋ်ကော စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသော ရွာကို၎င်း၊ ဂါမူပစာရော နာမ ပရိက္ခိတ္တဿ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသော ဂါမူပစာကို၎င်း ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

ဣမသ္မိ အဝိန္နဒါနသိက္ခာပဒေ-ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသော ရွာ၊ ရွာ၏ ဥပစာကိုထား၍ ကြွင်းသောအရပ်သည် ဤ အဝိန္နဒါနသိက္ခာပုဒ်၌သာ အရညမည်၏ ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

တဝါကျလုံးဖြင့် အရည် နာမ ဌပေတွာ ဂါမဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စ-စသော ပါဠိတော်ကို သဒ္ဒကုမအားဖြင့် အနက် မပေးရ အတ္ထကုမအားဖြင့် အနက်ပေးရမည်ဟုသိ။ (သမ္ပန္န)

(ဃ) ၌ သတပမာဏ်-ဖြင့် ပဉ္စဇနသတိကံ-၌ ဣက ပစ္စည်း၏ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတံ၌ သက်-၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ပဉ္စဇနသတံ အဿ အတ္ထိတိ ပဉ္စဇနသတိကံ-ဟု ပြု-၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။ အာရောပိတေန အာစရိယဓနနာ-ဖြင့် ပဉ္စဇနသတိကံ-၌ ဓန-အရ ညှိတင်အပ်ပြီးသော ဆရာ၏ လေးကိုယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

ဣန္ဒြိယတော ပဌာယ-ဖြင့် ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာ စတင်တိုင်းရမည့် နေရာ ဌာနကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ အာစရိယဓနနာ/အာစရိယဓနနာ ။ ။ အာစရိယဿာ စေရော။ အာစရိယ သဒ္ဒဿ အာစေရာဒေသော ဟောတိ ဝါ။ အာစေရော။ အာစရိယော ဝါ။ (နိတိးသုတ္တ) ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

အာရညက/အာရညိက ။ ။ အရညေ ဘဝံ၊ ဇာတံ ဝါ အာရညကံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အရညပုဒ်+ကဏ်ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောကြောင့် အာရညကပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဋ္ဌဓပတွာ/ထဓပတွာ/ဓပတွာ ။ ။ ထပဓာတ်+ဧက-တွာ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ကြောင့် ထပေတွာ-သင့်ပါသည်။ ဝဝဌပေတိ၊ ဝေါဌဗ္ဗနံ-တို့၌ကဲ့သို့ ထ-ကို ဌပြု၍ ပြီးနိုင်သောကြောင့် ဌပေတွာ-သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အရည-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ရွာမှလွတ်သော အရပ်ဟူသမျှ၏/တံခါး ခုံမှ အပြင်ဘက်ဖြစ်သော အရပ်မှန်သမျှ၏ “အရည”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ် သော ဂါမ ဂါမူပစာရမှ ကြွင်းသော အရပ်၊ ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာဝေးသော အရပ်တို့၌တင်-- ဧကဒေသဉ္စပစာ။ ရှဋ်နည်း။

အာရညကံ နာမ သေဓာသနံ ပဉ္စဇနသတိကံ ပစ္စိမ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ကုလလေးတာ အပြန် ငါးရာ ဝေးသော ကျောင်း၏ “အာရညက သေဓာသနံ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်

သော ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာဝေးသော ကျောင်း၊ ထိုထက်ဝေးသော ပိုလွန်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ကျောင်းတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏာ။

ကုစလသု-ကား (အမျိုးဟောဖြစ်အံ့) ဌာနိဖြစ်သော အမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ဆိုသဖြင့် ဌာနဖြစ်သော အိမ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကိုလည်း ရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်း ဌာနပစာ။ (အိမ်ဟောဖြစ်အံ့) ဌာနဖြစ်သော အိမ်တို့၏ ပျက်စီးခြင်းကိုဆိုသဖြင့် ဌာနိဖြစ်သော အမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ ဌာနပစာ။

(၁) ဝါကျ၌ နည်း ။ ။ ရှေးကကြီး၍ နောက်၌ ငယ်သော ရွာကို ခဲတစ်ကျဖြင့်သာ ပိုင်းခြားအပ်၏ဟု ဆိုသဖြင့် မဆိုသော်လည်း ရှေးကငယ်၍ နောက်၌ကြီးသော ရွာကိုလည်း ခဲတစ်ကျဖြင့်သာ ပိုင်းခြားအပ်၏ဟု လိုအပ်သောအနက်ပြီးသောကြောင့် အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း မည်၏။

➤ ၁၀။ (၁) ဝေဇဇာဓိအရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၃၈]

(က) ကုဒိနိ အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒိယေယျာ အာဒိနံ အတ္ထဒဿနတ္ထံ အဒိန္နံ နာမာ တိ အာဒိမာဟ။ (ခ) တတ္ထ အဒိန္နန္တိ ဒန္တပေနသိက္ခာပဒေ အတ္ထနော သန္တကပ္ပိ အပ္ပင်္ဂုဟိတံ ကပ္ပိယံ အဇ္ဈောဟရဂီယံ ဝုပ္ပတိ။ (ဂ) ဣဝ ပန ယံ ကိပ္ပိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ သဿာပိကံ ဘက္ကံ။ (ဃ) တဒေတံ တေဟိ သာမိကေဟိ ကာယေန ဝါ ဝါစာယ ဝါ န ဒိန္နန္တိ အဒိန္နံ။

- (င) မဇ္ဈသာဒိသု ပက္ခိပိတွာ ဂေါပိတတ္တာ စေါပိဓံ။
- (စ) မမ ကုဒိန္နန္တိ တကုမမတ္ထေန မမာယိတတ္တာ မမာယိဓံ။
- (ဆ) တာဟိ အပရိစ္ဆာဂရက္ခာကဂေါပနာဟိ တေဟိ ဘက္ကာသာမိကေဟိ ပရေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတန္တိ မရ ပရိဂ္ဂဟိဓံ။ (ဌ) ၂၆၁။ မအူ၊ တ၊ ၃၃၇။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၃၈။

➤ ၁။ မမာယိတတ္တာ-၏ သမ္ပန် "တဿ ဧတဿ ဘက္ကာဿ၊ ထိုဘက္ကာ၏"။

(က) ၌ မဇ္ဈနယန္တေ-ထု။ ။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဂါမော နာမာတိ အာဒိဟိ၊ ဂါမော နာမ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့ဖြင့်။ ဂါမာ ဝါ အရညာဝါတိ၊ ဂါမာ ဝါ အရညာဝါ-ဟူသော။ မာတိကာ ပဒဿ၊ မာတိကာပုဒ်၏။ အတ္ထံ၊ အနက်ကို။ ဒေသေတွာ၊ ပြတော်ပြီး၍။ ဣဒါနိ၊ ယခုအခါ၌။ အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒိယေယျာတိ အာဒိနံ၊ အစရှိကုန်သော။ ပဒါနံ၊ ပုဒ်တို့၏။ အတ္ထဒဿနတ္ထံ၊ အနက်ကို ပြခြင်းငှာ။ (ဝါ) အနက်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ အဒိန္နံ နာမာတိ အာဒိ၊ အဒိန္နံ နာမ အစရှိသော။ ဝေဇဇာဓိကောကို။ အာဟာမိန်တော်မူ၏။

➤ ၂။ (က) သို့/ ဧာဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အဒိန္နံ နာမ-စသည်ကို ဟောတော်မူ၏။ ဂါမော နာမ ဧကကုဒိကော-စသည်ဖြင့် ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ-

ဟူသော မာတိကာ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အဝိနန္ဒ နာမ စသည်ကို ဟောပါသနည်း။ (နိရတ္ထကဒေါသ-တင်)

(က) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ ဂါမော နာမ-အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဂါမာ ဝါ အရညာ ဝါ-ဟူသော မာတိကာပုဒ်၏အနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဝိနန္ဒ နာမ-စသော ပဒ ဘာဇနီပုဒ်တို့၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏာနာကို ပြခြင်းငှာ မပြမီ ရှေးဦးစွာ အနုသန္ဓေ သမ္ပန္န သမုဒါ ယတ္ထ အကျဉ်းကို ပြခြင်းငှာ (က) မိန့်။

(ခ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် အဝိနန္ဒ နာမ-စသော ပုဒ်တို့၏ အနုသန္ဓေ သမ္ပန္န သမုဒါယတ္ထကို ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း အဝိနန္ဒ-စသော ပုဒ်တို့၏ အဝ ယဝတ္ထ အကျယ်ကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ မိမိ၏ဥစ္စာပင်ဖြစ်သော်လည်း အကပ်မခံအပ်သော (ရဟန်းတို့အား) အပ်စပ်သော စားမျှအပ်သော အာဟာရကို အဝိနန္ဒ ဟူ၍ ဆိုအပ်သောဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ဤဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌လည်း ဒန္တပေါန သိက္ခာပုဒ်၌ကဲ့သို့ အကပ်မခံအပ်သော (ရဟန်းတို့အား) အပ်စပ်သော စားမျှအပ်သော အာဟာရကိုပင် အဝိနန္ဒ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ ဤ ဒုတိယပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌ အဘယ်ကို အဝိနန္ဒဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် အဝိနန္ဒပုဒ်၏ အဘိဓမ္မေယျတ္ထကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဘိဓာနတ္ထ ဝစနတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော ပိုင်ရှင်နှင့်တကွ သော တစ်ပါးပါးသော ဘဏ္ဍာသည် အဝိနန္ဒ-မည်သောဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် သူတစ်ပါးသိမ်းဆည်းအပ်သော အရှင်ရှိသော ဘဏ္ဍာကို အဝိနန္ဒ-ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဝိနည်းဒေသနာတော်အားလျော်စွာ အကပ်မခံအပ်သောကြောင့် အဝိနန္ဒ-ဟူ၍ ဆိုအပ် ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ပက္ခန္တရ။/ဝိက္ခာရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။/ဝါကျာရဗ္ဗ။/ဝိသေသဝါကျ။ (ဃ) ပက္ခန္တရ။ (င-စ) ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ ပရိဂ္ဂယုတိတိ ဖနိဗ္ဗယိတံ။ ကမ္မသာဓန။ ပရိ-ဂဟ+တ။ ပရိ-အရ ဓာတွတ္ထာ နုဝတ္ထကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဂဟ-ဓာတ်အရ တစ်ပါးသောသူတို့၏ တဏှာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါင်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ထို-အားတပ်သော ဘဏ္ဍာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ သည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော သိမ်းဆည်းအပ်သော ဘဏ္ဍာဖြစ် ရ၏။

ပရေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဗရေဓိဂ္ဂဟိတံ။ ပရ-အရ ဘဏ္ဍာ၏ပိုင်ရှင်ဖြစ်ကုန်သော တပါး ကုန်သောသူတို့ဖြစ်သည် မုချ။ ယင်း၏ ဘဏ္ဍာဖြစ်နှင့် သာမိ သံ/သာဓက သာဓု/ပဋိ ဂ္ဂါဟက-ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ဘဏ္ဍာ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်ကုန်

သော တစ်ပါးကုန်သောသူတို့သည် သိမ်းဆည်းအပ်သော ဘဏ္ဍာရ၏။

သံ ဓနံ အဿ အတ္တိတိ သာမိံ။ သဟ သာမိနာ ယံ ဝတ္ထတိတိ သဿာမိကံ။
/သံဝိဇ္ဇတိ သာမိ တေဿ ဘဏ္ဍဿာ တိ ဆဿာမိကံ။ (သဟ+သာမိ+ယ+က) သဟ
သာမိ-အရ ပိုင်ရှင်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း သဟဝတ္ထနဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဘဏ္ဍာနှင့်
ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ပိုင်ရှင်နှင့်တကွဖြစ်သော ဘဏ္ဍာရ၏။

ဒီယတေတိ ဒိန္နံ။ န ဒိန္နံ အဓိန္နံ။ န-အရ မပေးအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ပဋိ
သေဓ ဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ မပေးအပ်သော ဥစ္စာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။
ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မပေးအပ်သော ဥစ္စာရ၏။

ဒါယတိ ဘက္ခံ အနေနာတိ ဓဇ္ဈော။ (ဒါ+အန္တ) ဒါ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ရသတဏှာ
ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဌကား ထိုအားတပ်သော သွား၏ ပကတူပ
နိဿသတ္တိသည် ဖလူ။ အန္တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သွားရ၏။

* ဒမတိတိ ဓဇ္ဈော။ (ဒမ+တ) / ဒံသိယတေ အနေနာတိ ဓဇ္ဈော။ (ဒံသ/ဒသိ-ဓာတ်+
တ)။ ဒံသန္တိ ခါဒနိယံ ဝါ ဘောဇနိယံ ဝါ တေနာတိ ဓဇ္ဈော။

ပုနာတိ သောဓေတိ ယေနာတိ ဓမ္မိဓနာ။ (ပု+ယု) ဒန္တာနံ ပေါနော ဓန္တမ္မိဓနာ။
အဓိ အဘိမုခံ အဝဟရိတဗ္ဗန္တိ အဓဇ္ဈာတရဏိဗံ။ (အဓိ-အဝ-ဟရ+အနိယ)

အဓိ-ဥပသာရအရ ဓာတွတ္တဝိသေသကဘောဂုဏ် ရ၏။ အဝ-ဥပသာရအရကား
ဓာတွတ္တနဝတ္ထကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဟရဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏
ရသတဏှာပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ / ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်
ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည်
ဖလူ။ အနိယ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ် ရ၏။

မမာယိတဗ္ဗန္တိ မမာယိဗံ။ မမာယ-ဟူသော နာမဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား တဏှာ
ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ထိုအားတပ်သော ဥစ္စာဖြစ်၏ အာရမ္မဏ
ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဥစ္စာရ၏။

ဌိတဿ အနုဇ္ဈပံ ယထာနိပါတ်ပုဒ်အရ ဝိစ္စတ္တဘောဂုဏ်သည် မုချ။
ထို-၏ တည်ရာအရပ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော တည်ရာအရပ်
အားလျော်သော အရပ်ရ၏။ * ယထာဌိတဗ္ဗ တံ ဌာနဗ္ဗာတိ ယထာဌိတဌာနံ။

အတ္တဿ ဒဿနံ အတ္တဒဿနံ။ အတ္တဒဿနမေဝ အတ္တော အတ္တဒဿနတ္ထော။

➤ ၅။ မမာယိဗံ-ဇွဲပြီးစုံ ။ မမ ဣဒံ မမံ။ (အမှ+က) သုတ်ကြီးဖြင့် အမှ-ကို
မမ-ပြု၊ ယင်း မမ-နောင် ဂဏှာတိအနက် (ဝါ) ကရောတိအနက်၌ အာယ-ပစ္စည်းသက်
၍ “မမာယ”ဟုပြီး၏။ မမာယိတဗ္ဗန္တိ မမာယိတံ။ မမာယ-ဟူသော နာမဓာတ်နောင် တ-
ပစ္စည်းသက်၊ ဣ-လာ၍ “မမာယိတံ” ပြီး၏။

> ၆။ (၈) ၌ အတ္တနော သန္တကံ-ဖြင့် အဒိန္နံ-အရ မိမိဥစ္စာကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ပိ-သဒ္ဓါဖြင့် မိမိဥစ္စာပင်ဖြစ်သော်လည်း အကပ်မခံရသေးလျှင် အဒိန္နံ-ဟု ဆိုရသေး၏။ သူတပါးဥစ္စာဖြစ်ဘိမူ အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိအံ့နည်း။ အဒိန္နံ မည်သည်သာ-ဟု ဂရဟာ အဓိပ္ပါယ် (ဝါ) သမုစ္စည်း အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

အပရိဂ္ဂဟိတကံ-ဖြင့် အဒိန္နံ-၌ ဒိန္နံ-သဒ္ဓါကို ဒီယတေ ပရိဂ္ဂဟိယတေတိ ဒိန္နံ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဒိန္နံ-၌ ဣန္ဒြိယ-သဒ္ဓါ၏ တ-ပစ္စည်း၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဒု-ပစ္စယပဒ) ဒါဓာတ်၏ ပရိဂ္ဂဟာဏ-ကပ်ခြင်းအနက်ကိုဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတုတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၉) ဖြင့် ဒုတိယပါရာဇိက၌ အဒိန္နံ-အရ သူတစ်ပါးတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော ပိုင်ရှင်နှင့်တကွသော တစ်ပါးပါးသော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဃ) ၌ တဒေတံ-ဖြင့် အဒိန္နံ-အရ ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု သိ။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

တေဟိ သာမိကေဟိ-ဖြင့် အဒိန္နံ-၌ ဒိန္နံ-ဝယ် တ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဒီယတေတိ ဒိန္နံ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။ န ဒိန္နံ-ဖြင့် အဒိန္နံပုဒ်ကို န ဒိန္နံ အဒိန္နံ-ဟု မိဿကတပျူရိသံသမာသံပြု -၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) အ-၏ န-နိပါတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (နိပါတလိင်္ဂပဒ) သိစေ။

(၉) ၌ ဂေါပိတတ္တာ-ဖြင့် ဂေါပိတံ-၌ ဂုပဓာတ်+တပစ္စည်း။ ယင်း တ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဂေါပိယတေတိ ဂေါပိတံ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

မဇ္ဈိသာဒိသု ပက္ခိဝိတ္တာ-ဖြင့် လုံခြုံစေ၏ဟူသည် သေတ္တာအတွင်း၌တည့်၍ ထားခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) ယင်းသို့ ထားခြင်းကြောင့် အဒိန္နံ ဘဏ္ဍာ၏ ဂေါပိတမည်၏ဟူသော အကြောင်းကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၉) ၌ တေဟိ သာမိကေဟိ မမာယိတတ္တာ-ဖြင့် မမာယိတံ-၌ (မမာယ-ဟူသော နာမဓာတ်+တ-ပစ္စည်း) ယင်း တ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) မမာယိတတ္ထိ မမာယိတံ-ဟု ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

မမ ဣဒံ-ဖြင့် မမ ဣဒံ မမံ-ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း၏ ဣဒံ တဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

တဏှာမမတ္ထေန-ဖြင့် မြတ်နိုးအပ်၏ဟူသည် တဏှာဖြင့် မြတ်နိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၉) ၌ ပရေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ-ဖြင့် ပရိဂ္ဂဟိတံ-ပုဒ်ကို ပရိဂ္ဂယုတိတိ ပရိဂ္ဂဟိတံ-ဟု ကမ္မ သာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ပရေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတံ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ-ဟု တတိယာ တပျူရိသံသမာသံဝစနတ္ထ

ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

တေဟိ ဘဏ္ဍာသာမိကေဟိ-ဖြင့် ပရေဟိ-၌ ပရ-သဒ္ဓါသည် ဘဏ္ဍာပိုင်ရှင်ကို စွဲသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ)

တေဟိ အပရိစ္ဆာဂရက္ခဏာဂေါပနာဟိ-ဖြင့် ပါဠိတော်၌ အပရိစ္ဆတ္တံ ရက္ခိတံ ဂေါပိတံ ပုဒ်တို့ကား ပရပရိစ္ဆလိတံ-၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ ဟေတုမန္တ ဝိသေသနမျိုးတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ မမ ဣဒံ/မမ ဣဒံ ။ ။ မမ ဣဒံ-ရှိမူ မမ၊ငါ၏။ဣဒံ၊ဥစ္စာတည်း။/ဣဒံ၊ဥစ္စာသည်။မမ၊ငါ၏။သန္တကံ၊ဥစ္စာတည်း။ ဤသို့ အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့်၎င်း၊ အမှ-နောင် သ-ဝိဘတ်နှင့်တကွ မမ-ပြု၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း “မမ ဣဒံ” ပါဠိသင့်သည်။

မမ ဣဒံ-ရှိမူ အမှ-နောင် ဣဒံ-အနက်၌ ဣ-ပစ္စည်းသက်၍ (မမ ဣဒံ မမ) အမှ-ကို သုတ်ကြီးဖြင့် မမ-ပြု သိ-ဝိဘတ်သက်၊ အ-ပြု၍ မမ-ဟု ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ဣဒံ ဤဥစ္စာသည်။မမ၊ငါ၏ဥစ္စာတည်း။ ဤသို့ အနက်ဖြစ်သင့်သောကြောင့်၎င်း “မမ ဣဒံ” ပါဠိသင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဠိလုံးသင့်ပါသည်။

ဒန္တဓမ္မိနု/ဒန္တဓမ္မိဏ ။ ။ ဒန္တေ ပုနာတိ သောဓေတိ ယေနာတိ ဒန္တပေါနော၊ ယု။ ဒန္တပေါဏောပိ-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ ဖွင့်ပြသောကြောင့်၎င်း၊ ဒန္တ-သဒ္ဓါပပဒ ပု-ဓာတ်+ယုပစ္စည်း၊ ယု-ပစ္စည်းကို အနပြု၍ ဒန္တေ န-ကို ဣ-မပြန်လျှင် ဒန္တပေါန-သင့်ပါသည်။ မုဒ္ဒဇ ဣ ပြန်လျှင် ဒန္တပေါဏ-ပါဠိသင့်ပါသည်။

အဓဇ္ဈာဟရဏိယံ/အဓဇ္ဈာဟရနိယံ ။ ။ အဓိဇ္ဈေး အဝဇ္ဈေရှိသော ဟရဓာတ်+အနိယပစ္စည်း၊ ရကာရန္တဖြစ်သော ဟရဓာတ်နောင် အနိယ-၌ ဒန္တေ န-ကို မုဒ္ဒဇ ဣ-သို့ ပြန်၍ပြီးသောကြောင့် ကရဏိယံ-ကဲ့သို့ ‘အဇ္ဈာဟရဏိယံ’ ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

မဇ္ဈိသာ/မဇ္ဈိသာ ။ ။ မနဓာတ်+သက်ပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း၊အန္တာဝယဝ ဇု-လာ၊ န-ကို နိဂ္ဂဟိတံပြု၊ နိဂ္ဂဟိတံကို ဥပြု၍ မဇ္ဈိသာ-ဟု ပြီးသောကြောင့် မဇ္ဈိသာ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

သာမိ/သာမိ ။ ။ သံ ဓနံ အဿတ္ထိတိ သာမိ၊ ဒိယာဒိ၊ ရဿန္တေ သာမိပိ-ဟု အဘိဓာန် ဋီကာ၌ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဠိလုံး သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ တဒ္ဓိဗ္ဗံ-ကား ကပ္ပိယ-ဟူသော အစိတ်ကိုမှတ်၍ ဆိုသဖြင့် ကပ္ပိယ၊ အကပ္ပိယတည်းဟူသော အပေါင်းကိုလည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏာနည်း။

အစိတ်ဖြစ်သော အပ်သောဝတ္ထု၏ “ကပ္ပိယ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အပ်သောဝတ္ထု မအပ်သော ဝတ္ထုတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

အဒိန္န-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အတ္တနော သန္တက အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတကစားဖွယ်၊ ပရပရိစ္ဆလိတဘဏ္ဍာတို့၏ “အဒိန္န”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပရပရိစ္ဆလိတဘဏ္ဍာ

၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။နေယျတ္တနည်း၊ ရှဋ်နည်း။

ကာဇေန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော တစ်ကိုယ်လုံး၏ "ကာယေန"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လက်-စသော ကိုယ်အင်္ဂါ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရှဋ်နည်း။

တဏှာမမတ္ထန-ကား ပြဋ္ဌာန်းသော တဏှာကို ဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်းသော သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်း။

ယထာဋ္ဌိတဋ္ဌာနဇောဝါ-ကား လက်နှင့်ပေးစွန့်ခြင်းမှတစ်ပါး ကြွင်းသောအရာတို့ ဖြင့် ပေးစွန့်ခြင်းတို့ကို ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း မည်၏။

> ၁၀။ ဇာတ-၌ ဓာတ်အရ ဆန္ဒ ရှေ့သွားရှိသော ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၃၉]

(က) ဇေယျသင်္ခါန္တိန္ဒြေထေရောတိစောရော၊ (ခ) ထေနဿဘာဝေါထေယျံ၊

(ဂ) အဝဟရဏစိတ္တဿေတံအဓိဝစနံ၊ (ဃ) သင်္ခါ သင်္ခါန္တိန္ဒြေအတ္တတောကော၊

(င) ကောဋ္ဌာသဿေတံအဓိဝစနံ "သညာနိဒါနာဟိပဉ္စသင်္ခါ"တိအာဒိသုဝိယ။

(ဋ။ ၂၆။ မအူ၊ တ၊ ၃၃၈။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၃၉။)

> ၁။ (င) [ဥပမာရ အပြင်ထုတ်အနက်] ဧတံဤ သင်္ခါတံ-ဟူသော အမည်သည်။ကောဋ္ဌာသဿ၊အစု၏။အဓိဝစနံ၊အမည်သည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။(ကေသု၊အဘယ်တို့၌။ကောဋ္ဌာသဿ၊၏။အဓိဝစနံ၊သည်။ဟောတိ ဝိယ၊ဖြစ်သကဲ့သို့နည်း။) ပဉ္စသင်္ခါ၊သတ္တဝါတို့ကို သံသရာ၌ ကြာမြင့်စေတတ်ကုန်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ အစုတို့သည်။သညာနိဒါနာဟိ၊သညာလျှင် အကြောင်းရှိကုန်သည်သာလျှင်တည်း။ဣတိ အာဒိသု၊ဤသို့ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌။ကောဋ္ဌာသဿ၊၏။အဓိဝစနံ၊သည်။ဟောတိ ဝိယ၊ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

[ဥပမာရ အတွင်းသွင်း] ပဉ္စသင်္ခါ၊သတ္တဝါတို့ကို သံသရာ၌ ကြာမြင့်စေတတ်ကုန်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ အစုတို့သည်။သညာနိဒါနာဟိ၊သညာလျှင် အကြောင်းရှိကုန်သည်သာ လျှင်တည်း။ဣတိ အာဒိသု၊ဤသို့ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌။ကောဋ္ဌာသဿ၊၏။အဓိဝစနံ၊သည်။ ဟောတိ ဝိယ၊ဖြစ်သကဲ့သို့။ဧတံဤ သင်္ခါတံ-ဟူသော အမည်သည်။ကောဋ္ဌာသဿ၊အစု၏။အဓိဝစနံ၊အမည်သည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

(ခ) ဧတံ၊ထေယျံ-ဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်။ အဝဟရဏစိတ္တဿ၊ခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော စိတ်နှင့်။အဓိဝစနံ၊စပ်သော သဒ္ဓါတည်း။ (သံဒ္ဓတ္ထ)/အဝဟရဏစိတ္တဿ၊၏။အဓိဝစနံ၊အထက်၌ ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတည်း။/အဝဟရဏစိတ္တဿ၊ကို။အဓိဝစနံ၊ဟောတတ်သော သဒ္ဓါတည်း။/အဝဟရဏစိတ္တဿ၊ကို။အဓိဝစနံ၊စွဲ၍ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ အဝဟရဏစိတ္တဿ၊၏။အဓိဝစနံ၊ထင်ရှားသော သဒ္ဓါတည်း။

➤ ၂။ (စ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ထေယျပုဒ်၌ အတွင်းငှပ်သော ထေနပုဒ်သည် ခိုးသူဟူသော အနက်ကို ဟောသည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထေယျပုဒ်ကိုကား အဘယ်သို့ ဝစနတ္ထပြုရမည်နည်း။ ထေနောဓဝ ထေယျံ-ဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုရမည်လော စွပ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(စ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ထေယျသဒ္ဓိတ်-ဟူသောပါဌ်ဝယ် ထေယျ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ အန္တတ္ထကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဗာဟိရတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ခိုးတတ်သောသူ၏ဖြစ်ကြောင်းသည် ထေယျ-မည်သောဟုဆို၏။ ယင်း ထေယျ-အရ အဘယ်ကို ယူရမည်နည်း။ ထေယျ-အရ ခိုးခြင်းကြိယာကို ယူရမည်လော။ စွပ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ထေယျပုဒ်ကို ထေနဿ ဘာဝေါ ထေယျံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဆို၏။ ထေယျံ-အရ အဘိဓေယျတ္ထကို မပြုလော။ ထေယျံ-အရ အဘိဓေယျတ္တကား အဘယ်ပါနည်း။ စွပ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဗာဟိရတ္ထကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အကြင် ခိုးကြောင်းစိတ်၏ အစွမ်းဖြင့် ယောက်ျားကို “ထေန”ဟု ဆိုအပ်၏။ ၎င်းစိတ်သည် ထေယျမည်၏ဟု ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ထေယျပုဒ်၏ အန္တတ္ထ စသည်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ သဒ္ဓါ သဒ္ဓါတ-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်း၏ ပဒတ္တအားဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ထေယျပုဒ်၏ အန္တတ္ထ စသည်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ သဒ္ဓါ သဒ္ဓါတ-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်းသည် ပဒတ္တအားဖြင့် အသိဖြစ်ပါသနည်း။ မတူထူးခြား ကွဲပြားလေသလော။ စွပ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ခန့်/ [အစိစနု-တ္ထံ] ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် သဒ္ဓါ သဒ္ဓါတ-ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုတို့၏ အပေါင်းသည် အနက်အားဖြင့်တူသောဟု ဆိုတော်မူ၏။ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါသည် “သဒ္ဓါ ယေကံ ပဋိသေဝတိ” စသည်တို့၌ကဲ့သို့ ဉာဏ၏ အမည်ဖြစ်ပါသလော။ (ဝါ) ဉာဏအနက်ကို ဟောပါသလော။/“တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သဒ္ဓါ သမညာ” စသည်တို့၌ကဲ့သို့ ပညတ္တိ၏ အမည်ဖြစ်ပါသလော။(ဝါ) ပညတ္တိအနက်ကို ဟောပါသလော။/“န သုကရံ သဒ္ဓါတံ” စသည်တို့၌ကဲ့သို့ ဂဏန၏ အမည်ဖြစ်ပါသလော။(ဝါ)ဂဏနအနက်ကို ဟောပါသလော အဘယ်အမည်ဖြစ်ပါသနည်း။ (ဝါ) အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုအမေးကို ဖြေဆိုတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (င) မိန့်။

အား-- (င) ဖြင့် သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါသည် ဉာဏ ပညတ္တိ ဂဏနတို့၏ အမည်မဟုတ်ပါ။ (ဝါ) ဉာဏ ပညတ္တိ ဂဏနအနက်တို့ကို မဟော။ “သညာနိဒါနာ ဟိ ပပဉ္စသဒ္ဓါ” စသည်

တို့၌ကဲ့သို့ ကောဋ္ဌာသအမည်ဖြစ်၍ (ဝါ) ကောဋ္ဌာသအနက်ကို ဟော၏ဟူလို။

(၁) ခို့/ အနုဏန္ဒ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် သင်္ခါ သင်္ခါတ-ဟူသော ပုဂံနှစ်ခုအပေါင်း၏ ပဒတ္တအားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ကို ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ သင်္ခါတ-သဒ္ဒါသည် ဉာဏ ပညတ္တိ ဂဏန-စသော အနက်တို့၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ကောဋ္ဌာသအနက်၌ ဖြစ်သတည်း ဟု ပြခြင်းငှာ (၁) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ပက္ခန္ဓရ။ (ခ) ကား ထေယျံ-၌ ထေန-ဟူသော အန္တတပုဂံ၏ အဖွင့်မှ တစ်ပါး ဗာဟုတ္ထပုဂံ၏ အဖွင့်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။/ထေယျံ-၌ ဣပစ္စည်း သကတ် အနက်၌ သက်ပါသလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ကား ထေယျပုဂံ၏ အဘိဓာနတ္ထမှတစ်ပါး အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသော ကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။/ဇာတ် ဂုဏ် ကြိယာ ဖြစ် နာမ် ငါးမျိုးတွင် အဘယ်ကိုယူအပ်ပါသ နည်းဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ ထိုစောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာ ရမ္မ။ (ဃ) ကား ထေယျပုဂံ၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး သင်္ခါတ-ပုဂံ၏ အဖွင့်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (င) ကား ထေယျသင်္ခါတ-၌ သင်္ခါတ-သဒ္ဒါသည် အဘယ်အနက်၌ဖြစ်သနည်းဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၍ ထိုစောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

ဇာစစ် ။ ။ အဝဟရဏစိတ္တဿ-ကား ၎င်း-ကြောင့် အဝိဝစနံ-၌ သမ္ပန်+သမ္ပန္နိ/ ကို-ကြောင့် အဝိဝစနံ-၌ အဝုတ္တကမ္မ+အဝုတ္တကမ္မိ စပ်။/နှင့်-ကြောင့် အဝိဝစနံ-၌ သဟာဒိယောဂ+သဟာဒိယောဂဝန္တ စပ်။

➤ ၄။ သဉ္ဇာနာတိတိ သညာ။ နိဒိယတေ နိစ္ဆိယတေ အနေနာတိ နိဒါနံ/ နိဒါတိ ဖလန္တိ ဝါ နိဒါနံ။ (နိ-ဒါ+ယု) သညာ ဧဝ နိဒါနံ ဧတေသန္တိ သညာနိဒါနာ။ (ဧတေသံ၊ထို တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ-ဟုဆိုအပ်သော အဖို့အစုတို့အား။သညာ၊သညာဟု ဆိုအပ်သော။နိဒါနံ၊အကြောင်းသည်။အတ္ထိ၊ရှိ၏။ဣတိ၊ကြောင့်။တေ၊သည်။သညာနိဒါနာ) တဏှဏသံဝိညာဏ စတုတ္ထိ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ၊ သညာ+နိဒါန+ဧတ-ပုဂံ။

သညာ နိဒါန-အရကား သညာ-ဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းသည် မုချ။ ထို-၏ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ-ဟုဆိုအပ်သော အဖို့အစုနှင့် အကြောင်း-အကုဏ္ဏိ/လု-ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဂံအရ သညာ-ဟုဆိုအပ်သော အကြောင်းရှိသော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ ဟူသော အဖို့အစုရ၏။

ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိ သဒ္ဓါ ဧတေနာတိ အာဇာဓါ။ (ဧတေန၊ထိုခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော စိတ် ကြောင့်။ဗုဒ္ဓိသဒ္ဓါ၊သူခိုးဟူသော အသိဉာဏ် ထေန-သဒ္ဓါတို့သည်။ဘဝန္တိဖြစ်ကုန်၏။ဣတိ ထိုကြောင့်။တံ၊ထိုခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော စိတ်သည်။ဘာဝေါ၊ဘာဝမည်၏။) ကရဏ သာဓန၊ ဘူဓာတ်+ဏပစ္စည်း။ ဘူဓာတ်အရ ကတ္ထုဋ္ဌကား အသိဉာဏ်နှင့် သဒ္ဓါတို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား ခိုးကြောင်းစိတ်၏ ပကတပုဂံသယသတ္တိသည် ဖလူ။

ဏပစ္စည်းအရကား ထို--သော ခိုးကြောင်းစိတ် ရ၏။

ထေနေတီတိ ဇေဇနာ။ ထေနေ-ဓာတ်အရ သူတစ်ပါး၏ ဘဏ္ဍာကို ခိုးသော အခြင်း အရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အဒိန္နာဒါနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက် နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏူ။ ဏပစ္စည်းအရ-- ခိုးသူဖြစ်ရ၏။

ထေနေဿ ဘာဝေါ ဇေဇယံ။ (ထေနေဿ၊ သူခိုး၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းတည်း။)

ထေနေပုဒ်+ဏေယျပစ္စည်း။ ထေနေ-ကား သူခိုးခြင်သည် မုချ။ ယင်း၏ ခိုးကြောင်း စိတ်နှင့် အကျိုး အကြောင်း စပ် ဌာနူ။ ဏေယျပစ္စည်းအရ ထို--သော ခိုးကြောင်းစိတ် ဖြစ် ရ၏။ * အဝဟရတိ ဧတေနာတိ အဟရဏံ။ (ဧတေန၊ ထိုစိတ်ဖြင့်။ သတ္တော၊ သတ္တဝါ သည်။ ဘဏ္ဍံ၊ ဘဏ္ဍာကို။ အဝဟရတိ ဂဏှာတိ၊ ယူတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထိုစိတ်သည် အဝဟရဏံ။) အဝ-အရကား ဓာတွတ္ထဝိသေသကဘောဂုဏ်ရ၏။ ဟရဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား သတ္တဝါသန္တာန်၌ရှိသော လောဘ၏ သမ္ပယုတ္တမ္မေသည် မုချ။ ကရဏဌ-ကား ထို-အားတပ်သော ခိုးကြောင်းလောဘစိတ်၏ သဟဇာတာဒိသတ္တိသည် ဖလူ။ ယုပစ္စည်းအရကား ထို--သော ခိုးကြောင်းလောဘစိတ် ရ၏။

* အာရမ္မဏံ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ။ အဝဟရဏဉ္စ တံ စိတ္တဉ္စာတိ ဇေဇယဇနာစိန္တံ။

အဝဟရဏ-အရ သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို ဂုဏ်၏ စိတ်ခြင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုးယူကြောင်းဖြစ်သော စိတ်ရ၏။

သတ္တာနံ သံသာရေ ပပဉ္စေန္တိ စိရာယန္တီတိ ဝေဇ္ဇာ။ (ယား၊ အကြင် တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ တို့သည်။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ သံသာရေသံသာရာ၌။ ပပဉ္စေန္တိ၊ ချဲ့တတ်ကုန်၏။ စိရာယန္တိ၊ ကြာမြင့်စေတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုကြောင့်။ တား၊ တို့သည်။ ပပဉ္စာ။) ပပုဗ္ဗ ပစိဓာတ်+အ။

ပ-ဥပသာရအရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္ထကဘောဂုဏ် ရ၏။ ပစိဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဌ ကား သတ္တဝါ၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ဥပ္ပါဒက္ခဏ (ဝါ) ဥပ္ပါဒက္ခဏဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ ၏ ရုပ်နာမ်ခြင်သည် မုချ။ ဧတေကတ္တုဌကား ထို-အားတပ်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ ၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ ရ၏။

➤ ၆။ (ဇ) ၌ စောရော-ဖြင့် ထေနေ-သဒ္ဓါသည် သူခိုးအနက်ကို ဟောသတည်း ဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထု)/ စောရော-ဖြင့် ထေနေ-သဒ္ဓါသည် သူခိုးဟော စောရ-သဒ္ဓါ၏ ဝေဂုစကားလှယ် ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယုတ္တ)

(စ) ဖြင့် ထေယျံပုဒ်ကို ထေနေဿ ဘာဝေါ ထေယျံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထုပြု-ငင်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဏေယျပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌ 'သက်--ငင်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေ။

(င) ဖြင့် ထေယျံ-အရ ခိုးခြင်းကြိယာကို မယူရ ခိုးကြောင်းစိတ်ခြင်ကို ယူရမည်ဟု

သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)/ ထေယျံ-အရ ဇာတ် ဂုဏ် ကြိယာ နာမ်တို့ကို မယူရ ခိုးကြောင်းစိတ်ခြင်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ဃ) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံ-၌ သင်္ခါတ-သဒ္ဓါ၏ သင်္ခါသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ၏--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) သင်္ခါဒေ သင်္ခါတံ-ဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တ-ပစ္စည်း၏ သွတ္တ၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

(င) ၌ ကောဋ္ဌာသဿေတံ အဓိဝစနံ-ဖြင့် သင်္ခါတ-သဒ္ဓါသည် ဉာဏ ပညတ္တိ ဂဏန အနက်တို့ကို မဟော၊ ကောဋ္ဌာသအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမ လိင်္ဂတ္ထ)/ သင်္ခါတံပုဒ်ကို သင်္ခါ ဒေ သင်္ခါတံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ သင်္ခါတ-အရ ကောဋ္ဌာသ- အဖို့အစုကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

➤ ၇။ ပပဇ္ဇသင်္ခါ/ပပဇ္ဇသင်္ခါတာ/ပပဇ္ဇသညာ ။ ။ ပပဇ္ဇသင်္ခါတိ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိသင်္ခါတာ ပပဇ္ဇကောဋ္ဌာသာ။ (သာရတ္ထ) သတ္တာနံ သံသာရေ ပပဇ္ဇန္တိ စိရာယန္တိတိ ပပဇ္ဇာ။ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော။ ပပဇ္ဇာ ဒေ သင်္ခါ (ယောဇနာ) တို့ကိုထောက်၍ ပပဇ္ဇသင်္ခါ သာ သင့်ပါသည်။ အာဒိယတိ/အာဒိယတိ ။ ။ ယပိ အာဒိယန္တော ဣတ္ထံ-ဟု သဒ္ဓနိတိ သုတ္တမာလာ၌ ဆိုသောကြောင့် ကတ္တားဟောဖြစ်၍ အာဒိယတိ-သာ သင့်ပါသည်။

အဝဟရဏ/အဝဟရန ။ ။ အဝပုဗ္ဗ ဟရဓာတ် ယုပစ္စည်း၊ ယုပစ္စည်းကို အနပြု၊ ရဟာဒိတော ဣ-သုတ်ဖြင့် အန-အပြု၏ ဒန္တေ န-ကို မုဒ္ဓလ ဣ-ပြု၍ အဝဟရဏ-ဟု ပြီးသည်။ (သဒ္ဓယုတ္တိ) ရဟာဒိတော ဣ-သုတ်ဖြင့် ရကာရန္တ ဟကာရန္တဓာတ် စသည်တို့ နောင် ဒန္တေ “န”ကို မုဒ္ဓလ “ဣ”ပြုခြင်းသည် နိစ္စဝိစိဖြစ်သောကြောင့် အဝဟရဏ-သင့်။

➤ ၈။ ဧဗေဗျံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ခိုးသူဇာတ် ခိုးခြင်းကြိယာ ခိုးကြောင်း စိတ်၏ “ထေယျ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ခိုးကြောင်းစိတ်၌တင်--ဧကဒေသျှ ပစာ။/အကရီးဖြစ်သော ခိုးခြင်းကြိယာ၏ “ထေယျ”ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ် သော ခိုးယူကြောင်းစိတ်၌တင်-- ဖလူပစာ။

ပပဇ္ဇသင်္ခါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိအစုတို့၏ “ပပဇ္ဇသင်္ခါ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မအစု-၌တင်-- ဧကဒေ သူပစာ။ ပစာန၊ ဥပလက္ခဏ။ နိဒေသနနည်း။

သင်္ခါ/သင်္ခါတ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဉာဏ ကောဋ္ဌာသ ပညတ္တိ ဂဏန-တို့၏ “သင်္ခါ/သင်္ခါတ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကောဋ္ဌာသ၌တင်-- ဧကဒေသျှ။

အဝဟရဏစိတ္တဿ-ကား ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ်ကိုဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်းသော ယှဉ်ဖက် စေတသိက်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပစာနနည်း။ ဧကဒေသူပစာ။

➤ ၉၉။ ဝပဇ္ဇ-အရ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်သမ္ပယုတ္တဓမ္မရ၏။ ဧဝန-၏ အန္တက္ကကား အဒိန္နာဒါနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်။

ပါကျ [၄၀]

(က) ထေယျဉ္ဇူတံ သင်္ခါတဉ္ဇူတံ ဇေယျသင်္ခါတံ။ (ခ) ထေယျဉ္ဇူသင်္ခါတော
ကောဝိတ္တကောဋ္ဌာသောတိ အတ္ထော၊ (ဂ) ကရုဏတ္ထေဝေတံ ပစ္စတ္တဝစနံ။

(ဃ) တသ္မာထေယျသင်္ခါတေနာတိအတ္ထတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ (င) ယောဝထေယျသင်္ခါတေန
အာဒိယတိ၊ သော ယသ္မာ ထေယျဉ္ဇူတော ဟောတိ၊ တသ္မာ ဗျူဟံ အနာဒိယိတ္တာ အတ္ထမေဝ
ဒေသေတံ "ဇေယျဓိဇတ္တာ အဝေဗရဏဓိဇတ္တာ" တိ ဝေပဿ ပဒဘာဇနံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(၄။ ၂၆။ မအူတ၊ ၃၃၈။ ဘာသာဋီ၊ ၅၂၃၉။)

➤ ၁။ (ဂ) စ၊ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ဝိဘတျတ္ထကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတံ၊ ဤထေယျသင်္ခါတံ
ဟူသော သဒ္ဓါသည်။ ကရုဏတ္ထေ၊ ကရိုဏ်းအနက်၌။ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ ပထမာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါ
တည်း။ / ဧတံ၊ ဤ ထေယျသင်္ခါတံ နောင်သက်သော ပထမာဝိဘတ်သည်။ ကရုဏတ္ထေ၊
ကရိုဏ်းအနက်၌။ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ ပထမာဝိဘတ်တည်း။

➤ ၂။ (ခ) ခန္ဓိ/ အနုသန္ဒ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံပုဒ်ကို ကမ္မ
ဓာရယ် သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဥဇကတ္ထ ပိဏ္ဏတ္ထကို
ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန္ဓိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံပုဒ်ကို ထေယျဉ္ဇူ တံ သင်္ခါတဉ္ဇူတံ
ထေယျသင်္ခါတံ-ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ သင်္ခါတ
သဒ္ဓါသည် သမ္ပန်ကိုးသောကြောင့် ထေယျဿ သင်္ခါတံ ထေယျသင်္ခါတံ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူ
ရိယံ သမာသ် ဝစနတ္ထသာ ပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ကမ္မဓာရယ်
သမာသ် ဝစနတ္ထကိုသာ ပြဆိုသော ဆရာစကား အဘယ်သို့သော အတ္ထယုတ္တိဖြင့် သင့်
နိုင်ကောင်းရာသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား-- သူရိုး၏ဖြစ်ကြောင်း စိတ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်အမျိုးမျိုးရှိ၍ ဤ၌ တခုသော
စိတ်အစုဟူသော အနက်တို့မှတ်သားထိုက်သောကြောင့် ကမ္မဓာရယ်သမာသ်ကို ပြဆို
သော ငါစကား သင့်၏ဟူလို။

(ဂ) ခန္ဓိ/ အနုသန္ဒ။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ အဘိ
ဓာနတ္ထ အဘိဓေယျတ္ထတို့ကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထေယျသင်္ခါတံ-ဝယ် ဝိဘတ်နှင့်
တကွ ဝိဘတျတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) ခန္ဓိ/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ထေယျသင်္ခါတံ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း
ထေယျသင်္ခါတံ-၌ ပထမာဝိဘတ်သည် အဘယ်အနက်၌ သက်ပါသနည်း။ ပထမာဝိဘတ်
သည် လိင်္ဂအနက်၌ သက်ပါသလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန္ဓိ/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတံ-ဟူသော သဒ္ဓါသည် ကရိုဏ်း
အနက်၌ ပထမာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါဟု ဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဆိုအပ်သည်ရှိသော်

အဘယ်သို့ ရအပ်သောအကျိုးထူး ဝိသေသရှိပါသနည်း။ စုစုံကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ခန့်/ ဖျတ်စေတနာအာဇာနည် ။ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ထေယျသင်္ဂါတံ-၌ ပထမာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌ဖြစ်သောကြောင့် ထေယျသင်္ဂါတံ-ကို ထေယျသင်္ဂါတေန-ဟု အနက်အားဖြင့် ရှုမှတ်အပ်သောဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ ထေယျသင်္ဂါတေန ဟု အနက်အားဖြင့် ရှုမှတ်အပ်သည်ရှိသော် အဘယ်ကြောင့် အဘယ်အကျိုးငှာ ထေယျစိတ္တော အဝဟရဏစိတ္တော-ဟု ပဒဘာဇနီကို ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ထေယျ-စိတ္တေန အဝဟရဏစိတ္တေန-ဟုသာ ပဒဘာဇနီကို ဟောတော်မူအပ် ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုစုံကြောင့် (င) မိန့်။

ကဏ- ခိုးလိုသော စိတ်အစုဖြင့် ခိုးသော ရဟန်းအား ခိုးလိုသော စိတ်ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သောကြောင့် ထေယျသင်္ဂါတေန-ဟူသော သဒ္ဓါကို မယူဘဲ ခိုးလိုသော စိတ်ရှိ၏ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုသာလျှင် ပြလိုသောကြောင့် (ဝါ) ပြခြင်းအကျိုးငှာ ထေယျစိတ္တော အဝဟရဏစိတ္တော-ဟူ၍ ပဒဘာဇနီကို ဟောတော်မူအပ်ပါ၏ဟူလို။

➤ ၃။ (ခ) ဝိတ္တာရ/ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ဝစန္ဒတ္ထမှတစ်ပါး ဝိဘတုတ္တကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ/ထေယျသင်္ဂါတံ-၌ ပထမာဝိဘတ်ဖြစ်၍ လိင်္ဂတ္ထ၌ သက်ပါသလောဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) လဒ္ဒဂုဏ။ (င) ဝါကျာရမ္မ။

➤ ၄။ ထေနဿ ဘာဝေါ ထေယျံ။ စိန္တေတိတိ စိတ္တံ။ ထေယျံ စိတ္တံ ဒေတဿာတိ ဝေယျစိတ္တော။ ပုဒ်လုံးအရ ခိုးတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်သည် မုချ။ ထို၏ ခိုးတတ်သော ရဟန်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဒေ-အညပုဒ်အရ ခိုးတတ်သော ရဟန်း ရ၏။ * သင်္ဂါယတိ သမညာယတိတိ သင်္ဂါတော။ ထေယျစိတ္တံ ဣတိ သင်္ဂါတော ထေယျစိတ္တသင်္ဂါတော။

* ပစ္စတ္တဿ ပရိဒီပကံ ဝစနံ မစ္စန္ဒန္တစေနံ။ ပစ္စတ္တ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ လိင်္ဂစသော အသီးသီးသော သဘောသည် မုချ။ ထို-၏ ပဌမာဝိဘတ်နှင့် ဝါစ္စ ဝါစက စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော သလိင်္ဂ-စသော အသီးသီးသော အနက်ကို ပြတတ်သော ပဌမာဝိဘတ်ရ၏။ * ပစ္စတ္တဝစနံ အဿ အတ္ထိတိ ပစ္စတ္တဝစနံ။

ကရဏမေဝ အတ္ထော ကရဏစတ္တာ။ ကရဏ-အရ ကရိုဏ်း၏အဖြစ်ဟူသော အဝဓာရဏဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အနက်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရကား ထို--သော ကရိုဏ်းအနက်ရ၏။

ဗျဗ္ဗိယတေ အတ္ထော ဒေတေနာတိ ဗျဗ္ဗန္တံ။ (ဝိ-အဋ္ဌ+ယု) ဝိ-ဥပသာရအရ ဓာတုတ္ထ ဝိသေသကဘောဂုဏ် ရ၏။ အဋ္ဌဓာတ်အရ အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဓါ၏ ဝါစကသတ္တိသည် မုချ။ အစိတ်အစိတ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓါ၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ အနက်ကို

သိရခြင်းအကျိုးသည် ကာရဏှ။ ယုပစ္စည်းအရ ထို--သော အနက်ကိုပြုတတ်သော အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဓါ ရ၏။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတ-ပုဂံကို ထေယျဉ္စ တံ သင်္ခါတဉ္စာတံ ထေယျ သင်္ခါတ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေသည်။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

(ခ) ထေယျစိတ္တသင်္ခါတော-ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ ထေယျ အရ ခိုးယူကြောင်းစိတ်ကိုယူ-၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ထေယျနှင့် သင်္ခါတပုဂံကို ထေယျဉ္စ တံ သင်္ခါတဉ္စာတံ ထေယျ သင်္ခါတ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသ လိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဧကော စိတ္တကောဋ္ဌာသော-ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတ-၌ သင်္ခါတ-သဒ္ဓါသည် ကောဋ္ဌာသ အနက်ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) သင်္ခါတ-သဒ္ဓါ ကောဋ္ဌာသအနက်၌ဖြစ်၍ ထေယျ- သင်္ခါတ-အရ ဋ္ဌာနာစာဝနပယောဂကိုဖြစ်စေတတ်သော တစ်ခုသော စိတ်အစုကို ယူ-- ၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတ-၌ အံ-သည်-ပထမာဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိ ပဒ) ယင်းပထမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ၌ မသက်၊ ကရဏတ္ထ၌ သက်--၎င်း (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် ထေယျသင်္ခါတ-သဒ္ဓါသည် ကရဏတ္ထ၌ ပထမာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းပုဂံအနက်ကို ခိုးလိုသောသူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်အစု ဖြင့်ဟုသာ မှတ်သားရ၏။ ဝိသာသဂ္ဂါဟ၊ တာဝကကလိကဂ္ဂါဟ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော အထေယျ စိတ်အစုဖြင့်ဟု အနက်ကို မမှတ်သားရာဟူသော ဗျတိရိက် အဓိ ပြုယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ အနာဒိယိတ္တာ/အနာဒိရိတ္တာ ။ ။ ဗျဉ္စနံ အနာဒိရိတ္တာ ဗျဉ္စနေ အာဒရံ အကတွာ သဒ္ဓတ္ထမနပက္ခိတွာတံ အဓိပ္ပာယော။ “အနာဒိယိတ္တာ”တိဝိ အတ္ထိ။(ယောဇနာ) အနာဒိယိတ္တာ-ဟုရှိလျှင် န+အာဒိယိတ္တာ-ဟု ပုဂံဖြစ်၍ ဗျဉ္စနံ၊သဒ္ဓါကို၊အနာဒိယိတ္တာ၊ မယူမူ၍၊ဤသို့ အနက်ယောဇနာရမည်။ အနာဒိရိတ္တာ-ဟုရှိလျှင် ဗျဉ္စနံ ဗျဉ္စနေ၊သဒ္ဓါ၌။ အနာဒိရိတ္တာ၊ရိသေခြင်းကို မပြုမူ၍ (ဝါ) သဒ္ဓါအနက်ကို မငဲ့မူ၍။ ဤသို့ အနက်- ယောဇနာရမည်။ သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိ အာဂမယုတ္တိ ရှိသည်ချည်းဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်ပါသည်။

အာဒိယတိ/အာဒိယတိ ။ ။ အာဒိယတိ-ကား အာ-ဒါ+ယ+တေ ဝိဘတ်၊ ယမိ ဒါ ဓာ-စသောသုတ်ဖြင့် ဒါ-ဓာတ်၏အစိတ် အာကို ဤပြု၊ တေ-ကို တိ-ပြန်၍ ပြီးသော ကမ္မရုပ်တည်း။ အာဒိယတိ-ကား အာ-ဒါ+ဒိဝါဒိ-ယ+တိ ဝိဘတ်၊ ကွစိ ဓာတု-သုတ်ကြီး ဖြင့် ဒါ-ဓာတ်၏ အာကို ဣပြု၍ပြီးသော ကတ္တရုပ်တည်း၊ ဤ၌ ယော-ဟူသော ပဌမန္တ

ဝုတ္တကတ္တားကိုထောက်၍ အာဒိယတိ-ဟု ကတ္ထုရုပ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဇေယျသမီဇေန-ကား ထေယျသဒါတိ-ဟူသောပုဒ်ကို ခိုးလိုသော သူ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်အစုဖြင့်-ဟု အနက်အားဖြင့် မှတ်သားရာ၏-ဟုဆိုသဖြင့် ဝိဿာသဂ္ဂါဟ တာဝကာလိကဂ္ဂါဟ စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော အထေယျစိတ်အစုဖြင့်ဟု အနက်အားဖြင့် မမှတ်သားရာ၊ ဤသို့ ပြန်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း။/ဤသို့ အနက်ရောက်ရာသောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္တာပန္နနည်း။/မဆိုသော်လည်း လိုအပ်သောအနက်ပြီးသောကြောင့် အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း။

ဇေယျသမီဇေန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဉာဏ ကောဋ္ဌာသ ပညတ္တိ ဂဏန-တို့၏ “ထေယျသဒါတိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကောဋ္ဌာသ၌တင်-- ဒေသဒေသန။

စိတ္တဇကာဋ္ဌာသ-ကား စိတ်နှင့် အစု မပြားဘဲ ပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘေဒ ဘေဒပစာ။ ပစ္စုတ္တဇေန-ကား ဌာနိဖြစ်သော ပထမာဝိဘတ်၏ “ပစ္စုတ္တဝစန”ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ထေယျသဒါတိ-သဒ္ဓါ၌တင်-- ဌာနပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

ကရုဏဇေ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော အနက်၏ “ကရုဏတ္ထေ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ထိုအနက်ကိုဟောသော သဒ္ဓါ၌တင်-- ကာရဏပစာ၊ နာနန္တရိက။

သုကံယာဇေဇေန ဝါ ဝုတ္တ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ကင်းခွန်ထားရာအရပ်၊ ကင်းခွန်ကိုဖျက်ဆီးခြင်း၏ “သုကံယာတ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကင်းခွန်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌တင်-- ဇေသဒေသနပစာ။

➤ ၉။ ဝုတ္တ-၌ ဓာတ်အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်ကိုယူ။
အအအအအအအအအအအအအအ

ဝါကျ [၄၁]

(က) အဝိစက္ကမာနိ ဓပဒါနိ ဝဂ္ဂောန္တေန ပဉ္စပဉ္စကေ သမောဓာနေ တွာ ပဉ္စဝိသတိ အဝဟာရာ ဒေသံတဗ္ဗာ။ (ခ) ဝေဝဂ္ဂယတာ ဟိ ဣဒံ အဒိန္နာဒိနပါရာမီကံ သုဝဂ္ဂိတံ ဟောတိ။

(ဂ) ဣမသ္မိဝ ဌာနေ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာ အာကုလာ လုဋ်တာ ဒုဝိညေယျဝိနိစ္ဆယာ။

(ဃ) တထာ ဟိ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု ယာနိ တာနိ ပါဠိယံ “ပဉ္စဟာကာရေဟိ အဒိန္န အာဒိယန္တသအပတ္တိပါရာမီကဿ၊ ပရပရိဂ္ဂဟိတဉ္စ ဟောတိ” တိ အာဒိန္နာနယေန အဝဟာရုဂ္ဂိ ဝုတ္တာနိ၊ တာနိဝိ ဂဟေတွာ ကတ္ထဝိ ဇေ ပဉ္စတံ ဒေသိတံ၊ ကတ္ထဝိ “ဓမ္မဟာကာရေဟိ” တိ အာဂတေဟိ သဒ္ဓိဒ္ဓေ ပဉ္စကာနိ ဒေသိတာနိ၊ တောနိ ဝ ပဉ္စကာနိ န ဟောန္တိ၊ ယတ္ထ ဟိ ဇေကကေန ပဒေန အဝဟာရာ သိဇ္ဈတိ၊ တံ ပဉ္စတံ နာမ ဝုစ္စတိ၊ ဧတ္ထ ပန သဗ္ဗေဟိဝိ ပဒေဟိ ဇေကောယေဝ အဝဟာရော၊ ယာနိ ဝ တတ္ထ လုတ္တဟာနာနိယေဝ ပဉ္စကာနိ ဒေသိတာနိ၊ တေသမ္ပိန သဗ္ဗေသံ အတ္ထော ပကာသိတော။ (င) ဝေဝိမသ္မိဝ ဌာနေ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာ အာကုလာ လုဋ်တာ ဒုဝိညေယျဝိနိစ္ဆယာ။

(စ) တသ္မာ မဉ္စ မဉ္စဇေ သမောဓာနေ တွာ ဒေသိယမာနာ ဣဝေ မဉ္စဝိသေဝိ အဝဟာရာ

သာဓကံ သလ္လကေတုတဗ္ဗာ။ (၄။ ၂၆၃)

(စ) သာဓဗ္ဗိစကော နာမပရဿဘဏ္ဍံ သဟတ္ထာ အဝဟရတိ။ (၄။ ၂၆၄)

(၄။ ၂၆၃/၄။ မအူ၊ တ၊ ၃၄၂။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၄၄)

➤ ၂။ (စ) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဤ (၆)ပုဒ်တို့ကိုဖွင့်သော ပညာရှိသည် ငါးပါးကုန်သော ပဉ္စကတို့ကိုပေါင်း၍ (၂၅) ပါးသော ခိုးခြင်းတို့ကို ပြအပ်ကုန်သောဟု ဆို၏။ ငါးပါးကုန်သော ပဉ္စကတို့ကိုပေါင်း၍ (၂၅) ပါးသော ခိုးခြင်းကို ပြသဖြင့် အဘယ် အကျိုးရှိပါသနည်း။ ယင်းသို့ပြရာ၌ အကျိုးကို မဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ဤသို့ ဖွင့်သောပညာရှိသည် ဤ အဓိန္နာဒါန ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်ကို ကောင်းစွာဖွင့်အပ်သောဟု ဆိုတော်မူ၏။ ဤအရာ၌ ခပ်သိမ်း သော အဋ္ဌကထာသည် ဤကဲ့သို့ ကောင်းစွာ ဖွင့်ပါသလော။ ဤအရာ၌ ခပ်သိမ်းသော အဋ္ဌကထာသည် အဘယ်ကဲ့သို့ ဖွင့်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ၌ ထောနိ-ဧသော ဝိပဿိ/ ဆရာ-သည် သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု-စသော ဝါကျဖြင့် အချို့သော အဋ္ဌကထာ၌ တခုသော ပဉ္စက၊ အချို့သော အဋ္ဌကထာ၌ နှစ်ခုကုန်သော ပဉ္စကတို့ကို ပြအပ်ကုန်သောဟု ဆို၏။ ယင်းအချို့သော အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြအပ်သော ပဉ္စကတို့သည် ပဉ္စကဟုတ်ကုန်၏လော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း။ ဧတာနိ---မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား အကျိုးကိုပြသောကြောင့် ဖလဝါကျ။ ထိုကိုထောက်၍ (က) ကား အကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ကာရဏ။ (ဂ) ဝါကျရမ္မ။ (ဃ) ဝိတ္ထာရ။ ထို တွင် ကတ္တစိ-စသည် ပက္ခန္ဓရ။ ဧတာနိ-စသည် ဝါကျရမ္မ။ (င) နိဂမန။ (စ) လဒ္ဒဂဏ။

➤ ၄။ ပဗ္ဗတေ ဉာယတေ အတ္ထော ဧတေဟိတံ ပဓါနိ။ (ဧတေဟိ၊ ဤ အာဒိယေ ယု-စသောပုဒ်တို့ဖြင့်။ ပဏ္ဍိတေဟိ၊ တို့သည်။ အတ္ထော၊ အနက်ကို။ ပဗ္ဗတေ ဉာယတေ၊ သိ အပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တာနိ၊ ပဒါနိ။) ကရဏသာဓန၊ ပဒ-ဓာတ်+အ-ပစ္စည်း။

ပဒဓာတ်အရကား ပညာရှိတို့၏ အနက်ကိုသိသော ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော အာဒိယေယု-စသော ခြောက်ပုဒ်တို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည်ဖလ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အာဒိယေယု-စသော ခြောက်ပုဒ်တို့ရ၏။ * ဝဏ္ဏေတိတံ ဝဏ္ဏေန္တော။

ပဉ္စန္ဒံ အဝဟာရာနံ သမုဟာ ပဉ္စကော။ (ငါးပါးသော ခိုးခြင်းနှင့် အပေါင်းတို့ အစိတ် အပေါင်း/အဘောဒ ဘောဒ စပ်) * ဝိဇာနိတဗ္ဗောတိ ဝိညေယျော။ ဒုက္ခေန ဝိညေယျော ဒုဝိညေယျော။ * ဝိနိစ္ဆယနံ ဝိနိစ္ဆယာ။ ဒုဝိညေယျော ဝိနိစ္ဆယော ဧတာသု သဗ္ဗအဋ္ဌ ကထာသုတံ ဒုဝိညေယျဝိနိစ္ဆယော။

သကော(မိမိ၏ ဥစ္စာဖြင့်) သော အတ္ထော သဟတ္ထော။ သဟတ္ထေန နိဗ္ဗတ္တော သာဟတ္ထိကော။ သဟတ္ထဿ သမုဒ္ဓိ သာဓဗ္ဗိစကော။ * သာဟတ္ထိကာဒိ ပဉ္စတံ

သာဟတ္ထိကပဇ္ဇကံ။ (သာဟတ္ထိကာဒိမိမိလက်ဖြင့်ဖြစ်သော ခိုးခြင်းလျှင် အစရှိသော။
(ဝါ) သာဟတ္ထိကလျှင် အစရှိသော။ပဇ္ဇကံ၊ ငါးခုတို့၏အပေါင်းတည်း။) ပုဗ္ဗပဒေ ဥတ္တရပဒ
လောပ ကမ္မရာဇာယ်သမာသံ။ သာဟတ္ထိကာဒိ-အရကား သာဟတ္ထိကလျှင် အစရှိသည်
၏ အဖြစ်ဟူသော အာဒိဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ယင်း၏ ငါးပါးကုန်သော ခိုးခြင်းတို့၏
အပေါင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး/အစိတ် အပေါင်း စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ သာဟတ္ထိကလျှင်
အစရှိသော ငါးပါးကုန်သော ခိုးခြင်းတို့ရ၏။

အာဏတ္တိယာ နိဗ္ဗတ္တော အဝဟာရောအာဏတ္တိကော။ * နိဿဇ္ဇနံ နိဿဇ္ဇော။

* ကြိယာသိဒ္ဓိတော(ခိုးခြင်းကြိယာပြီးသည်မှ) ပုရေတရမေဝ(ရှေးမဆွကပင်လျှင်)
ပါရာဇိကာပတ္တိ သဒ္ဓါတံ အတ္တံ(အကျိုးကို) သာဓေတိ(ပြီးစေတတ်၏) တိ အဏ္ဏာဇဏာ။

> ၆။ (ဇ) ဖြင့် သကော ဟတ္ထော သဟတ္ထော၊ သဟတ္ထေန နိဗ္ဗတ္တော သာ
ဟတ္ထိကော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မိမိလက်ဖြင့် ဖြစ်စေခြင်းဟူသည် မိမိလက်ဖြင့် ခိုးယူခြင်း
ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။/သာဟတ္ထိကဟူသည် သူတစ်ပါးပိုင်
ပစ္စည်းကို မိမိလက်ဖြင့် ခိုးယူခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

သဟတ္ထာ အဝဟာရတိ-ဖြင့် သာဟတ္ထိကော-၌ သဟတ္ထပုဒ်+ဏိကပစ္စည်း၊ ယင်းဏိက
ပစ္စည်း၏ အဝဟာရတိအနက်သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သဟတ္ထာ အဝဟာရတိတိ သာဟတ္ထိ
ကော-ဟု အဝဟာရတိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

> ၈။ ဓုရနိက္ခေပေါ ပန ဥပနိက္ခိတ္တဘဏ္ဍာဝေသန ဝေဒိတဗ္ဗော-ကား အနီး၌ ချ
အပ်သော ဘဏ္ဍာ၏ အစွမ်းဖြင့် 'ဓုရနိက္ခေပ'တည်းဟူသော အထင်ကိုဆိုသဖြင့် အရံကို
တရားဆင်ခြင်း (ဝါ) တရားစွဲခြင်း၊ တာဝကာလိကဘဏ္ဍာကို ပြန်မပေးခြင်းဟူသော အလုံး
စုံ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ဓုရနိက္ခေပအရကို ယူရသောကြောင့် နိဒဿနနည်း မည်၏။

အစိတ်ဖြစ်သော ဥပနိက္ခိတ္တဘဏ္ဍာ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော "ဓုရနိက္ခေပ"ဟူသော
အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဥပနိက္ခိတ္တဘဏ္ဍာ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဓုရနိက္ခေပ၊
အရံကိုတရားဆင်ခြင်း အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဓုရနိက္ခေပ၊ တာဝကာလိကကို ပြန်မပေးခြင်း
၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဓုရနိက္ခေပ၊ ဘဏ္ဍာစား မပေးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဓုရ
နိက္ခေပတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဋ္ဌာနာစာဝနဝေသန သဟပဇ္ဇယာဓေါ-ကား ဌာနာစာဝနတည်းဟူသော အထင်ကို
ဆိုသဖြင့် ဒီလသက်မန-စသော အလုံးစုံကိုလည်း ရသောကြောင့် နိဒဿနနည်းမည်၏။

အစိတ်ဖြစ်သော တည်ရာမှရွှေစေခြင်း၏ "ဌာနာစာဝန"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း
ဖြစ်သော တည်ရာမှရွှေစေခြင်း၊ တံသင်း (ဝါ) ခြံတိုင်ပြောင်း၍ ရွှေစိုက်ခြင်း စသည်တို့
၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဆဗ္ဗတ္တာ-ကား ပဉ္စမိဝိဘတ် ကရိုဏ်းအနက်မှာ သက်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝိဘတ္တိ ဝိပလ္လာသနည်း။

ဆာဗာဇ္ဇိဓကာ-ကား လက်ဟူသော ဌာနဖြင့် ခိုးယူခြင်းဟူသော ဌာနီကိုမှတ်၍ လက်ဖြင့်ခိုးခြင်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ခြေ၊ ချိုင်း-စသည်တို့ဖြင့် ညှပ်၍ ခိုးခြင်း အနည်းငယ်ကိုလည်း သာဟတ္ထိက-ဟု ဆိုနိုင်ကောင်းသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။

ဝါကျ [၄၂]

(က) တတ္ထ ဝတ္ထန္တိဘဏှံ။ (ခ) အဝဟာရကေန ဟိ မယာ ဣဒံ နာမ အဝဟန္တိ ဝုတ္တေဝိ အာပတ္တိ အနာရောပေတောဝ တ ဘဏှံ သဿာမိကံ ငါ အဿာမိကံ ဝါတိ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ။ သဿာမိကေဝိ သာမိကာနံ သာလယ ဘာဝေ ငါ နိရာလယဘာဝေ ငါ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော။

- (ဂ) သစေတေသံ သာလယကာလေ အဝဟန္တံ ဘဏှံ အပ္ပိပေတော အာပတ္တိ ကာတဗ္ဗာ။
- (ဃ) သစေ နိရာလယကာလေ၊ န ပါရာဇိကေန ကာရေတဗ္ဗော။
- (င) ဘဏှံ သာမိကေသု ပန ဘဏှံ အာဟရာပေန္တေသု ဘဏှံ ဒိတဗ္ဗံ။

(၄၂၊ ၂၆၅။ မအံ၊ တ၊ ၃၄၈။ ဘာသာဋီ၊ ၃၊ ၅၅၀။)

> ၁။ (ဃ) ရုက္ခဏေဗျာ-ဇိကဏှာ၊ က-ထည့်။ ။ ဝိနယဓရေန၊ ဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဝဟာရကော၊ ခိုးသော ရဟန်းကို။ / ဝိနိစ္ဆယော၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။ န ကာရေတဗ္ဗော၊ အပ်။

> ၂။ (ခ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဝတ္ထန္တိ ဘဏှံ-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ရှေးဆရာ တို့သည် ဝတ္ထု-ဟူ၍သာ မိန့်ဆိုကြသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ဝတ္ထန္တိ ဘဏှံ-ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာစကားသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အနုဿန္တံ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဝတ္ထု-အရ ဘဏှာကို ခိုးယူရာ၌ စူးစမ်းဆင်ခြင်ပုံကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အာပတ္တိ ဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဘဏှာပိုင်ရှင်တို့၏ တပ်ခြင်းရှိရာအခါ၌ ခိုးလျှင် ဘဏှာကို တန်ဖိုးဖြတ်စေ၍ အာပတ်ကို ဆုံးဖြတ်ရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ နိရာလယကာလ၌ ခိုအပ်သော ဘဏှာကို ပါရာဇိကအာပတ်ဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ပြုအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

> ၃။ (က) စသော ဝါကျများကား ဝတ္ထု ကာလ-စသော ငါးဌာနတွင် ဝတ္ထုကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ (ခ) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။ / ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ဝါကျာရဗ္ဗ။ / ပက္ခန္တရ။ (င) ဝါကျာရဗ္ဗ။

> ၄။ အဝဟရိယတေတိ အစောဋံ။ အဝ-အရ ဓာတွတ္ထဝိသေသကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဟရ-ဓာတ်အရ ကတ္ထုဌကား ထေယျစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ထိုအားတပ်သော ဘဏှာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။

တ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ခိုးအပ်သော ဘဏ္ဍာ ရ၏။

အာ ပုနပျူနံ လယတိ အာရမ္မဏေသုတိ အာလယော။ (အာ-လိ+ဏ) သံဝိဇ္ဇတိ အာလယော စတေသံ သာမိကာနန္တိ သာလယာ။ သာလယာနံ ဘာဝေါ သာဓေယဘာစဝေါ (သာလယာနံ၊အာလယတဏှာရိကုန်သော သူတို့၏။ဘာဝေါ၊အဖြစ်တည်း။) သာလယ ပုဒ်+ဘာဝပုဒ်+အဋ္ဌိတပျူရိသံ။ သာလယ-အရ အာလယတဏှာရိကုန်သော ပိုင်ရှင်တို့ ခြစ်သည် မုချ။ ယင်းတို့၏ အာလယတဏှာနှင့် ဌာန ဌာနိ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ် လုံးအရ ထို--သော အာလယတဏှာ ရ၏။

နတ္ထိ အာလယော စတေသံ သာမိကာနန္တိ နိရာဇယာ။ နိရာလယာနံ ဘာဝေါ နိ ရာဇယာစာပေါ။ သံဝိဇ္ဇတိ အာလယော ယသ္မိ ကာလေတိ သာဇယော။ သာလယော စ သော ကာလောစာတိ သာဇယကာဇယော။ * ဥပပရိက္ခိယတေတိ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ။

> ၆။ (က) ၌ ဘဏ္ဍ-ဖြင့် ဝတ္ထု-သဒ္ဓါ ဥစ္စာဘဏ္ဍာအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထု)/ဝတ္ထု-အရ ဥစ္စာဘဏ္ဍာကို ယူရ-- (အဘိဓေယျတ္ထ)

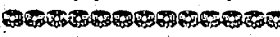
> ၇။ ဝတ္ထုဇိ/ဝတ္ထန္တိ ။ ။ ဝတ္ထုတိ-ဟု ပဌမန္တဖြင့် ဆိုလိုလျက် ဝါစာသိလိဋ္ဌ နိဂ္ဂဟိတ် လာထားသည်။ နောက်၌လည်း ကာလောတိ ဒေသောတိ-ဟု ပဌမန္တဖြင့် ဆိုလတ် ဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထန္တိ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

အဝဟာဋ်/အဝဟတိ ။ ။ အဝ-ဟရ+တ။ ဒုက္ကဋ်ပုဒ်ကဲ့သို့ ဒန္တေ တ-ကို မုဒ္ဒေ င-ပြု ။ ။ ပြီးသောကြောင့် အဝဟာဋ်-ပါဌ်သင့်။ င-မပြုလျှင် အဝဟတိ-လည်းသင့်ပါသည်။

သာမိစိ/သာမိစိ/သာမိစိ/သာမိစိ ။ ။ သမ္မာ ဘာဝေါ သာမိစိ။ သမ္မာပုဒ်+ဏ- ပစ္စည်း၊ တဒမိနာဒိ-ဖြင့် စ-လာ၊ အာ-ကို ဣပြု၊ မ-သံယုဂ်ကိုချေ၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ စိပစ္စည်းသက် ၌ သာမိစိ-ဟု ပြီးသောကြောင့် သာမိစိ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

> ၈။ အာပတ္တိ ဣတ္ထာ- ကား အပေါင်းဖြစ်သော အာပတ်ခုနှစ်ပုံ၏ “အာပတ္တိ” ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒုက္ကဋ် ထုလ္လုစ္စည်း ပါရာဇိက အာပတ်သုံးပါး၌တင်- ဧကဒေသျှပစာ။

> ၉။ အဝဟာဋ်ဧကန-အရ ခိုးတတ်သော ရဟန်း၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

ပါကျ [၄၃]

(က) ကာလောတိ အဝဟာရကာလော၊ (ခ) တဒေဝဟိ ဘဏ္ဍံ ကဒိစိ သမ္ပန္တိဟောတိ၊ ကဒိစိ မဟန္တိ၊ (ဂ) တဉ္စာတံ ဘဏ္ဍံ ယသ္မိ ကာလေ အဝဟာဋ်၊ တသ္မိယေဝ ကာလေယော တဿ အဇ္ဈိဟောတိ၊ တေန အဇ္ဈေန အာပတ္တိ ကာရေတဗ္ဗာ၊ (ဃ) စေ ကာလော ဩလောကေတဗ္ဗော၊ (င) အဝဟာဋ် အဝဟာရဒေသော၊ (စ) တဉ္စိ ဘဏ္ဍံ ယသ္မိ ဒေသေ အဝဟာဋ်၊ တသ္မိယေ ဝဒေသေ ယော တဿ အဇ္ဈိ ဟောတိ၊ တေန အဇ္ဈေန အာပတ္တိ -

ကာရေတဗ္ဗာ၊ (ဆ) ဘဏ္ဍာဌာနဒေသလိဘဏ္ဍံသမ္ပန္တဟေတိ၊ အညတ္ထမဟန္တံ၊

(၄။ ၂၆၆။ မဒ္ဒါ၊ တ၊ ၃၅၂။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၄။)

> ခ။ (၈) , တဗ္ဗာ-ထိုသို့ ဘဏ္ဍာ၏သာလျှင် တခါတရံ နည်းသောအဖိုး တခါတရံ များသော အဖိုးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တံ ဘဏ္ဍံ၊ ထိုဘဏ္ဍာကို။ ယသိ ဘာလေ၊ အကြင် အခါ၌။ အဝဟန္တံ၊ ခိုးပြီး၊ တသိယေဝ ကာလေ၊ ထိုအခါ၌သာလျှင်။ ယော အရွှေ၊ အကြင်အဖိုး သည်။ တဿ ဘဏ္ဍာဿ၊ ထိုဘဏ္ဍာအား။ ဟေတိ၊ ဖြစ်၏။ တေန အရွှေ၊ ထိုအဖိုးဖြင့်။ အာ ပတ္တိ၊ အာပတ်ကို။ ကာရေတဗ္ဗာ၊ ပြုစေအပ်၏။

> ၂။ (က) ခို့/ ဆရာ၊ ရှေးဆရာတို့သည် ဝတ္ထု ကာလ၌ စသည်ဖြင့် ဆိုတော် မူကြကုန်၏။ ယင်း၌ ကာလ-သဒ္ဓါသည် သေခြင်းအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ အဘယ်အနက် ၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ / ကာလ-အရ အမှတ်မရှိ သာမညကာလကို ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ် ကာလကို ယူအပ်ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (က) မိန့်။

ကား-- ကာလ-သဒ္ဓါသည် သမယအနက်၌ဖြစ်၏ / ကာလ-အရ ခိုးရာအချိန်ကာလ ကို ယူရမည်ဟူလို။

(၈) ခို့/ အနုသဒ္ဓါ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ကာလ-အရ ခိုးရာအချိန်ကာလကို ယူရ မည်ဟု ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ခိုးရာအချိန်ကာလ ကြည့်ရှုပုံကို ပြခြင်းငှာ (ဝါ) ကာလကို စဉ်းစား နှိုင်းချိန်၍ အာပတ်, အနာပတ် အကျိုးကို ဝေဘန်ပုံကို ပြခြင်းငှာ (ခ) စသည်မိန့်။

(တစ်နည်း) ကာလ-အရ ခိုးရာကာလကို ယူရမည်ဟုဆိုရာ၌ ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲ စေလိုသော ဆရာသည် (ခ) စသည်မိန့်။

(၈-ဂ) ခို့/ အနုသဒ္ဓါ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ကာလ-သဒ္ဓါ အခါသာမန်ကိုဟောသော် လည်း ဤ၌ ခိုးရာကာလဟူသော အနက်ထူးကိုဟောသည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ (ဝါ) ကာလသဒ္ဓါ၏ အာဒိပဒလောပသမာသ်အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို မြဲမြံစွာ ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ-ဂ) မိန့်။ / ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို အကျယ်ချဲ့လိုသော ဆရာသည် (ခ-ဂ) မိန့်။

(၈) စသည်ခို့/ ဖာရိယော-၌ ဝေ-ကို။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ကာလ-အရ ခိုးရာကာလကို ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အမှတ်မထား တပါးပါးသော အခါကာလ ၌လည်း ခိုးအပ်သော ဘဏ္ဍာ၏ အဖိုးဖြင့် အာပတ်ကို ဆုံးဖြတ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါ လော။ အဘယ်ကာလ၌ ခိုးအပ်သောဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးဖြင့် အာပတ်ကို ဆုံးဖြတ်ထိုက် ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ခ) စသည်မိန့်။

(ယသိ ကာလ-ကို) ကာလော-ဟူ၍သာ သာမန်အားဖြင့် ရှေးဆရာတို့ဆိုသော ကြောင့် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ကာလကိုလည်း ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ့်ကြောင့် ကာလ-အရ ခိုးရာကာလကိုသာ ယူအပ်ပါသနည်း။ (ခ) စသည်မိန့်။

(ကခါစိ သမဇ္ဇိ ကခါစိ မဟန္တံ-ကိုရ) ကာလကွဲပြားသော်လည်း ခိုးအပ်သော ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးသည် အယုတ်အလွန်မရှိ တူမျှရာသည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ကာလအရ ခိုးရာကာလအထူးကို ယူရမည်ဟု ထူးဆန်းစွာဆိုသော ဆရာစကား အသို့သင့်နိုင်အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) စသည်ကိုမိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ကာလကို ကြည့်ရှုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို (ဝါ) ကာလကိုကြည့်ရှု ဆုံးဖြတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ နိဂုံးကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ (က) စသည်ဖြင့် ကာလ-အရ အဝဟာရကာလကို ကြည့်၍ အာပတ်ဆုံးဖြတ်သင့်ပုံ ဝိနိစ္ဆယကို ပြဆိုတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဒေသ-အရ ဝိနိစ္ဆယကို ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(စ) သို့/ ဆရာ-သည် (စ) ဖြင့် ခိုးအပ်သော အရပ်၌သာ ဘဏ္ဍာ၏တန်ဖိုးဖြင့် အာပတ်ကို ဆုံးဖြတ်ထိုက်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ဒေသ ကွဲပြားသော်လည်း ခိုးအပ်သော ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးသည် အယုတ်အလွန်မရှိ တူမျှရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ခိုးအပ်သော အရပ်၌သာ ဘဏ္ဍာ၏တန်ဖိုးဖြင့် အာပတ်ကို ဆုံးဖြတ်ထိုက်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ-ဂ) ဝိတ္ထာရ။/ဒဠိကရဏ။ ထိုတွင် (ခ) ကား ကာရဏ။ (ဂ) ဖလ။ (ဃ) နိဂမနဝါကျ။ (င) ပက္ခန္တရ။ (စ) ဝိတ္ထာရ။ (ဆ) ဒဠိကရဏ။

➤ ၄။ သံ အပေါ့ အရွှေ့ ဧတဿာတိ သမဇ္ဇံ။ သံ အဂ္ဂ-အရ နည်းသော တန်ဖိုးသည် မုချ။ ထို၏ ဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး/ပမာဏ ပမာဏဝန္တ စပ် ဌာန။ ဧတ-အည ပုဒ်အရကား ထို--သော နည်းသော တန်ဖိုးရှိသော ဘဏ္ဍာရ၏။

အဝဟာရတိ ဧတ္ထ ကာလေတိ အဝဟာရော။ (အဝ-ဟရ+ဏ) ကလျတေ သင်္ချာယတေ အာယုပ္ပမာဏာဒယော အနေနာတိ ကာလော။ အဝဟာရောစ သော ကာလော စာတိ အဝဟာရဏာစလော။ အဝဟာရ-အရ ခိုးရာ၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကာလနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး/ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ခိုးရာကာလရ၏။ * အဝဟာရဿ ကာလော အဝဟာရဏာစလော။ (ဆဋ္ဌိတပျုရိသံ) အဝဟာရ-အရ ခိုးခြင်းသည် မုချ။ ထို-၏ ခိုးရာကာလနှင့် ကာလဝန္တ ကာလ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ခိုးခြင်း၏ ကာလရ၏။

* မဟန္တော အရွှေ့ ဧတဿာတိ မဟန္တံ။ (ဘဏ္ဍံ) အယံ ဣတ္ထံ နာမောတိ ဒိဿတိ အပဒိဿတိတိ စစဓဿ။ ဒိသဓာတ်အရ ကတ္တဋ္ဌကား ဤအရပ်သည် ဤအမည်ရှိ၏ဟု ညွှန်ပြသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိတ္တုပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အရပ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလ။ ဏပစ္စည်းအရ

အရပ်သာမညသည် မုချအားဖြင့်ရ၏။ ဧကဒေသပုစာရအားဖြင့် ခိုးရာအရပ်ရ၏။

အဝဟာရတိ ဧတ္ထာတိ အဝဟာရော။ အဝဟာရောစ သော ဒေသောစာတိ အဝဟာရ ဓဓဓဓာ။ အဝဟာရ-အရ ခိုးရာ၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထိုဂုဏ်၏ အရပ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော ခိုးရာအရပ်ရ၏။

* ဘဏ္ဍာန္တိ ပရိဘာသန္တိ ဧတေနာတိ အဇ္ဈန္ဒာ။ ဥဌာတိ ဧတ္ထာတိ ဥဌာနံ။ ဘဏ္ဍာသ ဥဌာနံ ဘဏ္ဍာဌာနံ။ ဘဏ္ဍာဌာနဂ္ဂ တံ ဒေသောစာတိ အဇ္ဈန္ဒာနုဓဓဓဓာ။ ဘဏ္ဍာဌာန- အရ ဥစ္စာ၏ဖြစ်ရာဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထိုဂုဏ်၏ အရပ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော ဥစ္စာ၏ဖြစ်ရာအရပ်ရ၏။

> ၆။ (က) ၌ အဝဟာရကာလော-ဖြင့် ကာလ-သဒ္ဒါသည် ဤ၌ မဇ္ဈ-သေခြင်း အနက်ကို မဟော၊ အချိန်အခါ သမယအနက်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ကာလ- အရ အမှတ်မရှိ သာမညကာလကို မယူချ ခိုးရာဖြစ်သော ကာလကို ယူ--၎င်း (အဘိ ဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ခ) ၌ အဝဟာရဒေသော-ဖြင့် ဒေသ-အရ အမှတ်မရှိ သာမညဒေသကို မယူချ ခိုးရာဖြစ်သော ဒေသကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

> ၇။ အဝဟာရကာလော/အဝဟာရကာလော ။ ။ အဝဟာရတိ ဧတ္ထာတိ အဝ ဟာရော။ အဝဟာရောစ သော ကာလောစာတိ အဝဟာရကာလော။-ဟုပြု၍ ခိုးရာ ကာလကိုပင်ရသောကြောင့်၎င်း၊ အဝဟာရတိ ဧတ္ထာတိ အဝဟာရော၊ အဝဟာရောစ သော ကာလောစာတိ အဝဟာရကာလော။-ဟုပြု၍ ဓာတွန် ရ-ကိုချေ၊ ဒန္တေ တ-ကို မုဒ္ဒေ င- ပြု၊ ခိုးရာကာလကိုပင် ရသောကြောင့်၎င်း၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ အတ္တသာကေ ခိုးခြင်းကို ပြရာဝယ် အဝဟာရကော ပန အဝဟာရကာလော-ဟု ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ သဒ္ဒယုတ္တိ အတ္တယုတ္တိရှိရကား နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

သမဗ္ဗံ/အမဗ္ဗံ ။ ။ သမဗ္ဗန္တိ အပုဂ္ဂံ-ဟု သာရတ္ထ ဖွင့်သောကြောင့်၎င်း၊ သံ+အဂ္ဂ- ဟု ပုဂံခွဲ၍ သံ-သဒ္ဒါ အပုတ္တ၊ သံ အပေါ့ အဏ္ဍိတေသာတိ သမဗ္ဗံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ နည်း သော အဖိုရှိသော ဘဏ္ဍာ-ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်၎င်း သမဗ္ဗံ-သင့် အပုဂ္ဂံ-ဟုရှိမှု အပု+အဂ္ဂ-ဟု ပုဂံခွဲ၊ အပေါ့ အဏ္ဍိတေသာတိ အပုဂ္ဂံ-ဟု ဝစနတ္ထ ပြု၍ နည်းသော အဖိုရှိသော ဘဏ္ဍာဟူသော အနက်ကိုဟောနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ အဂ္ဂ-ကို ဖွင့်ရာ၌ အဏ္ဍိတိ ဘဏ္ဍာဏ္ဍိ (ပ) အပုတ္တိ ဟောတိ-ဟု ဖွင့်ဆို ထားသောကြောင့်၎င်း အပုဂ္ဂံ-ပါဌ်လည်း သင့်ပါသည်။

(ဂ) တံ အဇ္ဈန္ဒာ/တံ အဇ္ဈန္ဒာ ။ ။ “ယ”၏ နှေးကပုဂံသည် “တ”နောက်၌ စပ်ပုဂံရှိ၏။ ဤ တံ ဘဏ္ဍ-ကား တသို့ယေဝ ကာလေ-၏ နောက်၌ စာစပ်စရာ မရှိသောကြောင့် ယံ ဘဏ္ဍ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

ပက္ကန္တ ဝိသယ တ-ဖြစ်၍ အနိယတ်ကို ငဲ့စရာ မလိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဘဏ္ဍာ-ဟူ သည် အမှတ်မရှိသော ဘဏ္ဍာမဟုတ်။ တဒေဝ ဟိ ဘဏ္ဍံ စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြခဲ့သော ဘဏ္ဍာပင်တည်းဟု ပက္ကန္တဝိသယ တ-သဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်သောကြောင့်၎င်း “တံ ဘဏ္ဍံ” ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အစဉ္စါ/အစ္စဉ္စ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော တန်ဖိုးအားလုံး၏ “အဂ္ဂ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုး၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရုဇ္ဈိနည်း။

ကာဇေလာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အချိန်အခါအားလုံး၏ “ကာလော”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ခိုးရာကာလ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

စေဓဿ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အရပ်အားလုံး၏ “ဒေသ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ခိုးရာဒေသ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

(၈-၁) နည်း ။ ။ ဥစ္စာကို အကြင်အခါ၌ ခိုးအပ်၏။ ထိုခိုးရာအခါ၌သာ ခိုးအပ်သော ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးဖြင့် အာပတ်ကိုဆုံးဖြတ်အပ်၏ဟု ဆိုသဖြင့် ခိုးရာကာလမှတစ်ပါးသော အခါ၌ ခိုးအပ်သော ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးဖြင့် အာပတ်ကို မဆုံးဖြတ်အပ်ဟု ပြန်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း။

(၉) ဝါကျ နည်း ။ ။ ဥစ္စာကို အကြင်အရပ်၌ ခိုးအပ်၏။ ထိုခိုးရာအရပ်၌သာ ခိုး အပ်သော ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးဖြင့် အာပတ်ကိုဆုံးဖြတ်အပ်၏ဟု ဆိုသဖြင့် ခိုးရာဒေသ မှတစ်ပါးသော အရပ်၌ ခိုးအပ်သော ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးဖြင့် အာပတ်ကို မဆုံးဖြတ်အပ်ဟု ပြန်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း။

အစ္စယုအာပတ္တိဏာရောဂ္ဂ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အာပတ်ခုနှစ်ပုံ၏ “အာပတ္တိ” ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒုက္ကဋ် ထုလ္လစ္စည်း ပါရာဇိက အာပတ်သုံးပါး၌တင်- ဧကဒေ သျှပစာ။ (ဆ) ဝါကျ-ကား ဘဏ္ဍာ၏ဖြစ်ရာအရပ်ဟူသော ဌာနဖြင့် တန်ဖိုးအနည်းငယ် ထိုက်၏-ဟု ဌာနီကိုမှတ်၍ တန်ဖိုးအနည်းငယ်ထိုက်၏-ဟု အများကိုဆိုသဖြင့် အဖိုးများ စွာ ထိုက်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလနည်း။

➤ ၉၀။ အဝဟေဋ- ၌ အဝဇ္ဇေရှိသော ဟရဓာတ်အရ ထေယျ စေတနာပြုဌာန်း သော အကုသိုလ်ဓမ္မကိုယူ။

အာပတ္တိ-၌ ဓာတ်အရ ဝိတိက္ကမစေတနာပြုဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၄၄]

(က) အစဉ္စါတိ ဘက္ကစ္ဆေါ၊ (ခ) နဝဘက္ကဿ ဟိ ယော အစ္ဆေါ ဟောတိ၊ သော ပစ္ဆာ ပရိဟယတိ၊ (င) ယထာနဝဓောတောပတ္တောအဋ္ဌဿိဒဿဿိအတ္တတိ၊ သော ပစ္ဆာ ဘိဇ္ဇောဿိ ဆိဓ္ဓေါဿိ အာကိဂ္ဂဟိကာဟတောဿိ အပ္ပုစ္ဆေါ ဟောတိ၊ (ဃ) တသ္မာနသဗ္ဗဒါ ဘက္ကံ

ပကတိအတ္ထနေဝကာတဗ္ဗန္တိ၊ (၉) စေံအဇ္ဈိ ဩလောကေတဗ္ဗော၊

(၄။ ၂၆၇။ မတူ၊ တ၊ ၃၅၅။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၅၆။)

➤ ၂။ (၁) နိဗ္ဗာန်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် အတ္တ-သဒ္ဓါသည် ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးဟူသော အနက်ဝိသေသ၌ ဖြစ်သည်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ အဇ္ဈိ-ဟု သာမညအားဖြင့်သာ ရှေးဆရာတို့ မိန့်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အတ္တ-သဒ္ဓါသည် ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးဟူသော အနက်ဝိသေသ၌ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် အတ္တ-တန်ဖိုးဟူသည် ဘဏ္ဍာ-ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးတည်းဟု ဆို၏။ အဘယ့်ကြောင့် အတ္တ-ကို ဘဏ္ဍာ-ဟု ဆိုသနည်း။ အတ္တ-ကို ဘဏ္ဍာ-ဟု ဆိုနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကို မပြုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ (မဖိုးရိမ်အဖြေ)

ကား-- (ခ) ဖြင့် အသစ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးသည် နောင်အခါ လျော့သွားသောကြောင့် အတ္တ-ကို ဘဏ္ဍာ-ဟု ငါပြုဆို၏ဟူလို။

(ဂ) နိဗ္ဗာန်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် အသစ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးသည် နောက်၌ ယုတ်လျော့နိုင်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်သို့လျှင် အသစ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးသည် နောက်၌ ယုတ်လျော့အပ်ပါသနည်း။ အသစ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ၏ နောက်၌ ယုတ်လျော့ပုံကို ထင်ရှားစွာ ဆရာမပြဆိုပြီလော။/ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးမည်သည် အခါခပ်သိမ်း ညီညွတ်စွာသာ ဖြစ်သင့်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ပက္ခန္ဓာ၊ (ခ) စသည် ဝိတ္တာရ။ ထိုတွင် (ခ) ဝဇီကရဏ။/ကာရဏ။ / (က) ဝါကျကို အကြောင်းပြု၍ ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ကား ဥပမာဖြင့် ထင်စွာပြကြောင်း၊ ပြုကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် တပ္ပါတဋီကရဏ။ (ဃ) လဒ္ဒဂုဏ။ (င) နိဂမန။

➤ ၄။ ဘဏ္ဍာသာမိကဿ အပ္ပိတဗ္ဗော ဒါတဗ္ဗောတိ အဇ္ဈိ။ အတ္တ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဈေးဝယ်သောသူ၏ သန္တာန်၌ ပေးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စေတနာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အဖိုးအခ၏ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အဖိုးအခ ရ၏။ အတ္တတိတိ အဇ္ဈိ။

ဓောတော ဟုတွာ နဝေါ နဝဓောတော။/ နဝေါစ သော ဓောတောဓာတိ နဓဓောဓော။ နဝ-အရ အသစ်ဖြစ်ခြင်းဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ပွတ်တိုက်အပ်ပြီးသော သပိတ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော အသစ်ဖြစ်သော ပွတ်တိုက်ပြီးသော သပိတ် ရ၏။ * နဝဇ္ဇ. တံ ဘဏ္ဍာဓာတိ နဝဘဏ္ဍံ။

အဏတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ အာဏိ။ အာဏိစ(မျှောတို့၎င်း) ဂဏ္ဍိကာစ(အဖာတို့၎င်း) အာဏိဂဏ္ဍိကာ။(မျှောအဖာတို့) * အာဏိဂဏ္ဍိကာ ဟတာ (တပ်အပ် ဖာအပ်ကုန်သော တသို့ ပတ္တေတိ အာဏိဓဇ္ဈိကာမဓော။ တဂ္ဂဏသံဝိညာဏ သတ္တမိ ဗဟုဒ္ဓိဟိသမာဒံ

အာဏိဂဏ္ဍိကာ+ဟတ+တ-ပုဒ်။ ပုဒ်လုံးအရ တပ်အပ်ကုန်သော မျှော့၊ ဖာအပ်ကုန်သော အဖာတို့ဖြစ်သည် မုချ။ ယင်းတို့၏ သပိတ်ခြစ်နှင့် ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ တ-အညပုဒ်အရ ထို--သော တပ်အပ်ကုန်သော မျှော့၊ ဖာအပ်ကုန်သော အဖာတို့ရှိသော သပိတ်ရ၏။

* ပကတိယာ ပဝတ္ထော အတ္ထေါ ပဓာဓိအစဉ္ဇိ။

➤ ၆။ (က) ၌ ဘဏ္ဍာရွှေ-ဖြင့် အရွှေ-အရ ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(ခ) ၌ နဝဘဏ္ဍာဿ အတ္ထေါ-ဖြင့် ဘဏ္ဍာရွှေပုဒ်ကို ဘဏ္ဍာဿ အတ္ထေါ ဘဏ္ဍာရွှေ-ဟု ဆဋ္ဌိတပြုရန်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

➤ ၇။ အာဏိ/အာဏိ/အာဏိ/အာဏိ ။ တဿဂ္ဂဂတေ ကိလေ အာဏိ၊ ဣတ္ထိ။ အာဏိပိ၊ အာဏိ အာဏိစ အက္ခဂ္ဂကိလေ၊ အဏ သဒ္ဓေ၊ ဏိ။ ပုပ္ဖပက္ခေ န ဝုဗ္ဗိ၊ အန ပါဏာနေ ဝါ၊ ဣတ္ထံ-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ အဏ သဒ္ဓေ ဏိ၊ အဏတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ အာဏိ။ အက္ခဿ အဂ္ဂဂတေ ကိလေ အာဏိ၊ အာဏိပိ-ဟု (သုစိ) ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း ၄-ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဂဏ္ဍိကာ/ဂန္ဓိကာ ။ ။ ဂန္ဓ ကောဋိလေျ ဣ၊ ဣဿ ဣော။ ဂန္ဓဓာတ်+ဣ ပစ္စည်းသွတ္တ က- ပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း၊ ဣကို ဣပြု၍ပြီးသောကြောင့် ဂဏ္ဍိကာပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

အာဏိဂဏ္ဍိကာဟတော/အာဏိဂဏ္ဍိကာပါတော/အာဏိဂဏ္ဍိကာလတော

အာဏိစ ဂဏ္ဍိကာစ အာဏိဂဏ္ဍိကာ။ အာဏိဂဏ္ဍိကာ ဟတာ တသ္မိန္နိ အာဏိ ဂဏ္ဍိကာဟတော-ဟု မအူန်ဿယ၌ ဝစနတ္ထပြု၍ တွယ်အပ်ပြီးသောမျှော့၊ ဖာအပ်ပြီးသော အဖာရှိသော သပိတ်-ဟု အနက်ပေးပြသောကြောင့် ယင်းအလို အာဏိဂဏ္ဍိကာ ဟတော-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

အာဏိစ ဂဏ္ဍိကာစ အာဏိဂဏ္ဍိကာ။ ပတနံ ပါတော၊ အာဏိဂဏ္ဍိကာနံ ပါတော အာဏိဂဏ္ဍိကာပါတော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ စို့မယ်န၊ အဖာအထေးတို့၏ ကျရောက်ခြင်း ဟု ယောဇနာ၊ ဆင်တဲဂဏ္ဍိတို့၌ အနက်ပေးသောကြောင့် ယင်းအလို အာဏိဂဏ္ဍိကာ ပါတော-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

ရွှေညမင်နိဿယ၌ အာဏိဂဏ္ဍိကာလတော-မျှော့ကိုင်သောကာလ၊ ဖာထေးသော ကာလမှစ၍-ဟု အနက်ပေးသောကြောင့် အာဏိဂဏ္ဍိကာလတော-ပါဌ်လည်း သင့်။

(ဂ) တဏော ဝါ/တဏော ။ ။ ဘိန္ဒု ဆိဂ္ဂ နှစ်မျိုးနှင့် တွဲရမည်ဖြစ်၍ ဟတော ဝါ-၌ ဝါ-မပါသင့်။/ ကွဲသော သပိတ် ပေါက်သော သပိတ်တို့မှကြွင်းသော ဖာထေးထားသော သပိတ်ကို ပါရိသေသနည်းဖြင့် ယူသင့်သောကြောင့် ဟတောဝါ-၌ ဝါ-ပါသင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အဋ္ဌ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော တန်ဖိုးအားလုံး၏ "အဋ္ဌ"ဟူသောအမည်ကို

အစိတ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုး၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ နေယျတ္ထ၊ ရုဋ်နည်း။

ပဇတ္တာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော သပိတ်၏ "ပတ္တ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ကြွင်းသော ပရိက္ခရာ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏာနည်း။

အာဇီဝဇ္ဇိကာဗာစတာ-ကား ပေါက်သော ကွဲသော သပိတ်မှတစ်ပါး ဖာထေးသော သပိတ်ကိုလည်း ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

ဘိဇ္ဇော ဝါ ထိဇ္ဇော ဝါ အာဇီဝဇ္ဇိကာဗာစတာ ဝါ-၌ ဘိဇ္ဇော-သည် ဂဏ္ဍိကနှင့် တွဲ၍ ဆီခွေသည် အာဇီဝနှင့် အတူယူအပ်သောကြောင့် ယထာလာဘနည်း။

➤ ၁၀။ (၁) ဝါကျ၌ ဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ ရှုဆင်ခြင်သော အခြင်းအရာ အားဖြင့်ဖြစ်သော သတိ ဝိနိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၄၅]

(က) ပရိဘောဂေါတိဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ၊ (ခ) ပရိဘောဂေနာပိဟိဝိသိအာဒိ ဘဏ္ဍဿအဂ္ဂေါပရိဟာယတိ၊ (ဂ) တသ္မာဝေဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ၊ (ဃ) သစေကောစိ ကဿစိ ပါဒဂ္ဂန္တကံ ဝိသိဟရတိ/အဝဟရတိ၊ (င) တတြဝိသိသာမိကောပုစ္ဆိတဗ္ဗော၊

(၄၂။ ၂၆၇။ မအူ၊ တ၊ ၁၅၆။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၇။)

➤ ၁။ (၁) တသ္မာ ပရိဟာယတ္ထာ၊ ထိုသို့ ယုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝေဉ်၊ ဤသို့။ ဝိနယဓရေန၊ ဝိနည်းခိုရ်သည်။ ပရိဘောဂံ၊ သုံးဆောင်ခြင်းကို။ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ၊ စုစမ်းအပ်၏။

(၂) တတြ တသ္မိ ဟရဏေ၊ ထိုသို့ဆောင်ရာ၌။ ဝါသိသာမိကော၊ ပဲခွပ် ပိုင်ရှင်ဖြစ် သော။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းကို။ အဂ္ဂံ၊ ပဲခွပ်၏တန်ဖိုးကို။ (ပဓာနကံ) ဝိနယဓရေန၊ ဝိနည်း ခိုရ်သည်။ (ကတ္တား) ပုစ္ဆိတဗ္ဗော၊ မေးအပ်၏။

➤ ၂။ (၁) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ပရိဘောဂေါ-ကို ဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ- ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ရှေးဆရာတို့သည် ပရိဘောဂပဉ္စမံ-ဟု သာမည ဆိုကြကုန်သည် မဟုတ်ပါ လော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ပရိဘောဂေါ-ကို ဘဏ္ဍပရိဘောဂေါ-ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဆရာ စကားသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ရာအံ့နည်း။ (ဝိရောဓိ-တင်) စုစံကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုဗ္ဗေ။ ။ ဤသို့ (ခ-ဂ) တို့ဖြင့် သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ပဲခွပ်စသော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးသည် နောင်အခါ ယုတ်လျော့ရသောကြောင့် ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ရာ၏-ဟု ပြပြီး ၍ ယခုအခါ၌ စူးစမ်းဆင်ခြင်ပုံ အခြင်းအရာကို ချဲ့ပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ)မိန့်

(ဃ) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ဓားစသော ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးသည် နောင်အခါ၌ ယုတ်လျော့နိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင် ထိုက်၏-ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်သို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ထိုက်ပါသနည်း။ စူးစမ်းဆင်ခြင်

ပါရာဇိကကံ - ဒုတိယပါရာဇိက

➤ ၃။ (က) သည် အတ္တ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး ပရိဘောဂ်ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖွင့်အဖို့တပါးကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓာ။ (ခ) သည် (က) ဝါကျကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲအောင်ပြသောကြောင့် ယုတ္တိဝဋ်ကရဏ။ (ဂ) သည် (ခ) ဝါကျကို ဆိုသဖြင့် ရအပ်သော အကျိုးကို ပြသောကြောင့် လဒ္ဓဂုဏ။/ (ခ+ဂ)တို့သည် (က) ဝါကျကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ (ခ) သည် အကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ကာရဏ။ (ဂ) သည် အကျိုးကိုပြသောကြောင့်။ ဖလ။ (ဃ) သည် (ဂ) ဝါကျကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရဝါကျ မည်၏။ (င) ဝါကျရှု။

➤ ၄။ ပရိဘူဂ္ဂန္ဓံ ဖိနဏာဇေါ။ (ပရိဘူဂ္ဂန္ဓံသုံးဆောင်ခြင်း၊ ပရိဘောဂေါသုံးဆောင်ခြင်း။) ဘာဝသာဓန၊ ပရိပုဗ္ဗ ဘုဇ+ဏ။ ပရိ-အရ ဓာတွတ္တာနုဝတ္တကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဘုဇဓာတ်အရကား ဘဏ္ဍာကိုသုံးဆောင်ခြင်း ကြိယာရ၏။ ဏပစ္စည်းအရကား ဘာဝသာဓနတို့၏ သဘောသည် ဓာတ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် ဘဏ္ဍာကို သုံးဆောင်ခြင်း ကြိယာပင်ရ၏။

ပါဒ် အတ္တတိတိ ဝါဒဉ္စနဏ။ (ပါဒ်-အတ္တ+ဏ) ပါဒ်-အရ တမတ်၊ တမတ်၏တန်ဖိုးသည် မုချ။ ထို-၏ ပဲခွပ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ အတ္တဓာတ်အရကား ပဲခွပ်ဟုဆိုအပ်သော အဋ္ဌကလံလှပ်ရုပ် ရှစ်ခု၏ ဥပါဒ် ရ၏။ သမာသ်ပုဂ္ဂိုလ်အရလည်းဖြစ်သော ဏှ-ပစ္စည်းအရကား ဥပ္ပါဒ်ဝန္တဖြစ်သော တမတ်ထိုက်သော ပဲခွပ်ရ၏။

ကိ ပရိမာဏံ ဒေတဿာတိ ဓိတ္တဇာနံ။ (ပရိမာဏတစိတ္တံ၊ ကိပုဂ္ဂိုလ်+တ္တကပစ္စည်း)

ကိ-တစိတ်ပုဂ္ဂိုလ်အရ အဘယ်မျှသော အတိုင်းအရှည်ပမာဏသည် မုချ။ ထို-၏ တန်ဖိုးနှင့် ပမာဏ ပမာဏဝန္တ စပ် ဌာန။ တ္တကပစ္စည်းအရ ထို--သော အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော တန်ဖိုးရ၏။

ဘဏ္ဍဿ ပရိဘောဂေါ ဓာဏှပရိတောဂေါ။ * ဝါသိ အာဝိ ဒေတဿ ဘဏ္ဍဿာတိ ဝါသိအာဝိ။ ဝါသိအာဝိစ တံ ဘဏ္ဍဗ္ဗာတိ ဝါသိအာဝိဓာဏှ။ * ဝါသိယာ သာမိကော ဝါသိသာမိကော။ * ဥပပရိက္ခိယတေတိ ဥပပရိက္ခိယတံ။

➤ ၅။ ဝါဆိ-ကား ဝေဓာတ်+ဏှဏ်ပစ္စည်း၊ ဏှကာရန္တ/ဝေဓာတ်+ဏိပစ္စည်း၊ ဤကာရန္တ၊ ဏှတ္ထိလိင်၊ ဒုတိယာ ဧကဂုဏ်ဝိဘတ်၊ ကမ္မကာရက ဖြစ်ပါသည်။

➤ ၆။ (အ) ဖြင့် ပရိဘောဂေါ-၌ ဘုဇဓာတ်၏ သကမ္မကဓာတ်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) ဏပစ္စည်း ဘာဝသာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ပရိဘောဂေါပုဂ္ဂိုလ်ကို ပရိဘူဂ္ဂိတဗ္ဗောတိ ပရိဘောဂေါ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထ မပြုရ၊ ပရိဘူဂ္ဂန္ဓံ ပရိဘောဂေါဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ပရိဘောဂ-အရ သုံးဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာကို မယူရ၊ ဘဏ္ဍာကို သုံးဆောင်ခြင်းကြိယာကို ပြုရ။ (ဏှဏိဂုဏ်) ။

ပါ/မပါမျှသာ ထူး၍ ဤနေရာ၌ ခိုးယူခြင်းအနက်ဟော သဒ္ဓါအဖြစ်ဖြင့် တူသောကြောင့်
၎င်း။ အာဒိယေယျ-ပုဒ်၏ ပဒဘာဇနီပါဠိတော်၌ အာဒိယေယျ ဟရေယျ အဝဟရေယျ
ဟု ခိုးယူခြင်းပရိယာယ်သဒ္ဓါတို့ကို ဟောတော်မူထားသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဠိသင့်။

ဝါသီ/ဝါသီ ။ ။ ၀ပ ၀ရ ၀သ ၀သ ၀နာ ဟရ ဟန ပဏာ ဣဏ်။ ၀သ-နိဝါသေ၊
ဣဏ် ဟောတိ။ ၀သန္တိ ဧတာယာတိ ဝါသီ။ (ဇ္ဇာဒိမောဏ-၁၀) ဝါသီ တု တစ္ဆနိတ္ထိယံ
(ဇာန်) ၀သ-ဆေဒန သွဟာဝဟာရဏေသု ဣ။ ၀သန္တိ ဆိန္ဒန္တိ ဧတာယာတိ ဝါသီ။
(ဇာန်ငို၊ သူစိ) တို့ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိလုံးသင့်ပါသည်။

ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ/ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗော ။ ။ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ-ကား ဤ၌ ဘာဝဝါစကဖြစ်၍
“ကိစ္စငါးခု၏၊ ဘော၌ သက်မူ၊ နပုံယူလော့”ဟူသော သဒ္ဓါစည်းကမ်းအရ ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗံ
ဟု ဘာဝဝါစက နပုံလိင်နှင့်ရှိသော ပါဠိသာသင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဖရိဘောဇ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော သုံးဆောင်ခြင်းမှန်သမျှ၏ “ပရိဘောဂ”
ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာကို သုံးဆောင်ခြင်း၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊
ရုဋ္ဌိနည်း။ ဖရိဘူတံ ဖရိဘူ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော တမတ်ထိုက်သော ပဲခွပ်၏ “ပါဒုဂ္ဂနက်
ဝါသီ” ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တမတ်ထိုက်သော ပဲခွပ်, တမတ်ထက်
အလွန်ထိုက်သော ပဲခွပ်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

ပါကျ [၄၆]

(က) ဣဒါနိယဒိဒံ ယထာရူပေအဒိန္နာဒိဒေနံ တိအာဒိနိဝိဘာဇန္တေန “ယထာရူပံ နာမာ”တိ
အာဒိ ဝုတ္တံ၊ (ခ) တတ္ထ ယထာရူပန္တံ ယထာဇာတိကံ၊ (ဂ) တံ ပန ယသ္မာ ပါဒတော ပဋ္ဌာယ
ဟောတိ၊ တသ္မာ “ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေဇာပါဒံ ဝါ”တိအာဟာ၊

(ဃ) တတ္ထ ပါဒေန ကဟာပကဿ စတုတ္ထဘာဂံ အကပ္ပိယဘဂ္ဂမေဝ ဒေသေတိ၊
ပါဒါရဟေန ပါဒုဂ္ဂနက် ကပ္ပိယဘဂ္ဂံ၊ အတိရေဇာပါဒေန ဥဘယမ္ပိ၊

(င) ဧတ္တာဝတာ သဒ္ဓါကာရေန ဒုတိယပါရာဇိကပ္ပဟောနကဝတ္ထု ဒေသိတံ ဟောတိ။
(၄။ ၂၆။ မအူ၊ တ၊ ၃၅။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၅။)

➤ ၉။ (ဃ) တတ္ထာထို ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေဇာပါဒံ ဝါ-ဟူသော စကား
ရပ်၌။ ပါဒေန၊ ပါဒသဒ္ဓါဖြင့်။ ကဟာပကဿ၊ တသပြာ၏။ (ဝါ) တကျပ၏။ စတုတ္ထဘာဂံ၊ လေးခု
တို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အဘို့ဖြစ်သော။ အကပ္ပိယဘဂ္ဂမေဝ၊ မအပ်သော ဘဏ္ဍာကို
သာလျှင်။ ဘဝဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ (ကတ္တာ) ဒေသေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ ပါဒါရဟေန၊ ပါဒါ
ရဟ-ဖြင့်။ ပါဒုဂ္ဂနက်၊ တမတ်ထိုက်သော။ ကပ္ပိယဘဂ္ဂံ၊ အပ်သော ဘဏ္ဍာကို။ ဒေသေတိ၊ ပြ
တော်မူ၏။ အတိရေဇာပါဒေန၊ မြတ်စွာဘုရား၏။ ဥဘယမ္ပိ၊ မအပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ အပ်သော ဘဏ္ဍာတို့
၏ နှစ်ခုတို့၏ အပေါင်းကိုလည်း။ ဒေသေတိ၊ ပြတော်မူ၏။

➤ ၂။ (၈) စသည်သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် သမုဒါယတ္တနှင့်တကွ ဝိနိစ္ဆယ-ကို အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ၎င်းဝိနိစ္ဆယကို အကျယ်အားဖြင့် ပြခြင်းငှာ (ခ) စသည်မိန့်။

(၈) စသည်သို့/ ဒေါသာရောယနောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆိုတော်မူ၏။ ၎င်းသင်္ခေပ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား အဘယ်ပါနည်း။ အကျဉ်းသင်္ခေပကိုသာ ပြ၍ အကျယ် ဝိတ္ထာရကို မပြသည်ရှိသော် အဗျာပိတဒေါသ (ဝါ) သင်္ခေပ ဝိတ္ထာရ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ) စသည်မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ယံ ယံ ရူပံ သဘာဝေါ ယဿာတိ ယထာ ရူပံ-ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ-ဟု ဟောခြင်း၏အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ယထာရူပံ-၌ ရူပသဒ္ဓါ သဘာဝအနက်ကို ဟော၏။ ယထာရူပံပုဒ်ကို စတုတ္ထိံ ဆဋ္ဌိံ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ရူပသဒ္ဓါ သဘာဝတ္ထ၊ ယထာရူပသဒ္ဓါ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံဖြစ်ခဲ့သော် ယထာရူပေ-ဟူသော မာတိကာ၏ ပဒဘာဇနီကိုလည်း ယထာဇာတိကံ ယထာသဘာဝံ ဟူ၍သာ ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ-ဟု ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ယထာရူပေ-ဟူသော မာတိကာ၏ ပဒဘာဇနီကို ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယထာရူပေ-၌ ရူပသဒ္ဓါ သဘာဝအနက်၌ဖြစ်၍ ယင်း၏ ပဒဘာဇနီကိုလည်း ယထာဇာတိကံ ယထာသဘာဝံ-ဟူသော ဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ သို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ-ဟု ဟောပါသနည်း။ ယင်းသို့ ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ-ဟု ဟောတော်မူခြင်း၏အကြောင်းကို မပြသော် မာတိကာ ပဒဘာဇနီ ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ-ဟု ဟောတော်မူခြင်း၏အကြောင်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်း ပါဒံ ဝါ-စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော ဒဿနတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ပါဒံ ဝါ ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ-ဟု ဘုရားဟောတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြတော်မူ၏။ ပါဒ-သဒ္ဓါ စသည်တို့တွင် ပါဒ-သဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်ကို ပြပါသနည်း။ ပါဒါရဟသဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်ကို ပြပါသနည်း။ အတိရေကပါဒ-သဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်ကို ပြပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် ပါဒ-စသော သုံးပုဒ်တို့တွင် တခုတခုသော

ပါရာဇိကက-ဒုတိယပါရာဇိက

ပုဒ်ဖြင့် ပြအပ်သောအနက်ကို အသီးအသီး ပြတော်မူပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပုဒ်သုံးခုအပေါင်းဖြင့် ပြအပ်သော အနက်ကို ပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ပက္ခန္ဓာ/ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) သည် ပါဒံ ဝါ-စသည်ဖြင့် အဘယ်ကိုပြပါသနည်းဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/ပါဒံ ပါဒါရဟ အတိရေကပါဒံ သဒ္ဓါတို့ဖြင့် ပြအပ်သော ဒဿနတ္ထအကျယ်ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ စာစစ် ။ ။ (ဂ) ဝါကျပါ တံ-ကို ဟောတိ-၌ ကတ္တား+ကတ္တိ စပ်။ အာဟ-၌ ကမ္ပ+ကမ္ပိ စပ်။

➤ ၄။ ကယဝိက္ကယံ ပဇ္ဇတိ ဝစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ပါဒေါ။ အရဟတိတိ အရဟော။ ပါဒံ အရဟော ဝါဒါရဇဇာ။ ပါဒ-အရကား တမတ်သည် မုချ။ ထို-၏ ထိုက်သော ကပ္ပိယဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော တမတ်ထိုက်သော ကပ္ပိယဘဏ္ဍာရ၏။

ကဟာပဏဿ စတုတ္ထဘာဂဘာဝေန ပဇ္ဇတေ ဉာယံတေတိ ဝါဒေါ။ ပဒ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဥစ္စာကို အာရုံပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ တစ်ကျပ်၏ လေးပုံတပုံအဖြစ်ဖြင့် သိတတ်သော ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် (ဝါ) သညာပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား တကျပ်၏ လေးပုံတပုံဖြစ်သော ဥစ္စာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏပစ္စည်းအရ ထို--သော တကျပ်၏ လေးပုံတပုံဖြစ်သော ဥစ္စာရ၏။

ယံ ယံ ရူပံ သဘာဝေါ ယဿာတိ ဗဿာနန္တံ။ ပုဒ်လုံးအရ အကြင် အကြင်သို့သော သဘောသည် မုချ။ ထို-၏ အရှင်မပေးအပ်သော ဥစ္စာခြင်နှင့် (ဝါ) ပါဒံ ပါဒါရဟ အတိရေကပါဒံဖြစ်သော ဥစ္စာခြင်နှင့် သဘာဝ သဘာဝဝန္တ စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော အရှင်မပေးအပ်သော ဥစ္စာခြင်ရ၏။ (ဝါ) ပါဒံ ပါဒါရဟ အတိရေကပါဒံ ဖြစ်သော ဥစ္စာခြင်ရ၏။

ယာယာ ဇာတိ သဘာဝေါ ယဿာတိ ဗဿာဇာဇိကံ။ (ယထာ+ဇာတိ+ယ+က) ယထာဇာတိ-အရ အကြင်အကြင်သို့သော သဘောသည် မုချ။ ထို-၏ တမတ်၊ တမတ်ထိုက်တန်သော ဘဏ္ဍာ၊ တမတ်ထက်လွန်သော ဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး/ သဘာဝ သဘာဝဝန္တ စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော အကြင်အကြင်သို့ သဘောရှိသော တမတ်၊ တမတ်ထိုက်သော ဘဏ္ဍာ၊ တမတ်ထက်လွန်သော ဘဏ္ဍာရ၏။

အမိကံ ရိစတိ ဝစ္ဆတိတိ အတိရေကံ။ (အတိ-ရိစ+က) ပါဒတော အတိရေကံ အဓိဇရဇာဝါဒံ။ ပါဒ-အရ တမတ်သည် မုချ။ ထို-၏ ပိုလွန်သော ကပ္ပိယ အကပ္ပိယဘဏ္ဍာနှင့် အပါဒါန် အပါဒိ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော တမတ်ထက် ပိုလွန်သော ကပ္ပိယ အကပ္ပိယဘဏ္ဍာ ရ၏။

စတုနံ ပူရဏော စတုတ္ထော။ ဘဇိယတေ သေဝိယတေတိ ဘာဂေါ။ စတုတ္ထောစ

သော ဘာဂေါဇာတိ စတုတ္ထဘာဝေ။ စတုတ္ထ-အရ လေးခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ အဘို့နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော လေးခုတို့ ၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အဘို့ရ၏။

➤ ၅။ ကမာပဏ-ကား ကရိသ သဒ္ဓူပပဒ ပဏ-ဓာတ်+အပစ္စည်း၊ ဆဋိကေဂုဏ် သဝိဘတ် ဖြစ်ပါသည်။

➤ ၆။ (စ) ၌ ယထာဇာတိကံ-ဖြင့် ယထာရှုပ်-၌ ရှုပ်-သဒ္ဓါသည် ရှုပ်ကွနာ-စသော အနက်တို့ကိုမဟော၊ သဘာဝအနက်ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ယထာရှုပ်ပုဒ်ကို ယံယံ ရှုပ် ယထာရှုပ်-ဟု အဗျယီဘောသမာသ် ဝစနတ္ထ မပြုရ ယံယံ ရှုပ် ယသာတိ ယထာရှုပ်-ဟု စတုတ္ထိ ဆဋိ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိ။

(ဃ) ဖြင့် ပါဒ-အရ တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့ဖြစ်သော အကပ္ပိယဘဏ္ဍာကို ယူရ မည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➤ ၇။ ပါဒစော/ဝါဒစော ။ ။ ပဘုတိအနက်ရှိသော သဒ္ဓါ၏ အယှဉ် အပါဒါန် ဖြစ်၏ဟူသော (ရှုပ်သိဒ္ဓိ) သဒ္ဓစည်းကမ်းအရ ဤ၌ ပဘုတိအနက်ရှိသော ပဌာယ-သည် အပါဒါနာပေက္ခဖြစ်၍ ယင်း၏အယှဉ်၌ အပါဒါန်ဟော တော-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ပါဒ တော-ပါဋ်သာ သင့်ပါသည်။

ဝိဘန္ဓေန/ဝိဘန္ဓေန ။ ။ ဘဇေ ဘူ ဘာဂသေဝါသု။ (ဓာတွတ္ထ) ကိုထောက်၍ ဘူဝါဒိဖြစ်သော ဘဇေဓာတ်သည် ဝေဘန်ခြင်းအနက်ကို ဟောနိုင်ရကား ဤ၌လည်း ယင်းအနက်ကို အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဝိပုဗ္ဗ ဘဇေဓာတ် + အန္တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဝိဘန္ဓေန-ပါဋ်သာ သင့်ပါသည်။

ဘဇိ ဒိတ္တိယံ စ ဘန္တိ ဘန္ဓနေ။ (ဓာတွတ္ထ) ကိုထောက်၍ ဘဇိ၊ ဘန္တိဓာတ်တို့သည် ဝေဘန်ခြင်းအနက်ကို မဟောနိုင်ရကား ဤ၌ အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် ဝိဘန္ဓေန-ကား မသင့်ပါ။

➤ ၈။ စတုတ္ထဘာဝ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော လေးဖို့တဖို့ မှန်သမျှ၏ “စတုတ္ထ ဘာဂ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့၌တင်-- ဧကဒေသျှ ပစာ၊ ရုဋ္ဌိနည်း။/လေးဖို့တဖို့ဟူသော ဂုဏ်၏ “စတုတ္ထဘာဂ”ဟူသောအမည်ကို ဂုဏေး ဖြစ်သော အကပ္ပိယဘဏ္ဍာ၌တင်-- ဂုဏူပစာ။

မါခံ ဝါ-ကား ပါဒ်-ဟူသော အကြောင်းဝါစကသဒ္ဓါ၏ “ပါဒ်”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဝါစဖြစ်သော အသပြာတစ်ကျပ်၏ လေးဖို့တဖို့ အကပ္ပိယဘဏ္ဍာ၌တင်-- ကာ ရဏူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။ မါခါရယံ ဝါ အဇီဇရဏမါခံ ဝါ-လည်း နည်းတူ။

➤ ၉။ ဝိဘန္ဓေန- အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏ သမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ရုပ်တရားများကိုယူ။

ပါကျ [၄၃]

- (က) ပထဗျာ ရာဇာတိ သကလပထဝိယာ ရာဇာ ဒီပစက္ကဝတ္ထိ အသောကသဒိသော။
- (ခ) ယောဝါ ပနညောဝိကောဒီပရာဇာ သီဟဋ္ဌရာဇသဒိသော။
- (ဂ) ပစေသရာဇာတိ ကောဒီပဿ ပဓဒသိဿရော ဝိဗ္ဗိဿာရပသေနဒိအာဒယောဝိယ။
- (ဃ) မဏ္ဍလိကာ နာမယော ဒီပပဒေသဝိ ကောမေတိ မဏ္ဍလံ ဘုရား။
- (င) အန္တရစဘာဂိကာ နာမဝိန္နံ ရာဇနံ အန္တရာ ကတိပယဂါမသာဂိကာ။

(ဋ္ဌ။ ၂၆၈။ မအူ။ တ။ ၃၅၉။ ဘာသာဋီ။ ၅၅၉။)

➤ ၁။ ပထဗျာရာဇာ - လေးကျွန်းလုံး၌ စကြာရတနာကို လည်စေတတ်သော အသောကမင်းကဲ့သို့ အလုံးစုံသော မြေ၌ အစိုးရသောမင်း။ (ဝါ) သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အစိုးရသော မင်းကဲ့သို့ တစ်ကျွန်း၌ အစိုးရသော မင်း။

ပဒေသရာဇာ - ဝိဗ္ဗိဿာရ ပသေနဒီ - စသော - မင်းတို့ကဲ့သို့ တစ်ကျွန်း၏ တစ်စိတ်တဒေသကို အစိုးရသောမင်း။ မဏ္ဍလိကာ - ကျွန်း၏ တစ်စိတ်၌သော်လည်း တဝန်းတလျားကို သုံးဆောင်ခွင့်ရသောမင်း။ အန္တရစဘာဂိကာ - မင်းနှစ်ပါးတို့၏ အကြား၌ နှစ်ရွာသုံးရွာတို့၏ အရှင်ဖြစ်ကုန်သော မင်းတို့။

➤ ၂။ (စ) ဧဗ္ဗိ/ ဆရာ - သည် (က) ဖြင့် ပထဗျာရာဇာတိ ပထဝိယာ ဣဿရော ရာဇာ ပထဗျာရာဇာ - ဟု မရွေးလောပီ အလှူတ္တ သတ္တမိတပျူရိသံသမာသံဝစနတ္ထပြု၍ ပထဗျာရာဇာ - အရ ဒီပစက္ကဝတ္ထိဖြစ်သော အသောကမင်းနှင့်တူသော မြေပြင်တစ်ခုလုံးကို အစိုးရသော မင်းကို ယူရမည်ဟုဆို၏။ ပထဗျာရာဇာ - အရ မြေပြင်တစ်ခုလုံးကို အစိုးရသော မင်းကိုသာ ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့သဘောရှိသော မင်းကိုလည်း ယူအပ်ယူနိုင်ပါသေးသနည်း။ စွဒိကြောင့် (ခ) မိန့်။

ကား - သီဟိုဠ်မင်းနှင့်တူသော တစ်ကျွန်းကို အစိုးရသော မင်းကိုလည်း ပထဗျာရာဇာ - အရ ယူအပ် ယူနိုင်ပါသေး၏ဟူလို။

(စ) ဧဗ္ဗိ/ အနုဗ္ဗန္တ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းမကြီးဟု ဆိုအပ်သော အလုံးစုံသော မြေ၌ အစိုးရသောမင်းသည် ပထဗျာရာဇာ မည်၏ဟု ပြတော်မူပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထိုမင်းသာ ပထဗျာရာဇာ မည်သည်မဟုတ်သေး၊ တခုသော ကျွန်းငယ်မြေ၌ အစိုးရသော မင်းငယ်သည်လည်း ပထဗျာရာဇာ မည်သတည်းဟု မြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) သည် ပထဗျာရာဇာ - ၏ အတိဝိယျတ္တတစ်မျိုးကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဂ-ဃ-င) ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ သိဟံ လန္တိ ဝဏ္ဏန္တိတိ သိဟဋ္ဌာ။ (သိဟ-လာ+အ-အာ) ဇနံ ရဇ္ဇေတိတိ ရာဇာ။ သမာနံ ကတွာ နံ ပဿတိတိ သဒိသော။ (သမာန-ဒိသ+က) သိဟဋ္ဌဣဿရော ရာဇာ သိဟဋ္ဌရာဇာ။ သိဟဋ္ဌရာဇေန သဒိသော သိဟဋ္ဌရာဇသဒိသော။

သီဟဠရာဇ-အရ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အစိုးရသော မင်းသည် မုချ။ ထို-၏ တစ်ကျွန်းကို အစိုးရသောမင်းနှင့် သဒိသ သဒိသီ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရကား ထို--သော သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အစိုးရသောမင်းနှင့်တူသော တစ်ကျွန်းကို အစိုးရသော မင်းရ၏။

ပထဝိယာ ဣဿရော ရာဇာ မထဗျာရာဇာ။ ပထဗျာ-အရ အလုံးစုံသော မြေ (ဝါ) တစ်ကျွန်းသည် မုချ။ ယင်း၏ အစိုးရသော မင်းဖြစ်နှင့် သံ သာမိ/ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော အလုံးစုံသော မြေ (ဝါ) တစ်ကျွန်း၌ အစိုးရသော မင်းရ၏။

ဗိမ္ဗိစ သော သာရောဇာတိ ဗိမ္ဗိသာရော။/သာရော ဗိမ္ဗိ ဗိမ္ဗိသာရော။ ဗိမ္ဗိသာရော ဝိယာတိ ဗိမ္ဗိသာဇရာ။ (ကောင်းသော အနှစ်ရှိသော ရွှေ၏+ဗိမ္ဗိသာရမင်းနှင့် သဒိသ-သဒိသီ စပ်)

မဏ္ဍလံ ဘုဒ္ဓန္တိတိ မဏ္ဍလိကာ။ မဏ္ဍလ-အရ တဝန်းတလျား (ဝါ) တဝန်းတလျား၌ ဖြစ်ပေါ်သော အခွန်အတုတ်သည် မုချ။ ယင်း၏ မင်းတို့ဖြစ်နှင့် အာရုံ အာရမ္မဏိက စပ် ဌာန။ ဣကပစ္စည်းအရ ထို--သော မင်းတို့ဖြစ်ရ၏။

ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗာတိ ဘောဂါ။ အန္တရာ ဘောဂါ အန္တရဇဇာဂါ။ (အန္တရာ၊မင်းနှစ်ပါးတို့၏ အကြား၌။ဘောဂါ၊ခံစားအပ်ကုန်သော ရွာတို့တည်း။) အန္တရာ-အရ မင်းနှစ်ပါးတို့၏ အကြားသည် မုချ။ ယင်း၏ ခံစားအပ်သော ရွာတို့ဖြစ်နှင့် ဌာန ဌာနီ/အဘေဒ ဘေဒ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော မင်းနှစ်ပါးတို့၏အကြား၌ ခံစားအပ်ကုန်သော နှစ်ရွာ သုံးရွာတို့ဖြစ် ရ၏။

အန္တရဘောဂါနံ သာမိကာ အန္တရဇဇာဂိကာ။ အန္တရဘောဂ-အရ မင်းနှစ်ပါးတို့၏ အကြား၌ ခံစားအပ်ကုန်သော နှစ်ရွာ သုံးရွာတို့ဖြစ်သည် မုချ။ ယင်းတို့၏ အရှင်ဖြစ်သော မင်းတို့နှင့် သံ သာမိ စပ် ဌာန။ ဣကပစ္စည်းအရ အရှင်ဖြစ်သော မင်းတို့ဖြစ်ရ၏။

စက္ကံ ဝတ္ထေတိတိ စက္ကဝတ္ထိ။ ဒီပေ စက္ကဝတ္ထိ ဒီပစက္ကဝတ္ထိ။ * အသောကေန သဒိသော အသောကဿဒိသော။ * သကလာစ သာ ပထဝိဇာတိ ဆဏေပမထဝိ။ * လေမဇ္ဈေ ဒိပုတိတိ ဒီပေါ။ (ဒီပ+က) ဧကောစ သော ဒီပေါဇာတိ ဧကဒီပေါ။ * ဗိမ္ဗိသာရောစ ပသေနဒိစ ဗိမ္ဗိသာရပသေနဒီ။ တေ အာဒယော ဧတေသံ ရာဇုနန္တိ ဗိမ္ဗိသာရပသေနဒီ အာဒယော။ * ကတိပယာစ တေ ဂါမာဇာတိ ကတိပယဂါမာ။ ကတိပယဂါမာနံ သာမိကာ ကတိပယဂါမဿာမိကာ။ * ကိ ပရိမာဏံ ဧတေသ (ဧတာသ)န္တိ ကဏိး (ဧတေသံ၊ထိုဝတ္ထုတို့၏၊တို့အား၊ကို)အဘယ်မျှသော။ပရိမာဏံ၊အတိုင်းအရှည်သည်။အတ္ထိ၊ ရှိသနည်း။ဣတိ၊ကြောင့်။ကတိ။)

➤ ၆။ (က) ၌ သကလပထဝိယာ ရာဇာ-ဖြင့် ပထဗျာရာဇာပုဂံကို ပထဝိယာ ဣဿရော ရာဇာ ပထဗျာရာဇာ-ဟု မဇ္ဈေလောပိ အလုတ္တ သတ္တမိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထုပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ပထဗျာ-ကို ပထဝိ+အာ-ဟု ပုဂံဖြတ်ရမည်၏--၎င်း

(သန္တိလိင်္ဂပဒ) အာ-သဒ္ဓါ၏ သ္ဗိဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) ပထဗျာ-သဒ္ဓါ၏ ပထဝီပုဒ်၏--၎င်း (နာမလိင်္ဂပဒ) ပထဝီ-အရ အလုံးစုံသော မြေကို ယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ပထဝီ အာ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဤ-ကို ယပြု၊ ဝ-ကို ဗ-ပြု၍ ပထဗျာ-ဟု ပြီးသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဒီပစက္ကဝတ္တိ-ဖြင့် ရာဇာ-အရ တစ်ကျွန်းလုံး၌ အာဏာစက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော မင်းကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) အသောကသဒ္ဓိသော-ဖြင့် ဥပမာကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) ၌ ဧကဒီပေ ရာဇာ-ဖြင့် ပထဗျာရာဇာပုဒ်ကို ပထဝီယာ ဧကဒီပေ ဣဿရောရာဇာ ပထဗျာရာဇာ-ဟု မဇ္ဈေလောပီ အလှူတ္တသတ္တမီ တပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ပထဝီ-အရ တစ်ကျွန်းကို ယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ပထဗျာ- ၌ အာ-၏ သ္ဗိဝိဘတ်၏ ကာရိယ၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) ပထဝီ အာ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဤ-ကို ယပြု၊ ဝ-ကို ဗ-ပြု၍ ပထဗျာ-ဟု ပြီးနေသည်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

သီဟဋ္ဌရာဇသဒ္ဓိသော-ဖြင့် ဥပမာကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဇ) ၌ ပဒေသိဿရော-ဖြင့် ပဒေသရာဇာပုဒ်ကို ပဒေသေ ဣဿရော ရာဇာ ပဒေသရာဇာ-ဟု မဇ္ဈေလောပီ သတ္တမီတပျူရိသ်ပြုရမည်ဟု သိစေ။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)/ ပဒေသိဿရော-ဖြင့် ပဒေသရာဇာ-၌ ရာဇာ-သဒ္ဓါ၏ ဣဿရ-သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ပရိယာယ်ပြ အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)/ ရာဇာ-အရ ရဇေတိတိ ရာဇာ-ဟုပြု၍ မင်းကိုယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ပဒေသဿ ရာဇာ ပဒေသရာဇာ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဧကဒီပဿ-ဖြင့် ပဒေသ-တစိတ်တဒေသ-ဟူသည် တကျွန်း၏တစိတ်တဒေသပင် တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဗိမ္ဗိသာရ ပသေနဒီအာဒယော-ဖြင့် ဥပမာကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဃ) ၌ ဧကမေကံ မဏ္ဍလံ ဘုဒ္ဓန္တိ-ဖြင့် မဏ္ဍလိကာ-၌ ဣကပစ္စည်း ဘုဒ္ဓန္တိတဒ္ဓိတ် အနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) မဏ္ဍလံ ဘုဒ္ဓန္တိတိ မဏ္ဍလိကာ-ဟု ဘုဒ္ဓန္တိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု-- ၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) မဏ္ဍလ-အရ တစ်ခုတစ်ခုသော အဝန်းကို ယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဒီပပဒေသဝိ-ဖြင့် တစ်ခုတစ်ခုသော အဝန်းဟူသည် ကျွန်းတစ်စိတ်၌ရှိသော အဝန်း ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ယေ-ဖြင့် မဏ္ဍလိကာ-အရ မင်းတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(င) ၌ အန္တရာ ကတိပယဂါမသာမိကာ-ဖြင့် အန္တရဘောဂိကာ-၌ (အန္တရ+ဘောဂိကာ။ ဘောဂိက-၌ ဘောဂ+ဣကာ။ ဘောဂ-၌ ဘုဇ+ဣ) ဘောဂပုဒ်ကို ဘုဒ္ဓိတဋ္ဌာတိ ဘောဂါ

ဟု ကမ္မသာနေ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဣပစ္စည်း ကမ္မသာနေအနက်၌သက်-
၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဘောဂ-အရ နှစ်ရွာ သုံးရွာတို့ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ဣက-
ပစ္စည်း အဿတ္ထိတိဒ္ဓိတ်/သာမိကတိဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ဘောဂါ ဧတေ
သံ အတ္ထိတိ ဘောဂိကာ/ဘောဂါနံ သာမိကာ ဘောဂိကာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိ
ဓာနတ္ထ) အပေါင်းပုဒ်ကို အန္တရာ ဘောဂိကာ အန္တရဘောဂိကာ-ဟု သတ္တမိတပျာရိသ်
ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဒွိန္ဒု ရာဇုနံ-ဖြင့် အန္တရာ-၌ အကြားဟူသည် မင်းနှစ်ပါးတို့၏ အကြားပင်တည်းဟူ
သော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ခု။ ဇကမေဓာ/ဇကောဓာ ။ ။ ဧက-တည်း၊ အံ-သက်၊ ဧကံ-ဟုဖြစ်၏။ ဝိတ္ထာ
ဘိက္ခုညေသု ဒွေ-သုတ်ဖြင့် ဧကံ-ကို ဧကံဧကံ-ဟု ဝိတ္ထာပြု၊ ရှေး ဧကံပုဒ်၌ အံ-ကိုချေ၊ မ
အာဂုံလာ၍ ဧကမေကံ-ဟု ပြီးသည်။ မ-မလာလျှင် ရှေ့ က-၌ အ-ကိုချေ၊ ကပ်လျှင်
ဧကေကံ-ဟု ပြီးသည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါးလုံးသင့်ပါသည်။

မဏ္ဍလ/မဏ္ဍဋ္ဌိ ။ ။ အဝယဝေန မဏ္ဍတီတိ မဏ္ဍလံ။ မဒိ-ဘူသာယံ။ အလော၊
ဥတ္တံ။ (သုစိ) မဒိဓာတ်+အလပစ္စည်း၊ လ-ကို ဥ-ပြုလျှင် မဏ္ဍဋ္ဌ၊ ဥ-မပြုလျှင် မဏ္ဍလ-ဟု
ပြီးသောကြောင့် နှစ်ပါးလုံးသင့်ပါသည်။ မဏ္ဍလီကာ/မဏ္ဍဋ္ဌိကာ နည်းတူ။

ဗိမ္ဗိသာရ/ဗိမ္ဗိသာရ ။ ။ ဗိမ္ဗိသာရော တံဿ နာမန္တိ ဧတ္ထ ဗိမ္ဗိတိ သုဝဏ္ဏံ၊ တသ္မာ
သာရသုဝဏ္ဏသဒိသဝဏ္ဏတာယ ဗိမ္ဗိသာရောတိ ဝုစ္စတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (သာရတ္ထ) ဆို
သောကြောင့် ဗိမ္ဗိသာရ-သာ သင့်ပါသည်။

➤ စ။ ဒွိန္ဒု ရာဇုနံ-ကား ဌာနီဖြစ်သော မင်းနှစ်ပါးတို့၏ “ဒွိန္ဒု ရာဇုနံ”ဟူသော
အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မင်းနှစ်ပါးပိုင်ဆိုင်သော အရပ်ဒေသ (ဝါ) နိုင်ငံ၌တင်--ဌာနူ
ပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ပထဗျာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော မြေအပြင်၏ “ပထဗျာ”ဟူသော
အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော (ဒီပစက္ကဝတ္ထိဖြစ်သော အသောကမင်းနှင့်တူသော မင်း၏
အာဏာပြန့်နှံ့ရာ အစိုးရရာဖြစ်သော) မြေအပြင်၌တင်--/သိဟိုင့်မင်းနှင့်တူသော မင်း၏
အာဏာပြန့်နှံ့ရာ တစ်ကျွန်း၌တင်-- ဧကဒေသူပစာ။ ရုဋ္ဌိနည်း။

ပထဗျာစာ-ကား အလုံးစုံသော မြေတည်းဟူသော မကင်းရာကို ဆိုသဖြင့် ထို မြေ၌
တည်ရှိသော သက်ရှိသက်မဲ့ ဝတ္ထုတည်းဟူသော မကင်းတတ်သည်ကိုလည်း ရသော
ကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ ဌာနူပစာ။

ဧကဒီပဝရာဇာ-ကား တခုသော ကျွန်းမြေအရပ်တည်းဟူသော မကင်းရာကို ဆိုသ
ဖြင့် ထိုကျွန်းမြေ၌တည်ရှိသော သက်ရှိ သက်မဲ့ ဝတ္ထုတည်းဟူသော မကင်းတတ်သည်ကို
လည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ ဌာနူပစာ။

ဝေဒသိဿဓရာ-ကား တခုသော ကျွန်း၏ တစ်ဝတ်တဒေသ အရပ်တည်းဟူသော မကင်းရာကို ဆိုသဖြင့် ထိုအရပ်၌တည်ရှိသော သက်ရှိ သက်မဲ့ ဝတ္ထုတည်းဟူသော မကင်း တတ်သည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္ဒရိကနည်း။ ဌာနူပစာ။

မဏ္ဍလ-ကား ဌာနဖြစ်သော ရွာအပေါင်းဟုဆိုအပ်သော တံဝန်းတလျား၏ “မဏ္ဍလ” ဟူသော အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ထိုဒေသမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခွန်အတုတ်၌တင်-ဌာနူပစာ။ နာနန္ဒရိကနည်း။ (ဘုဉ္ဇန္တိ-ကိုရ)

(တစ်နည်း) အပေါင်းဖြစ်သော ရွာအပေါင်း အဝန်းအဝိုင်း နေဓိမ် လအိမ်စသော အစုတို့၏ “မဏ္ဍလ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ရွာအပေါင်း၌တင်-- ဧကဒေသ။

ဝေဒသဓရာ-၌ ပဒေသ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော မြေ၏ တစ်စိတ် တစ်ဒေသ၏ “ပဒေသ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တစ်ကျွန်း၏ တစ်စိတ် တစ်ဒေသ၌တင်--- ဧကဒေသ။ ရူဠ်နည်း။

ဇိဗ္ဗ-ကား ဌာနီဖြစ်သော သီဟဗဟုမင်း ဝိဇယမင်းသားတို့၏ “သီဟဌ”ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ထိုမင်းတို့ အစပြု၍ နေရာ၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သော ကျွန်း၌ တင်-- ဌာနူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

တဇိပဗေဝါဓ-ကား ဌာနဖြစ်သော တစ်ရွာ နှစ်ရွာကိုဆိုသဖြင့် ဌာနီဖြစ်သော ထို ရွာ၌ သက်ရှိ သက်မဲ့ဝတ္ထုတို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္ဒရိကနည်း။ ဌာနူပစာ။

ပါကျ [၄၈]

(တ) အက္ခဒဿာတိဓမ္မပိနိစ္ဆကော၊ (စ) တေဓမ္မသဘာယနိသီဒိတွာအပရာဓာနရုပ် ဝေရာနံ ဟတ္ထပိဒစ္ဆေဇ္ဇာဒိ အနုသာသန္တိ၊ (ဂ) ယေ ပန ဌာနန္တရပ္ပတ္တာ အမေဗ္ဗာဝါ ရာဇောမာရာဝါကတာပရာဓာ ဟောန္တိတေရေညာအာရောစေန္တိ။

(ဃ) ဂရုတ်ဌာနံသယနပိနိစ္ဆန္တိ၊ (င) မတာမတ္တာတိဌာနန္တရပ္ပတ္တာ မဟာအမေဗ္ဗာ၊ (၄။ ၂၆၈။ မအူတ၊ ၃၅၉။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၆။)

> ခ။ (စ) အနိယဇ်ဇညံ ။ ။ ယေ အက္ခဒဿာ၊အကြင်တရားကို ဆုံးဖြတ်တတ် ကုန်သော မင်းတို့သည်။ သန္တိကုန်၏။ တေ အက္ခဒဿာ၊ ထို--တို့သည်။ ဓမ္မသဘာယံ၊ တရား ကို ဆုံးဖြတ်ရာဖြစ်သော သဘင်၌။ နိသီဒိတွာ၊ နေထိုင်ကြကုန်၍။ အပရာဓာနရုပ်၊ အပြစ် အားလျော်စွာ။ ဝေရာနံ၊ ခိုးသူတို့၏။ ဟတ္ထပိဒစ္ဆေဇ္ဇာဒိ၊ လက်ခြေတို့ကို ဖြတ်ခြင်းအစရှိသည် ကို။ ကရောက္ခာ၊ ပြုကုန်လျက်။ အနုသာသန္တိ၊ ဆုံးမကြကုန်၏။

(တစ်နည်း) ယေ ရာဇာနော၊ အကြင်မင်းတို့သည်။ အမေဗ္ဗပိနိစ္ဆကော၊ တရားကို ဆုံးဖြတ် တတ်ကုန်၏။ တေ ရာဇာနော၊ ထိုမင်းတို့သည်။ (ပ) အနုသာသန္တိ၊ ဆုံးမကြကုန်၏။

(ဃ) နိယဇ် အနိယဇ်ဇညံ ။ ။ ယေ အက္ခဒဿာ၊ တို့သည်။ သန္တိရိကုန်၏။ တေ

အက္ခဒဿာ၊တို့သည်။ဂရုကံ၊လေးသော။ဌာနံ၊အရာကို။သယံ၊မိမိသည်။(ဝါ) ကိုယ်တိုင်။ န ဝိနိစ္ဆိနန္တိ၊မဆုံးဖြတ်နိုင်ကြကုန်။ (တစ်နည်း) ဂရုကံ၊လေးသော။ယံ ဌာနံ၊အကြင်အရာသည်။ အတ္ထိ၊၏။တံ ဌာနံ၊ထိုအရာကို။သယံ၊ကိုယ်တိုင်။န ဝိနိစ္ဆိနန္တိ၊မဆုံးဖြတ်နိုင်ကြကုန်။

➤ ၂။ (စ) ခန္ဓိ/ အယုတ္တနာဂါဒါဒါဒါ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် အက္ခဒဿာ နိသီဒိတွာ ပဿန္တိတိ အက္ခဒဿာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အက္ခဒဿဟူသည် တရားဆုံးဖြတ်သော အမတ်တို့တည်း ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို ပြီးစေခြင်းငှာ (ဝါ) မြဲမြံစွာ ပြခြင်းငှာ (ဝါ) အကျယ်အားဖြင့် ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(စ) ခန္ဓိ/ အယုတ္တနာဂါဒါဒါဒါ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆိုတော်မူ၏။ ထို စကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ ရာဇာနော စောရံ ဂဟေတွာ ဟနေယျံ၊ ဝါ ပဓ္ဓေယျံ၊ ဝါ ပဗ္ဗဇေယျံ၊ ဝါ-ဟူသော မာတိကာပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ထင်သည် မဟုတ် ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(စ) ခန္ဓိ/ အယုတ္တနာဂါဒါဒါဒါ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် အပရာဇာနုရူပံ စောရာနံ- ဟု ဖွင့်ပြ၏။ အပရာဇာနုရူပံ သဗ္ဗေသံ-ဟု ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဆိုသင့် လျက် အဘယ့်ကြောင့် အပရာဇာနုရူပံ စောရာနံ-ဟူသာ ဆိုအပ်လေသနည်း။ အပရာ ဇာနုရူပံ စောရာနံ-ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း၏အကြောင်းကို မပြသော် ဖလ ကာရဏ ဆန့်ကျင် သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် တရားသူကြီးတို့သည် တရားရုံး၌ ထိုင်၍ အပြစ် အားလျော်စွာ ခိုးသူတို့အား လက်၊ ခြေဖြတ်ခြင်းစသည်ကို ပြုကြကုန်လျက် ဆုံးမကြ ကုန်၏ဟု ဆို၏။ အပြစ်ရှိသူမှန်သမျှကို တရားသူကြီးတို့ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ကြပါသလော။ (ဝါ) ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်ကုန်သော အမတ်၊ မင်းသားတို့၏ အပြစ်ကိုလည်း တရား သူကြီးတို့ ကိုယ်တိုင်ပင် ဆုံးဖြတ်ကြပါသလော။ ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်ကုန်သော အမတ် မင်းသားတို့၏အပြစ်ကို အဘယ်သို့ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ကြပါသနည်း။ ပြုလုပ် ဆောင်ရွက်ကြပုံကို မပြဆိုသော် ဆရာအား အဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ (ဂ)

(ဃ) ခန္ဓိ/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် အရာအထူးသို့ရောက်ကုန်သော အမတ်၊ မင်း သားတို့၏အပြစ်ကို မင်းအား လျှောက်ထားကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် မင်းအား လျှောက်ထားကြပါကုန်သနည်း။ ထိုရာထူးသို့ရောက်ကုန်သော အမတ်၊ မင်းသား တို့သည်လည်း ခိုးသူတို့ကဲ့သို့ အပြစ်ရှိသူအဖြစ်ဖြင့် အတူတူပင် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ် ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) သည် အက္ခဒဿာ၌ အက္ခ-သဒ္ဓါ ဒဿ-သဒ္ဓါတို့၏ အနက်ကို ထင်ရှား အောင် ချဲ့ပြသောကြောင့်/ အက္ခဒဿာ-အရ တရားသူကြီးတို့၏ တရားဆုံးဖြတ်ရာ အရပ်နှင့် တရားဆုံးဖြတ်ပုံကို ထင်ရှားအောင် ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ၊ တပျိကဋီ

ကရဏ။ (ဂ) သည် ကာရဏ။/ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်မှတစ်ပါး မဆုံးဖြတ်နိုင်သည်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။/ ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်ကုန်သော အမတ်၊ မင်းသားတို့၏ အပြစ်ကိုလည်း တရားသူကြီးတို့ ကိုယ်တိုင်ပင် ဆုံးဖြတ်ကြပါသလော-ဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာဓမ္မ။ (ဃ) သည် မင်းအား လျှောက်ထားရခြင်း၏ အကြောင်းကို ဗျတ်ရိုက်အားဖြင့် ပြသောကြောင့် ဗျတ်ရေက ကာရဏဝါကျ မည်၏။ စာစစ် ။ စောရာနံ-ကား တို့၏--ကြောင့် ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဇာဒိ-၌ သမ္ပန်+သမ္ပန္နိ စပ်။/စောရာနံ-ကား တို့ကို--ကြောင့် အနုသာသန္နိ-၌ ကမ္ပ+ကမ္ပိ စပ်။

➤ ၄။ ဓမ္မံ ဝိနိစ္ဆိန္နန္တိတိ ဧဗ္ဗိန္ဒြိယဏ။ (ဓမ္မ-ဝိ-နိ-စိ+နာ-ကျ၊ ကတ္တုသာဓန၊ ကိတန္တ ဒုတိယာတပ္ပရိသ်) ဓမ္မ-အရ တရားဖြစ်သည် မုချ။ ယင်း၏ တရားသူကြီးတို့ဖြစ်နှင့် အာရုံ အာရမ္မဏိက စပ် ဌာန။ ဝိ-ဥပသာရ အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္ထကဘောဂုဏ် ရ၏။ နိ-ဥပသာရပုဒ်အရကား ဓာတွတ္ထဝိသေသကဘောဂုဏ် ရ၏။

စိ-ဓာတ်အရကား တရားသူကြီးတို့၏ ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော ယောနိသောမနသိကာရသည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ အကျိုးတို့သည် ကာရဏ။ နာပစ္စည်းအရကား ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋ္ဌတာဘောဂုဏ်ရ၏။ ကျပစ္စည်း အရလည်းဖြစ်သော ပုဒ်လုံးအရကား ထို--သော တရားသူကြီးတို့ဖြစ်ရ၏။

သဟ ဘာသန္တိ ဧတ္ထာတိ သဘာ။ ဓမ္မဿ ဝိနိစ္ဆယာ သဘာ ဓမ္မဿဇာ။ (ဓမ္မဿ၊ ကို။ဝိနိစ္ဆယာ၊ ဆုံးဖြတ်ရာဖြစ်သော။ သဘာ၊ သဘင်။ (ဝါ) ပရိသတ်တည်း။ အာရုံ-အာရမ္မဏိက စပ်) * အပဂတော ရာဇော ယေန သော အမရာဇော။ (ယေန၊ အကြင် အပြစ်မှ။ (ဝါ)ဖြင့်။ အပဂတော၊ ကင်းသော။ ရာဇော၊ ပြီးစီးခြင်းသည်။) ပုဒ်လုံးအရ ပြုအပ်ပြီးသော အပြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။

အပရဇ္ဇတိတိ အပရာဇော။ အပရာဇဿ အနုဗ္ဗပံ အမရာဇာနုဗ္ဗဓံ။ အပရာဇ-အရ အပြစ်သည် မုချ။ ထို-၏ အပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးမခြင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံး အရ ထို--သော အပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးဖြတ်ခြင်းရ၏။

အမာ သဟ ဘဝန္တိတိ အမစ္စာ။ အမာ-တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ မင်းကိစ္စ၌ တကွဖြစ်ခြင်း ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အမတ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ စွ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အမတ်ရ၏။ * ကတော အပရာဇော ယေဟိ အမစ္စေဟိဝါ ယေဟိ ရာဇကုမာရေဟိ ဝါ တိ ကဏာပရာဇာ။ ပုဒ်လုံးအရ ပြုအပ်ပြီးသော အပြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အမတ် မင်းသားဖြစ်တို့နှင့် ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော အမတ်၊ မင်းသားဖြစ်တို့ရ၏။ (အမတ်၊ မင်းသားဖြစ်တို့သည် အပဓာနအားဖြင့် ရ၏။) ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသနပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာန

အားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်၍ ပြုအပ်ပြီးသော အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ * ရာဇူနံ ကုမာရာ ရာဇကုမာရာ။

ဟတ္တာစ ပါဒါစ ဖတ္ထဓါဒါ။ ဟတ္ထပါဒါနံ ဆေဇ္ဇာ ဖတ္ထပါစေဇ္ဇန္ဒာ။ ဟတ္ထပါဒေဇ္ဇော အာဒိ တေဿ အနုသာသနဿာတိ ဖတ္ထပါစေဇ္ဇန္ဒာဒိ။ (ဟတ္ထပါဒေဇ္ဇော+အာဒိ+တေ)

ပုဂံလုံးအရ လက်တို့ကိုဖြတ်ခြင်း၊ ခြေတို့ကိုဖြတ်ခြင်း စသည်သည် မှချ။ ယင်း၏ နားရွက်ဖြတ်ခြင်း သတ်ခြင်းဟူသော ဆုံးမခြင်းတို့နှင့် အာဒိ အာဒိဝန္တ စပ် ဌာန။ တေ-အညပုဂံအရ ထို-သော လက်တို့ကိုဖြတ်ခြင်း ခြေတို့ကိုဖြတ်ခြင်းအစရှိသော ဆုံးမခြင်း ရ၏။ * ဌာနဉ္စ တံ အန္တရဉ္စာတိ ဌာနန္တရံ။ အန္တရ-အရ အထူးသည် မှချ။ ယင်း၏ အရာ(ဌာန) နှင့် ဝိသေသန-ဝိသေသျ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထူးသော အရာ (ဝါ) ရာထူး ရ၏။ * ဌာနန္တရံ ပတ္တာ ဌာနန္တရဗ္ဗတ္တာ။

အရန္တိ အနုသာသန္တိ ဝိနိစ္ဆိန္တိ ဝတ္ထာတိ အေက္ခာ။ (အရ+ခ) ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ပဿန္တိ အနုသာသန္တိတိ ခဿာ။ အက္ခေ နိသီဒိတွာ ဒဿာ အက္ခဒဿာ။/အက္ခေ ဒဿာ အက္ခခဿာ။ အရဓာတ်အရ ကတ္ထုဌကား တရားသူကြီးတို့သန္တာန်၌ တရားဆုံးဖြတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတ် ဝိရိယ ဉာဏ်ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မှချ။ အဓိကရဏဌကား ထိုအားတပ်သော တရားရုံး၏ ပကတပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ ခ-ပစ္စည်းအရကား ထို-သော တရားဆုံးဖြတ်ရာ တရားရုံးရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ ဓမ္မဝိနိစ္ဆန္တကာ-ဖြင့် အက္ခဒဿ-အရ တရားဆုံးဖြတ်တတ်သော တရားသူကြီးတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မယုတ္တ)

(ခ) ၌ တေ-ဓမ္မဿအာယံ နိသီဒိတွာ အနုသာသန္တိ-ဖြင့် အက္ခ-သဒ္ဓါ၏ တရားရုံးဟူသော အနက်ကိုဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) အ-ပစ္စည်း ကတ္ထုသာဓနအနက်၌သက်-၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) အက္ခေ နိသီဒိတွာ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ပဿန္တိ အနုသာသန္တိတိ အက္ခဒဿာ-ဟု ကတ္ထုသာဓန ကိစ္စန္တံ သတ္တမိတပ္ပရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ပဿန္တိ-ရွက္ခနိ၏ဟူသည် အနုသာသန-တရားဆုံးဖြတ်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။ (တစ်နည်း) အက္ခဒဿာ-၌ ဒဿ-ဝယ် ဒီသဓာတ်၏ အနုသာသနအနက်ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) ပဿန္တိ အနုသာသန္တိတိ ဒဿာ-ဟု ပြု-၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) အက္ခနှင့် ဒဿ-ကို အက္ခေ နိသီဒိတွာ ဒဿာ အက္ခဒဿာ-ဟု ဓမ္မေလောပိ သတ္တမိတပ္ပရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေသည်။

အပရာဓာနရူပံ စောရာနံ ဟတ္ထပါဒေဇ္ဇောဒိ-ဖြင့် အနုသာသန္တိ-၌ ဆုံးမ ဆုံးဖြတ်၏ ဟူသည် အပြစ်အားလျော်စွာ ခိုးသူတို့၏ လက်ခြေဖြတ်ခြင်းစသည်ကို ပြုခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ အက္ခခဿာ/အက္ခရဿာ။ ။ နာသာဒိနံ ဝိဝါဒါနံ အက္ခဒဿော ပဒဌရိ။

(အဘိဓာန်) အကွေ ဝေါဟာရေ ပဿတိတိ အက္ခဒေသော၊ ဧကော။ (ဓာန်-ဋီ) တို့ကို ထောက်၍ အက္ခ သဒ္ဒါပုဒ် ဒိသဓာတ်-ဧကပစ္စည်း၊ ဒိသ-ကို ဒေသပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် အက္ခဒေသာ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ နိဇိဒိတ္တာ-ကား ထိုင်ခြင်းတည်းဟူသော ဌာနိဖြင့် တရားရုံးတည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ ထိုင်ခြင်းတည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ရပ်ခြင်းတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်း ရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းမည်၏။/ အစိတ်ဖြစ်သော ထိုင်ခြင်းကို နိသိ ဒိတ္တာ-ဟု မှတ်၍ဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော ထိုင်ခြင်း ရပ်ခြင်း စသည်တို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း။

ဓမ္မသဘာယံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော တရားရုံးတစ်ခုလုံး၏ “ဓမ္မသဘာယံ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တရားသူကြီးတို့ ထိုင်ရာအရပ်၌တင်-- ဧကဒေသယူပစာ။ (နိသိဒိတ္တာ-ကိုထောက်)/ အနီးရှိသော တရားရုံး၏ “ဓမ္မသဘာယံ”ဟူသောအမည်ကို အနီးဖြစ်သော လက် ခြေ ဖြတ်ခြင်း စသည်ကို ပြုရာအရပ်၌တင်-- သမိယူပစာ။

ဧတု-ကား အပေါင်းဖြစ်သော လှည်းဝင်နိုး ရွှေ ကျောကွင်း ဣန္ဒြေ တရားရုံးတို့၏ “အက္ခ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တရားရုံး၌တင်-- ဧကဒေသယူပစာ။ ပါရိသေသာ။

(ဂ) ဝါကျနည်း ။ အမတ်၊ မင်းသားတည်းဟူသော အထင်ကိုဆိုသဖြင့် မင်းသမီး မိဘုရား စစ်သူကြီး-စသော အလုံးစုံကိုလည်း ရသောကြောင့် နိဒေသနနည်း။ ဥပလက္ခဏနည်း။ ဧကဒေသယူပစာ။

ရက္ခဏံ ဌာနံ-ကား ကြီးသော ရာထူး အပြစ်တည်းဟူသော ဌာနကိုဆိုသဖြင့် အမစ္စ ရာဇကုမာရ-တည်းဟူသော ရာထူးကြီးသော အပြစ်ကျူးလွန်သူ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဌာနယူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဧတရာနံ-ကား ခိုးသူတည်းဟူသော အစိတ်ကိုမှတ်၍ဆိုသဖြင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သော အခြားသော သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း။ ဧကဒေသယူပစာ။

ရာဇကုမာရာ-ကား ပြဌာန်းသော မင်းသားကိုဆိုသဖြင့် မပြဌာန်းသော မင်းသမီးကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။

➤ ၁၀။ ဧပရာဘာနုဋ္ဌဝံ-၌ အပရာဓ-အရ ခိုးမှုကျူးလွန်သူတို့၏ ထေယျစေတနာ ပြဌာန်းသော လောဘမူ ဝေါသမူ အကုသိုလ်ဓမ္မကိုယူ။

ပါကျ [၄၉]

(က) မတာမတ္တာဘိဌာနန္တရပ္ပတ္တာမဟာအမ္ပာ၊ (ခ) တေဝိတက္ကတက္ကဝါမေဝါနိဂမေဝါ နိသိဒိတ္တာရာဇကိစ္စကရာဇန္တိ၊ (ဂ) ဓယံ ဝါ ဓနာတိအညေဝိယေရာဇကေလနိသိတာဝါ သကိသရိယနိသိတာဝါ ဟုတ္တာ ဓောဗ္ဗဘောဋ္ဌံ အနသာသန္တိ သမ္ပေဝိ တေ ဣမသ္မိအတ္ထေ

“ရာဇာနော” တိ ဒသေတိ။

(ဃ) ဟနေယျန္တိပေါထေယျဉ္စေဝ ဝိနေယျဉ္စ၊ ပဗ္ဗာဇေယျန္တိနိဟရေယျ။ စောစရာသိတိ
ဝေမာဒိနိဝေဝတ္တာပရိဘာသေယျ။ (င) တေနေဝါဟံ ပရိဘာသောစသော” တိ။

(စ) ပုခိမ် ဥပါဓါမာတိမေထုနန္ဓံပဋိသေဝိတ္တာပါရာဇိကံအာပတ္တိအာပန္နံပုဂ္ဂလံဥပါဒါယ။

(ဆ) သေသံ ပုဗ္ဗေဝုတ္တနယတ္တာ၊ ဥတ္တာနပဒတ္တတ္တာပပါကဋမေဝိတိ။

(ဇ) နိဓါန္တေဣဒ္ဓါပိယဝေကိတ္တာဌဝိတံ။ (ဋ။ ၂၆၉။ မဇ္ဇ၊ တ။ ၃၆၀။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၆၁။)

➢ ၁။ (ဃ) ဟနေယျန္တိကား။ ဟတ္ထပါဒါဒိတိ၊ လက်၊ ခြေ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။

(ကရိုက်) ပေါထေယျဉ္စေဝ၊ ပုတ်ခတ်ကုန်ရာမူလည်း ပုတ်ခတ်ကုန်ရာသည်သာလျှင် တည်း။ သိသာဒိ၊ ဦးခေါင်းအစရှိသည်ကို။ (က) ဆိန္နေယျဉ္စေဝ၊ ဖြတ်ကုန်ရာမူလည်း ဖြတ် ကုန်ရာသည်သာလျှင်တည်း။ ပဗ္ဗာဇေယျန္တိကား။ ဂါမနိဂမာဒိတော၊ ရွာ၊ နိဂုံး အစရှိသည် တို့မှ။ (အပါဒါနံ) နိဟရေယျ။ ထုတ်ကုန်ရာ၏။ * စောရောသိတိ ဝေမာဒိနိဝေ၊ စောရောသိ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ / စောရောသိ၊ ဗာလောသိ၊ မူဠောသိ၊ ထေနောသိ-ဟူသော။ (အာဒိ-ဇိ အာဒိဝိနိကိုဖော်) ဝစနာနိ၊ စကားတို့ကို။ ဝတ္တာ၊ ဆိုကုန်၍။ ပရိဘာသေယျ။ ရေရွတ်ကုန်ရာ၏။ (င) တေနေဝ ပရိဘာသေ၊ ထိုသို့ရေရွတ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ ပရိ ဘာသော စသောတိ၊ ပရိဘာသော စသော-ဟူ၍။ ဘဂဝါ၊ သည်။ (ကတ္တာ) ပဒဘာဇနိယံ၊ ပဒဘာဇနိ၌။ (အာဓာရ) အာဟာမိနိတော်မူပြီ။

➢ ၂။ (စ) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် မဟာမတ္တ-အရ ရာထူးဌာနန္တရသို့ ရောက်ကုန်သော အမတ်ကြီးတို့ကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ယင်းအမတ်ကြီးတို့သည် အဘယ်၌နေ၍ အဘယ်ကို ပြုလုပ်ကြပါသနည်း။ မင်းနန်းတော်၌နေလျက် ထိုထိုအမှု ကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

[စောဒိ-န္တံ ဒိ-ကိစ္စ] အကွဒဿ-အရ ဖြစ်သော တရားသူကြီးတို့သည်သာလျှင် မင်း၏ ကိစ္စကို ပြုလုပ်ကြပါကုန်သလော။ အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုဿန္တေ ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် စောရောသိ-စသော ပုန်တို့နောင် ပရိဘာ သေယျ-ဟူသော ပုန်ကို ထုတ်ဆောင်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ဥပါဒါရုဏ် အာရုံပါဠိတို့ဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(င) သို့/ အာအာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် စောရောသိ-စသော ပုန်တို့နောင် ပရိဘာသေယျ-ဟူသော ပုန်ကို ထုတ်ဆောင်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ပါဠိတော်၌ စောရောသိ၊ ဗာလောသိ၊ မူဠောသိ၊ ထေနောသိ-ဟူသော ရှိသည် မဟုတ်ပါ လော။ / ပါဠိတော်၌ ပရိဘာသေယျသဒ္ဓါကို မဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ် လျက် ပရိဘာသေယျသဒ္ဓါကို ဆောင်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်ဟု ဆိုသော ဆရာစကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ပဒဘာဇနိနှင့် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

ရာဇ်။ စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

ဇား-- ပဒဘာဇနိဉ် စောရောသိတိ (ပ) ထေနေသိ ပရိဘာသော ဒေသော-ဟု မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင် ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့် ပရိဘာသေယျံ-ဟူသောပုဒ်ကို ဆောင်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်ဟုဆိုသော ငါစကားသင့်၏ဟူလို။

➤ ခ။ (ခ) ကား အမတ်ကြီးတို့လည်း မင်းပင်ဖြစ်ကြောင်းကို ဆက်ပြသော ကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (င) ကား စောရောသိ ဗာလောသိ-စသော စကားများကား ပရိဘာသန စကားများဖြစ်သည်ကို အာဂုံပါဠိဖြင့် ခိုင်မြဲအောင်ပြသောကြောင့် အာဂမ ဒဋ္ဌိကရဏ။ (ဆ) ကား ကြွင်းသော ပါရာဇိကော ဟောတိ အသံဝါသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို အဘယ်သို့မှတ်သားအပ်ပါသနည်း-ဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက် အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

➤ ခ။ ရညော ကုလံ ရာဇကုလံ။ ရာဇကုလေ နိဿိတာ ရာဇကုလနိဿိတာ။ ရာဇကုလ-အရ မင်းမျိုးသည် မုချ။ ထို-၏ မှီတတ်ကုန်သော သူတို့နှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မင်းမျိုး၌မှီကုန်သော သူတို့ရ၏။

အာပတ္တိ အဇ္ဈာပန္နံ ပုဂ္ဂလံ ပရာဇေတိတိ ဓါရာဇိတာ။ ပရာ-ဟူသော ဥပသာရပုဒ် အရ ဓာတွတ္ထဗာဓကောဘောဂုဏ် ရ၏။ ဇိဓာတ်အရ သုဒ္ဓတတ္ထုဌကား လွန်ကျူးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဝိတိက္ကမစေတနာပြုဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ဟေတုတတ္ထုဌကား အာပတ်၏ ပကတပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣပစ္စည်းအရကား ထို--သော ပါရာဇိကအာပတ်ရ၏။

ကုလဘောဂ ဣဿရိယာဒိဟိ မဟတိ မတ္တာ ပမာဏံ ဒေတေသန္တိ ဓဿမတ္တာ။ ပုဒ်လုံးအရ ကုလ ဘောဂ ဣဿရိယ စသည်တို့ဖြင့် ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အမတ်ကြီးခြင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို--သော အမတ်ကြီးခြင်ရ၏။

ပုရေ ဘဝေါ ဗုဒ္ဓိဓမ္မာ။ ပုရ-တပျိုတ်ပုဒ်အရ ရှေးဖြစ်သော ပထမပါရာဇိကအာပတ် သည် မုချ။ ထို-၏ ပထမပါရာဇိကအာပတ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဣမပစ္စည်းအရ ထို--သော ရှေးဖြစ်သော ပါရာဇိကအာပတ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ * ဝုတ္တော နယော ယေနာတိ ဝုတ္တနယံ။ ဝုတ္တနယဿ ဘာဝေါ ဝုတ္တနယတ္ထံ။

ပရိဘာသန္တိ ဒေတေနာတိ ဝေဇိအာဇဿ။ (ပရိ-ဘာသ+အ) ပရိပုဗ္ဗ ဘာသ-ဓာတ်အရ ကတ္ထုဌကား ကြိမ်းမောင်းပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဝစီဝိညတ္တိ စိတ္တုဇေဒ္ဓရုပ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏတ္ထကား စောရောသိ-စသော သဒ္ဓပဗန္ဓ စကား၏ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ စောရောသိ-စသော ကြိမ်းမောင်းသော စကားရ၏။

အာပဇ္ဇိယတေတိ အာပဇ္ဇိ။ (အာ-ပဒ+တိ) အာပုဗ္ဗ ပဒ-ဓာတ်အရ ကတ္ထုဌကား လွန်ကျသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဝိတိတ္တမစေတနာပြုဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မုချ။ ကမ္မဌကား အာပတ်၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် မလူ။ တိ-ပစ္စည်းအရ ကား ထို--သော အာပတ်ရ၏။

ရညော ကိစ္စံ ဂျာဇကီဇ္ဇိ။ ရညော ကတ္ထုဗ္ဗံ ကိစ္စံ ဂျာဇကီဇ္ဇိ။ (သာကေ-သာဓု စပ်) သကဿ ဝိရိယံ သကပီရိယံ။ သကဝိရိယေ နိဿိတာ သကပီရိယနိဿိတာ။ / သဿ ဣဒံ သကံ။ သကဉ္စ တံ ဝိရိယဉ္စာတိ သကဝိရိယံ။ သကဝိရိယေ နိဿိတာ သကပီရိယနိဿိတာ။ * ပဒါနံ အတ္ထော ဓမ္မဇ္ဈာ။ ဥတ္တာနော ပဒတ္ထော ဧတဿ ဝစ နဿာတိ ဥတ္တာနပဓမ္မဇ္ဇိ။ ဥတ္တာနပဓမ္မဇ္ဇဿ ဘာဝေါ ဥတ္တာနပဓမ္မဇ္ဇဉ္စိ။

➤ ၆။ (က)ဖြင့် မဟာမတ္တ-သည် မဟာအမစ္စ-၏ ပရိယာယ်၏--၎င်း (ပရိယာယ် ပြ အဘိဓေယျတ္ထ) မဟာမတ္တ-အရ ရာထူးဌာနန္တရသို့ရောက်သော အမတ်ကြီးကို ယူ--၎င်း (သရုပ်ကြား အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ၌ ပေါထေယျံစေဝ ဆီဓနွယျံစ-ဖြင့် ဟနေယျံ-၌ ဟနဓာတ်သည် ဟိသာ-အနက်ကိုဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) ဟနန-ညှဉ်းဆဲ၏ဟူသည် လက်ခြေ စသည်တို့ကို ပုတ်ခတ်ခြင်း ဦးခေါင်း စသည်တို့ကို ဖြတ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း(ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

နိဟရေယျံးဖြင့် ပဗ္ဗာဇေယျံ-၌ ပ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏--၎င်း (ဥပ သဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ဝေ-ဓာတ်၏ နိဟရဏအနက်ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဧတာရောသီကိ ဧဝမာဒိနိ စ ဝတွာ ပရိဘာသေယျံ-ဖြင့် ဧောရောသိ (ပ) ထေ နောသိ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ပရိဘာသေယျံပုဒ်ကို ထုတ်ဆောင်၍ အနက်ပေးရမည် ကို သိစေပါသည်။ (သမ္မုဇ္ဈ)

(စ) ဖြင့် ပုရိမံ-အရ မေထုနိဗ္ဗိဝံ၍ ပါရာဇိကအာပတ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုယူ ရမည်၏--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ပုရေ ဘဝေါ ပုရိဓော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပုရ-အရ မေ ထုနံ ဓမ္မ ပါရာဇိကအာပတ်ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) မေထုနိဗ္ဗိဝံသော ရဟန်းသာ ပါရာဇိက ကျသည်မဟုတ်သေး။ ဝါဒ-စသည် နှိုသောရဟန်းသည်လည်း ပါရာဇိက ကျ သေး၏-ဟု အယူရှိ၌ ဝိ-၏ ပေါင်းဆည်းသော စကားကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဇ) ဖြင့် နိခါတံပုဒ်ကို နိဗ္ဗတေတိ နိခါတံ-ဟု ကမ္မသာဓနံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိ ဓာနတ္ထ) တ-ပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဥ-ပစ္စယတ္ထ) နိခါတ-အရ မုချ အားဖြင့် တူးအပ်သော တွင်းကို ယူအပ်သော်လည်း ဥပစာအားဖြင့် တွင်း၌ ထားအပ် သော ဘဏ္ဍာကို ထူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ သကပီရိယနိဿိတာ ဝါ/သကိဿရိယနိဿိတာဝါ ။ ။ သကဿ ဝိရိယံ

သကဝိရိယံ။ သကဝိရိယေ နိဿိတာ သကဝိရိယနိဿိတာ။ သဿ ဣဒံ သကံ။ သကဉ္စ တံ ဝိရိယဉ္စာတိ သကဝိရိယံ။ သကဝိရိယေ နိဿိတာ သကဝိရိယနိဿိတာ-ဟု ဝစနတ္ထပြုရသောကြောင့်၎င်း၊ သကဝိရိယနိဿိတာဝါ၊ မိမိ၏ လုံ့လ၌ မှီကုန်သည်၎င်း (ဝါ) မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော လုံ့လ၌ မှီကုန်သည်၎င်း-ဟု အနက်ပေးသောကြောင့်၎င်း သကဝိရိယနိဿိတာဝါ-ပါ၍သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ နိဓါဓ-ကား ဌာနဖြစ်သော တွင်း၏ “နိဓါတံ” ဟူသောအမည်ကို ဌာန ဖြစ်သော တွင်း၌ထားအပ်သော ဘဏ္ဍာ၌တင်-- ဌာနပစ္စာ။ နာနန္တရိကနည်း။

အစနယျ-ကား ညဉ့်ဆဲခြင်းဟူသော ဓာတ်နတ်မှတစ်ပါး ဖြတ်ခြင်းဟူသော ဓာတ် နက် အပိုအလွန်ကိုလည်း ဟောသောကြောင့် အတ္ထာတိသယနည်း။ အစိတ်ဖြစ်သော ဟနနအနက်၏ “ဟနေယျံ” ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဟနနအနက် ဆိန္ဒန အနက်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစ္စာ။ ဥပလက္ခဏနည်း။

ဟနဓာတ်၌ ပေါတ္တန၊ ဆိန္ဒန နှစ်နက်ရကောင်းသောကြောင့် သိလေသ၊ ပဒီပနည်း။

မေထုန-ကား မေထုနအကျင့်တည်းဟူသော ဌာနီဖြင့် တပ်ခြင်းတည်းတူသော မိန်းမ ယောက်ျား နှစ်ဦးဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ တပ်ခြင်းတူသော အများတို့ဆိုသဖြင့် တပ်ခြင်း မတူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် ယေဘုယျနည်း။ * အပေါင်းဖြစ်သော တပ်မက်ခြင်း တူကုန်၊ မတူကုန်သော မိန်းမ ယောက်ျား နှစ်ဦးသားတို့၏ “မေထုန” ဟူ သော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တပ်မက်ခြင်းတူကုန်သော မိန်းမ ယောက်ျား နှစ်ဦး သားတို့ အကျင့်၌တင်-- ဧကဒေသုပစ္စာ။

ဥပလေခဓါ-ကား အကျိုးဖြစ်သော ရအပ်သော ရွှေအိုး၏ “ဥပလေခေါ” ဟူသော အမည် ကို အကြောင်းဖြစ်သော သိအပ်သော ရွှေအိုး၌တင်-- ဖလူပစ္စာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

➤ ၉။ ဒေသေတိ-အရ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၅၀]

၀ဇ္ဇတိ ဝါ အာပဇ္ဇိ ခုတ္တဋ္ဌသဿာတိ ဧဝံ ပရိပိဋ္ဌသဟာယ ကုဒါလဝိဂ္ဂကော နိပိတ္တနံ ဂစ္ဆတိ။ ပဒဝါရေပဒဝါရေခုတ္တဋ္ဌံ။ (၄။ ၂၇၁)

(က) အတ္တဇာတတန္တိ စိရနိဟိတာယ ကုန္တိယာ ဥပရိ ဇာတကံ။

(ခ) ကဋ္ဌံ ဝါ ဓေတံ ဝါတိ န ကေဝလံ ကဋ္ဌလတမေဝ၊ ယံ ကိဋ္ဌိ အလ္လံ ဝါ သုက္ခံ ဝါ တိကရုက္ခလတာဒိ ဝိန္နန္တဿ သဟပယောဂတ္တာ ခုတ္တဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ (၁) အဇ္ဈခိဓံ ဟေတံ ခုတ္တဋ္ဌံ နာမက္ကမသိဉ္စာနေ သမောဓာနေက္ကာ တေရေဟိဓသသိတံ ပုဋ္ဌပယောဂခုတ္တဋ္ဌံ သဟပယောဂ ခုတ္တဋ္ဌံ အနာမာသခုတ္တဋ္ဌံ ဒုဂ္ဂပဟိက္ကခုတ္တဋ္ဌံ ဝိနယခုတ္တဋ္ဌံ ဉာတခုတ္တဋ္ဌံ ဥပ္ပါဒုတ္တဋ္ဌံ ပဋိသဿဝခုတ္တဋ္ဌံ။ (၄။ ၂၇၁။ မအူတ၊ ၃၆၇။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၆၆။)

➤ ၁။ (၁) **အန္တိမတရုဏ်ထင်ရှားပေဏှိ** ။ ။ ကဋ္ဌံ ဝါ လတံ ဝါ တိကား။ ကေဝလံ သက်သက်။ ကဋ္ဌလတမေဝထင်း နွယ်ကိုသာလျှင်။ ဆိန္ဒုဋ္ဌဿ၊ မြတ်သော။ ဘိက္ခုနော၊ ရဟန်းအား။ သဟပယောဂတ္တာ၊ အားထုတ်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ခုက္ကဋ္ဌံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ မြစ်သည်။ နမဟုတ်သေး။ ယံကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသော။ အလ္လိ၊ စိုသော။ တိဏရုက္ခလတာဒိ ဝါ မြက် သစ်ပင် နွယ်အစရှိကို၎င်း။ သုက္ခံ၊ ခြောက်သော။ တိဏရုက္ခလတာဒိ ဝါ ကို၎င်း။ ဆိန္ဒုဋ္ဌဿ၊ သော။ ဘိက္ခုနော၊ အား။ သဟပယောဂတ္တာ၊ ကြောင့်။ ခုက္ကဋ္ဌမေဝ၊ ခုက္ကဋ္ဌအာပတ်သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ မြစ်၏။

➤ ၂။ (၁) **ဇိဉ္စိ/ ယိန္ဒုဋ္ဌဇာနာရာ** ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ကဋ္ဌံ ဝါ လတံ ဝါ ဆိန္ဒုတိ အာပတ္တိ ခုက္ကဋ္ဌဿ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ သစ်သားကို၎င်း၊ နွယ်ကို၎င်း မြတ်သော်သာလျှင် ခုက္ကဋ္ဌအာပတ်သင့်ပါသလော။ (အန္ဒယ) / ကြွင်းသော မြက်သစ်ပင် စသည်တို့ကို မြတ်လျှင်ကား ခုက္ကဋ္ဌအာပတ် မသင့်ပြီလော။ (ဗျတိရေက) အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (၁) မိန့်။

(၁) ဇိဉ္စိ/ ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် အလုံးစုံ စိုသည်လည်းဖြစ် ခြောက်သည်လည်းဖြစ်သော မြက်သစ်ပင် နွယ် အစရှိသည်ကို မြတ်သောရဟန်းအား သဟပယောဂဖြစ်သောကြောင့် ခုက္ကဋ္ဌသာလျှင် သင့်သောဟု ဆို၏။ ဘူတဂါမပါတဗျတာယ ပါစိတ္တိယံ သိက္ခာပုဒ်အရ ပါစိတ်အာပတ်သာ ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ခုက္ကဋ္ဌဟူသော ဆရာစကားသည် အဘယ်သို့ သင့်ပါမည်နည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (၁) မိန့်။

➤ ၃။ (၁) ပက္ခန္ဓရ၊ ထိုတွင် န ကေဝလံ စသည်ကာ ဗျတိရေက။ ယံ ကိဉ္စိ စသည်ကား အန္ဒယဝါကျ။ (၁) ယုတ္တိဒုဋ္ဌိကရဏ။

➤ ၄။ ဘဏ္ဍာဂ္ဂဟဏတော ပုဗ္ဗေ ပဝတ္ထော ပယောဂေါ ဝုဗ္ဗမဇ္ဇောစေါ။ (မဇ္ဈေ လောပီသတ္တမိတပ္ပရိသိ၊ ပုဗ္ဗ+ပယောဂပုဒ်။ ပုဗ္ဗ-အရ ဘဏ္ဍာကိုယူသည်မှ ရှေးအခါကာလသည် မုချ။ ယင်း၏ ဖြစ်သော လုံ့လပယောဂနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ဘဏ္ဍာကိုယူသည်မှ ရှေးအစဉ်ဖြစ်သော လုံ့လပယောဂ ရ၏။

ပုဗ္ဗပယောဂေန ပဝတ္တံ ခုက္ကဋ္ဌံ ဝုဗ္ဗမဇ္ဇောဝုက္ကဋ္ဌံ။ (အကြောင်း အကျိုး စပ်)

ပယောဂေန သဟ ယော ဝတ္တတိ သော သဟပဇ္ဇောစေါ။ (အားထုတ်ခြင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော ခိုးခြင်း) * အာမသိတပ္ပန္နိ အာမာသံ။ (အာ-မသ+ဏ)

န အာမာသံ အနာမာသံ။ (မသုံးသပ်အပ်သော ဝတ္တ)

* အနာမာသေ ပဝတ္တံ ခုက္ကဋ္ဌံ အနာမာသဝုက္ကဋ္ဌံ။ (အနာမာသေ၊ မသုံးသပ်အပ်သော ရတနာဆယ်ပါး၊ စပါးခုနစ်မျိုး၊ အလုံးစုံသော လက်နက်ဘဏ္ဍာ၊ တူရိယာဘဏ္ဍာ၊ မိန်းမရုပ်ပုံစသော ဝတ္တကြောင့်။ ပဝတ္တံဖြစ်သော။ (ဝါ) သင့်သော။ ခုက္ကဋ္ဌံ၊ ခုက္ကဋ္ဌံ။)

* ဥပစရိတပ္ပန္နိ ဥပစိတ္တံ။ (ဥပ-ပုဗ္ဗ စရဓာတ်+တ) ဝုဋ္ဌ၊ ဥပစိတ္တံ ဝုဋ္ဌပစိတ္တံ။

ဒုဗ္ဗပဓိက္ခေ ပဝတ္တံ ဒုက္ကဋ် ဒုဗ္ဗပဓိက္ခေဒုက္ကဋ်။ (ဒုဗ္ဗပဓိက္ခေ၊ ငှက်ပျောသီး၊ အုန်းသီး-
စသော မသုံးသပ်ကောင်းသော အသီးအနှံတို့ကို သုံးသပ်ခြင်းတည်းဟူသော၊ မကောင်းစွာ
ကျင့်အပ်သော အမှုကြောင့်၊ ပဝတ္တံဖြစ်သော၊ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ်။)

* ဝိနယေ ပညတ္တံ ဒုက္ကဋ် ဝိနယဒုက္ကဋ်။ (ဝိနယေ၌၊ ပညတ္တံ၊ ပညတ်အပ်သော၊ ဒုက္ကဋ်၊
ပုဗ္ဗပယောဂ စသည် ဒုက္ကဋ် ခုနစ်မျိုးမှကြွင်းသော ဒုက္ကဋ်။) ဌာန ဌာနီ စပ်။

ဉာတေ အဝဒနတော ပဝတ္တံ ဒုက္ကဋ် ဉာတဒုက္ကဋ်။ (ဉာတေ၊ သံယာကွဲပြားမည်ကို
သိသည်။ သတိ၊ ဖြစ်လျက်။ အဝဒနတော၊ မပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ ပဝတ္တံ၊ ဖြစ်သော၊ ဒုက္ကဋ်၊
ဒုက္ကဋ်တည်း။) အကြောင်း အကျိုး စပ်။

ဥတ္တိယာ ပဝတ္တံ ဒုက္ကဋ် ဥတ္တိဒုက္ကဋ်။ (ဥတ္တိယာ၊ ဥတ်၌။) (ဝါ) ဥတ်ဆုံးသောအခါ
၌၊ ပဝတ္တံ၊ သော၊ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ်တည်း။) ကာလ ကာလဝန္တ စပ်။

ပဋိဿဝေ ပဝတ္တံ ဒုက္ကဋ် ပဋိဿဝဒုက္ကဋ်။ (ပဋိဿဝေ၊ ဝန်ခံခြင်းကြောင့်။) အကြောင်း
အကျိုး စပ်။)

> ၆။ ဓင် ပရိယဉ္ဇသမာယ ကုဓါလပိဋကော-ဖြင့် အဖော်သဟဲ ပေါက်တူး
ခြင်းတောင်းတို့ကို မရှာမှီးဘဲ သွားသည်မဟုတ်၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ရှာမှီးအပ်ပြီး
သော အဖော်သဟဲ ပေါက်တူး ခြင်းတောင်းရှိသည်ဖြစ်၍ သွားသတည်းဟု သိ။ (ဘာဝတ္ထ)

နိဗ္ဗိဋ္ဌာန-ဖြင့် ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အရပ်သို့ (ဝါ) ဥစ္စာထားရာအရပ်မှ တစ်ပါး
သော အရပ်သို့ သွားသည်မဟုတ်၊ ဥစ္စာအိုးရှိရာအရပ်သို့ သွားသတည်းဟု သိစေပါသည်။
(ဘာဝတ္ထ) ဒုက္ကဋ်-ဖြင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ ရောက်ငြားဟူသည် ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်
ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ပဒဝါရေ ပဒဝါရေ-ဖြင့် ဥစ္စာအိုးရှိရာအရပ်သို့ သွားရာ၌ ဒုက္ကဋ်အာပတ် တစ်ချက်
သာ သင့်သည်မဟုတ်၊ ဖဝါလုမ်းတိုင်း ဖဝါလုမ်းတိုင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်၏ အဖြစ်
ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

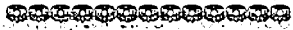
(ဇ) ၌ ကုဋ္ဌိယာ ဥပရိဇာတကံ-ဖြင့် တတ္ထ-၌ တ္ထ-ပစ္စည်း၏ သတ္တမိအနက်၌ သက်-
-၎င်း (ဝိဘတုတ္ထ) တ-သဒ္ဓါ၏ အိုး၏အထက် အပေါ်ဟူသော အနက်ကို စွဲသည်၏--
၎င်း (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) တတ္ထ ဇာတကံ တတ္ထဇာတကံ-ဟု အလုတ္တသတ္တမိ တပျူရိသ်
သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

စိရနိဟိတာယ-ဖြင့် ထိုအိုးသည် မြေကြီးအတွင်း၌ ကြာမြင့်စွာ မြှုပ်ထားအပ်သော
အိုးအဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

> ၈။ ဝိနယဒုက္ကဋ်-ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော ဒုက္ကဋ် ၄-မျိုး၊ ဆိုလတ်ဖြစ်သော ဒုက္ကဋ်
ခုနစ်မျိုးမှကြွင်းသော ရဟန်းတို့နှင့် မသင့်လျော်သော အမှုမှန်သမျှကို ဝိနယဒုက္ကဋ်အရ
ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

အပေါင်းဖြစ်သော ပိနည်း၌ပညတ်အပ်သော ဒုက္ကဋ်မှန်သမျှ၏ "ပိနယဒုက္ကဋ်" ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒုက္ကဋ် ခုနစ်မျိုးမှကြွင်းသော ဒုက္ကဋ်၌တင်-- ဧကဒေသျှ။

ကန္တံ ဝါ ဗေဓံ ဝါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော သစ်နွယ်တို့၏ "ကန္တံ ဝါ လတ် ဝါ" ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အလုံးစုံသော အစိုး အခြောက် မြက် သစ်ပင် နွယ် စသည်တို့၌တင်-- ဧကဒေသပုစာ။ ဥပလက္ခဏာနည်း။

ပါကျ [၅၁]

- (က) တကြာယံ ဒုက္ကဋ်ထုလ္လုစ္စယာနံ ခန္တိန္တိ ဝစနတ္ထော။
- (ခ) ပဌမံ ဘဝဝတ္ထ ဒုဋ္ဌကတံ သတ္တာရာ ဝတ္ထကိုဉ္စ ပိရာဇေတော ကတန္တိ ဝုတ္တဋ်။
- (ဂ) အထဝါဒုဋ်ကတံ ဝိရူပါသာ ကိရိယာ ဘိက္ခုကိရိယာနံ ပဗ္ဗေနု ဝေသာဘတိတံ ဝေဉ္စိ ဝုတ္တဋ်။
- (ဃ) ဝုတ္တဋ်ဓွတ် - - - ဒုက္ကဋ်ကုတိယံ ဝုတ္တိတံ သုဇကောပတိယထာတထံ။ အပရန္တံ ပိရေဋ္ဌာ ဝေလိတံ ယဉ္စဒုက္ကဋ်ယံ ယနသော ကရေပါပံ။ အာပိဝါယဒိဝါရေဟော။ ဒုက္ကဋ်ပဝေဝဒေန္တိ၊ တေဇနတံ ကုတိဝုတ္တိတံ။ (၄။ ၂၇၂။ မအူ၊ ဝါ၊ ၃၇၃။ - - - သာသာဋီ၊ ၃၊ ၅၇၃။)

> ၁။ ဒုက္ကဋ်-မကောင်းသဖြင့်ပြုအပ်သော အမှု။ (သဒ္ဓတ္ထ) ဒုက္ကဋ်-မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော ကိစ္စကို ချွတ်ယွင်းစေမှု။ (အာဓိပ္ပါယတ္ထ) ဒုက္ကဋ်အာပတ်။ (ဥပစာ) ဒုက္ကဋ်-ဖောက်ပြန်သော ပြုခြင်း။ (သဒ္ဓတ္ထ) ရဟန်းတို့အလယ် မတင့်တယ်သော အမှုအရာ။ (အာဓိပ္ပါယတ္ထ)

> ၂။ (ခ) သို့/ အနာရေ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဒုက္ကဋ် ထုလ္လုစ္စည်းတို့၏ ဝစနတ္တတည်းဟူသော စကားဖိုး သာမညကို ဖွင့်ဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းနှစ်မျိုးသော ဒုက္ကဋ် ထုလ္လုစ္စည်းတို့တွင် ဒုက္ကဋ်၏ ဝိဂြိုဟ် ဝစနတ္တ စကားရိုး ပိသေသ ကို ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနာရေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဒုက္ကဋ်-၌ ဒု-ဥပသာရပုဂံ၏ ပိရာဇန အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း၊ ကတံပုဂံ၏ ကမ္မသာဇန ဝစနတ္တ၏ အဖြစ်ကို၎င်း၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ကိစ္စကိုချွတ်ယွင်းစေ၍ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဒုက္ကဋ် မည်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဒုက္ကဋ်-ဝယ် ဒု-၏ အခြားဖြစ်သင့်သော အနက်၊ ကတံ-ပုဂံ၏ အခြားဖြစ်သင့်သော ဝစနတ္တ၊ ဒုက္ကဋ်-မည်ခြင်း၏ အခြားဖြစ်သင့်သောအကြောင်း သကတ်တစ်မျိုးကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆိုတော်မူ၏။ ထို ဝစနတ္တနှင့် ထိုအာဓိပ္ပါယ် အနက်ကိုသာ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်ဝစနတ္တနှင့် အဘယ်အနက်ကိုလည်း မှတ်သားအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ဆို့/ အနုပစ္စည်း။ ၎င်းတို့ဖြင့် ဒုက္ခပျောက်ပယ်ခြင်း ဝစနတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ထွက်ကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဆိုင်ရာပစ္စည်းသော အနက်ကိုပင် ပရိဝါရပါဠိသာကေဖြင့် ညွှန်ပြလို မြစေလို ပြီးစေလိုရကား (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ဒုက္ခပျောက်ပယ်ခြင်း ဝစနတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ထွက်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဒုက္ခပျောက်-သဒ္ဓါသည် တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်၍ ဝစနတ္ထနှင့် အဓိပ္ပါယ်ထွက် တစ်မျိုးစီသာ ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် နှစ်ပုဒ်လုံး၊ နှစ်နက်ကို ဖွင့်ဆိုသော ဆရာမကား အဘယ်သို့သော ယုတ္တိသာကေဖြင့် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ သဒ္ဓါ အနက် ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုန်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ငှ။ (ခ) ၌ ပဌမံ တာဝေတ္ထ-ကား ပါဒကဝါကျ။ ဒုဋ္ဌ ကတံ-ကား သင်္ဃေပ။ သတ္တာရာ-စသည်ကား ဒုဋ္ဌနိပါတ်၏ အဓိပ္ပါယ်ထွက် အကျယ်ကို ဖွင့်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

(ဂ) ပတုန္တရ။ ထိုတွင် ဒုဋ္ဌ ကတံ-ကား သင်္ဃေပ။ ဝိရူပါ-စသည်ကား ဝိတ္ထာရ။

(ဃ) အာဂမဒဗ္ဗိကရဏ။ ဇာစစ် ။ ။ သတ္တာရာ-ကား သည်--ကြောင့် ဝတ္တကိစ္စ-ဝယ် ဝတ္တ-၌ အဝတ္တကတ္တား/ကတ္တိ စပ်။

➤ ငှ။ ပယောဂေန သဟ ယော ဝတ္တတိတိ သဟမဗယောစေါ။ သဟပယောဂ-အရ အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်ခြင်း သဟဝတ္တနဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ခိုးခြင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ခိုးခြင်းရ၏။

ကရဏံ ကတံ။ ဒုဋ္ဌ (ဝိရူပံ) ကတံ ခုတ္တရံ။ ဒု-အရ ဖောက်ပြန်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ပြုခြင်းအမှုအရာကြိယာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ဖောက်ပြန်သော ကိုယ်အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာနှင့်တူသော အာပတ်ရ၏။

[ကာတဗ္ဗန္တိ ကတံ]/ကရဏံ ဝါ ကတံ။ ဒုဋ္ဌ အသောဘဏံ ကတံ ခုတ္တရံ။ ဒု-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ ဒုဋ္ဌဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ပြုအပ်သော အမှု (ဝါ) ပြုခြင်းနှင့် ဝိသေသန ဝိသေသျှ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မကောင်းစွာပြုအပ်သော အမှု (ဝါ) မကောင်းစွာပြုခြင်း ကိုယ်အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာသည် မုချ။ ထိုကိုယ်အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာကြောင့် ပညတ်အပ်သော အာပတ်သည် ကာရဏ။ ဝါ သဒိသုပစာအားဖြင့် မကောင်းသောအမှုနှင့် (ဝါ) မကောင်းသော ကိုယ်အမှုအရာ နှုတ်အမှုအရာနှင့်တူသော အာပတ်ရ၏။

ဝစနာနံ အတ္ထော ဝစနတ္ထော။ ဝစန-အရ ဒုက္ခပျောက်ပယ် ထုလွှစွယ် သဒ္ဓါတို့သည် မုချ။ ထို၏ အနက်နှင့် အကြောင်း အကျိုး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ဒုက္ခပျောက်ပယ် ထုလွှစွယ် သဒ္ဓါတို့၏ အနက်ရ၏။ * ဝုစ္စတိ ဧတေနာတိ ဝစနံ။ အရိယတေ ဉာယတေတိ အတ္ထော။ တထဿ အနုရူပံ ယဏာနုရူပံ။ တထ-အရ မှန်ကန်ခြင်းသည် မုချ။ ထို-၏ လျော်စွာ

သော နားထောင်မှုနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မှန်ကန်သည် အားလျော်စွာ နားထောင်မှုရ၏။

အပရဇ္ဈတီတိ အမရန္တံ။ (အပ-ရာဇ+တ) ရာဇ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ပြစ်မှား တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ပြစ်မှားသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝီတိက္က စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ပြစ်မှားအပ်သော အပြစ်ဒုက္ကဋ်အာပတ်၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ပြစ်မှားအပ်သော အပြစ် ဒုက္ကဋ်အာပတ် ရ၏။

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိက ပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသတီတိ ဆန္တော။ သာသ+ ရတ္ထုပစ္စည်း။ သာသ-ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ် (ဝါ) ကြိုယာ အဘိညာဉ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်-စသော ရှေးရှေးသော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ အာသယာနုဿယဉာဏ် ကုန္တိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ် စသော နောက်နောင်သော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏ။ ရတ္ထု-ပစ္စည်း အရကား ထို--သော အနတ္တရဝိမောက္ခဂုဏ်တို့ဖြင့် ထုံအပ်သော ခန္ဓာကိုစွဲ၍ ဘုရားဟု သမုတ်အပ်သော သတ္တသန္တာန ပညတ်ခြင်းပိသေသရ၏။

➤ ၆။ (၈) ၌ ဒုဋ္ဌ ကတံ-ဖြင့် ဒု-ဥပသာရသည် ဤသဒ-စသော အနက်ကို မဟော။ ဒုဋ္ဌအနက်ကို ဝေဟာ--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ဒုဋ္ဌ ကတံ ဒုကတံ-ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဒုကတ-ဟု ဆိုလိုလျက် က-လာခြင်း ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိနည်း၊ ဒန္တေ တ-ကို မုဒ္ဒေ-ပြုခြင်း ဝဏ္ဏဝိကာရနိရုတ္တိနည်းတို့ ဖြင့် ဒုက္ကဋ်-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

သတ္တာရာ ဝုတ္တကိစ္စံ ဝိရာဇေတွာ ကတံ-ဖြင့် မကောင်းစွာပြု၏ဟူသည် မြတ်စွာ ဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်သော ကိစ္စကို ချွတ်ယွင်းစေ၍ ပြုခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) ဒု-ဥပသာရ၏ ဝိရာဇနအနက်ဟော--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၈) ၌ ဒုဋ္ဌ ကတံ-ဖြင့် ဒုက္ကဋ်-၌ ဒု-သဒ္ဓါသည် ဤသဒ-စသော အနက်ကို မဟော။ ဒုဋ္ဌ-မကောင်းခြင်း (ဝါ) ဖျက်ခြင်းအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ဒုက္ကဋ်-ပုဒ်ကို ဒုဋ္ဌ ကတံ ဒုက္ကတံ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဒုကတ-ဟု ဆိုလိုလျက် က-လာခြင်း ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိနည်း၊ ဒန္တေ တ-ကို မုဒ္ဒေ-ပြုခြင်း ဝဏ္ဏ ဝိကာရနိရုတ္တိနည်းတို့ ဖြင့် ဒုက္ကဋ်-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဝိရူပါ-ဖြင့် ဒုဋ္ဌ ကတံ-၌ ဒုဋ္ဌ-သဒ္ဓါသည် ဒုဋ္ဌဒေါသ သိက္ခာပုဒ်၌ကဲ့သို့ ဖျက်ဆီးအပ် ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသအနက်ကို မဟော။ ဖောက်ပြန်ခြင်း ဝိရူပအနက်ကို ဟော သတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

ကိရိယာ-ဖြင့် ကတံ-ပုဒ်ကို ကရဏံ ကတံ-ဟု ဘာဝသာနေ ဝစနတ္ထပြု-၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တ-ပစ္စည်း၏ ဘာဝသာနေ၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဒုဋ္ဌ၊ ကတံ ဒုက္ကဋ်-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဘိက္ခုကိရိယာနံ စသည်ဖြင့် ဖောက်ပြန်သော အမူအရာဟူသည် ရဟန်းအမူအရာတို့၏ အလယ် မတင့်တယ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဃ) ၌ အပရစ္ဆံ့ ဝိရစ္ဆံ့ ခလိတံ-ဖြင့် ဒုက္ကဋ်-သဒ္ဓါ၏ ဝေဝုဇ်ပရိယာယ်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ပရိယာယ်ပြ အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

➤ ခ။ ကိရိယာ/ကြိယာ ။ ။ ဣဝဏ္ဏလောပေ ကြိယာ ကိရိယာ။ ယုဝန္တိ-ပိလဝန္တိ (နိရုတ္တိပိနီ) ကိုထောက်၍ က-၏မှီရာ ဣ-ကို ချေလျှင် ကြိယာ၊ ဣ-မချေလျှင် ကိရိယာ-ဟု ပြီးနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ အဘိဓာန်၌ ကြိယာ တု ကိရိယံ ကမ္မံ-ဟု ပရိယာယ် ဝေဝုဇ် ပြဆိုထားသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်ပါသည်။

(ဂ) ဝါကျ၌ ဒုဋ္ဌ/ဒုဋ္ဌံ ။ ။ ဒု ကုန္တိတေ သဒေတ္ထေသု၊ ဝိရူပတ္ထေ ပုသောဘနေ။ သိယာ ဘာဝါ သမိဒ္ဓိသု၊ ကိစ္ဆောနန္ဒနာဒိကေ။ ကုတ္တယံ ဒုဋ္ဌ၊ ကုစ္စတေ။ အတ္တံ အဒသနေ ဒုဋ္ဌ၊ နိန္ဒယံ ဝန္တနေ နမော။ ဒုဋ္ဌော ကုစ္စေစ ဒုသိတေ။ (အဘိဓာန်) တို့ကိုထောက်၍ ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော ဒု-ဥပသာရ၏ အနက်ကို ဒုဋ္ဌပုဒ်ကသာ ဟောနိုင်၍ ဒုဋ္ဌ-ပုဒ်က မဟောနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ နိဿယများ၌ ဒုဋ္ဌပုဒ်ကိုသာ အနက်ပေးကြသောကြောင့်၎င်း ဒုဋ္ဌ ကတံ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဝိရစ္ဆံ့/ဝိရစ္ဆံ့ ။ ။ စုဏ္ဏိယအဖွင့်၌ ဝုတ္တကိစ္စံ ဝိရာဇေတွာ-ဟု ဝိပုဗ္ဗ ရာဇ-ဓာတ်ကို ဖွင့်၍ ဝိပုဗ္ဗ ရာဇဓာတ်ကို မဖွင့်သောကြောင့်၎င်း၊ ကုသလံ ဝိရစ္ဆိတွာ ပဝတ္တတ္တာ ဝိရစ္ဆံ့-ဟု သာရတ္ထ ဖွင့်သောကြောင့်၎င်း၊ မူရင်း ပရိဝါပါဠိတော်၌ အပရစ္ဆံ့ ဝိရစ္ဆုဗ္ဗ-ဟု ရှိသောကြောင့်၎င်း ဝိပုဗ္ဗ ရာဇဓာတ် တ-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဝိရစ္ဆံ့-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ပထမံ/ပဋ္ဌမံ ။ ။ ပဋ္ဌ ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ အမော၊ ပထ သင်္ချာနေ ဝါ၊ အမော၊ ဝဏ္ဏပိကာရော၊ ပဋ္ဌမံ၊ ပထမန္တိပိ-ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။

➤ ဝ။ ဒုက္ကဋ်- ကား အကြောင်းဖြစ်သော မကောင်းစွာ ပြုအပ်သောအမူ ဖောက်ပြန်စွာ ပြုခြင်း အမူအရာ၏ “ဒုက္ကဋ်”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ထိုအမူ ထိုအမူ အရာကြောင့်သင့်သော အာပတ်၌တင်-- ကာရဏူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

မကောင်းဆဲဖြင့် ပြုအပ်သောအမူ၊ မတင့်တယ်သော အမူအရာ ဤသို့ နှစ်နက်ရသောကြောင့် သိလေသနည်း မည်၏။

(ယ မနုဿော (ပ) ဝုစ္စတိ-ဂါထာနှင့်အညီ) ဒုက္ကဋ်-ကား အတူဖြစ်သော ယုတ်မာသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ၏, “ဒုက္ကဋ်” ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော အာပတ်၌တင်-- သဒိသူပစာ။

ဘိက္ခုနီရိယာနံ-ကား ရဟန်းတည်းဟူသော ဌာနဖြင့် အမူအရာကြိယာတည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ ရဟန်းတို့၏ အမူအရာကြိယာတည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အမူအရာတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလနည်းမည်၏။ * အစိတ်ဖြစ်သော ရဟန်း၏ အမူအရာ၏ “ဘိက္ခုနီရိယာ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အခြားသော သာမဏေ၊ ဘိက္ခုနီ၊ သိက္ခမာန်တို့၏ အမူအရာ၌ တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ ပဓာနနည်း။

➤ ၁၀။ သုဇဏာဟိ-၌ ဓာတ်အရ ဓမ္မဿဝနစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။ (ယ) ဝုတ္တံ-၌ ဝစဓာတ်အရ သင်္ဂီတိကာရက မထေရ်မြတ်တို့၏ သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ရုပ်တရားများကိုယူ။

ပါကျ [၅၂]

(က) ထုလတ္တာ၊ အစွယတ္တာစ ထုလ္လစ္စယံ။ (ခ) သမ္ပရာယေစ ဒုဂ္ဂတိ၊ ယံ ဟောတိ ကဋကပ္ပလန္တိအာဒိသုဝိယစေတ္ထ သံယောဂဘာဝေါဝေဒိတဓမ္မာ၊ (ဂ) ဧကဿ သန္တိဧကဒေသတဓမ္မသုဟိ အစွယေသု တေန သမော ထုလော အစွယော နတ္ထိ၊

(ဃ) တသ္မာ ဝုတ္တံ ထုလတ္တာ၊ အစွယတ္တာစ ထုလ္လစ္စယန္တိ။
(င) ဝုတ္တဓ္မေတံ -- ထုလ္လစ္စယန္တိ ယံ ဝုတ္တံ၊ တံ သုဇဏာဟိ ယထာတထံ၊ ဧကဿ မူလေယော ဒေသေတိ၊ ယောစတံ ပဋိဂ္ဂဟတိ၊ အစွယော တေန သမော နတ္ထိ၊ တေနနတံ ဣတိ ဝုတ္တံ တိ။ (၄။ ၂၇၃။ မအူ၊ တ၊ ၃၇၂။ ဘာသာဋီ၊ ၃၊ ၅၇၂။)

➤ ၁။ (ဃ) အဗ္ဗာ၊ ထိုသို့ တစ်ယောက်သော ရဟန်း၏အထံ၌ ကြားအပ်ကုန်သော အပြစ်တို့တွင် ထိုအပြစ်နှင့်တူသော ရုန်ရင်းသော အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ “ထုလတ္တာ၊ အစွယတ္တာစ ထုလ္လစ္စယန္တိ”ဟူ၍။ မယာ၊ ငါ အဋကထာဆရာသည်။ (ကတ္တာ) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ထုလတ္တာစ၊ ရုန်ရင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ အစွယတ္တာစ၊ အပြစ်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ထုလ္လစ္စယ၊ ယ-မည်၏။

➤ ၂။ (ခ) နိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ထုလ္လစ္စယံ-ဟူသောပုဒ်ကို ထုလောစသော အစွယောစာတိ ထုလ္လစ္စယံ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထုပြုရမည်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထုလ္လစ္စယံ-ဟူသော ပုဒ်၌ ထုလပုဒ်နှင့် အစွယပုဒ်ကို စပ်ထားသော ထုလစ္စယဟု သံယုတ်မဲ့ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့လျှင် ထုလ္လစ္စယံ-ဟု သံယုတ်နှင့်တကွ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

အား-- ဒုဂတိ-ဟုဆိုလိုလျက် ဒုဂ္ဂတိ-ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့၎င်း၊ ကဋကဖလံ-ဟုဆိုလိုလျက် ကဋကပ္ပလံ-ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့၎င်း ဤ၌လည်း သံယုတ်နှင့်တကွ ထုလ္လစ္စယ

ဟု ဆိုအပ်၏ဟူလို။

(၈) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ထုလွှစွယ်ပုဒ်ကို ထုလောစ သော အစွယော စာတိ ထုလွှစွယ်-ဟု ကမ္မဓာရယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထုလနှင့် အစွယပုဒ်ကို သမာသံတွဲစပ်ရာတွင် ထုလစွယ်-ဟု ဆိုသင့်လျက် ထုလွှစွယ် ဟု ရုပ်ပြီးလာပုံကို ဥပမာဖြင့် ဖွင့်ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(၉) သို့/ ဘာဘောဂဇာဒါရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ထုလွှစွယ်-သဒ္ဒါ၏ “ထုလော အစွယော ထုလွှစွယ်”ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဤ ထုလွှစွယ်-ဟူသော ပုဒ် ၌ သံယုဂ်ကင်းသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်ပါသလော။ (ဝါ) ထုလတ္တာ အစွယတ္တာစ-ဟူ သော ဟိတ်ပါဠိအားလျော်စွာ သံယုဂ်ကင်းသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကို သိအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(၁၀) သို့/ အယုတ္တာဘောဂဇာဒါရာ ။ ။ ဌပနာတူ။ ထိုစကားသည် (ဝါ) ထုလတ္တာ အစွယ ဟူစ-ဟူသော ဟိတ်ပါဠိနှင့် ဆန့်ကျင်၍ ထုလွှစွယ်-ဟူသော နိပ္ပန္နပြ ဆရာစကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ ထုလတ္တာ အစွယတ္တာစ-ဟူသော ဟိတ်ပါဠိအားလျော်စွာ ထုလွှစွယ်-ဟု နိပ္ပန္နပုဒ်ကို ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(၁၁) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ရုန့်ရင်းသော အပြစ်ဖြစ်သောကြောင့် ထုလွှစွည်း အာပတ်သည် ထုလွှစွယ်-မည်သောဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ဆိုသည်ရှိသော် ပါရာဇိကနှင့် သံယာဒိသိသံ အာပတ်တို့သည်လည်း ထုလွှစွယ် မည်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ထို သို့ ဖြစ်ပါလျက် ရုန့်ရင်းသောအပြစ်ဖြစ်သောကြောင့် လဟုကဖြစ်သော ထုလွှစွည်း အာပတ်သည် ထုလွှစွယ် မည်၏ဟုဆိုသော (က) ဝါကျ စကားရပ်သည် အသို့လျှင် သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(၁၂) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် တစ်ဦးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အထံ၌ ကြားအပ်ကုန်သော အပြစ်တို့တွင် ထိုထုလွှစွည်းအာပတ်နှင့်တူသော ရုန့်ရင်းသော အပြစ်သည် မရှိဟု ဆို တော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဆိုရာဖြင့် ဆရာအား အဘယ်သို့ ရအပ်သော အကျိုးရှိပါသနည်း (ဝါ) အဘယ်ဂုဏ်ရှိပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၁၃) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ထုလွှစွယ်-သဒ္ဒါ၏ “ထုလော အစွယော ထုလွှစွယ်”ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုသာ ပရိဝါပါဠိတော်ဖြင့် ပြတော်မူလိုသော (ဝါ) မြဲမြံစွာ ပြတော်မူလိုသော (ဝါ) ပြီးစေတော် မူလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(၁၄) သို့/ ဘာဘောဂဇာဒါရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ဆိုအပ်ပြီးသော ဝစနတ္ထကြောင့် ထုလွှစွယ် မည်သည်၏အဖြစ်ကို အဘယ်ကြောင့် သိအပ်ပါသနည်း။ ပစ္စက္ခအားဖြင့် သိအပ်ပါသလော။/သယမ္ပုဏ္ဏဏ်ကိုရ၍ သိအပ်ပါသလော။ (င) မိန့်။

(င) ခန့်/ အာဘောဏိယတ္တဇနာဒါနာ ။ ။ ဌပနာတူ။ ထိုသကဝစန သာဓု ဉာယု စကားကို ပရဝစန သာဓက အာရုံ ဉာပကစကားမရှိသော် ပညာရှိတို့သည် စင်စစ် မယုံကြည်အပ် သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ် ပရဝစန သာဓက အာရုံ ဉာပကစကားဖြင့် ထိုသကဝစန သာဓု ဉာပကစကားကို ယုံကြည်အပ်ပါသနည်း။ (စုဒ္ဓိကြောင့် (င) မိန့်။ (ဒဠိတက်)

➤ ခ။ (က) ကား ဒုက္ကဋ္ဌ-၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ထုလ္လစ္စယ-၏ ဝစနတ္ထကိုပြသော ကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (ခ) ကား ထုလ္လစ္စယ ရုပ်ပြီးပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ဝိတ္ထာရ။/ကာရဏ။ (ဃ) နိဂမနဝါကျ။/လဒ္ဓဂုဏ။

စာစစ် ။ ။ သမော-ကား သော--ကြောင့် အစ္စယော-၌ တုလျာဓိကရဏဝိသေသန တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသျှ စပ်။

➤ င။ ထူလယတိတိ ဣဇလော။ နိဒ္ဒေါသံ အတိက္ကမ္မ အယတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အစ္စစယာ။ ထူလောစ သော အစ္စယောစာတိ ဣန္ဒ္ဓစ္စယံ။ (ထူလ+အစ္စယ+ကမ္မဓာ ရာယ်) ထူလ-အရ ကြီးခြင်း အပြစ်ကြီးခြင်း ထူလဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ယင်း၏ အပြစ် နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော (တစ်ပါးသော ရဟန်းတို့ထံ၌ ပြော ကြားရမည့် အပြစ်တို့တွင် ယင်း ထုလ္လစ္စည်းအာပတ် အပြစ်နှင့်တူသော ကြီးသော အပြစ်၏ မရှိခြင်းကြောင့်) ကြီးသော အပြစ်ရ၏။

ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း ထုလ္လစ္စယပုဂံသည် ကာရဏူပစာသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် ရှုန်ရင်းသော အပြစ်ကြောင့်ဖြစ်သော အာပတ် ရ၏။

ထူလံ မဟန္တံ အစ္စယံ အပရာဇော ဧတိဿာ အာပတ္တိယာတိ ဣန္ဒ္ဓစ္စယံ။ ပုဂံလုံးအရ ကြီးသော အပြစ်သည် မုချ။ ထို-၏ အာပတ်နှင့် အကြောင်း အကျိုး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဂံအရ ထို--သော အာပတ်ခြင်ရ၏။

ကဋ္ဌကံ ဖလံ ဧတဿာတိ ကဋ္ဌကမ္မလံ။ ပုဂံလုံးအရ ခါးစပ်သော အကျိုးသည် မုချ။ ထို-၏ အကုသိုလ်ကံနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး/အကျိုး အကြောင်း စပ် ဌာန။ ဧတ-အည ပုဂံအရ ထို--သော ခါးစပ်သော အကျိုးရှိသော အကုသိုလ်ကံ ရ၏။

သမ္မရေတဗ္ဗော သမ္မာပုဏိတဗ္ဗောတိ သမ္မရာဇမယာ။ (သတ္တေတိ။သတ္တဝါတို့သည်။ ကမ္မကိလေသဝသေန။ ကိလေသာတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ယော ပရလောကော။အကြင် တမလွန်လောကကို။ သမ္မရေတဗ္ဗော သမ္မာပုဏိတဗ္ဗော။ရောက်အပ်၏။ဣတိ။ကြောင့်။ သော။ထိုတမလွန်လောကသည်။သမ္မရာယော။သမ္မရာယမည်၏။) သံ-ပရာ-ဣ+ဏ။

သံ-အရကား ဓာတွတ္ထာနုဝတ္ထကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဣ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ရှိသော ကံ ကိလေသာတို့သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား တမလွန်လောက ဟူသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မတို့၏ နာနာက္ခဏိက ပကတူပနိဿယပစ္စယုပစ္စုဘောဂုဏ် ရ၏။ ဏ-ပစ္စည်းအရ တမလွန်လောကဟူသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ ရ၏။

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

ဒုက္ခာ ကုန္တိတာ ဝါ ဂတိ ခုဋ္ဌဓိ။ (ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရာယ်) ဒု-အရ ကုန္တိတဘော
ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ ဒုဂ္ဂတိဘုံနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော
စက်ဆုပ်အပ်သော ဂတိ ရ၏။

ဂစ္ဆတိ အဝစရတိ၊ အဝစရဏဝသေန ဝါ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ဂတိ။ ဒုက္ခဿ ဂတိ
ပဋိဿရဏန္တိ ခုဋ္ဌဓိ။ (ဂတိ၊တည်ရာတည်း။ပဋိဿရဏံ၊လည်းလျောင်းရာတည်း)

ဒု-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရကား ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခသည် မုချ။ ထို
၏ တည်ရာဌာနဘုံနှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ကာယိကဒုက္ခ၊
စေတသိကဒုက္ခတို့၏ တည်ရာ ဒုဂ္ဂတိဘုံ ရ၏။

သုဝဇိတ ဒုဂ္ဂဇိတကမ္မေန သတ္တေဟိ ဥပပဇ္ဇနဝသေန ဂန္တဗ္ဗာတိ ဂတိ။ (ဥပပဇ္ဇန
ဝသေနပဋိသန္ဓေ၏အစွမ်းအားဖြင့်။) ဒေါသဗဟုလတာယ ဝါ ဒုဋ္ဌေန ကမ္မုနာ နိဗ္ဗတ္တာ
ဂတိတိ ခုဋ္ဌဓိ။ ဒု-အရ ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော အကုသိုလ်ကံသည် မုချ။ ထိုကံ
၏ ၎င်းကံကြောင့်ဖြစ်သော ဘဝအထူးနှင့် ဇနက လျှေ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော
ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဘဝအထူးသည် မုချ။
အပယ်လေးဘုံသည် ဌာန။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် ထုလွှစွယ်ပုဒ်ကို ထုလောစ အစွယောစ-ဟု ခွန်သမာသ်၎င်း။
ထုလဿ အစွယော-ဟု တပျုရိသ်သမာသ်၎င်း ဝစနတ္ထ မပြုရ၊ ထုလောစ သော
အစွယောစာတိ ထုလွှစွယ် ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို သိစေပါသည်။
(သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

(စ) ဖြင့် ဒုဂ္ဂတိ-၌ ဒု+ဂတိ-မှ ဒွေဘော်လာ၍ ဒုဂ္ဂတိ ဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း။ ကဋကပ္ပလံ
၌လည်း ဒွေဘော်လာ၍ ကဋကပ္ပလံ-ဟု ဖြစ်သကဲ့သို့၎င်း ထို့အတူ ထုလတ္တာ အစွယတ္တာ
စ ထုလစွယ်-ဟု ဆိုလိုလျက် လ-ဒွေဘော်လာ၍၎င်း။ သံယော ပရေ ရဿတ္တံနှင့်အညီ
သံယုဂ်နှောင်းရာ၌ ထု-၏ အစိတ်ဦးကို ဥ-ရဿပြု၍၎င်း ထုလွှစွယ်-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏
အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ခ။ ထုလွှစွယ်/ထုလစွယ် ။ ။ ဒုဂတိ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဒွေဘော်လာ၍ ဒုဂ္ဂတိ
ဟု ပြီးသကဲ့သို့၎င်း။ ကဋကပလံ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဒွေဘော်လာ၍ ကဋကပ္ပလံ-ဟု ပြီးသကဲ့
သို့၎င်း။ ထုလစွယ်-ဟု ဆိုလိုလျက် လ-ဒွေဘော်လာခြင်း ဦးကို ဥ-ရဿပြုခြင်းဖြင့် ပြီး
သောကြောင့် ထုလွှစွယ်-ပါဋ်သာ သင့်ပါသည်။

* သံယောဂဘာဝေါ-ကိုထောက်၍ ထုလွှစွယ်-ပါဋ်သာ သင့်ပါသည်။

ထုလတ္တာ အစွယတ္တာ/ထုလတ္တာ အစွယဿ ။ ။ ပရိဝါ အဋကထာ၌ "ထုလတ္တာ
အစွယဿ ဧတံ ထုလွှစွယ်န္တိ ဝုဋ္ဌတိတိ အတ္ထော"ဟု ရှိသောကြောင့်၎င်း။ ထုလတ္တာ
အစွယဿ-ဟုရှိမှသာ အစွယနှင့် ထုလ-တို့ အရတူ ကမ္မဓာရာယ်ဖြစ်ကြောင့် သိသာ

ထင်ရှားသောကြောင့်၎င်း၊ ထူလတ္တာ အစွယ်သမ္မာ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

သာရတ္ထ ဋီကာ၌ ဣဓာပိ ထူလတ္တာ အစွယ်တ္တာ ထူလတ္ထယန္တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ထူလတ္ထယန္တိ ဝတ္ထန္တိ ဒေသေတုံ “သမ္ပရာယေစ ဒုဂ္ဂတိ”တိ အာဒိမာဟ-ဟု ရှိသောကြောင့် ထူလတ္တာ အစွယ်တ္တာ-ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

ဧကဿ မူစလ/ဧကဿ သန္တိဧက ။ ။ မူလနှင့် သန္တိက-သည် ပရိယာယ် ဝေဝုစ်ဖြစ် သောကြောင့် နှစ်ပါဠိလုံး သင့်ပါသည်။ ဧကဿမူလေတိ ဧကဿ သန္တိဧက။(သာရတ္ထ)

➤ ဝ။ ထူလတ္ထစွယ်-ကား ရှန်ရင်းသော အပြစ်တည်းဟူသော မကင်းရာကိုဆိုသဖြင့် ထိုအပြစ်ကြောင့်သင့်သော အာပတ်တည်းဟူသော မကင်းတတ်သည်ကိုလည်း ရသော ကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ အကြောင်းဖြစ်သော ရှန်ရင်းသောအပြစ်၏ “ထူလတ္ထယ”ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ထိုအပြစ်ကြောင့်သင့်သော အာပတ်၌တင်--ကာရဏူပစာ။

ထူလတ္ထစွယ်-ဟု ပုံလိင်ကို နပုံလိင်ဖြင့် ဆိုထားသောကြောင့် လိင်ပိပလ္လာသနည်း။

ကဋကမ္ပလ-ကား အတူဖြစ်သော ခါးစပ်သော အသီးရှိသော သစ်ပင်၏ “ကဋကမ္ပလ” ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော မကောင်းသော အကျိုးရှိသော မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံ၌တင်-- သဒိသုပစာ၊ ရဋီနည်း။

အကျိုးဖြစ်သော ထက်သော ဆင်းရဲသောအကျိုး၏ “ကဋကမ္ပလ”ဟူသောအမည် ကို အကြောင်းဖြစ်သော မကောင်းမှုကံ၌တင်-- ဖလူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

သံယောဂဘာဝစတာ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော သံယှက်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဒွေဘော်လာခြင်းကို “သံယောဂဘာဝေါ”ဟု ဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော ရဿ အပြုကို လည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ ကာရဏူပစာ။

သံယောဂဘာဝတည်းဟူသော အကြောင်းကိုဆိုသဖြင့် ဦးသရ၏ ဥရဿအဖြစ် တည်းဟူသော အကျိုးကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

အစွစယသု-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမ်အပြစ်၊ ဒေသနာဂါမ်အပြစ်တို့၏ “အစွစယသု”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒေသနာဂါမ်အပြစ်၌တင်-ဧကဒေသု။

ဧကဿသန္တိဧကဒေသေတဗ္ဗသု-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးထံ ဒေသနာ ကြားခြင်း ၏ “ဧကဿ သန္တိဧက ဒေသေတဗ္ဗသု”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဝိုဏ်း သံယာထံ ဒေသနာကြားခြင်း၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒေသန။

➤ ခခ။ ကဋကမ္ပလ-အရ အကုသိုလ်ကံကိုယူ။ ‘စူဠဓိ-အရ အကုသလဝိပါကံ ဥပေက္ခာသဟဇုတ် သန္တိရဏစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဧဒေသတဗ္ဗသု-၌ ဓာတ်အရ အာပတ်မှ ထလိုသော စေတနာပြုဌာန်းသော မဟာ ကုသိုလ် မဟာကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ဝါကျ [၅၃]

(က) အတ္တဇနော ဘာဇနိန္ဒိယစေပန ကုက္ကိဉ္ဇဒ္ဓိရိတုံ အသက္ခောန္တော ကုက္ကိဂတဘက္က
ဂ္ဂဟကတ္ထံ အတ္တဇနော ဘာဇနိ ပဝေသေတွာ အန္တောကုက္ကိယံ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ
ဝါ အဂ္ဂနကံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋသမ္ပာ။

(၁) ပရိစ္ဆေဒေါစေတ္ထ ပါရာဇိကနိယမနတ္ထံ ဝုတ္တော။

(ဂ) ထေယျစိတ္တေန ပန ဉိနပဉ္စမာသကမ္ပိ အာမသက္ခော ဒုက္ကဋအာပဇ္ဇတိယေဝ။

(၄။ ၂၇၅။ မအူ၊ တ၊ ၂၇၇။ ဘာသာဋီ၊ ၅၇၇။)

➤ ၁။ (၁) စ၊ ဆက်၍ ဆိုဦးစွာ။ ဧတ္ထ-ဧတသ္မိ အတ္တဇနော ဘာဇနိ ပဝေသေတွာ(ပ)
အာပတ္တိ ဒုက္ကဋသမ္ပာတိ ဝစနေ၌။ ပရိစ္ဆေဒေါ၊ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ
ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော အရေအတွက်၏ အပိုင်းအခြားကို။ ပါရာဇိကနိယမတ္ထံ၊
ပါရာဇိကကိုမှတ်ခြင်းငှာ။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ / အာစရိယေဟိ၊
ဆရာတို့သည်။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်၏။

➤ ၂။ (၁) ခန္ဓိ/ အနုဿဒန္တ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် မိမိခွက်ကို ထည့်သွင်းခြင်း၏
အကြောင်းနှင့် အကျိုးကို၎င်း၊ အဂ္ဂနကံ အာမသတိ-ဟူသော အာမေ၏ အာစာရကို
၎င်း၊ အာမသတိ ၌ တိဝိဘတ်၏ ပရိကပ္ပနအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌
ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ-ဟူသော ဂဏန ပရိစ္ဆေဒ-သဒ္ဓါကို ဟောခြင်း
၌ အကြောင်းကို (ဝါ) အကျိုးကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(၁) ခန္ဓိ/ အပ္ပတ္တာဘောဂေအာဒါ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အဘယ်ကြောင့်
(ဝါ) အဘယ်အကျိုးငှာ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ-ဟူသော ဂဏန
ပရိစ္ဆေဒသဒ္ဓါကို ဘုရားဟောတော်မူပါသနည်း။ ထေယျစိတ်ဖြင့် ငါးပဲအောက်ယုတ်သော
ဥစ္စာကိုလည်း သုံးသပ်သော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋအာပတ် သင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ခ)

(၁+ဂ) ခန္ဓိ/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အတ္တဇနော ဘာဇနိ ပဝေသေတွာ ပဉ္စ
မာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ အဂ္ဂနကံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ
ဒုက္ကဋသမ္ပာ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ငါးပဲ ငါးပဲထက်လွန်သော ဘဏ္ဍာကို သုံးသပ်သော
ရဟန်းသည်သာလျှင် ဒုက္ကဋအာပတ်သို့ ရောက်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်
နည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ+ဂ) မိန့်။

(၁) ခန္ဓိ/ (၄ပနာတု) ငါးပဲအောက် ယုတ်သော ဘဏ္ဍာကို ထေယျစိတ်ဖြင့် သုံး
သပ်ပါကလည်း ဒုက္ကဋအာပတ်သို့ ရောက်သည်သာ မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက်
အဘယ်အကျိုးငှာ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ-ဟူသော ပရိစ္ဆေဒပုဒ်များကို
ထည့်သွင်း၍ ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန္ဓိ/ အနုဿဒန္တ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ-

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယ ပါရာဇိက

ဟူသော ဂဏနပရိစ္ဆေဒ-သဒ္ဓါကို ဟောရာ၌ အကြောင်းကို (ဝါ) အကျိုးကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုသာလျှင် ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲမြံစွာ ပြုတော်မူလိုသော (ဝါ) ပြီးစေတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(၁) သို့/ အာဏောဂါယုတ္တစောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ အတ္တနကံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ခုတ္တုဋဿ ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ပါဠိတော်အားလျော်စွာ ငါးပဲ ငါးပဲထက်လွန်သော ဥစ္စာကိုသာ ထေယျစိတ်ဖြင့် သုံးသပ်သော ရဟန်းအား ခုတ္တုအာပတ်သင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ပါရာဇိကကို မှတ်ခြင်းအကျိုးငှာ ဟောတော်မူအပ်၏ဟူသော ဆရာစကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုစံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(၁) သို့/ ဣဒ္ဓယုတ္တစောဒရာ-၌ပိ-ဏိဂ္ဂါ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ပါရာဇိကကို သတ်မှတ်ခြင်း အကျိုးငှာ ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ-ဟူသော ပရိစ္ဆေဒပုဒ်များကို ထည့်သွင်း၍ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူသောဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ ပရိစ္ဆေဒပုဒ်များကို ထည့်သွင်း၍ ဟောတော်မူထားသဖြင့် ငါးပဲ ငါးပဲထက်လွန်သော ဘဏ္ဍာကို သုံးသပ်သော ရဟန်းသည်သာလျှင် ခုတ္တုအာပတ်သို့ ရောက်သည်ဟု မှတ်ရမည်လော။ အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုစံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ကာရဏ။/ပါရာဇိကနိယမနတ္ထဖြစ်ပုံကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

ဓာစဓိ ။ ။ ဘာဇနံ-ကား ကို--ကြောင့် ပဝေသေတွာ-၌ ဓာတ်ကံ၊ ပဝေသေတွာ-ကား ထိုကံကို မဟောသော ကိတ်ကြိယာ။

ထေယျစိတ္တေန-ကား ဖြင့်--ကြောင့် အာမသန္တော-၌ ကရိုဏ်း/ကရိုဏ်း၏ကြိယာ။

➤ ၄။ မသီယန္တေ အာမသီယန္တေတိ မာသကာ။ မသဓာတ်အရ ကတ္တုဋကား လောဘပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပြုစသည် မုချ။ ကမ္မဋကား ပဲငွေကြေး၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣပစ္စည်းအရ ထို--သော ပဲငွေကြေး ရ၏။

ကုန္တိ ဂတံ ကုန္တိဂတံ။ ကုန္တိဂတဉ္စ တံ ဘဏ္ဍာဉ္စာတိ ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာ။
ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာဿ ဂဟဏံ ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာဓာဏံ။ ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာ-အရ အိုးသို့ ရောက်သော ဘဏ္ဍာသည် မုချ။ ထို--၏ ယူခြင်းကြိယာနှင့် ကမ္မ ကမ္မိ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အိုးသို့ ရောက်သော ဘဏ္ဍာကို ယူခြင်းရ၏။

* ကုန္တိယာ အန္တော အန္တောကုန္တိ။
ပဉ္စ မာသကာနိ ဓဉ္စမာဓာဏံ။ ပဉ္စ-အရ ငါးခုအရေအတွက်သင်္ချာသည် မုချ။ ထို-၏ ပဲခြပ်နှင့် သင်္ချာ သင်္ချေယျ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ငါးပဲရ၏။
ပရဘဏ္ဍံ ထေနေတိတိ ထေနေော။ ထေနေဿ ဘာဝေါ ထေယျံ။ အာရမ္မဏံ စိန္တေတိ

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

တိ စိတ္တံ။ ထေယျံ စိတ္တံ ဧတဿ ဘိက္ခုဿာတိ ဧထေယျမိတ္တော။ ပုဒ်လုံးအရ နိုးတတ်
သော သူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော စိတ်သည် မုချ။ ထို-၏ ရဟန်းခြင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး
စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို--သော နိုးတတ်သူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော စိတ်ရှိ
သော ရဟန်းခြင်ရ၏။(ဝါ) ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသနပုဒ်တို့၏သဘော
သည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် နိုးတတ်သောသူ၏ အဖြစ်
တည်းဟူသော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာလျှင် ပဓာနအားရ၏။

ပဉ္စမာသကတော အတိရေဂံ အတိရေဂပဋ္ဌမာသကံ။ * ပါရာဇိကဿ နိယမနံ
ပါရာဇိကနိယမနံ။ * ပဉ္စမာသကတော ဦနံ ဦနပဋ္ဌမာသကံ။

> ၆။ (က) သစေ-ဖြင့် အာမထတ်-၌ တိဝိဘတ်သည် ပရိကပ္ပအနက်၌ သက်
၏ဟု သိစေပါသည်။ (ဒု-ဝိဘတုတ္ထ)

ကုန္တိ ဥဗ္ဗရိတုံ အသက္ကောန္တော-ဖြင့် မိမိ၏ ခွက်ကို သွင်း၏ဟူသည် အိုးကိုထုတ်ခြင်း
ငှာ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် သွင်းသည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာဂဟဏတ္ထ-ဖြင့် မိမိ၏ခွက်ကို သွင်း၏ဟူသည် အိုးသို့ရောက်သော
ဘဏ္ဍာကိုယူခြင်းအကျိုးငှာ သွင်းသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

အန္တော ကုန္တိယ-ဖြင့် ငါးပဲ ငါးပဲထက် အလွန်ထိုက်တန်သော ဘဏ္ဍာဟူသည် မြေ၌
တည်သော ဘဏ္ဍာမဟုတ်။ အိုး၏အတွင်း၌တည်သော (ဝါ) အိုးသို့ရောက်သော ဘဏ္ဍာ
ပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

> ၇။ ကုန္တိဝဇံ/ကုန္တိဝဇံ ။ ။ ဝါကျမဟုတ် သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်
ရောက် ဤ၊ ဦ နိစ္စ ဣတ္ထိလိင်ပုဒ်တို့ကို ရသယုရသောကြောင့် ကုန္တိဂတ-သင့်။

ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာဂဟဏတ္ထ/ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာဂဟဏတ္ထ ။ ။ ဂဟဓာတ်၏ အာဒိဗျည်းသည် ဒွေဘော်
ငှာနဖြစ်သောကြောင့် ဒွေဘော်ဖြင့်ရှိသော ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာဂဟဏတ္ထ-သင့်ပါသည်။

> ၈။ ကုန္တိဂတဘဏ္ဍာဂဟဏတ္ထ/ကုန္တိ-ကား အိုးတည်းဟူသော မကင်းရာကို ဆို
သဖြင့် အိုး၌တည်သော ဥစ္စာတည်းဟူသော မကင်းတတ်သည်ကိုလည်း ရသောကြောင့်
နာနန္တရိကနည်း။ ဌာနပစာ။

အတ္ထဓနာ ဘာဓန-ကား အစိတ်ဖြစ်သော မိမိခွက်၏ “အတ္ထဓနာ ဘာဓန”ဟူသော
အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မိမိ၊ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားတို့၏ ခွက်၌တင်- ဧကဒေသု။

ဧထေယျမိတ္တော-ကား ပြဌာန်းသော ထေယျစိတ်ကိုဆိုသဖြင့် မပြဌာန်းသော စေတ
သိက် သမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန၊ဥပလက္ခဏ၊နိဒဿန၊ဧကဒေသု။/
အပေါင်းဖြစ်သော စိတ်အားလုံး၏ “စိတ္တ” ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ထေယျ
စိတ်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

အာပတ္တိ ဝုတ္တုဋဿ-ကား ဝုတ္တုဋဿ၊ဝုတ္တုဋအာပတ်သို့၊အာပတ္တိ၊ရောက်ခြင်းသည်။

ဟောတိ၊ ဖြစ်၏ဟူ၍၎င်း။ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ်အမည်ရှိသော။ အာပတ္တိ၊ အာပတ်သည်။ အဿ၊ ဖြစ်ရာ၏ဟူ၍၎င်း။ တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်လျက် သတ္တိပြားသဖြင့် နှစ်နက်ရကောင်းသောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိ သမဝေတနည်း။ ပဋိပနည်း။ တန္တနည်း။

➤ ၁၀။ (ခ) ငှုတ္တော—၌ ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။ / ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

• ထေဗျစ်တ္တေန-အရ အဘိန္နာဒါန စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။
•••••

သီကျ [၅၄]

(က) ဖန္ဒာပေတိတိ ဧတ္ထ ယာဝ ဧကာဗဒ္ဓံ ကတွာ အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတိ၊ တာဝ ဖန္ဒာပေတိတိ ဝုပ္ပတိ။ (ခ) အပိဝ ဣတော ပိတောဝ အပဏ္ဍဟန္တာပိ ဖန္ဒာပေတိ ယေဝ၊ သော ထုလ္လဂ္ဂယံ အာပစ္စတိ။ (ဂ) ယဒါ ပန ဧကာဗဒ္ဓဘာဝေါ ဝိပဇ္ဇာ၊ (ဃ) ကုန္တိကတံ ကုန္တိယမေဝ၊ ဘာဇနဂတဗ္ဗိ ဘာဇေနယေဝ ဟောတိ၊ တဒါ အတ္တနော ဘာဇနဂတံ နာမ ဟောတိ။

(င) ဧဝံ ကတွာ ကုန္တိတော အနိဟဒံတပိ ဘာဇေန ပါရာဇိကံ အာပစ္စတိ။
(၄။ ၂၇၅။ မအူ၊ တ၊ ၃၇၈။ ဘာသာဋီ၊ ၅၇၅၈။)

➤ ၂။ (က) ခန္တိ/ အနုဿန္နံ ။ ဤသို့ (ဆိုအပ်ပြီးသော ဝါကျတို့ဖြင့်) အတ္တနော ဘာဇနံ ပဝေသေတွာ-စသော ပါဠိ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဖန္ဒာပေတိ-စသော ပါဠိ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုခြင်းငှာ (က) မိန့်။

(ခ) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် တစပ်တည်းစပ်အောင်ပြု၍ မိမိခွက်သို့ သွင်းလျှင် (ဝါ) သွင်းသော ရဟန်းကို ဖန္ဒာပေတိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်သောဟု ပြဆို၏။ ယင်းသို့ တစပ် တည်း စပ်အောင်ပြု၍ မိမိခွက်ကို သွင်းသော ရဟန်းကိုသာလျှင် ဖန္ဒာပေတိ-ဟူ၍ ဆိုအပ် ပါသလော။ အဘယ်သို့ပြုသော ရဟန်းကိုလည်း ဖန္ဒာပေတိ-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသေးသနည်း။ (အဗျာဝတဒေါသ-တင်) စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန္တိ/ အနုဿန္နံ ။ ဤ (က) ဖြင့် တစပ်တည်းပြု၍ မိမိခွက်ကို လှင်းသည့်တိုင် အောင် တုန်လှုပ်စေသည်မည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုမှ ဤမှ ဖယ်ရှား၍ ယက်သော ရဟန်းသည်လည်း တုန်လှုပ်စေသည် မည်သည်သာဟု ပြုခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဃ) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် တစပ်တည်း၏အဖြစ်ကို ဖြတ်အပ်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထိုတစပ်တည်း၏အဖြစ်ကို ဖြတ်ခြင်းဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ တစပ်တည်း၏အဖြစ်ကို ဖြတ်ပုံကို အကျယ်မပြဆိုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် အိုး၌တည်သော ဘဏ္ဍာသည် အိုး၌၎င်း၊ ခွက်၌ တည်သော ဘဏ္ဍာသည် ခွက်၌၎င်း ဖြစ်လတ်သော် “အတ္တနော ဘာဇနဂတံ”မည်၏ဟု

ဖွင့်ဆို၏။ အိုးတွင်းမှခွက်ကို အပြင်သို့ မထုတ်အပ်သေးသောကြောင့် ပါရာဇိက မကျဟူ၍ မှတ်သားအပ်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (င) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဂ) ပက္ခန္ဓရ။/ဝါကျာရမ္ဘ။ (ဃ) ကား တစ်စပ်တည်း၏အဖြစ်ကို ဖြတ်ပုံကို သိသာအောင် ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ (င) နိဂမန။/အာပတ္တိ ဝိနိစ္ဆယကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္ဘ။ စာစစ် ။ ။ ဘာဇန-ကား ကို--ကြောင့် အနိဟတေပိ-၌ လက္ခဏဝန္တ/လက္ခဏ စပ်။

➤ ၄။ ဧကမေဝ အာပတ္တံ ဧကာဓန္တံ။ ဧက-အရ တစ်သင်္ချာ၏အဖြစ်ဟူသော အဝဓာရကဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ ဖွဲ့စပ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ခွက်တို့နှင့် ဂုဏ်ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုန်လုံးအရ -- တစ်စပ်တည်းဖွဲ့စပ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ခွက်တို့ရ၏။

ဧကာပဒ္ဒဿ ဘာဝေါ ဧကာဓန္တောဓဝါ။ ဧကာပဒ္ဒ-အရ တစ်စပ်တည်းဖွဲ့စပ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ခွက်တို့သည် မုချ။ ထို-၏ တစ်စပ်တည်းဖွဲ့အပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဖွဲ့စပ်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ ပုန်လုံးအရ ထို--သော တစ်စပ်တည်း ဖွဲ့စပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဖွဲ့စပ်ခြင်းကြိယာ ရ၏။

အပဗျဟတိတိ အပဗျဟန္တော။ (အပ-ဝိ-ဦဟ+အန္တ) အပ-ဥပသာရပုန်အရ ဓာတွတ္တဝိသေသကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဝိ-ဥပသာရပုန်အရ ဓာတွတ္တာနုဝတ္တကဘောဂုဏ် ရ၏။ ဦဟဓာတ်အရ ယက်ထုတ်သော ရဟန်း၏ ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေးသော ဦးလိုသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော ထုလ္လုစွဉ်း၊ ပါရာဇိက အာပတ်တို့သို့ ရောက်ခြင်းသည် ကာရဏ။ အန္တပစ္စည်းအရ ထို--သော ထိုထိုဤဤ ယက်ထုတ်သော ရဟန်းရ၏။

➤ ၆။ (ဏ) ၌ ယာဝ (ပ) တာဝ-ဖြင့် ဖန္ဒာပေတိ-၌ လှုပ်ရှားစေ၏ဟူသည် တစ်စပ်တည်းပြု၍ မိမိ၏ခွက်ကို အိုးအတွင်းသွင်းခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဃ) ၌ ကုက္ကိဂတံ-ဖြင့် တစ်စပ်တည်း၏အဖြစ်ကို ဖြတ်ခြင်းဟူသည် အိုးအတွင်းရှိ ဘဏ္ဍာသည် အိုးအတွင်း၌သာ၊ ခွက်အတွင်းရောက်နေသော ဘဏ္ဍာသည် ခွက်အတွင်း၌သာ ရှိနေခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းရှိရာအခါသည် “အတ္တနော ဘာဇနတ”မည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။

➤ ၇။ အပဗျဟန္တောပိ/အဝဗျဟန္တောပိ/အဝဗျဟန္တော/အဝဗျဟန္တော
အဝဗျဟန္တော အပဗျဟန္တောတိစ ဒွေ ပါဌာ။ အပိ သဒ္ဓေါ ယာဝ ဧကာပဒ္ဒန္တိ အာဒိနာ ပုတ္တံ ပုဂ္ဂလံ အပေက္ခတိ-ဟု ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ အပဗျဟန္တောပိ/ယက်သော်လည်း-ဟု မအာနိသျှ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ အဝဗျဟန္တောပိ/ယက်သော ရဟန်းသည်လည်း-ဟု ဘာသာဋီကာ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ပစ္စေဿတိ၊ ဝစ္စေဿတိ ဝါ ပြယုဂ်ကဲ့သို့

ပ-နှင့် ဝ-မှာ ကာရိ ကာရိယမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း အပဗျူဟန္တောပိ/အဝဗျူဟန္တောပိ ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။ ပိ-မပါသော ပါဠိ မသင့်။

➤ ၈။ အာရေဏံ နာမ- ကား အိုးတည်းဟူသော ဌာနဖြင့် ဘဏ္ဍာတည်းဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ ဘဏ္ဍာတည်းဟူသော အများကိုဆိုသဖြင့် ထိုအိုးအတွင်းရောက်လာသော ဘဏ္ဍာ မဟုတ်သော အခြားအရာဝတ္ထု အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။ အိုးအတွင်းသို့ ရောက်သည်ကိုဆိုသဖြင့် ပါရာဇိကကျခြင်းကိုလည်း သိရသောကြောင့် အတ္ထာပနန္ဒနည်း။

➤ ၁၀။ အဝဗျူဟန္တော-အရ ယက်ထုတ်သော ရဟန်း၏ ခန္ဓာပစ္စုတခြင်ကိုယူ။/ ခိုးလိုသော ရဟန်း၏ ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၅၅]

(က-၁) မုဉ္ဇိ ဝါ ဆိန္ဒုတိတိ ဧတ္ထ ယထာ အဝုလန္တရေဟိ နိက္ခန္တကဟာပကာ ကုမ္ဘိဂတေ ကဟာပဇောန သမ္ပသန္တိ ဧဝံ မုဉ္ဇိ ကရောက္ခော မုဉ္ဇိ ဆိန္ဒုတိ နာမ။

(က-၂) သောပိ ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ။ (စ) သုတ္တောဓမ္မန္တိ သုတ္တေ အာရုဋ္ဌ။

(ဝ) သုတ္တေန အာဝုတဿာပိ သုတ္တမယဿာပိ ဧတံ အခိဝဓနံ။

(ဃ) ပါမဂီဒီနိဟိ သော ဝဏ္ဏမယာနိပိ ဟောန္တိ ရှပိယမယာနိပိ သုတ္တမယာနိပိ။

(င) မုတ္တဝလိ အာယောပိ ဧတ္ထေ ဝ သင်္ဂဟံ ဂတာ။ (စ) ဧဋ္ဌေနန္တိ သီသဝေဋ္ဌန ပဇော ဝုဇ္ဇတိ။ (၄။ ၂၇၅။ မအူ၊ တ၊ ၃၇၈။ ဘာဠိ၊ ဒု၊ ၅၇၈။)

➤ ၁။ (က) [ယထာ ထထာ၊ ဥပမာ မဟုတ်—နိတ်နိတ်အရက်] မုဉ္ဇိ ဝါ ဆိန္ဒုတိတိ ဧတ္ထ ပဒေသံ။ ယထာ၊ အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဘိက္ခုမိုးရဟန်းသည်။ မုဉ္ဇိလက်ဆုပ်ကို။ ကရောက္ခောပြုသည်ရှိသော်။ အဝုလန္တရေဟိလက်ဆောင်းတို့၏ အကြားတို့ဖြင့်။ (ဝါ) တို့မှ။ နိက္ခန္တကဟာပဏာ၊ ထွက်ကုန်သော အသပြာတို့သည်။ ကုမ္ဘိဂတေ၊ အိုးသို့ရောက်ပြီးကုန်သော။ ကဟာပဇော၊ အသပြာတို့ကို။ န သမ္ပသန္တိ၊ မထီကုန်။ ဧဝံ တထာ၊ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်။ မုဉ္ဇိလက်ဆုပ်ကို။ ကရောက္ခောပြုလတ်သော်။ (ဝါ) ပြုသော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ မုဉ္ဇိကို။ ဆိန္ဒုတိ နာမ၊ ဖြတ်သည်မည်၏။ သောပိ ဘိက္ခု၊ ထိုရဟန်းသည်လည်း။ ပါရာဇိကံ၊ ပါရာဇိကအာပတ်သို့။ အာပဇ္ဇတိ၊ ရောက်၏။

➤ ၂။ (က-၂) ခန့်/ အနုဿန္တံ ။ ။ ဤသို့ (က-၁) ဖြင့် လက်ဆောင်းကြားမှ ထွက်သော အသပြာတို့ကို အိုး၌ရှိသော အသပြာတို့နှင့် မထီအောင်ပြုခြင်းသည် (ဝါ) မထီအောင်ပြုသော ရဟန်းသည် လက်ဆုပ်ကို ဖြတ်သည်မည်၏ဟု ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ပြခြင်းငှာ (က-၂) မိန့်။

(က-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က-၁) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ထိုလက်ဆုပ်ကိုဖြတ်သော

ရဟန်းသည် အဘယ်အာပတ်သို့ ရောက်ပါသနည်း။ ခွက်သို့ ရောက်သည်ကို ပြုသော ရဟန်းသည်သာ ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်လေသလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (က-၂) မိန့်။

(၁) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ၎င်းသို့ (ခ) ဖြင့် သုတ္တာရှုဉ်ပုဒ်ကို သတ္တမိ တပျူရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဘိဓေယျတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(၁) ခန့်/ အယုတ္တအာဂါ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် သုတ္တာရှုဉ်ပုဒ်ကို သတ္တမိ တပျူရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ပြဆို၏။ သုတ္တာရှုဉ်-အရ အဘယ်ကို ယူရမည်နည်း။ ချည်ဖြင့် သိအပ်သော ဘဏ္ဍာကိုသာ ယူရပါမည်လော။/ ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကိုသာ ယူရပါမည်လော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အာဒါနာ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သုတ္တာရှုဉ်-အရ ချည်ဖြင့်သိအပ်သော ဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြ၏။ ပါဠိတော်၌ သုတ္တာရှုဉ်-ဟု သာမညရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘိဓေယျတ္ထ အရကောက်နှစ်မျိုး ဖွင့်ပြခြင်းသည် အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ (ဝိရောဓိဒေါသ-တင်) စုဒ္ဓါကြောင့် (ဃ)

(င) ခန့်/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သုတ္တာရှုဉ် ဘဏ္ဍာ ပါမင်္ဂါ ဝါ ကဏ္ဍသုတ္တကံ ဝါ ကင်္ဂိသုတ္တကံ ဝါ စသည်ဖြင့် သုတ္တာရှုဉ်ဘဏ္ဍာကို ထုတ်ပြတော်မူ၏။ သုတ္တာရှုဉ်-အရ ပါဠိတော်၌ သရုပ်ထုတ်ပြသည့်အတိုင်း ပါမင်္ဂါ-စသော ဘဏ္ဍာတို့ကိုသာ ယူရပါမည်လော မည်သည်ဘဏ္ဍာကို ယူနိုင်ပါသေးသနည်း။/ မုတ္တာဝလံ စသည်တို့ကိုကား အဘယ်၌ သွင်းယူရပါမည်နည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (င) မိန့်။

[အပိ-ကိရိ] ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သုတ္တာရှုဉ်-အရ ချည်ဖြင့်သိအပ်သော ဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု ဖွင့်ပြ၏။ ထို သုတ္တာရှုဉ်-အရ ချည်ဖြင့်သိအပ် သော ဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကိုသာ ယူရပါမည်လော။ အဘယ်တို့ကိုလည်း ယူနိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (င) မိန့်။

[ဓဇ္ဇေ-နိ ဓဇ-ကိရိ] (ဌပနာတူ) ပုလဲသွယ်စသော ဘဏ္ဍာတို့ကို အဘယ်၌ သိမ်း ယူအပ်ပါသနည်း။ ကဏ္ဍ, သုတ္တ, ပါမင်္ဂါ, ဟိရည, သုဝဏ္ဏ-တို့၌လည်း သွင်းယူအပ်ပါ သလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ၎င်းသို့ (ခ-ဂ-ဃ-င) တို့ဖြင့် သုတ္တာရှုဉ်ပုဒ်၌ သုတ္တေ အာရှုဉ် သုတ္တာရှုဉ်ဟူသော ဝစနတ္ထ စသည်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဝေဠုဏီသေသု ဝေဠုနံ-ဟူ သော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဝေဠုနသဒ္ဓါသည် ခေါင်းပေါင်း (ဦးရစ်) သင်းကျစ်-ဟူသော အနက်နှစ်ပါးကိုဟောရာ ၎င်း၌ ဦးရစ်ပုဆိုး (ဝါ) ခေါင်းပေါင်းဟူသော အနက်ကို ဟောသည် ခါအဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (စ) မိန့်။

(စ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ-ဂ-ဃ-င) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အဘယ်ကို ဝေဠုန-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ နဖူးသင်းကျစ်ကို ဝေဠုန-ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (ဂ) ကား သုတ္တာရှုဉ်-ပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထမှတစ်ပါး အဘိဓယေတ္ထကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။ (င) ဝါကျာရမ္ပ။

စာစစ် ။ ။ အင်္ဂုလန္တရေဟိ-ကား တို့ဖြင့်--ကြောင့် နိက္ခန္တကဟာပဏာ-ဝယ် နိက္ခန္တဟူသော ရှေးပုဒ်၌ ကရိုဏ်း+ကရိုဏ်း၏ကြိယာ စပ်/တို့မှ--ကြောင့် နိက္ခန္တကဟာပဏာ-ဝယ် နိက္ခန္တ-ဟူသော ရှေးပုဒ်၌ အပါဒါန်+အပါဒါနိ စပ်။

➤ ၄။ သောဘနော ဝဏ္ဏော ယဿာတိ သုဝဏ္ဏံ။ သုဝဏ္ဏေန ပကတာနိ စသာ ဝဏ္ဏမယာနိ။ သုဝဏ္ဏ-အရ ရွှေသည် မုချ။ ထို-၏ ပြုအပ်သော ပါမင်-စသော ဘဏ္ဍာနှင့် ဝိကာရီ ဝိကာရ စပ် ဌာန။ မယပစ္စည်းအရကား ထို-သော ရွှေဖြင့်ပြုအပ်သော ပါမင်-စသော ဘဏ္ဍာရ၏။

သုတ္တေန ပကတံ သုတ္တမယံ။ (ပကတိတဒ္ဓိတ်) သုတ္တ-အရ ချည်သည် မုချ။ ထို-၏ ပြုအပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့် ဝိကာရီ ဝိကာရ စပ် ဌာန။ မယပစ္စည်းအရ ထို-သော ချည်ဖြင့် ပြုအပ်သော ဘဏ္ဍာရ၏။

ဝေဋ္ဌိယတေတိ ဝါ ဝေဋ္ဌနံ။ ဝေဋ္ဌ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဦးခေါင်းကို ရစ်ပတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ယုပစ္စည်းအရကား ထို--သော ဦးရစ်ပုဆိုး (ဝါ) ခေါင်းပေါင်းခြင်ရ၏။

ဝေဋ္ဌန္တိ ဧတေနာတိ ဝေဋ္ဌနံ။ (ဝေဋ္ဌ+ယု) ဝေဋ္ဌ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ရစ်ပတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား ဦးရစ် ပုဆိုးတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ ယု-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဦးရစ် ပုဆိုးရ၏။ * ဝေဋ္ဌနဉ္စ တံ ပဋေဝစာတိ ဝေဋ္ဌနပဋေဝ။ သီသေ ဝေဋ္ဌနပဋေဝ သီသဝေဋ္ဌနပဋေဝ။ * ပါမင်္ဂိ အာဒိ ဧတေသံ ကဋိသုတ္တကာဒိနန္တိ ပါမင်္ဂိဒိနိ။

သင်္ဂယုတေတိ သင်္ဂယံ။ (သံ-ဂဟ+အ) ဂဟ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား သိမ်းယူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ပုလဲသွယ် စသည်တို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ပုလဲသွယ် စသည်တို့ကို အပဓာနအားဖြင့် ရ၏။ ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း ဤသင်္ဂဟပုဒ်သည် ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုပုဒ်တို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ဟောမြဲဖြစ်ရကား သိမ်းယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ရ၏။ * အင်္ဂုလာနိ အန္တရာနိ အင်္ဂုလန္တရာနိ။ * နိက္ခန္တာစ တေ ကဟာပဏာစာတိ နိက္ခန္တကဟာပဏာ။ * မုတ္တာစ သာ ဝလိစာတိ မုတ္တာဝလိ။ မုတ္တာဝလိ အာဒိ ဧတေသန္တိ မုတ္တာဝလိအာဒယော။

အာရဟိယတေတိ အာရုဋ္ဌံ။ (အာ-ရဟ+တ) သုတ္တေ အာရုဋ္ဌံ သုတ္တာဉ္စန္ဓံ။ သုတ္တ-

အရ ချည်သည် မုချ။ ထို-၏ တင်အပ် သိအပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့် ဌာနိ ဌာန စပ်။ ပုဒ်လုံး အရ ထို--သော ချည်၌ တင်အပ် သိအပ်သော ဘဏ္ဍာရ၏။

➤ ၁။ (က) ဖြင့် စင်စစ်အားဖြင့် လက်ဆုပ်ကိုဖြတ်သော ရဟန်းသည် မုဋ္ဌိ ဆိန္ဒတိ မည်သည်မဟုတ်။ စင်စစ်သော်ကား လက်ချောင်းကြားမှထွက်သော အသပြာတို့သည် အိုး၌ရှိသော အသပြာတို့ကို မထိအောင်ပြုသော ရဟန်းသည် လက်ဆုပ်ကိုဖြတ်သည် မည်၏ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ခ) ဖြင့် သုတ္တာဓူပုဒ်ကို သုတ္တ အာရုံနှင့် သုတ္တာရုံ-ဟု သတ္တမိ တပျရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမာသလိဂ်တ္ထ)

(ဂ) ဖြင့် သုတ္တာရုံ-အရ သုတ်၌ တင်အပ်သော ပါဠိဓမ္မကို မယူရ ချည်ဖြင့် သိ အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု သိစေ။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(ဃ) ဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် သုတ္တာရုံ-အရ ပါဠိတော်၌ ပြထားသည့် ပါမင်-စသော ဘဏ္ဍာများသာ မက မုတ္တာဝလီ စသည်တို့ကိုလည်း ကေဒေသုပစာ ဥပလက္ခဏနည်း ဖြင့် ယွင်းယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)။

(စ) ဖြင့် ဝေဌန-အရ ရစ်ပတ်ခြင်း သာမညကို မယူရ ဦးခေါင်း၌ ရစ်ပတ်ကြောင်း ဖြစ်သော ပုဆိုး ခေါင်းပေါင်းကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သရုပ်ကြားအဘိဓေယျတ္ထ)

ဝေဌန-သဒ္ဓါသည် ဤ၌ ဥက္ခိသ-သင်းကျစ်ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ ဝေဌ-ဦးရစ် ခေါင်းပေါင်း အနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိဂ်တ္ထ)

➤ ၃။ အာရုံစွဲ/အာရုံစွဲ/အာရုံစွဲ ။ ။ ရဟ-ဇနနေ၊ ဂတိယံဉ္စ၊ ရဟိတ္တာဟိ ရှုဋ္ဌော (နိရုတ္တိဒီပနီ) ကိုထောက်၍ အာရုံစွဲ-သင့်။ ရဟ-ဇနနေ၊ အရဟိတိ အာရုံစွဲ၊ ရုက္ခော။ လဋ္ဌာန မဝိ- သော။ အာရုံစွဲ ဝါ။ (ရူပသိဒ္ဓိ) ကိုထောက်၍ အာရုံစွဲ၊ အာရုံလှ-သင့် မုတ္တာဝလီ/မုတ္တာဝလီ ။ ။ ဟာရော မုတ္တာဝလီတ္ထိယံ။ (အဘိဓာန်) မုတ္တာနံ အာဝလီ ပန္နိ မုတ္တာဝလီ။ (အဘိဓာန်ဋီကာ) မုတ္တာစ သာ ဝဋ္ဌိစာတိ မုတ္တာဝလီ။ (မအူနိဿ) လ+ ဋ္ဌ အထူးမရှိသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဝေဌနံ/ဝေဌနံ ။ ။ ဝေဌ-ဝေဌနေ၊ ဝေဌတိ နိဗ္ဗေဒတိ ဝေဌနံ နိဗ္ဗေဒနံ-ဟု ဓာတု မာလာ၌ ဆိုသောကြောင့် သံယုဂ်မဲ့ ဝေဌနံ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

သောဝဏ္ဏမယာနိ/သုဝဏ္ဏမယာနိ ။ ။ ဝုဒ္ဓိ ပြု မပြုမျှသာ ထူးသောကြောင့် နှစ် ပါဌ် သင့်ပါသည်။

➤ ၄။ သုတ္တာရုံ-ကား အ... ဖြစ်သော သုတ်၌တင်အပ်, တက်ရောက်အပ်သော ပါဠိဓမ္မ, ချည်ဖြင့်သိအပ်သော ဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာတို့၏ "သုတ္တာရုံ"ဟု သော အမည်ကို အစစ်ဖြစ်သော ချည်ဖြင့်သိအပ်သော ဘဏ္ဍာ, ချည်ဖြင့်ပြီးသော ဘဏ္ဍာတို့၌တင်-- ကေဒေသုပစာ, ရှဋ္ဌိနည်း။ (ဂ-ကိုရှု)

(င-ကိုရှု) အစိတ်ဖြစ်သော ပါမင် ကဏ္ဍသုတ္တက ကဋိသုတ္တက သာဓက ဝေဌနတို့၏ “သုတ္တာရူပ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ထိုပါမင်စသည် မုတ္တာဝလီ စသည်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿနနည်း။

မူဇိ- ကား ဌာနဖြစ်သော လက်ဆုပ်၏ “မုဋ်”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်ပေဟာ အသပြာစသည်၌တင်-- ဌာနူပစာ။

ဝေဌန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော နဖူးသင်းကျစ် ဦးရစ်ပုဆိုးခေါင်းပေါင်းတို့၏ “ဝေဌန”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဦးရစ်ပုဆိုးခေါင်းပေါင်း၌တင်-ဧကဒေသု၊ ရူဇိ/ရစ်ပတ်အပ် ရစ်ပတ်ကြောင်းဂုဏ်၏ “ဝေဌန”ဟူသောအမည်ကို ဂုဏ်အဖြစ်သော ပုဆိုးခေါင်းပေါင်း၌တင်-- ဂုဏူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။

> ဝေ။ အာမန္တဇိ-၌ အာပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်အရ ဝိတိက္ကမဓေတနာပြုဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၅၆]

(က) မဟာအဋ္ဌကထာယံ ပန ဌာပိတဌာနမေဝ ဌာနံ၊ န သကလာ ကုန္တိ၊ တသ္မာ ယထာ ဌာပိတဌာနတော ဧကသဂ္ဂမတ္တုပ္ပါဒေမောဇန္တဿ ပါရာဇိကမေဝါ တိဂုတ္တံ၊ (ခ) တံပဟင်္ဂံ။

(ဂ) ဣတရံပန အာကာသကတ်အာကရောက္ခဿ ဝိဝရံသေ ဌာပိတံဝိဝေဌနကနယေနဂုတ္တံ။

(ဃ) တံနဂဟေတဌံ၊ (င-၁) ဝိနယဝိနိစ္ဆေယ တိ အာဝဇေတ ဂရုဧက ဌာတဌံ။

(င-၂) ဧသာ ဝိနယဓမ္မဏာ။ (စ) အပိစ အတ္တဓနာ ဘာဇနကတ် ဝါကရေတိ၊ ပုဋ်ဝါ ဆိန္ဒုတိ တိ ဝေဌနတောပေတံ ဝေဒိတဌံ၊ ယထာ အတ္တကုန္တိယံ ဌာပိတဿ န သဗ္ဗာ ကုန္တိဌာနန္တိ။

(၄။ ၂၇၆။ မအူ၊ တ၊ ၃၈၀။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၈၀။)

> ၂။ (ခ) ခန့်/ အနုဿန္တံ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုစကားကား အပ္ပမာဏ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား ပမာဏဖြစ်သည်သာဟု ပြခြင်းငှာ (ဝါ) ထိုစကားကို သာရအားဖြင့် ပြအပ်သည်ဟု ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားသည် ပမာဏဖြစ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ဤမှတစ်ပါး သင်္ခေပ မဟာပစ္စရိ-စသော အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားကို အသို့ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုစင်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားရပ်ကို ပမာဏအားဖြင့် မယူအပ်၊ မယူထိုက်ဟု ဆို၏။ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌လည်း အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ ပမာဏအားဖြင့် ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် မယူအပ်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

(င-၁) ခန့်/ အနုဿန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် သင်္ခေပ မဟာပစ္စရိ-စသော အဋ္ဌကထာ

တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားကို မယူအပ်ဟု ပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုစကားကို မယူ အပ်သည်၏ အဖြစ်၌ အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (၄-၁) မိန့်။

(၄-၂) ခန့်/ အနာမဇ္ဈ။ ။ ဤသို့ (၄-၁) ဖြင့် သင်္ခေပ မဟာပစ္စရိ-စသော အဋ္ဌကထာ တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားကို မယူခြင်း၏အကြောင်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုအကြောင်း ၏ အကြောင်းကို (၀ါ) ဂရုဏာအရာ၌ တည်သင့်ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (၄-၂) မိန့်။ (၄-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (၄-၁) ဖြင့် (ပ) ပြဆိုတော်မူ၏။ အဘယ့်ကြောင့် ဂရုဏာ၌ တည်ရာပါသနည်း။ ဟုတ်မှန်သော အရာ၌သာ တည်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (၄-၂) မိန့်။

(၅) ခန့်/ အနာမဇ္ဈ။ ။ ဤသို့ (၄) ဖြင့် သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားရပ်ကို ပမာဏအားဖြင့် မယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ယုတ္တိ အားဖြင့် ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းသင်္ခေပအဋ္ဌကထာ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ စသည် တို့၌ ဆိုအပ်သော စကားသည် ပါဠိတော်နှင့်လည်း မညီဟု ပြလို၍ (၅) မိန့်။

➤ ၃။ (၁) ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ကား မဟာအဋ္ဌကထာ၌ဆိုအပ်သော စကားရပ်မှ တစ်ပါး သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ စသည်တို့၌ဆိုအပ်သော စကားကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ။ (င) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ကာရဏ။ (စ) ကား အကြောင်းတစ်မျိုးကို ပြ သောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ ဇာစင် ။ ။ အာဂတေ-ကား သော်--ကြောင့် ဌာတဗ္ဗံ-၌ လက္ခ ဏာ၊ ဌာတဗ္ဗံ-ကား လက္ခ။

➤ ၄။ ဝိနယဿ ဓမ္မတာ ဝိနယဓမ္မတာ။ (ဝိနယဿ၊ဝိနည်း၏။ဓမ္မတာ၊ထုံးစံ ဓမ္မတာတည်း။) ဆင့်တပြုရိသသမာသံ၊ ဝိနယ+ဓမ္မတာပုဂံ။ ဝိနယ-အရ ဝိနည်းသည် မုချ။ ဝိနည်းကို လေးစားသောသူသည် ဥပစာအားဖြင့်ရ၏။ ယင်း၏ ထုံးစံဓမ္မတာနှင့် ဂုဏေး ဂုဏ်/သဘာဝဝန္တ သဘာဝ/အဘေဒ ဘေဒ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ဝိနည်း၏ ထုံးစံ ဓမ္မတာ (ဝါ) ဝိနည်းလေးစားသူ၏ ထုံးစံဓမ္မတာ ရ၏။ * ဓမ္မမေဝ ဓမ္မတာ။

ဝိဝိဓာ နယာ ဧတ္ထာတိ ဝိနယော။ ဝိ+နယ-အရကား အထူးထူး အပြားပြား များစွာ သော ပါတိမောက္ခဒွေသ ငါးပါး။ အာပတ်ခုနှစ်ပုံ၊ မာတိကာ ဝိဘင်းစသည် အပြားရှိသော နည်းတို့သည် မုချ။ ထို-၏ ဝိနည်းပိဋကတ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဂံ အရကား ထို--သော အထူးထူး အပြားပြား များစွာသော ပါတိမောက္ခဒွေသ ငါးပါး။ အာပတ်ခုနှစ်ပုံ၊ မာတိကာ ဝိဘင်းစသည် အပြားရှိသော နည်းတို့ရှိသော ဝိနည်းပိဋကတ် ရ၏။ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ဤ၌ ဝိနယ-သဒ္ဒါသည် ဌာနပုစာသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ဝိနယဂရုဏ ပုဂံလုံးသည်သာ ဌာနပုစာအားဖြင့်ရ၏။

* ဝိသေသာ နယာ ဧတ္ထာတိ ဝိနယော။ ကာယံ ဝါဓဉ္စ ဝိနေတိတိ ဝိနယော။ ကာမိယတိတိ ကန္တိ။ ကမုဓာတ်အရ ကတ္တဌကား အိုးကို အာရုံပြု၍ အလိုရှိတတ်

သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဆန္ဒရာဂပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အိုး၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဘ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော အိုးခြင်ရ၏။ ဤ-ပစ္စည်းအရ ဣတ္ထိဇောတက ရူပသိဒ္ဓိမတ္တပဒသိလိဋ္ဌတာဘောဂုဏ်ရ၏။

ကေ မတ္တကေ သေတိ တိဋ္ဌတိတိ ကေသော။ ကေသဿ အဂ္ဂေါ ကေသဂ္ဂေါ။ ကေသဂ္ဂမေဝ ဇေတသဂ္ဂမတ္တံ။ (တဋ္ဌာဝဂုတ္တိကမ္မဓာရာယ်) ကေသဂ္ဂ-အရ ဆံပင်ဖျား၏ အဖြစ်ဟူသော တဋ္ဌာဝဂုတ္တိ ဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ မမာဏနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို-သော ဆံပင်၏ အဖျားရ၏။

ဝိနိစ္ဆယတိ ဇေတေန ဝိဓိနာတိ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိနယဿ ဝိနိစ္ဆယော ဝိနယဿိနိစ္ဆယော။ ဝိနယ-အရ ဝိနည်းသည် မုချ။ ထို-၏ ဆုံးဖြတ်အပ်ကြောင်း အစီအရင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို-သော ဝိနည်းကို ဆုံးဖြတ်အပ်ကြောင်း အစီအရင် ရ၏။ * ဌပိယိတ္တ ဧတ္ထ ဌာနေတိ ဌပိတံ။ ဌပိတဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ ဌပိတဌာနံ။

ဌာတိ ဧတ္ထ ဌာနေတိ ဌိတံ။ ယံယံ ဌိတံ ယထာဌိတံ။/ဌိတဿ အနုရူပံ ယထာဌိတံ။ ယထာဌိတဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ ယထာဌိတဌာနံ။ * စိဝရဿ ဌပနံ ဝံသော စီဝရပိသော။ ဌပိတဉ္စ တံ စိဝရဉ္စာတိ ဌပိတဉ္စိဝရံ။ * ဝေဌေတိ ဇေတေန နယေနာတိ ဝေဌနကံ။ ဌပိတ စိဝရဿ ဝေဌနကံ ဌပိတဉ္စိဝရဝေဌနကံ။ ဌပိတစိဝရဝေဌနကဉ္စ တံ နယောဓာတိ ဌပိတဉ္စိဝရဝေဌနကနယော။

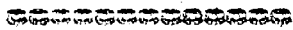
> ၇။ ဝစနတောစပတံ/ဝစနတောစစတံ ။ ။ ဝစနတောဓာတိ ပဒံ ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ ပဒေ ဉာပကဟေတု၊ စသဒ္ဓေါ ဝိနယဝိနိစ္ဆယေဟိတိ အာဒိဟေတု အပေက္ခတိ၊ ဝစနတော ပေတန္တိပိ အတ္ထိ-ဟု ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

အာကာသဂတံ အကဓရာန္တဿ/အာစရာစပန္တဿ/ကဓရာန္တဿ ။ ။ အကဓရာန္တဿ-သဒ္ဓါသည်သာ အထက်ဝေဟာသဌ စကားတို့နှင့် ညီညွတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ဤ ၌ လိုအပ်သောအနက်ကို ပြီးစေနိုင်သောကြောင့်၎င်း အကဓရာန္တဿ-ပါဌ် သင့်ပါသည်။

> ၈။ စိဝရပံသေ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော သက်န်းတန်းဝါး၏ “စိဝရပံသေ”ဟူ သော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဝါးတန်း သစ်သားတန်း စသည်တို့၌တင်-- ဒကဒေ သူပစာ။ ဥပလက္ခဏာ နိဒဿနနည်း။

ဝိနယဓမ္မတော-ကား ဌာနိဖြစ်သော ဝိနည်း၏ “ဝိနယ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ် သော ဝိနယဂရုကပုဂ္ဂိုလ်၌တင်-- ဌာနူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။/ဌာနဖြစ်သော ဝိနည်း ၏ “ဝိနယ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနိဖြစ်သော ဝိနည်း၌ အလေးဂရုပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ တင်-- ဌာနူပစာ။/ အာရုံ အကြောင်းဖြစ်သော ဝိနည်း၏ “ဝိနယ”ဟူသောအမည်ကို အာရမ္မဏိက အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော ဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလေးအမြတ်ပြုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင်-- ကာရဏူပစာ၊ အဘေဒနည်း။

> ၁၁။ ဝိနယဓမ္မတာ-၌ ဝိနယ-အရ ဥပစာရဓမ္မကား-- ဝိနယဂရုကပုဂ္ဂိုလ်၏ လောကီခန္ဓာ ငါးပါးကိုယူ။

ဝါကျ [၁၇]

(က) ယောပိထေယျစိတ္တောနုပရဿကုန္တိယာ ပိဋကနကံ သပ္ပိတိတေလံ ဝါအဝဿံ ပိဝနကံ ယံကိဉ္စိ ဒုက္ခလသာဋကံ ဝါဓမ္မေက္ခာဒိနံ ဝါအညတရံ ပက္ခိပတိ။ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္ထေ ပါရာဇိကံ။

(ခ) ရိက္ခကုန္တိယာ ကုန္တိယံ တေလံ အာကိရိသန္တိ တံ ဥတ္တာ ယံကိဉ္စိ ဘဂ္ဂံ ထေယျစိတ္တော ပက္ခိပတိ။ တစ္ဆေ တတ္ထ တေလေ အာကိက္ခော ပဉ္စမာသကအန္တနကံ ပိဝတိ။ ပိတမတ္ထေ ပါရာဇိကုန္တိ မဟာအဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တံ။ (ဂ) တံပနတတ္ထေဝ သုက္ခတဋ္ဌာကေ သုက္ခဟတိကာယ ဥရကရကဝိနိစ္ဆယေန ဝိရုဇ္ဈတိ။ အဝဟာရလက္ခကမ္မတ္ထနုပညာယတိ။ တသ္မာနဂဓေဟတဗ္ဗံ။ (ဃ) မဟာပစ္စရိယာဒိသုပနတဿ ဥဉ္စိဓရပါရာဇိကံ ဝုတ္တံ။ (င) တံယုတ္တံ။

(၄။ ၂၇၇။ မအူ၊ တ၊ ၃၈၄။ ဘာသာဋီ၊ ၃၅၅။)

> ၂။ (ခ) ခေဉ္စိသိ/ အနုဿန္တံ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ထောပတ်, ဆီရိုသော အိုး၌ တမတ်ထိုက်သော ထောပတ်, ဆီကို မချွတ်သောက်လတုံသော အမှတ်မရှိသော ဥစ္စာကို ထေယျစိတ်ဖြင့် ထည့်ရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထောပတ်, ဆီ မရှိအချည်းနှီးသော အိုး၌ ဆီထည့်လတုံဟုသိ၍ အမှတ်မရှိသော ဥစ္စာကို ထေယျစိတ်ဖြင့် ထည့်ရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကိုပြုခြင်းငှာ (ဝါ) မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒနှင့် မဟာပစ္စရိ-စသော အဋ္ဌကထာဝါဒကို၎င်း၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ၏ မသင့်သည်၏အဖြစ်နှင့် မဟာပစ္စရိ-စသော အဋ္ဌကထာဝါဒ၏ သင့်သည်၏အဖြစ်တို့၎င်း ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (ခ) စသည်မိန့်။

(ခ) ခေဉ္စိသိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆိုတော်မူ၏။ ထောပတ်, ဆီ မရှိအချည်းနှီးသော အိုး၌ ဆီထည့်လတုံဟုသိ၍ အမှတ်မရှိသော ဥစ္စာကို ထေယျစိတ်ဖြင့် ထည့်ရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စွပ်ကြောင့် (ခ) စသည်မိန့်။

(ဂ) သိ/ အနုဿန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုဝါဒကို သာရအားဖြင့် မမှတ်အပ်ဟု ပြခြင်းငှာ (ဝါ) ထိုဝါဒကို အကြောင်းပြု၍ ပယ်ခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သိ/ ပုဏ္ဏ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုစကားသည် သာရအားဖြင့် မှတ်အပ်သော စကား, သာရအားဖြင့် မမှတ်အပ်သော စကားတို့တွင် အဘယ်စကားနည်း။ စွပ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သိ/ ပုဏ္ဏိရကယုတ္တစောဒနာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒကို ပြဆိုတော်မူ၏။ အကယ်၍ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ၌ "ရိက္ခကုန္တိယာ (ပ) ပိတမတ္ထေ ပါရာ

ဇိကံ”ဟု ဆိုအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ယင်းသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုမဟာအဋ္ဌကထာ စကားကို အဋ္ဌကထာ ဆရာကို ပမာဏပြုသောအားဖြင့် ယူသင့်ယူရာ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် မယူအပ်ပါသနည်း။ စုခံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သိန္နီ/ ဗုဒ္ဓိဇ္ဇာတိသောဏိယတ္ထစောဒရာ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒကို ပြဆိုတော်မူ၏။ အကယ်၍ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒ၌ “ရိတ္တကုဋ္ဌိယာ (ပ) ပီတမတ္တေ ပါရာဇိကံ”ဟု ဆိုအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ယင်းသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုမဟာအဋ္ဌကထာ စကားကို အဋ္ဌကထာ ဆရာကို ပမာဏပြုသောအားဖြင့် ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် မယူအပ်ပါသနည်း။ စုခံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ-၉) သိန္နီ/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (ခ-ဂ) တို့ဖြင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားနှင့် ထိုစကားကို သာရအားဖြင့် မမှတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ မဟာပစ္စရိ-စသော အဋ္ဌကထာ စကားနှင့် ထိုစကားကို သာရအားဖြင့် မှတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ-၉) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ပက္ခန္ဓရ။ (ခ) စသည် ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် (ဂ) ဝါကျာရမ္ပ။ (ဂ) တွင် နဂဟေတဗ္ဗ-ကား ဖလ။ တံ ပန စသည်ကား ကာရဏ။ (ဃ-၉) ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် (င) ကား ဝါကျာရမ္ပ။

➤ ၄။ ဟသန္တိ အနေနာတိ ဗေဇ္ဇော။ ဟသဓာတ်အရကား ရယ်ရွှင်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဌကား လက်၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ ထ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော လက်ခြစ်ရ၏။

ဘာရံ ဟရတိ ဧတေနာတိ ဗေဇ္ဇော။ ဟရဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဝန်ကို ဆောင်ယူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညာတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဌကား လက်၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ ထ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော လက်ခြစ်ရ၏။

တာဠေန္တိ မစ္ဆာဒယော ဧတ္တာတိ ဗေဇ္ဇောဇကော။ တဠ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ငါး-စသော ရေသတ္တဝါတို့ကို သတ်ဖြတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဌကား တဘက်ဆည်ကန်၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူ။ အာက-ပစ္စည်းအရ ထို-သော တဘက်ဆည်ကန်ရ၏။

တလန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္တာတိ ဗေဇ္ဇောဇကော။ တလဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဣန္ဒြိယပဒ္မ အနိန္ဒြိယပဒ္မဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဌကား တဘက်ဆည်ကန်၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိသည် ဖလူပစာ။ အာက-ပစ္စည်းအရကား ထို-သော တဘက်ဆည်ကန်ရ၏။

ကဿကေဟိ မာနိတဗ္ဗာတိ မာဇိကာ။ မာနဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား မြောင်းကို

အာရုံပြု၍ မြတ်နိုးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား မြောင်း၏ ပကတူပနိဿသတ္တိသည် ဖလူ။ ကျ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော မြောင်းပြင်ရ၏။

ပီပိဿတိတိ ပီဝနကော။ * စမ္ပဿ ခဏ္ဍော စမ္ပဒဏ္ဍော။ စမ္ပဒဏ္ဍော အာဒိ ဇေတ သန္တိ စမ္ပဒဏ္ဍာဒိ။ (တေသံ) * သုက္ခောစ သော တဋ္ဌာကောဓာတိ သုက္ခတဏ္ဍာကော။ သုက္ခောစ သာ မာတိကာဓာတိ သုက္ခမာတိကာ။

> ၃။ ခုက္ကလသာဓုတံ/ခုက္ကလသာဓုတံ ။ ။ ကူလ အာဝရဏေ ဒုက္ခေန ကူလလျ တေတိ ဒုက္ကလံ၊ ဒုမေတိ ဇာတံ ကူလန္တိ ဝါ ဒုက္ကလံ (ဓာန်ဋီ-၂၉၁) ကိုထောက်၍ ဒုက္ကလ သာဓုတံ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ပိတမတ္ထေ/ပိတမတ္ထေ ။ ။ ဌာပါနမိဏ္ဍိမ-သုတ်ကိုထောက်၍ ပိတမတ္ထေ-သင့်။ သုက္ခတဏ္ဍာကော သုက္ခမာတိကာယ/သုက္ခတဏ္ဍာကော သုက္ခမာတိကာယ

သုက္ခတဏ္ဍာကောပတိ သုက္ခမာတိကာယာတိ ပဒေ အာဓာရော-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ “အသုက္ခောရဏေ အဝိဒိတတ္ထေစ ဝါကျမေဝ” ဟူသော သဒ္ဒါနိတိ သုတ်နှင့် အညီ အဝိဒိတတ္ထဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ သုက္ခတဏ္ဍာကော သုက္ခမာတိကာယ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

> ၈။ ကုဋ္ဌိယာ-ကား ဆိုလတံသော ရိတ္တကုဋ္ဌိ(အချည်းနှီးသော ဆီမရှိသော) အိုးမှကြွင်းသော ပုဏ္ဏကုဋ္ဌိ (ဆီရှိသော) အိုး တည်းဟူသော အကြွင်းကိုယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။/ အိုးတည်းဟူသော မကင်းရာကိုဆိုသဖြင့် ဆီ ထော ပတ်-တည်းဟူသော မကင်းတတ်သည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

(ခ) ဇေဇလ အာကိဇဏ္ဍ-၌ တေလ-ကား ဆီတည်းဟူသော အစိတ်ကို မှတ်၍ ဆို သဖြင့် ထောပတ်ဆီတည်းဟူသော အပေါင်းကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။

(ဃ) မဟာပစ္စရိ-ကား ဌာနဖြစ်သော ဖောင်၏ “မဟာပစ္စရိ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ၎င်းဖောင်ပေါ်၌ ရေးသားစီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာ၌တင်--ဌာနပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။

> ၁၀။ ဇေယျစိတ္တေန-အရ အဝိနာဒါနစေတနာပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော သဒ္ဓါ ကုတ္တိဘာဝကြည်သော ရုပ် ၂၆-ခုသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏။ (ရဟန်း ယောက်ျားဖြစ်၍ ကုတ္တိဘာဝရုပ်ကိုကြည့်သည်။)

ဝါကျ [၅၈]

(က) တဏှာဇေယျံ နာမယံ ပရဿနဋ္ဌံ တဿ မူလံ ဝါတဒေဝ ဝါသက္ကံ ဒါတဏှန္တိ အတ္ထော။

(ခ) အယံဟေတ္ထုပိနိစ္ဆယော။ (ဂ) ဩမန္တံ နာမအဝေတပုဝေသိဋ္ဌဋ္ဌံ နာမဋ္ဌံပုဝေသိဋ္ဌံ။

ဝေမဋ္ဌံ နာမ ဥဠုကံသေဝ ဥဇဂတဆိဒ္ဓံ။ (မ) တတြဩမဋ္ဌဿ ဗဟိပဋ္ဌာယ ကတဿ
အတ္ထန္တရတော ပါဒ္ဓန္တကော တေလေဂဋ္ဌိတေ ဗဟိ အနိက္ခန္တေ ပါရာဇိကံ။ (၉-၁) ကသ္မာ?
ယသ္မာ တတော ဂဋ္ဌိတမတ္တမေဝ ဗဟိဂတံနာမ ဟောတိ၊ န ကုက္ခိတသန္နိ လဘတိ။

(၉-၂) အန္တောပဋ္ဌာယ ကတဿ ဗဟိရန္တတော ပါဒ္ဓန္တကော ဂဋ္ဌိတေ ပါရာဇိကံ။

(၄။ ၂၇၈။ မအူတ၊ ၃၈၇။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၈၇။)

➤ ၁။ အန္တောဝေယျံ-ပျောက်ပျက်သွားသော ဘဏ္ဍာ၏ ပေးသင့်ပေးထိုက်သော
တန်ဖိုး၊ အစားပေးအပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့်အလားတူသော ဘဏ္ဍာ။ (ဝါ) ဘဏ္ဍာစား။

ဩမဋ္ဌဿ-အောက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် သုံးသပ်အပ်၊ ဖောက်အပ်သော အပေါက်
၏။ (သဒ္ဓတ္ထ) ဥမ္မဋ္ဌဿ- အထက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် (အထက်မှအောက်သို့ စိုက်၍)
သုံးသပ်အပ်၊ ဖောက်အပ်သော အပေါက်၏။

ဩမဋ္ဌံ-အောက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် (စူးကိုအောက်ဘက်မှ အထက်ဘက်သို့ ထိုး၍)
သုံးသပ်အပ်၊ ဖောက်အပ်သော အပေါက် (ဝါ) အောက်သို့ ရှေးရှုသော အပေါက်။ (ဝါ)
အောက်ပေါက်။ ဥမ္မဋ္ဌံ-အထက်၌မျက်နှာဝရှိအောင် (အထက်မှအောက်သို့စိုက်၍)

သုံးသပ်အပ်၊ ဖောက်အပ်သော အပေါက် (ဝါ) အထက်သို့ရှေးရှုသော အပေါက် (ဝါ)
အထက်ပေါက်။ ဝေမဋ္ဌံ-ရှေးနှစ်ပေါက်နှင့်မတူအောင် (အလယ်တည့်တည့်) သုံးသပ်အပ်၊
ဖောက်အပ်သော အပေါက် (ဝါ) ဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက် (ဝါ) အလယ်ပေါက်။

ဝေမဋ္ဌံ နာမ ဥဠုကံသေဝ ဥဇဂတဆိဒ္ဓံ-ကို ဥပမာအဖြစ်ထုတ်၍အနက်

ဥဇဂတဆိဒ္ဓံ-ဖြောင့်ဖြောင့်ပြုအပ်သော အပေါက်သည်။ဝေမဋ္ဌံ နာမမည်၏။ကိမိဝ၊
အဘယ်ကဲ့သို့ နည်းဟူမူကား။ဥဠုကံဿ၊ရေမုတ်၏။ဆိဒ္ဓံ က္ကဝ၊အပေါက်ကဲ့သို့တည်း။

ဥပမာအတွင်းသွင်းအနက်။ ။ ဥဇဂတဆိဒ္ဓံသည်။ဝေမဋ္ဌံ နာမမည်၏။ဥဠုကံဿ၊ရေမုတ်၏။
ဆိဒ္ဓံ က္ကဝ၊အပေါက်ကဲ့သို့။တထာ၊ထိုအတူ။ဥဇဂတဆိဒ္ဓံသည်။ဝေမဋ္ဌံ နာမမည်၏။

➤ ၂။ (ဂ) စသည် သို့/ အနုဿနန္ဒ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဩမဋ္ဌံ စသည်၌ ဝိနိစ္ဆယကို
အကျဉ်းအားဖြင့် ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဝိနိစ္ဆယကိုပင် အကျယ်ချဲ့လိုသော ဆရာ
သည် (ဂ) စသည်မိန့်။

(မ) စသည်သို့/ အနုဿနန္ဒ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဩမဋ္ဌံ စသည်၏ အဘိဝေယျတ္ထ
စသည်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ၎င်းဩမဋ္ဌံ စသည်၌ အာပတ္တိ ဝိနိစ္ဆယကို ပြခြင်းငှာ (မ)
စသည်မိန့်။

(၉) သို့/ ဘာနိပ္ပိယာနုဿနန္ဒ ။ ဤသို့ (မ) ဖြင့် ပြင်ပမှစ၍ပြုအပ်သော ဩမဋ္ဌံအပေါက်
၏ အတွင်းစွန်းမှတစ်ဖက်တန် ဆီလျော့ကျသည်ရှိသော် အိုး၏အပြင်သို့ မရောက်သေး
သော်လည်း ပါရာဇိကကျ၏-ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဩမဋ္ဌံအပေါက်၏ အတွင်း
စွန်းမှစ၍ ဆီ၏တည်ရာ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အောက်၌ မျက်နှာဝရှိသည်

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အတွင်းစွန်းမှ ယိုးစီးကာမျှဖြင့်ပင် ပြင်ပသို့ရောက်ပြီးသည်မည်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း၊ အတွင်းစွန်းမှစ၍ အပေါက်ဖောက်သည်ရှိသော် ဆီထွက်သွားရာ အရပ်သည် အိုးဟူသော အရေအတွက်သို့ ရောက်ပုံကို၎င်း ပြလိုသော ဆရာသည် (၁) ဝါကျကိုမိန့်။

(၁) သို့/ သာဏောဏ္ဍာ ။ ။ (အနိက္ခန္ဓေဝိ-၌ အဝိ-ကိုရှု) ဆရာသည် (ဃ) ဖြင့် ပြင်ပမှစ၍ (ပ) ပါရာဇိက ကျ၏ဟု ပြဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် ပါရာဇိကပါသနည်း။ လျော့ကျသောဆီသည် ပြင်ပသို့ မထွက်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (၁) မိန့်။ ကား-- အတွင်းစွန်းမှ ယိုးစီးကာမျှဖြင့်ပင် ပြင်ပသို့ရောက်သည်မည်သောကြောင့် ပါရာဇိက ကျ၏ဟူလို။

(၁-၁) သို့/ (ဂဏ္ဍိယတ္ထေဝေ-၌ စေ-နှင့် ရက္ခန္ဓိကထာနိ-ကို) ဌပနာတူ။ ထိုအိုး၏ အတွင်းဘက် အစွန်းမှ အပြင်သို့ မရောက်မှ၍ စီးဆင်းရုံမျှသာ ဖြစ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ပါရာဇိကအာပတ်ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသနည်း။ (၁-၁) မိန့်။

(၁-၂) သို့/ အညာဓနု ။ ။ ဤသို့ (ဃ+၁-၁) တို့ဖြင့် အပမှစ၍ ပြုအပ်သော ဩမဋ္ဌ အပေါက်၌ အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အတွင်းမှစ၍ပြုအပ်သော ဩမဋ္ဌ အပေါက်၌ အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် (၁-၂) မိန့်။

> ၃။ (၁) စသည် အပေါက်သုံးမျိုးတို့၌ ဖြစ်သင့်သော အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယ အကျယ် ကိုပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ ထိုတွင် (ဂ) သည် ကာရဏ။ (ဃ) ပက္ခန္ဓရ။ (၁) ကာရဏ။ /ဒဋ္ဌိကရဏ။ ဇာဓိ ။ ။ တဩ-ကား တို့တွင်--ကြောင့် ဩမဋ္ဌသ-၌ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါ ယ/နိဒ္ဒါရဏီယ စပ်။

> ၄။ ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ နိစ္ဆိယတိတိ ဝိနိစ္ဆဇယော။ ဝိ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်အရ အထူးထူးသော အခြင်းအရာသည် မုချ။ ထို၏ ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် ဝိသေသန-ဝိသေသျှ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာနပစာ။ စိဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဝိမတိစ္ဆေဒနကထာကို အာရုံပြု၍ ဆုံးဖြတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌအရကား ဝိမတိစ္ဆေဒနကထာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဝိမတိစ္ဆေဒနကထာ ရ၏။

ဝါတေ အာဂတေ မသတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ မဇ္ဇံ/မသိယတေတိ ဝါ မဇ္ဇံ။

အဓော/ဟေဌာ ကတံ မဋ္ဌ ဩမဇ္ဇံ။ အဝ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ အောက်အရပ် သည် မုချ။ ထို-၏ အောက်အရပ်၌ပြုအပ်သော အပေါက်နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ပုဒ် လုံးအရ အောက်၌ပြုအပ်သော အပေါက်ရ၏။ * အဝမသိယတေတိ ဩမဇ္ဇံ။

ဝိမသိယတေတိ ဝိမဇ္ဇံ။ ဝိ+မသ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ပဋ္ဌဋ္ဌ ဩမဋ္ဌ အပေါက်တို့နှင့် မတူအောင် အလယ်တည့်တည့်သုံးသပ်သော ဖောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော

အကုသိုလ်စိတ္တုပြုသည် မုချ။ ကမ္မတ္တကား ဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ဖြောင့်ဖြောင့်သွားသော အပေါက်ရ၏။

* ဝိမဋ္ဌယေဝ ဝေမန္တံ။ * မသီယတေ အာမသီယတေ ဝိဇ္ဇိယတေတိ မဋ္ဌံ။ ဝေမဇ္ဈေ ကတံ မဋ္ဌံ ဝေမန္တံ။ ဝေမဇ္ဈ-အရ အလယ်သည် မုချ။ ထို၏ ပြုအပ်သော အပေါက်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော အလယ်၌ပြုအပ်သော ဖြောင့်ဖြောင့် သွားသော အပေါက်ရ၏။ (ဝါကျ-၅၉) လည်းကြည့်ပါ။

အစော မုခံ ယဿာတိ အစောမုခံ။ ပုဂံလုံးအရ အောက်၌ဖြစ်သော မျက်နှာဝသည် မုချ။ ထို-၏ အပေါက်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဂံအရ ထို--သော အောက် ၌ မျက်နှာဝရှိသော အပေါက်ရ၏။ * အစောမုခံ ဆိန္ဒု အဇောမုခေဇိန္ဒု။

ဥဒ္ဓံ မုခံ ဆိန္ဒု ဥဒ္ဓံမုခေဇိန္ဒု။ * ဥရ ကတံ ဥရကတံ။ ဥရကတဉ္စ တံ ဆိန္ဒုဉ္စာတိ ဥရ ကတေဇိန္ဒု။ * အဗ္ဗန္တရေ ဇာတော အဗ္ဗန္တရော။ အဗ္ဗန္တရောစ သော အန္တောစာတိ အဗ္ဗန္တရော။ * ဗဟိ ဇာတော ဗာဟိရော။ ဗာဟိရောစ သော အန္တောစာတိ ဗာဟိရန္တော။

> ၆။ (ဇ) ၌ ဘဏ္ဍာ ဝါတဉ္စ-ဖြင့် ဒေယျပုဂံကို ဝါတဗ္ဗန္တိ ဒေယျ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္တပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) အပ္ပပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓန၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဘဏ္ဍာနှင့်ဒေယျကို ဘဏ္ဍာဉ္စ တံ ဒေယျဉ္စာတိ ဘဏ္ဍာဒေယျ-ဟု ဝိသေသန ပရနိပါတ ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္တပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

တဒေဝ-ဖြင့် ဘဏ္ဍာ-အရ ဖျောက်ပျက်သွားသော ဘဏ္ဍာနှင့် အလားတူ ဘဏ္ဍာကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ဘဏ္ဍာ ဝိယာတိ ဘဏ္ဍာ-ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္တပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) က-ပစ္စည်း၏ ဥပမာတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေသည်

ယံ ပရဿ နဋ္ဌံ၊ တဿ မူလံ-ဖြင့် ဘဏ္ဍာ-အရ ဖျောက်ပျက်သွားသော ဘဏ္ဍာကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ဒေယျ-အရ ဖျောက်ပျက်သွားသော ဘဏ္ဍာ၏ ပေးသင့်သော တန်ဖိုးကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ဘဏ္ဍာနှင့် ဒေယျကို ဘဏ္ဍာဿ ဒေယျံ ဘဏ္ဍာဒေယျ-ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္တပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဝါ တဒေဝ ဝါ-၌ ဝါ-သဒ္ဓါနစ်ခုဖြင့် ဘဏ္ဍာဒေယျဉ္စ ဘဏ္ဍာဒေယျဉ္စ ဘဏ္ဍာဒေယျ-ဟု သဒ္ဓသန္ဓပေကသေသတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္တပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓာနတ္ထ/တဒ္ဓိတ လိင်္ဂပဒ)

(ဇ) ၌ အစောမုခေဆိန္ဒု-ဖြင့် ဩမဋ္ဌပုဂံကို အဝမသီယတေတိ ဩမဋ္ဌ-ဟု ဝစနတ္တပြု၍ ဩမဋ္ဌ-အရ အောက်သို့ ရှေးရှုသော အပေါက်ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ဩ-သဒ္ဓါ ၏ အဝ-သဒ္ဓါ၏ ကာရိယ၏--၎င်း (သဒ္ဓိလိင်္ဂပဒ) အဝ-ဥပသာရ၏ အစောမုခေအနက် ဟော--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဥဒ္ဓံ မုခေဆိန္ဒု-ဖြင့် ဥမ္မဋ္ဌပုဂံကို ဥဒ္ဓံ မသီယတေတိ ဥမ္မဋ္ဌ-ဟု ဝစနတ္တပြု၍ ဥမ္မဋ္ဌ-အရ

အထက်သို့ရှေးရှုသော အပေါက်ကိုယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) ဥ-ဥပသာရ၏ ဥဒ္ဒံမုခ အနက်ကို ဟော--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) မ-ဒွေဘော်လာသည်၏--၎င်း (သန္တိလိင်္ဂပဒ)

ဥဇုကတဆိခုံ-ဖြင့် ဝေမဋ္ဌပုန်ကို ဝိမသီယတေတိ ဝိမဋ္ဌံ၊ ဝိမဋ္ဌယေဝ ဝေမဋ္ဌံ-ဟု ငစနတ္ထ ပြု၍ ဝေမဋ္ဌ-အရ ဩမဋ္ဌ ဥမဋ္ဌ အပေါက်တို့နှင့် မတူ၊ တမူထူးခြားသော မြောင့်မြောင့် သွားသော အပေါက်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

➤ ၃၂။ ဥဇ္ဈုတိဓဿဝ/ဥဇုတိဓဿဝ ။ ။ ဥလ-ဓာတ်+ဥက-ပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတ် လာ၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ဥ-ကြီး လ-ငယ် အထူးမရှိသောကြောင့်၎င်း၊ နှစ်ပါဌ်သင့်။

ဥဇုကတဆိခုံ/ဥဇုကတဆိခုံ ။ ။ ဥဇုကတဆိခုံ-မြောင့်မြောင့်ပြုအပ်သော အပေါက် သည်။ ဥဇုကတဆိခုံ-မြောင့်စွာသွားသော အပေါက်သည်။ ဤသို့ နှစ်ပုန်လုံး အတ္ထယုတ္တိ ရှိသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဝလိဓာ/ဝဠိဓာ ။ ။ ဂလော ဘု-သေ့ စုဘူ သဝေ။ ဂဠော-ပဏ္ဍရေ။ (ဓာတုတ္ထ) ကို ထောက်၍ ဂလ၊ ဂဠ-ဓာတ်တို့သည် ယိုစီးခြင်း အနက်ဟောခြင်းတူသောကြောင့် နှစ် ပါဌ်လုံး သင့်ပါသည်။

ဓာဠေ/ဓာတ္ထ ။ ။ တတ္ထာတိ ဩမဋ္ဌာဒိသု-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့် ထိုအလို တတ္ထ-ပါဌ်သင့်။ တ္ထ၊ တြပစ္စည်းမျှသာထူး၍ အနက်မထူးသောကြောင့် တတြ-သင့်။

➤ ၈။ ဓာဠာဒေသေ- ကား အတူဖြစ်သော ပျောက်ပျက်သွားသော ဘဏ္ဍာ၏ “ဘဏ္ဍ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော အလားတူဘဏ္ဍာ၌တင်-- သဒိသုပစာ။

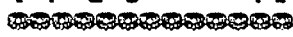
ဗဟိဂတံ နာမ-ကား အကျိုးဖြစ်သော အပသို့ ရောက်ပြီးသော ဆီ၏ “ဗဟိဂတံ နာမ”ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ရွှေလျှောက်မှု ဆီ၌တင်-- ဗလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဗျူရုဒေသေ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဆောက်ပုတ်၏ “မုဂ္ဂရေန”ဟူသောအမည် ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရိုက်ခွဲစရာ အရာဝတ္ထုမှန်သမျှ၌တင်-- ဧကဒေသု၊ ဥပလက္ခဏ။

ကုန္တိဇ္ဇရကရဇဏန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဆီဖြင့်ပြည့်သော အိုး၊ မပြည့်သော အိုးတို့၏ “ကုန္တိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဆီဖြင့်ပြည့်သော အိုး၌တင်-- ဧက ဒေသုပစာ။

မာတိကာ ဥဇုကရဇဏန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ရေဖြင့်ပြည့်သော မြောင်းရေဖြင့် မပြည့်သော မြောင်းတို့၏ “မာတိကာ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ရေဖြင့် ပြည့် သော မြောင်း၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဂဠိတမတ္တ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော စီးဆင်းခြင်းမျှ၏ “ဂဠိတမတ္တ”ဟူသော အမည် ကို အကျိုးဖြစ်သော ပြင်ပသို့ရောက်ခြင်း၌တင်-- ကာရဏူပစာ။

ဝါကျ [၁၉]

(က) ဥမ္မဋ္ဌဿ ယထာ တထာ ဝါ ကတဿ ဗဟိရန္တတော ပါဠန္တနကေ ဂဠိတေ ပါရာဇိကံ၊

(ခ) တပ္ပိယာဝဗဟိရန္တတော န ဂဠတိ၊ တာဝ ကုန္တိကတမေဝ ဟောတိ၊

(ဂ) ဝေမဋ္ဌဿ စ ကပါလမဗ္ဗတော ဂဠိတဝံသေန ကာရေတဗ္ဗေတံ အဋ္ဌကထာသု ဝတ္တံ၊

(ဃ) တံ ပန အဓန္တော စ ဗဟိ စ ပဋ္ဌာယ မဇ္ဈေဋ္ဌပေတွာ ကတဆိဒ္ဓေ တဠာကဿ စ မရိယာဒ

ဘေဒေန သမေတိ၊ (င) အဓန္တော ပဋ္ဌာယ ကတေ ပန ဗဟိရန္တန ဗဟိပဋ္ဌာယ ကတေ အဋ္ဌရန္တန ကာရေတဗ္ဗေတံ ကုဒမေတ္တ ယုတ္တံ။ (၄။ ၂၇၈။ မအူ၊ တ၊ ၃၈၇။ ဘာသာဋီ၊ ၅၅၅။)

> ၂။ (ခ) ခဏ္ဍိ/ အနုဿန္တု။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်း အရာအားဖြင့် ပြုအပ်သော ဥမ္မဋ္ဌအပေါက် အပြင်အစွန်းမှ တမတ်ထိုက်သော ဆီလျော့ ကျသည်ရှိသော် ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပါရာဇိက အာပတ်သို့ ရောက်ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီး သော အနက်ကိုပင် ယုတ္တိအားဖြင့် ပြီးစေလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ခ) ခဏ္ဍိ/ အာဆာဏ်ယုတ္တစောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ရောက်၏ဟု ဖွင့်ပြ တော်မူ၏။ အတွင်းမှစ၍ ပြုအပ်သော ဥမ္မဋ္ဌအပေါက်၏သာ အပစွန်းမှ တမတ်ထိုက် သော ဆီလျော့ကျသည်ရှိသော် ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း ပြုအပ်သော ဥမ္မဋ္ဌပေါက်၏ အပစွန်းမှ တမတ်ထိုက်သော ဆီလျော့ကျသည်ရှိသော် ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်ပါသနည်း။/ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ယထာ တထာဝါ ကတဿ -ဟု ဆိုအပ်သော ဆရာစကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုစီကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခဏ္ဍိ/ အနုဿန္တု။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် ဥမ္မဋ္ဌ အပေါက်၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြ ပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဝေမဋ္ဌ အပေါက်၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် ရှေးဦးစွာ အဋ္ဌကထာစကားကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) ခဏ္ဍိ/ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် ဥမ္မဋ္ဌ အပေါက်၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြတော် မူ၏။ ဝေမဋ္ဌ အပေါက်၏အရာ၌ အသို့ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ ဝေမဋ္ဌ အပေါက်၌ အဆုံးအဖြတ်ကို အဋ္ဌကထာတို့အလိုအားဖြင့် မပြဆိုပြီးလော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခဏ္ဍိ/ အနုဿန္တု။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဝေမဋ္ဌ အပေါက်၏အရာ၌ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုစကား၏ အတွင်းမှ၎င်း အပမှ၎င်း စ၍ အလယ်၌ပါးပါးထား၍ ဖောက်အပ်သောအပေါက်၌သာ တဘက်ဆည်ကန်၏ ကန်ဘောင် ခိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့်ညီညွတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ခဏ္ဍိ/ စောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ထိုစကားသည် အဘယ်သို့ သဘောရှိသော အပေါက်၌ တဘက်ဆည်ကန်၏ ကန်ဘောင်ခိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့် ညီ

ညွတ်ပါသနည်း။ အတွင်းမှစ၍ ပြုအပ်သော ဝေမဋ္ဌပေါက်၌ တဘက်ဆည်ကန်၏ ကန်
ဘောင်နိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ပါသလော။ ထိုသို့မဟုတ် အပမှစ၍ ပြုအပ်သော
ဝေမဋ္ဌ အပေါက်၌ တဘက်ဆည်ကန်၏ ကန်ဘောင်နိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်ပါ
သလော။ စုစီကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၉) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားသည် အတွင်း
မှ၎င်း အပမှ၎င်း စ၍ အလယ်၌ ပါးပါးချွန်ထား၍ ပြုအပ်သောအပေါက်၌ တဘက်
ဆည်ကန်၏ ကန်ဘောင်နိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ဤ ဝေမဋ္ဌ
အပေါက်၌ အဘယ်စကားသည် သင့်ပါသနည်း။ စုစီကြောင့် (၉) မိန့်။

➤ ၃။ (က-၁) ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် (၁) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ကာရဏ။ (ဂ-ဃ-၀)
ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် (ဃ) ဝါကျာရမ္မ။ (၀) ဝါကျာရမ္မ။

➤ ၄။ ဝါတေ အာဂတေ မသတိ သဒ္ဓံ ကရောတီတိ မဋ္ဌ။ မသိယတေတိ ဝါ
မဋ္ဌ။ ဥဒ္ဓံ ကတံ မဋ္ဌ ဥဗ္ဗန္တံ။ ဥ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရကား အထက်အရပ်သည် မုချ
ထိုအထက်အရပ်၏ ၎င်း၌ပြုအပ်သော အပေါက်နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ
ထို--သော အထက်၌ပြုအပ်သော အပေါက်ဖြစ်ရ၏။

ဝေမဋ္ဌေ ကတံ မဋ္ဌ ဇေမန္တံ။ ဝိ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရကား အလယ်အရပ်သည်
မုချ။ ထိုအလယ်အရပ်၏ ၎င်း၌ပြုအပ်သော အပေါက်နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံး
အရ ထို--သော မူတိ၏အပေါက်ကဲ့သို့ ဖြောင့်စွာပြုအပ်သော အပေါက်ဖြစ်ရ၏။

➤ ၅။ ကပါလမဇ္ဈတော/ဗာဟိရမဇ္ဈတော ။ ။ (ဂ) ၌ ဝေမဋ္ဌအပေါက်၌ (၁)
အတွင်းစွန်း (၂) အပစွန်း (၃) အိုးအုံအလယ်အားဖြင့် အာပတ်ကိုဆိုပြတ်ရာ ဌာန ၃-
ပါး ဖြစ်သင့်ရာဝယ် ဆိုလတုံသော (ဃ) ဝါကျ စသည်ကိုထောက်၍ အိုးအုံအလယ်ဟူ
သော အနက်သာ ဖြစ်သင့်ရကား ကပါလမဇ္ဈတော-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ကတဆိဒ္ဓေ/ကတဆိဒ္ဓေန ။ ။ “မဇ္ဈေ ဌပေတွာ ကတဆိဒ္ဓေတိ မဇ္ဈေ ထောက်
ကပါလံ- ဌပေတွာ ပစ္ဆာ တံ ဆိဒ္ဓန္တေန ကတဆိဒ္ဓေ”ဟု သာရဏ္ဍ ဝိမတိဋီကာတို့၌ ဆို
သောကြောင့် ကတဆိဒ္ဓေ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

သမေတိ/န သမေတိ ။ ။ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားသည် အတွင်းမှ၎င်း
အပမှ၎င်း စ၍ အလယ်၌ ပါးပါးချွန်ထား၍ နောက်၌ ထိုအလယ်သားကို ဖောက်၍ ပြု
အပ်သော ဝေမဋ္ဌအပေါက်ကိုရည်ရွယ်၍ သာဝသေသအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားဟု
ပြုလိုသည်ဖြစ်၍ “တံ ပန”စသော စကားကို အရှင်ဗုဒ္ဓယောသဆရာ ဆိုသတည်း။ ကန်
ဘောင်နိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့် မညီဟုပြုလိုသဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားမဟုတ်ချေ။ ထိုကို
ပြုလိုသည်ဖြစ်၍ ဆိုသော စကားဖြစ်လျှင် “တံ ပန တဠာကဿ”စသည်ဖြင့်သာ ဆိုရာ
၏။ “အန္တောစ ဗဟိစ”စသည်ကို ထည့်၍ မဆိုရာ၊ ဆိုလည်းဆိုခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် သမေတိ-

ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ (ဃ) ဝါကျနည်း ။ ။ အတွင်းမှိုင်း အပမှိုင်း စ၍ အလယ်၌ ပါးပါးချွန်ထား၍ ပြုအပ်သော ဝေမဋ္ဌအပေါက်၌ တဘက်ဆည်ကန်၏ ကန်ဘောင်ရိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့် ညီညွတ်၏ဟု ဆိုသဖြင့် အတွင်းမှစ၍ ဖောက်အပ်သော အပေါက်၌၎င်း အပမှစ၍ ဖောက်အပ်သော ဝေမဋ္ဌပေါက်၌၎င်း တဘက်ဆည်ကန်၏ ကန်ဘောင်ရိုးကို ဖောက်ခြင်းနှင့် မညီညွတ်ပါဟု ပြန်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် ဗျုတ်ရေကနည်း။

မရိယာဒေဝေဒေဝန-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အတွင်းမှစ၍ ဖောက်ခြင်း၊ အပမှစ၍ ဖောက်ခြင်း၊ အတွင်းမှိုင်း အပမှိုင်း စ၍ အလယ်၌ ပါးပါးချွန်ထား၍ နောက်မှ အလယ်သားကို ဖောက်ခြင်း၏ "မရိယာဒေဝေ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အတွင်းမှိုင်း အပမှိုင်း စ၍ အလယ်၌ ပါးပါးချွန်ထား၍ နောက်မှ ၎င်းအလယ်သားကို ဖောက်ခြင်း၌တင်-- ဧကဒေသပစာ။

➤ ၉။ ကဓာဿ-၌ ဓာတ်အရ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၆၀]

(က) ရိက္ခကန္တိယာ ဥပရိ ကရောတိ၊ တံ ပစ္စာ ပုဏ္ဏကာလေ ပတိတွာ ဘိန္နတိ၊ ဘက္ကဒေယံ။

(ခ) ဤဒီသေသု ဟိ ဌာနေသု ဘက္ကဿ နတ္ထိကာလေ ကတပယောဂတ္တာ အာဒိတောဝပါရာဇိကံ န ဟောတိ၊ ဘက္ကဝိနာသဒ္ဓိရဿ ယန ကတတ္တာ ဘက္ကဒေယံ ဟောတိ။

(ဂ) အာဟရပေစ္ဆေသု အဒေတော သာပိကာနိဝရနိက္ခေပန ပါရာဇိကံ။

(ဃ) ထေယျစိတ္တေန ဓာတ်ကံ ဥဇကံ ကရောတိ ဝဋ်တွာ ဝါ ဂမိဿတိ၊ ဝေလံ ဝါ ဥတ္တရာပေဿတိ တိ၊ ဝဋ်တွာ ဝါ ဂစ္ဆတု၊ ဝေလံ ဝါ ဥတ္တရာတု၊ ဥဇကရုကာကာလေ ပါရာဇိကံ။

(င) ဤဒီသာ ဟိ ပယောဂေါ ပုပ္ဖပယောဂါဝဟာရေ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။

(၄။ ၂၇၉။ မအူ၊ တ၊ ၃၈၉။ ဘာသာဋီ၊ ၅၈၉။)

➤ ၂။ (၁) သို့/ အယုတ္တနောဒရာ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် အချည်းနှီးသော အိုး၏ အထက်၌ ထိုသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုသောရဟန်းအား ထိုသစ်သားကျောက်သည် နောက်ပြည့်သောကာလ၌ ကျ၍ ကွဲသည်ရှိသော် ဘက္ကဒေယုဖြစ်၏ဟု ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းဘက္ကဒေယုဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြလိုသော ဆရာသည်/ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုသာ အနွယ် ဗျုတ်ရေကအားဖြင့် ချဲ့လိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(၁) သို့/ အယုတ္တနောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ဘက္ကဒေယုဖြစ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် ဘက္ကဒေယုဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(၂) သို့/ အဘောဂါယုတ္တနောဒရာ ။ ။ ဌပနာတူ။ ဤသို့သောဘောရှိသော အရာတို့၌ ဥစ္စာမရှိသော အခါ ပြုအပ်သော လုံလပ်ဖြစ်သောကြောင့် အစမှသာ ပါရာဇိက မဖြစ်

သည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဘဏ္ဍာဒေယျ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုခံကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဇာနည်အာရာ။ ။ ဆရာသည် (က-ခ) တို့ဖြင့် အချင်းနီးသော အဖိုး၏ အထက်၌ နောက် ဆီ ထောပတ်ပြည့်သောအခါ ကျ၍ ကွဲလွဲတုံဟု သစ်သား ကျောက် စသည်တို့ကို မကောင်းသဖြင့် ဖွဲ့ချည်ရာ၌ ဘဏ္ဍာဒေယျဖြစ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ဥစ္စာရှင် တို့က ဆောင်စေသည်ရှိသော် မပေးသော ရဟန်းအား အဘယ်အာပတ်သင့်ပါသနည်း အချင်းခပ်သိမ်း အာပတ်မှ လွတ်လေသလော။/ဒုက္ကဋ်-စသော အာပတ်သင့်လေသလော စုခံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အယုတ္တကမ္မာဒေယျ။ ။ ဤသို့ (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် အချင်းနီးသော အဖိုး၏ အထက်၌ နောက်ပြည့်သောကာလ၌ ကျ၍ ကွဲအောင် သစ်သား-စသည်ကို မကောင်းသဖြင့် ဖွဲ့ အပ် ထားအပ်သည်ကိုပြုရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထေယျစိတ်ဖြင့် ရေရှိသော မြောင်းကို မြှောင့်စွာပြုရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုလိုသော ဆရာသည် (ဃ)

(င) သို့/ အယုတ္တကမ္မာဒေယျ။ ။ ဆရာသည် (ဃ) ဖြင့် ရေရှိသော မြောင်းကို မြှောင့်စွာပြုသော ရဟန်းအား ရေမြောင်းကို မြှောင့်စွာပြုသော ကာလ၌ ပါရာဇိက အာပတ်သင့်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် မြောင်းကို မြှောင့်စွာပြုသော ကာလ ၌ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသနည်း။ (ဝါ) ဥဇုကရဏကာလေ ပါရာဇိက-ဟူသော ဆရာစကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ လိမ့်၍ စီးသွားသော အခါ၌သော်၎င်း၊ ကမ်း ကို လှံတက်သောအခါ၌သော်၎င်း ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုခံကြောင့် (င) မိန့်။

> ၃။ (က-ခ-ဂ) ပက္ခန္တရ၊ ထိုတွင် (ခ) ဝိတ္ထာရ၊/ဝါကျာရမ္မ၊ (ခ) တွင် ဤသို့သေ သု ဟိ(ပ) န ဟောတိ-ကား ဗျတိရေက။/သမ္ဘာဝနာ။ ဘဏ္ဍဝိနာသဒ္ဓါရဿ (ပ) ဟောတိ ကား အန္တယ။/ဂရဟာ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္မ၊ (ဃ-င) ပက္ခန္တရ၊ ထိုတွင် (င) ကာရက။/ ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရက။

> ၄။ ဘဒ္ဒိတဗုဒ္ဓိ ဘဏ္ဍံ။ ဘဏ္ဍန္တိ ပရိဘာသန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ ဘဏ္ဍံ။ ဒါတဗုဒ္ဓိ ဒေယျံ။ ဘဏ္ဍဉ္စ တံ ဒေယျဉ္စာတိ ဆဏ္ဍဓဓဗျံ။ ဒေယျ-အရ ပေးအပ်သော ဂုဏ်သည် မှုချ။ ထို-၏ ဥစ္စာခြင်၊ ဥစ္စာ၏တန်ဖိုးခြင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို- သော ပေးအပ်သော ဥစ္စာခြင်၊ ဥစ္စာ၏ တန်ဖိုးခြင်ရ၏။

* ဘဏ္ဍဉ္စ ဘဏ္ဍမုလဉ္စ ဘဏ္ဍံ။ ဘဏ္ဍဉ္စ တံ ဒေယျဉ္စာတိ ဘဏ္ဍဒေယျံ။ ဒါတဗုဒ္ဓိ ဒေယျံ။ ဘဏ္ဍဿ(ဘဏ္ဍာ၏)ဒေယျံ(အစားပေးထိုက်သော အဖိုးတည်း။) ဆဏ္ဍဓဓဗျံ။ ဒါတဗုဒ္ဓိ ဒေယျံ။ ဘဏ္ဍမေဝ ဒေယျံ ဘဏ္ဍဒေယျံ-အစားပေးထိုက်သော ဘဏ္ဍာ။ (ဝါ) ဘဏ္ဍာစား။

ဣဒံ ဌာနမိဝ ဝိဿန္တိတိ ဣဒိဿာနိ။ ဣမ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ အာသန္တ ပစ္စက္ခဘောဂုဏ်သည် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ (တစ်နည်း) ဤအရာဌာနသည် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ (တစ်နည်း) ဤအရာဌာန၏ တစ်ပါးသော အလားတူရာဌာနတို့နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော သဒိသဘောဂုဏ်သည် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ထိုအာသန္တပစ္စက္ခဘောဂုဏ်၏ ရှုခြင်းနှင့် သာဓန သာဓု/ကမ္မ ကမ္မိ စပ် ဌာန။

(တစ်နည်း) ထိုသဒိသ ဘောဂုဏ်၏ တစ်ပါးသော အလားတူ အရာဌာနတို့နှင့် နိဿိတ နိဿု/ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာနပစာအားဖြင့် ရ၏။

ဒုသဓာတ်/ဒိသဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရှုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား တစ်ပါးသော အလားတူ အရာဌာနတို့၏ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ ကိ-ပစ္စည်း၏အရနှင့် သမာသ်ပုဒ်လုံးအရကား တစ်ပါးသော အလားတူ ဌာန တို့ရ၏။ (ဝါ) တစ်ပါးသော အလားတူ အရာဌာနတို့သည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသနပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဤအရာဌာနသည်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

* စေသည ဣဒိဿေသု-ဟု ဝိဇာတိန္ဒြေ။ သု-ဝိဘတ်အရကား ရှုခြင်းကြိယာ၏ တည်ရာဖြစ်သော ကြိယာပတိဌာနသတ္တိတည်းဟူသော ဩကာသကာရက၊ များသည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဗဟုဂုဏ်သင်္ချာရ၏။

➤ ဝု။ ဘိန္ဒုတိ/ဘိန္ဒုတိ ။ နာဂေါ ပါကာရံ ဘိန္ဒုတိ-စသော ပါဠိတို့၌ကဲ့သို့ သကမ္မကဓာတ်အရာ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဘိန္ဒုတိ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဓုရနိဇက္ခပေန/ဓုရနိဇက္ခပေန ။ ။ ဓရ ဓာရဏေ အသု-ဟူသော အဘိဓာန်ဋီကာကို ထောက်၍ ဓုရနိဇက္ခပေန-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဣဒိဿာ/ဣဒိဿာ ။ ။ ဣယတမကိမေသာန မန္တဿရော ဒိယံ ကွစိ၊ ဒုဿသ ဂုဏ် ဒေါရံ သက္ခိစ-ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

➤ ဝ။ ရိတ္တက္ခမ္ဘိယာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော အချည်းနှီးသော အိုးကိုမှတ်၍ ဆိုသဖြင့် ရိတ္တဘာဇန-စသော အလုံးစုံကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ၊ နိဒဿန။ အစိတ်ဖြစ်သော အိုး၏ "ကမ္ဘိ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော အိုး၊ ဒွဂ်-စသည်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

မာဇိကာ-ကား သုက္ခမာတိကာယ-ဟု အထက်၌ဆိုလတုံဖြစ်၍ ဆိုလတုံသော ခြောက်သော မြောင်းမှ အကြွင်းဖြစ်သော ရေပြည့်သောမြောင်းကို ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။/ မကင်းရာဖြစ်သော မြောင်းကိုယူသဖြင့် မကင်းတတ်သော ထိုမြောင်း၌ရှိသော ရေကိုလည်းရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

အပေါင်းဖြစ်သော ရေ ရှိ-မရှိသော မြောင်းတို့၏ "မာတိကာ" ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ရေရှိသော မြောင်း၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

➤ ၁၀။ ရိက္ခကုဋ္ဌိ-အရ သုဒ္ဓဋ္ဌကကလာပ်ရုပ်ကိုယူ။

ပါကျ [၆၁]

(က) တစ္ဆေဝ ခိန္နဇိ ဝါတိအာဒိသု အဋ္ဌကထာယံ တာဝဂုတ္တံ။

(ခ) ခိန္နဇိ ဝါတိ မုဂ္ဂရေန ပေါထေတွာ ဘိန္နတိ။ ဆစ္ဆဇိ ဝါတိ ဥဒကံ ဝါ ဝါလိကံ ဝါ အာကိရိတွာ ဥတ္တရာပေတိ။ ဓာပေဇိ ဝါတိ ဒါရုနိ အာဟရိတွာ ဖျာပေတိ။

(ဂ) အပရိစဘာဂံ ဝါ ကစရာဇိတိ အခါဒိတဝံ ဝါ အပါတဝံ ဝါ ကရေတိ။

(ဃ) ဥစ္စာရံ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ ဝိသံ ဝါ ဥဋ္ဌိန္ဒံ ဝါ ကုကပံ ဝါ ပါတေတိ။

(င) အာပတ္တိဉ္စုတ္တဋ္ဌဿာတိ ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋ်။

(စ) ဗုဒ္ဓဝိသယောနာမေဝော။ (ဆ) ကိစ္ဆာပိ ဒုက္ကဋ်၊ အာဟရပေဇန္တပန ဘက္ကဒေယျန္တိ။

(ဌ။ ၂၇၉။ မအူ၊ တ၊ ၃၉၀။ ဘာသာဋီ၊ ၅၇၉၀။)

➤ ၂။ (ဂ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ ဖျာပေတိ-စသော ဝါကျဖြင့် သက်သက် သော ထောပတ်အိုးစသည်ကို မီးတိုက်သည်မဟုတ်၊ ထင်းတို့ကိုဆောင်၍ မီးတိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဖြစ်ခဲ့သော (သို့မဟုတ်) ခက်မာသော ထောပတ် စသည် ကို ခဲစားခြင်းသည်၎င်း၊ ကြည်သော ထောပတ်စသည်ကို သောက်ခြင်းသည်၎င်း၊ ယင်း ထောပတ် စသည်ကို သုံးဆောင်ခြင်းမည်၏-ဟု ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဖြစ်ခဲ့သော (သို့မဟုတ်) ခက်မာသော ထောပတ် စသည်ကို ခဲစားခြင်းသည်၎င်း၊ ကြည်သော ထောပတ်စသည်ကို သောက်ခြင်း သည်၎င်း၊ ယင်း ထောပတ် စသည်ကို သုံးဆောင်ခြင်းမည်၏-ဟု ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ မခဲစားသင့် မသောက်သင့်သည်ကို (ဝါ) မခဲစားသင့်အောင် မသောက်သင့်အောင် ပြု ခြင်းဟူသည် ကျင်ကြီးစသည်ကို စွန့်ချခြင်းပင်ဟု ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အပုပ္ဖာစာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် အပရိဘောဂံ ဝါ ကရေတိ- ဟူသည် မခဲစားအပ် မသောက်အပ်သည်ကို ပြခြင်း (ဝါ) စား၍ သောက်၍ မဖြစ်အောင် ပြခြင်းပင်တည်းဟု ဆို၏။ ထိုသို့ စား၍ သောက်၍ မဖြစ်အောင် ဘယ်ပုံ ဘယ်နည်း ပြပါသနည်း။ စားသောက်၍ မဖြစ်အောင်ပြပုံ အခြင်းအရာကို ဆရာ မပြဆိုပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) စသည်ဖြင့် ဘိန္နတိ ဝါ-စသော ပုဒ်တို့၌ အဓိပ္ပါ ယတ္တကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဝိနိစ္ဆယတ္တကို (ဝါ) ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို ဘုရားဟောတော်မူခြင်း ၏ အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

P-I-C-T-I

(၁) ခန့်/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် တစ္ဆေဝ ဘိန္နုတိ ဝါ ဆဋ္ဌေတိ ဝါ ဈာပေတိ ဝါ အပရိဘောဂံ ဝါ ကရောတိ၊ အာပတ္တိဒုက္ခဋ္ဌဿ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ သူတစ်ပါး ပစ္စည်းကို ထိုမျှလောက်ဖျက်ဆီးပါလျက် ပါဠိတော်၌ (ပါရာဇိက-ဟု မဟောဘဲ) အဘယ်ကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌဟုသာ ဟောတော်မူပါသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (၁) မိန့်။

ကား-- ဌာနာစာဝန မရှိသောကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌသာဖြစ်ရကား ယင်းသို့ ဟောတော်မူပါ၏ဟူလို။ | အဘယ်ကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်ကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပါသနည်း။ သူတစ်ပါးဥစ္စာ ပျက်စီးခြင်းကို ပြုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (၁) မိန့်။

(၂) ခန့်/ အပ္ပတ္တာဘောဂဓာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်ကို ဟောခြင်း၏အကြောင်းကို ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုစကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ ထားရာအရပ်၌ ခွဲခြင်းစသည်ကို ပြုသောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (၂) မိန့်။

(၃) ခန့်/ ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် ဌာနာစာဝန မရှိသောကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ ထိုစကား အသို့လျှင် သင်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ထုရိုက်ခြင်း၊ လောင်းထည့်၍ လျှံတက်အောင်ပြုခြင်း နှစ်မျိုးတို့သည် ဌာနာစာဝနကို ရနိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (၃) မိန့်။ ကား-- ဘိန္နုန၊ ဆိဒ္ဓန နှစ်မျိုးသည် ဌာနာစာဝနကို ရကောင်းသော်လည်း အာပတ်ကိုပညတ်ခြင်း အာဏာဒေသနာတော်သည် ဘုရားရှင်တို့၏ အရာမျှဖြစ်၍ ဒုက္ခဋ္ဌ-ဟုဆိုသောစကား သင့်၏ဟူလို။

(၄) ခန့်/ အနုဿန္တေ ။ ။ ဤသို့ (၁) ဖြင့် ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်ကို ဟောခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြဆိုပြီး၍ / (၂) ဖြင့် ဤအရာ၏ ဗုဒ္ဓဝိသယမည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဘဏ္ဍာဒေယျဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဆ) မိန့်။

(၅) ခန့်/ အဘောဏိယတ္ထဓာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (၁) ဖြင့် ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်ကို ဟောခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြဆိုတော်မူ၏။ / (၂) ဖြင့် ဤအရာ၏ ဗုဒ္ဓဝိသယမည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဌာနာစာဝန မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်ကို ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ဖြစ်သည်ရှိသော် (ဝါ) အဘယ်ကြောင့် ဘဏ္ဍာဒေယျ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဆ) မိန့်။

➤ ၃။ (ဃ) သည် စားသောက်၍ မဖြစ်အောင် ပြုပုံ အခြင်းအရာကို အကျယ်ပြုသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ / စားသောက်၍ မဖြစ်အောင်ပြုလုပ်ပုံကို ဆက်၍ ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (၅) သည် ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေသောကြောင့် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။

➤ ၄။ ပရိဘုဒ္ဓိယတေတိ မရိဇအာဂံ။ ပရိ+ဘုဇေတိအရ ကတ္တုဋ္ဌကား သုံးဆောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ရသတဏှာ ပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုခု။ ကမ္မဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော စားဖွယ် သောက်ဖွယ်၏ အာရမ္မဏာပစ္စယသတ္တိသည်

ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ရ၏။

ဥစ္စတိ ခြံ ဝံ ကရောတိတိ ဥဓကံ။ (ဥဒိ+ဣ) ဥဒိ-ဓာတ်အရ ယိုစီးခြင်းကို ပြုတတ်သော အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော အာပေါဓာတ်လွန်ကဲသော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ဟု သမုတ်အပ်သော ရေ ရ၏။

ခါဒိယတိတိ ခါဒိဓာဗ္ဗံ။ ခါဒ-ဓာတ်အရ ကတ္ထုဋ္ဌကား ခဲစားတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လောဘပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ခဲဘွယ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တဗ္ဗ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ခဲစားအပ်သော ခဲဘွယ်ရ၏။

န ခါဒိတဗ္ဗံ အခါဒိဓာဗ္ဗံ။ န-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ သဒိသဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ခဲစားထိုက်သော ပြစ်ခဲသော ထောပတ်-စသည်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ခဲစားထိုက်သော ပြစ်ခဲသော ထောပတ်-စသည်နှင့်တူသော မခဲစားထိုက်သော ပြစ်ခဲသော ထောပတ်-စသည် ရ၏။

* ဝိယတေတိ ပါတဗ္ဗံ။ န ပါတဗ္ဗံ အပါတဗ္ဗံ။ * ဗုဒ္ဓါနိ ဝိသယော ဗုဒ္ဓဗိသယော။

* ဌာနတော စာဝနံ ဌာနာစာဝနံ။

ဘိက္ခုနီ ။ ။ (အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂ္ဂိုဟ် မပြုရ) ဘိဒဓာတ်/ဘိဒိ+အပစ္စည်း။ နိဂ္ဂဟိတာဂမ၊ တိဝိဘာတ်။ ဘိဒိ/ဘိဒ-ဓာတ်အရကား ခွဲသောအခြင်းအရာ အားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်ခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်း၊ စသော နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အကျိုးသည် (ဝါ) နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏ။ နိဂ္ဂဟိတာဂမ၊ အပစ္စည်းတို့၏ အရကား ရုဓာဒိဂဏဇောတက ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋ္ဌတာ-ဟု ဆိုအပ်သော ဘောဂုဏ်ရ၏။ တိ-ဝိဘာတ်၏အရကား ရဟန်းခြစ်ဟုဆိုအပ်သော ကတ္တားသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ခပ်သိမ်းသော (ပ) ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ဈာပေတီ (အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂ္ဂိုဟ် မပြုရ)

ဈေဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌ ကြိယာကား အိုး၌တည်သော တေဇောဓာတ် (ဝါ) တေဇောဓာတ် ပြဋ္ဌာန်းသော သုဒ္ဓန္တက ကလာပ်ရုပ်သည် မုချ။ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကြိယာကား ရဟန်း၏ ပကတူပနိသုသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣာပေ-ပစ္စည်းအရကား ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋ္ဌတာ ဟုဆိုအပ်သော ဘောဂုဏ်ရ၏။ တိ-ဝိဘာတ်၏အရကား ရဟန်းခြစ်တည်းဟူသော ကတ္တားသည် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ စပ်သိမ်းစသော ကြိယာတို့၏သဘောသည် ကြိယာကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတွတ္တ ကြိယာသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

၂၆။ (၁) ၌ မုဂ္ဂဇရန ပေါထေတွာ-ဖြင့် ဘိန္နုတိ-၌ ဖျက်ဆီး၏ဟူသည် ဆောက်ပုတ်ဖြင့် ထုရိုက်၍ ဖျက်ဆီးခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ဥဒကံ ဝါ ဝါလိကံ ဝါ အာကိရိတွာ ဥတ္တရာပေတိ-ဖြင့် ဆဇ္ဈေတိ-၌ စွန့်ပစ်၏ဟူသည် ရေ သံ တစ်မျိုးမျိုးကို လောင်းထည့်၍ လှုံတက်စေခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဒါဇ္ဈနိ အာဟရိတွာ ဈာပေတိ-ဖြင့် ဈာပေတိ-၌ လောင်စေ၏ဟူသည် ထင်းတို့ကို ဆောင်၍ မီးရှို့ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၁) ၌ အခါဒီတထွံ ဝါ အပါတထွံ ဝါ ကရောတိ-ဖြင့် အပရိဘောဂံ ဝါ ကရောတိ-၌ မသုံးဆောင်ထိုက်သည်ကို ပြု၏ဟူသည် စားသောက်၍ မရနိုင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) အပရိဘောဂံ-၌ ပရိဘောဂ-ဝယ် ပရိရှေဇှိသော ဘုရဇာတ်၏ စားမျိုးခြင်းအနက်ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန အနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ပရိဘူဒ္ဓိတဗ္ဗန္တိ ပရိဘောဂံ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထ ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် မခဲစားသင့်အောင် မသောက်သင့်အောင် ပြုခြင်းဟူသည် ကျင့်ကြီးစသည်ကို ပစ်ချခြင်းပင်ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

၂၇။ ဇေဇ္ဇေတိ/ဇေဇ္ဇေတိ ။ ။ ဆဇ္ဈေ ဆဋ္ဌော ဆဋ္ဌနေ စု-ဟု ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ ဆိုသောကြောင့် ဆဋ္ဌဓာတ် ဆဋ္ဌဓာတ် နှစ်မျိုးလုံးပင် စွန့်ခြင်းအနက်ကို ဟောရကား နှစ်ပါးလုံး သင့်ပါသည်။

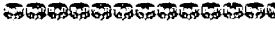
ဝါလိကံ/ဝါလိကံ ။ ။ ဝလ-သံဝရဏေ၊ ဣ၊ အဿ၊ ဝါလုကာ။ (အဘိဓာန်ဋီကာ) ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ သလကာ ဝါလိကာ သိခါ (နိရုတ္တိဒီပနီ) ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ သဒ္ဓနိတိ သုတ္တမာလာ မတ္တာဘေဒအခန်း၌ ဝါလိကာ ဝါလုကာ-ဟု ပရိယာယ်တူ ဝေဝုဓ် အဖြစ်ဖြင့် နှစ်ပုဒ်လုံး ပြဆိုထားသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါးလုံးသင့်ပါသည်။

၂၈။ မုဂ္ဂဇရန ဝေါမဇေတွာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဆောက်ပုတ်လက်ရိုက်၏ “မုဂ္ဂဇရန”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဆောက်ပုတ်လက်ရိုက်၊ တုတ်၊ တောင်ဝှေးစသော ရိုက်ခွဲစရာ အရာဝတ္ထုအားလုံး၌တင်--ဧကဒေသုပစာ။ ဥပလက္ခဏ/နိဒဿန။

ခါဇ္ဈနိ-ကား ထင်းတည်းဟူသော အစိတ်ကိုမှတ်၍ဆိုသဖြင့် သစ်ရွက် ရေနံဆီဓာတ်ဆီ-စသော လောင်စာအပေါင်းကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ/နိဒဿန။

ဗုဒ္ဓဝိသယ-ကား ဌာနဖြစ်သော ဗုဒ္ဓအရာ၏ “ဗုဒ္ဓဝိသယ”ဟူသော အမည်ကို ဌာနိဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်အရာ၌တင်-- ဌာနူပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

၂၉။ (၁) ဝါကျ-အရ ဖျက်စီးစေလိုသော စေတနာပြုဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပြုဒါကိုယူ။ ကျဏဝံ-အရ ဥတုဇအာဌကလာပံရုပ်ကိုယူ။

ပါကျ [၆၂]

(က) တက္ကပုရိမဒွယ်နသမေတိ၊ (ခ) တဉ်ကန္တိဇ္ဇေရကရဏေန ဓမာတိကာဥဇကရဏေန ဓသန္တိ ကေလကွဏ်၊ (ဂ) ပစ္ဆိမပနဒွယ်ဌာနာအစာဝေဇ္ဇနာပိသက္ကာကာတုံ၊

(ဃ) တသ္မာတ္ထေ ဧဝံ ဝိနိဇ္ဈယံ ဝေဇ္ဇိ - - အဋ္ဌကထာယံ ကိရိ ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋ်န္တိ ကုဒ် ပစ္ဆိမဒွယ် သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊

(င) ဌာနာစာဝနံ အကရောဇ္ဈာယေဝ ဟိ ထေယျစိတ္တေန ဝါ ဝိနာသေတုကာမတာယ ဝါ ဈာပေယျပိ၊ အပရိဘောဂိဒ္ဓိကရေယျ၊ (စ) ပုရိမဒွယေပန ဝုတ္တနယေန ဘိန္နန္တဿ ဝါ ဆဉ္စန္တဿ ဝါ ဌာနာစာဝနံ အတ္ထိ၊ တသ္မာ တထာ ကရေန္တဿ ဝိနာသေတုကာမတာယ ဘက္ကဒေယျ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကန္တိ၊ (ဋ) ၂၇၉။ မအူ၊ တ၊ ၃၉၀။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၉၁။

➤ ၂။ (ခ) ခန့်/ အနုဿနု။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ရှေး၌ဖြစ်သော ဘောဓန ဆဉ္စန နှစ်ပါးအပေါင်း၏ မညီညွတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းသို့ မညီညွတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြခြင်းငှာ (ဝါ) ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် (ဝါ) အောက်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာစကားဖြင့် မြဲမြံစွာပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(စ) ခန့်/ အပ္ပတ္တာဘောဇနာဒါ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် ရှေ့နှစ်ပါးအပေါင်းသည် မညီညွတ်ပါသနည်း။ တတ္ထေ ဘိန္နတိ ဝါ ဆဉ္စတိ ဝါ ဈာပေတိ ဝါ အပရိဘောဂံ ဝါ ကရေတိ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ"ဟု ပြက်ဉာဏုပဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။/မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋ်"ဟု သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုစင်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဇာဒါ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းဖြင့် ရှေ့နှစ်ပါးအပေါင်း၏ မညီညွတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြတော်မူ၏။ နောက်နှစ်ပါးအပေါင်းသည် အဘယ်သို့ဖြစ်ပါသနည်း။ ရှေ့နှစ်ပါးအပေါင်းကဲ့သို့ မညီညွတ်လေသလော။ (ဂ)

(င) ခန့်/ အရှင်ဧကေဆရာ-သည် မဟာအဋ္ဌကထာ၌ "ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋ်"ဟူသော စကားကို နောက်နှစ်ပါးကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ "ဌာနာစာဝနဿ နတ္ထိတာယ ဒုက္ကဋ်"ဟူသော သာမညအားဖြင့် ဆိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အထူးပြု၍ ပြုအပ်သော "ပစ္ဆိမဒွယ် သန္ဓာယ ဝုတ္တံ"ဟူသော ဆရာစကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုစင်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် တည်ရာအရပ်မှ ရွှေစေခြင်းကို မပြုဘဲသာလျှင် ခိုးသော စိတ်ဖြင့်၎င်း၊ ပျက်စီးစေလိုသောကြောင့်၎င်း မီးတိုက်မူလည်း မီးတိုက်ငြားအံ့၊ မသုံးခင်သင့်သည်ကိုလည်း ပြုငြားအံ့ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ရှေ့နှစ်ပါးအပေါင်း၌ အဘယ်သို့ ဖြစ်ပါသနည်း။ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် (ဝါ) အလိုဆန္ဒ ပြဌာန်းသော စိတ်ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုကို မဆိုအပ်လေသလော။ စုစင်ကြောင့် (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (က-ခ-ဂ) ဝိတ္ထာရ။ ထိုတွင် (ခ) ကာရဏ။/ယုတ္တိဒဠိကရဏ။ (ဂ) ပက္ခန္ဓာရ။ (ဃ) လဒ္ဓဂုဏ။ (င) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ကာရဏ။ (စ) ကာရဏ။

စာစစ် ။ ။ ဣဒံ-ကား ကို--ကြောင့် ဝုတ္တံ-၌ ဝစဓာတ်+တ-ပစ္စည်းဟုဆိုအပ်သော ကိတ်ကြိယာဝါစကသည် ဟောအပ်သော ဝုတ္တကံ၊ ဝုတ္တံ-ကား ထိုကံကိုဟောသော ကိတ်ကြိယာဝါစက။/ ဣဒံ-ကား ဝုတ္တံ-၌ ဝစဓာတ် တ-ပစ္စည်းဟုဆိုအပ်သော ကိတ်ကြိယာဝါစကသည် ဟောအပ်သော အကျိုး နိပ္ပတ္တနိယဖြစ်သော ကံ။ ဝုတ္တံ-ကား ထိုကံကိုဟောသော အကြောင်း နိပ္ပာဒကဖြစ်သော ကံ၏ကြိယာ။

ဖန္ဒိဗ္ဗနွယ်-ကား ကို--ကြောင့် သန္ဓာယ-၌ သံပုဗ္ဗ ဇာ-ဓာတ်+တွာပစ္စည်းဟု ဆိုအပ်သော ကိတ်ကြိယာဝါစကသည် မဟောအပ်သော အဝုတ္တကံ၊ သန္ဓာယ-ကား ထိုကံကို မဟောသော ကိတ်ကြိယာဝါစက။

➤ ၄။ တထေဝ လက္ခိတဗ္ဗန္တိ ဓေတုဏ်း။ လက္ခဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပြုဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သဘော၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ယု-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော သဘောရ၏။

ဧကံ လက္ခဏံ ယဿာတိ ဧကဓေတုဏ်း။ ပုဂံလုံးအရ တူသောသဘာသည် မုချ။ ထိုသဘော၏ ရှေ့၌ဖြစ်သော ဘေဒန ဆဉ္စန နှစ်ပါးနှင့် သဘာဝ သဘာဝဝန္တံ စပ် ဌာနုယ-အညပုဂံအရ ထို--သော တူသောသဘောရှိသော ရှေ့၌ဖြစ်သော ဘေဒန၊ ဆဉ္စန နှစ်ပါးရ၏။ (ဝါ) ၎င်းနှစ်ပါးသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဝိကတိကတ္တားပုဂံ (ဝါ) လိဂံတပုဂံဖြစ်သောကြောင့် ဝိကတိကတ္တားပုဂံ (ဝါ) လိဂံတပုဂံတို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် တူသောသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သာသာလျှင် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ဝိနာသာပေတုံ ဝိနာဓေတု။ ဝိနာသေတုံ-ကား ဘာဝသာဓနကိတ်ပုဂံဖြစ်၍ ဘာဝါစကပုဂံတို့၏ သဘောသည် ဓာတ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် ပျက်စီးစေခြင်း ကြိယာရ၏။ (တစ်နည်း) ဝိနာသာပေတုံ-ကား ဟေတုဘာဝသာဓန ကိတ်ဝိဂ္ဂိုဟ်၊ ဝိနာသေတုံ-ကား ဟေတုဘာဝသာဓန ကိတ်ပုဂံ။ ဝိပုဗ္ဗ နသဓာတ်+ဏေ+တုံ ပစ္စည်း။

နသဓာတ်အရ သုဒ္ဓဘာဝဋ္ဌကြိယာကား ပျက်စီးခြင်း အညထာဘာဝသည် မုချ။ ဟေတုဘာဝဋ္ဌကြိယာကား ရဟန်း၏ ပကတုပနိသျှသတ္တိသည် ဖလူ။ (ဝါ) ရဟန်း၏ သန္တာန်၌ ဆောက်ပုတ်ဖြင့် ရိုက်ခွဲသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ္တုပြုဒ်သည် ဖလူ။ တုံ-ပစ္စည်းအရကား ဘာဝသာဓန၏ သဘောသည် ဓာတ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် ပျက်စီးစေခြင်းကြိယာ ရ၏။

ဝိနာသေတုံ ကာမေတိတိ ဝိနာဓေတုကာဓေတု။ ဝိနာသေတု-အရ ပျက်ဆီးခြင်း ဟုဆိုအပ်သော အကျိုးကြိယာသည် မုချ။ ထို-၏ အလိုရှိခြင်းနှင့် အကျိုး အကြောင်း

စပ် ဌာန။ ကမုဓာတ်အရကား အကုသိုလ်ဆန္ဒ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏ။ ဧပစ္စည်းအရနှင့် သမာသ်ပုဒ်လုံး အရ ဖျက်ဆီးခြင်းငှာ အလိုရှိသော ရဟန်းဖြစ်ရ၏။

ဝိနာသေတုကာမဿ ဘာဝေါ ဝိနာသေတုကာမဿ။ ဝိနာသေတုကာမ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ ဖျက်စီးစေခြင်းငှာ အလိုရှိသော ရဟန်းဖြစ်သည် မုချ။ ထို-၏ အကုသိုလ် ဆန္ဒပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်နှင့် နိဿယ နိဿိတ/ဌာန ဌာနိ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ တာ-ပစ္စည်းအရ သဒ္ဓပဝတ္တနိမိတ်အနက်ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရ၏။

ကုမ္ဘိ ဘိန္နတိတိ ဆိန္ဒုစ္ဆန္ဒ။ ဘိဒိ-/ဘိဒိ-ဓာတ်အရ အိုးကိုဖျက်ဆီးသော အခြင်း အရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညာတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသောမနသိကာရ-စသော ရှေးရှေးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက် ၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏ။ အန္တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ရဟန်းဖြစ်ရ၏။

ဏယသိန္နဿ-ဟု ဝိဘတုန္တံ။ သ-ဝိဘတ်၏အရ- ကြိယာပဋိဂ္ဂါဟကသတ္တိ တည်း ဟူသော သမ္ပဒါနကာရက တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဧကဂုဏ်သင်္ချာရ၏။

➤ ၄။ ဆေဇူဇူဇူ/ဆေဇူဇူဇူ ။ ။ ဆဋ္ဌော ဆဋ္ဌော ဆဋ္ဌနေ-ဟု ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ ၌ စွန့်ခြင်းအနက်ကို နှစ်ဓာတ်လုံးဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဠိသင့်။

ဘဏ္ဍာဒေယျံ/ဘဏ္ဍာဒေယျံ ။ ။ ဝါတဗ္ဗန္တိ ဒေယျံ၊ ဘဏ္ဍာဝ္ဗ တံ ဒေယျဉ္စာတိ ဘဏ္ဍာ ဒေယျံ-ဟု ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့် ဘဏ္ဍာဒေယျ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ (၈) ဝါကျနည်း ။ ။ ဘေဒန-သည် အိုးကို ကွဲအက်အောင်ပြုခြင်းနှင့် တကွတူသော လက္ခဏာရှိ၏။ ဆဋ္ဌန-သည် မြောင်းကိုဖြောင့်အောင် ပြုခြင်းနှင့်တကွ တူသောလက္ခဏာရှိ၏-ဟု အရေအတွက်အားလျော်စွာ ယူရသောကြောင့် ယထာသင်္ချာ နည်း၊ ယထာက္ခမနည်း။

ဝါကျ [၆၃]

(က) ပိဋိယံ ဒုတ္တရံ နိဂုတ္တတ္တာ အယုတ္တန္တိ ဝေ၊ (ခ) န၊ (ဂ) အညထာ ဂဟေတဒ္ဓတ္တဝေတာ၊ (ဃ-၁) ပိဋိယံဟိ ထေယျစိတ္တပက္ခေ ဆိန္ဒုဇိ ဝါတိ ဥဒကေန သန္တိန္တတိ၊

(ဃ-၂) ဆေဇူဇူ ဝါတိ တက္ကဝဏဝတိ ပိပဿာပဝိဆေဇူတိ၊

(င) ကုတိဝေဝေကေဝန္တိ၊ (င) ၂၇၉/၂၈၀။ မအူ၊ တ၊ ၃၉၁။ ဘာသာဋီ၊ ၄၊ ၅၉၂။

➤ ၂။ (က) သိန္နိ/အနုဿန္တိ ။ ။ ဤသို့ ပုရိမဒ္ဓယေ ပန-စသော ပါဠိဖြင့် ရှေးနှစ်ပါး အပေါင်း၌ ဝိနာသေတုကာမဓာတ်စိတ်ဖြင့် ဘဏ္ဍာဒေယျ ထေယျစိတ်ဖြင့် ပါရာဇိကဖြစ်၏ ဟု ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပုရိမဒ္ဓယေ ပန ဂုတ္တနယေန (ပ) ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိက-ဟူ

သော စကားသည် ပါဠိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်သည်ဖြစ်၍ ၎င်းစကားကို မသင့်သည်သာဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသဖြင့် ယင်းစောဒနာကို ပြုခြင်းငှာ (က) မိန့်။

(စ) ခန့်/ အနုသဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ပုရိမဒ္ဓယေ ပန ဝုတ္တနယေန (ပ) ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ-ဟူသော စကား၏ မသင့်သည်၏အဖြစ်၌ လျှဉ်းပါးခြင်းကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ ၌ ယင်းစကား၏ မသင့်သည်၏အဖြစ်၌ လျှဉ်းပါးခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အနုသဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ပုရိမဒ္ဓယေ ပန ဝုတ္တနယေန (ပ) ထေယျ စိတ္တေန ပါရာဇိကံ-ဟူသော စကား၏ မသင့်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်တော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းသို့ တားမြစ်တော်မူရခြင်း၌ အကြောင်းကိုပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အယုတ္တဘောဂဓာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ပုရိမဒ္ဓယေ ပန ဝုတ္တနယေန (ပ) ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ-ဟူသော စကားသည် မသင့်သည်မဟုတ်။ သင့်သည်ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုစကားသည် မသင့်သည်မဟုတ်။ သင့်သည်သာ ဖြစ် ပါသနည်း။ ပါဠိတော်၌ ရှေးနှစ်ပါးအပေါင်း၌ ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကိုသာ ဟောတော်မူသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ပုရိမဒ္ဓယေ ပန ဝုတ္တနယေန (ပ) ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ-ဟူ သော စကား သင့်သည်၏အဖြစ်၌ အကြောင်းကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ဘိန္နတိ ဝါ ဆဋ္ဌေတိ ဝါ-ဟူသော ပါဠိ၌ အသို့ အနက်ကိုယူအပ်ပါသနည်း။ (ဃ) မိန့်။

(ဃ-၂) ခန့်/ အနုသဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ ဥဒကေန သဒ္ဓိန္နတိ စသည်ဖြင့် ဘိန္နတိ ဝါ-ဟူ သောပုဒ်၏ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ဆဋ္ဌေတိ ဝါ-ဟူသော ပုဒ်၏ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ ကိုပြခြင်းငှာ (ဃ-၂) မိန့်။

(င) ခန့်/ အနုသဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ ဧဝံ ဝိနိစ္ဆယံ ဝဒန္တိ စသည်ဖြင့် ဧကေဝါဒကို ပြတော် မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ နိဂုံးကို ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

➢ ၃။ (က) စောဒနာဘွယ်ကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။/စောဒနာ ဝါကျ။ (ခ) ပက္ခန္တရ။/ပရိဟာရ။ (ဂ) ကာရဏ။ (ဃ) တစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအား ဖြင့် အနက်ယူပုံကို အကျယ်အားဖြင့်ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ (ဃ-၂) ဘိန္န-၏ အနက် ယူပုံမှ တစ်ပါး ဆဋ္ဌေတိ-၏ အနက်ယူပုံကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (င) နိဂုံးဝါကျ။

➢ ၄။ အညေန ပကာရေန အညဿာ။ အည-ဟူသော တဒ္ဓိတိပုဒ်အရ အညဘော ဂုဏ် ရ၏။ ထို-၏ ပကာရဘောဂုဏ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ထာ-ပစ္စည်းအရ ထို- သော တစ်ပါးသော အပြားရ၏။

ဂယုတေတိ ဂဟေတဗ္ဗော။ အရိယတေ ဉာယတေတိ အတ္ထော။ သဒ္ဓါနုရူပံ အသတိ ဘဝတိတိ ဝါ အတ္ထော။ ဂဟေတဗ္ဗောစ သော အတ္ထောစာတိ ဂမမာဓာဗ္ဗတ္ထော။

ဂဟေတဗ္ဗ-အရ ယူအပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အနက်ဖြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး

စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ယူအပ်သော အနက်ခြင်သည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဘာဝပ္ပဓာနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဘာဝပ္ပဓာနပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ယူအပ်သော အနက်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

အတ္တဿ ဂဟေတဗ္ဗော ဂဗေဗေဗ္ဗေဗ္ဗော။ အတ္တ-အရ အနက်ခြင်သည် မုချ။ ထို၏ ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်နှင့် နိဿယ နိဿိတ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ်ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အနက်ကိုယူအပ်သည်၏အ ဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်ရ၏။ * ဂဟေတဗ္ဗော အတ္တော ယဿာတိ ဂဗေဗေဗ္ဗေဗ္ဗော။ ပုဒ်လုံးအရ ယူအပ်သော အနက်သည် မုချ။ ထို--၏ ဘိန္ဒုတိ ဝါ-စသော သဒ္ဓါနှင့် ဝစ္စ ဝါစက စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ဘိန္ဒုတိ ဝါ ဆဇ္ဇေတိ ဝါ-ဟူသော သဒ္ဓါခြင်သည် အပဓာနအားဖြင့် ရ၏။ ဘာဝပ္ပဓာနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဘာဝပ္ပဓာနပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ယူအပ်သော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

➤ ၆။ (ဃ) ၌ သဒ္ဓိန္ဒုတိ-ဖြင့် ဥပသာရမဲ့သော ဘိဒဓာတ် (ဝါ) ဘိဒိဓာတ်၏ သဒ္ဓိန္ဒုနအနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဓာတုတ္ထ)

ဥဒကေန-ဖြင့် အမှတ်မရှိသော ဝတ္ထုနှင့် ရောနှောသည် မဟုတ်၊ ရေနနှင့်ရောနှောသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

တတ္ထ ဝမတိ ဝါ ပဿာဝံ ဝါ ဆဇ္ဇေတိ-ဖြင့် စွန့်ခြင်းဟူသည် မိမိလက်၌ရှိသော ဝတ္ထုကို စွန့်သကဲ့သို့ မဟုတ်၊ ဆီအိုးစသည်၌ အန်ချခြင်း ကျင်ငယ်ကိုစွန့်ချခြင်းပင်ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ဧဝမေမတ/ဧဝေဧက ။ ။ ဧဝံ ဝုတ္တနယေန ဧတေ အာစရိယာ ဝဒန္တိတိ သမ္ပန္နော။ (ယောဇနာ) ဧဝံ ဝိနိစ္ဆယံ ဝဒန္တိတိ (ဋီကာ) တို့၌ ဆိုသောကြောင့် ဧဝမေကေ ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ သာဟတ္ထိကပဉ္စက-ကား အစိတ်ဖြစ်သော မိမိလက်ဖြင့်ပြီးသော ခိုးခြင်း၏ “သာဟတ္ထိက”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ခိုးခြင်းငါးပါးအပေါင်း၌တင်-ကေဒေသုပစာ။

ပဿာဝ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ကျင်ငယ်ကိုဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော ကျင်ငယ် ကျင်ကြီးနှင့် ရွံဖွယ်အရာအားလုံးကိုလည်း ရသောကြောင့် ဧကဒေသုပစာ။

ဘိန္ဒုတိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ခွဲခြင်း-စွဲခါကရဏ၊ ရောနှောခြင်း-သဒ္ဓိန္ဒုန အနက်နှစ်မျိုးတို့၏ “ဘိန္ဒုတိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ရောနှောခြင်း-သဒ္ဓိန္ဒုနအနက်၌ တင်-- ကေဒေသုပစာ။ ရုဋ္ဌိနည်း။

ဥပသာရမဲ့သော ဘိဒိဓာတ်၏ ဟောမြဲ ဒွိဓာကရဏအနက်မှ သံဥပသာရရှိသော ဘိဒိဓာတ်၏ သဒ္ဓိန္နနဟူသော လွန်သောအနက်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့် အတ္ထာတိသယနည်း

➤ ၁၀။ **ဆဇ္ဇေတိ**-၌ ဓာတ်အရ အံ့ချခြင်း ကျင်ငယ်စွန့်ခြင်း အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဗာဟုတ္ထ-အရ စွန့်သော ရဟန်း၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

ပါကျ [၆၄]

(က)အယ်ပနေတ္ထ သာဓော၊ (စ) ဝိနိတဝတ္ထုပ္ပိတိကဇ္ဈာပကော ဝိယဌာနာ အစာဝေတု ကာမောဝကေဝလ်ဘိန္ဒုတိ၊ (ဂ) ဘိန္ဒုတ္တာပနတေလာဒိနိနိက္ခမန္တိ (ဃ) ယံဝါပနေတ္ထပတ္တိန္နံ၊ တံကောဗဒ္ဓမေဝ တိဋ္ဌတိ၊ (င) အဆဇ္ဇေတုကာမောယေဝ ဝကေဝလ်တတ္ထ ဥဒကဝါလိကာဒိနိ အာကိရတိ၊ (စ) အာကိဏ္ဍတ္တာပနတေလ်ဆဋ္ဌိယတိ၊ (ဆ) တသ္မာဝေပါဟာရဝသေန "ဘိန္ဒုတိ ဝါ ဆဇ္ဇေတိ ဝါ"တိ ဝုဗ္ဗတိတိ၊ (ဇ) ဝေမေတေသံပဒိနိ အတ္ထောဂဟေတဗ္ဗော။

(ဈ) နာသေတုကာမတာပက္ခေ ပန ဣတရတေဝိ ယုဇ္ဇတိ။

(ည) ဧဝံဂိကုထိယမာနေ ပိဋိစ အဋ္ဌကထာ စ ပုဗ္ဗာပရေန သံသန္တိတွာ ကထိတာ ဟောန္တိ။

(ဋ) ဧတ္ထာဝတာဝိ စ သန္တောသံ အကတွာ အာစရိယေ ပယိရုပါသိတွာ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗောတိ။ (၄။ ၂၈၀။ မအူ၊ တ၊ ၃၉၂။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၅၉၃။)

➤ ၂။ (က) စသည်သို့/ အနုသန္တံ ။ ။ ဤသို့ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော စကားရပ်ဖြင့် ဧကေဝါဒကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ကိုယ်တိုင် တစပါးသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်လည်း ပါဠိကို၎င်း အဋ္ဌကထာကို၎င်း နှီးနှော၍ အနက်ကိုပြခြင်းငှာ (က) မိန့်။

(က) စသည်သို့/ ဆရာ-သည် ဘိန္ဒုတိ ဝါ ဥဒကေန သဒ္ဓိန္နတိ စသည်ဖြင့် ဧကေဝါဒ ကို ပြတော်မူ၏။ ဤ ဘိန္ဒုတိ ဝါ ဆဇ္ဇေတိ ဝါ-ဟူသောပုဒ်တို့၌ အနှစ်ဖြစ်သော (ဝါ) မြတ်သော အနက်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုန်ကြောင့် (က) စသည်မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဗုဒ္ဓိရကယုတ္ထဓာဒါရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ထေယျစိတ်ဖြင့် တည်ရာ အရပ်မှ ရွှေစေခြင်းငှာ အလိုမရှိဘဲသာလျှင် သက်သက်ခွဲ၏ဟု ဆို၏။ အက-ပ်၍ တည် ရာ အရပ်မှ ရွှေစေခြင်းငှာ အလိုမရှိဘဲ သက်သက်ခွဲငြားအံ့၊ ယင်းသို့ ခွဲသည်ရှိသော် အဘယ်ကြောင့် ဆီ-စသည်တို့သည် ထွက်ပါကုန်သနည်း။ စုန်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုသန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ကြည်သော ဆီ-စသည်တို့၏ ထွက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ပြစ်ခဲ့သော ထောပတ် ပျား-စသည်သည် ထိုကဲ့သို့မဟုတ် အိုးနှင့်တကွနက် စပ်သည်ဖြစ်၍သာ တည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဇ) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ကြည်သော ဆီ-စသည်တို့၏ ထွက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြဆို၏။ ပြစ်ခဲ့သော ထောပတ်၊ ပျား-စသည်သည် အသို့ဖြစ်ပါသနည်း။ ကြည်

သော ဆီ-စသည်တို့ကဲ့သို့ ထွက်လေသလော။ စုန်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၉) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) စသည်တို့ဖြင့် ဘိန္နုတိ-ဟူသော ပုဒ်၌ အတ္တသာရကို (ဝါ) ယူအပ်သောအနက်ကို ပြတော်မူအပ်၏။ ဆဋ္ဌေတိ-ဟူသောပုဒ်၌ အတ္တသာရ (ဝါ) ယူအပ်သောအနက်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စုန်ကြောင့် (င) မိန့်။

(၁၀) သို့/ ဗုဒ္ဓါရဏာယုတ္တစောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် ထေယျစိတ်ဖြင့် စွန့်စေခြင်းငှာ အလိုမရှိဘဲ သက်သက် ဆီအိုးစသည်၌ ရေ သဲ-စသည်တို့ကို တည်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အကယ်၍ စွန့်စေခြင်းငှာ အလိုမရှိဘဲ သက်သက် ဆီအိုး-စသည်တို့၌ ရေ သဲစသည်တို့ကို ထည့်ငြားအံ့၊ ယင်းသို့ထည့်သည်ရှိသော် အဘယ်ကြောင့် ဆီကိုစွန့်အပ်ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(၁၁) သို့/ ဆရာ-သည် (ခ) စသည်တို့ဖြင့် ဘိန္နုတိ ဝါ ဆဋ္ဌေတိ ဝါ-ဟူသော ပုဒ်တို့၌ အတ္တသာရကို ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့ပြအပ်သည်ရှိသော် ဆရာမှာ အဘယ်ဂုဏ်ရှိပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

➤ ၃။ (က) စသည် အချို့ဆရာတို့၏ အဆုံးအဖြတ်မှတစ်ပါး မိမိအဆုံးအဖြတ်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် (ခ) စသည် ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဃ) ဝါကျာရဗ္ဗ။/ပက္ခန္တရ။ (င) ပက္ခန္တရ။ (စ) ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဆ) လဒ္ဓဂုဏ။ (ဇ) နိဂမန (ဈ) ထေယျစိတ္တပက္ခန္တ၌ ယူအပ်သောအနက်မှတစ်ပါး နာသေတုကာမတာပက္ခန္တ၌ ယူအပ်သောအနက်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ည) လဒ္ဓဂုဏ။ (ဋ) ဝါကျာရဗ္ဗ။/ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ ဘဂဝတာ သယ် ဝိနိယတေ ဝိနိစ္ဆိယတေတိ ဝိနိဓံ။ ဝိပုဗ္ဗ နိ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ ဆုံးဖြတ်သော အခြင်းအရာအား ဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဝတ္ထုသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိသေသနပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဆုံးဖြတ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ဝသတိ ဖလံ ဧတ္ထာတိ ဧတ္ထ။ ဝသဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား အကျိုးတရားတို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဋ္ဌကား အကြောင်းတရားတို့၏ ပကတပုဒ်သုသတ္တိသည် ဖလူ။ ရတ္ထ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ရဟန်းတို့ ထိုထိုအမှုကိုပြုခြင်းဟူသော အကြောင်းရ၏။

ဝိနိတဉ္စ တံ ဝတ္ထုဇာတိ ဝိနိဓာဧတ္ထ။ ဝိနိတ-အရ ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဆုံးဖြတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထိုဂုဏ်၏ ဝတ္ထုနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေးစပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဆုံးဖြတ်အပ်သော ထိုထိုအမှုဟု ဆိုအပ်သော အကြောင်းရ၏။

ဘိန္ဒုတဗ္ဗာတိ ဆိန္နာ။ ဘိဒိဓာတ်/ဘိဒ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား အိုးကိုခွဲသော အခြင်း အရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အိုး၏ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အိုးဖြစ်ရ၏။

ဘိန္ဒုတိတိ ဆိန္နာ။ ဘိဒိဓာတ်/ဘိဒ-ဓာတ်အရ ကွဲခြင်းဟူသော အညထာဘာဝ ရ၏။ တ-ပစ္စည်းအရ ဘာဝဝန္တဖြစ်သော အိုးဖြစ်ရ၏။

➤ ၆။ (စ) ၌ ဝိနိတဝတ္ထုမ္ပိ (ပ) ဘိန္ဒုတိ-ဖြင့် တည်ရာမှ ရွှေ့လျောစေလို၍ အိုးကို ခွဲသည်မဟုတ်။ ဝိနိတဝတ္ထု၌ မြက်ကို မီးတိုက်သော ရဟန်းကဲ့သို့ ထေယျစိတ်ဖြင့် သက် သက် အိုးကို ခွဲသည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဇ) ၌ အဆဋ္ဌေတုကာမောယေဝ (ပ) အာကိရတိ-ဖြင့် စွန့်ခြင်းဟူသည် ထေယျ စိတ်ဖြင့် စွန့်ခြင်းငှာ အလိုမရှိဘဲသာလျှင် သက်သက်အိုး၌ ရေ-စသည်တို့ကို လောင်း ခြင်းပင်ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ အစာဝေတုကာမောဝ/အစာဝေတုကာမောစ ။ ။ အစာဝေတုကာမော စာတိ ထေယျစိတ္တေန အစာဝေတုကာမော စသဒ္ဓေါ ဌာနာစာဝေတုကာမတံ အပေက္ခတိ ဟု ယောဇနာဆိုသောကြောင့် အစာဝေတုကာမောစ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုစကားသည် "တိဏ္ဍာပကောဝိယ"ဟူသော ဥပမာစကားနှင့် ဆန့်ကျင်၏။ ထို့ကြောင့် ၎င်းဝတ္ထု၌ "ဈာပိတတိဏော ဌာနာစာဝနဿ အဘာဝါ ဒုက္ကဋ်"ဟု အဋ္ဌကထာ၌ မိန့် လတ်။ ထို့ကြောင့် ယောဇနာ စကားကို ဆင်ခြင်ပါ။

စသဒ္ဓါကို "ဝိစိကိစ္ဆာ စိတ္တေစ"ဟူသော ပါ၌ကဲ့သို့ အဝဓာရဏတ္ထယူသော် နှစ်ပါ၌ သင့်။ သို့သော်လည်း ဋီကာတို့၌ ဝေသဒ္ဓါနှင့် ပဒုဒ္ဓါပြုသောကြောင့် "အစာဝေတုကာ မောဝ"ဟူသော ပါ၌သာ သင့်မြတ်ပါသည်။

ပတ္တိန္နံ/ပက္ခိန္နံ ။ ။ "ယံ ဝါ ပန ဝတ္ထု ဧတ္ထ ကုမ္ဘိယာ ဘိက္ခုနာ ပက္ခိန္နံ တံ ဝတ္ထု"ဟု ယောဇနာ၌ဆိုသောကြောင့် ပက္ခိန္နံ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အတ္ထယုတ္တိမရှိ ၍ ဆင်ခြင်ပါ။

"အခါဒိတဗ္ဗံ ဝါ အပါတဗ္ဗံ ဝါ ကရောတိ" ဤ အဋ္ဌကထာ။ "ယိန္ဒုဿ ခါဒနံ ဣတရဿ ပါနဉ္စ သပ္ပိအာဒိနံ ပရိဘောဂေါတိ အာဟ။ အခါဒိတဗ္ဗံ ဝါ အပါတဗ္ဗံ ဝါ ကရောတိ"တိ။ ၎င်းအဖွင့် သာရတ္ထဋီကာ (၁၃၇) ဤအဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့်အညီ (ဂ) ဝါကျဖြင့် အိုးကွဲသောကြောင့် ကြည်သောဆီ စသည်တို့၏ ယိုစီးထွက်ကျခြင်းကိုပြု၍ (ဃ)ဝါကျဖြင့် ပြစ်ခဲခက်မာသော ထောပတ် ပျားရည် စသည်တို့၏ အိုးနှင့်တကွနက် စပ်သည်ဖြစ်၍ တည်ခြင်းကိုပြု၏။ ထို့ကြောင့် "ပတ္တိန္နံ"ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

ပယိရူပါသိတ္တာ/ပရိယုပါသိတ္တာ ။ ။ ပရိယာဒိနံ ရယာဒိဝဏ္ဏဿ ယရာဒိဟိ ဝိပရိ ယာယော-ဟူသော သဒ္ဓနိတိသုတ်ကိုထောက်၍ ပယိရူပါသိတ္တာ-ပါ၌သာ သင့်သည်။

ဝါလုကာဒိနိ/ဝါလိကာဒိနိ ။ ။ ဝါလိကာ ဝါလုကာ-ဟု သဒ္ဒနိတိ သုတ္တမာလာ မတ္တ
ဘေဒ-၌ ပါဠိ-အဋ္ဌကထာတို့၌ နှစ်မျိုးစီရှိသည်ကို ပြသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်သည်။

အဆဋ္ဌေတုကာမောယေဝ/အဆဋ္ဌေတုကာမောယေဝ ။ ။ သမာသ်စပ်ရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်
ကို အမြဲချေရသောကြောင့် အဆဋ္ဌေတုကာမောယေဝ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

[နောက်၌ ကာမသဒ္ဓါနှောင်းရာဝယ် ရှေ့ အဆဋ္ဌေတု-ဝယ် တုံပစ္စည်း၏အထက်၌
ရှိသော နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေရမည်ဖြစ်သောကြောင့် အဆဋ္ဌေတုကာမောယေဝ-ပါဌ်သာ
သင့်ပါသည်။] * နိဗ္ဗံ ။ ။ ကာမသဒ္ဓါ၊ နှောင်းသော ခါးတုံမှာ မိဒ္ဓါ၊ ချေ။

> ၈။ (ဂ) ဧဇေလာဒိနိ-ကား ဆိုလတုံသော ပြစ်ခဲခက်မာသော ဆီမှ အကြွင်းဖြစ်
သော ကြည်သော ဆီ-စသည်ကို ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

အပေါင်းဖြစ်သော ပြစ်ခဲခက်မာသော ဆီ၊ ကြည်သော ဆီ စသည်တို့၏ “တေလ”
ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကြည်သောဆီ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

(စ) ဧဇေလံ-ကား ဆီတည်းဟူသော အစိတ်ကိုမှတ်၍ ဆိုသဖြင့် ထောပတ်ဆီ-စသော
အလုံးစုံကိုလည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း။ နိဒဿနနည်း။

အစိတ်ဖြစ်သော ဆီ၏ “တေလ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ထောပတ်ဆီ
စသည်တို့၌တင်--ဧကဒေသုပစာ။

ပါကျ [၆၅]

(က) ပဉ္စရေဋ္ဌိတံ သဟပဉ္စရေနဉ္စရတိ၊ ပါရာဇိကံ။ (ခ) ယဒိပန ပိဗံန အတ္ထတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ
အတ္ထဝေသနကာတဒ္ဓံ။ (ဂ) အက္ခောဝတ္ထုပ္ပိ စန္ဒေ မောရံထေယျပိတ္တေန ပဒသာဗဟိဝတ္ထု၊ နိဟရက္ခော
ဒ္ဓိရပရိက္ခန္ဓံ အတိက္ကာမေတိ၊ ပါရာဇိကံ။

- (ဃ) ဝဇေဋ္ဌိတဗလီဗဒ္ဓဿ ဟိ ဝဇေဝိယ အက္ခောဝတ္ထု တဿ ဌာနံ။
- (င) ဟဝတ္ထန ပန ဂဟေတွာ အက္ခောဝတ္ထုသ္မိန္ဒိ အာကာသဂတံ ကရေန္တဿ ပါရာဇိကမေဝ။
- (စ) အက္ခော ဂါမေ စန္ဒေန္တိ ဂါမပရိက္ခေပံ အတိက္ကာမေန္တဿ ပါရာဇိကံ။

(၄။ ၂၈။ မအူ၊ တ၊ ၃၉၆။ ဘာသာဋီ၊ ၃၊ ၅၉၈။)

> ၂။ (ခ) ခန္ဓိ/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ချိုင့်၌တည်သော ဥဒေါင်းကို ချိုင့်
နှင့်တကွ ကြွချီသော ရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခု
အခါ၌ တမတ် မတန်သည်ဖြစ်အံ့၊ အဘိုး၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်သည်၏အဖြစ်
ကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(စ) ခန္ဓိ/ ဧကဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ တမတ် မတန်သည်ဖြစ်အံ့
အသို့ ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသနည်း။ ပါရာဇိကအာပတ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသ
လော။ စုစီကြောင့် (ခ) မိန့်။

ပညတ်စောဓနာဇ္ဇကံ ။ ။ (ခ) ၌ လိုရင်းကား “ကာတဗ္ဗံ”တည်း။

ဆရာ-သည် ကာတဗ္ဗံဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်သည်ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသနည်း။ ပါရာဇိကအာပတ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် “အဂ္ဂဓေသန”ဟူသောပါဠိကို မိန့်။

ဆရာ-သည် “အဂ္ဂဓေသန ကာတဗ္ဗံ”ဖြင့် အဘိုး၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်၌ အဘိုး၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသနည်း။ အချို့သော ဥဒေါင်း၌သာ အဘိုး၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် သဗ္ဗတ္ထ-ဟူသော ပါဠိကိုမိန့်။

ဆရာ-သည် “သဗ္ဗတ္ထ အဂ္ဂဓေသန ကာတဗ္ဗံ” ဖြင့် အလုံးစုံသော ဥဒေါင်းတို့၌ အဘိုး၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် အလုံးစုံသော ဥဒေါင်းတို့၌ အဘိုး၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသနည်း။ တမတ်ထိုက်တန်သည် ရှိသော် အလုံးစုံသော ဥဒေါင်း၌ အဘိုး၏အစွမ်းအားဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုအပ်ပါသလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် “ယဒီ ဗန ဝါဓိ အဂ္ဂဓီ”ဟူသော ပါဠိကိုမိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုသဒ္ဓ ။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် ချိုင့်၌တည်သော ဥဒေါင်းကို ချိုင့်နှင့် တကွ ကြံချီရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အရံရှိသော ယာ၏အတွင်း၌ ကျက်စားသော ဥဒေါင်းကို ထေယျစိတ်ဖြင့် ခြေဖြင့် ယာ၏အပသို့ ထုတ်ဆောင်သော ရဟန်း၏ တံခါးအပိုင်းအခြားကို လွန်စေရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အယုတ္တာဘောဂစာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် အရံရှိသော ယာ၏ အတွင်း၌ ကျက်စားသော ဥဒေါင်းကို ထေယျစိတ်ဖြင့် ခြေဖြင့် ယာ၏အပသို့ ထုတ်ဆောင်သော ရဟန်း၏ တံခါးအပိုင်းအခြားကို လွန်စေရာ၌ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် တံခါးအပိုင်းအခြားကို လွန်စေသောအခါ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသနည်း။ ဒုတိယဖဝါးလှမ်းအကြိမ်၌ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုသဒ္ဓ ။ ။ ဤသို့ (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် အရံရှိသော ယာ၌ ကျက်စားသော ဥဒေါင်းကို ထေယျစိတ်ဖြင့် ခြေဖြင့် ယာ၏အပသို့ ထုတ်ဆောင်သော ရဟန်းအား တံခါးအပိုင်းအခြားကို လွန်စေသောအခါ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုယာ၏အတွင်း၌ပင် ကောင်းကင်သို့ရောက်သည်ကို ပြုသောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်းငှာ (င) မိန့်။

(စ) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ယာ၏အတွင်း၌ပင် ကောင်းကင်သို့ ရောက်သည်ကို ပြုသောရဟန်းအား အဘယ်အာပတ်သင့်ပါသနည်း။ (င) မိန့်။

(စ) သို့/ အနုသဒ္ဓ ။ ။ ဤသို့ (ဂ-ဃ-င) တို့ဖြင့် အရံရှိသော ယာ၌ ကျက်စားသော

ဥဒေါင်း၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အရံရှိသော ရွာ၏အတွင်း၌ ကျက်စားသော ဥဒေါင်း၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုခြင်းငှာ (၈) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ပက္ခန္ဓာ၊ (ခ) တစ်မတ်, တစ်မတ်ထိုက်တန်သော ဥဒေါင်း၏ အာပတ်အဆုံးအဖြတ်ကို မပြုပြီလော/အချင်းခပ်သိမ်း ပါရာဇိကအာပတ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပါသလောဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ၊ (ဂ) ပက္ခန္ဓာ/ဝါကျာရဗ္ဗ၊ (ဃ) ဒဠိကရဏ/ကာရဏ၊ (င) ဝါကျာရဗ္ဗ/ပက္ခန္ဓာ၊ (စ) ပက္ခန္ဓာ

➤ ၄။ အပရက္ခာဒိနိ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဧတ္ထ။ ဝသ-ဓာတ်အရ ကတ္တဋ္ဌကား အပရက္ခာ စသည်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဋ္ဌကား ယာမြေ၏ ပကတူပနိသျှသတ္တိသည် ဖလူ။ တု-ပစ္စည်းအရ ထို-သော အပရက္ခာ စသည်တို့၏ တည်ရာ ယာ-ရ၏။

ဝတ္ထုဿ အန္တော အန္တောဧတ္ထ။ ဝတ္ထု-အရ ယာဖြစ်သည် မုချ။ ထိုယာဖြစ်၏ အတွင်းနှင့် အပေါင်း အစိတ် စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ယာ၏အတွင်းဖြစ်ရ၏။

တဏှိ အဗ္ဗာဝတ္ထုဗ္ဗိ-ဟု ဝိဘာတုန္တံ။ သို့-ဝိဘတ်၏အရကား ကြိုယာပတ်ဌာနသတ္တိတည်းဟူသော ဩကာသကာရက။ တခုတည်း၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဧကဝုဗ်သင်္ချာ ရ၏။

မိယတိ ဟိသတိတိ ဇမာဇရာ။ မိ-ဓာတ်အရ ညှဉ်းဆဲသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော ကာယဝိညတိကိုဖြစ်စေတတ်သော ဒေါသမူအကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ အစရှိသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရက။ ဩရ-ပစ္စည်းအရ ဥဒေါင်းခြင်ရ၏။

တံ ဇမာရံ-ဟု ဝိဘာတုန္တံ။ အံ-ဝိဘတ်၏အရကား ကြိုယာပါပုဏနသတ္တိတည်းဟူသော ကမ္မကာရက။ တခုတည်း၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဧကဝုဗ်သင်္ချာရ၏။

မုရတိ သံဝေဋ္ဌတိတိ ဇမာဇရာ။ မုရ-ဓာတ်အရ ရစ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရက။ ဇာ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော ဥဒေါင်းခြင်ရ၏။

➤ ၅။ ဗလိဗဒ္ဓဿ/ဗလိဗဒ္ဓဿ/ဗလိဗဒ္ဓဿ/ဗလိဗဒ္ဓဿ ။ ။ ဤစ ဝရောစ ဤဝရော၊ ဤဝရေ ဒေတိတိ ဤဗဒ္ဓေါ၊ ဗလံ အဿ အတ္ထိတိ ဗလိ၊ ဗလိစ သော ဤဗဒ္ဓေါဓာတိ ဗလိဗဒ္ဓေါ၊ ဤအလို "ဗလိဗဒ္ဓ" ပါဌ် သင့်ပါသည်။

အဟံကာရေန ဗလိနာ ထာမဝန္တေန ဗဒ္ဓတိ အဟတိ ကရောတိတိ ဗလိဗဒ္ဓေါ။ ဗလိသဒ္ဓါပပဒ ဗဒ္ဓ-ဓာတ်+အ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် ဗလိဗဒ္ဓေါ-သင့်ပါသည်။

(ဃ) အန္တောဧတ္ထိမ္မိ/အန္တောဧတ္ထိ ။ ။ (ဃ) ၌ ဝဇော-ကား ဥပမာန၊ အန္တောဝတ္ထု-ကား ဥပမေယျ-တည်း။ ဥပမာန ဥပမေယျ နှစ်ပါးသည် လိင်ဝုဗ်ပြားစေကာမူ ဝိဘတ်မူကား တူမြဲဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ အန္တောဝတ္ထုမ္မိ-ကား အပဓာန၊ အန္တောဝတ္ထု-ကား ပဓာနတည်း။ အန္တောဝတ္ထုမ္မိ-ဟု အောက်၌ဆိုပြီးဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ အကြွင်းထား၍ ဆိုရာ၌

အပဓာနကို အကြွင်းထား၍ ပဓာနကို တိုက်ရိုက်ဆိုသင့်သောကြောင့်၎င်း “အန္တောဝတ္ထု” ဟူသော ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ (ဃ) ဓါကျ ဥပမာနပတွ-နိနည်း ။ ။ နွားခြံ၌တည်သော နွား၏ နွားခြံ တည်းဟူသော အစိတ်ကိုမှတ်၍ဆိုသဖြင့် ဆင်တင်းကုပ်၌တည်သော ဆင်၏ ဆင်တင်း ကုပ်-စသော အပေါင်းကိုလည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း၊ နိဒဿနနည်း။

အန္တောဝတ္ထု-ကား အိမ်ယာနှင့် အိမ်ယာ၏အတွင်းကို မပြားဘဲကို ပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘောဒပပစာ။/

အပေါင်းဖြစ်သော အကာအရံရှိသော အိမ်ယာအတွင်း၊ အကာအရံ မရှိသော အိမ် ယာအတွင်းတို့၏ “အန္တောဝတ္ထု”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အကာအရံရှိသော အိမ်ယာအတွင်း၌တင်-- ဧကဒေသပပစာ၊ ရုဋ်နည်း။

အန္တောဝတ္ထု-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အကာအရံရှိသော ရွာ အတွင်း၊ အကာအရံ မရှိသော ရွာအတွင်းတို့၏ “အန္တောဂါမ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အကာအရံ ရှိသော ရွာအတွင်း၌တင်-- ဧကဒေသပပစာ၊ ရုဋ်နည်း။

➤ ၉။ ဥစ္စရဇီ-အရ ထေယျစေတနာ (ဝါ) လောဘပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။/အဒိန္နာဒါန စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် အတူဥပါဒ် သော ရုပ်သည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏။--စသည်။

ဝါကျ [၆၆]

- (က) စိစရဇံဓေ ဓါတိ စိစရဋ္ဌပနက္ကာယ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတေ ဝံသေ ဝါကဋ္ဌဒက္ကကေ ဝါ။
 - (ခ) စိစရဇံသံဗုသန္တိဝါ အဗုသန္တိဝါ ရဇ္ဈကေန ဗန္ဓိတွာ ဌပိတေ ဝံရံ မောစေန္တဿ ထုလ္လစွယ်။
 - (ဂ) မုတ္တေ ပါရာဇိကံ။ (ဃ) မုတ္တမတ္တမေဝဟိ တံ ဌာနာ ဓုတံ နိဗ္ဗိသရံ ဂစ္ဆတိ။
 - (င) ဝံသေ ဝေဋေတွာ ဌပိတံ နိဗ္ဗေဋေန္တဿ ထုလ္လစွယ်။ နိဗ္ဗေဋ်တမတ္တေ ပါရာဇိကံ။
 - (စ) ဝလယံ ကတွာ ဌပိတေ ဝလယံ ဆိန္နတိ ဝါ မောစေတိ ဝါ ဧကံ ဝါ ဝံသကောဋီ မောစေတွာ နိဟရတိ။ ထုလ္လစွယ်။ ဆိန္နမတ္တေ။ မုတ္တမတ္တေ။ နိဟရမတ္တေ ဝ ပါရာဇိကံ။
 - (ဆ) တထာ အကတွာ ဝ စိစရဇံသေ ဣတော ပိတော စ သာရေတိ။ ရက္ခတိ တာဝ။
 - (ဇ) ဝလယဿ ဟိ သဗ္ဗောပိ စိစရဇံသော ဌာနံ။
 - (ဈ) ကသ္မာ? တတ္ထ သံသရဏဓမ္မတာယ။ (ည) ယဒါ ပန နိဟတ္ထေန ဂမောတွာ အာကာသဂတံ ကရေတိ။ ပါရာဇိကံ။ (ဋ) ၂၈၃။ မအားတ၊ ၄၀၀။ ဘာသာဠိ၊ ၃၊ ၆၀၂။
- ၂။ (ဂ) ငြိ/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် သင်္ကန်းတန်းဝါးကို ထိ-မထိသော ကြိုးငယ်ဖြင့် ဖွဲ့ချည်၍ထားအပ်သော သင်္ကန်းကို လွတ်စေသော (ဝါ) ဖြေသော ရဟန်း အား ထုလ္လစွဉ်းအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ လွတ်သည်ရှိသော်

ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ဖြေပြီးလတ်သော် အဘယ်အာပတ် သင့်ပါသနည်း။ ထုလွှစွဉ်းအာပတ်ပင် သင့်လေသလော။ စွပ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ထားအပ်သော သင်္ကန်းလွတ်သည်ရှိသော် ပါရာဇိက အာပတ်သင့်၏ဟု ဆို၏။ ထိုစကားသည် အသို့ သင့်ရာပါအံ့နည်း။ (ဝါ) အဘယ် ကြောင့် လွတ်သည်ရှိသော် ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသနည်း။ ထိုသင်္ကန်းသည် လွတ်ခါ မှ ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ စွပ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) ဆို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ-ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် သင်္ကန်းတန်းဝါးကို ထိ-မထိသော ကြီးငယ်ဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သော သင်္ကန်းကို လွတ်စေရာ၌ (ဝါ) လွတ်စေ၍ ခိုးရာ၌ အဆုံး အဖြတ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ သင်္ကန်းတန်းဝါး၌ရစ်ပတ်၍ထားအပ်သော သင်္ကန်းကို ဖြေရာ၌ (ဝါ) ဖြေ၍ ခိုးရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

(စ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် သင်္ကန်းတန်းဝါး၌ ရစ်ပတ်၍ ထားအပ်သောသင်္ကန်း ကို ဖြေရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ဖွင့်ဆို၏။ သင်္ကန်းတန်းဝါး၌ ကွင်းပြု၍ ထားအပ်သော သင်္ကန်း၌ အဆုံးအဖြတ်ကား အဘယ်ပါနည်း။ စွပ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (စ) ဖြင့် သင်္ကန်းတန်းဝါး၌ ကွင်းပြု၍ ထားအပ်သော သင်္ကန်း၌ ကွင်းဖြတ်၍၎င်း၊ လွတ်စေ၍၎င်း၊ တစ်ခုသော ဝါးအစွန်းကို လွတ်စေ၍၎င်း ထုတ်သည်ရှိသော် ထုလွှစွဉ်းအာပတ်သင့်၏။ ပြတ်ကာမျှဖြစ်သော် လွတ်ကာမျှဖြစ်သော် ထုတ်အပ်ကာမျှဖြစ်သော် ပါရာဇိကအာပတ်သင့်၏ဟု ဆို၏။ ထိုသို့သော အခြင်းအရာ အားဖြင့် မပြုမူ၍ သင်္ကန်းတန်းဝါး၌ ထိုမှ ဤမှ ရွှေ့စေသော ရဟန်းအား အဘယ် အာပတ် သင့်ပါသနည်း။ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်လေသလော။ စွပ်ကြောင့် (ဆ) မိန့်။

(ဇ) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ဆ) ဖြင့် ထိုသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် မပြုဘဲသာ သင်္ကန်းတန်းဝါး၌ ထိုမှဤမှ ရွှေ့စေသောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ် မသင့်သေးဟု ဆို၏။ ထိုရဟန်းသည် သင်္ကန်းကိုတည်ရာအရပ်မှ ရွှေ့စေသည်မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် စောင့်ပါသနည်း။ စွပ်ကြောင့် (ဇ) မိန့်။

> ခ။ (ခ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္မ။/ပါရာဇိကအာပတ်သင့်ရောက်ပုံ အဖို့တပါး ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ) ဒဠိကရဏ။/ကာရဏ။ (င) ဝါးတန်း၌ ချည်ထားအပ် သော သင်္ကန်းကို ဖြေပြီးခိုးယူရာမှတစ်ပါး ဝါးတန်း၌ရစ်ပတ်ထားအပ်သော သင်္ကန်း ဖြေပြီးခိုးယူရာ၌ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓရ။/ဝါကျာရမ္မ။ (စ) ပက္ခန္ဓရ။

စာစပ် ။ ။ ဝေဌေတွာ-ကား ၍--ကြောင့် ဌပိတ်-၌ ဌာ-ဓာတ်ဝယ် သမာနကာလ ကြိယာ ဝိသေသန/သမာနကာလကြိယာ ဝိသေသန။ စပ်။

ဗန္ဓိတွာ-ကား ၍--ကြောင့် ဌပိတ်-၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ ဝိသေသန/သန။ စပ်။

➤ ၄။ ဒုဒ္ဒေါ ဒဏ္ဍော ဒဏ္ဍဇကော။ က-ပစ္စည်းအရ ငယ်သောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ သစ်သားတုတ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဒဏ္ဍ-တစ္ဆိတ်ပုဒ်အရ ထို-သော ငယ်သောတုတ် ရ၏။ * ဒဏ္ဍမေဝ ဒဏ္ဍကော။

ကဋ္ဌမေဝ ဒဏ္ဍကော ကဋ္ဌဇကော။ ကဋ္ဌ-အရ သစ်သား၏အဖြစ်ဟူသော အဝ ဓာရဏဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ တုတ်, တန်းငယ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ် လုံးအရ ထို--သော သစ်သားဟူသော တုတ်, တန်းငယ်ရ၏။

ဝတ္ထဒဏ္ဍေဟိ စိယတေတိ စိဝရံ။ ဝနတိ သမ္ဘတိတိ ဝံသော။/ဝနောတိ ပတ္ထရတိတိ ဝံသော။ စိဝရဿ ဝံသော စိဝရဝံဓဿ။ စိဝရ-အရ သင်္ကန်းခြင်သည် မုချ။ ထို-၏ ဝါးနှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သင်္ကန်းတန်းဝါးရ၏။

စိဝရဿ ဝါ ဌပနကော ဝံသော စိဝရဝံဓဿ။ စိဝရ-အရ သင်္ကန်းခြင်သည် မုချ။ ထို-၏ ဝါးနှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သင်္ကန်းတန်းဝါးရ၏။ (ဝါ) ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်းဖြစ်သောကြောင့် သင်္ကန်းတန်းဝါး သင်္ကန်းတန်းသစ်သား စသည်ရ၏။

ရုန္တိ ဇတေနာတိ ရဏ္ဍု။ ဒုဒ္ဒကာ ရဏ္ဍု ရဏ္ဍုကံ။ က-ပစ္စည်းအရ ငယ်သောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကြိုးခြင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ရဏ္ဍု-ဟူသော တစ္ဆိတ်ပုဒ်အရ ထို--သော ငယ်သောကြိုးခြင်ရ၏။/ရဏ္ဍုဝေ ရဏ္ဍုကံ။ သုတ္တတစ္ဆိတ်တို့၏သဘောသည် ပုဒ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် ကြိုးငယ်ခြင်ရ၏။

မုတ္တံ ပမာဏံ အဿာတိ မုတ္တံ၊ မုတ္တမာနေ မုတ္တော။(လွတ်အပ်ပြီးသော အတိုင်း အရှည်ရှိသော သင်္ကန်း) မုတ္တ-အရ လွတ်အပ်ပြီးသော အတိုင်းအရှည် ပမာဏသည် မုချ။ ထို-၏ လွတ်အပ်ပြီးသော အတိုင်းအရှည် ပမာဏရှိသော သင်္ကန်းနှင့် ပမာဏ+ ပမာဏဝတ္ထု စပ် ဌာန။ မုတ္တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လွတ်အပ်ပြီးသော အတိုင်းအရှည် ပမာဏရှိသော သင်္ကန်းရ၏။

မုတ္တမေဝ မုတ္တံ။ (တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရာယ်) မုတ္တ-အရ လွတ်အပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ဟူ သော တဗ္ဘာဝဝုတ္တိဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အတိုင်းအရှည်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော လွတ်အပ်ကာမျှဟူသော အတိုင်းအရှည်ရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ စိဝရဋ္ဌပနတ္ထာယ ဗန္ဓိတွာ ဌပိတေ ဝံသေ-ဖြင့် စိဝရဝံသေ-၌ စိဝရ ပုဒ်+ဝံသ-ပုဒ်၊ စိဝရဿ ဌပိတော ဝံသော စိဝရဝံသော-ဟု မဇ္ဈေလောပိ တပျူရိသ် သမာသံဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) စိဝရဝံသ-ဟူသည် သင်္ကန်းထားနိုင်ခြင်း အကျိုးငှာ တုတ်-စသည်၌ ကြိုးဖြင့်ချည်၍ ထားအပ်သော ဝါးဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။ ကဋ္ဌဒဏ္ဍကေ-ဖြင့် စိဝရဝံသ-အရ ဝါးတန်းသာ ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

(တစ်နည်း) (က) ဖြင့် စီဝရဿ ဌပနကော ဝံသော စီဝရဝံသော-ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သင်္ကန်းကိုထားရာ ဝါးဟူသည် သင်္ကန်းထားခြင်းအကျိုးငှာ အစွန်းနှစ်ဖက်၌ ဖွဲ့အုံ၍ ထား အပ်သော ဝါးနှင့် ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ပုဒ် ဖြစ်၍ သင်္ကန်းထားခြင်းအကျိုးငှာ အစွန်းနှစ်ဘက် ဖွဲ့အုံ၍ထားအပ်သော သစ်သား လှံတန် ကိုလည်း စီဝရဝံသ-၌ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို (ဝါ) သစ်သားလှံတန်သည်လည်း စီဝရဝံသ မည်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ငှ။ ဣပိတစီဝရံ/ ဣပိတ-စီဝရံ (သမာသံ+ဝါကျ) ။ (ခ) ၌ ဌပိတ-သဒ္ဓါသည် ဝန္တိတော-ဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့သော်လည်း ဌပိတ-စီဝရံ-ဟူသော ဝါကျ၌ကဲ့သို့ ဌပိတ စီဝရံ-ဟူသော သမာသံ၌လည်း “ဖွဲ့၍ထားအပ်သော”ဟူသော အနက်ကို သိစေနိုင် သောကြောင့် “ဌပိတစီဝရံ” ဟူသော သမာသံပုဒ် သင့်ပါသည်။

ဝတ္ထိတ္တအားဖြင့် ဝါကျလည်းဆိုနိုင်ရကား “ဌပိတ စီဝရံ” လည်း သင့်ပါသည်။

နိဗ္ဗေဒန္တဿ/နိဗ္ဗေဒန္တဿ/နိဗ္ဗေဒန္တဿ ။ ။ နိဗ္ဗေဒန္တဿ နိဗ္ဗေဒန္တဿာတိ စ ဒွေပါဌာ-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသော်လည်း ဝေဌ-ဓာတ်သည်သာ ရစ်ပတ်ခြင်းအနက် ကို ဟောသောကြောင့် နိပုဗ္ဗ ဝေဌဓာတ်+အန္တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော နိဗ္ဗေဒန္တဿ-သင့်။

နိဟဋမစ္ဆာ/နိဟတမစ္ဆာ ။ ။ နိဟရတိ-ဟူသော ကြိုယာအားလျော်စွာ တ-ပစ္စည်း ဖြင့် “ဒုက္ကဋံ ပဟဋော”ပုဒ်တို့၌ကဲ့သို့ “ဋော တဿ”ဟူသော သဒ္ဓနိတိ-သုတ်ဖြင့် စီရင် သင့်၍ မုဒ္ဒဇ ဋ-နှင့် “နိဟဋမစ္ဆော” သင့်ပါသည်။

➤ ဝ။ မုတ္တဗ္ဗေဝ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ဖြေပြီးကာမှဖြစ်သည်ကို ဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော နေရာမှမြေနိုင်ခြင်း၊ ကျနိုင်ခြင်း သဘောကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။ စီဝရဝံသ ဝါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော သင်္ကန်းဝါးတန်း၏ ‘စီဝရဝံသ’ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော သင်္ကန်းဝါးတန်း၊ သစ်သားတန်း စသည် ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။ သင်္ကန်းတန်း ဝါး-တည်းဟူသော အစိတ်ကို မှတ်၍ ဆိုသဖြင့် သင်္ကန်းတန်းဝါး သင်္ကန်းတန်းသစ်သားတည်းဟူသော အလုံးစုံကိုလည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း နိဒဿနနည်း။

ဝါကျ [၆၇]

- (က) ဆိတ္တိစီလောတိ ဥဇုကံ ကတွာ ဘိတ္တိယံ အာကောဋီဇေ ဘဝါ တတ္ထဇာတကော ဝေ ဝါ
- (ခ) နာဂဒန္တာပနဝဏော အာကောဋီဇတာဝေ၊ (ဂ) တေသုလဂ္ဂေတွာ ဌပိတံ အကံ သကေ ဝုတ္တနဓယနေ ဝိနိန္ဒိတံ၊ (ဃ) ဒွိသု တိသု ပန ပဋိပဋိယာ ဌိတေသု အာရောပေတွာ ဌပိတံ ကုန္တံ ဝါ ဘိန္ဒိ ဝါ ဝါ အဝေ ဝါ ဝုဇ္ဇေ ဝါ ဂမောတွာ အာကမုတိ၊ ဧကမေကဿ ဝုဋ္ဌာကာသမတ္ထေ အတိတ္တန္တေ ပါရာဇိကံ၊ (င) ဝုဋ္ဌာကာသမတ္ထမေ ဟိ တေသံ ဌာနံ ဟောတိ၊ န သဗ္ဗေ ဝိလာ ဝါ နာဂဒန္တာဝါ

(ဌ။ ၂၈၄။ မအူ၊ တ၊ ၄၀၃။ ဘာသာဋီ၊ ၅၊ ၆၀၆။)

F-10-D

➤ ၁။ (၈) တေသုထိုနံရံ၌ နှက်အပ်သော တံသင်း၊ ဆင်၏အစွယ်တို့၌။လဂ္ဂေတွာ၊ ချိတ်၍။ဌပိတံ၊ထားအပ်သော။ဘဏ္ဍာ၊ဘဏ္ဍာကို။အကံသကေ၊ချွန်း၌။လဂ္ဂေတွာ၊ချိတ်၍။ဌပိတေ၊ထားအပ်သော။ဘဏ္ဍော၊ဘဏ္ဍာ၌။ဝုတ္တနယေနေဝ၊အကံသကေ လဂ္ဂေတွာ ဌပိတဘဏ္ဍံ ပန အစရိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်။ပဏ္ဍိတေတိ၊ပညာရှိတို့သည်။/ဝိနယ ဓရေတိ၊ဝိနည်းစိရ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။(ကတ္တား) ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ၊ဆုံးဖြတ်အပ်၏။

(ဃ) ဝါကျ နိယမာနိယမအာနံ ။ ။ ပန၊ပါး။ဒီသု တီသု၊ကုန်သော။ပဋိပါဋိယာ၊အစဉ်အားဖြင့်။ဌိတေသု၊တည်ကုန်သော။ဘိတ္တိဒီလနာဂဒန္တေသု၊နံရံ၌နှက်အပ်သော တံသင်း၊ ဆင်၏အစွယ်တို့၌။အာရောပေတွာ၊တင်၍။ထပိတံ၊ထားအပ်သော။(ယံ ကုန္တံဝါ၊အကြင်လှံသည်၎င်း။ယံ ဘိန္နိဝါလံ ဝါ၊အကြင်ခက်ရင်းသည်၎င်း။အတ္ထိ၊ရှိ၏။) တံ ကုန္တံ ဝါ၊ထို လှံကို၎င်း။တံ ဘိန္နိဝါလံ ဝါ၊ထိုခက်ရင်းကို၎င်း။အဂ္ဂေ ဝါ၊အဖျား၌၎င်း။ဗုဒ္ဓေဝါ၊အရင်း၌၎င်း။ဂဟေတွာ၊ယူ၍။အာကမုတိ၊ဆွင့်အံ့။တဿ ဘိက္ခုနော၊အား။ဧကမေကဿ၊တခု တခုသော။(ကုန္တဿ ဝါ၊လှံ၏၎င်း။ဘိန္နိဝါလဿ ဝါ၊ခက်ရင်း၏၎င်း။) ဖုဋ္ဌောကာသမတ္ထောထိရာ အရပ်သည်။အတိက္ကန္တေ၊လွန်အပ်ပြီးသော်။ပါရာဇိကံ၊သည်။ဟောတိ၊ဖြစ်၏။

➤ ၂။ (၉) သို့/ အနုပဒေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဘိတ္တိဒီလ-အရ ခုဋက အာကောဋိတ ဘိတ္တိဒီလ-တို့ကို ကောက်ယူရမည်ဟု ပြဆိုတော်မူပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နာဂဒန္တ-အရ ဝက်အာကောဋိတ နာဂဒန္တကိုသာ ကောက်ယူရမည်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(၉) သို့/ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် ဘိတ္တိဒီလနှင့် နာဂဒန္တ-တို့၏ အရကောက်အဘိဓေယျတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုဘိတ္တိဒီလ၊ နာဂဒန္တတို့၌ ချိတ်ဆွဲအပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့် ပတ်သက်၍ (ဝါ) ဘဏ္ဍာကို ခိုးယူရာ၌ အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကား အဘယ်ပါနည်း။ စုစင်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုပဒေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဘိတ္တိဒီလ၊ နာဂဒန္တတို့၌ ချိတ်ဆွဲထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို ခိုးယူရာ၌ ဖြစ်သင့်သော အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာ နည်းဖြင့် ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နှစ်ခု သုံးခု အစဉ်အားဖြင့် ဘိတ္တိဒီလ၊ နာဂဒန္တတို့၌ တင်ထားအပ်သော လှံ၊ ခက်ရင်း-စသော ဘဏ္ဍာကို ခိုးယူရာ၌ ဖြစ်သင့်သော အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(၉) သို့/ ဘာသာဏိယတ္ထအာနာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် နှစ်ခု သုံးခု အစဉ်အားဖြင့် တည်သော ဘိတ္တိဒီလ၊ နာဂဒန္တတို့၌ တင်ထားအပ်သော လှံကို၎င်း၊ ခက်ရင်းကို၎င်း အဖျား၌ဖြစ်စေ၊ အရင်း၌ဖြစ်စေ ကိုင်၍ ဆွင့်အံ့။ တခုတခုသော လှံ၊ ခက်ရင်း၏ ထိရာအရပ်မျှကို လွန်လတ်သော် ပါရာဇိက အာပတ်သင့်၏ဟု ဆို၏။ လှံ၊ ခက်ရင်းတို့၏ ထိရာအရပ်မျှကိုသာ လွန်၍ အလုံးစုံသော ဘိတ္တိဒီလ၊ နာဂဒန္တတို့ကို မလွန်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် တခုတခုသော လှံ၊ ခက်ရင်း၏ ထိရာအရပ်မျှကို လွန်

လတ်သော် ပါရာဇိကဏ်ပတ်သင့်၏ဟု ဆိုပါသနည်း။ ဖလ ကာရဏ ဆန့်ကျင်သော
ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုဒ္ဓိကြောင့် (င) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား ဘိတ္တိဒီလ-၏ အဘိဓမ္မေယျတ္ထမှတစ်ပါး နာဂဒန္တ-၏ အဘိဓမ္မေယျတ္ထ
ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ကား အဘိဓမ္မေယျတ္ထမှတစ်ပါး အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကိုပြ
သောကြောင့် ပက္ခန္တရ။/အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကား အဘယ်နည်းဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍
ဆက်လက်အားထုတ်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဃ) ပက္ခန္တရ။/ဝါကျာရဗ္ဗ။ (င) ကာ
ရဏ။/ဒဠိကရဏ။

(က) ဝါကျာရဗ္ဗိ ဝေ-၏ ဝေဗေဗေဗ္ဗတ္ထကား-- တတ္ထဇာတက- နံရံ၌ အလိုအလျောက်
ဖြစ်နေသော ငုတ်တည်း။ နိဗ္ဗေဓ္ဓာဗ္ဗတ္ထကား နာဂဒန္တဝက်အာကောဋိတ-ရိုက်နှက်ထား
အပ်သော ဆင်စွယ်ကဲ့သို့ ကောက်သော ငုတ်တည်း။ အနုညာဗ္ဗတ္ထကား- ဥဇုကရဏ
ဘိတ္တိအာကောဋိတ-မြှောင့်စွာပြု၍ နံရံ၌ စိုက်နှက်အပ်သော ငုတ်တည်း။

➤ ၄။ ငုဏီယတိ သံဝရိယတီတိ ဗုဒ္ဓန္ဓား (၇+၅) ၇-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား
စောင့်ရှောက်အပ် ဖုံးအုပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတိ ဝိရိယ ပြဋ္ဌာန်း
သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ထိုအားတပ်သော လှံ ခက်ရင်းတို့၏ အရင်းအရပ်
၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလ။ ဒက်-ပစ္စည်းအရ ထို-သော လှံ ခက်ရင်းတို့၏
အရင်းအရပ် ရ၏။

ဖုသီယတိ ဣတာတိ ဗုဒ္ဓာ။ (ဖုသ+တ) အဝကသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဣတာတိ ဩဏာဗော။
ဖုဋ္ဌော ဩကာသော ဝုဇ္ဇောကာဓော။ ဖုဋ္ဌ-အရ ထိရာ၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ
ထို-၏ အရပ်ဌာနနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ထိရာအရပ်ရ၏။

ဖုဋ္ဌောကာသမေဝ မတ္တိ ဝုဇ္ဇောကာသမတ္တိ။ ဖုဋ္ဌောကာသ-အရ ထိရာအရပ်၏
အဖြစ်ဟူသော တတ္တာဝဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ထိရာအရပ်မျှဟူသော ဝိသေသ
နိဝတ္တိအနက်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ထိရာအရပ်မျှဟူသော
ဝိသေသနိဝတ္တိ အနက်ရ၏။

နာဂဿ ဒန္တော နာဂဒန္တော။ နာဂ-အရ ဆင်သည် မုချ။ ထို-၏ အစွယ်နှင့် ဌာန-
ဌာနီ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ဆင်စွယ်ရ၏။

ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း နာဂဒန္တ-သည် ဤ၌ သဒိသုပစာသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့်
ဆင်စွယ်နှင့်တူသော ကောက်နေသော ငုတ်ရ၏။

➤ ၆။ (ဇ) ၌ ဘိတ္တိယံ အာကောဋိတော-ဖြင့် ဘိတ္တိဒီလော-ကို ဘိတ္တိယံ အာ
ကောဋိတော ဒီလော ဘိတ္တိဒီလော-ဟု မဇ္ဈေလောပီ သတ္တမိတပ္ပရိသ်သမာသံ ဝစနတ္ထ
ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဘိတ္တိဒီလ-အရ နံရံ၌ ရိုက်နှက်အပ်သော ငုတ်တံသင်းကို
ယူ--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

တတ္ထဇာတကော ဒေ-ဖြင့် ဘိတ္တိဒီလော-ကို ဘိတ္တိယံ ဇာတော ဒီလော ဘိတ္တိဒီလော-ဟု မဇ္ဈေလောပီ သတ္တမိတပျူရိသသမာသံ ဝစနတ္ထ ပြု-၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဘိတ္တိဒီလော-အရ နံရံ၌ အလိုလိုဖြစ်နေသော ငုတ်တံသင်းကို ယူ-၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေသည်။

ဥရကံ ကတွာ-ဖြင့် နံရံ၌ ရိုက်အပ်၏ဟူသည် ချွန်းချိတ်ကဲ့သို့ အကောက်မဟုတ်ဘဲ ဖြောင့်ဖြောင့်ပြု၍ ရိုက်နှက်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

တစ်ဝါကျလုံးဖြင့် ဘိတ္တိဒီလောစ ဘိတ္တိဒီလောစ ဘိတ္တိဒီလော-ဟု ဧကသေသနည်း သာမညနိဒ္ဒေသနည်းဖြင့် ဧကသေသံဒွန် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေသည်။(အဘိဓာနတ္ထ)

(၈) ၌ ဝင်္ကော အာကောဋိတော ဒေ-ဖြင့် နာဂဒန္တ-အရ တတ္ထဇာတက ငုတ်တံသင်းကို မယူရ၊ သဒိသုပစာအားဖြင့် ဆင်စွယ်ကဲ့သို့ ရိုက်နှက်အပ်သော ကောက်သော ငုတ်ကိုသာ ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➤ ၇။ ဘိန္နိဝါလ/ဘိန္နိဝါလ/ဘိန္နိဝါဇ္ဇ/ဘိန္နိဝါဇ္ဇ ။ ။ ကဏယော ဘိန္နိဝါလော စ (ဓာန်) ဘိန္နနသီလတာယ ဘိန္နိ၊ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ တေနာတိ ဝါလော၊ အလော။ ဘိန္နိစသော ဝါလောစာတိ ဘိန္နိဝါလော၊ ဥတ္တေ ဘိန္နိဝါဇ္ဇော၊ ရသေသာ။(အဘိဓာန်ဋီကာ) တို့ကို ထောက်၍ ဘိန္နိဝါလ၊ ဘိန္နိဝါဇ္ဇ နှစ်ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

အကိုသေစက/အကိုသေစက ။ ။ အကောတိ အနေန အညေတိ အကိုသော၊ အက်ဓာတ်သက်-ပစ္စည်း၊ အက်ဓာတ်နောင် ဥ-လာ၍ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ အကိုသပုဒ်နောင် က-ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း အကိုသကေ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ | (၈)သံဃာနာဂါ၍ ဘိတ္တိဒီလော-ကား ဘိတ္တိဒီလော-ဟူသော သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက သတ္တိပြားလျက် အနက်နှစ်မျိုး ဟောစွမ်းနိုင်သောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်း သိလေသနည်း၊ တန္တနည်း။ သဒ္ဓါတူ အနက်ကွဲ တစ်ခုကြွင်းပြုထားသောကြောင့် သာမည နိဒ္ဒေသနည်း၊ ဧကသေသနည်း။

[ဥရကံ ကတွာ-ကို] အပေါင်းဖြစ်သော ဥရကဘိတ္တိဒီလော၊ ဝက်ဘိတ္တိဒီလော-တို့၏ “ဘိတ္တိဒီလော”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဥရကဘိတ္တိဒီလော-၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။ ရဋီနည်း။ [၈-တို့ ၍] ဆိုလတုံသော နာဂဒန္တမှကြွင်းသော နံရံ၌ ရိုက်နှက်အပ်သော ငုတ်နှင့် နံရံ၌ အလိုလိုဖြစ်နေသော ငုတ်များကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

နာဂဒန္တ-ကား အတူဖြစ်သော ဆင်စွယ်၏ “နာဂဒန္တ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော ရိုက်နှက်အပ်သော ကောက်သော ငုတ်၌တင်-- သဒိသုပစာ၊ ရဋီနည်း။

အကိုသေစက-ကား ဌာနဖြစ်သော ချွန်း၏ “အကိုသက”ဟူသောအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ချွန်း၌ ချိတ်ထားသော ဥစ္စာ၌တင်-- ဌာနပုဆ။ နာနန္တရိကနည်း။

ကန္တဝါဘိန္နိဝါလဝါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော လှံ၊ ခက်ရင်းတို့၏ “ဘိန္နိဝါလ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော နံရံ၊ တံသင်း၊ ဆင်စွယ်ကောက်တို့၏အပေါ်၌ အလျားလိုက်တင်

၍ ထားနိုင်ကောင်းသော ပစ္စည်းတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏာ။

➤ ၁၀။ **[ထေရုဒေသရာယာဇနိ]** အာကမ္ပတိ-၌ ဓာတ်အရ ထေယျစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပြစ်ကို ယူ၍ ထိုကိုယူသဖြင့် ထိုနှင့်အတူ ဥပါဒ်သည့် စိတ္တရေစုပ် တရားများကိုလည်း ယူအပ်၏။ ထိုသည် ခန္ဓာငါးပါးတည်း။ (လောကော-နှင့်တူ)

ပါကျ [၆၈]

(က) တတ္ထအတတ် ပန တာလဝိက္ကံ တလေက္ခဏသ ထုလ္လစွယ်။ ယသ္မိံ ဖလေ ပါရာဇိကဝတ္ထု ပူရတိ။ တသ္မိံ ဝန္တနာ မုတ္တမတ္ထေ ပါရာဇိကံ။ (ခ) ဝိက္ကံ ဆိန္ဒတိ။ ပါရာဇိကံ။

(ဂ) အဂ္ဂေန ပက္ကန္တရံ အာရောပေတွာ ဌဝိတာ ဒွေ ဌာနာနိ လဘတိ ဌဝိတဌာနန္တ ဝကုဌာနန္တ။

(ဃ) တတ္ထ ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(င) ယောပန ဆိန္ဒမတ္တာ ပတမာနာ သဒ္ဓံ ကရေယျာ တိ ဘယေန သယံ အဂ္ဂေန ပက္ကန္တရံ အာရောပေတွာ ဆိန္ဒတိ။ ဆိန္ဒမတ္ထေ ပါရာဇိကံ။ (စ) အတ္တနာကတဌာနံ ဟိ ဌာနံ နဟောတိ။

(ဆ) ဧတေန ဥပါယေန သဗ္ဗရုက္ခာနံ ပုပ္ဖလေ သုဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဌ) ၂၈၅။ မအူ၊ တ၊ ၄၀၄။ ဘာသာဋီ၊ ၇၊ ၆၀၇။)

➤ ၂။ (၁) သို့/ အယုဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ထန်းပင်ပေါ်၌ရှိသော ထန်းသီးကို ဖြတ်၍ ခိုးရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထန်းသီးခိုင်ကို ဖြတ်၍ ခိုးရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(၁) ပညတ်စောဓရာ ထွက် ။ ။ (ခ) ဝါကျ၌ လိုရင်းကား-- ဟောတိ-တည်း။

ဆရာ-သည် ဟောတိ-ဖြင့် ဖြစ်၏-ဟု ဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်သည် ဖြစ်ပါသနည်း။ ဒုက္ကဋ် ထုလ္လစွဉ်းအာပတ် ဖြစ်လေသလော။ စုဒ်ကြောင့် "မါဇာဇိကံ" ပါဠိကို မိန့်။

ဆရာ-သည် ပါရာဇိကံ ဟောတိ-ဖြင့် ပါရာဇိကအာပတ်သည် ဖြစ်၏ ဆိုတော်မူ၏ အသို့ဖြစ်သည်ရှိသော် ပါရာဇိကအာပတ် ဖြစ်ပါသနည်း။ ထန်းသီးကို ဖြတ်သည်ရှိသော် ပါရာဇိကအာပတ် ဖြစ်လေသလော။ (ဝါ) အဘယ်ကြောင့် ပါရာဇိကအာပတ် ဖြစ်ပါသနည်း။ ထန်းသီးကို ဖြတ်ခြင်းကြောင့် ပါရာဇိကအာပတ် ဖြစ်လေသလော။ (ဝါ) အဘယ်အခါ၌ ပါရာဇိကအာပတ် ဖြစ်ပါသနည်း။ ထန်းသီးကို ဖြတ်သောအခါ၌ ပါရာဇိကအာပတ် ဖြစ်လေသလော။ စုဒ်ကြောင့် "မိဇ္ဈိ ဆိန္ဒတိ" ဟူသော ပါဠိကိုမိန့်။

(ဂ) သို့/ အယုဒ္ဓန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ထန်းသီးခိုင်ကိုဖြတ်၍ ခိုးရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထန်းသီးခိုင်အဖျားဖြင့် ထန်းရွက်ကြားသို့ သူတစ်ပါးတင်၍ ထားအပ်သော ထန်းသီးခိုင်ကို ခိုးရာ၌ အာပတ်အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုလိုသော ဆရာသည် ဧည့်စွာ ဌာနဘေဒကို ပြုခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဧကဒေသု ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ထန်းသီးခိုင်အဖျားဖြင့် ထန်းရွက်အကြား

သို့ သူတစ်ပါးတင်၍ ထားအပ်သော ထန်းသီးခိုင်၏ ဌာနဘေဒကို ပြတော်မူ၏။ ထို ထန်းသီးခိုင်၌ ဝိနိစ္ဆယကို အသို့ သိအပ်ပါသနည်း။ ဆိုလတုံသော နည်းအားဖြင့် (ဝါ) ဆို အပ်ပြီးသော နည်းမှတစ်ပါးသော နည်းဖြင့် သိအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ထန်းသီးခိုင်အဖျားဖြင့် ထန်းရွက် အကြားသို့ သူတစ်ပါးတင်၍ ထားအပ်သော ထန်းသီးခိုင်ကို ခိုးရာ၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ခိုးသူရဟန်းကိုယ်တိုင် ထန်းသီးခိုင်အဖျားဖြင့် ထန်းရွက်အကြားသို့တင်ပြီး ထန်းသီးခိုင်ကို ဖြတ်၍ခိုးရာ၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

(စ) သို့/ အယုတ္တဒဏ္ဍာနစာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် ခိုးသူရဟန်းကိုယ်တိုင် ထန်း သီးခိုင် အဖျားဖြင့် ထန်းရွက်အကြားသို့တင်၍ ခိုးရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် ထန်းသီးခိုင်ကို ဖြတ်ခြင်းမျှ၌ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသနည်း။ တည် ရာ အရပ်မှ မရွေ့လျောသေးသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။

(ဆ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) စသည်ဖြင့် တတ္ထဇာတကဖြစ်သော ထန်းသီး၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဤနည်းဖြင့် အလုံးစုံသော သစ်ပင်တို့၏ အသီး အပွင့်တို့၌ အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏ဟု ညွှန်းတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ဆ) မိန့်။

> ခ။ (က) စသည် ပက္ခန္ဓရ။ (ခ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဂ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ) ပက္ခန္ဓရ။ (င) ပက္ခန္ဓရ။ (စ) ကာရဏ။ (ဆ) ပက္ခန္ဓရ။/ဝါကျာရမ္မ။

> င။ တာလေတိတိ တာလော။ ပုပ္ဖလောဒီနိ တာလေန္တိ ဧတ္ထာတိ ဓာစလော။ တာလ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဥတုဇရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထန်းပင်ခြင်ရ၏။ /တာလဿ ဣဒံ တာလံ။ (ဖလံ)

ပိဏ္ဍော အဿ အတ္ထိတိ ပိဏ္ဍိ (ပိဏ္ဍိဝါ) [အဿ၊ထိုထန်းသီးခိုင်အား၊ပိဏ္ဍော၊ထန်း သီး အပေါင်းသည်။] အဝယဝလောနိ ပိဏ္ဍေန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝါ ပိဏ္ဍိ။ (ပိဒို+ဣ-ပစ္စည်း)

တာလဿ ပိဏ္ဍိ ဓာလေပိဏ္ဍိ။ တာလ-အရ ထန်းသီးခြင်သည် မုချ။ ထို-၏ ထန်းသီး ခိုင်နှင့် အစိတ် အပေါင်း စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ထန်းသီးခိုင်ခြင်ရ၏။

စာလေတိတိ ဓာစလေစ္ဆော။ (တဿ စာလေန္တဿ) စလ+အန္တ။ စလ-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓ ကတ္တုဌကား ထန်းသီးခိုင်၏ လှုပ်ခြင်းဟူသော ဒေသန္တရပုပ္ဖတ္တိဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ဟေတု ကတ္တုဌကား ရဟန်း၏ ပကတူပနိသျှသတ္တိသည် ဖလေ။ အန္တပစ္စည်းအရ ရဟန်းခြင်ရ၏။

> ဇ။ ပါရာဇိကဝတ္ထု ပူရတိ/ပါရာဇိကဝတ္ထု ပူရတိ ။ ။ “ယသ္မိ ဖလေ”ဟူသော အာဓာရပုဒ်ကို ထောက်၍ “ပါရာဇိကဝတ္ထု”ဟု သုဒ္ဓကတ္တားပုဒ်ဖြစ်သင့်သောကြောင့်၎င်း သုဒ္ဓကတ္တားအားလျော်စွာ ပူရတိ-ဟု သုဒ္ဓကတ္တိယာ ရှိသင့်သောကြောင့်၎င်း “ပါရာဇိက ဝတ္ထု ပူရတိ” ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

ပရုဋ္ဌာနံ/ဝဋ္ဌာဋ္ဌာနံ ။ ။ “ဝဋ္ဌံ ပုပ္ဖာဒိပန္နနံ” (ဓာနံ) ဝဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝဋ္ဌော။

(ကစွည်း) လောကီကျမ်းတို့၌ ၄-နှင့်ရှိ၏။ မဂကျမ်းတို့၌ကား ၃-နှင့်ရှိ၏။ ဝဋ်ဓာတ်၌ လည်း ဝိဘာဇနတ္ထ စသည်လာရကား နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ပတမာနာ သဒ္ဓံ/ဝဇာဓာနံ သဒ္ဓံ ။ ။ ပတမာန-ပုဒ်သည် သဒ္ဓံ-ဟူသော နောက်ပုဒ် ၏ ဝိသေသန မဖြစ်သည့်ပြင် ဆိန္ဒမတ္တာ ပိဏ္ဍိ-ဟူသော ရှေးပုဒ်တို့နှင့် အရတူ တူလျှာ မိကံရဏပုဒ်ဖြစ်၍ ၎င်းပုဒ်တို့အားလျော်စွာ ဣတ္ထိလိင် ပဌမန္တသာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် "ပတမာနာ သဒ္ဓံ"ဟူသော ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ကုရုန္တိယံ-ကား ဘိမသေနော- ကို ဘိမော၊ ဒေဝဒတ္တော-ကို ဒတ္တော-ဟု သကဲ့သို့ ကုရုန္တိဝလ္လိပိဟာရမည်သောကျောင်းတိုက်ကို ဧကဒေသဝေါဟာရအားဖြင့် ကုရုန္တိ-ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သောကြောင့် ဧကဒေသဝေါဟာရနည်း။

ဌာနဖြစ်သော ကျောင်း၏ "ကုရုန္တိ"ဟူသောအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ထိုကျောင်း၌ စီရင်အပ်သော ကျမ်း၌တင်-- ဌာနပစာ။

ပိဏ္ဍိ ဆိန္ဒတိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ထန်းသီးခိုင်တစ်ခုလုံး၏ "ပိဏ္ဍိ"ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဓားဖြင့် ဖြတ်သင့်ဖြတ်ထိုက်သော အရပ်၌တင်-- ဧကဒေ သျှပစာ။ အဘေဒနည်း။

ပါကျ [၆၉]

(က) ရဒ္ဒကမာတိကာသု ပန အာဝါဇေသု ဝါ ပပိဋ္ဌ ဂဏုန္တော ဂဟိတဿ အဂ္ဂဝသေန ကာရောဓမ္မာ။ (ခ) သဇေ တတော ဂယုမာနော မတ္တော အာကာသေ ဝါ ဥပ္ပတတိ၊ တီရေဝါ ပတတိ၊ တံအာကာသဋ္ဌံ ဝါ တီရဋ္ဌံ ဝါ ဥဒကပိနိမုတ္တံ ဂဏုတော အပဟာရောနတ္ထိ။ (ဂ) ကသ္မာ? ယသ္မာ အတ္တနော ပရိဂ္ဂဟတ္တန ဌာတေသေဝ တေ သာဓိကား။ (ဃ) ဝေရုပေါဟိ တတ္တကတိကား။

(င) ကစ္ဆပေဝိဒေသဝနယော။ (ဇ) ၂၈၈။ မအူ၊ တ၊ ၄၁၂။ ဘာသာဋီ၊ ၆၁၄။)

➤ ၂။ (စ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် မြောင်းငယ်၊ တွင်းတို့၌ဝင်သော ငါးကို ဖမ်းယူရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းမြောင်းငယ် တွင်းတို့မှ ဖမ်းအပ်သော ငါးသည် ကောင်းကင်သို့ ခုန်တက်စဉ် အာကာသဌငါးနှင့် ကမ်း၌ကျစဉ် တီရဋ္ဌ ငါးကို ဖမ်းယူရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(စ) သို့/ အောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော အာကာသဌ တီရဋ္ဌ ငါးကို ဖမ်းသောရလန်းအား အဘယ်သည် မရှိပါသနည်း။ အဝ-ဟာရ ရှိလေသလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် မြောင်းငယ်၊ တွင်းတို့မှ ဖမ်းအပ်သော ငါး သည် ကောင်းကင်သို့ ခုန်တက်စဉ် အာကာသဌ ငါးနှင့် ကမ်း၌ကျစဉ် တီရဋ္ဌ ငါးကို ဖမ်းသော ရလန်းအား အဝဟာရ မရှိ-ဟု ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဝဟာရ မရှိခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြုခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အပ္ပတ္တာဆောဂဇာနာရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် အဝဟာရ မရှိပါသနည်း။ ထိုငါးသည် ရဟန်း၏ လုံ့လပယောဂကြောင့် အာကာသ၌ တိရစ္ဆာန် ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုစုံကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အာဆောဂဇာနာရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ထိုလူတို့သည် မိမိ သိမ်းဆည်းအပ်သော အရပ်၌ တည်သော ငါး၏သာ အရှင်ဖြစ်၏ဟု ဆို၏။ လူတို့သည် မြောင်းငယ်၊ တွင်းတို့၌ တည်သောငါး၏ အရှင်ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ အာကာသ၌ တိရစ္ဆာန် ငါး၏လည်း အရှင်ဖြစ်ကုန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) ထိုငါးတို့သည် မြောင်းငယ် တွင်းတို့၌ တည်သော ငါးနှင့် တူသော အလားရှိကုန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် မိမိ သိမ်းဆည်းအပ်သော အရပ်၌ တည်သော ငါး၏သာ အရှင်ဖြစ်ကုန်၏ဟူသော ထိုစကားသည် အသို့သင့်ရာပါအံ့နည်း။ စုစုံကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုပစ္စေ။ ။ ဤသို့ (က) စသည်ဖြင့် မြောင်းငယ် တွင်းတို့၌ ဝင်သော ငါး၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ငါး၌ကဲ့သို့ လိပ်၌လည်း အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏ဟု ညွှန်းလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(စ) သို့/ အာဆောဂဇာနာရာ ။ ။ [ပိ-ကိုရှု] ဆရာ-သည် (က) စသည်ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ဤနည်းကို အဘယ်၌ မှတ်အပ်ပါသေးသနည်း။ ငါး၌ မှတ်အပ်ပါသလော။ စုစုံကြောင့် (စ) မိန့်။

[ဝေ-ကိုရှု] ဆရာ-သည် (က) စသည်ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ လိပ်၌ အဘယ်နည်းကို မှတ်အပ်ပါသနည်း။ ဤနည်းမှတစ်ပါးသော နည်းကိုလည်း မှတ်အပ်ပါသလော။ စုစုံကြောင့် (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (က) အနုယ။/ပက္ခန္တရ။ (ခ) ဝိသေသ။/ဗျတိရေက။/ဝါကျာရမ္ပ။ (ဂ) ကာရဏ။ (ဃ) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။ (င) ဝါကျာရမ္ပ။/ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ အာမသတိ လေန္တိ မစန္ဒာ။ မသ-ဓာတ်အရ ရေကိုသုံးသပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေး--ဖလူ။ နောက်--ကာရဏ။ ဆ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ငါးဖြစ်ရ၏။

မရတိတိ မစန္ဒာ။ မရ-ဓာတ်အရ ပိပါကိနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်တို့၏ ဘင်ခဏသည် (ဝါ) ဘင်ကဏသမဏိဖြစ်သော ပိပါကိနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်တို့သည် မုချ။ ပဋိသေန္တမှ စ၍ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဖလူ။ ဆ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ငါးဟု ပညတ်အပ်သော သတ္တသန္တာနပညတ် ဖြစ်ပိသေသ ရ၏။

သံ တေသံ အတ္တိတိ သာမိဓနာ။ သာမိဓနော ဝေ သာမိကာ။ သကတ္တတဒ္ဓိတ်တို့၏ သဘောသည် ပုဂံအရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် အရှင်တို့ရ၏။

ကစီယတိ ဗန္ဓိယတိတိ ကစန္ဒာ။ ကစ္ဆေန ပိဝတိတိ ကစ္ဆပေါ။ ကစ္ဆ-ဟူသော ရေပုဂံ

အရကား လက်ကတီးကြား ရ၏။ ပါ-ဓာတ်အရ ရေကိုသောက်သော အခြင်းအရာအား ဖြင့် ဖြစ်သော ရသတဏှာ ပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေး--ဖလူ။ နောက်--ကာရဏ။ အ/ဏ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လိပ်ခြင်ရ၏။ (တစ်နည်း) ကမ္ဘ-အရ လက်ကတီးကြားသည် မုချ။ ထို-၏ သောက်ခြင်း ကြိယာနှင့် ကရိုဏ်း-ကရဏီ စပ် (ဝါ) လိပ်ခြင်နှင့် အစိတ် အပေါင်း စပ် ဌာန။ အ/ဏ ပစ္စည်းအရကား ထို--သော လိပ်ခြင်ရ၏။

ခုဒ္ဒမေဝ ခုဒ္ဒကာ။ မာတာဝိယာတိ မာတိကာ။ ခုဒ္ဒကာ မာတိကာ ခုဒ္ဒကာမာတိကာ။

ခုဒ္ဒက-အရ ငယ်သောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ မြောင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ငယ်သော မြောင်းရ၏။

အဝညတေ ခညတေတိ အာဝါဇေဉာ။ အဝ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား တူးသော ပုဂ္ဂိုလ် ၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား တွင်း၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပ နိဿယတ္တိသည် ဖလူ။ အာဓုက-ပစ္စည်းအရ ထို--သော တွင်း ရ၏။

အာကာသေ တိဌတိတိ အာကာသဌော။

* ပရိဂ္ဂယုတိ ဧတ္ထာတိ ပရိဂ္ဂဟံ။ ပရိဂ္ဂဟဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ ပရိဂ္ဂဟဌာနံ။

> ၆။ (၈) ၌ ဌိတဿေဝ တေ သာမိကာ-ဖြင့် မိမိသိမ်းပိုက်ရာအရပ်၌ တည် သော ငါးဇံသာ လူတို့သည် ပိုင်ရှင်ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (အန္ဓယ) မိမိ သိမ်းပိုက် ရာ အရပ်မှလွတ်သော အကာသဌငါး၊ တိရဌငါးတို့ကို လူတို့သည် ပိုင်ရှင်မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဗျတိရေက) (ဘာဝတ္ထ)

အတ္တနော ပရိဂ္ဂဟဌာနေ-ဖြင့် ထိုလူတို့ပိုင်သော ငါးတို့ဟူသည် ပိုင်ရှင်၏ သိမ်းပိုက် ရာ မြောင်းငယ်တွင်းတို့၌တည်သော ငါးတို့ပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ အများနှင့် မဆက်ဆံသော သိမ်းပိုက်ရာအရပ်၌တည်သော ငါးတို့မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် အဝဟာရ မရှိခြင်းအကြောင်းကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

> ၇။ အာဝါဇေဉာ/အဝါဇေဉာ ။ ။ အဝါဇေ အာဝါဇေသုစ ဒေါ ပရိယာယော ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ အဝ ရက္ခဏေ၊ အဇေ၊ အာဝါဇေ၊ အဝါဇေပိ။ ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ (၆၅၀) ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ခုဒ္ဒကာမာတိကာသု/ခုဒ္ဒကာမာတိကာသု ။ ။ မာတိကာ-ဟူသော ဝိသေသျှ နောက် ပုဒ်ကိုထောက်၍ ရှေးပုဒ်သည် ဣတ္ထိလိင် အာကာရန္တဖြစ်သင့်၍ ခုဒ္ဒိကာ မာတိကာ-ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ကမ္မဓာရယသညေစ-သုတ်ဖြင့် စီရင်အပ်သည်ဖြစ်၍ ပြကတေ ပုလ္လိင် ဖြစ်သော ပုဒ်ကဲ့သို့ ပြီးသင့်သောကြောင့် ခုဒ္ဒကာမာတိကာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

တတ္ထဂဏိကာ/တတ္ထဂဏိကာ ။ ။ တတ္ထ ဂတာ တတ္ထဂတာ၊ တတ္ထဂတာ ဝိယာတိ

တတ္ထဂတိကာ။ ဣကပစ္စည်း ဥပမာအနက်၌ သက်၍ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ တတ္ထဂတိကာ ပုဒ်ကို နိဿု ဂဏ္ဍိတို့၌ အနက်ယောဇနာသောကြောင့်၎င်း တတ္ထဂတိကာ-ပါ၌ သင့်သည်။

န အဝဟာရောတိ ဣဒံ ပုဗ္ဗသဒိသံ န ဟောတိတိ အာဟာ “တသ္မာ (ပ) ဧဝရူပါ တိ တတ္ထကတိကာ”တိ-ဟု သာရတ္ထဋီကာဖွင့်ဆိုသောကြောင့် တတ္ထကတိကာ-ပါ၌သင့်။

> ဂ။ အဝဟာဇရာ နတ္ထိ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ခိုးခြင်းမရှိခြင်း၏ “အဝဟာရော နတ္ထိ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ခိုးခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်သော ပါရာဇိကအာပတ်, ထုလွှာဥပမာပတ်, ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်ရောက်ခြင်း မရှိခြင်းတို့၌ တင်ကာရဏပစ္စာ၊ နာနန္တရိကနည်း။/ ပါရာဇိကအာပတ် စသည်တို့ မရောက်ဟု အနက်ရောက်သောအားဖြင့် ဆိုအပ်သောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း။

မဟာမေယံ ဥဇ္ဈိတံ ဒိဿာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မိုးကြီး၏ “မဟာမေယ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မျက်စိဖြင့်မြင်ကောင်းသော မိုး၌တင်-- ဧကဒေသပစ္စာ။

ဓယုမာဇရာ-ကား ဖမ်းယူအပ်သော်/ဖမ်းယူအပ်သော-ဟု အနက်နှစ်ချက် ပေးနိုင်သောကြောင့် ဘိန္နသတ္တိနည်း။

ဧသေဝနမယာ-ကား သဒိသုပစ္စာ။ (ဤနည်းနှင့်တူသော နည်း)
အာကာသဋ္ဌ ကား အစိတ်ဖြစ်သော ကောင်းကင်၌တည်သော ငါး၏ “အာကာသဋ္ဌ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော လူပိုင်ဆိုင်သော ရေသတ္တဝါအားလုံး၌တင်-- ဧကဒေသပစ္စာ။

ဧရဋ္ဌ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ကမ်း၌တည်သော ငါး၏ “တိရဋ္ဌ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော လူပိုင်ဆိုင်သော ရေသတ္တဝါအားလုံး၌တင်-- ဧကဒေသပစ္စာ။

> ခခ။ မဇ္ဇ-အရ အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟာဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ကဋတ္တာရုပ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၇၀]

(က) နာဝဋ္ဌေပဌပတာဝနာပိဒေသေတ္ထော “နာဝါ နာမ ယာယ တရတိ”ပ. အာဟာ။ (စ) တသ္မာ ဣဝအန္တမသော ရဇနဒေါကီကာပိ ဝေကုကလာပကောပိ “နာဝါ” တွေဝ ဇေဒိတဓမ္မာ။

(ဂ) သိမာသမ္ပဒေနပနဝုနာဝါအတ္ထော ခဏိတွာဝါလေကေဟိ ဝန္တိတွာဝါကတာသဗ္ဗန္တိမေန ပရိတ္တဓနတိဏ္ဍုဝါဟနိကာဝေဝဇ္ဇတိ။ (ဃ) ဣဝပန ဧကသသိဝါဟနိကာ “နာဝါ” တွေဝ ဝုစ္စတိ။ (င) နာဝါယ နိက္ခိတ္တန္တိယံကိန္တိ ဣန္ဒြိယပဒံ ဝါအနိန္ဒြိယပဒံ ဝါ။

(၄။ ၂၈၉။ မအူ၊ တ၊ ၄၁၅။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁။)

> ၂။ (က) ခန့်/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပဒဘာဇနိပါဠိတော်၌ “နာဝါ နာမ ယာယ တရတိ”ဟူ၍ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ထလဋ္ဌကထာ၌ “ထလဋ္ဌံ နာမ ဘဏ္ဍံ ထလေ

နိက္ခိတ္တံ”ဟူသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “နာဝဋ္ဌ နာမ ဘဏ္ဍာ နာဝါယ နိက္ခိတ္တံ”ဟူ၍ ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် “နာဝါ နာမ ယာယ တရတိ”ဟူ၍ ဆို အပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (က) မိန့်။

(ဂ) ဆို/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် နာဝဋ္ဌဘဏ္ဍာကို မပြမီ ရှေးဦးစွာ နာဝါ-ကို ပြ တော်မူလိုသော ဘုရားရှင်သည် နာဝါ နာမ-စသော စကားကို မိန့်ဆိုအပ်၏-ဟု ဖွင့်ပြ ၏။ ထိုသို့ဆိုအပ်သဖြင့် အဘယ်သို့သော အကျိုးကို ရအပ်ပါသနည်း။ အကျိုးမရ နိရတ္တက- ဟု မှတ်အပ်ပါသလော။ (တသ္မာ-ကို၍)

ဤ နာဝါ-စသော စကားရပ်၌ နာဝါယ-အရ ဆိုးရည်ကျင်းကိုသာ အလိုရှိအပ်ပါ သလော။ အဘယ်တို့ကိုလည်း အလိုရှိအပ်ပါသေးသနည်း။ [ယုတ်နှင့် ဝိ-ကို၍] (ခ) မိန့်။

(ဂ) ဆို/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဤ “နာဝါ နာမ ယာယ တရတိ”ဟူသော စကားရပ်၌ အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် ဆိုးရည်ကျင်းကို၎င်း၊ ဝါးစည်းကို၎င်း “နာဝါ”ဟူ၍ သိ အပ်သောဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နဒီပါရသိမ်သမုတ်ရာဝယ် ယူအပ်သော လှေအထူး ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ဆို/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် နဒီပါရသိမ်သမုတ်ရာ၌ အယုတ်ဆုံးသုံးယောက် ကို ဆောင်နိုင်သော လှေသည်သာလျှင် အပ်၏ (ဝါ) သုံးယောက်ကို ဆောင်နိုင်သော လှေကိုသာ “နာဝါ”ဟူ၍ ဆိုအပ်သောဟု ပြဆို၏။ ဤနာဝဋ္ဌကထာ၌လည်း အယုတ်ဆုံး သုံးယောက်ဆောင်နိုင်မှသာ “နာဝါ”ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော။ ဤနာဝဋ္ဌကထာ၌ ဘယ် နှစ်ယောက် ဆောင်နိုင်သောလှေကို “နာဝါ”ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိ-- (ဃ) မိန့်။

ကား-- ဤနာဝဋ္ဌကထာ၌ လူတစ်ယောက်ဆောင်နိုင်သောလှေကို “နာဝါ”ဟူ၍ပင် ဆိုအပ်ပါ၏ဟူလို။

➤ ၃။ (က) အနုသန္ဓေ။ (ခ) လဒ္ဒဂုဏ။ (ဂ) ဝိသေသ။ (ဃ) ကား နဒီပါရသိမ် သမုတ်ရာ၌ ယူအပ်သော လှေမှတစ်ပါး ဤ နာဝဋ္ဌကထာ၌ ယူအပ်သောလှေကို ပြသော ကြောင့် ပက္ခန္ဓရ/ ဤ နာဝဋ္ဌကထာ၌လည်း အယုတ်ဆုံးသုံးယောက်ကို ဆောင်နိုင်မှ သာ “နာဝါ”ဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသလော-ဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ် သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/ ဤ နာဝဋ္ဌကထာ၌ ယူရမည့် လှေအထူးကို ပြသောကြောင့် ဝိသေသဝါကျ။ (င) ပက္ခန္ဓရ။ စာစစ် ။ ။ ဧကဿာပိ-ကား ကိုး--ကြောင့် ဝါဟနိကာ-၌ ဝဟ-ဓာတ်ဟူသော အန္တပုဒ်၌ ကမ္မ/ကမ္မိ စပ်။

➤ ၄။ ရန္တတေ အနေနာတိ ရဇနံ။ (ရန္တ+န) ဒဝတိ ဝဟတိတိ ဒေါဏီ။ (ဒ+ဏီ) ဒေါဏီ ဧဝ ဒေါဏီကာ။ ရဇနဿ ပက္ခိပနာ ဒေါဏီကာ ရဇနုဓခါဏီကာ။ ရဇန-အရ ဆိုးရည်ဖြစ်သည် မုချ။ ထို-၏-ထည့်စရာကျင်းနှင့် ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ- ထို--သော ဆိုးရည်ထည့်စရာ ကျင်းရ၏။ / ရဇနဿ ပက္ခိပနံ ဒေါဏီ ရဇနဒေါဏီ။

ရုနဒေါဏီ ဝေ ရုနဒေါဏီကာ။ * ဝေဏူနံ ကလာပေါ ဝေဏူကလာပေါ။ ခုဒ္ဒေါ ဝေဏူကလာပေါ ဝေဏူကလာပဓကော။ ဝါးနှင့် ဝါးစည်း သမူဟိ သမူဟ စပ်။

ဝါယတီတိ ဝေဏူ။ (ဝေ+ဏူ) ကလံ အဝယဝဘာဝံ ပါတိ ရက္ခတီတိ ကလာပေါ။ ကလာပေါယေဝ ကလာပကော။ ဝေဏူနံ ကလာပကော ဝေဏူကလာပဓကော။

ဒသေတီတိ ဝေဓသန္တော။ ဒိသဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား မြင်တတ်သော ဝေနေယျ တို့၏ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကား မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာကရုဏာရှေးရှိသော ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ အန္တ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော မြတ်စွာဘုရားရ၏။ * သဗ္ဗေသံ အန္တော သဗ္ဗန္တော။ သဗ္ဗန္တေ ဘဝေါ သဗ္ဗန္တိမော။ နဝတိ တရတိ ယာယာတိ နာဝါ။ (န+အ) နာဝါယံ တိဋ္ဌတီတိ နာဝန္တံ။

➤ ၆။ (က) ၌ ယာယ တရတိ-ဖြင့် နာဝါ-၌ န-ဓာတ်၏ တရဏအနက်ဟော-- ၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) ဏပစ္စည်း ကရဏသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) နဝတိ တရတိ ယာယာတိ နာဝါ-ဟု ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေ။

(ခ) ဖြင့် နာဝါ-အရ ပကတိ လှေကိုသာမက ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် အယုတ်ဆုံး ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ကူးမြောက်ကြောင်း ကူးမြောက်ရာဖြစ်သော ဆိုးရည်ကျင်း ဝါးစည်း စသည်တို့ကိုလည်း ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(ဂ) ဖြင့် နာဝါနိက္ခိတ္တ-အရ အလုံးစုံသော ဣန္ဒြေဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊ ဣန္ဒြေ ဖြင့် မဖွဲ့အပ်သော ဘဏ္ဍာ (ဝါ) သက်ရှိ သက်မဲ့ဘဏ္ဍာ အားလုံးကို ယူရမည်ဟု သိစေ ပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➤ ၇။ အန္တော ခဏိတွာဝါ/အန္တော ခဏိတာဝါ ။ ။ အန္တော ခဏိတာဝိပဒံ ဓုဝ နာဝါတိ ပဒဿ ဝိသေသနံ၊ ခဏိတွာဝိပိ အတ္ထိ။ ကတာဝိပဒေ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ။-- ဟူသော ယောဇနာကိုထောက်၍ အန္တော ခဏိတာ-ဟုရှိလျှင် အန္တော၊သစ်သား၏အတွင်း ၌။ခဏိတာ၊ထွင်းအပ်သော။ဓုဝနာဝါ၊အမြဲထားအပ်သော လှေသည်။ဝဇ္ဇတိ၊အပ်၏-ဟု ပေး ၍ ဓုဝနာဝါ-ပုဒ်၌ ဝိသေသန စပ်ရမည်။ ခဏိတွာ-ဟုရှိလျှင် ကတာ-၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာ ဝိသေသန စပ်ရမည်။ ဤသို့ နှစ်ချက်စပ်၍ အဓိပ္ပါယ်နှစ်မျိုးရသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။

ဝေဏူ/ဝေနု ။ ။ ဝေ-တန္တသန္တာနေ၊ ဝါယတီတိ ဝေဏူ၊ ဝေနု ဝါ (ရူပသိဒ္ဓိ) ကို ထောက်၍ နှစ်ပါဌ်သင့်။

ပုပ္ဖန္တာ/ဝိလဝန္တာ ။ ။ ပလုဓာတ် အန္တပစ္စည်း၊ ဥ-ကို ဩပြု၊ ဩကို အဝပြု၊ ဟနတိ မှ ဟန္တိ၊ ကိလေသော-မှ က္လေသော ဖြစ်သကဲ့သို့ ပလဝန္တာ-မှ ပုပ္ဖန္တာ ဖြစ်လာသောကြောင့် ပုပ္ဖန္တာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

မဒနပလဝသာဝိနိ/မဒနပလဝိသာဝိနိ ။ ။ မဒနဖလဝိသာဝိနိတိ ဧတ္ထ သိဟဋ္ဌဘာသာ ကိရ ဝသက္ကတိ ဝိသန္တိ အတ္ထော။ (ဝဇီရ) ဤမိကာအလို သိဟဋ္ဌဘာသာ၌ ဝသ-သဒ္ဓါသည်

အဆိပ်ကိုဟော၏။ ပါဠိဘာသာ၌ ဝိသ-သဒ္ဓါ အဆိပ်ဟော၏။ ဤသို့ အဆိပ်ဟောခြင်း တူသောကြောင့် နှစ်ပါဠိလုံးသင့်ပါသည်။

(ခ) ဝေဒိတဗ္ဗာ/ဝေဒိတဗ္ဗာ ။ အာကာရကိုဝေဒလျှင် ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကံပုဒ်ကိုဝေဒလျှင် ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဟု နှစ်မျိုးဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း။ “အာကာရကို ဝေဒလျှင် ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဟု လိင် ထားသည်။ ယောဇနာ၌ကား ကံ-ကိုဝေဒလျှင် ထားအပ်၏-ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။” ဤသို့ မအူနိသျှ ဆိုသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

> ဈ။ နာဝါ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ပကတိလှေ၏ “နာဝါ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပကတိလှေနှင့်တကွ ကမ်းတဖက်သို့ ကူးစရာ ဆိုးရည်ကျင်း၊ ဝါးစည်း စသည်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏာ၊ နိဒဿနနည်း။ (ခ-ကိုရှု)

အတူဖြစ်သော လှေ၏ “နာဝါ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော ဆိုးရည်ကျင်း၊ ဝါး စည်းငယ်၌တင်-- သဒိသုပစာ၊ ရုဋ္ဌိနည်း။

ဝေဇ္ဇကလာမ-ကား ဝါးနှင့် ဝါးစည်း အပြားမဲ့အားဖြင့် ဆိုသောကြောင့် အဘေဒ ဘေဒုပစာ။

ဂရုဋ္ဌပက္ခက (ဌ။ ၂၉၁) ကား အတူဖြစ်သော ဂဠုန်တောင်၏ “ဂရုဋ္ဌပက္ခ”ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော လှည်းအမိုး၌တင်-- သဒိသုပစာ။

သိသဘာရ (ဌ။ ၂၉၃) ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဦးခေါင်း၏ “သိသ”ဟူသော အမည် ကို အပေါင်းဖြစ်သော ရှေ့လည်ပင်း၌ လည်မျိုးမှ အထက်၊ နောက်လည်ပင်း၌ ဆံပင် ဖျား အမွှေးမှ အထက်၊ လည်ပင်း၏ နံပါး နှစ်ဘက်တို့၌ နားပန်းဆံတို့၏ အောက်အဖို့မှ အထက်တို့၌ တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏာနည်း။

ကဏ္ဍစူဠိကာ (ဌ။ ၂၉၃) ကား ဌာနဖြစ်သော နားရင်း၏ “ကဏ္ဍစူဠိကာ”ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော နားရင်း၌ ပေါက်သော အမွှေး (ဝါ) နားပန်းဆံ၌ တင်-- ဌာ နူပစာ။ နာနန္တရိကနည်း။

စူဠိကာ-ကား အတူဖြစ်သော ဆင်နားရင်း၏ “စူဠိကာ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိ သော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နားရင်း၌တင်-- သဒိသုပစာ။

> ခဓ။ အာအ-အရ မဟာကရုဏာဉာဏ် ရှေ့သွားရှိသော ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တ ပျိုဒ်ကိုယူ။
နာဝါ-အရ အဌကလာပ်ရုပ်ကိုယူ။

ပါဏှ [၇၁]

(က) ယောပန တိတ္ထေဋ္ဌတနာဝံ အာရုဟိတ္တာ ထေယျစိတ္တော အရိတ္တနဝါ ဖိယေန ဝါ ပါဇေတိ၊ ပါရာဇိကံ။ (စ) သဓေပန ဆတ္တံ ဝါ ပကမမေတ္တာ စိဝရံ ဝါ ပါဇေတိ အတ္တမိတ္တာ ဟတ္ထေဟိ ဥက္ခိယိတ္တာ လကာရသဒိသံ ကတ္တာ ဝါတံ ဂဏှာပေတိ၊ ဗလဝါ စ ဝါတော အာဂ္ဂ နာဝံ

ဟရောတိ၊ ဝါစောနေဝ သာ ဟဋ္ဌာ ဟောတိ၊ ပုဂ္ဂလဿ နတ္ထိ အဝဟာရော။

(၁) ပဇယာဂေါအတ္ထိ၊ သော ပန ဌာနာစာဝနပယောဂေါန ဟောတိ။

(ဃ) ယဒိ ပန တံ နာဝံ ဝေဣန္ဒြိယကတိကမန ဥပယန္တိ တွာ အည ဝိသာဘာဂံ နေတိ၊ ပါရာဇိကံ။

(၃) သယမေဝ ယံ ကိစ္ဆိ ဂါမတိတ္ထံ သမ္ပတ္တိ ဌာနာ အစာဝေဣန္ဒြိယကတိကော ဣတ္ထိ၊ နေဝတ္ထိ အဝဟာရော။ ဘဂ္ဂာဒေယျံ ပန ဟောတိတိ။ (ဋ ၂၉၀။ မအူ၊ တ၊ ၄၁၈။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၄)

➤ ၂။ (၅) ခန့်/ အနုသန္ဓေ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဆိပ်၌ တည်သော လှေကို တက်စီး၍ ခိုးလိုသောစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုးဝါးဖြင့်၎င်း၊ လှေတက်ဖြင့်၎င်း လှော်သောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထီးကိုသော်လည်း ဆောင်း၍ သက်န်းကိုသော်လည်း လင်းယဉ်ရွက်နှင့်တူသည်ကို ပြ၍ လှေကို ယူစေသည်ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်အား အဝဟာရ မရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(၅) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ထီးကိုသော်လည်း ဆောင်း၍ သက်န်းကိုသော်လည်း လင်းယဉ်ရွက်နှင့်တူသည်ကို ပြ၍ လှေကို ယူစေသည်ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်အား အဘယ်သည် မရှိပါသနည်း။ အဝဟာရရှိလေသလော။ (ခ) မိန့်။

(၇) ခန့်/ အနုသန္ဓေ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ထီးကိုသော်လည်း ဆောင်း၍ သက်န်းကို သော်လည်း လင်းယဉ်ရွက်နှင့်တူသည်ကို ပြ၍ လှေကို ယူစေသည်ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်အား အဝဟာရ မရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဝဟာရ မရှိခြင်း၌ အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အဘယ်ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်အား အဝဟာရ မရှိပါသနည်း။ လုံ့လပယောဂ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ စွမ်းကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ။ ။ ဤသို့ (ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ထီးကိုသော်လည်း ဆောင်း၍ သက်န်းကိုသော်လည်း လင်းယဉ်ရွက်နှင့်တူသည်ကို ပြ၍ လှေကို ယူစေသည်ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်အား အဝဟာရ မရှိသည်၏အဖြစ်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဤသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သွားသောလှေကို ပြကတေအားဖြင့် သွားခြင်းကို ဖြတ်၍ အရပ်တစ်ပါးသို့ ဆောင်သောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ-ဂ) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ဤသို့ ဆိုအပ်ပြီး သော နည်းဖြင့် သွားသောလှေကို ပြကတေအားဖြင့် သွားခြင်းကို ဖြတ်၍ အရပ်တစ်ပါး သို့ ဆောင်သောရဟန်းအား အဘယ်အာပတ်သင့်ပါသနည်း။ အာပတ်မှ လွတ်လေသ လော။ (ဝါ) ဒုက္ကဋ်အာပတ်စသည် သင့်လေသလော။ စွမ်းကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၃) ခန့်/ အနုသန္ဓေ။ ။ ဤသို့ (ခ-ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် လှေကို ယူစေသောရဟန်းအား အကြောင်းနှင့်တကွ အဝဟာရ မရှိသည်၏အဖြစ်နှင့် ဤသို့

သဘောရှိသော လှေကို ပြကတေအားဖြင့် သွားခြင်းကို ဖြတ်၍ အရပ်တစ်ပါးသို့ ဆောင်သောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်သည်၏အဖြစ် အဝဟာရရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အလိုလိုသာ ရွာဆိပ်သို့ရောက်သောလှေကို တည်ရာအရပ် မှ မရွေ့စေဘဲ ရောင်း၍သွားရာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ပက္ခန္တရ၊ (ခ) ပက္ခန္တရ/ဝါကျာရမ္မ၊ (ဂ) ကာရဏ၊ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ၊ အန္တယ၊ (င) ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ နယတေ (အိုးမွမ်းအပ်၏) တိ နာခါ။ (တံ နာဝါ) န-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား အိုးမွမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား လှေ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လှေခြင်ရ၏။

အရတိ ယေနာတိ အရိတ္တံ။ (တေန အရိတ္တေန) အရ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား လှေ ၏ ဒေသန္တရပုတ္တိဘောဂုဏ်သည် မုချ။ (ဝါ) အရပ်တစ်ပါး၌ဖြစ်သော အခြင်းအရာအား ဖြင့်ဖြစ်သော လှေဟုဆိုအပ်သော ဥတုဇရုပ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား ထိုးဝါး၏ ပကတူပနိဿုသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ထိုးဝါးခြင်ရ၏။

ဝါတေန ဟရိတဗ္ဗာတိ ဗာဠာ။ ဟရ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား လှေ၏ အရပ်တစ်ပါး သို့ ရောက်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ဥတုဇရုပ်တို့၏ ဥပါဒ် သည် ကာရဏ။ တ-ပစ္စည်းအရ ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်ကိုစွဲ၍ လှေဟု ခေါ်ဝေါ် ပညတ် သမုတ်အပ်သော သန္တာနပညတ်ခြင်ပိသေသ ရ၏။ (ဝါ) ခြင်ပိသေသသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဝိကတိကတ္တားပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိကတိကတ္တားတို့၏ သဘော သည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်၍ ဆောင်အပ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ် သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ပယုဇ္ဇနံ ဖယောဓေါ။ (ပ-ယုဇ+ဏ) ဘာဝသာဓနပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဓာတ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသော ပရမတ္ထသဘောတရားဟုဆိုအပ်သော ယှဉ်ခြင်း (ဝါ) အား ထုတ်ခြင်း ကြိယာရ၏။

ပယုဇ္ဇတိတိ မဗောဓေါ။ ယုဇ-ဓာတ်အရ အားထုတ်တတ်သော သတ္တိ ရ၏။ ဏ- ပစ္စည်းအရ သတ္တိမန္တဖြစ်သော လုံ့လခြင်ရ၏။

ပယုဇ္ဇန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ မဗောဓေါ။ ယုဇ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဖဿ၊ ဝေဒနာ စသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ရ၏။ ကရဏဋ္ဌကား လုံ့လ၏ သဟဇာတာဒိပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လုံ့လပယောဂခြင် ရ၏။

အဝသံ ကာတုံ ပယုဇ္ဇတိ ဥပယုဇ္ဇတိတိ မဗောဓေါ။ ပရှေးရှိသော ယုဇ-ဓာတ် အရ ကတ္တုဋ္ဌကား လုံ့လ ဝီရိယကို အာရုံပြု၍ ယှဉ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား လုံ့လ ဝီရိယ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏ

၂-၂-၂

ပစ္စည်းအရကား ထို--သော လုံလပ်ယောဂဖြစ်ရ၏။

➤ ၇။ ဇောဒေဝော/ဝနာဒေဝော ။ "တထာ ဇော နဿ ပ-ပရိအာဒိတော" ဟု ရူပသိဒ္ဓိသုတ်(၄၂) ၌ဆိုသောကြောင့် မုဒ္ဒလ ဇာ-နှင့်ရှိသော "ပဏာမေတွာ" သင့်သည်။

ဝိတ္တိဏိတွာ/ဝိတ္တိဏိတွာ/ဝိတ္တိနိတွာ/ဝိတ္တိနိတွာ ။ နာမု ကိဿ ရဿတ္ထံ၊ နော စ ဇော-ဟူသော သဒ္ဓနိတိသုတ်ကို ထောက်၍ ရဿ မုဒ္ဒလ ဇာ-နှင့်ရှိသော "ဝိတ္တိဏိတွာ" ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဝါမဇိတ္ထ-ကား ဝါမတိတ္ထ-ဟူသော အစိတ်ကို မှတ်၍ဆိုသဖြင့် အပေါင်း ဖြစ်သော နိဂမတိတ္ထ၊ နဂရတိတ္ထ စသည်ကိုလည်းရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏာ၊ နိဒဿန နည်း၊ ဧကဒေသုပစာ။

ဝါကျ [၇၂]

(က) ဣဒိဗိ သိဇေ ဓာရန္တိ အာဒိသု အယံ အပုဗ္ဗဝိနိစ္ဆယော -- ယော ဘိက္ခု ။ "ဣဒိ ဂဟေတွာ ဣယာဟိ" တိသာမိကေဟိ အနာဏတ္ထော သယမေဝ "ယု ဣဒိ နာမ ဒေထ၊ အဟံ ဝေါ ဘက္ကံ ဝဟာမိ" တိ တေသံ ဘက္ကံ သိသေန အာဒိယ ဂစ္ဆန္တော ထေယျစိတ္တေန တံ ဘက္ကံ အာမသတိ၊ ဒုက္ကံ။

(ခ) ယထာဝုတ္တသိသပရိစ္ဆေဒအနုတိက္ကာမေန္တော ဣတောပိတော စယံသန္တော သာရေတိပိ ပဏာသာရေတိပိ၊ ထုလ္လုပ္ပယံ။ (ဂ) ခန္တံ ဩရောပိတမတ္တ ကိဉ္စာပိသာမိကာနံ "ဝေဟတု" တိ စိတ္တံ အတ္ထိ၊ တေဟိ ပန အနာဏတ္ထတ္ထာ ပါရာဇိကံ။

(ဃ) ခန္တံ ပန အနောရောပေတွာပိ သီသတော ဧကသဂ္ဂမတ္ထံ မောစေန္တဿ ပါရာဇိကံ။

(၄) ၂၉၃။ မအူ၊ တ၊ ၄၂၆။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၁)

➤ ၂။ (စ) ခန္တိ/ အနုအန္တေ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် အရှင်တို့ မစေခိုင်းအပ်ဘဲ ထို အရှင်တို့ ဥစ္စာကို ဦးခေါင်းဖြင့်ယူ၍ သွားစဉ် ထေယျစိတ်ဖြင့် သုံးသပ်သော ရဟန်းအား ခုက္ကံအာပတ်သင့်၏ဟု ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဦးခေါင်း အပိုင်းအခြားကို မလွန်စေမူ၍ ထိုမှ ဤမှ ပွတ်တိုက်လျက် ရွှေစေသော ရဟန်းနှင့် နောက် အဘို့၌ ရွှေစေသော ရဟန်းအား ထုလ္လုစွဉ်းအာပတ် သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(စ) ခန္တိ/ အောနာ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဦးခေါင်း အပိုင်းအခြားကို မလွန်စေမူ၍ ထိုမှ ဤမှ ပွတ်တိုက်လျက် ရွှေစေသော ရဟန်းနှင့် နောက်အဘို့၌ ရွှေစေသော ရဟန်းအား အဘယ်အာပတ် သင့် ပါသနည်း။ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်လေသလော။ (ဝါ) ခုက္ကံအာပတ်ပင် သင့်လေသ လော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုပစ္စေဒံ ။ ဤသို့ (က-၁) တို့ဖြင့် အရှင်တို့ မစေခိုင်းအပ်ဘဲ ထို အရှင်တို့ ဥစ္စာကို ဦးခေါင်းဖြင့်ယူ၍ သွားစဉ် ထေယျစိတ်ဖြင့် သုံးသပ်သော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်နှင့် အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဦးခေါင်း အပိုင်း အခြားကို မလွန်စေမူ၍ ထိုမှ ဤမှ ပွတ်တိုက်လျက် ရွှေစေသော ရဟန်းနှင့် နောက်အဘို့ ၌ ရွှေစေသော ရဟန်းအား ထုလွှစွဉ်းအာပတ် သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ ၌ ၎င်းဥစ္စာကို ပခုံးသို့ ချသောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ (ဂ) မိန့်။ / (ခ) ဝါကျ တစ်ခုကိုသာ ထား လျက် ထား နိုင်သည်။

(ဂ) သို့/ ပုဏ္ဏ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-၁) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ၎င်းဥစ္စာကို ပခုံးသို့ ချကာမျှ၌ အဘယ်အာပတ်သင့်ပါသနည်း။ စုစ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အာဘောဂီပုဏ္ဏဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-၁) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အရှင် တို့အား ဆောင်စေသတည်းဟု စိတ်ရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ် ကြောင့် ၎င်းဥစ္စာကို ပခုံးသို့ချကာမျှ၌ ထိုရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသနည်း စုစ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုပစ္စေဒံ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ၎င်း ဥစ္စာကို ပခုံးသို့ချကာမျှ၌ ထိုရဟန်း အား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထိုရဟန်းအားသာ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်မဟုတ်။ စင်စစ်သော်ကား ပခုံးသို့ မချဘဲ ဦးခေါင်းမှ ဆံချည် ဖျားမျှ လွတ်စေသောရဟန်းအားလည်း ပါရာဇိကအာပတ် သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း ငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ပခုံးသို့ မချဘဲ ဦးခေါင်းမှ ဆံချည်ဖျားမျှ လွတ်စေသော ရဟန်းအား အဘယ်အာပတ်သင့်ပါသနည်း။ ပခုံးသို့ ချ သော ရဟန်းအားသာ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်လေသလော။ စုစ်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➢ ၃။ (က) စသည်သည် ဝိတ္တာရ။ ထိုတွင် (ခ) ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ပက္ခန္တရ။/ဝါကျာရမ္မ။ စာစစ် ။ ။ ဩရောပိတမတ္တေ-ကား ၌--ကြောင့် ဟောတိ-ဟူ သော ပါဌသေသ၌ အာဓာရ ဟောတိ-ကား အာဓေယျ/ ဩရောပိတမတ္တေ-ကား သော် --ကြောင့် ဟောတိ-ဟူသော ပါဌသေသ၌ လက္ခဏ၊ ဟောတိ-ကား လက္ခဏ။

➢ ၄။ အာဏာပီယတေတိ အာဏာစတ္တာ။ အာဏ-ဓာတ်၏အရ ကတ္တုဌကား စေခိုင်းတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ စေခိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်း၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရကား ထို-သော စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းဖြစ်သည် အပဓာနအား ဖြင့် ရ၏။ န-သဒ္ဓါနှင့် တွဲစပ်ထားသော သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုရဟန်းနှင့်တူ သော စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းဖြစ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

န အာဏတ္တော အနာဏတ္တော။ န-ဟူသော ပိသေသနပုဒ်အရ သဒိသဘော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထိုဂုဏ်၏ စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းခြင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းနှင့်တူသော မစေခိုင်းအပ်သော ရဟန်း ခြင် ရ၏။ (ဝါ) မစေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းခြင်သည် အပဓာနအားဖြင့် ရ၏။

ဝိကတိ ကတ္တားပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိကတိကတ္တားတို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် မစေခိုင်းအပ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

သယန္တိ ဧတ္ထ ဉိကာဒယောတိ ခီဇံ။ သိ-ဓာတ်အရ ကတ္ထုဌာနကား သန်း-စသော ဒုဂ္ဂတိ အဟိတံ သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ အိပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာ သဟဂုဏ် သန္တိရဏဘဝင် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဌာနကား ဦးခေါင်း၏ ပကတူပ နိဿယတ္တိသည် ဖလူ။ သက်/သ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဦးခေါင်းခြင်ရ၏။

➤ ၇။ ကုမိန/ကုမိန ။ ကမ ပဒဝိက္ခေပေ၊ အဿ ဥတ္တံ၊ ကမန္တိ ဧတ္ထ မိနာ-ဒယော ပဝိသန္တိတိ ကုမိနံ၊ မဉ္စပန္နော ပကရဏဝိသေသော-ဟု ဣာဒိမောဂ္ဂလာန် (၁၀၃) ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ မိ-ဟိသာယံ (ပ) ကုမိနန္တိ ကုန္တိတာကာရေန မဉ္စေ မိနန္တိ ဟိသန္တိ ဧတေနာတိ ကုမိနံ၊ မဉ္စပန္နနပဉ္စရော-ဟု ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟတို့၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း ကုမိနံ/ကုမိနံ နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

ယထာဂုတ္တသီသပရိစ္ဆေဒံ အနတိက္ကာမေန္တောဝ/ယထာဂုတ္တသီသပရိစ္ဆေဒ အနတိက္ကာ-မေန္တော။ ။ “န ပဒါနံ ဝိပုကတော နုတ္တရေန သမာသော-ဟူသော သဒ္ဓနီတိသုတ် (၆၇၈) ကိုထောက်၍၎င်း၊ တဝဇ္ဈမာနန္တာပိ ကိတန္တေဟိ ဝါကျမေဝ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ ဖိကာရတော အနဘိဓာနတော ဝါ-ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိကိုထောက်၍၎င်း “ယထာဂုတ္တသီသ ပရိစ္ဆေဒံ အနတိက္ကာမေန္တောဝ” ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဧယာ ခိန္တု-ကား တစ်ဝါကျတည်း၌ တည်လျက် အလုံးစုံသော ဝါကျ အား ကျေးဇူးပြုသောကြောင့် “အာဒိဒိပကနည်း” ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) စိတ္တံ-ကား ပြဇာန်းသော စိတ်ကိုဆိုသဖြင့် မပြဇာန်းသော ဖဿ၊ ဝေဒနာ-စသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။

အစိတ်ဖြစ်သော စိတ်၏ “စိတ္တ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။/ဆန်းကြယ်သော စိတ်အပေါင်း၏ “စိတ္တ”ဟူသောအမည် ကို အစိတ်ဖြစ်သော စိတ်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဓါကျ [၇၃]

(က) အယ် ပန သုဒ္ဓသိသဘာရာဒီနယေဝ ဝေသန ဒေသနာ အာရဇ္ဈိ။

(ခ) ယော တယ် သိသဘာရေ ဝုတ္တော၊ ဓန္ဒဘာရာဒီသုပိ အယမေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

(ဂ) ဖာရဏ အာရဇ္ဈိ ဝတ္ထ ပန ဟတ္ထေန ဂဟိတတ္တာ ဩလမ္ပတော "ဟတ္ထ ဘာရေ" တံ ဝုတ္တော။ (ဃ) သော ပဌမံယေဝ ဘူမိတော ဝါ ဂဟိတော ဟောတု သုဒ္ဓစိတ္တေန သိသာဒီဟိ ဝါ "ဟတ္ထ ဘာရေ" တွေဝ သဏ္ဍိ ဂစ္ဆတိ။ (င) တံ ထေယျစိတ္တေန တာဒိသံ ဂဟနတ္ထနံ ဒိသ္မာ ဘူမိယံ ဝါ ဂစ္ဆာဒိသု ဝါ နိက္ခိယန္တိ သာ ဟတ္ထတော မုတ္တမတ္ထေ ပါရာဇိကံ။

(၄။ ၂၉၃/၄။ မအူ၊ တ၊ ၄၂၇။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၂)

> ၂။ (စ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ဖြင့် ဦးခေါင်းဝန်၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပခုံးဝန်စသည်တို့၌ ဝိနိစ္ဆယကို ကျမ်းပေါစိမ့်သောငှာ ညွှန်းတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(စ) သို့/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ဖြင့် ဦးခေါင်းဝန်၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြတော်မူ၏။ ဤဦးခေါင်းဝန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အဆုံးအဖြတ်ကို အဘယ်ဝန်တို့၌ သိအပ်ပါသနည်း။ ဦးခေါင်းဝန်၌သာ သိအပ်ပါသလော။/ ပခုံးဝန် စသည်တို့၌ အဘယ်အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်ပါသနည်း။ ဦးခေါင်းဝန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အဆုံးအဖြတ်မှတစ်ပါးသော အဆုံးအဖြတ်ကိုလည်း သိအပ်ပါသလော။(ခ)မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ပခုံးဝန်စသည်တို့၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ကျမ်းပေါစိမ့်သောငှာ ညွှန်ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ မာတိကာ၌ ပြအပ်ပြီးသော လက်ဆွဲဝန်ကိုပင် ပရိယာယ်ဝေဝင်တစ်ပါးအားဖြင့် ဟတ္ထဘာရ-ဟု ဟောအပ်၏။ အသီးအခြား ဝန်တမျိုး မဟုတ်-ဟု ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အစ္ဆောလီနဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် "ဟတ္ထ ဘာရ်"ဟု ဟောဟောတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် အဘယ်ကို ဟတ္ထ ဘာရ-ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း အောက်၌ဟောအပ်ပြီးသော ဝန်လေးမျိုးမှ အသီးအခြား တစ်ပါးသော ဝန်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဟောတော်မူအပ်ပါသလော။ စုစ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် အောက်၌ဟောအပ်ပြီးသော လက်ဆွဲဝန်ကိုပင် ဟတ္ထဘာရ-ဟု ဟောတော်မူခြင်းကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ရှေးဦးစွာ မြေမှယူအပ်သော လက်ဆွဲဝန်နှင့် သုဒ္ဓစိတ်ဖြင့် ဦးခေါင်းစသည်တို့မှ ယူအပ်သော လက်ဆွဲဝန်သည် ဟတ္ထဘာရ မည်၏ဟု ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (ပ) ပြတော်မူ၏။ ရှေးဦးစွာ မြေမှယူအပ်သော လက်ဆွဲဝန်သည်သာ ဟတ္ထဘာရ မည်ပါသလော။ ထိုသို့မဟုတ် သုဒ္ဓစိတ်ဖြင့် ဦးခေါင်းစသည်တို့မှ ယူအပ်သော လက်ဆွဲဝန်သည်သာ ဟတ္ထဘာရ မည်သလော။

အဘယ် လက်ဆွဲဝန်သည် ဟတ္ထေဘာရ မည်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၉) ခန့်/ အနုဿန္တု ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် ရှေးဦးစွာ မြေမှယူအပ်သော လက်ဆွဲဝန်နှင့် သုဒ္ဓိတိတ်ဖြင့် ဦးခေါင်းစသည်တို့မှ ယူအပ်သော လက်ဆွဲဝန် နှစ်ပါး၏ ဟတ္ထေ ဘာရ-မည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ “ဟတ္ထေ ဘာရံ ဘူမိယံ နိက္ခိပတိ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်ကို ဥပလက္ခဏာနည်း နိဒဿန နည်းအားဖြင့် (ဝါ) နေယျတ္ထနည်းအားဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ယင်းလက်ဆွဲဝန် ကို မြေ၌ ပစ်ချသော ရဟန်းအားသာ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်မဟုတ်၊ ချုံစသည်၌ ပစ်ချသောရဟန်းအားလည်း ပါရာဇိကအာပတ်သင့်၏ဟု ပြခြင်းငှာ (၉) မိန့်။

(၉) ခန့်/ အာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ယင်းလက်ဆွဲဝန်ကို အဘယ်၌ ပစ်ချသောရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသနည်း။ “ဟတ္ထေ ဘာရံ ဘူမိယံ နိက္ခိပတိ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် မြေ၌ပစ်ချသော ရဟန်းအားသာ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်ပါသလော။ စုဒ္ဓိကြောင့် (၉) မိန့်။

> ၃။ (က) ဝါကျာရမ္မ။ (ခ) ပက္ခန္တရ။/ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။/ဝိသေသ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ။ (င) ပက္ခန္တရ။ ထိုကိုထောက်၍ (ဂ-ခ) ပက္ခ။

> ၄။ (ဘဂဝတာ) ဒေသိယတေတိ ဧဝေနာ။ ဒိသ/ဒိသိ-ဓာတ်အရ ကတ္တဋ္ဌ ကား ဘုရားရှင်သန္တာန်၌ ဟောသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေသနာဉာဏ် ပြ ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ဝစီဘေဒသဒ္ဓ နှစ် ဥပါဒ်သည် ကာရဏ။ ယုပစ္စည်းအရ ထို--သော ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော ဝစီဘေဒသဒ္ဓ ဟု ဆိုအပ်သော ဒေသနာတော်ဖြစ်ရ၏။

ဩလမ္ပိယတေတိ ဩလမ္ပဓကော။ (အဝ-လပိ+ဏှ) အဝရှေ့ရှိသော လပိ-ဓာတ်အရ ကတ္တဋ္ဌကား ဆွဲသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား တတောင်ဆစ်မှစ၍ လက်ဖျားတိုင်အောင်သော အရပ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏှပစ္စည်းအရ တတောင်ဆစ်မှစ၍ လက်ဖျားတိုင်အောင်သော အရပ်သည် မုချ။ ၎င်း အရပ်၌တည်သော ဝန်သည် ဌာနူပစာအားဖြင့်ရ၏။

ဘာရံ ဩလမ္ပတိ ဧတေနာတိ ဝါ ဩလမ္ပဓကော။ အဝရှေ့ရှိသော လပိ-ဓာတ်အရ ကတ္တဋ္ဌကား ဝန်ကိုဆွဲသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိနိယုပ္ပဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား တတောင်ဆစ်မှ လက်ဖျားတိုင်အောင်သော အရပ်၏ ပကတူ ပနိသျသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏှပစ္စည်းအရ တတောင်ဆစ်မှစ၍ လက်ဖျားတိုင်အောင်သော အရပ်သည် မုချ။ ၎င်း အရပ်၌တည်သော ဝန်သည် ဌာနူပစာအားဖြင့်ရ၏။

(ယောဘာရော) ဩလမ္ပတိတိ ဝါ ဩလမ္ပဓကော။ အဝ-ရှေ့ရှိသော လပိဓာတ်အရ တွဲရ ရွဲကျသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် မုချ။ အကြောင်း

ဖြစ်သော ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရတို့သည် ကာရဏ။ ၎င်းတို့၏ ယထာရဟ နာနာကွ
ဏိက ကမ္မသတ္တိသည် ဖလ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ကာရဏ။
အပ္ပပစ္စည်းအရ တွဲရ ရွဲကျသော ဣန္ဒြိယဗဒ္ဒ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဒဖြစ်သော ဝန်ရ၏။

> ၃။ သီဓေ ဘာရံ/သီသဘာရံ ။ ။ အနိစ္စသမာသ်အရာ၌ ဝတ္တိစ္ဆာအားဖြင့်
သမာသ် ဝါကျ နှစ်ပါး ဆိုနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၌လည်း သမာသ်
ဝါကျ နှစ်ပါးထင်သောကြောင့်၎င်း၊ နှစ်ပါးသင့်ပါသည်။

ပဌမံ/ပထမံ ။ ။ ပဌ ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ အမော၊ ပထ သင်္ချာနေ ဝါ၊ အမော၊ ဝဏ္ဏ
ဝိကာရော၊ ပဌမံ၊ ပထမန္တိပိ။ အဘိဓာန်ဋီကာ (၇၁၅) ၌ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါးသင့်
ပါသည်။

ဝဏနဋ္ဌာနံ/ဝဏနဋ္ဌာနံ ။ ။ န ဝနဂဟနာဒိသု-ဟူသော သဒ္ဒနိတိသုတ်ကို ထောက်
၍ ဒန္တေ န-နှင့် ဝဏနဋ္ဌာနံ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။ (ရဟာဒိတော ဣ-ဟူသော သုတ်ဖြင့်
ဥပါဒါနအနက်ဟော ဝဏဓာတ်နောင်သာ န-ကို ဣ-ပြုရသည်။ တစ်ပါးသော ဟကာ-
ရန္တဓာတ်တို့နောင် န-ကို ဣ-မပြုရ။)

> ၈။ (ဃ) အူမိဓော-ကား မြေတည်းဟူသော အစိတ်ကိုမှတ်၍ ဆိုသဖြင့်
ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်-စသော အလုံးစုံကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏာနည်း၊
နိဒဿနနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။

(င) အူမိယံ ဓါ ဝန္တာဓိသု ဓါ-ဟူသော သံဝဏ္ဏနာပါဠိဖြင့် ဘူမိယံ နိက္ခိပတိ အာပတ္တိ
ပါရာဇိကဿ-ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဝယ် ဘူမိယံ၌ ဥပလက္ခဏာနည်း၊ နိဒဿနနည်း။
အဝယဝုပဓာဓါ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။

ပါကျ [၇၄]

(ဇ) တေသု ဝသိကာဒိနံ ပုပ္ဖနကော မုပ္ပါရာဇဓမာ။ (စ) အပ္ပဗလားဒိနံ ဗလနကော
ဗလားရာဇဓမာ။ (၈-၁) အာရာမံ အတိယုဒ္ဓတိတိ ပရသန္တတိ ။ ။ ဗသန္တကော အယံ ။ ။
ဘကိတွာ အသိယုဒ္ဓတိ။ (၈-၂) အဒိန္နာဒိနဿ ပယောဂတ္တာ ဒုက္ကဋ်။

(ဃ) သာဓိကဿ ဝိမဇိ ဥပ္ပါဓဇိတိဝိနိစ္ဆယကုသလတာယ၊ ဗလဝနိသိတာဒိဘာဝေန
ဝါ အာရာမသာဝိကဿ သံသယံ ဇနေတိ။

(၉-၁) ကထံ? တံတို့ ကထာဝိနိစ္ဆယပုပ္ဖသုတ်ဒိသွာ သာဒိကောဝိန္တေတိ ။ ။ သက္ခိသာဒိန ဝေါ
အဟံ ဣမံ အာရာမံ အတ္ထုနော ကာတံ၊ န သက္ခိသာဝိ န ဝေါ ။ ။ (၉-၂) ဧဝံ တဿ ဝိမတိ
ဥပ္ပမာနာတေန ဥပ္ပါဒိတာ ဟောတိ၊ တသွာ ထုလ္လဗ္ဗယံ အာပဇ္ဇတိ။

(၄။ ၂၉၄/၅။ မအူ၊ တ၊ ၄၂၈။ ဘာသာဋီကာ၊ ၁၃/၁၄)

> ၂။ (ဂ) သိန္နိ/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်

ဖြင့် တတ္ထ ဇာတကဖြစ်သော မူလ၊ တစ-စသည်တို့၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အာရာမံ အဘိယုဂ္ဂတိ-စသော ပါဠိဝယ် ဟုတ်မှန်သော စကားကို ပြောဆို၍ တရား ဆင်သည်မဟုတ်၊ သူ့အာရာမံကို မုသားပြော၍ တရားဆင်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၎င်း ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အဗ္ဗန္တလီနစာဒနာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ “အာရာမံ အဘိယုဂ္ဂတိ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ်ဿ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ အဘယ်သို့ သဘောရှိ သော အရာမံကို အသို့ တရားဆင်ပါသနည်း။ အဘယ်ကြောင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်ပါ သနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အယုတ္တဘောဂစာဒနာ ။ ။ (ဌပနာတူ။) အဘယ်ကြောင့် သူ့ဥစ္စာကို မုသား ဆို၍ တရားဆင်သော ရဟန်းအား ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်ပါသနည်း။ “သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေ ပါစိတ္တိယံ”ဟု ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဂ-၂) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ-၁) ဖြင့် အာရာမံ အဘိယုဂ္ဂတိ-ဟူသည် သူတစ်ပါးပိုင် ဥစ္စာကို “ငါပိုင်ဥစ္စာ”ဟု မုသားပြော၍ အားထုတ်ခြင်းဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့ ဆိုသော် ပါဠိတော်၌ “အာရာမံ အဘိယုဂ္ဂတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ်ဿ”ဟူ၍ မဟောသင့်၊ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒ-ဖြစ်၍ “အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ”ဟူ၍ ဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော အဘယ်ကြောင့် ပါဠိတော်၌ ဒုက္ကဋ်ဟူ၍ ဟောဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓါ--- (ဂ-၂) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုဘဒ္ဒန္တ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် သူ့ဥစ္စာကို မုသားဆို၍ တရားဆင်သည်၏ အဖြစ်နှင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယုံမှားခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း၏အကြောင်းနှင့်တကွ အရာဌာနအားလျော်စွာ သာမိက-သဒ္ဓါ၏ အာရာမံ ရှင်ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း၊ ဝိမတိ-သဒ္ဓါ၏ ယုံမှားခြင်းအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ဥပုဗ္ဗ ပဒ-ဓာတ်၏ ဇနနအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အဗ္ဗန္တလီနစာဒနာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပါဠိတော် ၌ သာမိကဿ ဝိမတီ ဥပ္ပါဒေတိ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ အဘယ် ကြောင့် ယုံမှားခြင်းကို ဖြစ်စေပါသနည်း။ အဘယ်၏ အရှင်နည်း။ ဝိမတိ-သဒ္ဓါသည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ ဥပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်သည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အနုဘဒ္ဒန္တ ။ ။ ဤသို့ (ဃ) ဖြင့် ယုံမှားခြင်းကိုဖြစ်စေခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် တကွ အရာဌာနအားလျော်စွာ သာမိက-သဒ္ဓါ၏ အာရာမံရှင်ဟူသော အနက်၌ ဖြစ် ခြင်းကို၎င်း၊ ဝိမတိ-သဒ္ဓါ၏ ယုံမှားခြင်းအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ဥပုဗ္ဗ ပဒ-ဓာတ်၏ ဇနန အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို ချဲ့ခြင်းငှာ (ဝါ) ဝိမတုပ္ပါဒနာကာ-၌ ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

➤ ၉။ (ခ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္ဘ။/ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ) ပက္ခန္ဓရ။ (င) ဝိတ္တာရ။

➤ ၄။ အာဂန္ဓာ ရမန္တိ ဒတ္တာတိ အာရာဇမော။ အာ-ဥပသာရပုဒ်အရ အာဂမန ဘောဂုဏ် ရ၏။ ရမုဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရဟန်းတို့၏ (ဝါ) လူတို့၏ သန္တာန်၌ မွေ့ လျော်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ပီတိ၊ သောမနဿ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် မုချ။ အဓိကရဏဋ္ဌကား အာရာဇ်၏ အာရမ္မဏ၊ ပကတူပနိသျသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏပစ္စည်းအရကား ထို--သော အာရာဇ်ဖြစ်ရ၏။

အန္တေန သမိပေန သဟာတိ သန္တကော။/အန္တေန သမိပေန သဟ ယော ဝတ္တတိတိ သန္တော။ သဟ-အန္တ ပုဒ်လုံးအရ သူတစ်ပါးပိုင်အာရာဇ်၏ အနီးအရပ်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း သဟတ္တဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ သူတစ်ပါးပိုင်အာရာဇ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး/ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာနူ။ ယ-အညပုဒ်အရ ထို--သော အနီးနှင့်တကွ ဖြစ်သော သူတစ်ပါးပိုင် အာရာဇ်ရ၏။ သန္တော ဒေ သန္တဇကော။ သွတ္တတဒ္ဓိတ်တို့၏သဘောသည် ပုဒ်အရ ပစ္စည်း အရ အထူးမရှိသောကြောင့် သူတစ်ပါးပိုင်အာရာဇ် ရ၏။

အဘိယုညဟိ ။ အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဂ္ဂိုဟ်မဆိုကောင်း။ (အဘိပုဗ္ဗ ယုဇ+အ- ပစ္စည်း+တိ-ဝိဘတ်) ယုဇ-ဓာတ်အရ မုသာဝါဒ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တု ပြုဒ်သည် မုချ။ အယောနိသောမနသိကာရ အစရှိသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ် သည် ကာရဏူ။ အ-ပစ္စည်းအရ ရုဓာဒိဂဏီကဇောတက ရူပသိဒ္ဓိမတ္တပဒသိလိဋ္ဌတာ- ဟု ဆိုအပ်သော ဘောဂုဏ်ရ၏။ တိ-ဝိဘတ်အရကား တရားဆင်သော ရဟန်းတည်း ဟူသော ကတ္တားသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ခပ်သိမ်းသော ကြိယာပုဒ်တို့၏သဘော သည် ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတွတ္တ ကြိယာသည်သာလျှင် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ဥပ္ပါဒိယတေတိ ဥပ္ပါဒိဇာ။ (ဥ-ပဒ+တ) ဟေတုကတ္တုဋ္ဌအရ သံသယကိုဖြစ်စေ တတ်သော အဘိယုဉ္ဇကရဟန်း၏ ဝိနိစ္ဆယကုသလအဖြစ်၊ ဗလဝနိသိတာဒိ အဖြစ်သည် မုချ။ ဟေတုကမ္မဋ္ဌကား ယုံမှားတွေးတောမှု သံသယ၏ (ဝါ) မောဟမှု စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ ဥပ္ပါဒိ ဘောဂုဏ်သည် ကာရဏူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ယုံမှားတွေးတောမှု သံသယ (ဝါ) မောဟမှုစိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။

➤ ၆။ (က) ဖြင့်ပုပ္ဖိနံ ပုပ္ဖနကော အာရာမော ပုပ္ဖိရာမော-ဟု မဇ္ဈေလောပိ ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဝိုးစွေပန်း-စသော ပန်းဟူသမျှ ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ခ) ဖြင့် ဖလောနံ ဖလနကော အာရာမော ဖလောရာမော-ဟု မဇ္ဈေလောပိ ဆဋ္ဌိ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သရက်သီး-စသော အသီးဟူသမျှ ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၈) ၌ ပရသန္တကံ စသည်ဖြင့် အာရာမ-သဒ္ဓါသည် အရာဌာနအားလျော်စွာ သူ တစ်ပါးဥစ္စာဖြစ်သော အရာမ်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) သူ့ဥစ္စာဖြစ်သော အရာမ် ကို တရားဆင်ခြင်းသည် ဟုတ်မှန်တိုင်းပြောဆို၍ တရားဆင်သည်မဟုတ်၊ ဤအရာမ် ကား ငါ့ဥစ္စာဟု မုသားဆို၍ တရားဆင်သည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

အဓိန္နာဒါနဿ ပယောဂတ္ထာ-ဖြင့် သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေ ပါဏိတ္တိယံ-ဟု ဟောတော် မူသော်လည်း သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း၏ လုံ့လပယောဂဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဃ) ၌ ဝိနိစ္ဆယကုသလတာယ၊ ဗလဝနိဿိတာဓိဘာဝေန ဝါ-ဖြင့် ဝိနိစ္ဆယ၌ လိမ္မာ သောကြောင့်သာ ယုံမှားသံသယကို ဖြစ်စေသည်မဟုတ်၊ (ဝါ) အားကြီးသော မှီခြင်း စသည်ရှိသောကြောင့်သာ ယုံမှားသံသယကို ဖြစ်စေသည်မဟုတ်၊ ဝိနိစ္ဆယ၌ လိမ္မာသော ကြောင့်၎င်း၊ အားကြီးသော မှီခြင်း စသည်ရှိသောကြောင့်၎င်း ယုံမှားသံသယကို ဖြစ် စေသည်ဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

အာရာမသာမိကဿ-ဖြင့် သာမိက-သဒ္ဓါသည် အရာဌာနအားလျော်စွာ ဥစ္စာရှင် သာမန်ကို ဟောသည်မဟုတ်၊ အာရာမ်၏ အရှင်ကို ဟောသည်ဟု သိ။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

သံသယံ-ဖြင့် ဝိမတိ-သဒ္ဓါ ယုံမှားခြင်းအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ဝိမတိ-သဒ္ဓါ သံသယ-သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်းဟု သိ။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

ဇနေတိ-ဖြင့် ဥရှေးရှိသော ပဒ-ဓာတ်၏ ဇနနအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကို သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)

➤ ၇။ ကုစ္စါလ/ကုခါလ ။ ။ ဝလ ဝိဒါရဏော ဒါလေတိ၊ ဒါလယတိ၊ (ပ) ကုခါလော”ဟူသော ဓာတုမာလာနှင့်အညီ “ကု ဝုစ္စတိ ပထဝီ၊ ဇတ္ထ စ ကုခါလော၊ ကုမုခံ၊ ကုဉ္ဇရောတိ ဣမာတိ နိဒဿနပဒါနိ၊ တတြ ကံ ပထဝီ ဒါလယတိ ပဒါလေတိ ဘိန္နတိ ဇတေနာတိ ကုခါလော”ဟု ပဒမာလာတို့၌ ဆိုသောကြောင့် ကုခါလ-သင့်ပါသည်။

အဓိန္နာဒါနဿ/အဓိန္နာဒါနဿ ။ ။ ဒါ-ဒါနေ၊ အာပုဗ္ဗော၊ ဂဟဏေ-ဟူသော ဓာတု မာလာနှင့်အညီ အာပုဗ္ဗ ဒါ-ဓာတ်သာ ဂဟဏအနက်ကို ဟောသော-ကြောင့် ဤအရာ ၌လည်း ဂဟဏအနက်သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် “အဓိန္နာဒါနဿ” သာသင့်သည်။

ဝိနိစ္ဆယဗ္ဗသုတံ/ဝိနိစ္ဆယဗ္ဗသုတံ ။ ။ ဝိနိစ္ဆယဗ္ဗသုတန္တိ ဝိနိစ္ဆယေ နိယုတ္တံ-ဟု သာရတ္ထ ၌ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ တည်ပုဂံပြုထားသောကြောင့်၎င်း၊ သရမ္မာ ပ ပဋိ ပတိနံ ပဿ ဒွိတ္တံ- ဟု နိရုတ္တိဒီပနီ၌ သရနောင် ပ ပဋိ ပတိ-တို့၏ ပ-သည် ဒွေဘော်ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ၎င်း၊ ဝိနိစ္ဆယဗ္ဗသုတံ-ဟု ဒွေဘော်နှင့်ရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အာရာမံ အဘိယုဉ္ဇတိ-ကား ဌာနဝိသယဖြစ်သော အာရာမ်ဖြင့် ဌာနိ ဝိသယိဖြစ်သော တရားဆင်ခြင်းကိုမှတ်၍ ထာဝရ အာရာမ်ကို တရားဆင်ခြင်းတည်းဟူ

သော အများကိုဆိုသဖြင့် ဘူမဋ္ဌဘဏ္ဍာ-စသော ဇာန်မဉ္ဇာကို တရားဆင်ခြင်းတည်းဟူသော အနည်းကိုလည်းရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။

ပစ္စေကဏ္ဍ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပုဗ္ဗပယောဂ၊ သဟပယောဂတို့၏ “ပယောဂ” ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော သဟပယောဂ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရှဦး။

➤ ခခ။ အဓိယုဇ္ဇဇိ-၌ ဓာတ်အရ မုသာဝါဒ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။ သံသယ ဗိမတိ-အရ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ မောဟမူစိတ္တုပ္ပါဒ်/ဝိတက်ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၇၅]

(က-၁) ဓမ္မံ စရဒန္တောတိ ဘိက္ခုသံဝေယဝါရာဇကုလေဝါဝိနိစ္ဆယံ ကရောန္တော။

(က-၂) သာမိကံ ပရာဒေဇိတိဝိနိစ္ဆယံကာနိ ဥက္ကောံဘတွာ ကုဋသက္ခိဩတာရေတွာ အာရာမသာမိကံ ဇိနာတိတိ အတ္ထော။ (၁) အာပတ္တိမါရာဇိကသသာတိန ဧကဝလံ တသေဝံ၊ သန္ဓိဗ္ဗ တဿ အတ္ထသာဓနေ ပဝတ္တာနံ ကုဋဝိနိစ္ဆယံကာနိ ကုဋသက္ခိဩသဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ။

(ဂ) ဣဝသောမိကဿ ဝုရနိက္ခေပဝသေနေဝပရာဇေယာ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) အနိက္ခိတ္တဝုရောဟိ အပရာဇိတောဝဟောတိ။

(င) ဓမ္မံ စရဒန္တော ပရဒန္တေတိ သဝေပိ ဓမ္မေန ဝိနယေန သတ္တုသာသနေန ဝိနိစ္ဆယဿ ပဝတ္တတ္တာ သယံ ပရာဇေယံ ပါကုကာတိ။ ဝေဒိ မုသာဝါဒေန သာမိကနံ ဝိဋ္ဌာကရဏပစ္စယာ ထုလ္လစ္စယံ အာပစ္စတိ။ (၄။ ၂၉၅။ မအူ၊ တ၊ ၄၃၁။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၆။)

➤ ခခ။ (၁) တသေဝံ၊ တဿ-တို့၌ ထည့်သင့်သော ဝိသေသနပါဌ်ကိုထည့်၍ ကုဋဝိနိစ္ဆယံကာနိ-၌ အဘိဓာနတ္ထထင်ရှားစေလျက်အနက်။ ။ အာပတ္တိ ပါရာဇိကသာတိ၊ ကား။ ဧကဝလံ၊ သက်သက်။ (ဓမ္မံအဆုံး အဖြတ်ကို။ စရဒန္တော၊ ပြုသော။) တသေဝံ ဘိက္ခုနော၊ ထိုရဟန်းအားသာလျှင်။ (ပါရာဇိကံ၊ သည်။) ဟောတိဖြစ်သည်။ န၊ မဟုတ်သေး။ သန္ဓိဗ္ဗ၊ အရှင်ကို နှံ့စေလိုသော စေတနာရှိသည် ဖြစ်၍။ (ဓမ္မံ၊ ကို။ စရဒန္တော၊ သော။) တဿ ဘိက္ခုနော၊ ဤ။ အတ္ထသာဓနေ၊ အကျိုးကိုပြီးစေခြင်း၌။ ပဝတ္တာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ကုဋဝိနိစ္ဆယံကာနံ၊ စဉ်းလဲ ကုန်သော အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော။ ဘိက္ခုနန္တို့အား၎င်း။ / ကုဋဝိနိစ္ဆယံကာနိ၊ စဉ်းလဲသော အဆုံးအဖြတ်၌ ယှဉ်ကုန်သော ဝိနည်းဗိနိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၎င်း။ (သာရတ္ထ) ကုဋသက္ခိဩသဗ္ဗေသံ၊ စဉ်းလဲသော သက်သေဖြစ်ကုန်သော။ ဘိက္ခုနန္တို့အား၎င်း။ သဗ္ဗေသံ၊ ကုန်သော။ ဘိက္ခုနံ၊ တို့အား။ ပါရာဇိကံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။

➤ ၂။ (၁) နိ/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ-ဟု ဆို၏။ တရားစွဲဆိုသော ရဟန်းသည်သာ ပါရာဇိက ကျပါသလော။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လည်း ပါရာဇိက ကျပါသေးသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုဘေဒန္တံ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် အဘိယုဂ္ဂကရဟန်းအားသာ ပါရာဇိက အာပတ် သင့်သည်မဟုတ်။ စင်စစ်သော်ကား စဉ်းလဲသော အဆုံးအဖြတ်၌ယှဉ်သော ဝိနည်း ဝိရိယ ရဟန်း၊ စဉ်းလဲသော သက်သေရဟန်း အလုံးစုံတို့အားလည်း ပါရာဇိကအာပတ် သင့်သည်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆုံးဖြတ်ချက် ဒီဂရီကျသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် တရား နှိုးခြင်းကို သိအပ်သည် မဟုတ်။ စင်စစ်သော်ကား အရှင်၏ဝန်ချခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်သာ တရားနှိုးခြင်းကို သိအပ်၏ဟု ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ “သာမိကံ ပရာဇေတီ” ဟူ သော ပါဠိ၌ အဘယ်၏အစွမ်းအားဖြင့် နှိုးခြင်းကို သိအပ်ပါသနည်း။ ဆုံးဖြတ်ချက် ဒီဂရီ ကျသည်၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်း နှိုးခြင်းကို သိအပ်ပါသလော။ စုစင်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သာမိကံ ပရာဇေတီ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ယင်း သာမိကံ ပရာဇေတီ-၌ ကုဋဝိနိစ္ဆယိက ဝိနည်းမိန့်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် နှိုး ခြင်းကို သိအပ်ပါသလော။ အဘယ်၏ အစွမ်းဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း။ စုစင်ကြောင့် (ဂ)။

(ဃ) သို့/ အနုဘေဒန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် သာမိကံ ပရာဇေတီ-၌ ပိုင်ရှင်၏ ဓုရနိက္ခေပ ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် နှိုးခြင်းကို သိအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ဒီဂရီ ကျသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် တရား နှိုးခြင်းကို သိအပ်သည်မဟုတ်။ စင်စစ်သော်ကား အရှင်၏ ဝန်ချခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် သာ တရားနှိုးခြင်းကို သိအပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို မြဲ မြဲစွာ ပြခြင်းငှာ (ဂါ) အရှင်၏ဝန်ချခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာ နှိုးခြင်းကို သိအပ်သည် ၏ အဖြစ်၌ အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အာဘောဏိယတ္ထဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ လောက၌ ဆုံးဖြတ်ချက် ဒီဂရီ ကျသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် တရားနှိုးခြင်းသည် ထင်ရှားသည် မဟုတ် ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ဓုရနိက္ခေပဝသေနေဝ-ဟူသော ဆရာစကားသည် အသို့ သင့်ပါအံ့နည်း။ (ဂါ) အဘယ်ကြောင့် အရှင်၏ ဝန်ချခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်သာ တရား နှိုးခြင်းကို သိအပ်ပါသနည်း။ စုစင်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(ခ) သို့/ အနုဘေဒန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ခ) စသည်ဖြင့် အဘိယုဂ္ဂကရဟန်း၊ ဝိနည်းဝိရိယရဟန်း သက်သေရဟန်းအားလုံးတို့အား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်နှင့် အရှင်၏ဝန်ချ ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် တရားနှိုးခြင်းကို သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဘိယုဂ္ဂကရဟန်း တရားနှိုးခြင်းအကြောင်းနှင့် ထုလ္လုစွဉ်းအာပတ်သို့ ရောက်ရခြင်း ၏ အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ခ) သို့/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ “ဓမ္မံ စရန္တော ပရဇေတိ အာပတ္တိ

ထုလ္လုစ္စယသမ္ဘာဟု ဟောတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် အဘိယုဂ္ဂကရဟန်းသည် ထုလ္လုစ္စည်း အာပတ်သို့ ရောက်ပါသနည်း။ ဓမ္မ၊ ဝိနယ၊ သတ္တုသာသနအားဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မိမိသည် နှိုးခြင်းသို့ ရောက်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ္ဓိ-(င)မိန့်

➤ ၃။ (ခ) ပက္ခန္တရ။ ယင်း (ခ) ၌ န ကေဝလံ တသေဝ-ကား ဗျတိရေကဝါကျ။ သဒ္ဓိစ္စ-စသည်ကား အန္တယဝါကျ။ (ဂ) ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဃ) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။/ကာရဏ။

➤ ၄။ ကုဗ္ဗိတေနာကာရေန အဋ္ဌတိတိ ကုဋ်/သစ္စသဘာဝံ ကုဋတိ ဆိန္ဒတိတိ ကုဋ်။ ဝိနိစ္ဆယနံ ဝိနိစ္ဆယော။/ဝိနိစ္ဆိယတေ ဒေတေန ဒတ္တာတိ ဝါ ဝိနိစ္ဆယော။ ကုဋောစ သော ဝိနိစ္ဆယောစာတိ ကုဋ်ဝိနိစ္ဆယော။ ကုဋ်ဝိနိစ္ဆယေ နိယုတ္တာတိ ကုဋ်ဝိနိစ္ဆယိကာ။

ကုဋ်ဝိနိစ္ဆယ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ စဉ်းလဲကောက်ကျစ်သော အဆုံးအဖြတ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဝိနည်းခိုင်နှင့် ဝိသယ-ဝိသယံ/ နိပ္ပာဒေတဗ္ဗ နိပ္ပာဒက စပ် ဌာန။ ဣတ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဝိနည်းခိုင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရ၏။

ဝိနိစ္ဆယံ ကရောန္တိတိ ဝိနိစ္ဆယိကာ။ ကုဋောစ တေ ဝိနိစ္ဆယိကာစာတိ ကုဋ်ဝိနိစ္ဆယိကာ

ကုဋ်-အရ စဉ်းလဲသည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော စဉ်းလဲသော အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော ရဟန်းတို့ရ၏။

နိက္ခိဝိယတိတိ နိက္ခိတ္တော။ န နိက္ခိတ္တော အနိက္ခိတ္တော။ ဓာရေတိတိ ဓုရော။

အနိက္ခိတ္တော ဓုရော ယေနာတိ အနိက္ခိတ္တဓုစရော။ ပုဒ်လုံးအရ မချအပ်သော ဝန်သည် မုချ။ ထို-၏ အရှင်နှင့် နိဿိတ နိဿယ/သာဓု သာဓက စပ် ဌာန။ ယ-အည ပုဒ်အရ ထို--သော မချအပ်သော ဝန်ရှိသော အရှင် (ဝါ) ဝန်ကို မချတတ်သော အရှင် ရ၏။ * ရညော ကုလံ ရာဇကုလံ။ ကုဋောစ သော သက္ခိဇာတိ ကုဋ်သက္ခိဇာ။ ကုဋောစ တေ သက္ခိဇာဇာတိ ကုဋ်သက္ခိဇာနာ။

➤ ၆။ (က-ခ) ၌ ဝိနိစ္ဆယံ-ဖြင့် ဓမ္မ-အရ အဆုံးအဖြတ်တရားကို ယူရမည်ဟု သိ စေသည်။ (အဘိဓမ္မေယုတ္တ) ကရောန္တော-ဖြင့် စရန္တော-၌ စရ-ဓာတ်သည် လားခြင်း၊ စားခြင်းအနက်တို့ကို မဟော၊ ပြုကျင့်ခြင်းအနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိ။(ဒု-ဓာတွတ္တ)

(က-၂) ၌ အာရာမသာမိကံ-ဖြင့် သာမိကံ ပရာဇေတိ-၌ သာမိက-အရ အာရာမ၏ အရှင်သခင်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယုတ္တ)

ဇိနာတိ-ဖြင့် ပရာဇေတိ-၌ ပရာ-ဥပသာရဏိ ဓာတွတ္တာနုဝတ္တကဏိ--၎င်း (ဥပသဂ္ဂ လိင်္ဂတ္တ) ဇိနာတိ၏ ပရာဇေယအနက်ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္တ) သိစေပါသည်။

(တစ်နည်း) ဇိနာတိ-ဖြင့် ပရာဇေတိ-နှုံးစေ၏ဟူသည် ဇိနာတိ-တရားစွဲဆိုသောသူက အာရာမပိုင်ရှင်ကို အနိုင်ယူခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္တ)

ဝိနိစ္ဆယိကာနံ ဥက္ကောစံ ဒတ္တာ ကုဋ်သက္ခိဇာ ဩတာရေတွာ-ဖြင့် အာရာမသာမိကံ

ဇိနာတိ-အာရာမိပိုင်ရှင်ကို အောင်နိုင်၏ဟူသည် ဝိနည်းခိုင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား တံစိုး လက်ဆောင်ထိုး၍၎င်း၊ မတရားသက်သေပြု၍၎င်း အောင်နိုင်ခြင်းပင်တည်းဟု သိ။(ဘာဝတ္ထ)

(၉) ၌ ပရာဇေယံ ပါပုဏာတိ-ဖြင့် ရုဇ္ဈတိ-၌ ပရာရှေရိသော ဇိဓာတ်၏--၎င်း (ဓာတု ပဒ) ယင်းဇိဓာတ်၏ ပရာ-ဟူသော ဥပသာရကြောင့် နှိုးခြင်းအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) သိစေပါသည်။

(တစ်နည်း) ပရာဇေယံ ပါပုဏာတိ-ဖြင့် ပရုဇ္ဈတိ-၌ ပပုဗ္ဗ ရုက္ခဓာတ်သည် ရာဂအနက် ၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ နှိုးခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)

(၁၀) ပရာ ရှေရိသော ဇိဓာတ်သည် အောင်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ နှိုးခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)

သယံ-ဖြင့် နှိုးခြင်းသို့ ရောက်သည်ဟူသည် အခြားပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်၊ ကောက်ကျစ်စွာ တရားစွဲဆိုသော ရဟန်းကိုယ်တိုင် ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ဓမ္မေန-စသည်ဖြင့် ကောက်ကျစ်စွာ တရားစွဲဆိုသော ရဟန်း၏ နှိုးခြင်းအကြောင်းကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) သဓေဝိ-ဖြင့် ဓမ္မံ စရန္တော ပရုဇ္ဈတိ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ သဓေဝိ-ထည့်၍ စပ်အပ်၏ဟု သိစေပါသည်။ (သမ္ပန္န)

ဇေဓိ-ဖြင့် အာပတ္တိ တုလ္လစွယဿ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဇေဓိ ထည့်၍ စပ်အပ်၏ဟု သိစေပါသည်။ (သမ္ပန္န) မုသာဝါဒေန စသည်ဖြင့်-- (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ဥဇ္ဈာဏံ/ဥဇ္ဈာဓံ ။ ။ ဥက္ကောစ-ကား ဥပုဗ္ဗ ကုစဓာတ်+ဏပစ္စည်း၊ ဥက္ကောဓု-ကား ဥပုဗ္ဗ ကုဓဓာတ်+ဏပစ္စည်း၊ ဤနှစ်ပါဌ်လုံးသည် "တံစိုးလက်ဆောင်"ဟူသော အနက်ဟောပုဒ်များဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ဥက္ကောဏံ ဥက္ကောဋ္ဌန္တိစ ဓွေ ပရိယာယာဟု ယောဇနာ ဆိုသောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဘိန္နိဝါလ/ဘိန္နိဝါလ ။ ။ ကဏယော ဘိန္နိဝါလောစ (အဘိဓာန်) ဘိန္နနသီလတာယ ဘိန္နိ၊ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ တေနာတိ ဝါလော၊ အလော၊ ဘိန္နိစ သော ဝါလောစာတိ ဘိန္နိဝါလော။ ဥက္ကော ဘိန္နိဝါဠော၊ ရသော။ (အဘိဓာန်ဋီကာ) တို့ကို ထောက်၍ ဒန္တဇ န-နှင့် ဘိန္နိဝါလ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော တရားစွဲဆိုသော ရဟန်းကို "အာပတ္တိပါရာဇိကဿ"ဟု မှတ်၍ ဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော တရားစွဲဆိုသော ရဟန်း၊ ကူဋဝိနိစ္ဆယိကရဟန်း၊ ကူဋသက္ခိရဟန်းတို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏ နိဒဿနနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။

သာမိကံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပိုင်ရှင်မှန်သမျှ၏ "သာမိက"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အာရာမိပိုင်ရှင်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ရှဦးနည်း။

ယဏ္ဍိယဟိတ္တာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ခေါင်းလောင်းတစ်ခုလုံး၏ "ယဏ္ဍိ"ဟူသော

အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ထိုးသင့်သောအရပ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ရဋီနည်း။

➤ ၁၀။ ဝိနိစ္ဆယိကာနံ ဥဇ္ဈာနံ ဇတ္တာ-အရ လောဘပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၇၆]

(က) ဝိဟာရဋ္ဌေဝိတေဟိဌာနေဟိနိက္ခိတ္တံ ဝုတ္တနယမေဝ။

(ခ) အဘိယောဂေဝိ ဝေတ္တ စာတုဒ္ဓိသံ သံယံ ဥဒ္ဓိဿ ဘိက္ခုနံ ဝိဟာရံ ဝိ ပရိဝေကံ ဝိ အာဝါသံ ဝိ မဟန္တိ ဝုဒ္ဓကမ္ပိ အဘိယုဂ္ဂတော အဘိယောဂေါ န ရဟတိ။

(ဂ) အန္တိတ္တော ဂကိုတုဒ္ဓိ န သက္ကောတိး (ဃ) ကသ္မာ? သဗ္ဗေသံ ဝုရနိက္ခေပိ ဘာဝတော။

(င) န ဟေတ္ထ သဗ္ဗေ စာတုဒ္ဓိသာ ဘိက္ခုနုရနိက္ခေပံ ကရောန္တိတိး။

(စ) ဒီယဘာဏကကာဒိဘောဒဿ ပန ဂကဿ ဧကပုဂ္ဂလဿ ဝိ သန္တကံ အဘိယုဒ္ဓိတ္တာ ဂကုတ္တော သက္ကောတိတေ ဝုရနိက္ခိပိပေတံ။ (ဆ) တသ္မာ တတ္ထ အာရာမေ ဝုတ္တနယေန ဝိနိစ္ဆယောဝေဒိတဇ္ဇောတိး။ (ဌ) ၂၉၆။ မအူ၊ တ၊ ၄၃၃။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၇။

➤ ၂။ (ခ) ခန့်/ အနုယန္တံ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဝိဟာရဋ္ဌ ဥစ္စာဝယ် လေးဌာနတို့ ဖြင့် ထားအပ်သော ဥစ္စာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ကျမ်းပေါ်စိမ့်သောငှာ အတိဒေသအားဖြင့် ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ကျောင်းတိုက်သည်၎င်း၊ ပရိဝုဏ်သည်၎င်း၊ တစ်ဆောင်သော ကျောင်းသည်၎င်း ဝိဟာရဟုသာ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏အဖြစ် နှင့် (ဋ) ထို သံယိကဝိဟာရ စသည်ကို တရားစွဲသော်လည်း တရားစွဲရာ မရောက်ဟု ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(စ) ခန့်/ အာဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ “ဝိဟာရံ အဘိယုဂ္ဂတိ အာပတ္တိံ ဝုတ္တဋ္ဌဿ” စသည်ကို ဟောတော်မူ၏။ ကျောင်းတိုက် သည်သာ ဝိဟာရ မည်ပါသလော။ ထိုသို့မဟုတ် ပရိဝုဏ်သည်သာ ဝိဟာရ မည်ပါသ လော။ ထိုသို့မဟုတ် တစ်ဆောင်သော ကျောင်းစသည်သာ ဝိဟာရမည်ပါသလော။ အဘယ်သည် ဝိဟာရမည်ပါသနည်း။ ယင်းသံယိကဝိဟာရ စသည်ကို တရားစွဲသော ရဟန်းအား (ဝါ) ၎် တရားစွဲခြင်းသည် အသို့ဖြစ်လေသနည်း။ တရားစွဲခြင်းသည် ရောက် လေသလော။ စုစင်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အနုယန္တံ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ကျောင်းတိုက်သည်၎င်း၊ ပရိဝုဏ်သည်၎င်း၊ တစ်ဆောင်သော ကျောင်းသည်၎င်း ဝိဟာရဟုသာ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏အဖြစ်နှင့် (ဋ) ထို သံယိကဝိဟာရ စသည်ကို တရားစွဲသော်လည်း တရား စွဲရာ မရောက်ဟု ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ၎င်းသံယိကဝိဟာရ စသည်ကို တရားစွဲ၍ ယူခြင်း ငှာသာ မတတ်ကောင်းသည်မဟုတ်၊ လုယက်၍ ယူခြင်းငှာလည်း မတတ်ကောင်းသည်

သာဟု ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အယုတ္တကောမောဒနာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သံယံကဝိဟာရ စသည်ကို တရားစွဲ၍ ယူခြင်းငှာသာ မတတ်ကောင်းသည်မဟုတ်။ လုယက်၍ ယူခြင်းငှာလည်း မတတ်ကောင်းသည်သာဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် လုယက်၍ ယူခြင်းငှာလည်း မတတ်ကောင်းပါသနည်း။ သံယံကဝိဟာရ စသည်သည် ဂဏိက ပုဂ္ဂလိကဝိဟာရ စသည် ၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသည်မဟုတ်ပါလော။ စွမ်းကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(င) သို့/ အာစော အယုတ္တကောဒနာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဝယ် သဗ္ဗေသံ စသည်ဖြင့် အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့၏ ဝန်ချခြင်းမရှိသောကြောင့် လုယက်၍ ယူခြင်းငှာလည်း ဗတပ်ကောင်းဟု ဆို၏။ ဂိုဏ်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကဲ့သို့ ခပ်သိမ်းသော စတုဒ္ဒိသာ ရဟန်းတို့ သည်လည်း ဝန်ချခြင်းကို ပြုကုန်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် သဗ္ဗေသံ ဓုရန်ကျေပါဘာဝတော-ဟူသော ဆရာစကားသည် အသို့ သင့်ရာပါအံ့နည်း။ (ဒဋ္ဌိ)

ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့အား ဝန်ချခြင်း မရှိပါ သနည်း။ (ကာရဏ) စွမ်းကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့/ အနုသဒ္ဓန္ဓ ။ ။ ဤသို့ (ခ) စသည်ဖြင့် သံယံကဝိဟာရ စသည်၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဂဏိက ပုဂ္ဂလိကဝိဟာရ စသည်၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြခြင်းငှာ(ဝါ)ဂဏိက ပုဂ္ဂလိက ဝိဟာရစသည်၌ ပိုင်းခြားအပ်သော ရဟန်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ယင်းတို့ ကို ဝန်ချစေခြင်းငှာ တတ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (စ) မိန့်။

➤ ခ။ (က) စသည် ပက္ခန္တရ။ (ခ) ပါဠိတော်လာ “ဝိဟာရံ အဘိယုဂ္ဂတိ”၌ ဝိဟာရအရနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအားလျော်စွာ အဘိယုဂ္ဂန ဖြစ်/မဖြစ်ကို မပြုပြီလောဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/ဝိသေသ။ (ဂ) တရားမစွဲ ယူနိုင်သည်မှတစ်ပါး လူ၍လည်း မယူနိုင်သည်ကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ကာရဏ။ (င) ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏ။/ကာရဏ။/ဝိတ္ထာရ။ (စ) ပက္ခန္တရ။ (ဆ) လဒ္ဓဂုဏ။

➤ ငှ။ ဒိဿတိ ပညာယတိတိ ဒိဿ။ စတဿော ဒိဿ ဧတုဒ္ဓိဿ။ စတုဒ္ဓိသေ စရတိတိ ဧတုဒ္ဓိဿ။ စတုဒ္ဓိသ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ အရပ်လေးမျက်နှာသည် မုချ။ ထို-၏ သံယာတော်နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ဏ-ပစ္စည်းအရ သံယာတော်တို့ရ၏။

စတုဒ္ဓိသေ နိသိန္နော ဧတုဒ္ဓိဿ။ စတုဒ္ဓိသ-အရ အရပ်လေးမျက်နှာသည် မုချ။ ထို-၏ နေသော သံယာတော်နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ဏ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အရပ်လေးမျက်နှာ၌နေသော သံယာ ရ၏။

သမဂ္ဂံ ကမ္မံ သမုပဂစ္ဆတိတိ သံဇမာ။ သံ-ဟူသော ဥပသာရပုဒ်အရကား သမဂ္ဂ သုန္ဒရဘောဂုဏ်ရ၏။ ဟန-ဓာတ်အရ ကံလေးပါးသို့ကပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်

ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အဘိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော သံဒွါ မေတ္တာ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ အဘိညာဉ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏ။ ရ-ပစ္စည်းအရကား ထို-သော ဘုရား တပည့်သား ရဟန်းအပေါင်းဟုဆိုအပ်သော သံယာတော်ရ၏။

ဝိဟရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိမာဓေရာ။ ဝိရှေးရှိသော ဟရ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား နေသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတိ ဝီရိယ အဓိမောက္ခ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဋ္ဌကား ကျောင်း၏ ပကတူပနိသျှသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော ကျောင်းအများဟု ဆိုအပ်သော ကျောင်းတိုက်ရ၏။

ပရိစ္ဆေဒဝသေန ဝေဏယတိ ဒိဿတိတိ ဖရိဝေဏာ။ ပရိ-ဟူသော ဥပသာရပုဒ်အရကား အပိုင်းအခြား ရ၏။ ဝေဏ-ဓာတ်၏အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရှုသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ပရိဝုဏ်၏ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို-သော ပရိဝုဏ်ခြင်ရ၏။

ပါကာရေဟိ ပရိသမန္တတော ဝေဏိယတေ ပရိစ္ဆိန္ဒိယတေ ဧတ္ထာတိ ပရိဝေဏံ။

ဒီယံ ဘဏန္တိတိ ဒီယဘာဏကာ။ ဒီယဘာဏကာ အာဒယော ဧတေသန္တိ ဒီယဘာဏကာစေယာ။ ဒီယ-အရ ဒီယနိကာယ်ကျမ်းသည် မုချ။ ထို-၏ ရွတ်ဆိုကြကုန်သော ရဟန်းတို့နှင့် ဝိသေသန ဝိသေသျှ/ကမ္မ ကမ္ဘိ စပ် ဌာန။ ဘဏ-ဓာတ်အရ သဒ္ဓါ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ လူ့ နတ်တို့ နာကြားရခြင်းစသော နောက်နောက်သော အကျိုးသည် ကာရဏ။ ပုဒ်လုံးအရနှင့် ဣပစ္စည်းအရ ထို-သော ဒီယဘာဏကရဟန်းတို့ ရ၏။

ဓုရဿ နိက္ခေပေါ ဓုရနိက္ခေပေါ။ ဓုရနိက္ခေပဿ ဘာဝေါ ဓုရနိက္ခေမိဘာဝေါ။

➤ ၆။ (၅) ၌ ဝိဟာရံ ဝါ ပရိဝေဏံ ဝါ အာဝါသံ ဝါ-ဖြင့် ဝိဟာရံ အဘိယုဉ္ဇတိ-ဟူသော ပါဠိတော်၌ ဝိဟာရ-အရ ဧကဒေသုပစာ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် များစွာသော ကျောင်းကို၎င်း၊ များစွာသော ကျောင်းအတွင်း၌ အသီးသီး တံတိုင်းဖြင့် ကာရံအပ်သော ပရိဝုဏ်ကို၎င်း၊ တစ်ခုသော လာ၍ တည်းခိုရာဖြစ်သော ကျောင်းကို၎င်း ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

စာတုဒ္ဓိသံ သံယံ ဥဒ္ဓိဿ ဘိက္ခုနံ ဒိန္နံ-ဖြင့် ဝိဟာရ ပရိဝေဏ အာဝါသ-အရ ပုဂ္ဂလိကဖြစ်သော ဝိဟာရ ပရိဝေဏ အာဝါသကို မယူရ။ စတုဒ္ဓိသာ သံယံကဖြစ်သော ဝိဟာရ ပရိဝေဏ အာဝါသကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

အဘိယောဂေပိ အဘိယုဉ္ဇတော အဘိယောဂေါ န ရဟတိ-ဖြင့် ထို ဝိဟာရ ပရိဝေဏ အာဝါသတို့ကို တရားစွဲဆို၍ မရနိုင်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ) မဟန္တမ္ဘိ ခုဒ္ဒကမ္ဘိ-ဖြင့် ထို ဝိဟာရ စသည်ကို ကြီးကြီးသေးသေး တရားစွဲ၍ မရနိုင်

ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ငှ။ ပရသု/ဓရသု ။ ။ သု-ဟိသာယံ (ပ) ပရသုနန္တိ ဟိသန္တိ ဧတေနာတိ ပရသု။ (ဓာတုမာလာ) ပရံ သဿတိ ဟိသတိတိ ဖရသု။ ဥ၊ ပဿ ဖော၊ သလောပေါစ။ ပရသုပိ။ (အဘိဓာန်ဋီကာ၊ ၃၉၃) တို့ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဓူရံ နိက္ခိပါစပတုံ/ဓူရံ နိက္ခိပါစပတုံ ။ ။ ဓရ ဓာရဏော၊ အဿံ၊ (အဘိဓာန်ဋီကာ) ဓူရုပါဟိ ဓောရယော (အဘိဓာန်) တို့ကိုထောက်၍ “ဝန်”ဟူသောအနက်ကို ဓူရ-သဒ္ဒါ ကသာ ဟောသောကြောင့်၎င်း၊ ဓရ-ဓာတ်၏ ဓ-၏ အ-ကို ဥပြု၍ပြီးသောကြောင့်၎င်း ဓူရံ နိက္ခိပါစပတုံ-ဝါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

အဘိယုဒ္ဓိတွာ/အဘိယုဒ္ဓိတွာ ။ ။ အားထုတ်ခြင်း ယုဇောတ်ကိုသာ ဤ၌ အလိုရှိ အပ်၏။ စစ်ထိုးခြင်း ယုဇ-ဓာတ်ကို ဤ၌ အလိုမရှိအပ်။ ထို့ကြောင့် အဘိပဗ္ဗ ယုဇောတ် ရုဓာဒိရိုဏ်း၊ အ-ပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ တွာပစ္စည်း ဣ-အာဂုံတို့ဖြင့် ပြီးသောကြောင့် အဘိယုဒ္ဓိတွာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

(ခ) ရူဟတိ/ရူဟတိ ။ ။ ရူဟိ-ဇနနေ-ဟူ၍ ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ရူဟ-ဓမ္မနိပါတုဘာဝေါ-ဟု ဓာတုမာလာ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ “ရူဟောတု ဇာယနေ”စသည် ဖြင့် ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း “ရူဟတိ”ဟူသော ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ဂ။ ဝိဟာရ အဘိယုဒ္ဓိ- ကား အစိတ်ဖြစ်သော ကျောင်း၏ “ဝိဟာရ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဝိဟာရ ပရိဝေဏ အာဝါသ-တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

အဘိဓယာဝေါ န ရူဟတိ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော တရားဆင်မှု မတက် ရောက်ခြင်း၏ “အဘိယောဂေါ န ရူဟတိ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ခိုးယူမှု ကိစ္စ မပြီးစီးခြင်း၌တင်-- ကာရဏူပစာ။ အကြောင်းဖြစ်သော တရားစွဲဆိုခြင်း အထ မမြောက်သည်ကိုဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော တရားဆုံးဖြတ်ခြင်းလည်း မဖြစ်နိုင်သည် ကိုလည်း သိအပ်သောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

မဟန္တ/ဓူဒ္ဓက-ကား ကြီးသည်လည်းဖြစ်သော ဝိဟာရ-စသည်ဟူသော အ။ ငယ်သည်လည်းဖြစ်သော ဝိဟာရ-စသည်ဟူသော အဆုံးကိုဆိုသဖြင့် အလယ် အလတ် လည်းဖြစ်သော ဝိဟာရ-စသည်ဟူသော အလယ်ကိုလည်းရသောကြောင့် မိဂပဒဝဠုန နည်း မည်၏။ ဂဏဿ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော နှစ်ပါး သုံးပါး ဂဏ၊ ဒီယဘာဏကာဒိ အဖွဲ့ဟူသော ဂဏ-တို့၏ “ဂဏဿ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒီယဘာဏကာဒိ အဖွဲ့ဟူသော ဂဏ-၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

➤ ခဓ။ အဘိယုဒ္ဓိဇော-အရ တရားစွဲဆိုသော ရဟန်း၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။ အန္တိတွာ ဣတိ-၌ ဓာတ်အရ လောဘ၊ ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပြု၍။

ထိကျ [၇၇]

(က) ခေတ္တဝေဠုပိခေတ္တတာဝဒေသန္တော “ခေတ္တ နာမ ယတ္ထပုဏ္ဏံ ဝိ အပရုဏ္ဏံ ဝိ ဇာယတီ” တိ အာဟာ၊

(ခ) တတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏန္တိ သာလိအာဒိနိ သတ္တ ဝညာနိ၊ (ဂ) အပရုဏ္ဏန္တိ မုဂ္ဂမာသာဒိနိ၊

(ဃ) ဥဉ္စခတ္တာဒိကန္တိ ခတ္တေဝ သင်္ဂဟိတံ၊ (င) ဣဓာပိ စတုဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တံ

ပုဏ္ဏနယမေဝ။ (စ) တတ္ထ ဇာတကေပန သာလိသိသာဒိနိ နိရုဏ္ဏိတွာ ဝိ ဧကမေကံ ဟတ္ထေနေဝ
စိန္တိတွာ ဝိ အသိတေန လာယိတွာ ဝိ ဗဟုနိ ဧကတော ဥပ္ပိဇေတွာ ဝိ ဂက္ကန္တဿ ယသ္မိံ ပိဇေ ဝိ
သီသေ ဝိ မုဠိယံ ဝိ မုဂ္ဂမာသာဒိဇေလ ဝိ ဝတ္ထုပူရတိ၊ တသ္မိံ ဝန္တနာ မောစိတမတ္ထေ ပါရာဇိကံ။

(၄။ ၂၉၆။ မအူ၊ တ၊ ၄၃၄။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၇။)

> ၂။ (က) သိန္နိ/ ဇာတလာကံ ဣပရာဇနန္ဒေ ။ ။ ယခုအခါ၌ မြတ်စွာဘုရား၏
ဒေသနာတော်သည် သာနုသန္တိက ချည်းသာဖြစ်သောကြောင့် (ဟိတ်) ခေတ္တံ နာမ-
စသော ခေတ္တဌကထာ၏ အနက်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (က) မိန့်။

(က) သိန္နိ/ အနုသန္ဒေ ။ ။ ဤသို့ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ဖြင့် ဝိဟာ
ရဌ ကထာ၏ အဖွင့်ကိုပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ခေတ္တဌကထာ၏ အဖွင့်ကိုပြလိုသော ဆရာ
သည် ရှေးဦးစွာ အနုသန္ဒေ သမ္ပန္နကို ပြခြင်းငှာ(က) မိန့်။

(က) သိန္နိ/ အာဘောဂီယုဏ္ဏောဒါဒါ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် “ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ
ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ဝိ အပရုဏ္ဏံ ဝိ ဇာယတီ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ဝိဟာရဌကထာကို ပြပြီးသည်
မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ဝိ အပရုဏ္ဏံ ဝိ ဇာယတီ-ဟု
မဟောသင့်၊ ယင်းသို့ မဟောသင့်ဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ
ဝိ အပရုဏ္ဏံ ဝိ ဇာယတီ-ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း။ စွမ်းကြောင့် (က) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ “ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ဝိ
အပရုဏ္ဏံ ဝိ ဇာယတီ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ဝိဟာရဌကထာ၌ကဲ့သို့ ခေတ္တံ နာမ ဘဏ္ဏံ
ခေတ္တေ စတုဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တံ စသည်ကိုသာ ဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်း
သို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် “ခေတ္တံ နာမ ယတ္ထ ပုဗ္ဗဏ္ဏံ ဝိ အပရုဏ္ဏံ ဝိ ဇာယတီ”ဟု
ဟောတော်မူပါသနည်း။ စွမ်းကြောင့် (က) မိန့်။

(စ) စသည့်သိန္နိ/ အနုသန္ဒေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် သမုဒါယတ္တကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌
အဝယဝတ္ထကို ပြခြင်းငှာ (ခ) စသည်မိန့်။

(ဂ) သိန္နိ/ အနုသန္ဒေ ။ ။ ဤသို့ သာလိအာဒိနိ သတ္တ ဝညာနိ-ဖြင့် ပုဗ္ဗဏ္ဏ-၏ သရူပတ္တကို
(ဝါ) ဥပစာရတ္တကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အပရုဏ္ဏ၏ သရူပတ္တကို (ဝါ) ဥပစာရတ္တကို ပြ-
ခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သိန္နိ/ ဇေတ္ထဝ-၌ စေ-ကို၍ ဆရာ-သည် (ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ပုဗ္ဗဏ္ဏ အပရုဏ္ဏ-ဟူသော
ပုဒ်တို့၏ သရူပတ္တ (ဝါ) ဥပစာရတ္တကို ပြတော်မူ၏။ ကြံခင်းစသည်ကို အဘယ်၌ ရေ

တွက် အပ်ပါသနည်း။ ပုဗ္ဗဏှိ-ဟူသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရေတွက်အပ်ပါသလော။ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ဆို့/ [ဥပဇ္ဈာန်အားဖြင့် အပ်-ကို] (ဥပနာတူ) အပရဏှိ-ပုဂ္ဂိုလ် အဘယ်ကို ရေ တွက်အပ်ပါသနည်း။ ပဲနောက် ပဲကြီးစသည်တို့ကိုသာ ရေတွက်အပ်ပါကုန်သလော။

(င) ဆို့/ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် ကြခင်းစသည်တို့ကို အပရဏှိ၌ သွင်းယူရမည်ဟု ဆို၏။ ဤ ခေတ္တဌကထာ၌ လေးဌာနတို့ဖြင့် ထားအပ်သော ဘဏှာကို (ဝါ) ထားအပ် သော ဘဏှာ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို အဘယ်သို့ သိရမည်နည်း။ စုဒ္ဓါကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) ဆို့/ အဿုဒ္ဓါ ။ ဤသို့ (င) ဖြင့် ခေတ္တဌ ဥစ္စာဝယ် လေးဌာနတို့ဖြင့် ထားအပ် သော ဥစ္စာ၌ ဝိနိစ္ဆယကို ဂန္ထဂရုဒေါသကို ပယ်ခြင်းငှာ အတိဒေသအားဖြင့် ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ တတ္ထ ဇာတကဖြစ်သော သလေးနံ စသည်ကို သပ်ခြင်းစသည်ကို ပြု၍ ခိုးယူရာ၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြခြင်းငှာ (စ) မိန့်။

(စ) ဆို့/ အောဒ္ဓါ ။ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ တတ္ထ ဇာတကဖြစ်သော သလေးနံ စသည်တို့ကို သပ်ခြင်းစသည်ကိုပြု၍ ခိုးယူရာ၌ ဝိနိစ္ဆယကား အဘယ်ပါနည်း လေးဌာနတို့ဖြင့် ထားအပ်သော ဥစ္စာကဲ့သို့ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိပါသလော။ (စ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ "တတ္ထဇာတကံ" စသည်ကို ဟောတော်မူ၏။ ယင်း တတ္ထဇာတကဖြစ်သော သလေးနံ စသည်တို့ကို သပ်ခြင်းစသည် ကို ပြု၍ ခိုးသောရဟန်းအား အဘယ်သည်ဖြစ်သည်ရှိသော် (ဝါ) အဘယ်အခါ၌ (ဝါ) အဘယ်ကြောင့် ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသနည်း။ လယ်မှအပသို့ ထုတ်ဆောင်အပ် သည်ရှိသော် (ဝါ) လယ်အပိုင်းအခြားကို လွန်သည်ရှိသော် ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါ သလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ပက္ခန္တရ။/ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ။ (င) ဝါကျာရမ္မ။ (စ) ဝိသေသ။/ဝါကျာရမ္မ။ စာစပ် ။ ဆိန္ဒိတွာ-ကား ၍--ကြောင့် ဂဏှန္တဿ-၌ သမာနကာလကြိယာ ဝိသေသန/သမာနကာလကြိယာ ဝိသေသျှ စပ်။

ဌာနေဟိ-ကား တို့ဖြင့်--ကြောင့် နိက္ခိတ္တံ-၌ ကရိုဏ်း/ကရိုဏ်း၏ကြိယာ စပ်။ တတ္ထ ဇာတကေ-ကား တွင်--ကြောင့် သာလိသီသာဒီနိ-၌ နိဒ္ဒါရဏ သမုဒါယ+ နိဒ္ဒါရဏီယ စပ်။/ တတ္ထ ဇာတကေ-ကား သော--ကြောင့် သာလိသီသာဒီနိ-၌ တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသန+သျှ စပ်။ / တတ္ထ ဇာတကေ-ကား ၌--ကြောင့် ဧဝံ ဝိနိစ္ဆ ယော၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော-၌ အာဓာရ+အာဓယ် စပ်။ နိရုဗ္ဗိတွာ-ကား ၍--ကြောင့် ဂဏှန္တဿဝယ် ဂဟဓာတ်၌ သမာနကာလကြိယာ ဝိသေသန+ဝိသေသျှ စပ်။

ဧတ္ထေဋ္ဌ-ကား ၌--ကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗော-ဟူသော ပါဌသေသ၌ အာဓာရ+အာဓယ် စပ်။/ဒသေန္တော-၌ အာဓာရ+အာဓယ် စပ်။

➤ ၄။ အဒိယတေ ဘက္ခိယတေတိ အနံ။(အဒ+တ) ပုဗ္ဗဏှတော အပရေ ပဝတ္တံ

အနံ့ အပရဏ္ဍံ။ အပရ-အရ နောက်ဖြစ်သော ကာလသည် မုချ။ ထို-၏ အစာနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ပုဗ္ဗဏ္ဏ-မှ နောက်ကာလ၌ဖြစ်သော အစာ ရ၏။ ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း အပရဏ္ဏ-ဟူသော ပုဒ်သည် ဤ၌ ဥပစာသဒ္ဒါဖြစ် သောကြောင့် မုဂ္ဂမာသ-စသော ပဲမျိုးသည်သာ ဖလူပစာအားဖြင့်ရ၏။

အဒိယတေ ဘက္ခိယတေတိ အနံ့။ အပရဏ္ဏဿ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တံ အနံ့ ပုဗ္ဗဏ္ဍံ။

ပုဗ္ဗ-အရ ရှေးကာလသည် မုချ။ ထို-၏ ထမင်းနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ရှေးကာလ၌ဖြစ်သော ထမင်းသည် မုချ။ သလေးအစရှိသော စပါး ခုနစ်မျိုးတို့သည် ဖလူ။

ဒိပိယတေတိ ဒိတ္တံ။ (ဒိပ+တ) ဒိတ္တံ ဝိဇံ တာယတိတိ ခေတ္တံ။ (ဒိတ္တသဒ္ဒါပပဒ တာ+အ)/ ဝိဇာနိ ဒိပန္တိ ဧတ္တတိ စေတ္တံ။(ဒိပ+တ) ဒိပ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား စိုက်ဖိုး ကြချသူ၏ သန္တာန်၌ ဝိရိယပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဌကား လယ်၏ ပကတူပနိသျှသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လယ် ရ၏။

➤ ၆။ (စ) ဖြင့် ပုဗ္ဗဏ္ဏ-အရ (ဖလူပစာ အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့်) သလေး-စသော စပါးမျိုး ခုနစ်ပါးကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(ဂ) ဖြင့် အပရဏ္ဏ-အရ (ဖလူပစာ အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့်) မုဂ္ဂမာသ-စသော ပဲမျိုး တို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(ဃ) ဖြင့် အပရဏ္ဏ-အရ (ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့်) ကြံခင်းစသည် တို့ကိုလည်း ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➤ ၇။ နိဗ္ဗန္တိတွာ/နိရဗ္ဗိတွာ/နိရဗ္ဗိတွာ/နိဒ္ဓိတွာ ။ နိဒပိ နိဒမ္ပနေ။ နိဒမ္ပနံ နာမ သဿ ရုက္ခာဒိသု ဝိဟိသိသံ ဝါ အဗ္ဗိန္တိတွာ ခုဒ္ဒကသာခံ ဝါ အဘဒ္ဓိတွာ ယထာဠိတမေဝ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ အာကမိတွာ ဝိဇမတ္ထဿေဝ ဝါ ပဏ္ဏမတ္ထဿေဝ ဝါ ဂဟဏံ။ ပုရိသော ဝိဟိသိသံ နိဒမ္ပတိ၊ ရုက္ခပတ္တံ နိဒမ္ပတိ၊ နိဒမ္ပကော နိဒမ္ပတိ၊ နိဒမ္ပိတုံ၊ နိဒမ္ပိတွာ ဟု (နိတိ၊ဓာတု) ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ နိဒမ္ပော တု နိဒမ္ပနေ (ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ) ဆိုသော ကြောင့်၎င်း၊ နိဒပိဓာတ် နိဒမ္ပ-ဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော နိဒမ္ပိတွာ-သာ ယုတ္တတရဖြစ်ပါသည်။

ပုဗ္ဗဏ္ဍံ/ပုဗ္ဗနံ/အပရဏ္ဏံ/အပရဏ္ဍံ ။ ။ ပုဗ္ဗနုတော အပရဘာဂေ ပဝတ္တံ အနံ့ အပ ရနံ့။ အပရဏ္ဏဉ္စ။ အပရဏ္ဏဿ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တံ အနံ့ ပုဗ္ဗနံ၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏဉ္စ။ (အဘိဓာနိဋီကာ) ကို ထောက်၍ နှစ်ပါးသင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ပုဗ္ဗဏ္ဍံ-ကား အကျိုးရှေးဖြစ်သော ထမင်း၏ “ပုဗ္ဗဏ္ဏ”ဟူသောအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော စပါးခုနစ်မျိုး၌တင်-- ဖလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

အပရဏ္ဏ-ကား အကျိုးဖြစ်သော အစာ၏ “အပရဏ္ဏ”ဟူသော အမည်ကို အကြောင်း ဖြစ်သော ပဲနောက် ပဲကြီးစသည်၌တင်-- ဖလူပစာ၊ အဝိနာဘာဝနည်း။ (ဂ) ရှု။

[ယ-ရှု] အစိတ်ဖြစ်သော ပဲကြီး ပဲနောက်သည်တို့၏ “အပရက္ခ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပဲကြီး ပဲနောက်-စသော ပဲမျိုး ကြံ-စသည်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏာ၊ နိဒဿနနည်း။

(၈) ဝါကျ၌ နိရု နှိတွာ၊ ဆိနှိတွာ၊ လာယိတွာ၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ပုဒ်တို့ကို ဗီဇေ သိသေ မုဋ္ဌိယံ မုဂ္ဂမာသာဒိမလေ-ပုဒ်တို့နှင့် အစဉ်အတိုင်းယှဉ်စပ်၍ ယူရသောကြောင့် ယထာက္ကမနည်း။ ယထာသင်္ချာနည်း။

ဥစ္ဆူစေတ္တံ-ကား ဌာနဖြစ်သော ကြံပင်၏ ပေါက်ရောက်ရာ လယ်၏ “ဥစ္ဆူခေတ္တ”ဟူသော အမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ကြံပင်၌တင်-- ဌာနူပစာ။

➤ ၁၀။ ဂဏှန္တဿ-၌ ဂဟဓာတ်အရ ထေယျစေတနာပြုဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။/ထေယျစေတနာပြုဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်တကွ ယင်းနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ကမ္မဇရုပ်တရားများကိုယူ။

ဝါကျ [၇၈]

(က) အရည်ငွေ အရည် တာဝ ဒဿေတ္ထော “အရည် နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဧဟာတိ၊ တံ အရည်” နှိအာဟာ၊ (ခ) တက္ကယသ္မာအရည်နာမ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဝိပဿိတံ အပရိဂ္ဂဟိတံ။ (ဂ-၁) ဣမပနယံ ပရိဂ္ဂဟိတံ သာရဂုံ။

(ဂ-၂) ယတော န ဝိနာ မုလေန ကဋ္ဌလတာဒီနိ ဂဟေတုံ လက္ခန္တိ တံ အဓိပေတံ။

(ဃ) တသ္မာ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဧဟာတိ တိ ဝတွာ ပုန အရည် နှိ ဝတ္ထံ။

(င) တေန ဣမတ္ထံ ဒေသတိ န ပရိဂ္ဂဟိတတာဝေါ အရည်ဿ လက္ခဏံ၊ ယံ ပန အတ္တနော အရည် လက္ခဏေန အရည်၊ မနုဿာနန္တ ပရိဂ္ဂဟိတံ၊ တံ ဣမသ္မိ အတ္ထေ အရည် နှိ။

(ဋ္ဌ၊ ၂၉၈။ မအူ၊ တ၊ ၄၃၉။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၂။)

➤ ၂။ (က) သိန္နိ/ အနုဿန္န။ ။ ဤသို့ အကြင်ကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်ဖြင့် ဝတ္ထုကထာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ အရည်ဌကထာ၌ အဆုံးအဖြတ်ကို ပြုလိုသော ဆရာသည် ဧည့်ဦးစွာ အနုဿန္နကို ပြခြင်းငှာ (က) မိန့်။

(က) သိန္နိ/ အာဘောဂါယုတ္တဒောဒနာ ။ ။ ဆရာ-သည် မြတ်စွာဘုရားသည် “အရည် နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဧဟာတိ၊ တံ အရည်”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ဝတ္ထု နာမ အာရာမဝတ္ထု၊ ဝိဟာရဝတ္ထု စသည်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် - “အရည် နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဧဟာတိ၊ တံ အရည်”ဟု မဟောသင့်၊ မဟော သင့်ဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် ဟောတော်မူပါသနည်း။ (ပုနရုတ္တိဒေါသ-တင်) (က) မိန့်။

(ခ-ဂ-ဃ) သိန္နိ/ အနုဿန္န။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် သမုဒါယတ္တကို ပြပြီး၍ (ဝါ) “အရည် နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဧဟာတိ၊ တံ အရည်”ဟု ဟောတော်မူခြင်း၏အကြောင်း

ကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ “ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ” မျှကိုသာ မဟောဘဲ အရည်-
ဟု တဖန်ဟောခြင်း၏အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (ခ-ဂ-ဃ) မိန့်။

(စ-ဂ-ဃ) ခန့်/ လိန္တုရစောဒနာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် “ယံ မနုဿာနံ
ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ” ဟု ဟောတော်မူပြီး၍ တဖန် “အရည်” ဟု ဟောတော်မူ၏။ အရည်
နာမ ဌပေတွာ ဂါမဉ္ဇ ဂါမူပစာရဉ္ဇ အဝသေသံ အရည် နာမ-ဟု အရည်-အရကို ဟော
တော်မူပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ ဟောတော်မူပြီးဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့်
တဖန် အရည်-ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း။ အကယ်၍ အရည်-အရ ဟောတော်မူပြီးဖြစ်
ပါလျက် တဖန် ထပ်၍ဟောချေသော် မြတ်စွာဘုရားအား ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ နိရတ္တကဒေါသ
ရောက်ရာ၏။ ဤသို့ လိနန္တရစောဒနာအားဖြင့် စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် (ခ-ဂ-ဃ)

(ဂ-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ-၁) ဖြင့် ဤဒုတိယပါရာဇိကအရာ၌ဖြစ်သော တော
သည် သိမ်းပိုက်အပ်သော အစောင့်အရှောက်နှင့်တကွ ဖြစ်သော တော-ဟု ဖွင့်ဆိုတော်
မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ တော-၏ လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံ၍
လူတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော အရည်-မှန်သမျှဟု ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော(ဂ-၂) မိန့်။

(င) ခန့်/ အဿနန္တ ။ ။ ဤသို့ (ခ-ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် “ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ” ဟု
ဟောတော်မူပြီးနောက် တံ အရည်-ဟု ထပ်မံဟောရာ၌ အကြောင်းနှင့်တကွ ပြဆိုပြီး၍
ယခုအခါ၌ ယင်း အရည်-ဟူသော သဒ္ဒါဖြင့် ပြအပ်သော ဒဿနတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလို
၍ (င) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) သမုဒါယတ္ထမှတစ်ပါး အဝယဝတ္ထကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ/
ဝိတ္တာရ။ (ခ-ဂ) ကာရဏ။ အနိယမဝါကျ။ (ဃ) ဖလ။ နိယမဝါကျ။ ထိုတွင် (ဂ) သည်
ဝိသေသနဝါကျ။/ ဤ၌ မနုဿာ ပရိဂ္ဂဟိတံ အပရိဂ္ဂဟိတ နှစ်မျိုးလုံးကို လိုအပ်ပါသလော-
ဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဏ္ဍ။ (င) ဒဿနတ္ထကို
ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရဏ္ဍ/ လဒ္ဒဂုဏ။

စာစစ် ။ ။ ယသ္မာ-ကား ကြောင့်--ကြောင့် အဓိပ္ပေတံ-၌ ဟိတံ/ဟိတံ၏ဖိုလ် စပ်။

➤ ၄။ သံဝိဇ္ဇတိ အာရက္ခာ ယသ္မိ အရညေတိ သာရက္ခံ။ သ-အာရက္ခ-ပုဒ်လုံး
အရကား အစောင့်အရှောက်ရှိခြင်း သံဝိဇ္ဇမာနဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ တော-နှင့်
ဂုဏ်ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဒ်အရ အစောင့်အရှောက်ရှိသော တောရ၏။

အာရက္ခတိတိ အာရက္ခော။ အာရက္ခဏံ အာရက္ခံ။

သဟ အာရက္ခေန အာရက္ခာယ ဝါ ယံ ဝတ္ထတိတိ သာရက္ခံ။ သဟ-အာရက္ခဟူ-
သော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရ အစောင့်အရှောက်ပုဂ္ဂိုလ်သည် (ဝါ) စောင့်ရှောက်ခြင်းသည်
မုချ။ ထို၏ တောနှင့် သဟ စရဏ စပ်-ဌာန။ တော၏ စောင့်ရှောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်
သဟစရဏ စပ် ဧကဒေသပစာရတ္ထ။ ယ-အညပုဒ်အရ တောခြစ်ရ၏။ (ဝါ) တောခြစ်

သည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဝိကတိကတ္တားပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိကတိကတ္တားတို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်၍ စောင့်ရှောက်သောပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည် ၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည် မုချအားဖြင့်ရ၏။

အာဟာ ။ ။ အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဠိယံ မပြုကောင်း။

ဗြူဇာတ်အရကား ကရုဏာရှေ့သွားရှိသော ဒေသနာဉာဏ်သည် (ဝါ) ဒေသနာ ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ ဖြစ် သော မဟာကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ ဟောခြင်းကြိယာ ပြီးဆုံးသဖြင့် နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏူ။ အ-ဝိဘတ်အရ ကား ဟောတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော ဘုရားဒြပ်သည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ကြိယာပုဒ်ဖြစ်၍ ခပ်သိမ်းသော ကြိယာပုဒ်တို့၏သဘောသည် ကြိယာကိုသာ ပဓာန အားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတွတ္တကြိယာသည်သာလျှင် ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

အရိယတေ ဂမ္ပတေတိ အရဉ္စ။ (အရ+အည) အရဇာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား တောသို့ သွားလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား တော၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အည-ပစ္စည်းအရ ထို-သော တောဒြပ်ရ၏။

သကလလောကဿ ဟိတံ ကာတုံ မနုတေ ဇာနာတိတိ မနု။ မနုနော အပစ္စံ မနုဓဿာ။ မနု-ဟူသော တစ္ဆိတ်ပုဒ်အရ မနုမည်သော မဟာသမ္ပတမင်းသည် မုချ။ ထို၏ လူ့ဒြပ်နှင့် ဩဝါဒဒါယက+ဩဝါဒပဋိဂ္ဂါဟက စပ် ဌာန။ ဥဿ-ပစ္စည်းအရကား ထို- သော လူ့ဒြပ်ရ၏။ (ကိတ်-အဏာကန်ကို ပဌမအုပ်(၁၆၉)၆ ရှုပါ။)

မနုဿောစ မနုဿောစ မနုဿာ။ မနုဿ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်အရ လူ့ဒြပ်သည် မုချ။ ထို၏ တစ်ပါးသော လူ့ဒြပ်နှင့် သွားခြင်းအစရှိသော ကြိယာကို အကြောင်းပြုသဖြင့် အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ပန်သည် ဌာန။ မနုဿာ-ဟူသော ဧကသိက်တစ္ဆိတ်ပုဒ်အရကား လူ့အများရ၏။

(တစ်နည်း) မနုဿ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်အရ လူ့ဒြပ်သည် မုချ။ မနုဿ-ဟူသော နောက်ပုဒ်အရ လူ့ဒြပ်သည် မုချ။ ထို၏ တစ်ပါးသော လူ့ဒြပ်နှင့် သွားခြင်းအစရှိသော ကြိယာကို အကြောင်းပြုသဖြင့် အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ပန် သည် ဌာန။ မနုဿာ-ဟူသော ဧကသိက်တစ္ဆိတ်ပုဒ်အရကား လူ့အများဒြပ်ရ၏။

မနုတေ ဗုဗ္ဗတိတိ မဇနာ။ မနော ဥဿော ဥဿန္တော ဧတေသန္တိ မနုဿာ။ မနု- ဥဿဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရ မြတ်သော စိတ်သည် မုချ။ ထို၏ လူ့ဒြပ်နှင့် ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို-သော လူ့ဒြပ်ရ၏။

ကဋ္ဌ လတာစ ကဋ္ဌလတာ။ ကဋ္ဌ-အရ ထင်းသည် မုချ။ ထို-၏ လတာ-ဟူ

သော နောက်ပုဒ်အရ နွယ်နှင့် ယူခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခသမ္ပန်သည် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထင်း၊ နွယ်တို့ ရ၏။

ကဋ္ဌလတာ အာဒယော စတေသံ တိဏာဒိနန္တိ ကဋ္ဌလတာဒိနိ။

➤ ၆။ (၈) ဖြင့် အရည-သည် မနုဿပရိဂ္ဂဟိတ၊ မနုဿ အပရိဂ္ဂဟိတ-ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏ဟု သိစေပါသည်။ (သရူပတ္ထ)

(၉) ဖြင့် “အရည နာမ ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တံ အရည”ဟူသော ဤအရာ၌ (ဝါ) ဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ အရည-အရ ပရိဂ္ဂဟိတ သာရက္ခ အရညကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) / ပရိဂ္ဂဟိတ သာရက္ခ အရည-ကို လိုအပ်သတည်းဟု သိစေပါသည်။ (အဓိပ္ပေတတ္ထ)

ယတော (ပ) လက္ခန္တိ-ဖြင့် အစောင့်အရှောက်ရှိသော တောဟူသည် အဘိုး၊ အရင်းနှင့် ကင်း၍ ထင်းနွယ် စသည်ကိုယူခြင်းငှာ မရအပ်သော တောပင်တည်းဟု သိ။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ စောနု ဣမမတ္ထံ/ ဣမိနာ ဣမမတ္ထံ ။ ။ တေနာတိ ပုန အရညဝစနေန (သာရတ္ထ) ကိုထောက်၍ တေန ဣမမတ္ထံ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

မူလေန/မူလံ ။ ။ ဝိနာ-သဒ္ဓါ၏ အယှဉ်ဖြစ်၍ ဒုတိယာ တတိယာပိဘတံ နှစ်မျိုးစလုံး ဖြစ်နိုင်ရကား နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

(က) တံ အရညန္တိ အာဟ/အရညန္တိ အာဟ ။ ။ (ယ) ဝါကျကိုထောက်၍ တံ-မပါဘဲ “အရညန္တိ အာဟ”ဟု ရှိသော ပါဌ်သာသင့်ပါသည်။

(က) ၌ ဝေဿေန္တော/ဝေဿန္တာ ။ ။ အာဟ-ဟူသော နောက်ကြိယာ၏ ကတ္တားကား ဘဂဝါ-တည်း။ ၎င်းဘဂဝါ-နှင့် ဒဿေန္တပုဒ်သည် အရတူ တုလျာဓိကရဏဖြစ်၍ ဘဂဝါ-ဟူသော ပုံလိင် ဧကဝစန္ဒ ကတ္တားပုဒ်အားလျော်စွာ ပုံလိင် ဧကဝုဒ်သာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ဒဿေန္တာ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဝေဝတ္တာပိ လတာပိ/ဝေဝတ္တာပိစ လတာပိစ ။ ။ ဝေဝတ္တာပိစ လတာပိစတိပိ အတ္ထိ၊ ပိစတိ နိပါတသမုဒါယော-ဟု ယောဇနာဆိုသဖြင့် ပိ-သဒ္ဓါသည်၎င်း၊ ပိစ-ဟူသော နိပါတသမုဒါယသည်၎င်း သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောနိုင်သည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်လုံးသင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အရည-ကား အပေါင်းဖြစ်သော မနုဿပရိဂ္ဂဟိတ အရည၊ မနုဿ အပရိဂ္ဂဟိတ အရညတို့၏ “အရည”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော မနုဿ ပရိဂ္ဂဟိတ အရည-၌တင်-- ဧကဒေယျပစာ၊ ရုဋ်းနည်း။

(ခ) ယတော န ဝိနာ မူလေန ကဋ္ဌလတာဒိနိ ဂဇတေတုံ ဗဒ္ဓန္တိ-ကား ဗျတိရိက်ကို ဆိုသဖြင့် အဘိုးအရင်းပေးမှ ထင်းနွယ်စသည်တို့ကို ယူခြင်းငှာ ရအပ်၏ဟု အနွယ်အဓိပ္ပာယ်ကို သိနိုင်ရကား အတ္ထာပန္နနည်း၊ အဝုတ္တသိဒ္ဓိနည်း၊ ဗျတိရေကနည်း။

အရည် နား ယံ မနုဿာနံ ပရိဂ္ဂဟိတံ ဝေဟာဓိ-၌ ယံ-ဟူသောနည်းသည် ယံ၊ အကြင်တော၏ လက္ခဏာအားဖြင့်ဖြစ်သော တော-ဟု အနက်ရောက်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း မည်၏။

လတ် ဝါ (၄၂၂၉၈) အစိတ်ဖြစ်သော နွယ်၏ "လတ်"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း ဖြစ်သော ကြိမ်နွယ်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

> ၁၀။ အစိပဗ္ဗေတံ-၌ အန္တတ္ထ-အရ ဆန္ဒပြဋ္ဌာန်းသော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ဝုတ္တံ-၌ ဓာတ်အရ မဟာကရုဏာရှေးရှိသော ဒေသနာဉာဏ်။

ဓါကျ [၇၉]

- (က) ဝနဿပတိတိ ဝနပ္ပတိ။ (ခ) ဝနဝဋ္ဌကရုက္ခသေတံ အဓိဝစနံ။
- (ဂ) ဣဝပနသဗ္ဗေဝိမနုဿယဟိပရိဂ္ဂဟိတရုက္ခာ အဓိပေတော အပ္ပလုပနသဘာဒိကော။
- (ဃ) ယတ္ထဝါပန မရိဝဝလ္လိအာဒိနိ အာရောပေန္တိ။
- (င) သောဆိဂ္ဂမာနော သစေကောယဝိဆလိယာဝါဝါကေန ဝါသကလိကာယဝါဝေဂ္ဂုနာဝါ

သမ္ပဒေါဝ ဟုတွာ ဘူမိယံ ပတတိ၊ ရက္ခတိ တာဝ။ (စ) ယော ပန ဆိန္ဒောပိ ဝလ္လိဟိ ဝါ သာမန္တရုက္ခသာမိဟိ ဝါ သမ္ပဒေါ သန္ဓာရိတတ္တာ ဥဥကမေဝတိဋ္ဌတိ၊ ပတတ္ထော ဝါ ဘူမိန ပါပုကာတိ၊ နတ္ထိ တတ္ထ ပရိဟာရော၊ အဝဟာရော ဝေဟောတိ။

(၄၂၃၀၃။ မအူ၊ တ၊ ၄၅၂။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၃၃။)

> ၁။ (စ) တတိယန္တုပ္ပါဒ်များ၌ ကာကောလောကနနည်းထင်စေလျက်အနက် ပန၊ မစောင့်သည်ကို ဆိုဦးအံ့။ ယော၊ အကြင်သစ်ပင်သည်။ ဆိန္ဒောပိ၊ ဖြတ်အပ်ပြီးသော်လည်း။ ဝိလ္လိဟိ ဝါ၊ နွယ်တို့နှင့်၎င်း။ သာမန္တရုက္ခသာမိဟိ ဝါ၊ အနီး၌တည်သော သစ်ပင်၏အခက်တို့နှင့်၎င်း။ သမ္ပဒေါ၊ စပ်သည်။ ဟုတွာ၊ ဖြစ်၍။ ဝလ္လိဟိ ဝါ၊ နွယ်တို့သည်၎င်း။ သာမန္တရုက္ခသာမိဟိ ဝါ၊ အနီး၌တည်သော သစ်ပင်၏အခက်တို့သည်၎င်း။ သန္ဓာရိတတ္တာ၊ ကောင်းစွာ ဆောင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥဥကမေဝ ဝါ၊ ဖြောင့်သည်သာလျှင်လည်း။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်အံ့။ ပတတ္ထော ဝါ၊ လဲသော်လည်း။ ဘူမိ၊ ငြေ့သို့။ န ပါပုကာတိ၊ မရောက်အံ့။ တတ္ထ၊ ထိုသစ်ပင်၌။ ပရိဟာရော၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ အဝဟာရော၊ ဝါ၊ ခိုးခြင်းသည်သာလျှင်။ ဝေဟောတိ၊ ဤ။

ဝနဗ္ဗတိ- တော၏အရှင်။ (သဒ္ဓတ္ထ) တော၌ အကြီးဆုံးသစ်ပင်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) တောစိုးသစ်ပင်။ (ဝေါဟာရတ္ထ) လူတို့သိမ်းဆည်းအပ်သော အလုံးစုံသော သစ်ပင်။ (ဣဓာမိပေတတ္ထ)

> ၂။ (စ) ဆိ/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဝနပ္ပတိ-သဒ္ဓါ၏ အဘိဓာနတ္ထကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဘိဓမ္မေယျတ္ထကို ပြလို၍ (ခ) မိန့်။

(စ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဝနပ္ပတိ-သဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြတော်မူ၏။ ဤ ဝနပ္ပတိ-အမည်သည် အဘယ်၏ အမည်ဖြစ်ပါသနည်း။ တော၏အရှင် ပုဂ္ဂိုလ်၏အမည် ဖြစ်လေသလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဝနပ္ပတိ-သဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြပြီး၍၊ ယခု အခါ၌ ဤ ဝနပ္ပတိကထာဝယ် တော၏အကြီးအမှူးဖြစ်သော သစ်ပင်ကိုသာ အလိုရှိ အပ်သည်မဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား လူတို့သိမ်းဆည်းအပ်သော သစ်ပင်အားလုံးကို အလို ရှိအပ်၏ဟု ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ဝနပ္ပတိ-အရ တော၏အကြီးအမှူးဖြစ်သော သစ် ပင်ကို ယူရမည်ဟု ဆို၏။ ဤ ဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ ဝနပ္ပတိ-အရ အဘယ်ကို လိုအပ်ပါသနည်း။ တော၏အကြီးအမှူးဖြစ်သော သစ်ပင်ကို သာ ဝနပ္ပတိဟူ၍ လိုအပ်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဓာနာရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဤ ဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော သရက် တောင်ပိန္နဲ အိမ်ပိန္နဲ အစရှိသော လူတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော သစ်ပင်ကို ဝနပ္ပတိ-ဟူ၍ လိုအပ်သောဟူ၍ ဆို၏။ ဤဝနပ္ပတိ ကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ ယင်းဆိုခဲ့ပြီးသော သစ်ပင်တို့ကိုသာ ဝနပ္ပတိ-ဟူ၍ လိုအပ်ပါသလော။ မည်သည့် သစ်ပင်မျိုးကိုလည်း ဝနပ္ပတိ-ဟူ၍ လိုအပ် ပါသေးသနည်း။ အဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုန်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

ကား-- ငရုတ်နွယ် စသည်တို့၏ တင်ရာသစ်ပင်ကိုလည်း ဝနပ္ပတိဟူ၍ လိုအပ်ပါ သေး၏ဟူလို။

(င) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ဤ ဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ ဝနပ္ပတိ-အရ လိုအပ်သော သစ်ပင်တို့ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းသစ်ပင်တို့ကိုဖြတ်၍ ခိုးယူရာ၌ အာပတ်အဆုံးအဖြတ်ကို ပြလို၍ (င) မိန့်။

(င) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ဤ ဝနပ္ပတိကထာ၌ (ဝါ) ဤဒုတိယ ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်၌ ဝနပ္ပတိ-အရ လိုအပ်သော သစ်ပင်တို့ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထို သစ်ပင်တို့ကိုဖြတ်၍ ခိုးယူရာ၌ အာပတ်အဆုံးအဖြတ်ကိုကား အဘယ်ကဲ့သို့ မှတ်အပ် ပါသနည်း။ ဖြတ်ရုံမျှဖြင့်ပင် ပါရာဇိကအာပတ်သို့ သင့်ရောက်ပါသလော။ (င) မိန့်။

(စ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဃ-င) တို့ဖြင့် ငရုတ်နွယ်စသည်တို့ကို တင်ရာသစ်ပင်ကို ဖြတ်သောအခါ အပွေးစသည်နှင့်စပ်သည်ဖြစ်၍ မြေ၌ကျခဲ့သော် ပါရာဇိကအာပတ် မသင့်ဟု ဆိုတော်မူ၏။ သစ်ပင်ကို ဖြတ်အပ်ပြီးသော်လည်း နွယ်စသည်တို့နှင့် စပ်သည် ဖြစ်၍ ကောင်းစွာဆောင်အပ်သောကြောင့် ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ် တည်ခဲ့သော် လဲ သော်လည်း မြေသို့မရောက်ခဲ့သော် ထိုသစ်ပင်၌ အဆုံးအဖြတ်ကား အဘယ်နည်း။/သစ်

ပင်၌ အဘယ်သည် မရှိပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (စ) မိန့်။

➤ ၉။ (ခ) ဝနပုတိ-သဒ္ဓါ၏ အဘိဓာနတ္ထမုတစ်ပါး အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသော ကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။/ဝိသေသဝါကျ။/ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) ပက္ခန္တရ။ (င) ကား အာပတ်အဆုံးအဖြတ်ကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

စာစစ် ။ ။ မုဿယီ-ကား တို့သည်--ကြောင့် ပရိဂ္ဂဟိတရက္ခော-ဝယ် ပရိဂ္ဂဟိတ၌ အဝုတ္တကတ္တား+အဝုတ္တကတ္တိ စပ်။

➤ ၄။ ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟိတော။ ရူပာတိတိ ရုက္ခော။ ပရိဂ္ဂဟိတောစ သော ရုက္ခောစာတိ မနိဂ္ဂယီတဗ္ဗဇက္ခော။ ပရိဂ္ဂဟိတ-အရ သိမ်းပိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်း ဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို၏ သရက် တောင်ပိနွဲ အိမ်ပိနွဲ-စသော သစ်ပင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော လူတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော သရက် တောင်ပိနွဲ အိမ်ပိနွဲ-စသော သစ်ပင် ရ၏။

ဝနန္တိ တံ သမ္ပန္တိ မယူရကော ကိလာဒယော သတ္တာတိ ဓနံ။ (အဝုတ္တကမ္မသာဓန) ဝနဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဆည်းကပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိရိယ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား တော-၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော တောခြင်ရ၏။

ရူတိယတိတိ ခုဇက္ခော။ ရုက္ခဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား စောင့်ရှောက်သော အခြင်း အရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သတိပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သစ်ပင်၏ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ အ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သစ်ပင်ခြင် ရ၏။

အယဉ္ဇ ဝုဗ္ဗော အယမိမေသံ ဝိသေသေန ဝုဗ္ဗာတိ စဇဇန္တာ။ ဝုဗ္ဗ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရ ကြီးရင့်သော သစ်ပင်သည် မုချ။ ထို-၏ သာလွန်၍ကြီးသော သစ်ပင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဣဋ္ဌ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကြီးသည်ထက် အလွန်ကြီးသော သစ်ပင်ရ၏။

ဇေဋ္ဌော ဧဝ ဇေဋ္ဌကော။ ဝနဿ ဇေဋ္ဌကော ဝနဇေဋ္ဌကော။ ရူပာတိ ဇနေတိတိ ရုက္ခော။ ဝနဇေဋ္ဌကောစ သော ရုက္ခော စာတိ ဓနဇဇန္တာဗ္ဗဇက္ခော။ ဝနဇေဋ္ဌက-အရ တော၏အကြီးအမှူးဖြစ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ သစ်ပင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော တော၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သော သစ်ပင်ရ၏။

ဝနဿ ပတိ ဓနဗ္ဗဇီ။ (ဝနဿတော၏။ပတိ။အရှင်တည်း။(ဝါ) အကြီးဆုံးသစ်ပင် တည်း။) ဝန-အရ တောခြင်သည် မုချ။ ယင်း၏ အရှင် (ဝါ) အကြီးဆုံးသစ်ပင်နှင့် အပေါင်း အစိတ် စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော တော၏အရှင်ဖြစ်သော သစ်ပင် (ဝါ) တော ၌ အကြီးဆုံးသစ်ပင် (ဝါ) တောစိုးသစ်ပင်ရ၏။

ထိုသို့ပင်ရငြားသော်လည်း ဝနပုတိ-သဒ္ဓါသည် ဒကဒေသုပလာသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် ဝနပုတိ-အရ လူတို့သိမ်းဆည်းအပ်သော သစ်ပင်ဟူသမျှ ရ၏။

ပါရာဇိကကံ-ဒုတိယပါရာဇိက

အဓိပ္ပိယတေ ဣစ္ဆိယတေတိ အဓိဓဋ္ဌဇော။ ဣ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား အလိုရှိ တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆန္ဒပြုဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား သိမ်းပိုက်အပ် သော သစ်ပင်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သိမ်း ပိုက်အပ်သော တော ရ၏။

* အဓိယတေ ဉာယတေတိ အဓမ္မာ။ (အမ+တ) * လဗုနာမကေ ပဗ္ဗတေ ဇာယတိတိ လဗုဇော။ (လဗု-ဇန+က္ခိ) * ပညတေ ထဝိယတေတိ ပနဿော။ (ပန+အသ)

အဓမ္မာစ လဗုဇောစ ပနသောစ အဓမ္မလဗုဇပနဿော။ အဓမ္မလဗုဇပနဿော အာဒယော ဧတဿ ပရိဂ္ဂဟိတရက္ခဿာတိ အဓမ္မလဗုဇပနဿောဒိဇကာ။ * မရတိ ဧတေနာတိ မရိစံ။ (မရ+စ) * ဝလ္လိယန္တိ သံဝရိယန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဝလ္လိ။ (ဝလ+က္ခ) မရိစဿ ဝလ္လိ မရိစဝလ္လိ။ မရိစဝလ္လိ အာဒိ ဧတေသန္တိ မရိစဝလ္လိအာဒိနိ။ * သာမန္တေ ဌိတော ရုက္ခော သာမန္တရုက္ခော။ သာမန္တရုက္ခဿ သာခါ သာမန္တရုက္ခဿာခါ။ * သုဋ္ဌ ဓာရိတော သန္ဓာရိတော။ သန္ဓာရိတဿ ဘာဝေါ သန္ဓာရိတတ္ထိ။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် ဝနပ္ပတိပုဒ်ကို ဝနဉ္စ ပတိစ-ဟု ဒွန်သမာသ်၎င်း၊ ဝနံ ပတိ ဧတဿာတိ ဝနပ္ပတိ-ဟု ဗဟုဋ္ဌိဟိသမာသ်၎င်း ဝစနတ္ထ မပြုရ။ ဝနဿ ပတိ ဝနပ္ပတိ-ဟု ဆဋ္ဌိတပ္ပရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု-- ၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဝနပတိ-ဟု ဆိုလိုလျက် ပ-ဒွေဘော်လာ၍ ဝနပ္ပတိ-ဟု ရုပ်ပြီးနေသည်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ခ) ဖြင့် ဝနပ္ပတိ-အရ တော၏ အရှင်သခင်ကို မယူရ။ (ဝါ) သစ်ပင်သာမန်ကို မယူ ရ။ တော၏ အကြီးဆုံးသစ်ပင် (ဝါ) တောစိုးသစ်ပင်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် ဤ ဝနပ္ပတိကထာ၌ ဝနပ္ပတိ-အရ ဝိသေသအားဖြင့် လူတို့သိမ်းပိုက်အပ် သော သစ်ပင်ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

အဓမ္မလဗုဇပနဿာဒိဇကာ-ဖြင့် ထိုလူတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော သစ်ပင်ဟူသည် အပင် လည်းကြီး၊ အသီးလည်းသီးသော သရက်၊ တောင်ပိန္နဲ၊ အိမ်ပိန္နဲ-စသော အပင်၏ အဖြစ် ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ဝနပ္ပတိ/ဝနပ္ပတိ ။ ။ ဝနပ္ပတိဿ ပဿ ဗမာ။ ဝနပ္ပတိ၊ ဝနပ္ပတိ ဝါ။ အထ ဝါ ပတိမိ ဝနာကာရော အမံ။ ဝနပ္ပတိ။ (နိတိ သုတ္တ) ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ် သင့်ပါသည်။

ဧကာယပိ/ဧကေနပိ ။ ။ ဝိသေသန၊ တခုမျှနှင့်၊ ဝိသေသမျှများစွာ၊ ထုတ်လေပါက၊ ဝိသေသနမှာ၊ တူမြဲရာသည်၊ ဦးစွာ ဝိသေသျှ၊ လိင်္ဂဝစ်တည်း။ ဟူသော(ဘုရားကြီးနိယံ) ကို ထောက်၍ ဧကာယပိ-သာ သင့်ပါသည်။

လဗုဇ/လဗုဇ ။ ။ လဗုနာမကေ ပဗ္ဗတေ ဇာယတိတိ လဗုဇော။ လဗု-သဒ္ဓါပပဒ ဇန- ဓာတ် ကွဲပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် လဗုဇ-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။ (ဓာန်ဋီ)

မါဓကဋက/မါဓုဓက ။ ။ ပါဒေသု ပဝေသိတံ ကဋကံ ပါကဋကံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု
သော မအူနိသျှအလို ပါဒကဋကံ-ပါဌ်သင့်။ ပါဒိ ဥပဂစ္ဆတိတိ ပါဒပကံ၊ ကော ဂဿ-ဟု
ဖွင့်သော ယောဇနာအလို ပါဒပကံ-ပါဌ်သင့်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

➤ ဂ။ [ဇ-ကိ] ဓနပ္ပဇိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော တော၏အရှင်၊ တောစိုးသစ်ပင်၊
သစ်ပင် သာမန်တို့၏ “ဝနပ္ပတိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော တောစိုးသစ်ပင်၌
တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ရုဠိနည်း။

[ဂ+ဃ-ရှ] အစိတ်ဖြစ်သော တောစိုးသစ်ပင်၏ “ဝနပ္ပတိ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်း
ဖြစ်သော တောစိုးသစ်ပင်၊ သရက် တောင်ပိန္နဲ အိမ်ပိန္နဲ-အစရှိသော လူတို့သိမ်းပိုက်အပ်
သော သစ်ပင်၊ ငရုတ်နွယ် စသည်တို့၏တင်ရာ သစ်ပင်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပ
လက္ခဏာနည်း။ နိဒဿနနည်း။

ဝါကျ [၈၀]

(က) သုကံတတော ဟနန္တိတိ သုကံယာဓံ။ (ခ) သုကံဌာနဓဿတံ အစိဝစနံ။

(ဂ) တဂ္ဂိ ယသ္မာ တဓတာ သုကံရဟံ ဘက္ကံ သုကံ အဒတ္တာ နိဟရန္တာ ရဉညာ သုကံ ဟနန္တိ
ဝိနာဓသန္တိ တသ္မာ သုကံယာတန္တိ ဝုတ္တံ။ (ဃ) ဓာဇြေ ပဓိဓိတ္တောတိ တတြ ပဗ္ဗတက္ကောဒိသု
ရညာ ပရိစ္ဆေဒံ ကတ္တာ ဌပိဓော သုကံဌာနပဓိသိတ္တာ။

(ဌ) ၃၁၄။ မအူ၊ တ၊ ၄၈၀။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၆၃။)

➤ ခ။ (က) သုကံကင်းခွန်ကို။ တတော၊ ထိုကင်းကို ထားရာဖြစ်သော အရပ်မှ။
နိဟရန္တာ၊ ထုတ်ဆောင်ကုန်သော။ ဇနာ၊ လူတို့သည်။ (ကတ္တာ) ဟနန္တိ၊ ဖျက်ဆီးကုန်၏။ ဣတိ
တသ္မာ၊ ထိုကင်းခွန်ကို ဖျက်ဆီးကုန်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ ဌာနံ၊ ထိုကင်းကို ထားရာဖြစ်
သော အရပ်သည်။ သုကံယာတံ၊ သုကံယာတ မည်၏။

➤ ည။ (စ) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သုကံယာတ-ပုဂံကို အပါဒါနသာဓန
ကိတန္တ ဒုတိယာတပျုရိသံသမာဿံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဆို၏။ သုကံယာတ-အရ ကင်း
ခွန်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း (ဝါ) ကင်းခွန်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော သူတို့ကို ယူရမည်လော။
အဘယ်ကို ယူရပါမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။ ကား-- ကင်းကို ထားရာဖြစ်သော
အရပ်ကို ယူရမည်ဟုလို။

(စ) ခန္တိ/ ဆရာ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် သုကံယာတသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြုပြီး၍၊
ယခုအခါ၌ သုကံယာတ-ဟု ဆိုအပ်သည်ရှိသော် သုကံယာတမည်သည် ကင်းထားရာ
အရပ်ပင်တည်းဟု မသိသောသူတို့ကို သုကံယာတမည်သည် ကင်းထားရာ အရပ်ပင်
တည်းဟု သိစေခြင်းငှာ (ခ) ဝါကျကို မိန့်။

(တစ်နည်း) ယခုအခါ၌ ကင်းထားရာအရပ်တည်းဟူသော သည်ခြစ်ကို မဆိုဘဲ

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

သုက်ယာတဟူသော သညာကို ဆိုခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသောကြောင့် သညာ၏ သညီ ဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။/ယခုအခါ၌ သုက်ယာတမည်သည်ကား ပရမတ္ထအားဖြင့် တည်သော တရားမည်သည်မရှိ၊ အဋ္ဌကလာပရုပ်ဟုဆိုအပ်သော ရူပက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ကင်း ထားရာအရပ်ဟု ပညတ်အပ်သော ရုပ်ခန္ဓာအစဉ်သည် သုက်ယာတမည်၏ဟု ဝစနိယတ္တ ကို ပြခြင်းငှာ (ခ) ဝါကျကို မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အနုပစ္စု။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် သုက်ယာတ-ပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထ၊ အဘိဓေယျတ္ထကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ထင်စွာပြခြင်း ငှာ (ဂ) မိန့်။ (တစ်နည်း) ဤသို့ (ခ) ဖြင့် သုက်ယာတ-အရ ကင်းကိုထားရာအရပ် (ဝါ) ကင်းခွန်ကောက်ရာအရပ်ကို ယူရမည်ဟု ပြဆိုပြီး၍ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ခိုင် မြစေလိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။ [သုက်ဌာနဖြစ်လျက် အဘယ့်ကြောင့် သုက်ယာတ- ဟူသနည်း။] (ဆင်တဲဂဏှိ)

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ကင်းခွန်ကောက်ရာ အရပ်သည် ကင်းခွန်ကို မဖျက်ဆီးရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် သုက် ယာတ-အရ ကင်းခွန်ကောက်ရာအရပ်ကို ကောက်ယူ-ဟုဆိုသော ဆရာစကား အသို့လျှင် သင့်နိုင်ပါအံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုပစ္စု။ ။ ဤသို့ (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် သုက်ယာတသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ ဝစ နိယတ္တတို့ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ တကြ ပဝိသိတွာ-ဟူသော ပါဠိတော်ဝယ် တကြ-၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ကင်းထားရာအရပ်ကို စွဲအပ်သည်၏အဖြစ်နှင့် ကြပစ္စည်း၏ သတ္တမိ ဧကဝုဗ် အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

➤ ခ။ (ခ) သုက်ယာတ-ပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထမှတစ်ပါး အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသော ကြောင့် ပက္ခန္ဓရူ/ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) တပုဂါကဋီကရဏ။/ဝိတ္တာ။/ဒဋီကရဏ။/တာရဏ။ စာစပ် ။ ။ တံ-ကား ကို--ကြောင့် ဝုတ္တံ-၌ ဝုတ္တကမ္မ/ဝုတ္တကမ္မိ စပ်။

➤ င။ သုက်တိ ယေနာတိ သူဏိ။ (သုက်+အ) သုကီယတေ အတိသဒ္ဓိယတေတိ သူဏိဏံ။ ဟနန္တိ ဝိနာသေန္တိ ယတော ဌာနတောတိ မာဓံ။ သုက်ဿ ယာတံ သုကီမာဓံ။ သုက်-အရ ကင်းခွန်သည် မုချ။ ထို၏ ကင်းထားရာအရပ်နှင့် (ဝါ) ကင်း ခွန်ကောက်ရာအရပ်နှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ကင်းကို ထားရာ ဖြစ်သော အရပ် (ဝါ) ကင်းခွန်ကောက်ရာဖြစ်သော အရပ်ရ၏။

သုကီ တတော ဟနန္တိတိ သူဏိမာဓံ။ (လဟုကနည်း) [တတော၊ထိုကင်းထားရာ အရပ်မှ။သုကီာရတံ ဘဏှံ သုကီ အဒတွာ နိဟရန္တာ ဘိက္ခူ၊ ရညော သုကီ ဟနန္တိ၊ ဣတိ တံ သုကီဌာနံ သုကီယာတံ။] သုက်-သဒ္ဓါပပဒ+ဟန-ဓာတ်+ဏပစ္စည်း)

သုက်-အရ ငါးပဲ ငါးပဲထက်အလွန် ထိုက်သော ကင်းခွန်သည် မုချ။ ယင်းကင်းခွန်

၏ ကင်းခွန်ကိုဖျက်ဆီးသော ရဟန်းတို့ဖြစ်နှင့် ကမ္မ ကမ္မိ/အာရုံ အာရမ္မဏီက စပ် ဌာန။

ဟန-ဓာတ်အရကား ကင်းခွန်ပေးထိုက်သော ဘဏ္ဍာကို ကင်းခွန် မပေးဘဲ မှောင် ခိုထုတ်သော ရဟန်းတို့၏ ထေယျစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အပါဒါနတ္ထကား ထိုအားတပ် သော ကင်းခွန်ထားရာအရပ်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ကင်းခွန်ထားရာအရပ်ရ၏။

သုကံဿ ဌာနံ ဌာနံ သုကံဇ္ဇာနံ။ သုကံ-အရ ကင်းခွန်သည် မုချ။ ထို-၏ ထားရာ အရပ်နှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ကင်းခွန်ထားရာအရပ် ရ၏။

သုကံ ဝါ ဂဏန္တုတိ ဌာနံ သုကံဇ္ဇာနံ။ (မဇ္ဈေလောပီ ဒုတိယာတပျူရိသံ)

သုကံ-အရ ကင်းခွန်သည် မုချ။ ထို-၏ ကင်းခွန်ကို ကောက်ယူကြကုန်ဟု မင်းသည် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ထားအပ်သောအရပ်နှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ကင်းခွန်ကိုကောက်ယူကြကုန်ဟု မင်းသည် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားအပ်သော အရပ်ရ၏။

တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ။ သုကံဿ ဂဟဏံ ဌာနံ သုကံဇ္ဇာနံ။ သုကံ-အရ ကင်းခွန် သည် မုချ။ ထို-၏ ကောက်ယူရာအရပ်နှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ကင်းခွန်ကောက်ယူရာ အရပ်ဌာန ရ၏။

တဿ သုကံဇ္ဇာနုဿ-ဟု ဝိဘတ္တန္တံ။ သ-ဝိဘတ်၏အရကား ကင်းထားရာအရပ်၏ အမည်နှင့် သညာ သညီ အဖြစ်ဖြင့်စပ်ခြင်းသမ္ပန်ဟု ဆိုအပ်သော အကာရက၊ တစ်ခု တည်း၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဧကဝုစသင်္ချာ ရ၏။

သုကံ အရဟတီတိ သုကံဇာရဗံ။ သုကံ-အရ ကင်းခွန်သည် မုချ။ ထို-၏ ထိုက် သော ဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ အရဟ-ဓာတ်အရ ဘဏ္ဍာ-ဟုဆိုအပ်သော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ သမာသ်ပုဒ်လုံးအရနှင့် ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို-- သော ကင်းခွန်ကိုထိုက်သော ဥပ္ပါဒဝန္တဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ-ဟုဆိုအပ်သော အဋ္ဌကလာပ် ရုပ် ရ၏။ သုကံဿ အရဟံ သုကံဇာရဗံ။

နိဟရန္တိတိ နိဗ္ဗာရန္တော။ နိ-ရှေးရှိသော ဟရ-ဓာတ်အရ ကင်းခွန်ကို ရှောင်လွှဲသော သူတို့၏ လောဘ ဒေါသပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေးသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော အဖမ်းခံရမှုစသည်ကြောင့် စိတ်သောက ရောက်ခြင်း အစရှိသည်သည် ကာရဏ။ အန္တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကင်းခွန်ကို ရှောင် လွှဲကြကုန်သော လူတို့ရ၏။

* ပဗ္ဗံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ပဗ္ဗတော။ ပဗ္ဗတဿ ခဏ္ဍော ပဗ္ဗတဒဏ္ဍော။ ပဗ္ဗတခဏ္ဍော အာဒိ ဧတေသံ နဒိတိတ္ထဂါမဒ္ဓါရာနန္တိ ပဗ္ဗတဒဏ္ဍာဒီနိ။

> ၆။ (ဣ)ဖြင့် သုကံဃာတ်-၌ ယာတ-ဝယ် ဟန-ဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) ဣပစ္စည်း အပါဒါနသာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဟနန္တိ တတောတိ ယာတ်

ဟု အပါဒါနသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သုက်နှင့် ယာတ-ကို သုက်ဿ ယာတ် သုက်ယာတ်-ဟု ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌိ တပျူရိသ်ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေသည်။

(၈) ဖြင့် သုက်ယာတ-အရ ကင်းခွန်ကို သတ်ခြင်းကြိယာ၊ ကင်းခွန်ကို သတ်တတ် သော သူတို့ကို မယူရ၊ ကင်းခွန်ထားရာအရပ်ကို ယူရမည်ဟု သိစေ။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(၉) ၌ တတော သုကီ ဟနန္တိ-ဖြင့် သုက်ယာတ်-၌ ယာတ-ဝယ် ဟန-ဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) ဣပစ္စည်း အပါဒါနသာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဟနန္တိ တတောတိ ယာတ် ဟု အပါဒါနသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သုက်နှင့် ယာတ-ကို သုက်ဿ ယာတ် သုက်ယာတ်-ဟု ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌိ တပျူရိသ်ပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေသည်။

ဝိနာသေန္တိ-ဖြင့် ဟနန္တိ-၌ ဟန-ဓာတ်သည် ဝတိအနက်ကိုမဟော၊ ဟိသာအနက် ကို ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)၊ နိဟရန္တာ-ဖြင့် ဖျက်ဆီးတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ရညော သုကီ-ဖြင့် ဖျက်ဆီးခံ ကံကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

သုကာရဟံ (ပ) အဒတွာ-ဖြင့် ဖျက်ဆီးပုံ အခြင်းအရာကို သိစေသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ယသ္မာ (ပ) တသ္မာ-ဖြင့် သုက်ယာတမည်ခြင်း၏အကြောင်းကို သိ။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဆ) ၌ ပဗ္ဗတဇ္ဇောဒိသု-ဖြင့် တကြ-၌ တ-သဒ္ဓါ၏ ပဗ္ဗတ-ကို စွဲယူသုံးသပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) ဩ-ပစ္စည်း သတ္တမိအနက်၌ သက်--၎င်း (ဝိဘတျတ္ထ) သိစေပါသည်။ ရညာ ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဌပိတေ သုကိဌာနေ-ဖြင့် ပဝိသိတွာ-၌ ဝင်၏ဟု သည် တောင်ပြတ် မြစ်ဆိပ် ရွာတံခါးတို့၌ မင်းသည် အပိုင်းအခြားကို ပြု၍ ထားအပ် သော သုကိဌာနသို့ ဝင်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ သုကီယာတ/သုကယာတ ။ ။ သုစဓာတ်+ဣ-ပစ္စည်း၊ ဣ-ပစ္စည်းကြောင့် စ-ကို ကပြု၊ ဝါစာသိလိဌနိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို င-ပြု/ မပြု ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း နှစ်ပါ၌သင့်ပါသည်။

အဒုတိယဿ/အတ္တဒုတိယဿ ။ ။ အသဟာယဿ အဒုတိယဿာတိ ပါဌော ယုတ္ထော။ ပန္တိမံ ပုရိသဿေဝ ဝေဝစနံ-ဟူသော သာရတ္ထကိုထောက်၍ အဒုတိယဿ-ဟူသော ပါဌိသည် အသဟာယဿ-ဟူသော ရှေ့ပါဌ်၏ ဝေဝစနံကားလှယ် ပရိယာယ် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ အသဟာယဿ၊အဖော်မရှိသော၊အဒုတိယဿ၊နှစ်ယောက် မြှောက်သောသူ မရှိသော-ဟု အနက်ယောဇနာရသောကြောင့်၎င်း အသဟာယဿ-ဒုတိယဿ-သာသင့်။

➤ ၈။ သုကီယာတ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ကင်းခွန်ကိုသတ်ခြင်း၊ ကင်းခွန်ကို သတ်သူ၊ ကင်းခွန်ကောက်ရာဌာနတို့၏ "သုက်ယာတ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ကင်းခွန်ကောက်ရာဌာန၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရဇ္ဇီနည်း။

ပါရာဇိကင်္ဂ - ဒုတိယပါရာဇိက

ဗုဒ္ဓဓမ္မာ-ကား တောင်နှင့် အပြတ် မကွဲပြားသည်ကို ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘောဂူပဇာ။

ရုဗ္ဗာ-ကား ရညောမင်းအား။ အဝတွာမပေးမူ၍။ ရညောမင်း၏။ သူကီးကင်းခွန်ကို ဤသို့ နှစ်ပုဒ်တို့ကို ငဲ့သောကြောင့် ကာကောလောကနနည်း။

> ၁၀။ ဗာနန္ဒိ-၌ ဓာတ်အရ မင်း၏ ကင်းခွန်ကိုသတ်တတ် ဖျက်ဆီးတတ်သော သူတို့၏ လောဘ ဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်မိတ္တုပြုမိကိုယူ။

ပါကျ [၈၁]

(က) ရာဇဇွံ ဗာနန္ဒိ ရာဇာရဟံ ဘဏ္ဍံ။ (၈-၁) ယတော ရဇညာ ပဗ္ဗမာသကံ ဝါ အတိရေကပဗ္ဗမာသကံ ဝါ အဋ္ဌနကံ သုကံ အိတဒ္ဓံ ဟောတိ။ တံ ဘဏ္ဍန္တိ အတ္ထော။

(၈-၂) ရာဇကန္တိပိဗေဌာ။ (၈-၃) အယမေဝတ္ထော။

(၈) ဇေဗျဓိဇ္ဇောတိ ဣတော ရဇညာ သုကံ န ဒဿာဓိံ တိ ထေယျာဓိတ္ထံ ဥပ္ပိဒေတွာ တံ ဘဏ္ဍံ အာမသတိ။ ဒုက္ကဋ်။ (ဃ) ဌပိတဋ္ဌာနတော ဂဟေတွာ ထဝိကာယ ဝါ ပကပ္ပိပတိ။ ပဋိစ္စဋ္ဌာနော ဝါ ဥရုနာ သန္တိ ဝန္တတိ။ ထုဂ္ဂဗ္ဗယံ။ (၉) သုကံဋ္ဌာနေန ပရိစ္ဆိတ္တော ဌာနာစာဝနံ နဟောတိ။ (၁) သုကံဋ္ဌာနပရိစ္ဆိတ္တံ ဒုတိယပါဏံ အတိက္ကာမေတိ ပါရာဇိကံ။

(၄။ ၃၁၄။ မအူတ။ ၄၈၃။ ဘာသာဋီတ။ ၆၄။)

> ၂။ (က) ခန့်/ အာပုဇ္ဈာနန္တု။ ။ ယခုအခါ၌ ရာဇဝံ ဘဏ္ဍံ-ဟူသော ပါဠိဝယ် ရာဇဝံ-၌ အတ္ထ (အဂ္ဂ) ၏ အရဟအနက်၌ဖြစ်ခြင်းကို ပြခြင်းငှာ (က) မိန့်။

(၈-၁) ခန့်/ အပုဇ္ဈာနန္တု။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ရာဇဝံ ဘဏ္ဍံ-ဟူသော ပါဠိဝယ် ရာဇဝံ ၌ အတ္ထ (အဂ္ဂ) ဓာတ်၏ အရဟအနက်၌ဖြစ်ခြင်းကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ချဲ့ခြင်းငှာ (၁-၁) မိန့်။

(၈-၁) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ရာဇဂ္ဂဘဏ္ဍာ-ဟူသည် မင်းအားထိုက်သော ဘဏ္ဍာတည်းဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ အဘယ်သို့လျှင် မင်းအားထိုက်ပါသနည်း။ ဘဏ္ဍာ၏ မင်းအားထိုက်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်လော။ (၁-၁) မိန့်။

(၈-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ရာဇဂ္ဂ-ပုဒ်ကို ရာဇာရဟံ-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ရာဇဂ္ဂ-ဟူ၍သာ ပါဠိရှိပါသလော။ အဘယ်ပါဠိလည်း ရှိပါသေးသနည်း။ (၁-၂) မိန့်။

(၈-၃) ခန့်/ ဆရာ-သည် (၁-၂) ဖြင့် ရာဇဂ္ဂ-ဟုလည်း ပါဠိတစ်မျိုးရှိသေး၏ဟု ဆို၏။ ရာဇဂ္ဂ-ဟု ပါဠိတစ်မျိုးပြောင်းသွားသဖြင့် အနက်လည်း တစ်မျိုးပြောင်းသွားပါ သလော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (၁-၃) ကိုမိန့်။

(၁) နှ် လှိုရင်းဇကာကိုပြီး "စုဒ်ထံ ဝါခံ" ခန့် လျှဉ်းမား၍ သခွါထွက်

(၁) ဝါကျ၌ လိုရင်းကား အတိက္ကာမေတိ-ဟူသည်တည်း။

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယ ပါရာဇိက

အဓိပ္ပါယ်ကား-- လွန်စေအံ့-ဟူလို။

ဆရာ-သည် အတိက္ကမဓတိ-ဟူသော ကာရိတ်ကမ္မိကို ဆို၏။ ယင်း၏ ကာရိတ်ကံသည် "ဟတ္ထံ ကာယံ" တစ်ခုခု ဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်း၏ ကာရိတ်ကံကား အဘယ်ပါနည်း။ စွန့်ကြောင့် ပါဒ်-ဟူသောပါဠိကို မိန့်။ ဇာနီး-- အတိက္ကမဓတိ-ဟူသော ကာရိတ်ကမ္မိ-ပုဒ်၏ ကာရိတ်ကံကား ပါဒ်-ဖြစ်၏ ဟူလို။

ဆရာ-သည် ပါဒ်-ဟူသော ဝိသေသျှကို ဆို၏။ ယင်း၏ ဝိသေသနသည် "ပထမံ" ဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ပါဒ်-ဟူသော ဝိသေသျှ၏ ဝိသေသနကား အဘယ်နည်း။ စွန့်ကြောင့် ဒုတိယ-ကိုမိန့်။ ဇာနီး-- ပါဒ်-၏ ဝိသေသနကား ဒုတိယဖြစ်၏ဟူလို

➤ ၃။ (ခ) သည် (က) သံဝဏ္ဏနာအရ မင်းအားထိုက်သော ဘဏ္ဍာကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ။ (ခ-၂) ကား ဤ ရာဇဂုံ-ဟူသော ပါဠိသာ ရှိပါသလော-ဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ/ပက္ခန္တရ။ (ခ-၃) ကား ပါဠိကွဲပြားသဖြင့် အနက်လည်း ကွဲပြားသည်ဟု မှတ်ရမည်လောဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ကား ထေယျစိတ္တော အာမသတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ခဋသ-၏ အဖွင့်မှတစ်ပါး အာပတ္တိ ထုလ္လစွယသ-ပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။ (င) ကား ဌာနစာဝန ဖြစ်ပါသလော-ဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (စ) ကား ဒုတိယံ ပါဒ် အတိက္ကမဓတိ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ-၏ အဖွင့်ကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ ဂဏှာတိတိ ဂဓဇာတော။ (ယော ဘိက္ခု၊ ဘဏ္ဍိ၊ ဂဏှာတိ၊ သော၊ ဂဟေတွာ ကတ္တုသာဓန၊ ဂဟ+တွာ) ဂဟ-ဓာတ်အရကား ဘဏ္ဍာကိုယူသော ရဟန်း၏ ထေယျစိတ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အယောနိသော မနသိကာရ၊ အသပ္ပရိသုပနိဿယ စသည်တို့သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာကို အိပ်၌ ထည့်ခြင်း၊ ထုလွှစဉ်း အာပတ်သင့်ခြင်း၊ ထုလွှစဉ်းအာပတ်သင့်သဖြင့် သဂ္ဂန္တရာယ် မဂ္ဂန္တရာယ်ဖြစ်ခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် ကာရဏူ။ တွာ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ရဟန်းခြံရံ၏။

ထိုသို့ပင်ရခြားသော်လည်း ကြိယာဝိသေသနတို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောသောကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဓာတွတ္တသည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ရညော အဂ္ဂံ ကောဋ္ဌာသံ ခုဇစဉ်းမင်း၏+အဖို့အစု (သာမိ-သံ စပ်)

ရညော အဂ္ဂံ အရဟံ ခုဇစဉ်း။ (ပရိဂ္ဂါဟက-ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗ စပ်)

ရညာ ဂယုတေ ခုဇစဉ်း။ (ရာဇ-သဗ္ဗူပပဒ ဂဟ+က္ခိ) ရာဇ-အရ မင်းသည် မုချ။ ထို-၏ ယူအပ်သော ကင်းခွန်နှင့် သာမိ-သံ/ဝိသေသန-ဝိသေသျှ စပ် ဌာနူ။ ဂဟ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋကား ယူတတ်သောမင်း၏ လောဘပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပြုမိသည် မုချ။ ကမ္မဋကား ကင်းခွန်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ သမာသံပုဒ်လုံးအရနှင့် ကို-

ပစ္စည်းအရ ထို--သော မင်းအားထိုက်သော ကင်းခွန်ရ၏။

ရညော ဣဝံ ခုခေကံ။ (ရာဇ-ပုဒ်+က-ပစ္စည်း) ဉာဏ်ကောက်တူ၏။

ဥပ္ပါဒေတီတိ ဥပ္ပါဒေတော။ (ဥ-ပဒ+ဏေ-တွာ) ဥပုဗ္ဗ ပဒ-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဋ္ဌကား ထေယျစိတ်၏ ဥပါဒ်သည် မုချ။ ဟေတုကတ္တုဋ္ဌကား ကင်းခွန်ဘဏ္ဍာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ ဏေ-ပစ္စည်းအရ ရူပသိဒ္ဓိမတ္တ ပဒသိလိဋ္ဌတာဘောဂုဏ် ရ၏။ တွာ ပစ္စည်း အရ ထို--သော အခွန်ဘဏ္ဍာကို အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ကြိယာတို့၏ သဘော သည် ကြိယာကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာပိသေသနနှင့်တကွ ဆိုအပ်ပြီးသော ဓာတွတ္တကို ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် ရာဇဂုံ-၌ အဂ္ဂ-သဒ္ဓါ၏ ကောဋ္ဌာသအနက်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ရညော အဂ္ဂံ ရာဇဂုံ-ဟု ဆဋိတပျူရိသ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသ လိင်္ဂတ္ထ) မင်း၏အဖို့အစုဖြစ်သော ဘဏ္ဍာဟူသည် မင်းအား ပေးသင့် ပေးထိုက်သော ဘဏ္ဍာပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

(တစ်နည်း) ရာဇဂုံ-၌ အဂ္ဂ-သဒ္ဓါ အရဟအနက်ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ရညော အဂ္ဂံ ရာဇဂုံ-ဟု စတုတ္ထိ တပျူရိသ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသ လိင်္ဂတ္ထ) သိစေ။

(၈-၂) ဖြင့် ရာဇဂုံ-ဟုသာ ပါဠိရှိသည်မဟုတ်။ ရာဇကံ-ဟုလည်း ပါဠိရှိသည်ဟု သိ စေပါသည်။ (နာမပုဒ်တစ်မျိုးကို ဖွင့်ပြသောကြောင့် နာမလိင်္ဂပဒသံဝဏ္ဏနာ)

(၈-၃) ဖြင့် ရာဇကံပုဒ်ကို ရညော အာယတ္တံ ရာဇကံ၊ (ဝါ) ရညော အရဟံ ရာဇကံ ဟု အာယတ္တ (ဝါ) အရဟတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ကဏ်-ပစ္စည်း၏ အာယတ္တ/အရဟတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ရာဇက-သဒ္ဓါ၏ ရာဇာရဟ အနက်ကိုပင် ဟောသည်၏--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဂ) ၌ ထေယျစိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြင့် ထေယျစိတ္တော-၌ ပထမာဝိဇာတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ ၌ မသက်။ ကြိယာပိသေသနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဝိဘတျတ္ထ) ထေယျစိတ္တော-၌ ခိုးလို သော စိတ်ရှိ၏ဟူသည် ခိုးလိုသောစိတ်ကို ဖြစ်စေခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို ၎င်း (ဘာဝတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဣတော ရညော သုကံ န ဒဿာမိ-ဖြင့် ခိုးလိုသောစိတ်ကို ဖြစ်စေပုံအခြင်းအရာ ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) တံ ဘဏ္ဍံ-ဖြင့် အာမသတိ-၌ အာ-ပုဗ္ဗမသ-ဓာတ်၏ သကမ္မကဓာတ်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဒုက္ကဋ်-ဖြင့် အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ်-သ-၌ အာပတ်သို့ ရောက်၏ဟူသည် ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဖြစ်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ ရာဇာရဟံ/ရာဇရဟံ ။ ရာဇရဟံ ရာဇာရဟန္တိစ ခွေ ပါဌာ-ဟူသော ယောဇနာကို ထောက်၍ နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

ရာဇဂုံ/ရာဇတ္ထံ/ရာဇတံ ။ ရညော အဂ္ဂံ ကောဋ္ဌာသံ ရာဇဂုံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မင်း

၏ အဖို့အစုဖြစ်သော ဘဏ္ဍာ-ဟု အနက်ပြန်။ ရညော အဂ္ဂံ အရဟံ ရာဇဏှံ-ဟု ဝစနတ္ထ ပြု၍ မင်းအားထိုက်သော ဘဏ္ဍာ-ဟု အနက်ပြန်။ သလာကဂ္ဂံ-ပုစ်ကဲ့သို့ ဂယုတေတိ ဝံ။ ရညော ဝံ ရာဇဏှံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မင်းသည် ယူသင့် ယူထိုက်သော ဘဏ္ဍာ-ဟု အနက်ပြန်။ ရာဇဏှံ-ဟု ရှိလျှင် ရညော အဂ္ဂံ အရဟံ ရာဇဏှံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မင်းအားထိုက် သော ဘဏ္ဍာ-ဟု အနက်ပြန်။ ဤသို့သော သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိတို့ကိုထောက်၍ ရာဇဏှံ ရာဇဏှံ-ပါဠိတို့ သင့်ပါသည်။

ရာဇဏှံပိ ပါဠော၊ အယမေဝတ္ထော-ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သောကြောင့်၎င်း၊ ရညော အာယတ္တံ ရာဇကံ/ရညော အရဟံ ရာဇကံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မင်းနှင့် စပ်သော၊ မင်း အားထိုက်သော-ဟု အနက်ပြန်။ ဤသို့ အာဂမယုတ္တိ သဒ္ဓယုတ္တိ အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့် ရာဇကံ-ပါဠိလည်းသင့်ပါသည်။

ဥိရုနာ သန္တိ/ဥရုနာ သန္တိ ။ ။ ဥိရုနာ ဥရုနာတိစ ဒွေ ပါဠာ-ဟု ယောဇနာဆိုသော ကြောင့် နှစ်ပါဠိသင့်။ သို့သော် အရ ဂမနေ၊ ဥ၊ အဿုကာရော။(အဘိဓာန်ဋီကာ- ၂၇၆) ကိုထောက်၍ ဒီယနှင့်ရှိသော ဥိရု-သာ ယုတ္တတရ ဖြစ်သည်။

➤ ဝ။ ဧဓေဗျစိတ္တံ ဥမ္မါဓေဗျော-ကား ထေယျစိတ်တည်းဟူသော ပြဋ္ဌာန်းသည်ကို ဆိုသဖြင့် တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မတည်းဟူသော မပြဋ္ဌာန်းသည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန နည်း။ ဥပလက္ခဏာနိဒဿနနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။

ရာဇဏှံ အဏ္ဏံ-ကား ပြဋ္ဌာန်းသော မင်းသည်ယူအပ်သော ဘဏ္ဍာကိုဆိုသဖြင့် မပြ ဋ္ဌာန်းသော မင်းချင်းယောက်ျားတို့ ယူအပ်သောဘဏ္ဍာကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာန နည်း။ အပေါင်းဖြစ်သော ဘဏ္ဍာအားလုံး၏ “ရာဇဏှံ ဘဏ္ဍံ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ် ဖြစ်သော မင်းအားပေးထိုက်သော အခွန်ဘဏ္ဍာ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

➤ ခခ။ ဧဓေဗျစိတ္တော-၌ မုချတ္တကား လောဘမူ ဒေါသမူစိတ်။

ခါဓန္တံ-၌ ဓာတ်အရ ပေးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏ သမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။/ကြောက်၍ပေးသောကြောင့် ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၈၂]

(က) ကုတော ပရသ္မိကံသေန အဝဟာရပ္ပဟောနကပါကံ ဒေသေက္ခော “ဓနုဿ ပါဏော” တိ အာဟာ။ (ခ) တစ္စိ ဘုဗိဿံ ဟရန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။

(ဂ) ယောပိ ဘုဗိဿော မာတရာ ဝါ ပိတရာ ဝါ အာဠာပိတော ဟောတိ၊ အတ္တနာ ဝါ အတ္တနော ဥပရိကတ္တာ ပညာသံ ဝါ သဋ္ဌိ ဝါ အဂ္ဂဟေသိ၊ တစ္စိ ဟရန္တဿ အဝဟာရော နတ္ထိ။

(ဃ) ဓနုပန ကတဋ္ဌာနေ ဝဗုတိ၊ (င) အက္ခောဓတကနေတ္ထိတ ကံရမရာနိတပ္ပဘောဒံ ပန ဒိသံယေဝ ဟရန္တဿ အဝဟာရော ဟောတိ။

(စ) တမေဝဟိ သန္ဓာယ ဣဒံ ဝုဗ္ဗံ ပါဇကော နာမ မနုဿပါဇကော ဝုဗ္ဗတိ တိ။

(ဆ) ဣတ္ထ ဝ ဂေဟဒါသိယာ ကုဗ္ဗိန္ဒိ ဒါသဿ ဣတော အေန္တော ဇာတဇကော။ ဝေနန ကိတော ဝေနန္တိ ဇတာ။ ပရဝေသတော ပဟာရိတွာ အာဝေနတွာ ဒါသဗျ ဥပဂမိတော ကရမဇာနိ ဇတာတိ ဝေဒိတဗျော။ (ဋ ၂၃၁၆။ မအူ၊ တ၊ ၄၈၅။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၆၉။)

➤ ၁။ (စ) ကိုယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာမိန့်အုန်။ ။ တမို့ မနုဿပါဏ်၊ ထိုလူဖြစ်သော သတ္တဝါ ကိုလည်း။ ဘုဇိသံ၊ တော်လှန်သောသူကို။ ဟရန္တဿ၊ ဆောင်သော။ ဘိက္ခုနော၊ ရဟန်းအား။ အဝဟာရော၊ ခိုးခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ကသွာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူကား။ ပရပရိဂ္ဂဟိ တာဘာဝတော၊ သူတပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၏မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

➤ ၂။ (က) ခန့်/ ဟေတာဏာဏာရာဇသန္ဓု။ ။ ယခုအခါ၌ တိရစ္ဆာန်၏ စင်စစ်ဧကန် တမတ်ထိုက် တန်သည်၏အဖြစ် မဖြစ်သင့်သောကြောင့် (ဝါ) တိရစ္ဆာန်၏ ပါရာဇိက လောက်ဘို့ မသေချာသောကြောင့် ဧကန်ပါရာဇိကလောက်သော သတ္တဝါကို ပြလိုသော ဆရာသည် (က) ဝါကျကိုမိန့်။

(က) ခန့်/ ဧကဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ “ပါဏော နာမ မနုဿပါဏော ဝုဗ္ဗတိ” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ ပါဏ-အရ သတ္တဝါတိုင်းကို မယူမူ၍ အဘယ်ကြောင့် မနုဿပါဏော-ဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပါသနည်း။ တိရစ္ဆာန်တို့သည်လည်း ခိုးလောက်သော သတ္တဝါ ဖြစ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ စုစင်ကြောင့် (က) မိန့်။

ကား-- တိရစ္ဆာန်ကား ပါရာဇိကလောက်ဖို့ မသေချာ၊ ထို့ကြောင့် ဧကန်ပါရာဇိက လောက်သော သတ္တဝါကို ပြလိုသောကြောင့် မနုဿပါဏော-ဟု မိန့်ဆို၏ဟူလို။

(ခ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဧကန်ပါရာဇိကလောက်သော သတ္တဝါကို ပြလို သောကြောင့် မနုဿပါဏော-ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်ဆိုသည်ကို ဖွင့်ပြ၏။ ထိုသို့ဆိုသော် လူပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းကို ခိုးယူက အဝဟာရမြောက်၍ ပါရာဇိက ကျရာသည်မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် အဝဟာရ မမြောက်၍ ပါရာဇိကသို့ မရောက်သော လူခိုးမှုကိုလည်း ပြဆို သင့်သေး၏။ မပြဆိုချေသော် အတိဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုစင်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ကျွန်-မဟုတ်သောသူကို မိဘတို့က ပေါင်နှံ၍ ထားအံ့၊ ကိုယ်တိုင်လည်း မိမိအထက်၌ထား၍ အသပြာ ငါးဆယ်၊ ခြောက်ဆယ်တို့ကို ယူအံ့၊ ထိုမနုဿပါဏကို ခိုးသော ရဟန်းအား ခိုးမှုမမြောက်ဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ ခိုးမှု မမြောက်လျှင် တစုံတခု အပြစ်မဖြစ်ဟု မှတ်ရမည်လော။ အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်း။ စုစင်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။ ကား-- (ဃ) ဖြင့် ဥစ္စာသည်ကား ရောက်ရာအရပ်၌ အတိုးတက် ၏။ သို့အတိုးတက်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာစားထိုက်၏ဟု ငါပြဆို၏ဟူလို။

(င) ခန့်/ အနုသန္ဓု။ ။ ဤသို့ (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် လူကိုခိုးယူရာ၌ ခိုးယူမှု မမြောက်သည်ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ခိုးယူမှုမြောက်သည်ကို ပြလို၍ (င) မိန့်။

(၈) သို့/ အနုသန္ဓေ။ ။ ဤသို့ (င) ဖြင့် အန္တောဇာတကကျွန် ဓနက္ခိတကျွန် ကရမရာ နိတကျွန် အပြားရှိသော ကျွန်ကိုသာလျှင် ခိုးယူသော ရဟန်းအား ခိုးယူမှုမြောက်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားကို ယုတ္တိ အာဂုံအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေလိုသော ဆရာ သည် (၈) မိန့်။

(၉) သို့/ အာဆောဂါယုတ္တစာဒရာ။ ။ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ပါဠိတော်၌ ပါဏော နာမ မနုဿပါဏော-ဟု ကျွန်-ကျွန်မဟုတ်သူဟု ဝိသေသနမဖက် သက်သက် သာမညအားဖြင့်သာ မိန့်ဆိုသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဒါသံယေဝ-ဟူ၍ ဝိသေသနနှင့်တကွ ဖွင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း။ သာမည-ဝိသေသ ဆန့် ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုန်ကြောင့် (၉) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကား လူသတ္တဝါတိုင်းကို ခိုးယူက အဝဟာရ ခိုးမှုမြောက်ပါသလော ဟု စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ)ဝါကျာရမ္မ။ (င) ပက္ခန္ဓရ။ (စ) အာဂမဒဗ္ဗိကရဏ။ (ဆ) အန္တောဇာတက-စသော သုံးပုဒ်တို့၏ သဒ္ဓတ္ထ ဝစနတ္ထကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

စာစစ် ။ ။ ဒါသဿ-ကား ၎င်း-ကြောင့် သံဝိသေန-၌ သမ္ပန်+သမ္ပန္နိ စပ်။
ဒါသဿ-ကား ကြောင့်--ကြောင့် ဇာတော-၌ ဟိတ်+ဟိတ်၏ ဖိုလ် စပ်။

➤ ၄။ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဂဏှာတိတိ ဇေမံ။ ဂယုတိတိ ဝါ ဂေဟံ။ ဒုက္ခန္တိတံ အသတိ ဘက္ခတိတိ ဓါဓိ။ ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တာ ဒါသိ ဇေဓာဓါဓိ။ (တဿာ) ဂေဟ-အရ အိမ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကျွန်မနှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ အိမ်၌ဖြစ်သော ကျွန်မရ၏။ သတ္တုန် ကရေန ဟတ္ထေန မရိတဗ္ဗောတိ ကရမရော။ ကရမရဘာဝေန အာနိတော ကရမရနိဇော။ ကရမရ-အရ ရန်သူတို့၏ လက်ဖြင့်သတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သည် မုချ ထို-၏ ဆောင်အပ်သော ကျွန်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ရန်သူတို့၏ လက်ဖြင့် ဆောင်အပ်သောကျွန် (ဝါ) သုံးပုဒ်ကျွန်ရ၏။

မရိတဗ္ဗောတိ ဇေရာ။ * ကရေန၊ရန်သူတို့၏လက်ဖြင့်၊မရော၊သတ်အပ်သည်တည်း။ ကရမရော။ အာနိယတေတိ အာနိဇော။ ကရမရေန အာနိတော ကရမရနိဇော။ ဧတော အံသော ဇေဓံသော။ ဧက-အရ တစ်ခုသင်္ချာသည် မုချ။ ထို-၏ အဖို့အစု နှင့် သင်္ချာ သင်္ချေယျ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော တစ်ပါးသော အဖို့အစု ရ၏။

သေတဗ္ဗော ပေသိတဗ္ဗောတိ ဣဇော။ (ဣသ+ဣ)
ဘုဇော ဝိယ ဣဿော ဣဇိဇော။/ ဘုဇော ဣဿော ဣန္တိတဗ္ဗော ဧတ္တာတိ ဣဇိဇော။/ဘုဇော ဧတဿ အတ္တိတိ ဣဇိဇော။ ဘုဇ-အရ လက်နှံနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဒိသဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အလိုရှိသလို စေခိုင်းအပ်သော

မိမိကိုယ်နှင့် သဒိသ သဒိသိ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော လက်ကဲ့သို့ အလိုရှိသလို စေခိုင်းအပ်သော မိမိကိုယ် ရ၏။ (ဝါ) ကျွန်မဟုတ်သူ ရ၏။

အန္တော ဇာတော အစန္တောစာစတာ။ အန္တ-အရ အိမ်အတွင်းသည် မုချ။ ထို-၏ အိမ် ပေါက်ကျွန်နှင့် ဌာန ဌာနိ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော အိမ်ပေါက်ကျွန် ရ၏။

အန္တော ဂေဟဒါသိယာ ကုတ္တိမ္ပိ ဒါသဿစ အညဿစ ဇာတော အစန္တောစာစတာ။

(ဂေဟဒါသိယာ)အိမ်ပေါက်ကျွန်၏။အန္တောကုတ္တိမ္ပိဝမ်းတွင်း၌။ဒါသဿကျွန်ယောက်ျား ၏။သံဝါသေနစ။ပေါင်းဖော်ခြင်းကြောင့်၎င်း။အညဿ။တစ်ပါးသော ယောက်ျား၏။ သံ- ဝါသေနစ။ကြောင့်၎င်း။ဇာတော) သတ္တမိတပျူရိသ်၊ နိဿယ-နိဿိတ/ဌာန ဌာနိ စပ်။

ဓနေန ကိတော ဓနက္ကိတော။ (သာဓက-သာဓ/အကြောင်း--အကျိုး စပ်။)

အဝဟာရာယ ပဟောနကော အဝဟာရပ္ပဟောနကော။ အဝဟာရပ္ပဟောနကော စ သော ပါဏောစာတိ အဝဟာရပ္ပဟောနကောပါဏော။ * အဂမာသိ ဒတ္ထ ဌာနေတိ ဂတံ။ ဂတဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ ဝတဌာနိ။ * ဒါသဿ ဘာဝေါ ဒါသဗျံ။

➤ ၆။ (ဓ) ဖြင့် ပါဏော-ကို မနဿပါဏော-ဟု ဖွင့်ဆိုသော ဘုရားရှင်၏ နှလုံးသွင်း မနသာဝဝတ္ထပိတ-ကို သိစေပါသည်။ (အန္တယ) တိရစ္ဆာန်၏ စင်စစ်ဓကန် တမတ်ထိုက်သည်၏အဖြစ် မရှိနိုင်သောကြောင့် ပါဏ-အရ တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါကို မယူ အပ်ဟု သိစေပါသည်။ (ဗျတိရေက)

(ဆ) ၌ ဂေဟဒါသိယာ ကုတ္တိမ္ပိ ဇာတော-ဖြင့် အန္တော-အရ အိမ်ပေါက်ကျွန်မ၏ ဝမ်းဟူသော အတွင်းကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) အန္တော နိပါတ်ပုဂံနောင် သတ္တမိ ဝိဘတ်ကျေသည်၏--၎င်း (ဝိဘတ္တိပဒ) အန္တော ဇာတောတိ အန္တောဇာတော-ဟု သတ္တ မိ တပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်။(အန္တယ) [အန္တောပါသာဒံ ကဲ့သို့ အဗျယိဘော သမာသ် ဝစနတ္ထ မပြုရ (အဗျယ)] ၏--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) အန္တောဇာတောယေဝ အန္တောဇာတကော-ဟု သွတ္တတဒ္ဓိတိ ဝစနတ္ထပြု-၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) က-ပစ္စည်း၏ သွတ္တ တဒ္ဓိတိအနက်၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

ဒါသဿ-ဖြင့် ကျွန်မဝမ်း၌ ဖြစ်သော သားသည် ပဓာနအားဖြင့် (ဝါ) ဥက္ကဋ္ဌလက္ခဏာ အားဖြင့် ကျွန်ယောက်ျားနှင့် သံဝါသပြုသောကြောင့်သာ ဖြစ်သတည်း-ဟု ဖြစ်သင့်သော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ဓနေန ကိတော-ဖြင့် ကိတော-ပုဂံကို ကိယတေတိ ကိတော-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထ ပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) တ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဓနေန ကိတော ဓနက္ကိတော-ဟု တတိယာ တပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်--၎င်း (သမာသ လိင်္ဂတ္ထ) ဓနကိတော-ဟု ဆိုလိုလျက် ဒွေဘော်လာ၍ ဓနက္ကိတ-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) ဓနက္ကိတ-အရ ငွေဖြင့်ဝယ်အပ်သော ကျွန်ကိုယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ)

သိစေပါသည်။ ပရဒေသတော (ပ) ဥပဂမိတော-ဖြင့် ကရမရာနိတ-အရ သူတစ်ပါး နိုင်ငံမှ ညည်းဆဲဆောင်ယူအပ်သော သုံးပန်းကျွန်ကို ယူရမည်ဟု သိ။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

➤ ၇။ ပရဒေသတော ပဟာရိတ္တာ/ပရဒေသတော တရိတ္တာ ။ ။ ပရဒေသတော ပဟာရိတ္တာတိ ပရဒေသဝိလုပ္ပကေဟိ ရာဇစောရာဒီဟိ ပဟရိတ္တာ။ (ဝိမတိ) ပရဒေသတော ပဟာရိတ္တာတိ ပရဒေသံ ဝိလုပ္ပကေဟိ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒီဟိ မဟာစောဇေဟိ ပရဒေသတော ပဟာရိတ္တာ။ (သာရတ္ထ) တို့ကိုထောက်၍ ပဟာရိတ္တာ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

ပရဒေသတော၊ တပါးသော အရပ်မှ။ ဟရိတ္တာ၊ ဆောင်ခဲ့ကြကုန်၍။ အာနေတွာ၊ ရှေးရှု ဆောင်ခဲ့ကြကုန်၍-ဟု မအူနိဿု အနက်ပေးသောကြောင့် ယင်းအလို ဟရိတ္တာ-သင့်။

ကရမရာနိတ/ကရမရာဇိတ ။ ။ ရ-ကာရန္တဓာတ်နောင် န-အက္ခရာရောက်သော် လည်း အန-အပြု၊ အနိယ-အပြုပစ္စည်းတို့၏ န-မဟုတ်သောကြောင့် ကာ-မပြုနိုင်ရကား ကရမရာနိတ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဘူဇိဿံ/ဘူဇိဿံ/ဘူဇိဿံ ။ ။ ဘူဇ ပါလနဇ္ဈောဟာရေသု ဣသော ဒွိတ္တံ-ဟု သူစိ၌ ဆိုရကား ဘူဇဓာတ်+ဣသပစ္စည်း။ ဘူဇိသ-ဟု ဆိုလိုလျက် သ-ဒွေဘော်လာ၍ ဘူဇိဿ-ဟု ပြီးသောကြောင့် ဘူဇိဿ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဓမ္မဇိ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော အတိုးတက်ခြင်း၏ “ဝဗုတိ”ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဘဏ္ဍာစားထိုက်ခြင်း၌တင်-- ကာရကူပစာ၊ နာနန္တရိက။

ဝါဇကော-ကား အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တဝါမှန်သမျှ၏ “ပါဏော”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လူသတ္တဝါ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဝါဏ-ကား စင်စစ် ပါရာဇိကလောက်သော လူသတ္တဝါတို့ကို အလွန်အားဖြင့် ယူရ သောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။

ခါဆဿ-ကား ပြဋ္ဌာန်းသော ကျွန်ယောက်ျားကို ဆိုသဖြင့် မပြဋ္ဌာန်းသော တပါး သော ယောက်ျားကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။

အစိတ်ဖြစ်သော ကျွန်ယောက်ျား၏ “ဒါသဿ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ် သော ကျွန်ယောက်ျား၊ တပါးသော ယောက်ျားတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

အတ္ထာဇာဓာဏ-ကား ပြဋ္ဌာန်းသော အိမ်ပေါက်ကျွန်မ၏ဝမ်း၌ ကျွန်ယောက်ျားနှင့် သံဝါသပြုသဖြင့် မွေးဖွားလာသော ကျွန်တည်းဟူသော ပြဋ္ဌာန်းသည်ကိုဆိုသဖြင့် အိမ် ပေါက် ကျွန်မ၏ဝမ်း၌ တပါးသောယောက်ျားနှင့် သံဝါသပြုသဖြင့် မွေးဖွားသော ကျွန်တည်းဟူသော မပြဋ္ဌာန်းသည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။ ဧကဒေသုပစာ။

အိမ်တွင်းတည်းဟူသော ဌာနဖြင့် မွေးဖွားသော ကျွန်ဟူသော ဌာနကိုမှတ်၍ အိမ် တွင်း၌ မွေးဖွားသော အများကိုဆိုသဖြင့် အိမ်ပြင်ပ၌ မွေးဖွားသော ကျွန်ဟူသော အနည်း ငယ်ကိုလည်း ရသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်း။

ကရမရ-ကား ဌာနဖြစ်သော သံ့ရ သံ့ပန်းကျွန်၏ “ကရမရ” ဟူသော အမည်ကို ဌာနီ ဖြစ်သော ညည်းဆဲခြင်းကြိယာ၌တင်-- ကာရဏူပစာ။

အယာဇော နန္တိ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ခိုးရာမမြောက်ခြင်းကိုဆိုသဖြင့် အကျိုး ဖြစ်သော ပါရာဇိကအာပတ်သို့ မရောက်ခြင်းကိုလည်း သိအပ်သောကြောင့် နာနန္တရိက နည်း။ ကာရဏူပစာ။

(င) ဓါကျ-ကား အန္တောဇာတ၊ ဓနက္ကိတ၊ ကရမရာနိတ ကျွန်သုံးမျိုးအပြင် မိမိကိုယ် တိုင် ကျွန်အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော သာမံဒါသဗျောပကတ-ကျွန်ကိုလည်း သိမ်ယူအပ် သောကြောင့် ဥပလက္ခဏနည်း။

> ၁၁။ အဓမ္မေ-၌ တ-အရ ကျွန်၏ခန္ဓာပဉ္စကကိုယူ။

ကရမရာနိတ-၌ ကရမရ-အရ လက်ဖြင့် ပုတ်ခတ်၍ သေထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။/ပုတ်ခတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညတ္တိ သမု ဌာပက ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

စါကျ [၈၃]

(က) ဣပဒေသုယေ အဝဟာရိတုံ သက္ကာ၊ တေဒေသန္တော “မနုဿ ပက္ခဏာ” တိ အာဟ၊

(ခ) ဒေဝတာပန အဝဟာရိတုံ န သက္ကာ၊ (ဂ) ပက္ခဏာ တတာတေသန္တိ ဝေဇ္ဇာစာတာ။

(ဃ) တေ လောမပက္ခဏာ စမ္ပပက္ခဏာ အဋ္ဌိပက္ခဏာ တိ တိဝိဓာ၊

(င) တတ္ထမောရက္ခဏုဋ္ဌာဒေယော လောမပက္ခဏာ၊ ဝဂ္ဂုလိအာဒေယော စမ္ပပက္ခဏာ၊ ဘမရာဒေယော အဋ္ဌိပက္ခဏာ တိ ဝေဒိတဗျာ။ (ဌ။ ၃၁၈။ မအူ၊ တ၊ ၄၉၀။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၇၄)

> ၂။ (က) ခန္တိ/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပဒဘာဇနီ ပါဠိတော်၌ “ဒွိပဓံ နာမ မနုဿာ ပက္ခဏာ” ဟု ဟောတော်မူ၏။ အဘယ်ကြောင့် မနုဿ ပက္ခဏာ နှစ်မျိုးကိုသာ ဟောတော်မူပါသနည်း။ အခြားသော ခြေနှစ်ချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့ကိုလည်း ဟောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) ခန္တိ/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ခိုးခြင်းငှာတတ်ကောင်းသော သတ္တဝါတို့ကို ပြ တော်မူလိုသောကြောင့် မနုဿ ပက္ခဏာ-ဟု မိန့်တော်မူအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ နတ်တို့ကိုကား အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ မနုဿ ပက္ခဏာ-တို့နည်းတူ ခိုးခြင်းငှာ တတ်ကောင်း၏ဟူ၍ပင် မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

> ၃။ (ခ) ဗျတိရေက။ (ဂ) ဝိတ္ထာရ။/ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ပက္ခဏာတာပုဒ်၏ အဘိ ဓာနတ္ထမှတစ်ပါး အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။/ဝါက္ခာရဗ္ဗ။ (င) ကား ပက္ခဏာတ သုံးမျိုး၏ အရကောက်ကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။ စာစစ် ။ ။ ဒွိပဒေသု- ကား တို့တွင်--ကြောင့် ယေ-၌ နိဂ္ဂါရဏသမုဒါယ၊ ယေ-ကား နိဂ္ဂါရဏီယ စပ။

ပါရာဇိကက-ဒုတိယပါရာဇိက

> ၄။ လောမံ ဒဝ ပက္ခော ယေသန္တိ ဇောမပက္ခော။ လောမပက္ခ-ပုဂ္ဂလံးအရ အမွေးဟူသော အတောင်သည် မုချ။ ထို-၏ ဒေါင်း၊ ကြက်-စသော သတ္တဝါတို့နှင့် နိဿိတ နိဿယ စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဂ္ဂိအရ ထို--သော အတောင်ဟူသော အမွေးရှိသော ဒေါင်း၊ ကြက်-စသော သတ္တဝါတို့ရ၏။

ကုကတိ ဂေါစရံ ဒဒါတိတိ ဣတ္ထုဇော။ (ကုက+ကုဋက) ကုက-ဓာတ်အရ ဂေါစရံ-ကို ယူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော လောဘပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။ ကုဋက-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကြက် ရ၏။

ဒိဗ္ဗန္တိ ကိဋ္ဌန္တိတိ ဒေဝါ။ ဒေဝေါယေဝ ဒေဝတာ။ * စမ္မာနိဒဝ ပက္ခော ဒေဝေသန္တိ စဗ္ဗ ပက္ခော။ * အဋ္ဌိဒဝ ပက္ခော ဒေဝေသန္တိ အဋ္ဌိပက္ခော။ * တယော ဝိဓာ ဒေဝေသန္တိ တိပိဓာ။

မောရောစ ကုက္ကုဋ္ဌာစ ဧမာရကုက္ကုဋ္ဌာ။ မောရကုက္ကုဋ္ဌာ အာဒိ ယေသန္တိ ဧမာရ ကုက္ကုဋ္ဌာဒယော။

> ၆။ (မ) ဖြင့် ပက္ခဏတာ-အရ အမွေးဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါ၊ အရေဟူသော အမွေးရှိသော သတ္တဝါ၊ အနိုးဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါသုံးမျိုးကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယုတ္ထ)

(ခ) ၌ မောရကုက္ကုဋ္ဌာဒယော-ဖြင့် အမွေးဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါတို့ဟူသည် ဒေါင်း၊ ကြက်-အစရှိသော သတ္တဝါတို့ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)/လောမပက္ခ-အရ ဒေါင်း၊ ကြက်-အစရှိသော အမွေးရှိသော သတ္တဝါတို့ကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယုတ္ထ)

ဝဂ္ဂုလိအာဒယော-ဖြင့် အရေဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါတို့ဟူသည် လင်းနိ အစရှိသော သတ္တဝါတို့ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ဘမရာဒယော-ဖြင့် အနိုးဟူသော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါတို့ဟူသည် ပီတုန်း အစရှိသော သတ္တဝါတို့ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

> ၇။ မက္ခဏာ/ဇာဓာမက္ခဏာ ။ ။ ဆန္ဒဇာတာဒိသု ဝိသေသနဝိသေသိတဗ္ဗာ ယဒိန္ဒိတတ္တာ ဥဘယံ ပုဗ္ဗံ နိပတိ။ (ဣပသိဒ္ဓိ) ကိုထောက်၍ ဇာတ-သမ္ဘိ ရှေ့နေ နောက်နေ နှစ်မျိုးရှိနိုင်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဓဗ္ဗုလိ/ဓဗ္ဗုလိ ။ ။ ပုလ္လိန္ဒိ ဝဂ္ဂုလိရှိဋ္ဌိ။ ဣတ္ထိလိန္ဒိ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း ထပ်သက်၍ ပြီးနိုင်ကောင်းသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

> ၈။ မနုဿာ-ကား အတူဖြစ်သော တောင်ကျွန်းသူတို့၏ “မနုဿ”ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော အခြားကျွန်းသူတို့၌လည်းတင်-- သဒိသူပစာ။ အပေါင်းဖြစ်သော လူအားလုံးတို့၏ “မနုဿ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော

သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ခိုးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော လူ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

စွဲမစေဆွဲ-ကား ဆိုလတုံသော နည်းမှကြွင်းသော လူသတ္တဝါ၊ ပက္ခဏေတ သတ္တဝါ နှစ်မျိုးကိုသာ ယူရသောကြောင့် ပါရိသေသနည်း။

ပါကျ [၈၄].

(က) ဩစရတိတိ ဩစရဇော။ (စ) တတ္ထတတ္ထအန္တောအနုပပိသတိတိဂုတ္တံဟောတိ။

(ဂ) ဩစရိတွာတိ သလ္လက္ခေတွာ။ (ဃ) ဥပဓာရေတွာတိ အတ္ထော။

(င) အာဇိက္ခဇိတိ ပရက္ခလေသု ဝါ ဝိဟာရာဒိသု ဝါ ဒုဋ္ဌပိတံ အသံဝိဟိတာရက္ခံ ဘက္ခံ အညဿ စောရကမ္မံ ကာတုံ ပဋိဗလဿ အာရောစေတိ။

(စ) အာပတ္တိ ဥဘိန္တံ ပါရာဇိကဿာတိ အဝဿ ဟာရိယေ ဘက္ခော ဩစရကဿ အာကတ္တိက္ခဏေ၊ ဣတရဿ ဌာနာစာပနေတိ ဧဝံ အာပတ္တိ ဥဘိန္တံ ပါရာဇိကဿ။

(၄။ ၃၂၀။ မအူ၊ တ၊ ၄၉၅။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၇၈။)

> ၂။ (စ) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဩစရကော-ပုဂံကို ကတ္ထုသာနေ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဆို၏။ ယင်း၌ စရဓာတ်သည် ဂတိ၊ ဘက္ခန အနက်ကို ဟောပါသလော။ အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ စုစ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(တစ်နည်း) ဌပနာတူ။ ဩစရကော-၌ အဝ-ဥပသာရသည် အဘယ်အနက်ကို ဟောပါသနည်း။ ဝိယောဂ၊ ဇာနန-အနက်ကို ဟောပါသလော။ စုစ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုပပိ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဩစရိတွာ-၌ အဝ-ရှေးရှိသော စရဓာတ်သည် အနေကတ္ထာ ဟိ-ဓာတဝေါ-ဟူသော ပရိဘာသာအရ သလ္လက္ခဏအနက်ကို ဟော၏-ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်း၏ ဥပက္ခတ္တကို ထင်ရှားပြလိုသော ဆရာသည် (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အာဇာ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အမှတ်အသားပြုခြင်း ဟူသည် အဘယ်ပါနည်း။ အမှတ်အသားပြုပုံကို ထင်ရှားစွာ မပြဆိုပြီလော။ (ဃ) မိန့်။

> ၃။ (ခ) ဩစရတိ-၌ စရဓာတ်ကား ဂတိ ဘက္ခန အနက်-ကို ဟောလေသလော-ဟု ဓာတွတ္တပသင်္ဂကို ပယ်ဖြေ၍ ငုပ်နေသော ဓာတ်နက်ကို ဖော်သော-ကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

(ဃ) အဓိပ္ပါယ်တ္ထ အကျယ်ကို ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရ။

ဓာစင် ။ ။ ဟာရိယေ-ကား သော်--ကြောင့် အာပတ္တိ ဟောတိ-၌ လက္ခဏ/လက္ခဏ စပ်။ ဟာရိယေ-ကား သော--ကြောင့် ဘက္ခော-၌ တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသန/သျှ စပ်။

ဝိဟာရာဒိသု-ကား တို့၌--ကြောင့် ဒုဋ္ဌပိတံ-ဝယ် ဌပ-ဓာတ်၌ အာဓာရ/အာဓယ်။

> ၄။ သံဝိမိယတေတိ သံဝိဟိတာ။ (သံ-ဝိ-ဓာ+တ) န သံဝိဟိတာ အသံဝိဟိတာ။ အာရက္ခဏံ အာရက္ခာ။ အသံဝိဟိတာ အာရက္ခာ ယဿာတိ အသံဝိဟိတာရက္ခံ။

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

ပုဂံလုံးအရ မစီရင်အပ်သော စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် မုချ။ ထို-၏ ဘဏ္ဍာနှင့် ဂုဏ်
ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဂံအရ ထို--သော မစီရင်အပ်သော စောင့်ခြင်းရှိသော
ဘဏ္ဍာ ရ၏။

ပရေသံ ကုလာနိ ဓရက္ခန္ဓာနိ။ ပရ-အရ တစ်ပါးတုန်သော သူတို့သည် မုချ။ ထို-
၏ အိမ်တို့နှင့် သာမိ-သံ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော အခြားသော သူတို့၏ အိမ်
ရ၏။ * စောရဿ ကမ္ပံ စောရဏန္တိ။ * အာဏာပေတိ ဧတ္ထ ခဏေတိ အာဏတ္တိ။

အာဏတ္တိစ သာ ခဏေတတိ အာဏတ္တိခဏော။ * ဒုဠု ဌပိတံ ဒုဠပိတံ။

> ၆။ (က) ဖြင့် ဩစရကော-၌ အဝဇ္ဇေရှိသော စရ-ဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတု
ပဒ) ကျပစ္စည်းသည် ကမ္မသာဓနအနက်၌ မသက်၊ ကတ္တုသာဓန၌ သက်--၎င်း (ဒု-
ပစ္စယတ္ထ) ဩစရတီတိ ဩစရကော-ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ)
သိစေပါသည်။

(စ) ၌ အနုပဝိသတိ-ဖြင့် ဩစရတိ-၌ စရဓာတ်သည် ဂတိ ဘက္ခနအနက်ကို ဟော
သည်ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ ဆိုစေကာမူ “အနေကတ္တာ ဟိ ဓာတဝေါ” ပရိဘာသာအရ ဤ၌
ပဝေသနအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တာနုဝတ္ထက၏--
၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိဂ်တ္ထ) သိစေပါသည်။

(တစ်နည်း) အနုပဝိသတိ-ဖြင့် ဩစရတိ-၌ စရဓာတ်သည် ဂတိ ဘက္ခနအနက်ကို
ဟောစေကာမူ အဝ-ဥပသာရကြောင့် ပဝိသနအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) အဝ-
ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထပိသေသက၏-- ၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိဂ်တ္ထ) သိစေပါသည်။

(ခ) ဖြင့် ဩစရိတွာ-၌ စရဓာတ်သည် ဂတိ ဘက္ခနအနက်တို့ကို ဟောစေကာမူ
“အနေကတ္တာ ဟိ ဓာတဝေါ” ပရိဘာသာအရ သလ္လက္ခဏအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဒု-
ဓာတွတ္ထ) အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တာနုဝတ္ထက၏-- ၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိဂ်တ္ထ) သိစေသည်။

(တစ်နည်း) စရဓာတ်သည် ဂတိဘက္ခနအနက်ကို ဟောစေကာမူ အဝ-ဥပသာရ
ကြောင့် သလ္လက္ခဏအနက်ကို ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထ ပိသေ
သက၏-- ၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိဂ်တ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ဖြင့် သလ္လက္ခေတွာ-အရ မှတ်၏ဟူသည် သာမညမှတ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ စုံစမ်း
ထောက်လှမ်းခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(င) ၌ အာရောစေတိ-ဖြင့် အာစိက္ခတိ-၌ စိက္ခဓာတ်သည် ပြောကြားခြင်း-အာစိက္ခဏ
အနက်ကို ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္ထ) အာ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တာနုဝတ္ထက၏-- ၎င်း (ဥပ
သဂ္ဂလိဂ်တ္ထ) သိစေပါသည်။

ပရကုလေသု ဝါ ဝိဟာရာဒိသု ဝါ ဒုဠပိတံ အသံဝိဟိတာရက္ခံ-ဖြင့် ဘဏ္ဍံ ဩ
စရိတွာ-၌ ဘဏ္ဍံ-အရ ဘဏ္ဍာဟူသမျှကို မယူရ သူတစ်ပါးအိမ်တို့၌၎င်း၊ ကျောင်းစသည်

တို့၌၎င်း မကောင်းသဖြင့်ထားအပ်သော အစောင့်အရှောက် မရှိသော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

အညဿ စောရကမ္ပံ ကာတုံ ပဋိဗလဿ-ဖြင့် အာရောစေတိ-၌ ပြောကြား၏ဟူသည် အခြားသူအား ပြောကြားသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၇။ အဝဿံ မာရီဇယ/အဝဿံ အဗောရီဇယ ။ ။ အာဒိယေယျပုဏ်၏ ပဒဘာဇနီကို ပြရာ၌ အာဒိယေယျ ဟရေယျ အဝဟရေယျ-စသည်ဖြင့် ပရိယာယ်တူ ပြဆိုထားသည်ကို ထောက်၍ ဤ၌လည်း ဟာရိယ အဝဟာရိယ-တို့သည် ခိုးဆောင်ခြင်း ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဒုတ္တပိတံ/ဒုတ္တပိတံ ။ ။ မဇ္ဈနိသျှံ ဒုဌပိတံ-မကောင်းစွာ ထားအပ်သော။ ဘာသာဋီကာ၌ ဒုတ္တပိတံ-မကောင်းသဖြင့် ထားအပ်သော-ဟု အနက်ပေးကြသောကြောင့်၎င်း၊ ဒုတ္တပိတံ-ကား ဒုပုဗ္ဗ ထပဓာတ်+တပစ္စည်း+ဣအာဂုံ၊ အသဒိသဒ္ဓေဘော်လာ၍ ဒုတ္တပိတံဟု ပြီးသောကြောင့်၎င်း။ ဒုဌပိတံ-ကား ဒုပုဗ္ဗ ထပဓာတ်+တ-ပစ္စည်း+ဣအာဂုံ၊ ဝဝတ္ထပေတိ၊ ဝေါဌဗ္ဗနံ ပုံစံတို့၌ကဲ့သို့ ဒန္တေ ထ-ကို မုဒ္ဒေ ဌ-ပြု၊ အသဒိသဒ္ဓေဘော်လာ၍ ဒုဌပိတံ-ဟု ပြီးသောကြောင့်၎င်း။ နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ အဗ္ဗန္တံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော သံဝိဟိတာရက္ခဘဏ္ဍာ၊ အသံဝိဟိတာရက္ခဘဏ္ဍာ-တို့၏ “ဘဏ္ဍ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အသံဝိဟိတာရက္ခဘဏ္ဍာ၌ တင်--ကေဒေသျှပစာ၊ ရူဠိနည်း။

မရကုလေသု-ကား အပေါင်းဖြစ်သော သူတစ်ပါးပိုင် တစ်ဆောင်လုံး၏ “ပရကုလေသု”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာတည်ရှိရာ ထားရာနေရာ၌တင်-- ကေဒေသျှပစာ၊ ရူဠိနည်း။/

ဌာနိဖြစ်သော သူတစ်ပါးပိုင်အိမ်၏ “ပရကုလေသု”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော အိမ်တည်ရှိရာ အိမ်ပိုင်မြေ၌တင်-- ဌာဗျပစာ၊ အဝိနာဘာဝ။

ဒုပ္ပိတံ အသံဝိဟိတာရက္ခ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းစွာ မထားအပ်ခြင်း အစောင့်အရှောက်မရှိခြင်းကို ဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော ခိုးယူဖို့ရန် လွယ်ကူခြင်းကိုလည်း သိအပ်သောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း။

ပရိယာဇယနု တိ အဒိန္နာဒါနုဇော ပါရာဇိတံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အာဏတ္တိကပယောဂ အဒိန္နာဒါနု၊ သာဟတ္တိက အဒိန္နာဒါနုတို့၏ “အဒိန္နာဒါနု”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အာဏတ္တိကပယောဂ အဒိန္နာဒါနု၌တင်-- ကေဒေသျှပစာ၊ ရူဠိနည်း။

➤ ၉။ မဒိဗလ-အရ ခိုးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ရဟန်း၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။ သလ္လဗ္ဗဇက္ခတ္တာ-၌ ဓာတ်အရ သညာပြဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါဏှ [၈၅]

(က) ဩဏ်ရက္ခတိတိ ဩဏ်ရက္ခော။ (ခ) ယောပရေန အတ္တနောဝသနဋ္ဌာနေ အာဘတ် ဘက္ခံ ဣဒံ တာဝ ဘန္တေ မဟုတ္ထံ ဩလောကေထာ။ ယာဝါဟံ ဣဒံ နာမ ကိစ္စံ ကတွာ အာဂစ္ဆာမိ" တိ ဝုတ္တော ရက္ခတိ။ တသေသတံ အဓိဝစနံ။ (ဂ) တေနေဝါဟာ "ဩဏ်ရက္ခော နာမ အာတဋံ အဋ္ဌံ ဧဝါပေဓန္တော" တိ။ (ဃ) တတ္ထ ဩဏ်ရက္ခော ယေဘုယျေန ဝဇ္ဇိတွာ လဝေတွာ ဌဝိတဘက္ခံ အမောဝေတွာဝ ဟေဋ္ဌာပသံဗွဂံ ဝါပုဂ္ဂလံ ဝါဆိန္နိတွာ ကိစ္စိယတ္ထံ ဂဟေတွာ သိဗ္ဗနာဒိ ပုန ပါကတိကံ ကရေတိ။ "ဧဝံ ဂကိုသာမိ" တိ အာ မသနာဒိန္နိ ကရောန္တဿ အနရူပါ အာပတ္တိယောဝေဒိတဗ္ဗာတိ။ (ဋ) ၂၁။ မအူတ၊ ၄၉၆။ ဘာသာဋီ၊ ၇၂။

➤ ၂။ (က) နိဗ္ဗာ/ ဆရာ၊ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ ဩဏ်ရက္ခော-ဟု မြတ်စွာ ဘုရား ဟောတော်မူ၏။ ၎င်း၌ အဘယ်ဝစနတ္ထပြုအပ်ပါသနည်း။ ဩဏ်ယတေတိ ဩဏ်၊ ရံက္ခံယတေတိ ရက္ခော၊ ဩဏ်စ သော ရက္ခောစာတိ ဩဏ်ရက္ခော-ဟူသော ဝစနတ္ထ ကို ပြုအပ်ပါသလော။ စုဒ်ကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) နိဗ္ဗာ/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ဩဏ်ရက္ခောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဩဏ်ရက္ခော-ဟု ဆိုအပ်သည်ရှိသော် ဩဏ်ရက္ခမည်သည် မိမိနေရာအရပ် သို့ ဆောင်အပ်သော ဥစ္စာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်းပင်တည်းဟု မသိသော သူတို့ကို ဩဏ်ရက္ခမည်သည် မိမိနေရာအရပ်သို့ ဆောင်အပ်သော ဥစ္စာကို စောင့် ရှောက်တတ်သော ရဟန်းပင်တည်းဟု သိစေခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) နိဗ္ဗာ/ ဣန္ဒြိယဗ္ဗာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် ဩဏ်ရက္ခော-ကို ကတ္တုသာနေ ကိတန္တ ဒုတိယာတပျူရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ ယင်း၌ ဩဏ် ပုဒ်ကို အဝနေတိတိ ဩဏ်-ဟု ကတ္တုသာနေ ဝစနတ္ထပြုရမည်လော။ မည်သို့ ဝစနတ္ထ ပြုရမည်နည်း။ အဝ-ဥပသာရသည် ဓာတုတ္ထတကေပင် ဖြစ်ပါသလော။ မည်သည့် ဥပ သာရ ဖြစ်ပါသနည်း။ ဩဏ်-အရ မိမိက သူတပါး၏ နေရာဌာနသို့ ဆောင်ယူအပ်သော ဘဏ္ဍာကို ယူရမည်လော။ အဘယ်ကို ဩဏ်-အရ ယူရမည်နည်း။ ဩဏ်ရက္ခ-အရ အမြဲထားဝရ အပ်နှံထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်းကို ယူရပါ မည်လော။ အဘယ်ကို ဩဏ်ရက္ခ-အရ ယူရပါမည်နည်း။ စုဒ်-- (ခ) မိန့်။

(ဂ) နိဗ္ဗာ/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ဩဏ်ရက္ခ-ဟူသည် သူတပါးသည် မိမိ နေရာအရပ်သို့ ဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်း၏ အမည် တည်း (ဂါ) ခေတ္တအပ်နှံထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်း၏ အမည်တည်း-ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို အာဂုံပါဠိဖြင့် ခိုင်မြဲစေလို သော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ဂ) နိဗ္ဗာ/ ဓာနာဒါ ။ ။ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ဆရာ၏ စကားမျှဖြစ်၍

မယုံကြည်နိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ (ဝါ) ဆောင်ယူအပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်သူမှန်သမျှ ဩဏိရက္ခ-ဟူ၍ မည်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ခေတ္တထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်သော ရဟန်းသည်သာ ဩဏိရက္ခ မည်ပါသနည်း။ စုစင်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ငန့်/ အနားနု။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် ဩဏိရက္ခောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ ဝစနိယတ္ထ တို့ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဩဏိရက္ခောနာမ-စသော စကားဝယ် (ဝါ) ပဉ္စမာသကံ ဝါ အတိရေကပဉ္စမာသကံ ဝါ-စသော ပါဠိဝယ် ဝိနိစ္ဆယကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

> ၃။ (ခ) ကား (က) ကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္တာရ/တပုဂ္ဂိုလ်ကရဏ။ ယင်း (ခ) ၌ ယော ပရေန-စသည်ကား အနိယမ။ တသေတံ အဓိဝစနံ-ကား နိယမဝါကျ။ (ဂ) အာဂမဒဋ္ဌိကရဏ။ (ဃ) ကား အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာ ရမ္မ။ စာစံ။ ။ ဘဏ္ဍ-ကား ကို--ကြောင့် ရက္ခတိ-၌ အဝုတ္တကံ/အဝုတ္တကံ၏ ကြိယာ။

> ၄။ အဝနိယတေ အာဘရိယတေတိ ဩဏိ။ (အဝ-နိ+ဣ) အဝ-ဥပသာရ ပုဒ်၏ အရကား ဓာတုတ္တာနုဝတ္ထကဘောဂုဏ် ရ၏။ နိ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ဆောင်ယူ တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား ထိုအားတပ် သော ဘဏ္ဍာ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဆောင် ယူအပ်သော ဘဏ္ဍာရ၏။ အာဘရိယတေတိ အာဏာ။ * အာဟရိယတေတိ အာဟန့်။

ဝသတိ အတ္တနာ ဧတ္ထ ဌာနေတိ ဝသနံ။ ဝသနဉ္စ တံ ဌာနဉ္စာတိ ဝသနဌာနံ။

ပကတိယာ ပဝတ္တံ ပါကတိကံ။ * အာမသနံ အာပိ ဒေတေသံ ဖန္ဒာပနဌာနာစာဝ နာနန္တိ အာမသနာပီနိ။

ဂေါပတိတိ ဝေါပပဇ္ဇာ။ (ဂုပ+ဧ-အန္တ) ဂုပဓာတ်အရ စောင့်ရှောက်တတ်သူ ၏ သတိ ဝိရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ဧဇ္ဇေဇ္ဇေသော ယောနိသော မနသိကာရ-စသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော ဘဏ္ဍာကို ခံစားခွင့်ရရှိခြင်း အကျိုးတို့သည် ကာရဏ။ ဧ-ပစ္စည်းအရ ရူပသိဒ္ဓိမတ္တပဒသိလိဋ္ဌတာဘောဂုဏ် ရ၏။ အန္တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်း ရ၏။

ကတ္တုဋ္ဌန္တိ တိန္ဒု။ (ကရ+ရိစ္စ) ကရဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား အမှုကို အာရုံပြု၍ ဖြစ် သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကာယဝိညာတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော ဝိရိယပြဋ္ဌာန်း သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အမှုကိစ္စ၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ရိစ္စ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော အမှုကိစ္စ ရ၏။

> ၆။ (က) ဖြင့် ဩဏိရက္ခော-၌ ဩဏိ-သဗ္ဗုပပဒ ရက္ခ-ဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) အ-ပစ္စည်း ကတ္တုဋ္ဌာသာဓနအနက်၌ သက်-၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ဩဏိ ရက္ခတိတိ ဩဏိရက္ခော-ဟု ကတ္တုဋ္ဌာသာဓန ကိတန္တ ဒုတိယာ တပျရိသ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း

(သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။ (လဟုကနည်းအားဘော်)

(တစ်နည်း) ဩဏီရက္ခော-၌ ရက္ခော-၌ ရက္ခ-ဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ရက္ခတိတိ ရက္ခော-ဟု ကတ္တု သာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) အပေါင်းပုဒ်ကို ဩဏီ ရက္ခော ဩဏီရက္ခော ဟု ဒုတိယာ တပျူရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေ။(ဂဇကနည်း)

(စ) ၌ အာဘတ် ဘဏ္ဍံ-ဖြင့် ဩဏီ-၌ အဝ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တာနုဝတ္တက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) နိ-ဓာတ်၏ ဆောင်ခြင်း-နယနအနက် ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) ဣ-ပစ္စည်း ကမ္မသာဓနအနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) အဝနိယတေ အာဘဇိယတေတိ ဩဏီ-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ဩဏီ-အရ ဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာကို ယု--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

ပရေန အတ္တနော ဝသနဌာနေ-ဖြင့် ဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာဟူသည် သူတစ်ပါးက မိမိ၏နေရာသို့ ဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ရက္ခတိ-ဖြင့် ရက္ခော-၌ ရက္ခဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) အ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန အနက်၌သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ရက္ခတိတိ ရက္ခော-ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေသည်။ တဝါကျလုံးဖြင့် ဩဏီ ရက္ခတိတိ ဩဏီရက္ခော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဩဏီရက္ခ-အရ သူတစ်ပါးက မိမိနေရာအရပ်သို့ ဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာ ကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်းကို (ဝါ) ခေတ္တ အပ်နှံထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို စောင့်ရှောက်တတ်သော ရဟန်းကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

> ခ။ (ခ) အာဂစ္ဆာမိ/အာဂစ္ဆိသာမိ ။ ။ ယာဝ ပုရေ ပုရ၊ သဒ္ဓါသုံးပါး ယှဉ် ငြားသောအခါ၊ နာဂတ်မှာ သက်ပါဝတ္ထမာန်ကိုတည်း-ဟူသော နိယံနှင့်အညီ ယာဝ- သဒ္ဓါ၏ အယှဉ်ဖြစ်၍ အာဂစ္ဆာမိ-ဟု ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်နှင့်ရှိသော ပါဠိသာသင်ပါသည်။

(ခ) အာဘတ်/အာဘဋံ ။ ။ ဩဏီရက္ခော နာမ အာဟဋံ ဘဏ္ဍံ ဂေါပေန္တော-ဟု သော ပါဠိတော်ကို ထောက်၍ အာရှေးရှိသော ဟရဓာတ်+တပစ္စည်း၊ တ-ကို ငြုပြု၍ ပြီးသော ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် အာဟဋံ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဝုစ္ဆော/ဝုစ္ဆတ္တ ။ ။ ပရေနာတိ ပဒံ၊ ဝုတ္တောတိ ပဒေ ကတ္တာ-ဟူသော ယောဇနာ နှင့်အညီ ဝုတ္တ-သဒ္ဓါသည် ယော-ဟူသော ကတ္တားပုဒ်နှင့် အရတူ တုလျာဓိကရဏပုဒ်ဖြစ် ၍ ၎င်းယော-ဟူသော ကတ္တားပုဒ်အားလျော်စွာ ပဌမာဧကဝစနန္တသာ ဖြစ်သင့် သောကြောင့် "ဝုတ္တော"ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

(ဃ) လေဇ္ဇတ္တာ/လေဇ္ဇတ္တာ/လေဇ္ဇတ္တာ/လေဇ္ဇတ္တာ ။ ။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ လဆော လဆိစ လက္ခဏေ-ဟု ဆိုသောကြောင့် လဆဓာတ် လဆိဓာတ်သာ တံဆိပ်ခတ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသည်။ ထို့ကြောင့် လေဇ္ဇတ္တာ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ဝေံ ဘဏ္ဍံ ဂဏိဿာမိ/ဝေံ ဘဏ္ဍံ ဂဏိဿာမိ ။ ။ ဧတံ ဘဏ္ဍံ၊ ဧဝံတိပိ အတ္ထိ ဟု ယောဇနာ၌ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဩဏီရဓကော/ဩနိရဓကော ။ ။ ပ ပရိနိဋ္ဌံ၊ နိ ဥ ဩနောက်၊ န-ငယ်ရောက်၊ မဖောက် က-ကြီးပြန်-ဟူသော ဘုရားကြီးနိယံကိုထောက်၍ ဩဏီရဓကော-ပါဌ်သင့်ပါသည်။

> ၈။ အာပဗ္ဗိဇ္ဇေယော-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အာပတ်ခုနစ်ဖုံတို့၏ “အာပတ္တိ ယော”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဒုက္ကဋ် ထုလွှစွဉ်း ပါရာဇိကအာပတ်တို့၌တင် ဧကဒေသျှပစာ၊ ရုဋ္ဌီနည်း။

အတ္တဓနာ ဝေသနဋ္ဌာဓန-ကား အနီးဖြစ်သော မိမိ၏ နေရာ၏ “ဝသနဋ္ဌာန”ဟူသော အမည်ကို အနီးရှိသော မိမိနေရာဋ္ဌာန၏ အနီးပတ်ဝန်းကျင် မျက်စိမြင်လောက်ရာ အရပ် ၌တင်-- သမိပူပစာ။

ပသိဗ္ဗက ပုဋက-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ပချုပ်တခုလုံး၊ အထုပ်တခုလုံး၏ “ပသိဗ္ဗက ပုဋက” ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဖောက်သင့် ဖောက်ထိုက်သော အောက် အရပ်၌ တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ဩဏီရဓက-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဆောင်ယူအပ်သော အရာဝတ္ထုအားလုံးကို စောင့်ရှောက်တတ်သူ၏ “ဩဏီရက္ခ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဆောင်ယူ အပ်သော ဘဏ္ဍာကို ခေတ္တခဏ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ထားသူ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ၊ ရုဋ္ဌီနည်း။

> ၁၀။ အဓရာန္တဿ-၌ ဓာတ်အရ သုံးသပ်ခြင်းစသည်ကိုပြုသော ရဟန်း၏ ထေယျစေတနာပြုငြားနားသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဩဇောဧကထ-အရ စက္ခုပသာဒရုပ်/စက္ခုပညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဧကရေဏ-၌ ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြုငြားနားသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။ ရက္ခဏီ-အရ သတိပြုငြားနားသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၈၆]

(က) သံဝိဇယအဟာရော သံဝိဓါတောဓရာ။ (ခ) အညမညသညတ္တိယာ ကတာ ဝဟာရောတိဝုတ္တံဟောတိ။ (ဂ) သံဝိဓေတိဇ္ဇာတိကေက္ခန္တတာယ ကေဏ္ဍာသယတာယ

သမ္ပန္နယိတွာတိအတ္တော၊ (ဃ-၁) တကြာယံဝိနိစ္ဆယော (ဃ-၂) သမ္ပဟုဟာဘိက္ခု အသုက နာမ ဂေဟံ ဂန္ဒာ ဆဒနံ ဝါ ဘိနိတွာ သန္တံ ဝါ ဘိနိတွာ ဘက္ကံ ဟရိဿာမာ တိ သံဝိဒဟိတွာ ဂ္ဂန္တိ။

(ဃ-၃) တေသုဧကော ဘက္ကံ အဝဟရတိ၊ (ဃ-၄) တသုဒ္ဓါရေသဗ္ဗသံ ပိဏိဏိကံ။

(င) ပရိဝါရေပိ စေတံ ဝုတ္တံ - - တေရာဓရာ နော သံဝိဇယ၊ ဂရုသာက္ကံ အဝါဟနံ၊ တယော ပါရာဇိကာ၊ ဧကော န ပါရာဇိကော၊ ပဉ္စာမေသာ ကုသလေဟိ ဝိနိတာ တိ။

(၄၅၃၂၁။ မအူ၊ တ၊ ၄၉၇။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၈၀။)

➤ ၁။ (က) ခံဒီဇာယ-သဘောတူ စီရင်၍။ (သဒ္ဒတ္တ) တိုင်ပင်ညီညွတ်၍။ (ဝေါဟာရတ္ထ) အချင်းချင်း နားလည်မှုဖြင့်။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)

(ခ) အညမညသညဇ္ဇိယာ-တယောက်သည် တယောက်ကို အမှတ်ပြု၍ သိစေခြင်းဖြင့်။ (သဒ္ဒတ္တ) အချင်းချင်း နားလည်မှုဖြင့်။ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ)

(င) ခုတ္တံ-၏ ကတ္တားကို သင်္ဂီတိကာရေဟိ-ဟု ထည့်ပါ။

➤ ၂။ (စ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ ခိုးခြင်းသည် သံဝိဒါဝဟာရ မည်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဥရကတ္တ ပဒဝိဇ္ဇာတ္ထကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(စ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ ခိုးခြင်းသည် အဘယ်သို့ပါနည်း။ တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ ခိုးယူပုံကို ပြဆိုသော သံဝိဒါဝဟာရ-ပုဒ်၏ ဥရကတ္တ ပဒဝိဇ္ဇာတ္ထကို မပြဆိုပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် သံဝိဒါဝဟာရော-ဟူသော ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ဘာဝတ္ထကို ပြတော်မူ၏။/ဆရာ၊ သံဝဇ္ဇောတဗ္ဗပါဠိတော်၌ သံဝိဒဟိတ္တာ-ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၏။ သံဝိဒဟိတ္တာ-၌ သံရှေး ဝိရှေးရှိသော ဓာ-ဓာတ်သည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသနည်း။ “ဝိပုဗ္ဗော ဓာ ကရောတုတ္ထေ၊ အဘိပုဗ္ဗော တု ဘာသနေ၊ နှာသံ ပုဗ္ဗော ယထာယောဂံ၊ နှာသာရော ပန သန္နိသု”ဟူသော သဒ္ဒနီတိနှင့်အညီ ဝိရှေးရှိသော ဓာ-ဓာတ်ဖြစ်၍ ပြုခြင်း၊ စီရင်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ-၁) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (က) စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထ စသည်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြလိုသော ဆရာသည် ရှေးဦးစွာ စကားပျိုးလိုရကား (ဝါ) ရှေးဦးစွာ အခြေပါဗ ပြုလိုရကား (ဃ-၁) ကိုမိန့်။

(ဃ-၂) ခန့်/ ဆရာ-သည် (က) စသည်ဖြင့် ဝစနတ္ထ စသည်ကို ပြဆို၏။ သံဝိဒါဝဟာရ၌ ဝိနိစ္ဆယကား အဘယ်နည်း။ ဝိနိစ္ဆယကို မပြအပ်သည်ရှိသော် အဗျာပိတ (ဝါ) ဝိရောဓိ (ဝါ) အပရိပုဏ္ဏဒေါသ ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုန် -(ဃ-၁) မိန့်။

(ဃ-၂) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဃ-၁) ဖြင့် ထိုသို့ သဘောတူတိုင်ပင်၍ ခိုးရာ၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြဆိုအံ့ဟု စကားပျိုးသင်္ခေပကို ပြဆိုတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုဝိနိစ္ဆယ စကားရိုးအကျယ် ဆုံးဖြတ်ပုံကို ပြတော်မူလိုသော ဆရာသည် (ဃ-၂) မိန့်။

(ဃ-၃) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဃ-၂) ဖြင့် တိုင်ပင်ကြကုန်သော ထိုရဟန်းတို့တွင် ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဘဏ္ဍာကို ခိုး၏-ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုခိုးသောရဟန်းသည်သာ ပါရာဇိကအာပတ်သို့ သင့်ရောက်ပါသလော။ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ စုန်ကြောင့် (ဃ-၃) ကိုမိန့်။

(ဃ-၂+၃+၄) သို့/ အနုပစ္စေ။ ။ ဤသို့ (ဃ-၁) ဖြင့် သံဝိဂါဝဟာရ၌ ဝိနိစ္ဆယကို အကျဉ်းအားဖြင့် ပြုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းကို အကျယ်အားဖြင့် ပြုခြင်းငှာ () မိန့်။

(၁) သို့/ အာဇာနည်ဇာတိရာ။ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် တိုင်ပင်ညီညွတ်၍ သွားကြသော ရဟန်းတို့တွင် ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဘဏ္ဍာကို ခိုးအံ့၊ ထိုရဟန်း၏ ဘဏ္ဍာကို ထုတ်ယူခြင်း၌ ရဟန်းအားလုံး ပါရာဇိကကျ၏-ဟု ဆို၏။ ရဟန်းတစ်ပါး ခိုးယူလျှင် ထိုခိုးယူသော ရဟန်းသည်သာ ပါရာဇိကသို့ ရောက်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် ရဟန်းအားလုံး ပါရာဇိကကျ၏ဟု ဆိုသော ဆရာစကားကို အသို့လျှင် ယုံကြည်ရပါအံ့နည်း။ အာဂုံပါဠိကို မပြသော် ဆရာအား ဒဠိယ ဒဠိကရဏ ဆန်သော ဝိရောဓိဒေါသ သင့်ရော၏။ စုန်ကြောင့် (၁) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ဝိတ္တာရ။ (ဂ) ပက္ခန္တရ။ (ဃ) ကား အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ ထိုတွင် (ဃ-၁) ကား ပါဒက သင်္ခေပ။ (ဃ-၂) ကား ဝိတ္တာရ။ (ဃ-၃) ကား တိုင်ပင်သည်မှတစ်ပါး ခိုးယူပုံကို ဆက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။/ ပက္ခန္တရ။ (ဃ-၄) ဝါကျာရမ္မ။ (၁) အာဂမဒဠိကရဏ။

ဇာစစ် ။ ။ အညမညသညတ္တိယာ-ကား အားဖြင့်--ကြောင့် ကတာဝဟာရေ-၌ ကတ-ဝယ် ကြိယာဝိသေသန၊ ကတ-ကား ကြိယာဝိသေသျှ စပ်။

➤ ၄။ ဧကော ဆန္ဒော ယေသန္တိ ဧကစ္ဆန္တာ။ ဧကစ္ဆန္တာနံ ဘာဝေါ ဧကစ္ဆန္တာ။ ဧကဆန္ဒ-အရ တူသော ဆန္ဒရှိကုန်သော ရဟန်းတို့သည် မုချ။ ထို-၏ တူသော ဆန္ဒရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တူသောဆန္ဒနှင့် နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ တာ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော တူသောဆန္ဒဖြစ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တူသော ဆန္ဒရ၏။

ဧကော အဇ္ဈာသယော ဧတေသံ ဘိက္ခုနန္တိ ဧကဇ္ဈာသယော။ ဧက-အဇ္ဈာသယ-ပုဂ်လုံးအရ တူသော အလိုဆန္ဒသည် မုချ။ ထို၏ ရဟန်းတို့နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အရ ထို--သော တူသော အလိုဆန္ဒရှိသော ရဟန်းတို့ရ၏။

သဒိသဘာဝေန ဧတိ ပဝတ္တတိတိ ဧကော။ (ယော ဆန္ဒော) တံ တံ ကမ္မံ ကာတုံ အာသယတိ ဣစ္ဆတိတိ အာသယော၊ အာသယော ဧဝ အဇ္ဈာသယော။ ကတ္ထုကမ္ပတာ သင်္ခါတော ဆန္ဒော။ ဧကော အဇ္ဈာသယော ယေသန္တိ ဧကဇ္ဈာသယော။ (ယေသံ၊အကြင် ရဟန်းတို့အား။ဧကော၊တူသော။အဇ္ဈာသယော၊အလိုသည်။အတ္ထိ၊ရှိ၏။)

ဧက အဇ္ဈာသယ-ဟူသော ပုဂ်လုံးအရ တူသော အလိုဆန္ဒသည် မုချ။ ထို-၏ ရဟန်း ခြိမ်တို့နှင့် ဌာနိ ဌာန/နိဿိတ နိဿယ စပ် ဌာန။ ယ-အညပုဂ်အရ ထို--သော ရဟန်း ခြိမ်တို့ရ၏။ * ဧကဇ္ဈာသယာနံ ဘာဝေါ ဧကဇ္ဈာသယော။ ဧကဇ္ဈာသယ-ဟူသော တဒ္ဒိတ်ပုဂ်အရကား တူသောအလိုရှိသော ရဟန်းခြိမ်တို့သည် မုချ။ ထို-၏ သဒ္ဒပဝတ္တ နိမိတ်အနက်ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒအားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်နှင့်

ဂုဏေး ဂုဏ်/ ဌာန ဌာနိ/ နိဿယ နိဿိတ စပ် ဌာန။ တာ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သဒ္ဒပဝတ္တ နိမိတ်အနက်ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒအားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ် ရ၏။

အညောစ အညောစ အညမည်။ သည် ကတွာ ဇာနနံ သညတ္တိ။ အညမညဿ သညတ္တိ အညမညဿတ္တိ။ အညမည-အရ အချင်းချင်း တစ်ယောက်သည် တစ်ယောက်ကို အမှတ်ကို ပြုခြင်းသည် မုချ။ ထို-၏ သိစေခြင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး / နိဿိတ နိဿယ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အချင်းချင်း တစ်ယောက်သည် တစ်ယောက်ကို အမှတ်ကို ပြုကြကုန်၍ သိစေခြင်း ရ၏။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် သံဝိဒါဝဟာဇော-ကို သံဝိဓာယ အဝဟာဇော သံဝိဒါဝဟာဇော ဟု ပထမာတပျူရိသ် (ဝါ) ကမ္မဓာရာယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ဝိဓာယ-သဒ္ဒါကို ဝိဒါ-ပြု၍ သံဝိဒါဝဟာဇာ-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ/သန္တိလိင်္ဂပဒ) သိစေပါသည်။

(ခ) ၌ ကတာဝဟာဇော-ဖြင့် အဝဟာဇောပုဒ်ကို အဝဟာရတိတိ အဝဟာဇောဟု ကတ္ထုသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) က-ပစ္စည်း၏ ကတ္ထုသာဓနအနက်၌ သက်သည်၏--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။ (တစ်နည်း) ကတာဝဟာဇော-ဖြင့် သံရှေး ဝိရှေးရှိသော ဓာ-ဓာတ်သည် ပြုခြင်း-ကရဏအနက်ကို ဟော၏ဟု သိစေပါသည်။ (ဒု-ဓာတွတ္ထ) အညမညသညတ္တိယာ-ဖြင့် တိုင်ပင်၍ ခိုးခြင်းဟူသည် အချင်းချင်း သိစေခြင်းဖြင့် ပြုအပ်သော ခိုးခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဘာဝတ္ထ)

(ဂ) ၌ သမ္ပန္နယိတွာ-ဖြင့် သံ-ဝိ ဥပသာရတို့၏ ဓာတွတ္ထ ဝိသေသက၏--၎င်း (ဥပ သဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ဓာ-ဓာတ်၏ မန္တနအနက်ဟောသည်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) သိစေသည်။

(တစ်နည်း) သမ္ပန္နယိတွာ-ဖြင့် သံဝိဒဟိတွာ-၌ စီစဉ်၏ဟူသည် တိုင်ပင်ခြင်းပင် တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဧကစ္ဆန္ဒတာယ-ဖြင့် တူသော ဆန္ဒရှိခြင်းကြောင့် တိုင်ပင်၍ ရသည်ဟု တိုင်ပင်ခြင်း၏အကြောင်းကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

ဧကဋ္ဌာသယတာယ-ဖြင့် ဧကစ္ဆန္ဒတာယ-ပုဒ်၏ ပရိယာယ်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

➤ ၇။ သံဝိဒါဝဟာဇော/သံဝိဓာယောဇော ။ သံဝိဓာယ အဝဟာဇော၊ သျာဒိ နေကတ္ထန္တိသမာသော၊ ဝိဓာယဿ ဝိဒါဒေသော၊ သံဝိဒါဝဟာဇော။ (မောဂ္ဂလာန် ပဋိကာ) အရ သံဝိဓာယပုဒ်+အဝဟာရပုဒ်၊ သံဝိဓာယ အဝဟာဇော သံဝိဓာဝဟာဇော-ဟု ဆိုလိုလျက် ဝိဓာယ-ကို မောဂ္ဂလာန် တဒမိနာဒိနိ-သုတ်ဖြင့် ဝိဒါ-ပြု၍ ရုပ်ပြီးသောကြောင့် သံဝိဒါဝဟာဇော-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

သံဝိဓာယ အဝဟာဇော သံဝိဓာဝဟာဇော၊ ယ-လောပေါ-ဟု နိရုတ္တိဒီပနီ၌ ဆိုသော

ကြောင့် သံဝိဇာဝဟာရော-ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။

အညမညသညတ္တိယာ/အည-ညပညတ္တိယာ ။ အညမညသညတ္တိယာ၊ တယောက်သည် တယောက်ကို အမှတ်ပြုကြကုန်၍ သိစေခြင်းဖြင့်-ဟု မအူနိသျှ၍ အနက်ပေးပြသောကြောင့် အညမညသညတ္တိယာ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

ယောဇနာ၌ ပညတ္တိယာတိ ပဒံ ကတာဒိပဒေ တတိယဝိသေသနံ-ဟု ဆိုသောကြောင့် အညမညသညတ္တိယာ-ပါဠိလည်း သင့်ပါသည်။ သညတ္တိယာနှင့် ပညတ္တိယာ-ကား သံ-ပ-ဥပသာရမ္ပသာ ထူး၍ အနက်မထူးရကား နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

သံဝိဇာဝဟာ/သံဝိဇာဝဟာ ။ ။ သံ-ဝိ-ဓာ+တွာ၊ ဓာကို ဓာ-ဓာဟု ဒွေဘော်ပြု၊ ရှေးခေတ်-ကို ဒပြု၊ နောက်ခေတ်-ကို ဟပြု၊ အာကို အရသာပြု၊ ဣ-လာ၍ ပြီးသောကြောင့် သံဝိဇာဝဟာ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

➤ ခ။ တသျှဒ္ဓါဓရ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ-ကား စေခိုင်းသော ရဟန်းအား စေခိုင်းရာ ခဏ၌ပါရာဇိကသို့ ရောက်၏။ ခိုးယူတတ်သော ရဟန်းအား ထုတ်ဆောင်ရာအခါ၌ ပါရာဇိကသို့ ရောက်၏။ ဤသို့ ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ ယူရသောကြောင့် ယထာ သမ္ဘဝနည်း၊ ယထာလာဘနည်း။

ဥဒ္ဓါဓရ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကံ-ကား သဗ္ဗေ တသန္တိ ဒဏ္ဍာသျှကံသို့ အာဏာပက ရဟန်းအား အာဏတ္တိ ခဏ၌၊ အဝဟာရက ရဟန်းအား ဥဒ္ဓါရ ခဏ၌၊ ဤသို့ အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့အား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်၏ဟု ဆောင်၍ ယူအပ်သော အနက်ရှိသောကြောင့် နေယျတ္ထနည်း။

(တစ်နည်း) သဗ္ဗေ တသန္တိ ဒဏ္ဍာသျှကံသို့ အညိအညွတ်တိုင်ပင်သော ရဟန်းမှ တစ်ပါးသော မတိုင်ပင်သော ရဟန်းတို့ကိုထား၍ ဥစ္စာကို ကြံချီသော ခဏ၌ အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့အား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်၏ဟု ဆောင်၍ ယူအပ်သော အနက်ရှိသောကြောင့် နေယျတ္ထနည်း။

ဆဒနံ ဝါ သိန္နိတ္တာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အမိုးအားလုံး၏ “ဆဒန”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော လူတစ်ကိုယ် ဝင်လောက်ရာ အမိုး၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

သန္နိ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အိမ်အစပ်၊ ကျောင်းအစပ်၏ “သန္နိ”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဖြတ်သင့် ဖြတ်ထိုက်သော အရပ်၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

➤ ခခ။ **သမ္ဘန္တယိတ္တာ-၌** မန္တ-ဓာတ်အရ လောဘ ဒေါသ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ။ **သံဝိဇာဝဟာ-၌** ဓာတ်အရ လောဘမူ ဒေါသမူတို့နှင့်ယှဉ်သော ဆန္ဒစေတသိက်ကိုယူ။

ဝါကျ [၈၇]

(က) အစိတ်အပိုင်း သဗ္ဗာနနကမ္မံ (ခ) ကာလပရိစ္ဆေဒဝေသန သညာဏကရဏန္တိ အတ္ထော၊

(ဂ) ဧတ္ထ ဝ ပုရောသတ္ထံ အဝဟာရာ တိ ဝုတ္တေ အဇ္ဈ ဝါ ပုရောသတ္ထံ အဝဟာရတု။ သေ သု ဝါ အနာဂတေ ဝါ သံဝုတ္တေ ရု နတ္ထိ ဝိသင်္ဂေတော။ (ဃ) ဥဘိန္ဒုန္တိ ဩစရဏေ ဝုတ္တနယေန ဝ ပါရာဇိကံ။ (င-၁) သဝေပန အဇ္ဈပုရောသတ္ထံ အဝဟာရာ တိ ဝုတ္တေ သေ ပုရောသတ္ထံ အဝဟာရတိ။ အဇ္ဈံ တိ နိယာမိတံ တံ သင်္ဂေတံ အတိတ္တဗ္ဗ ပစ္စာ အဝဟာဋံ ဟောတိ။ သဝေ သေ ပုရောသတ္ထံ အဝဟာရာ တိ ဝုတ္တေ အဇ္ဈပုရောသတ္ထံ အဝဟာရတိ။ သေ တိ နိယာမိတံ တံ သင်္ဂေတံ အပ္ပတ္တာ ပုရေ အဝဟာဋံ ဟောတိ။ (င-၂) ဝေ အဝဟာရန္တိ သာ အဝဟာရကသေ သဝ ပါရာဇိကံ။ မူလဋ္ဌာသ အနာပတ္တိ။ (၄၅၃၂။ မအူ၊ တ၊ ၅၀၁။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၈၃။)

> ၁။ (ဂ) ဝါကျအရ အစိတ်အပိုင်း ပုရောသတ္ထံ ဝါ အတ္ထံ အဝဟာရတိ ဟူသော ပါရာဇိကကံ အနက် တံ သင်္ဂေတံ၊ ထိုအနက်အရ ဝါ ပုရောသတ္ထံ၊ ပုရောသတ္ထံ၊ ပစ္စာ ဝါ နောက်တွင်၊ (ကနည်း) တံ သင်္ဂေတံ၊ သို့၊ အသမ္ပတ္တာ၊ မရောက်မူ၍၊ ပုရေ ဝါ၊ ရှေ့တွင်၊ တံ သင်္ဂေတံ၊ ကို၊ အတိတ္တဗ္ဗ၊ မလွန်မူ၍၊ ပစ္စာ ဝါ၊ နောက်တွင်၊ တံ ဘတ္ထံ၊ ကို၊ အဝဟာရတိ၊ ခိုးအံ့။

> ၂။ (ခ) သို့/ အာသောပစ္စာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် သိကြောင်းဖြစ်သော အနက်အရ ဝါ ပြုခြင်းသည် သင်္ဂေတကမ္မမည်သောဟု ဆို၏။ ထိုသိကြောင်းဖြစ်သော အနက်အရ ဝါ အဘယ်၏အစွမ်းဖြင့် မှတ်သားအပ်ပါသနည်း။ နိမိတ္တကမ္မကထာ၌ ကဲ့ သို့ အမူအရာကြိယာ၏အစွမ်းဖြင့် မှတ်သားအပ်ပါသလော။ စုစင်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အာသောပစ္စာအနာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-၁) တို့ဖြင့် သင်္ဂေတကမ္မ-ကို သဗ္ဗာနနကမ္မံ၊ ကာလပရိစ္ဆေဒဝေသန သညာဏကရဏံ-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သံဝုတ္တေ တဗ္ဗ ပါဠိ၌ သင်္ဂေတကမ္မံ-ဟုသာ ရှိ၍ သင်္ဂေတကမ္မန္တိ သဗ္ဗာနနကမ္မံ၊ သညာဏကရဏန္တိ အတ္ထော-ဟု ဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ကာလ ပရိစ္ဆေဒဝေသန-ဟူသော ကရိုဏ်းပုဒ်အပိုထည့်၍ ဖွင့်ဆိုပါသနည်း။ စုစင်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(င) သို့/ အဇ္ဈပုရောသတ္ထံ ။ ။ ဤသို့ (ဂ-၂) တို့ဖြင့် နံနက်အခါ၌ ခိုးလေလော့-ဟု ဆိုရာ၌ ယနေ့ နံနက်ခိုးသည်ဖြစ်စေ၊ နက်ဖြန်နံနက်ခိုးသည်ဖြစ်စေ၊ နောင်နှစ်နံနက်ခိုးသည်ဖြစ် စေ အနက်အရ ဝါ ချွတ်ယွင်းခြင်းမဖြစ်ခြင်းကြောင့် စေခိုင်းသူ၊ ခိုးယူသူနှစ်ဦးတို့အား ပါရာဇိကကျ၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အနက်အရ ဝါ ချွတ်ယွင်းခြင်း ဖြစ်သင့်ခြင်း ကြောင့် ခိုးယူသူရဟန်းတစ်ပါးတည်းသာ ပါရာဇိကကျသည်၏အဖြစ်ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (င) မိန့်။

(င-၂) သို့/ ဆရာ-သည် (င-၁) ဖြင့် ယနေ့ နံနက်ဟု မှတ်သားအပ်သော သင်္ဂေတ ကို လွန်၍ နောက်နေ့နံနက်၌ ခိုး၏ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ အခါလွန်၍ခိုးသော် စေသူ၊ ခိုးသူ နှစ်ဦးတို့တွင် မည်သူသည် ပါရာဇိကအာပတ်သို့ သင့်ရောက်ပါသနည်း။ စေခိုင်းသူ ရဟန်း

သည်လည်း ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်ပါသလော။ စုဒ္ဓါကြောင့် (၄-၂) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ဝိတ္ထာရ။ (ဂ) ကာလပရိစ္ဆေဒဝသေန-ဟု အပိုဆိုအပ်သော စကား၌ စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) အတိဒေသပြ ဝါကျာရမ္မ။/ပက္ခန္ဓာရ။ (င) ဝိသင်္ကေတ မရှိသည်မှတစ်ပါး ရှိသည်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓာရ။/ဝါကျာရမ္မ။ (၄-၂) နိဂုံး။/ဝါကျာရမ္မ။

➤ ၄။ သံကိတတိ ဧတေနာတိ ဆဏီဇဏ။ သံပုဗ္ဗ ကိတ-ဓာတ်အရ သိမှတ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော သညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဌကား ထိုအားတတ်သော နံနက်ကာလ-စသော အမှတ်သင်္ကေတ၏ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ ဇာ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သိမှတ်ကြောင်းဖြစ်သော နံနက်ကာလ-စသော အမှတ်သင်္ကေတ ရ၏။ * သင်္ကေတဿ ကမ္မံ သင်္ကေတကမ္မံ။

ဘတ္တတော ပုရေ မုဇရဇာတ္ထံ။ ဘတ္တ-အရ ဆွမ်း၏ (ဝါ) ဆွမ်းစားချိန်ကာလသည် မုချ။ ထို-၏ ရှေးဖြစ်သော အချိန်ကာလနှင့် ကာလ ကာလဝန္တ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ဆွမ်းစားချိန်ကာလ၏ ရှေးဖြစ်သော အချိန်ကာလ ရ၏။

သဗ္ဗာနာတိ ဧတေနာတိ သဗ္ဗာနနံ။ သံပုဗ္ဗ ဉာဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား သိတတ်သော သဟဇာတ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရဏဌကား အမှတ်သင်္ကေတ၏ အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိသည် ဖလူ။ ယုပစ္စည်းအရ ထို--သော သိကြောင်းဖြစ်သော နံနက်စသော အမှတ် သင်္ကေတ ရ၏။ * ကရဏံ ကမ္မံ။

* သဗ္ဗာနနဿ ကမ္မံ သဗ္ဗာနနဏမ္မံ။ သဗ္ဗာနန-အရ သိကြောင်းဖြစ်သော နံနက်-စသော အမှတ်သင်္ကေတသည် မုချ။ ထို-၏ ပြုပြင်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿိတ နိဿယ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော သိကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်သင်္ကေတကို ပြုခြင်းအမှု အရာ ကြိယာ ရ၏။

ဣမသ္မိံ ဒီဝသေ အဇ္ဇ။ (ဣမပုဒ်+ဇ္ဇ-ပစ္စည်း) ဣမ-အရ အာသန္နပစ္စက္ခ အနက်သည် မုချ။ ထို-၏ နေ့နှင့် ဝိသေသန ဝိသေသျှ စပ် ဌာန။ ဇ္ဇ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဤနေ့ ရ၏။ * သင်္ကေတဿ ဝိရုဒ္ဓေါ ဝိသင်္ကေတော။/ဝိရုဒ္ဓေါ သင်္ကေတော ဝိသဇကီဇဏ။

ဝိ-အရ ဝိရုဒ္ဓဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အမှတ်အသားနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော အမှတ်အသား သင်္ကေတ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သင်္ကေတ ရ၏။ * ကာလဿ ပရိစ္ဆေဒေါ ကာလပရိစ္ဆေဒေါ။ ကာလပရိစ္ဆေဒဿ ဝသော ကာလပရိစ္ဆေဒဝသော။

➤ ၆။ (ဇ) ဖြင့် သင်္ကေတ-၌ ကိတ-ဓာတ်သည် နိဝါသ၊ ရောဂါပနယန အနက် တို့ကို မဟော၊ ဉာဏအနက်ဟော--၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္ထ) သံ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုတ္တ က-၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ဇာ-ပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-

ပစ္စယတ္ထ) သင်္ကေတ-ပုဒ်ကို သင်္ကေတတိ သိဉ္ဇာနာတိ ဧတေနာတိ သင်္ကေတော-ဟု ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၉) ၌ သညာဏကရဏ်-ဖြင့် သဉ္ဇာနန-သဒ္ဓါသည် သံပုဗ္ဗ ဇနဓာတ် (ဝါ) ဇနိဓာတ် ဖြင့် ပြီးသောပုဒ်မဟုတ်။ သံပုဗ္ဗ ဉာဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောပုဒ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) ကမ္မ-၌ ရမ္မပစ္စည်းသည် ကမ္မသာဓန၊ ကရဏသာဓန၌ မသက်၊ ဘာဝသာဓန၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) ကမ္မ-ပုဒ်ကို ကမ္မသာဓန၊ ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထ မပြုရ၊ ကရဏ် ကမ္မ-ဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ကမ္မ-သဒ္ဓါ၏ ကရဓာတ်၏--၎င်း (ဒု-ဓာတုပဒ) သိစေပါသည်။

➢ ၄။ (ဂ) ဝုဇရဇာတ္ထံ အဝဟရာဇံ ဝုဇတ္ထ/ပုဇရဇာတ္ထံ အဝဟရာဇံ ဝုဇတ္ထာ ဣတိ ဝစနေ ဘိက္ခုနာ ဝုတ္တော "ဝုတ္တော"တိပိ အတ္ထိ-ဟူသော ယောဇနာကို ထောက်၍ နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

➢ ၈။ ပုဇရဇာတ္ထံ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဆွမ်း၏ ရှေ့ကာလ၏ "ပုရောတ္ထ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပစ္ဆာဘတ္ထ၊ ရတ္တိန္ဒိဝ, ပုရိမယာမ စသည်တို့၌တင်--ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်း။

အစွ ဝါ ဝုဇရဇာတ္ထံ-ကား ယနေ့နှင့် ယနေ့ မနက်အချိန်ကို မကွဲပြားသော်လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘေဒဘေဒပစာ။/အပေါင်းဖြစ်သော တစ်နေ့လုံး၏ "အဇ္ဇ"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပုရောတ္ထ-မှကြွင်းသောအချိန်၌တင်--ဧကဒေသုပစာ။ ယှဉ်ဘက် ပုရောတ္ထ-အရ နံနက်အချိန်ကိုချိန်၍ ကြွင်းသော ယနေ့၏ ပစ္ဆာဘတ္ထ၊ ရတ္တိန္ဒိဝ အချိန်တို့ကို ယူရသောကြောင့် ဂေါပလီဗဒ္ဒနည်း။

ဌာနာစာဝေတိ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော တည်ရာမှ ရွှေ့စေခြင်း၏ ဌာနာစာဝေတိ (ဌာနာစာဝနံ)ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တည်ရာမှရွှေ့စေခြင်း အာဏတ္တိက စသော အလုံးစုံသော ပယောဂ၊ ဓုရနိက္ခေပတို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏ။

➢ ၁၀။ ဝိသင်္ကေတော-၌ ဝိသ-ဓာတ်အရ သညာပြဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါင်။
အသေအစေ့အစေ့အစေ့အစေ့

ပါကျ [၈၈]

- (က) နိမိတ္တဇာဗ္ဗန္တိ သညာပွဲဒနတ္ထံ ကဿပိ နိမိတ္တဿ ကရဏံ၊
 - (ခ) တံ "အတိ ဝါ နိဇဏိဿာမိ"တိ အာဒိနာ နယန တိဓာ ဝုတ္တံ၊
 - (ဂ) အညဉ္စိ ပဓနတ္ထ ဟတ္ထလယန ပါင်္ဂိပုဟာရ အင်္ဂလိဓာဇန ဂိဝုဇ္ဇာမနုဉ္ဇကာသနာဒိ အနေကပ္ပကာရိ သင်္ဂဟေတဝံး (ဃ) - ဝေသသမေတ္တ သင်္ကေတကမ္မေ ဝုတ္တနယဓပေါတိ။
(ဌ။ ၃၂၃။ မအူ၊ တ၊ ၅၀၃။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၈၅)
- ၂။ (၁) သို့/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် နိမိတ္တကမ္မ-၌ ကမ္မပုဒ်ကို ကရဏ် ကမ္မ

ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို၎င်း၊ အမှတ်အသားကိုဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း ဖြစ်သည်ကို၎င်း ဖွင့်ဆို၏။ ထိုနိမိတ္တကမ္မ-ဟူသည် အဘယ်မျှ အပြားရှိပါသနည်း။ နိမိတ်ပြုမှုပုံ အပြားကို မပြဆိုပြီလော။ စုစုပေါင်း (ခ) မိန့်။

(၁) ဆို/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် အက္ခိ ဝါ နိခဏိယာမိ-ဖြင့် နိမိတ်ပြုမှုခြင်းကို ပါဠိတော်၌ သုံးမျိုးအပြားရှိသည်ကို ဟောတော်မူအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထို နိမိတ္တကမ္မ-၌ ပါဠိတော်လာ အမှတ်အသားပြုမှုခြင်း သုံးပါးကိုသာ နိမိတ္တကမ္မ-ဟု ယူအပ်ပါသလော။ အဘယ်ကိုလည်း သိမ်းယူအပ်ပါသေးသနည်း။ စုစုပေါင်း (ဂ) မိန့်။

> ၃။ (ခ) ပက္ခန္ဓရ/ နိမိတ္တကမ္မ-သရုပ်ကို ဆက်၍ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ဝါကျာရမ္မ။ (ဃ) ကား ကြွင်းသော တံ နိမိတ္တံ ပုရေ ဝါ ပစ္စာ ဝါ-ပုဂံတို့၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို အဘယ်နည်းဖြင့် သိအံ့နည်းဟူသော စောဒနာကို ပယ်လို၍ ဆက်လက်ပြသောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ။

> ၄။ နိမိနန္ဒိ သဗ္ဗာနန္ဒိ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ။ (နိ-မာ+တ) နိပုဗ္ဗ မာ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား သိကုန်သောသူတို့၏ သညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပြုဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား အမှတ်အသား၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သိကြောင်းအမှတ်အသား ရ၏။

ဣက္ခတိ အနေနာတိ ဧတို့။ ဣက္ခ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား ရူပါရုံကို ရွတ်တံသော စက္ခုဝိညာဉ် စိတ္တုပြုဒ်သည် မုချ။ ကရဏဋ္ဌကား စက္ခုပသာဒ၏ ဝတ္ထုပုရေဇာတပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော စက္ခုပသာဒရုပ်ရ၏။

ဟတ္တာနံ လယ်နံ ဇန္တုဇဇနံ။ * ပါဏီနံ ပဟာရော ဝါဏီပဟာရော။ * အင်္ဂုလိနံ ဖောဋနံ အင်္ဂုလိဗောဋနံ။ * ဝိဝါယ ဥန္နာမနံ ဝိဂုန္နာမနံ။

> ၆။ (ဇ) ၌ ကရဏ်-ဖြင့် နိမိတ္တကမ္မ-၌ ကမ္မ-ပုဂံကို ကရဏံ ကမ္မ-ဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ရမ္မ-ပစ္စည်း ဘာဝသာဓနအနက်၌ သက်--၎င်း (ဒု-ပစ္စယတ္ထ) သိစေပါသည်။

နိမိတ္တဿ ကရဏ်-ဖြင့် နိမိတ္တကမ္မ-ကို နိမိတ္တဿ ကမ္မံ နိဗ္ဗာနကမ္မ-ဟု ကမ္မတ္ထ ဆဋ္ဌိတပျရိသံသမာသံ ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)

သညုပ္ပါဒနတ္ထံ-ဖြင့် အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ နိမိတ်ပြုသည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ကဿစိ-ဖြင့် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော နိမိတ်ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) ၌ တံ (ပ) တိဓာ ဝုတ္တံ-ဖြင့် နိမိတ်သည် အပြားအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိသည်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

> ၇။ (ခ) ဇိဓာ/ဇိဓိဓာ ။ တိဟိ ပကာရေဟိ တိဓာ၊ တိ-သင်္ချာနောင် ပကာရ

အနက်၌ စာ-ပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသောကြောင့် တိစာ-ပါဠိသင့်ပါသည်။ (မအူနိဿယ)

တိ-သင်္ချာပုဒ် ပကာရအနက်၊ ဝိပေဒ်တို့ကို တယော ဝိစာ ယေသန္တိ တိဝိစာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ပြီးသောကြောင့် တိဝိစာ-ပါဠိသင့်ပါသည်။ (ဘာသာဋီကာ)

ဝိဂ္ဂုနာမန/ဝိဂ္ဂုနာမန ။ ။ နမုဓာတ်သည် ဥပသာရနောင်ရောက်၍ “ဥဒုနိနောက်၊ ဒွေဘော်ရောက်၊ မဖောက်စကန်မြဲ”ဟူသော နိယံအရ ဒွေဘော်စကန်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂ္ဂုနာမန-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

> ၈။ နိမိတ္တကမ္မ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော မျက်စိမှိတ်ခြင်း၊ မျက်မှောင်ချိုခြင်း၊ ဦးခေါင်းချိုခြင်းဟူသော အမှတ်ပြုခြင်း သုံးမျိုးတို့၏ “နိမိတ္တကမ္မ” ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မျက်စိမှိတ်ခြင်း မျက်မှောင်ချိုခြင်း ဦးခေါင်းချိုခြင်း လက်မြှောက်ခြင်း လက်ခုတ်တီးခြင်း လက်ချောင်းလှုပ်ခြင်း လည်ညိတ်ခြင်း ချောင်းဟန်ခြင်း စသည်တို့၌ တင်--စကဒေသုပစာ။ ဥပလက္ခဏာ၊ နိဒဿနနည်း။

အက္ခိ ဝါ နိဇဏိယာမိ-ကား အနီးဖြစ်သော မျက်လုံး စက္ခုပသာဒမှိတ်ခြင်း၏ “အက္ခိ ဝါ နိဇဏိယာမိ”ဟူသောအမည်ကို အနီးရှိသော မျက်ခွံမှိတ်ခြင်း၌တင်-- သမိဗူပစာ။ ရုဇ္ဈိ နည်း။ / ဌာနိဖြစ်သော စက္ခုပသာဒမှိတ်ခြင်း၏ “အက္ခိ ဝါ နိဇဏိယာမိ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော မျက်လုံး၏တည်ရာ မျက်ခွံမှိတ်ခြင်း၌တင်-- ဌာနျူပစာ။

ဇိဇာ ဝုတ္တံ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော မျက်စိမှိတ်ခြင်း မျက်ခုံးမြှောက်ခြင်း ဦးခေါင်းညိတ်ခြင်းကိုဆိုသဖြင့် အပေါင်းဖြစ်သော လက်မြှောက်ခြင်း လက်ခုတ်တီးခြင်း လက်ဖျောက်တီးခြင်း လည်မော့ခြင်း ချောင်းဟန်ခြင်း စသည်တို့ကိုလည်း ရသောကြောင့် ဥပလက္ခဏာနည်း၊ နိဒဿနနည်း။ စကဒေသုပစာ။

> ၁၈။ ဝါဏိဋ္ဌဇာရ-အရ ကာယဝိညတ်/ကာယဝိညတ္ထိသမုဋ္ဌာပက အကုသိုလ်စိတ္တပျိုဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၈၉]

(က) မူလဋ္ဌဿ ဇောပတ္တိံ ထုလ္လန္တုယဿာတိ သံယရက္ခိတေန ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္ထေ အာဝရိယဿထုလ္လန္တုယံ။ (ခ) မဟာဇနော ဟိတေန ပါပေ နိယောမိတောတိး။

(ဂ) သော တံ ဘဂ္ဂန္တိ သော စေ သံယရက္ခိတော တံ ဘဂ္ဂံ အဝဟရတိ၊ သဗ္ဗေသံ စတုန္တုဋ္ဌိ ဇနာနံ ပါရာဇိကံ၊ (ဃ) န ကေဝလဉ္စတုန္တု၊ တေေန ဥပါပေယန ဝိသကေတံ အကတ္တာ ပရမ္ပရာယ အာကာပေဋ္ဌံ သမကသတံ၊ သမကသဟသံ ဝါ ဟောတု၊ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကမေဓ။

(ဌ) ၃၂၄။ မအူ၊ တ၊ ၅၀၆။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၈၈)

> ၂။ (၁) ခန့်/အာဇာနည်အားရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) မြင့် သံယရက္ခိတ-သည် ကောင်းပါပြီ ခိုးဆောင်ပါအံ့ဟု ဝန်ခံအပ်ကာမျှဖြစ်လသော် ဆရာအား ထုလ္လန္တုဋ္ဌိ-

အာပတ်သင့်၏ဟု ဖွင့်ဆို၏။ သံယရက္ခိတသည် မချွတ်ဧကန် ဝန်ခံသည်ဖြစ်အံ့။ ဝန်မခံ
မို့ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ခိုင်းတုန်းကပင် ဆရာအား ထုလွှစွဉ်းအာပတ် သင့်ခဲ့သည်။ မဟုတ်
ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် သံယရက္ခိတသည် ဝန်ခံအပ်ကာမူဖြစ်လသော်
ဆရာအား ထုလွှစွဉ်းအာပတ်သင့်၏-ဟု ဖွင့်ဆိုပါသနည်း။ စုစင်္ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သံယရက္ခိတသည် ထိုဘဏ္ဍာကို ခိုးယူသည်ဖြစ်
အံ့။ ဆရာ တပည့် လေးယောက်လုံးတို့အား ပါရာဇိကအာပတ် သင့်၏ဟု ဆို၏။ ထို
ဆရာ တပည့် လေးယောက်တို့အားသာ ပါရာဇိကအာပတ် သင့်ပါသလော။ အဆင့်ဆင့်
စေခိုင်းရာ၌ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း။ စုစင်္ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ကာရဏ။ (ဂ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ) ဝါကျာရဗ္ဗ။

စာစစ် ။ သံယရက္ခိတေ-ကား သည်--ကြောင့် ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္ထေ-ဝယ် ပဋိဂ္ဂဟိတ-
၌ အဂုတ္တကတ္တာ။ ပဋိဂ္ဂဟိတ-ကား အဂုတ္တကတ္တိ စပ်။

မဟာဇနော-ကား ကို--ကြောင့် နိယောဇိတော-၌ ကမ္မ/ကမ္မိ စပ်။

➤ ၄။ ပဋိဂ္ဂယုတေတိ မဋိဂ္ဂမိဇံ။ ပဋိရှေးရှိသော ဂဟ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား
သံယရက္ခိတ၏ သန္တာန်၌ ဝန်ခံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်
သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ထိုအားတပ်သော “သာဓု ဟရိဿာမိ”ဟူသော စကားဖြစ်၏
အာရမ္မဏ၊ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သာဓု ဟရိ
ဿာမိ-ဟူသော စကားရ၏။

ဇနာနံ သမူဟော ဇနာ။ မဟန္တောစ သော ဇနောစာတိ မဟာဇနာ။

သမဏာနံ သတံ ငမဏာသတံ။ သမဏာနံ သဟသံ သမဏာသတသံ။

မူလေ တိဌတိတိ မူလေဇန္တာ။ မူလ-အရ အရင်းမူလသည် မုချ။ ထို-၏ တည်သော
ဆရာနှင့် ဌာန ဌာနိ စပ် ဌာနူ။ ဌာ-ဓာတ်အရ တည်သောဆရာ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော
လောဘပြဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေး
ရှေးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ ဝိပုဋိသာရ-စသော နောက်နောက်သော အကျိုးတရား
တို့သည် ကာရဏ။ သမာသ်ပုဒ်လုံးအရနှင့် ကိုပစ္စည်းအရ ထို-ငှာ အရင်း၌တည်သော
ဆရာ ရ၏။

* ဒုဂ္ဂတိ ပါပေတိတိ ဝါခံ။ ပပုဗ္ဗ အပ-ဓာတ်အရ သုဒ္ဓကတ္တုဌကား ဒုဂ္ဂတိဘဝ
သို့ရောက်သော အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ္တုပ္ပါဒ်၏ ဥပါဒ်သည်
မုချ။ ဟေတုကတ္တုဌကား အကုသိုလ် စေတနာ၏ နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိသည် ဖလူ။
ဏပစ္စည်းအရ ထို--သော မကောင်းမှု အကုသိုလ်စေတနာ ရ၏။

➤ ၆။ (ဏ) ၌ အာစရိယဿ-ဖြင့် မူလဌဿ-၌ မူလဌ-အရ ဆရာကို ယူရမည်
ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ) ထုလွှစွယ်-ဖြင့် ထုလွှစွယ်ဿ-၌ ဆဋ္ဌိ သဝိဘတ်၏

ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

ကံအနက်၌ သက်သည်ကို သိစေပါသည်။ (ဝိဘတုတ္တ)

သံယရက္ခိတေန ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေ-ဖြင့် ဆရာအား ထုလွှစွမ်းအားပတ် သင့်ခြင်းကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(၉) ၌ သံယရက္ခိတော-ဖြင့် သော-၌ တ-သဒ္ဓါ၏ သံယရက္ခိတ-ကို စွဲယူရမည်၏ အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။ (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) စေ-ဖြင့် အဝဟရတိ-၌ တိ-ဝိဘတ်၏ ပနိကပ္ပ အနက်၌ သက်သည်ဟု သိစေပါသည်။ (ဒု-ဝိဘတုတ္တ)

သဗ္ဗေသံ စတုန္နန္တိ နောနံ ပါရာဇိကံ-ဖြင့် အာပတ္တိ သဗ္ဗေသံ ပါရာဇိကဿ-၌ သဗ္ဗ သဒ္ဓါသည် ဆရာ တပည့် လေးဦးလုံးကို စွဲယူရမည်၏--၎င်း (သဗ္ဗနာမလိင်္ဂတ္ထ) ပါရာဇိ ကဿ-၌ သဝိဘတ်၏ ကံအနက်၌ သက်--၎င်း (ဝိဘတုတ္တ) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ နိဇောဇိတောတိ/နိဇောဇိတော ။ ။ ဣတိသဒ္ဓေါ သမာပနော-ဟု ယောဇော၌ဆိုသောကြောင့် သမာပနတ္ထနိပါတ် ဣတိသဒ္ဓါဖြင့်ရှိသော နိယောဇိတောတိ ပါဋိသာ သင့်ပါသည်။

စတုန္နန္တိ ဇနာနံ/စတုန္နံ ဇနာနံ ။ ။ လေးပါးပေါင်းမှ ပါရာဇိက ကျသည်မဟုတ်၊ တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီ အသီးသီးလည်း ပါရာဇိကကျသည်ကို သိစေလိုသောကြောင့် အစိတ် အစိတ်ဆည်းသော အဝယဝတ္ထ သမုစ္စည်း အဝိ-သဒ္ဓါဖြင့်ရှိသော စတုန္နန္တိပါဋိသာသင့်။

➤ ၈။ ဇော တံ အတ္ထံ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော ဘဏ္ဍာဟူသမျှ၏ “ဘဏ္ဍ”ဟု သော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ပါဝ, ပါဒါရဟ, အတိရေတပါဒါရဟဘဏ္ဍာ (ဝါ) ပါရာဇိကလောက်သော ဘဏ္ဍာ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ရုဋ်နည်း။

ပါဇေ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်စေတနာ၏ “ပါပ”ဟူသော အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ခိုးမှု၌တင်-- ကာရက္ခပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တ အာဓိယဿ ထုလ္လုစွယံ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ခိုင်းစဉ်ကပင် သင့်ခဲ့သော ထုလ္လုစွမ်းအားပတ်၏ “ထုလ္လုစွယ”ဟူသောအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော လက် ခံချိန်၌တင်-- ကာရက္ခပစာ။

ထုလ္လုစွယဿ-ဟူသော ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို ထုလ္လုစွယံ-ဟု ဒုတိယာဝိဘတ်အားဖြင့် ပြန် သောကြောင့် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း။

စတုန္နန္တိ ဇနာနံ-ကား ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်း။

➤ ၁၀။ နိဇောဇိတော-၌ ဗာဟုတ္ထ-အရ များစွာသော တပည့်အပေါင်းတို့၏ ခန္ဓာ ငါးပါးကိုယူ။

အာဏာဓေဋ္ဌံ-၌ ဗာဟုတ္ထ-အရ စေခိုင်းတတ်သော ဆရာ၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

အန္တတ္ထ-အရ စေခိုင်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော လောဘ ဒေါသဗြဌာန်း သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဓါကျ (၉၈)

(က) ဝတ္ထုဘောဒေန ပနေတ္ထာပိ ပဌမဝါဒေရိပါရာဇိကံ၊ (ခ) ဒုတိယံတတိယေသု ထုလ္လုစ္စယ ဒုက္ခဋ္ဌာနိ ဝတ္ထုနိ၊ (ဂ) တတော ပရေသု ပန တိသု ဝါရေသု ဝိဇ္ဇာမနေပိ ဝတ္ထုဘောဒေ ဝတ္ထုဿ ပရေဟိ အပရိဂ္ဂဟိတတ္ထာ ဒုက္ခဋ္ဌမေဝ ဝတ္ထု၊ (ဃ) တဏှာယဒေတံ “န စ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ” နိဂ္ဂဟိတံ၊ တံ အနတ္တဝတ္ထုကံ ဝါ ဟောတု ဆဒ္ဓိတံ ဝိနိဗ္ဗာနလကံ အဿာမိကဝတ္ထု၊ အတ္တနော သန္တကံ ဝါ ဥဘယဗ္ဗိ “န စ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ” နေဝ သင်္ချိဂ္ဂဟိတံ၊ (င) ယသ္မာ ပနေတ္ထ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညာစ အတ္ထိ၊ ထေယျစိတ္တေန စ ဂဟိတံ၊ တသ္မာ အနာပတ္တိ န ဝတ္ထာတံ၊

(၄။ ၃၂၆။ မအူတ၊ ၅၁၀။ ဘာသာဋီ၊ ၈၂၂)

➤ ၂။ (စ) သို့/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ခိုးအပ်သော ဥစ္စာဟု ဆိုအပ်သော ဝတ္ထုအထူး (အပြား) အားဖြင့် ပဌမဝါရ၌ ပါရာဇိကကို ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဒုတိယ တတိယဝါရတို့၌ အစဉ်အတိုင်း ထုလ္လုစ္စည်း ဒုက္ခဋ္ဌာန်တို့ကို ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် ခိုးအပ်သော ဥစ္စာဟုဆိုအပ်သော ဝတ္ထုအထူး (အပြား)အားဖြင့် ပဌမဝါရ၌ ပါရာဇိကကို၎င်း၊ ဒုတိယ တတိယဝါရတို့၌ ထုလ္လုစ္စည်း ဒုက္ခဋ္ဌာန်တို့ကို၎င်း ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထိုဝါရသုံးခု အပေါင်းမှ နောက်သုံးဝါရတို့၌ ဝတ္ထုအထူး (အပြား) ရှိပါလျက် ဒုက္ခဋ္ဌာန်ကိုသာ ဟောခြင်း အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) သို့/ အာဘောဏိယတ္ထုဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ (ဝါ) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ ၎င်းသုံးဝါရတို့မှနောက်ဖြစ်သော သုံးဝါရတို့၌ ဒုက္ခဋ္ဌာန်အာပတ်ကိုသာ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၏။ ထိုသုံးဝါရမှ နောက်ဖြစ်သော သုံးဝါရတို့၌ ခိုးအပ်သော ဥစ္စာဟုဆိုအပ်သော ဝတ္ထု အထူး (အပြား)ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ ဖြစ်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌာန်အာပတ်ကိုသာ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပါသနည်း။ စွပ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ အနုဿန္န ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် နောက်သုံးဝါရတို့၌ ဝတ္ထုဘောဒရှိပါလျက် ဒုက္ခဋ္ဌာန်ကိုသာ ဟောခြင်း၏အကြောင်းကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အဿာမိကဝတ္ထု၊ အတ္တနော သန္တကဝတ္ထုအားဖြင့် နှစ်ပါးသော ဝတ္ထု၏လည်း “နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ” မည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) သို့/ ဇောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ၎င်းသုံးဝါရတို့၌ အဘယ်သည် “နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ” ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ပါသနည်း။ အဿာမိကဝတ္ထု-သာ “နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ” ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ပါသလော။ ထိုသို့ မဟုတ်မူကား အတ္တနော သန္တကဝတ္ထု-သာ “နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ” ဟူ၍ ရေတွက်အပ်

သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ယ) မိန့်။

ဤကား ဥပမာတို့-၌ သမုတယတ္ထ အပိ-သဒ္ဓါကိုငြိ၍ "သမုတယတ္ထ၊ အပြေပြု၊ ဧဝံ အာဘော်ဆင်" ဟူသော နိယံနှင့်အညီ တက်သော စောဒနာတည်း။

(တစ်နည်း) ဌပနာတူ။ ၎င်းသုံးဝါရတို့၌ အဿာမိကဝတ္ထု၊ အတ္တနော သန္တကဝတ္ထု အားဖြင့် နှစ်ပါးသော ဝတ္ထုသည် အသို့ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ပါသနည်း။ ပရပရိဂ္ဂဟိတ-ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်လေသလော။ စုန်ကြောင့် (ယ) မိန့်။ ဤကား "နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတန္တေ ဝတ္ထု ဧဝံ သဒ္ဓါကိုငြိ၍" နောက် ဧဝံတ္ထ အပြေပြုမှု၊ သမုတယ အနက်၊ တပက်လွတ်ဟန်၊ ကျန်ခဲဒီးဒီး၊ ကြိုး၍ ပြေ၏၊ တင်လေ သမုတယတ္ထ "ဟူသော နိယံနှင့်အညီ တက်သော စောဒနာတည်း။

(၁) သို့/ ဆူဆူစု။ ။ ဤသို့ (ယ) ဖြင့် အဿာမိကဝတ္ထု၊ အတ္တနော သန္တကဝတ္ထု အားဖြင့် နှစ်ပါးသော ဝတ္ထု၏လည်း "နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတ" မည်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နောက်သုံးဝါရတို့ဝယ် အနာပတ္တိကို မဟောခြင်း၏(၌) အကြောင်းကို ပြခြင်းငှာ (၁) မိန့်။

(၁) သို့/ အပ္ပက္ခာဘောစောဒနာ။ ။ ဆရာ-သည် (ယ) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အဘယ့်ကြောင့် နောက်သုံးဝါရတို့၌ အနာပတ္တိကို မဟောအပ်ပါသနည်း။ အဿာမိကဝတ္ထု၊ အတ္တနော သန္တကဝတ္ထုအားဖြင့် နှစ်ပါးသော ဝတ္ထုသည်လည်း "နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတ"ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သည်မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (၁) မိန့်။

(၁) သို့/ ဗ္ဗုတိရောဗျတ္တစောဒနာ။ ။ ဌပနာတူ။ အကယ်၍ အဿာမိကဝတ္ထု၊ အတ္တနော သန္တကဝတ္ထုအားဖြင့် နှစ်ပါးသော ဝတ္ထုသည် "နစ ပရပရိဂ္ဂဟိတ"ဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ငြားအံ့၊ ယင်းသို့ ရောက်သည်ရှိသော် အဘယ့်ကြောင့် နောက် ဝါရတို့၌ အနာပတ္တိကို မဟောပါသနည်း။ (ဒုက္ကင်္ဂကိုသာ ဟောပါသနည်း) (၁) မိန့်။

➤ ၃။ (က-ခ) ပက္ခန္ဓရ၊ ထိုတွင် (ခ) ပက္ခန္ဓရ၊ (ဂ) ပက္ခန္ဓရ၊/သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ စောဒနာဘွယ်ကို ပယ်လို၍ တက်သောကြောင့် ဝါကျာရမ္မ၊ (ယ) ဝါကျာရမ္မ၊/ပက္ခန္ဓရ၊ (၁) ဝါကျာရမ္မ၊ (၁) တွင် ယသ္မာ--တသ္မာကား ကာရဏ။ အနာပတ္တိ န ဝတ္ထာ- ဖေ။

➤ ၄။ ဝသန္တိ ဇနာ တက္ခာမမဏ္ဍေန ဧတ္ထာတိ ဧတ္ထ။ (ဘဏ္ဍ) ဝသဓာတ်အရ ကုတ္တဋ္ဌကား ပစ္စည်းဥစ္စာ၌တပ်မက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော တက္ခာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဋ္ဌကား ဥစ္စာ၏ ပကတုပနိသျှသတ္တိ/အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖေ။ ရတ္ထုပစ္စည်းအရ ထို--သော ဥစ္စာခြစ်ရ၏။

ဓာသ ဧတ္ထေသေ-တူ ဝိအတ္တန္တံ။ သ-ဝိဘတ်၏အရကား ဥစ္စာခြစ်၏ တစ်ပါးသော သူတို့နှင့် သံ သာမိအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ပန်ဟုဆိုအပ်သော အကာရဏ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဧကဝစ်သနာ ရ၏။

အဇ္ဈာဝသတိ (စိုးအုပ်၍နေတတ်၏။) တိ အဇ္ဈာဝုတ္တော။ ဝသဓာတ်၏အရကား လွှမ်းမိုး စိုးအုပ်၍နေသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော တဏှာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လွှမ်းမိုးစိုးအုပ်၍နေသော ပုဂ္ဂိုလ်ခြင် ရ၏။

နတ္ထိ အဇ္ဈာဝုတ္တော ဣမသ္မိံ ဘဏ္ဍေတိ အနန္တာဝုတ္တန္တံ။ န-အဇ္ဈာဝုတ္တ-ဟူသော ဗဟုဗ္ဗိဟိပုဒ်လုံးအရ လွှမ်းမိုးစိုးအုပ်၍နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဘာဝသည် မုချ။ ထို-၏ ဥစ္စာခြင်နှင့် ဝုဏ် ဝုဏေး စပ် ဌာနူ။ ဣမ-အညပုဒ်အရ ထို--သော လွှမ်းမိုးစိုးအုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မရှိသော ဥစ္စာခြင် ရ၏။

➤ ၄။ အဟိတုဏ္ဍိကော/အာဟိတုဏ္ဍိကော ။ ။ “အဟိတုဏ္ဍိကော အာဟိတုဏ္ဍိကော”ဟု သဒ္ဒနိတိ မတ္တာဘေဒ၌ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်။ သို့သော်လည်း ဝါဠဂါဟျာ’ဟိ တုဏ္ဍိကော။ (ဓာန်-၆၅၆) အဟိနော တုဏ္ဍေန မုခေန ဒိဗ္ဗတီတိ အဟိတုဏ္ဍိကော။ ဣကော။ (ဓာန်၆) တို့ကိုထောက်၍ အဟိတုဏ္ဍိက-သာ သင့်မြတ်သည်။

မုသိက/မုသိက ။ ။ မုသ ထေယျေ မုသာတိ နိဇ္ဈေသာစ ဝိယော၊ မုသေတိ ထေနေတိတိ မုသိကော၊ ဥဇ္ဈရော၊ (ကိကပစ္စည်း) ဟူသော ဣဒါမောဂ္ဂလာန် (၂၁)နှင့် အညီ မုသိက-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

မဏ္ဍုက/မဏ္ဍုက ။ ။ မဏ္ဍ ဘူသနေ၊ မဏ္ဍေတိ ဇလံ ဘူသေတိတိ မဏ္ဍုကော၊ ဘေကော။ (ဣကပစ္စည်း) ဟူသော ဣဒါမောဂ္ဂလာန်နှင့်အညီ မဏ္ဍုက-သာ သင့်။

➤ ၈။ (၈) ဝါကျနည်း ။ ။ ဒုတိယဝါရ၌ ထုလ္လုခွင်းအာပတ်ကို ဟော၏။ တတိယဝါရ၌ ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို ဟော၏-ဟု အရေအတွက်အားလျော်စွာ ယူရသောကြောင့် ယထာသန္နနည်း။ ယထာက္ကမနည်း။

➤ ၁၀။ ၈ဗိဇံ-၌ ဂဟဓာတ်အရ ထေယျစိတ္တေန-ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်အား လျော်စွာ ထေယျစိတ်တည်း။ (ငါ) ထေယျစိတ်ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၉၁]

(က) ဖေဓဒေဋ္ဌိဓမ္မာတိ ဣတ္ထ ပန ဝေဗ္ဗိဝိသယေ ဥပပနာပိ ကာလံ ကတွာ တသ္မိံ ယေဝ အတ္တဘာဝေ နိဗ္ဗတ္တာပိ စာတုမဟာရာဇိကာယော ဒေဝိပိ သဓဋ္ဌေ ပေတာ တွေဝံ သဗ္ဗိံ ဂတာ။

(ခ) တေသံပရိဂ္ဂဟေ အနာပတ္တိံ၊ (င) သဝေပိဟိသတ္ထော ဒေဝရာဇာ အာပကံပသာရေတွာ နိသိန္ဒောဟေတိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုကောစ သိက္ခာတံ ဥ တွာ အတ္ထုနောပိဝေက္ခာယ သတသဟဿန္တနက္ခိ သာဋကံ တဿ မာ ဂကု မာ ဂကု တိ ဝန္တသ္မာပိ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဝေတိ။

(မ) ဒေဝတာ ပန ဣဒါယံ ဗလိကန္တံ ကရောဇ္ဈေဟိ ရုက္ခာဒိဿ လဂ္ဂိတသာဋကေ ဝတ္ထုဗ္ဗမေဝနတ္ထိ။ (၄။၃၂၇။ မအူ၊ တ၊ ၅၁၄။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၉၇။)

➤ ၂။ (က) ခန့်/ ယုဒ်းဝိပဿနာစာအုပ် ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အနာပတ္တိဝါရင့် ပေတပရိဂ္ဂဟေ-ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ယင်း၌ ပေတ-အရ ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ ကိုသာ ယူရပါမည်လော။ အဘယ်သူတို့ကို ပေတ-အရ ယူရပါမည်နည်း။ (က) မိန့်။

(က) ခန့်/ အတ္ထဝါနုဇာနာ ။ ။ ဆရာ၊ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိတော်၌ ပေတပရိဂ္ဂဟေ-ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၏။ ၎င်းပါဠိ၌ အဘယ်သတ္တဝါတို့သည် ပေတ-မည်ပါ ကုန်သနည်း။ ပရိဂ္ဂဟ-ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို အဘယ်ဝစနတ္ထပြု၍ အဘယ်ကို ကောက် ယူအပ်ပါသနည်း။ ပေတနှင့် ပရိဂ္ဂဟ-တို့ကို အဘယ်သမာသံ တွဲစပ်အပ်ပါသနည်း။ ပေတပရိဂ္ဂဟ-ဟူသောပုဒ်ကို အဘယ်၌ စပ်အပ်ပါသနည်း။ ဤသို့သော လိနန္တရစောဒ နာ-ကို ရည်၍ (က) မိန့်။

(ခ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် ပြိတ္တာတို့၏ သိမ်းဆည်းအပ်သော ဥစ္စာကို ယူ ခြင်း၌ အနာပတ္တိ-ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်းစကားရပ်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ခိုင်မြဲစေ လိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

(ကစနည်း) ဤသို့ (က-ခ) တို့ဖြင့် ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါစသည်၏ ပေတ- မည်သည်၏အဖြစ်နှင့် ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပရိဂ္ဂဟ-အရ ဥစ္စာ ကို ကောက်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ ပေတနံ ပရိဂ္ဂဟော ပေတပရိဂ္ဂဟော-ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့် ပေတပရိဂ္ဂဟေပုဒ်ကို အဓိကကံဖြစ်သော အနာပတ္တိပုဒ်၌ စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် ပြီးစေခြင်း ငှာ (ဝါ) မြဲမြံစွာ ပြခြင်းငှာ (ဂ) မိန့်။

(ခ) ခန့်/ အာဇာနည်ပုဒ်စာအုပ် ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ပေတ ပရိဂ္ဂဟ ဥစ္စာသည်လည်း ပရပရိဂ္ဂဟိတ မည်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။/ပေတပရိဂ္ဂဟ ဥစ္စာသည် မနုဿပရိဂ္ဂဟ ဥစ္စာနှင့် ပရပရိဂ္ဂဟိတ အဖြစ်ဖြင့် တူသည်မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် ပေတပရိဂ္ဂဟပုဒ်ကို အဓိကကံဖြစ်သော အနာပတ္တိပုဒ်၌ စပ်အပ်၏ဟု ပြတတ်သော “ပေတံ ပရိဂ္ဂဟေ အနာပတ္တိ”ဟူသော ဆရာစကားသည် အသို့ သင့်ရာ အံ့နည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် သိကြားနတ်မင်း၏ အဘိုးတစ်သိန်းထိုက် သော ပုဆိုးကိုသော်လည်း ထိုသိကြားနတ်မင်းက “မာ ဂဏှ၊ မာ ဂဏှ”ဟု တားမြစ်နေ စဉ်လည်း ယူ၍ သွားခဲ့သော် အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ နတ်တို့ကိုရည် မှတ်ပြီး ပူဇော်မှုကိုပြုသော လူတို့သည် သစ်ပင်စသည်၌ ဆွဲထားအပ်သော ပုဆိုး၌ကား ဆိုဘွယ်မရှိ၊ အပ်တော့သည်သာဟု ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် သိကြားမင်း၏ ဈေးဆိုင်မှ အဖိုးတစ်သိန်းထိုက် တန်သော အဝတ်ပုဆိုးကို သိကြားမင်းက မယူပါနဲ့-ဟု ပြောဆိုနေစဉ် ရဟန်းတစ်ပါးက

ယူသွားအံ့။ အပြစ်မရှိ၊ အပ်သည်သာဟု ဆို၏။ နတ်တို့ကို ပူဇော်ပသထားသည့် သစ်ပင် စသည်တို့၌ ချိတ်ဆွဲထားအပ်သော ပုဆိုးကိုယူရာ၌ကား အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း။ မအပ်၊ အပြစ်ရှိသည်ဟု မှတ်ရပါမည်လော။ စုန်ကြောင့် (ယ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ပေတပရိဂ္ဂဟေ-၌ ပေတ-ဟူသော အစိတ်ပုဒ်၏ အဘိဓမ္မေယျတ္ထ သံဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး ပေတပရိဂ္ဂဟေ-ဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထ သံဝဏ္ဏနာကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရ။/ဝါကျာရဗ္ဗ။ (ဂ) ယုတ္တိဝဇ္ဇိကရဏ။ (ဃ) ဝါကျာရဗ္ဗ။/သမ္ဘာ ဝနာ။/ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ ပရလောကံ ဒုတိ ဂစ္ဆတိတိ ပေတော။ (ပရ-ဣ+တ) ပေတာနံ ပရိဂ္ဂဟော ဓမ္မဓာမရိက္ခဓမ္မာ။ ပေတ-အရံ ပြိတ္တာတို့သည် မုချ။ ထို၏ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာနှင့် သာမိ-သံ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ပြိတ္တာတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာ ရ၏။

ထိုသို့ပင် ရငြားသော်လည်း ပေတပရိဂ္ဂဟပုဒ်သည် ဤ၌ ဌာနျပစာသဒ္ဒါဖြစ်သော ကြောင့် ပြိတ္တာတို့သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာကိုယူခြင်း ရ၏။

ဣန္ဒြိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ဣတာ။ ပကဋေန သုခတော ဣတာ ဂတာတိ ဓမ္မဓာ။ (သုခတော။)ချမ်းသာမှ။ပကဋေန၊ဝေသောအားဖြင့်။ဣတာ ဂတာ၊ဖြစ်တတ်ကုန်၏။)

ပ-ဟူသော ဝိသေသနပုဒ်အရ ဝေးသောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့် (ဝါ) ပြိတ္တာနှင့် ဝိသေသန ဝိသေသျ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ပြိတ္တာ ဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါစသည် ရ၏။ * နာနပ္ပကာရတော သုခံ ဣတာ ဂတာ ပတ္တာတိ ဝါ ဓမ္မဓာ။ (စာတုမဟာရာဇ်နတ် စသည်ရ၏။)

ပေတာစ ပေတာစ ဓမ္မဓာ။ (ဧကသိသံတဒ္ဒိတိ) ပေတာ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်အရကား ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သော ပြိတ္တာ၊ သေ၍ မိမိကိုယ်၌ဖြစ်သော ပြိတ္တာတို့သည် မုချ။ ပေတာ-ဟူသော နောက်ပုဒ်အရကား စာတုမဟာရာဇ်-စသော နတ်တို့သည် မုချ။ ပြိတ္တာတို့၏ စာတုမဟာရာဇ်-စသော နတ်တို့နှင့် စာတုမဟာရာဇ်-စသော နတ်တို့၏ ပြိတ္တာတို့နှင့် သွားခြင်းစသော ကြိုယာကို အကြောင်းပြုသဖြင့် အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အည မညာပေက္ခ သမ္မာန်သည် ဌာန။ မပတာ-ဟူသော ဧကသိသံတဒ္ဒိတိပုဒ်၏ အရကား ထို--သော ပြိတ္တာ၊ စာတုမဟာရာဇ်-စသော နတ်တို့ရ၏။

မဟန္တိ ဝဗုန္တိတိ မဟန္တာ။ မဟိယန္တေ ပူဇိယန္တေတိ ဝါ မဟိတာ။ နာနာသမ္ပတ္တိဟိ ရာဇန္တိ ဒိပုန္တိ ဝိရောစန္တိတိ ဂုဏဓာနော။/စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ အတ္တနိ ဒေဝနိကာယ ရဉ္စေန္တိတိပိ ဂုဏဓာနော။ မဟန္တာ ရာဇာနော မဟာရာဇာနော။ စတုမဟာရာဇေ ဘတ္တိ ဒေတေသန္တိ ဓာဓုမဟာရာဇိဓာ။ စတုမဟာရာဇ-ဟူသော တဒ္ဒိတိပုဒ်အရ နတ်မင်းကြီး လေးယောက်တို့သည် မုချ။ ထို--၏ စာတုမဟာရာဇ်နတ်များနှင့် သာမိ သံ/ဘလန-ဘာလက/ ဣဿရ ဣဿရဝန္တ စပ် ဌာန။ ဣကပစ္စည်းအရ ထို--သော စာတုမဟာရာဇ်

နတ်တို့ ရ၏။

စတုမဟာရာဇဿ နိဝါသော စာတုမဟာ... ဧတေ။ (ဘုံရ၏။)

စာတုမဟာရာဇေ ဘဝါ စာတုမဟာရာဇိကာ။ (နတ်များရ၏။) စာတုမဟာရာဇ-ဟူသော တဒ္ဓိတ် ပုဒ်အရကား စာတုမဟာရာဇ်ဘုံသည် မုချ။ ထိုဘုံ၏ စာတုမဟာရာဇ် နတ်တို့နှင့် ဌာန- ဌာနိ/နိဿယ-နိဿိတ စပ် ဌာန။ ကိကပစ္စည်းအရ ထို--သော စာတု မဟာရာဇ်နတ် တို့ရ၏။

အသုရေ ဇေတုံ သက္ကဏာတိတိ ဆဇတ္တာ။ (သကဓာတ်+တ/က-ပစ္စည်း)

သကဓာတ်အရ ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေး--ဖလူ။ နောက်-- ကာရဏ။ တ/ကပစ္စည်းအရ ထို--သော ခန္ဓာပဉ္စကကိုစွဲ၍ သိကြားဟု သမုတ်အပ်သော သတ္တသန္တာန ပညတ်ခြင်းပိသေသ ရ၏။

ပေတာနံ ဝိသယော ပေတ္တိပိသယော။ * စတ္တာရော မဟာရာဇာနော စတုမဟာ ရာဇာနော။ စတုမဟာရာဇေသု နိဗ္ဗတ္တာ စာတုမဟာရာဇိကာ။ စတုမဟာရာဇိကာ အာဒယော ဒေတေသံ ဒေဝါနန္တိ စာတုမဟာရာဇိကာဒယော။ * သဒါနံ ဘာဝေါ သင်္ချီ။

* ဒေဝါနံ ရာဇာ ဒေဝရာဇာ။ * ဗလိဇေ ကပ္ပံ ဗလိကပ္ပံ။

ဒိဗ္ဗန္တိ အတြာတိ ဒီဇေါ။ (နတ်ပြည်ရ၏။) ဒိဝိ ဘဝံ ဒိဗ္ဗံ။ စက္ခတိ ရူပံ ဝိဘာဝေတိတိ ဇန္တု။ ဒိဗ္ဗဉ္စ တံ စက္ခတတိ ဒိဗ္ဗစက္ခ။ ဒိဗ္ဗစက္ခ။ ဝိယာတိ ဒိဗ္ဗစက္ခ။ (အဘိညာဉ်ရ၏။)

ဒိဗ္ဗစက္ခ အဿ အတ္တိတိ ဒိဗ္ဗစက္ခဇော။ ဒိဗ္ဗစက္ခ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရကား ဒိဗ္ဗစက္ခ အဘိညာဉ်သည် မုချ။ ထို-၏ ရဟန်းခြင်းနှင့် ဌာနိ ဌာန/နိဿိတ နိဿယ/ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ က-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ဒိဗ္ဗစက္ခ အဘိညာဉ်-စသော ဉာဏ်တို့ဖြင့် ထုံအပ်သော ခန္ဓာပဉ္စကကိုစွဲ၍ အဘိညာဉ်၏အရှင်ဖြစ်သော ရဟန်းဟုသမုတ်အပ်သော သတ္တသန္တာနပညတ်ခြင်း ပိသေသရ၏။

(ဝါ) ခြင်္စိပိသေသသည် အပဓာနအားဖြင့်ရ၏။ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် - ဝိသေသနပုဒ်တို့၏သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်၍ ဆိုအပ်ခဲ့ ပြီးသော ဒိဗ္ဗစက္ခ အဘိညာဉ်ရှိသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာန အားဖြင့် ရ၏။

* ဒိဗ္ဗံ စက္ခ အဿ ဘိက္ခုနောတိ ဒိဗ္ဗစက္ခဇော။ ပုဒ်လုံးအရ ဒိဗ္ဗစက္ခအဘိညာဉ် သည် မုချ။ ထို-၏ ရဟန်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ဒိဗ္ဗစက္ခအဘိညာဉ်ရှိသော ရဟန်းရ၏။

* သတေန ဂုဏိတံ သဟဿံ သတသတဿံ။ သတသဟဿံ အဂ္ဂတိတိ သတ သဟဿဂ္ဂနကော။ * လဂ္ဂိတောစ သော သာဋကောဓာတိ လဂ္ဂိတသာဋကော။

> ၆။ (က) ဖြင့် ပေတပရိဂ္ဂဟေ-၌ ပေတ-သဒ္ဓါ၏ ဧကသေသနည်း (ဝါ)

သာမညနိဗ္ဗေသနည်းအားဖြင့် ပြိတ္တာနှင့် စာတုမဟာရာဇ်-စသော နတ်တို့ကို ဟောသည်
၏--၎င်း (နာမလိဂ်တ္ထ) ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပရိဂ္ဂဟ-အရ ဥစ္စာ
ကိုယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ပေတာနံ ပရိဂ္ဂဟော ပေတပရိဂ္ဂဟော-ဟူသော ဝစနတ္ထ
နှင့် ပေတပရိဂ္ဂဟော-ဟူသော သမာသလိဂ်ပဒတ္ထ) ပေတပရိဂ္ဂဟော-ပုဂံကို အဓိကာရ
ဖြစ်သော အနာပတ္တိပုဂံ၌ စပ်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ နိဿဋ္ဌဗူတော/ဝိဿဋ္ဌဗူတော (၄။၃၀၈) ။ ။ နိဿဋ္ဌဗူတော ဝိဿဋ္ဌ
ဗူတော တိပိ အတ္ထိ-ဟု ယောဇနာ၌ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

ဝိဟာရဝါရိကဿာပိ/ဝိဟာရဝါသိကဿာပိ (၄။၃၁၂) ။ ။ ဝိဟာရဝါသိကဿာ
တိပိ အတ္ထိ-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါဌ်သင့်ပါသည်။

သို့သော်လည်း "ဝိဟာရဝါရေ နိယုတ္တော ဝိဟာရဝါရိကော၊ ဝါရံ ကတွာ ဝိဟာရ
ရက္ခဏကော"ဟူသော သာရတ္ထဋီကာ (၂၁၅၁) နှင့် "ဝိဟာရရက္ခဏဂါရေ နိယုတ္တော
ဝိဟာရဝါရိကော၊ ဝုဗ္ဗပဋိပါဋိယာ အတ္တနော ဝါရေ ဝိဟာရရက္ခဏကော"ဟူသော ဝိမတိ
ဋီကာ (၁၁၁၁၉) တို့ကိုထောက်၍ "ဝိဟာရဝါရိကဿ" ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ ဧပဇာဓဇိဗ္ဗဇာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါ၏
"ဧဏ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါ၊ သူသေကောင်
၌ ပူးဝင်နေသော သတ္တဝါ၊ စာတုမဟာရာဇ်နတ် စသည်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပ
လက္ခဏနည်း၊ နိဒဿနနည်း။ / အတူဖြစ်သော ပြိတ္တာဘုံ၌ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၏
"ဧပဇာ"ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော သူသေကောင်၌ ပူးဝင်နေသော သတ္တဝါ၊ စာတု
မဟာရာဇ်နတ် စသည်တို့၌တင်-- သဒိသုပစာ၊ ရုဋီနည်း။

ဌာနဝိသယဖြစ်သော ပြိတ္တာတို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ဥစ္စာ၏ "ဧပဇာဓဇိဗ္ဗဇာ" ဟူ
သော အမည်ကို ဌာနိ ဝိသယဖြစ်သော အဓိန္နာဒါန အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင်-- ဌာနု
ပစာ။ / အာနု အကြောင်းဖြစ်သော ပြိတ္တာတို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ဥစ္စာ၏ "ဧပဇာ
ဓဇိဗ္ဗဇာ"ဟူသော အမည်ကို အာရမ္မဏိက အကျိုးဖြစ်သော အဓိန္နာဒါန အကုသိုလ်
စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင်-- ကာရဏုပစာ။

လေဒ္ဓိဓံသာဓုဇေတ (၄။၃၂၈) ကား အပေါင်းဖြစ်သော အစောင့်အရှောက်ရှိသော
ချိတ်ဆွဲထားသော ပုဆိုး၊ အစောင့်အရှောက်မရှိသော ချိတ်ဆွဲထားသော ပုဆိုးတို့၏
"လဂ္ဂိတာသာဓုက"ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အစောင့်အရှောက်မရှိသော ချိတ်
ဆွဲထားသော ပုဆိုး၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

(ဂ) သာဓုဇေ/ (ဃ) လေဒ္ဓိဓံသာဓုဇေ-တို့ကား ဥပလက္ခဏနည်း၊ နိဒဿနနည်း။
ဧကဒေသုပစာ။

➤ ၁၀။ နိဗ္ဗိဒ္ဓါဝယ်တ-ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဟုဏ္ဏအာ သိကြားမင်း၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။
၀၀ ဗောဓိ-၌ ဂဟ-ဓာတ်အရ ထေယျစိတ်ပြဋ္ဌာန်းသော အာဒိန္နာဒါန အကုသိုလ်
စိတ္တုပ္ပါဒ်။ (ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ရုပ်သည် ရူပက္ခန္ဓာ မည်၏။--)

ဝါကျ [ဉာ]

(က) တိရစ္ဆာန်ဝေပရိဂ္ဂဗေတိ တိရစ္ဆာန်ဂတာနန္ဒိ ပရိဂ္ဂဟေ အနာပတ္တိ။

(ခ) သဗေဝိဟိ နာဂရာဇာ ဝိ သုပုဂ္ဂဟာ ဂဝကော ဝိ မနုဿာရူပေန အာပဏံ ပသာရေတိ။
တတော စဿ သန္တကံ ကောစိ ဘိက္ခု ပရိမနယေနေဝ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဝဇ္ဇတိ။

(ဂ) သီဟော ဝိ ဗုဒ္ဓေါ ဝိ ဝိမဟိသာဒယော ဝိစိတွာ ဝိဒန္တော ဝိယတ္တဝိဋ္ဌိတော အာဒိတောဝ
န ဝိရေတဌော။ (ဃ) အနတ္တန္တိဟိ ကရေယျ။ (င) ယဒိ ပန ထောကေ ဝိယိတေ ဝိရေတံ
သတ္တောတိ၊ ဝိရေတွာ ဂဟေတံ ဝဇ္ဇတိ။ (စ) သေနာဗိယောပိ အာပိသံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တ
ပိတာပေတွာ ဂကိုတံ ဝဇ္ဇတိ။ (ဋ) ၃၂၈။ မတူ၊ တ၊ ၅၁၅။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၉၈)

➤ ၂။ (က) ခန့်/ အစ္ဆောဏိဒ္ဓါနောဒါနာ ။ ဆရာ၊ သံဝဏ္ဏေတပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ တိရစ္ဆာန်
ဂတ ပရိဂ္ဂဟေ-ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၏။ ၎င်းပါဠိဝယ် ပရိဂ္ဂဟ-ဟူသော
နောက်ပုဒ်ကို အဘယ်ဝစနတ္ထုပြု၍ အဘယ်ကို ယူအပ်ပါသနည်း။ တိရစ္ဆာန်ဂတ-နှင့်
ပရိဂ္ဂဟတို့ကို အဘယ်သမာသ် တွဲစပ်အပ်ပါသနည်း။ ဤ တိရစ္ဆာန်ဂတ ပရိဂ္ဂဟေ-ပုဒ်
သည် သမုဉ်းအနက်၌ရှိသော ပိကျေသောပုဒ်၊ မကျေသောပုဒ်တို့တွင် အဘယ်ပါနည်း
ဤသို့ လိနန္တရစောဝနာဖြင့် စောဝနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) ခန့်/ အနုဿန္တေ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် တိရစ္ဆာန်တို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာ၌
အာပတ်မသင့်ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ယုတ္တိအားဖြင့် မြဲမြံ
စွာ ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ထိုစကားသည်
အသို့သင့်ရာပါဟုနည်း။ တိရစ္ဆာန်ဂတ ပရိဂ္ဂဟ ဥစ္စာသည်လည်း ပရပရိဂ္ဂဟိတ ဥစ္စာ
ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ-ဃ-၀) ခန့်/ အနုဿန္တေ ။ ။ ဤသို့ (ခ) ဖြင့် နဂါးမင်း၊ ဂဠုန်လုလင်တို့၏ ဥစ္စာကို
ယူခြင်းငှာ အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အကြောင်းနှင့်တကွ ခြင်္သေ့ ကျား
တို့ သမင်၊ ကျွဲစသည်တို့ကို သတ်၍ စားစဉ် အစမှသာတားမြစ်၍ ယူခြင်းငှာ မအပ်သည်
၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ အနည်းငယ် ခဲစားအပ်ပြီးသော် တားမြစ်၍ယူခြင်းငှာ အပ်သည်၏အဖြစ်
ကို၎င်း ပြခြင်းငှာ (ဂ-ဃ-၀) တို့ကို မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အပ္ပတ္တိအာဇာနောဒါနာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ခြင်္သေ့ ကျားတို့ သမင်၊
ကျွဲစသည်တို့ကို သတ်၍ စားစဉ် အစမှသာ တားမြစ်အပ်ဟု ဆို၏။ အဘယ်ကြောင့်

မတားမြစ်အပ်ပါသနည်း။ “အနာပတ္တိ တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟေ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ စုခိကြောင့် (ဃ) မိန့်။

(၉) သိန္နီ/ အနုသန္ဓေ။ ။ ဤသို့ (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် အကြောင်းနှင့်တကွ ခြင်္သေ့၊ ကျားတို့ သမင်၊ ကျွဲစသည်တို့ကို သတ်၍ စားစဉ် အစမှသာတားမြစ်၍ ယူခြင်းငှာ မအပ်သည် ဤအဖြစ်ကို ဗုဒ္ဓိရေကအားဖြင့် ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အနုသန္ဓေအားဖြင့် အနည်းငယ် ခဲစား အပ်ပြီးသော် တားမြစ်၍ယူခြင်းငှာ အပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (င) မိန့်။

(၉) သိန္နီ/ ပုဏ္ဏ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အသိဖြစ်သည်ရှိသော် (ဝါ) အဘယ်အခါ၌ တားမြစ်၍ယူခြင်းငှာ အပ်ပါသနည်း-ဟူသော အမေးကြောင့် ထိုကို ဖြေခြင်းငှာ (င) မိန့်။

(၉) သိန္နီ/ စောဒရာ။ ။ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ-င) တို့ဖြင့် အကြောင်းနှင့်တကွ ခြင်္သေ့ ကျားတို့ သမင်၊ ကျွဲစသည်တို့ကို သတ်၍ စားစဉ် အစမှသာတားမြစ်၍ ယူခြင်းငှာ မအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ အနည်းငယ် ခဲစားအပ်ပြီးသော် တားမြစ်၍ယူခြင်းငှာ အပ်သည်၏အဖြစ်ကို၎င်း ပြဆို၏။ အဘယ်သတ္တဝါတို့ကို ကျစေ၍ ယူခြင်းငှာ အပ်ပါ သနည်း။ ခြင်္သေ့၊ ကျားတို့ကိုသာ တားမြစ်၍ယူခြင်းငှာ အပ်ပါသလော။ စုခိ-(စ) မိန့်။

➤ ၃။ (က) စသည် ပက္ခန္ဓရ။ ထိုတွင် (ခ) ယုတ္တိဒဠိကရဏ။ (ဂ-ဃ-င) ဝါကျာ ရမ္မ။ ထိုတွင် (ဃ) ကာရဏ။ (င) အနုယ။ (စ) ဝါကျာရမ္မ/ပက္ခန္ဓရ။

➤ ၄။ တိရိယံ အဥယန္တိတိ ဇီရန္တာနာ။ (တိရ-အဥ+ယု) တိရ-ဟူသော ရှေးပုဒ် ၏ အရကား တိရိယဘောဂုဏ် ရ၏။ အဥ္ဇာဓာတ်အရကား သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေ တတ်သော ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏ။ ယုပစ္စည်းအရ ထို--သော နဂါး၊ ဂဠုန်၊ ခြင်္သေ့၊ ကျား-စသော တိရစ္ဆာန်တို့ ရ၏။

တိရစ္ဆာနာယေဝ ဇီရန္တာနဂဏာ။ တတ္တာဝဂုတ္တိကမ္မဓာရာယ်သမာသ်တို့၏ သဘော သည် နှစ်ပုဒ်အရ အထူးမရှိသော နဂါး၊ ဂဠုန်-စသော တိရစ္ဆာန်တို့ ရ၏။

တိရစ္ဆာနဘာဝံ ဝါ ဂတာ ပတ္တာတိ ဇီရန္တာနဂဏာ။ တိရစ္ဆာန-အရ တိရစ္ဆာန်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော တိရစ္ဆာန်ဇာတ်သည် မုချ။ ထို-၏ တိရစ္ဆာန်ခြစ်နှင့် နိဿိတ နိဿု /ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော နဂါး၊ ဂဠုန်-စသော တိရစ္ဆာန်တို့ရ၏။

အာပဏယန္တေ ဗုဝဟရန္တေ အသိန္နိ အာပဇဏာ။ (ဓာနိ-၂၁၃)

ပဏဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ရောင်းဝယ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တု ပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အဓိကရဏဌကား ဈေး၏ ပကတူပနိဿုသတ္တိသည် ဖလူ။ ဏပစ္စည်းအရ ထို--သော ဈေးဖြစ်ရ၏။

သသတိ ဟိသတိတိ သိဇမာ။ (ဣဒိ-၂၂၁) သသ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ညှဉ်း

ဆဲသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။ ရီဟ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ခြင်္သေ့ခြင်ရ၏။

ခုဒ္ဒကသတ္တေ သဟတိတိ ဆီဇဗ္ဗာ။ သဟဓာတ်၏အရ ကတ္တုဒ္ဒကား အဒေါသ ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ယောနိသော မနသိကာရ အစရှိသော ရှေးရှေး ဌ်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။ ဣ/အ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ခြင်္သေ့ခြင်ရ၏။

သုကရမဟိသာဒယော သတ္တေ ဟိသတိတိ ဝါ ဆီဇဗ္ဗာ။ ဟိသဓာတ်အရ ကတ္တုဒ္ဒကား ညှဉ်းဆဲသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ အစရှိသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။ ဣ/အ-ပစ္စည်းအရကား ထို--သော ခြင်္သေ့ခြင် ရ၏။

အထ ဝါ သဗ္ဗိရိယာပထေသု ဒုဠဝိရိယတ္တာ သုဋ္ဌ ဤဟတိတိ ဆီဇဗ္ဗာ။ သု-ဟူသော ဥပသာရပုဒ်အရကား သုဋ္ဌဘောဂုဏ် ရ၏။ ဤဟ-ဓာတ်အရ ကတ္တုဒ္ဒကား ဝိရိယ ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက်နောက် ဌ်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။ အ/ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ခြင်္သေ့ခြင်ရ၏။

သီဟော (ဇဝေါ) အဿ အတ္တိတိ ဆီဇဗ္ဗာ။ သီဟ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရကား လျှင်သော အဟုန်သည် မုချ။ ထို-၏ ခြင်္သေ့ခြင်နှင့် နိဿိတ နိဿယ/ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာနူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ခြင်္သေ့ခြင် ရ၏။

ဝိဂေ ဟန္တံ သံဝိရုမာနာ ဤဟာ အဿာတိ ဝါ ဆီဇဗ္ဗာ။ သန္တ ဤဟာ-ဟူသော ပုဒ်လုံးအရ ထင်ရှားရှိသော လုံ့လသည် မုချ။ ထိုလုံ့လ၏ ခြင်္သေ့ခြင်နှင့် နိဿိတ နိဿ/ဌာနိ ဌာန စပ် ဌာနူ။ အဿ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ခြင်္သေ့ခြင် ရ၏။

ဝိနိဟန္တာ အာယာယတိ (ရှေးရှုနမ်းတတ်၏။) တိ ဗျဇ္ဈေ။ (ဝိ-အာ-ယာ+ဣ/အ)

ဝိ-ဥပသာရအရကား နိဟန္တဘောဂုဏ် ရ၏။ ယာဓာတ်၏အရကား ရသတဏှာ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် (ဝါ) ယာနဒ္ဓါရိက ဝိထိ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ။ နောက် နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရကူ။ ဣ-ပစ္စည်းအရ- ကျားခြင်ရ၏။

ဝိဝိဓေသတ္တေ အာဟနတိ ဘုသော ယာဓေတိတိ ဗျဇ္ဈေ။ (ဝိ-အာ-ဟန+ရပစ္စည်း)

ဝိ-ဥပသာရအရ အထူးထူးအပြားပြားသော သတ္တဝါတို့ ရ၏။ အာ-ဥပသာရအရ ဘုသဘောဂုဏ် ရ၏။ ဟနဓာတ်အရ ကတ္တုဒ္ဒကား ဝဓကဓေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကု သိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ အယောနိသော မနသိကာရ-စသော ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော

စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဖလူ၊ နောက်နောက်၌ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ကာရဏူ၊ ရ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ကျားခြင် ရ၏။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟေ-၌ ပရိဂ္ဂဟ-ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပရိဂ္ဂဟ-အရ ဥစ္စာကို ယူအပ်သည်၏--၎င်း (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ) တိရစ္ဆာနဂတာနံ ပရိဂ္ဂဟော တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟော-ဟူသော ဝစနတ္ထ နှင့် တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟော-ဟူသော သမာသသည် ဆဋ္ဌိတပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ သမ္ပန်အနက် ကို ဟော--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ၊ သမာသလိင်္ဂပဒတ္ထ) တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟေ-ဟူသော ပုဒ်ကို အဓိကာရဖြစ်သော အနာပတ္တိပုဒ်၌ စပ်အပ်သည်၏--၎င်း (သမ္ပန္န) တိရစ္ဆာနဂတ ပရိဂ္ဂဟေ-ဟူသောပုဒ်သည် ပိကျေသောပုဒ်၊ မကျေသောပုဒ်တို့တွင် ပိ-ကျေသောပုဒ်၏ အဖြစ်ကို၎င်း (နိပါတလိင်္ဂပဒ) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ သုဝဏ္ဏမာဏဝဇ္ဇော/သုပဏ္ဏမာဏဝဇ္ဇော/သုဗဏ္ဏမာဏဝဇ္ဇော

သုဝဏ္ဏမာဏဝဇ္ဇောတိ သုပဏ္ဏမာဏဝဇ္ဇော။ သုဝဏ္ဏံ ကနကေ ဝုတ္တံ၊ သုဝဏ္ဏော ဂရုဋ္ဌ တထာတိ အဘိဓာနပုဒ်ကာ သုပဏ္ဏမာဏဝဇ္ဇောတိပိ အတ္ထိ-ဟု ယောဇနာ၌ ဆို သောကြောင့်၎င်း၊ သုပဏ္ဏော ဝေနတေယျော၊ ဂရုဋ္ဌော ဝိဟာဂိဗိပေါ (အဘိဓာန်-၆၃၃) နှင့် “ကနကရုစိတတ္တာ သောဘနော ပဏ္ဏော ပက္ခော ယဿ သုပဏ္ဏော” (၎င်းဋီကာ) တို့၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း သုံးပါး၌လုံး သင့်ပါသည်။

မဟိသ/မဟိသ ။ ။ မဟိယံ သေတိတိ မဟိသော၊ ရသော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမောစ- ဟု အဘိဓာန်ဋီကာ ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် မဟိသ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

မဟတိတိ ဝါ မဟိယံ သေတိတိ ဝါ မဟိသော၊ ရသော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမောစ၊ မဟိ သောပိ-ဟု (သုစိ) ၌ ဆိုသောကြောင့် မဟိသ/မဟိသ နှစ်ပါး၌လုံး သင့်ပါသည်။

(င) ဇောကံ ဓါယိဇော/ဇောကေ ဓါယိဇော ။ ။ ဇောကေ ခါယိတေတိ ဇောကေ၊ မိဂါဒိကေ သီဟာဒိဟိ ခါဒိတေ-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့် “ဇောကေ ခါယိ တေ” ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၈။ တိရစ္ဆာနဂတပရိဂ္ဂဟေ/တိရစ္ဆာနဂတာနံပရိဂ္ဂဟေ-တို့ကား

ဌာန ဝိသယဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်တို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ဥစ္စာ၏ “တိရစ္ဆာနဂတ ပရိဂ္ဂဟ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနီ ဝိသယဖြစ်သော အဒိန္နာဒါန အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင် ဌာနူပစာ။/ အာရုံ အကြောင်းဖြစ်သော တိရစ္ဆာန်တို့ သိမ်းဆည်းအပ်သော ဥစ္စာ၏ “တိရစ္ဆာနဂတ ပရိဂ္ဂဟ”ဟူသော အမည်ကို အာရမ္မဏိက အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြစ်သော အဒိန္နာဒါန အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင်-- ကာရဏူပစာ။

➤ ၉။ (င) ဂမောဇံ-၌ ဂဟဓာတ်အရ အဒိန္နာဒါန အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၉၃]

(က) အာဒိဇိတိဂဏှိ၊ (ခ) စောရောသိတွန္တိပရာမသိ၊

(ဂ) "အနာဝတ္ထိ ခိက္ခူ နိဂ္ဂန္တိပဓေ"တိ၊ ဝေါဟာရဝဇနပတ္တေ အနာပတ္တိတိ အတ္ထော၊

(ဃ) အဓိဓေတ္တာတိ သာဋကတကုယ တသ္မိယေဝ သင်္ခါရနိဗ္ဗတ္တော၊

(င) အနာဒိဓေတ္တာတိ တဿ ဝစနံ အကုက္ကော၊ (စ) အာဒရံ ဝါ အကရောက္ကော၊

(ဆ) ဓံ သင်္ခါရံ ဥဋ္ဌမိတ္တာတိ ပေတော အတ္တနော အာနဘာဝေန တံ သင်္ခါရံ ဥဋ္ဌပေသိ၊

တေန ဝုတ္တံ တံ သင်္ခါရံ ဥဋ္ဌဟိတွာ တိ၊

(ခ) ခွါရံ ဓေတေဇိတိ ဘိက္ခုဿ သုသာနသင်္ခါပေယေဝ ဝိဟာရော၊ တသ္မာ ဘိရုက
ဇာတိကော ဘိက္ခု ဝိပုဗေဝ တတ္ထ ပဝိသိတွာ ခွါရံ ယကေသိ၊

(ဈ) အေတ္ထေ ဓ မရိပဇိတိ ခွါရေ ထကိဝတ ပေတော သာဋကေ နိရာလယော ဟုတွာ တံ
သင်္ခါရံ ပဟာယယထာကမ္ပံ ဂတော၊ (ဋ) ၂၂၉။ မအံ၊ တ၊ ၅၁၈။ ဘာသာဋီ(တ၊ ၁၀၀)

> ၂။ (ခ) ခိ/ ဆရာ-သည် (င) ဖြင့် အနာဒိယန္တော-၌ အာရှေရိသော ဒါ-
ဇာတိ၏ ဂဟဏတ္ထကို ဖွင့်ဆို၏။ အနာဒိယန္တောပုဒ်၏ ထိုအနက်ကိုသာ မှတ်သားအပ်ပါ
သလော။ အဘယ်အနက်ကိုလည်း မှတ်သားအပ်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (စ) မိန့်။
အား-- အနာဒရအနက်ကိုလည်း မှတ်သားအပ်သေး၏ဟူလို။

> ၃။ ဝါကျအားလုံး ပက္ခန္ဓရ။ ဇာဓိ။ ။ ပဝိသိတွာ-ကား ချ်--ကြောင့်
ထကေသိ-၌ အပရကာလကြိယာဝိသေသန/သျှ စပ်။

> ၄။ သာဋကေ ပဝတ္ထာ တဏှာ အာဋကေအနာ။ သာဋက-အရ အဝတ်သည်
မုချ။ ထို-၏ ထို-၌ တပ်မက်သော တဏှာနှင့် အာရုံ အာရမ္မဏိက စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံး
အရ ထို-သော အဝတ်၌ တပ်မက်သော တဏှာ ရ၏။

ဆဝဿ သယနဌာနံ သုသာနံ။ (ဆဝဿ သု, သယနဿ စ သာနော)
အထ ဝါ သေန္တိ အကြာတိ သာနံ။ ယု၊ ဆဝဿ သာနံ ခုအာနံ။ ဆဝဿ သု။
ဆဝ-အရ သူသေကောင်သည် မုချ။ ထို-၏ သုသာန်မြေနှင့် ဌာနီ ဌာန စပ် ဌာန။
ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော သူသေကောင်၏ အိမ်ရာ သုသာန် ရ၏။

သုသာနဿ သမိပံ သုသာနသမိပံ။ * ဘာယတိတိ ဘိရုကော။ (ဘိ+ရုက)
ဘာယတိတိ ဘိရု ဘိရုယေဝ ဘိရုကော။ ဘိရုကော ဇာတိ ခိရုကဇာဓိကော။
(ကြောက်ခြင်းသဘောရှိသော ရဟန်း) * နတ္ထိ အာလယော ယဿ ပေတဿာတိ
နိရာလဓယာ။ (အာလယမရှိသော ပြိတ္တာ)

ကမ္ပံ အနတိတ္ထမိတွာ ယထာကမ္ပံ။ ကမ္ပဿ အနုဗ္ဗံ ဓာနာကမ္ပံ။ ယံ ယံ ကမ္ပံ
ယဇာကမ္ပံ။ ယထာ-အရ စိတ္တတ္ထ ဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ကံနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ်
ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော အကြင်အကြင်သို့သော ကံ ရ၏။

ပရလောကံ ဧတိ ဂစ္ဆတိတိ ဧဝေဓော။ ပ-အရ နောက်လောကသည် မုချ။ ထို-၏ သွားတတ်သော ပြိတ္တာနှင့် ကမ္မ ကမ္မိ စပ် ဌာန။ ဣ-ဓာတ်အရ အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာ သဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်၏ ဘင်္ဂက္ခဏသည် မုချ။ ဧ-ဧဝေဓော အကုသိုလ်ကံတို့သည် ဖလူ။ နောက်နောက်သော အကုသလဝိပါက်တို့သည် ကာရဏူ။ သမာသ်ပုဒ်လုံး အရနှင့် တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော ပြိတ္တာ ရ၏။

➤ ၆။ (က) ၌ ဂဏိ-ဖြင့် အာဒိယိ-၌ အာ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တဗာဏေ၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) ယင်းဥပသာရကြောင့် ဒါ-ဓာတ်သည် ပေးခြင်းအနက်ကို မဟော၊ ယူခြင်း အနက်ဟော--၎င်း (ဓာတွတ္တ) သိစေပါသည်။

(စ) ဖြင့် ယူ၏ဟူသည် သင် သူ့ခိုးတည်းဟု သုံးသပ်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည် (ဘာဝတ္ထ) (ခ) ဖြင့် နိရုတ္တိ-သဒ္ဓါ၏ ဝေါဟာရ စကားအနက်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) ပထ-သဒ္ဓါ ဖျောက်၍ဖွင့်သဖြင့် နိရုတ္တိ ဧဝ ပထော နိရုတ္တိပထော-ဟု ကမ္မဓာရာယ် သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(ဃ) ၌ သရီရေ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြင့် အဓိဝတ္ထ-စွဲ၍ နေ၏ဟူသည် ကိုယ်၌ဖြစ်ခြင်းပင် တည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

(တစ်နည်း) နိဗ္ဗတ္တော-ဖြင့် အဓိဝတ္ထော-၌ အဓိပုဗ္ဗ ဝသဓာတ်သည် နိဗ္ဗတ္တနအနက် ၌ ဖြစ်သည်ကို၎င်း (ဒု-ဓာတွတ္တ) အဓိ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္တဝိသေသက၏--၎င်း (ဥပသဂ္ဂလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။ တသ္မိယေဝ သရီရေ-ဖြင့် အခြားသော အရပ်၌ မဖြစ်၊ သေလွန်ခဲ့သော ပြိတ္တာ၏ အဘိန္ဒသရီရ၌သာ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိ။ (ဘာဝတ္ထ)

(စ) ၌ ဘိရုကဇာတိကော-ဖြင့် ဘိက္ခု-အရ ကြောက်တတ်သော သဘောရှိသော ရဟန်းကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

ဒိပ္ပမေဝ-ဖြင့် ကဗျာကယာသာလျှင် ကျောင်းသို့ဝင်၏ဟု ဝင်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) သုသာန သမိပေယေဝ-ဖြင့် ကျောင်းတည်ရှိရာအရပ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ) ဘိက္ခုဿ (ပ) တသ္မာ-စသည်ဖြင့် တံခါးပိတ်ရခြင်း၏အကြောင်းကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ရ။ အဓိဝေတ္တာ/အဓိဝေတ္တာ ။ ။ အဓိပုဗ္ဗ ဝသဓာတ်+တပစ္စည်း။ ဓာတွန်နှင့် တကွ တ-ကို ဥတ္တပြု၊ ဝ-နောင် ဥကိုချေ၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း။ (တစ်နည်း) သ-ကို တသ္မိကပ်၊ ဣ-ကို တွ-ပြု၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း အဓိဝေတ္တာ-ပါဠိသာ- သင့်ပါသည်။

➤ စ။ တသ္မိယေဝ သရီရေ-ကား အတူဖြစ်သော ဝိဝဓာနသရီရ၏ “တသ္မိယေဝ သရီရေ”ဟူသောအမည်ကို အတူရှိသော မတသရီရ-၌တင်-- သဒ္ဓိသုပစာ။

အပေါင်းဖြစ်သော ဘိန္ဒသရီရ အဘိန္ဒသရီရတို့၏ “တသ္မိယေဝ သရီရေ”ဟူသော အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အဘိန္ဒသရီရ၌တင်-- ဧကဒေသျှပစာ။

ခွါရုံ ထစကေသိ-ကား ဌာနဖြစ်သော တံခါး၏ 'ခွါရုံ ထကေသိ' ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော တံခါးရွက်ပိတ်ခြင်း၌တင်-- ဌာနပုစာ။

ယထာနန္တံ ဂဏှာ-ကား အကြောင်းဖြစ်သော ကံအားလျော်စွာ သွားခြင်းကိုဆိုသဖြင့် အကျိုးဖြစ်သော ပြိတ္တာဘဝမှ စုတေခြင်းကိုလည်း ရသောကြောင့် နာနန္တရိက။ကာရဏူ။

> ၁၀။ ဘိဇ္ဇမကာ-၌ ဓာတ်အရ ဒေါသပြဌာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပြုဒ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၉၄]

(က) အဘိဇ္ဇေ သရီရေတိ အတ္တကေ အယုဿရီရေ ပံသုကူလံ န ဂဟေတဗ္ဗံ။

(ခ-၁) ဂက္ကန္တဿဝေဂ္ဂပါ ဥပဒ္ဒဝါဟောန္တိ။ (ခ-၂) ဒုက္ကဋ္ဌေ အာပဒ္ဒတိ။

(ဂ) ဘိဇ္ဇေပန ဂဟေတု ဝဇ္ဇတိ။ (ဃ) ကိတ္တာဝတာ ပနဘိန္တံ ဟောတိ? ကာက ကုလလ သောကသိလိလဒီပတိ မတေက္ကကေန ဝိ ဒိတ္တယ ဝိ ဤသက် ဖာလိတမတ္တေနာပိ။

(၄။ ၃၂၉။ မအူတ၊ ၅၁၉။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၀၂)

> ၂။ (ခ) သိန္နိ/ အနုဿန္တံ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် န အဘိဇ္ဇေ သရီရေ ပံသုကူလံ ဂဟေတဗ္ဗံ-ဟူသော ပါဠိတော်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယော - ဂဏှေယျ။ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋ္ဌဿ-ဟူသော ပါဠိတော်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။ (တစ်နည်း) ဤသို့ (က) ဖြင့် လောလောပူသော စိုသော အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကို မကောက်ယူအပ်ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ယင်း အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူ ကောက်ယူခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သော ဘေးရန်အဖြစ်တို့ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (ခ) မိန့်။

(ခ-၁) သိန္နိ/ အောဒရာ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ အကယ်၍ ကောက် ယူခဲ့သော် အဘယ်သို့ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။ နိဗ္ဗိဝဖြစ်၍ မည်သည့်ဘေးရန်မျှ မရောက်နိုင် ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (ခ-၁) မိန့်။

(ခ-၂) သိန္နိ/ ဆရာ-သည် (ခ-၁) ဖြင့် လောလောပူသော စိုသော အလောင်းကောင် ၌ ပံသုကူကောက်ယူသော ရဟန်းအား ဤ ပြိတ္တာအလိုက်ခံရခြင်း သဘောရှိသော ဘေးရန်တို့သည် ဖြစ်လာကုန်၏ဟု ဆို၏။ ယင်းသို့ စိုသော အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူ ကောက်ယူသော ရဟန်းအား ယင်းဆိုခဲ့ပြီး ပြိတ္တာ အလိုက်ခံရခြင်း ဘေးရန်သာ ဖြစ်ပါ သလော။ မည်သည့် အပြစ်ဖြစ်နိုင်ပါသေးသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ခ-၂) မိန့်။

(ဂ) သိန္နိ/ အနုဿန္တံ ။ ဤသို့ (က-၁) တို့ဖြင့် ပံသုကူ မကောက်ယူကောင်းသော အလောင်းကောင်နှင့် ကောက်ယူခြင်းကြောင့် ရနိုင်သော ဘေးရန် အပြစ်အာပတ်တို့ကို ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ပံသုကူကောက်ယူကောင်းသော အလောင်းကောင်ကို ပြတော်မူ လိုသော ဆရာသည် (ဂ) မိန့်။

[အလောင်းကောင်၌ အရင်းစပ်သိမ်း ပံသုကူ မကောက်ယူအပ်ပြီလော။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။]

(ဃ) သို့/ ဆရာ-သည် (ဂ) ဖြင့် ဖျက်စီးသော အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကောက် ယူခြင်းငှာ အပ်၏ဟု ဆို၏။ အဘယ်မျှလောက် ဖျက်ခြင်းဖြင့် အလောင်းကောင်သည် ဖျက်စီးသည် မည်ပါသနည်း။ ပံသုကူ ကောက်ယူခြင်းငှာ အပ်သောဖျက်စီးပုံ အတိုင်း အရှည် ပမာဏကို မပြဆိုတော့ပြီလော။ စုန်ကြောင့် (ဃ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ပက္ခန္ဓာ/ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ကား ပံသုကူ မကောက်ယူအပ်သော အလောင်းကောင်မှတစ်ပါး ကောက်ယူအပ်သော အလောင်းကောင်ကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္ဓာ။ (ဃ) ဝိတ္တာရ။ (ယင်း (ဃ) ၌ ပုစ္ဆာ+ဝိသဇ္ဇနာ ထပ်ခွဲလေ။)

➤ ၄။ အလ္လုခွ တံ သရီရဉ္စာတိ အဗ္ဗုဓဓနီရံ။ အလ္လု-အရ စိုသည်၏အဖြစ် တည်းဟူသော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ အလောင်းကောင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော စိုသော အလောင်းကောင်ရ၏။

အဘိ အတိဝိယ ဥက္ကံ အဗ္ဗုဏံ။ အဘိ ဥသတိတိ အဗ္ဗုဏံ။ အဘိ-အရ အတိသယ ဘောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ ပူဇွေးသော အလောင်းကောင်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော အလွန်ပူဇွေးသော အလောင်းကောင်ရ၏။

ပံသုနံ ကူလံ ဝံသုဇ္ဇာလံ။ (မြေမှုန့်တို့၏ အထက်ရောက်သော အဝတ်) ပံသုကူလမိဝ ဝံသုဇ္ဇာလံ။ (မြေမှုန့်တို့၏ အထက်ရောက်သော အဝတ်နှင့်တူသော အဝတ်။) ပံသု ဝိယ ကန္တိတံ ဥလတိ ဂစ္ဆတိတံ ဝံသုဇ္ဇာလံ။ (မြေမှုန့်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ်ဖွယ် သို့ ရောက်သော အဝတ်။)

တုဏ္ဏတိ ဧတေနာတိ ဇုဏ္ဏံ။ တုဒိ-ဓာတ်အရ ကတ္ထုဌကား ညည်းဆဲတတ်သော ခေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကရုဏာဌကား နှုတ်သီး၏ ပကတပနိသုသတ္တိသည် ဖလူ။ က-ပစ္စည်းအရ ထို--သော နှုတ်သီး ရ၏။ တနောတိ ဧတေနာတိ တုဏ္ဏံ။ (တန+၃)

မုခမေဝ တုဏ္ဏံ မုစတုဏ္ဏံ။ မုခ-အရ နှုတ်ခမ်း၏အဖြစ်ဟူသော အဝဓာရဏဘော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထို--၏ နှုတ်သီးနှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော နှုတ်သီးဖျား ရ၏။ * ကိ ပရိမာဏံ အဿာတိ ကိတ္တာဝါ။

➤ ၆။ (က) ဖြင့် နီးသောသေခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် (ဝါ) သေပြီး၍ မကြာ သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အလောင်းကောင်၏ ပူဇွေးသည်၏အဖြစ်ကို၎င်း (ဘာဝတ္ထ) အဘိန္နသရိရ-အရ လောလောပူသော စိုသောအလောင်းကောင်ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေ ယုတ္တ) နစ ဘိက္ခဝေ-စသော ပါဠိတော်၌ န-ကို ဂဟေတဓွံ-ဟူသော ကြိယာနှင့် စပ်၍ အနက်သမ္ပန်ရမည်ကို၎င်း (သမ္ပန္န) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ ဝေသာဏဓိဂါလာစီယံ/သုနုဓိဂါလာစီယံ ။ ။ သာရမေယျာစ သုနုခေါ သုနော သောဏော စတုတ္ထုရော-ဟူသော အဘိဓာန်ကိုထောက်၍ သုနု, သောဏ-တို့ သည် ပရိယာယ်တူဖြစ်သောကြောင့် နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

သိင်္ဂါလ/သိင်္ဂါလ ။ ။ သရတိဿ သိဂေါ၊ သသာဒယော သရတိ ဟိသတိတိ သိဂါလော၊ ကောတ္ထု၊ (မောဂ္ဂလ္လာန်) ကိုထောက်၍ သရဓာတ်ကို သိဂပြု၊ န-အနုဗန် ရှိသော ဧကလပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် သိဂါလ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

သသာဒယော သရတိ ဟိသတိတိ သိဂါလော၊ ကောတ္ထု၊ သရတိဿ သိဂေါ-ဟု ဓာတွတ္ထ ဆိုသောကြောင့် သိဂါလ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

ကုလဇာလ/ကုလဇာ ။ ။ ကုလဓာတ်+ကာလပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကုလာလပုဏ်ကား အိုးထိန်းသည်အနက်ကို ဟော၏။ ကုလတိ အတ္တဇော သိပ္ပံ ပတ္တရတိတိ ကုလာလော၊ ကုမ္ဘကာရော၊ ဤ၌ ယင်းအနက်ကို အလိုမရှိအပ်သောကြောင့် ကုလာလပါဠိ မသင့်။

ကုလ+ကလ-ဖြင့်ပြီးသော ကုလလပုဏ်သည်သာ ပက္ခဏတိ-သိန်းစွန်အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဤ၌ အလိုရှိအပ်ရကား ကုလလ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

ဥပဒ္ဒဝါ/ဥဒ္ဒဒ္ဒဝါ ။ ။ ဥပပုဗ္ဗ ဒုဓာတ်+ဧကပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ဥပ-၏ ပ ဗျည်းသည် ဒွေဘော်ဌာနမဟုတ်၊ ဥပ-နောင်ရောက်သော ဒု-ဓာတ်၏သာ ဒွေဘော်ဌာန ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း ဥပဒ္ဒဝါ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

➤ ဝ။ နဝ ဆိတ္တဇေ အဘိဇ္ဇေ သင်္ခါရေ ပံသုကူလံ ဝပဇာဓာဓိ-ကား မပျက်သော အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူ မကောက်ယူအပ်-ဟု ဗျတိရိက်ကိုဆိုသဖြင့် ပျက်ပြီးသော အလောင်းကောင်၌ ပံသုကူကောက်ယူခြင်းငှာ အပ်၏ဟူသော အန္တယအဓိပ္ပါယ်ကို သိရ သောကြောင့် အတ္ထာပန္နနည်း၊ အတ္ထာပတ္တိနည်း၊ ဗျတိရေကနည်း။

ပံသုကူလ-ကား ဌာနဖြစ်သော စက်ဆုပ်ဖွယ်အဝတ်၏ "ပံသုကူလ"ဟူသော အမည် ကို ဌာနီဖြစ်သော ပံသုကူဆောင်ခြင်း၌တင်-- ဌာနပုဗ္ဗ၊ နာနန္တရိကနည်း။

အတူရှိသော မြေမှုန့်တို့၏ အထက်ရောက်သော အဝတ်၏ "ပံသုကူလ"ဟူသော အမည်ကို အတူဖြစ်သော သူသေပေါ်ရှိ ပံသုကူအဝတ်သက်န်း၌တင်-- သဒိသုပဗ္ဗ။

အတ္ထဇော သင်္ခါရ-ကား သေပြီး၍ မကြာသေးသောကြောင့် ကိုယ်၏ ပူနွေးသည်၏ အဖြစ်ကို မပြားဘဲ ပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘောဒုပဗ္ဗ။

မူဇတုဏ္ဏဇကေန-ကား ကျီး-စသော ငှက်တို့၏ ပါးစပ်နှင့် နှုတ်သီးကို မကွဲပြားသော် လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့် အဘောဒဘောဒုပဗ္ဗ။

ကာက ကုလဇာ သောဏသိဂါလာဒိတိ မူဇတုဏ္ဏဇကေန ဝါ ဓါဌာယ ဝါ-ကား

ကာက ကုလဇာနှင့် မူဇတုဏ္ဏဇကေန ဝါ၊ သောဏသိဂါလာဒိတိ-နှင့် ဓါဌာယ ဝါ- တို့ကို ရသင့်သည်အားလျော်စွာ (ဝါ) အစဉ်အတိုင်း ယူအပ်သောကြောင့် ယထာလာဘ နည်း၊ ယထာက္ကမနည်း။

ပန္တယာဓာ (ဌ)ပုဂ္ဂဝ) ကား အစိတ်ဖြစ်သော လမ်း၌ လုယက်သတ်ဖြတ်သူ၏ "ပန္တ ယာဓာ"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော လမ်း၌ လုယက်သတ်ဖြတ်သူ၊ ဆီးနှင့်ကျ

၃၁၆

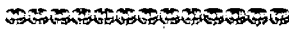
ပါရာဇိကဏ်-ဒုတိယပါရာဇိက

စဉ် တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်သူ၊ ချုံခိုတိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်သည့်တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဗန္ဓ-ကား ဌာနဖြစ်သော် လမ်း၏ “ပန္န”ဟူသောအမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော ခဏိသွား သည့်တင်-- ဌာနပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

ဝါမဃာဇ (၄။၃၃၀)-ကား ဌာနဖြစ်သော ရွာ၏ “ဂါမ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနီ ဖြစ်သော ရွာနေသည့်တင်-- ဌာနပစာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

➤ ၁၀။ အလ္လသဓိရ-အရ ဥတုသုဒ္ဓက ကလာပ်ရုပ်ကိုယူ။

ဝါကျ [၉၅]

(၁) ဩဇနိယဗရံ နာမ ဝိက္ကာယိကဘတ္တပစနယရံ၊ (၂) သူနယရံ နာမ ဝိက္ကာယိက ဗံသပစနယရံ၊ (၃) ပူဇယရံ နာမ ဝိက္ကာယိကဗ္ဗကပစနယရံ၊ (၄။၃၃၅။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၁၆)

(က) မဟာပစ္စရိယံ၊ ပန သဗ္ဗေပဋ္ဌကထာယဉ္စ အဝိသေသေန ပုတ္တံ “ဆဋ္ဌိတဝိဟာရေ ပန ဖလာဖလထေယျစိတ္တေန ပရိဘူတော ပါရာဇိကံ၊ ကသ္မာ? အာဂတာနာဂတာနံ သန္တကတ္တာ” တိ။

(ခ) ဂဏသန္တကေ ပန ပုဂ္ဂလိကေ သဉ္စသဘဟမတ္ထမေဝ ပမာဏံ၊

(ဂ) သဓေ ပန တတော အပ္ပပတ္တာဒိ ကုလသင်္ဂဟကတ္တာယ ဒေဝိ၊ ကုလဒုသက ဒုက္ကဋံ၊

(ဃ) ထေယျစိတ္တေန ဒေန္တော အတ္တေန ကာရေတဗ္ဗော၊

(၄) သံယိကေဝိ သေဝနယော၊ (၅) သေနာသနတ္တာယ နိယမိတံ ကုလသင်္ဂဟကတ္တာယ ဒေတော ဒုက္ကဋံ၊ ဣသရတောယ ထုလ္လဗ္ဗယံ၊ ထေယျစိတ္တေန ပါရာဇိကံ၊ နော ဓေ ဝတ္ထု ပဟောတိ အတ္တေန ကာရေတဗ္ဗော။ (၄။၃၃၆။ မဇ္ဈ၊ တ၊ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၁၈)

➤ ၁။ ဩဇနိယဗရံ-ရောင်းသော ထမင်းကို ချက်ရာအိမ်။ (သဒ္ဓတ္ထ) ဆိုင်ထမင်း ချက်ရုံ။ (ဝေါဟာရတ္ထ)

➤ ၂။ (က) ဇယံ-ဆည်မျိုး/ အနုသဒ္ဓန္တ ။ ။ ဤသို့ (က) ဝယ် ဆဋ္ဌိတဝိဟာရေ ပန-စသည်ဖြင့် ရဟန်းတို့ စွန့်အပ်ပြီးသော ကျောင်း၌ ဖလာဖလကို ထေယျစိတ်ဖြင့် သုံးဆောင်သော ရဟန်းအား ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ ၌ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကိုသာလျှင် ထင်စွာပြခြင်းငှာ ကသ္မာ-စသည်ကို မိန့်။ (တစ်နည်း) ယခုအခါ၌ ထိုထိုပါရာဇိကအာပတ် သင့်သည်၏အဖြစ်၌ အကြောင်းကို စောဒနာနှင့်တကွ ပြခြင်းငှာ ကသ္မာ-စသည်ကိုမိန့်။

(ခ) ဆို/ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် မဟာပစ္စရိ သဗ္ဗေပ အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ ဝါဒ ကို ပြတော်မူ၏။ ဂဏသန္တကနှင့် ပုဂ္ဂလိကဥစ္စာ၌ အဘယ်သည် ပမာဏ ဖြစ်ပါသနည်း အားထုတ်မှု မရှိခြင်းသည်လည်း ပမာဏ ဖြစ်ပါသလော။ စုန်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဂ) ဆို/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ဂဏသန္တကနှင့် ပုဂ္ဂလိကဥစ္စာ၌ အားထုတ်ခြင်းရှိ သည်၏အဖြစ်မျှသာ ပမာဏ-ဟု ဆို၏။ ၎င်း ဂဏသန္တကနှင့် ပုဂ္ဂလိကဥစ္စာမှ သရက်သီး

မှည့် စသည်ကို အမျိုးတို့အား နိုးမြောက်ခြင်းငှာ ပံသုကူလ ဝိဿာသိက-စသော သညာ
ဖြင့် ယူ၍ ဖေးသည်ရှိသော် (ဝါ) ဖေးသော ရဟန်းအား အဘယ်အာပတ်သင့်ပါသနည်း
စုစ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္ဓေ ။ ။ ဤသို့ (ဂ) ဖြင့် ဂဏသန္တကနှင့် ပုဂ္ဂလိကဥစ္စာမှ သရက်သီး
မှည့် စသည်ကို အမျိုးတို့အား နိုးမြောက်ခြင်းငှာ ပံသုကူလ ဝိဿာသိက-စသော သညာ
ဖြင့် ယူ၍ဖေးသော ရဟန်းအား ကုလဒူသက ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြု
ပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထို ဂဏသန္တကနှင့် ပုဂ္ဂလိကဥစ္စာမှ သရက်သီးမှည့် စသည်ကို ထေယျ
စိတ်ဖြင့် ဖေးသောရဟန်းအား အဘိုးအားလျော်စွာ (ဝါ) ဝတ္ထုအားလျော်စွာ အာပတ်
သင့်သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဇ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ဂ-ဃ) တို့ဖြင့် ဂဏသန္တကနှင့် ပုဂ္ဂလိကဥစ္စာဖြစ်သော
သရက်သီးမှည့် စသည်ကို အမျိုးတို့အား နိုးမြောက်ခြင်းငှာ ပံသုကူလ၊ ဝိဿာသိက-
စသော သညာဖြင့်ယူ၍ ဖေးသောရဟန်းအား ကုလဒူသက ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်၏
အဖြစ်နှင့် ထေယျစိတ်ဖြင့် ဖေးသောရဟန်းအား အဘိုးအားလျော်စွာ အာပတ်သင့်၏ဟု
ဆိုတော်မူ၏။ သံယိကဖြစ်သော သရက်သီးမှည့် စသည်တို့၌ အဘယ်နည်းကို မှတ်အပ်
ပါသနည်း။ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းမှတစ်ပါးသော နည်းကိုလည်း မှတ်အပ်ပါသလော။
စုစ်ကြောင့် (ဇ) မိန့်။

➤ ၃။ (က) ဝိသေသ။/ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် ကသ္မာ-စသည်ကား ကာရဏ။ ဆဒ္ဓိတ
ဝိဟာရေ-စသည်ကား ဖလ။ (ခ-ဂ-ဃ) ပက္ခန္တရ။ ထိုတွင် (ဂ-ဃ) ဝါကျာရမ္မ။ ထိုတွင်
(ဃ) ပက္ခန္တရ။ (င) ပက္ခန္တရ။/ဝါကျာရမ္မ။ (စ) ပက္ခန္တရ။

➤ ၄။ မဟတိ ဝဗ္ဗတိတိ မဟန္တိ။ ဂမနာဂမနဝသေန ပုနပ္ပုနံ ဇလေ အရန္တိ ယာယ
သာ ပစ္စရိ။ (ဓာနိဋ်-၆၆၅) မဟန္တိစ သာ ပစ္စရိစာတိ မဟာပစ္စရိ။ (တသံ မဟာပစ္စရိယံ)
မဟန္တိ-ဟူသော ရှေးပုဒ်အရကား ကြီးသောဂုဏ်သည် မုချ။ ထို-၏ ဖောင်ခြင်နှင့်
ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ကြီးသော ဖောင်ခြင်သည် မုချ။ ထို
ဖောင်၌ စီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာသည် ဌာနပစာရတ္ထအားဖြင့် ရ၏။

အာဂစ္ဆိသတိတိ အာဂတာ။ န အာဂတာ အနာဂတာ။ အာဂတာစ အနာဂတာစ
အာဂတာနာဂတာ။ အာဂတ-ဟူသော ရှေးပုဒ်အရကား ရောက်ပြီးသော ရဟန်းတို့သည်
မုချ။ ထိုရောက်ပြီးသော ရဟန်းတို့၏ မရောက်သေးသော ရဟန်းတို့နှင့် သွားခြင်းစသော
ကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေက္ခ သမ္ပန်သည်
ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ရောက်ပြီးသော ရဟန်း၊ မရောက်သေးသော ရဟန်းတို့ရ၏။

(တစ်နည်း) အာဂတ-ဟူရှေးပုဒ်အရကား ရောက်ပြီးသော ရဟန်းတို့သည် မုချ။
အနာဂတာ-ဟူသော နောက်ပုဒ်၏အရကား မရောက်သေး (ရောက်လတုံ) သော ရဟန်း

တို့သည် မုချ။ ရောက်ပြီးသော ရဟန်းတို့၏ မရောက်သေးသော ရဟန်းတို့နှင့် မရောက်သေးသော ရဟန်းတို့၏ ရောက်ပြီးသော ရဟန်းတို့နှင့် သွားခြင်းစသော ကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းသေသကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညာပေကွ သမ္ပန်သည် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ရောက်ပြီးသော ရဟန်း၊ မရောက်သေးသော ရဟန်းတို့ရ၏။

အသက်ရတော ကုလိယန္တေ သင်္ခယန္တေ (ရေတွက်အပ်ကုန်၏) တိ ကုလုနီ။

ကုလိယန္တေ သံဟညန္တေ (ပေါင်းအပ်ကုန်၏) တိ ဝါ ကုလုနီ။

ကုလုနီ ဒူသေတိတိ ကုလုဒူသကော။/ကုလုနီ ဒူသကော ကုလုဒူသကော။

အထဝါ ဒူသေတိတိ ဒူသကော။ ကာတဗ္ဗန္တိ ကတံ၊ ကရဏံ ဝါ ကတံ။

ဒုဠု အသောဘဏံ ကတံ ဒုက္ကဋ်။ ဒုဠု ဝိရူပံ ဝါ ကတံ ဒုက္ကဋ်။ ကုလုဒူသကဿ ပညတ္တံ (အာပန္နံ) ဒုက္ကဋ် ကုလုဒူသကဗ္ဗန္တိ။ ကုလုဒူသက-အရ ကုလုဒူသကရဟန်းသည် မုချ။ ထိုရဟန်း၏ ပညတ်အပ်သော ဒုက္ကဋ်အာပတ်နှင့် ဌာန ဌာနီ စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို--သော ကုလုဒူသကဒုက္ကဋ်အာပတ်ရ၏။

ကုလုဒူသကပစ္စယာ ဒုက္ကဋ် ကုလုဒူသကဗ္ဗန္တိ။ ကုလုဒူသက-အရ အမျိုးတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော အကြောင်းသည် မုချ။ ထို-၏ အမျိုးတို့နှင့် ကာရက ဖလ စပ် ဌာနူ။ ပုဒ်လုံးအရ ထို-သော ကုလုဒူသကဒုက္ကဋ်အာပတ်ရ၏။

➤ ၆။ (၁) ဖြင့် ဩဒနိယ-၌ ဩဒန-သဒ္ဓါ၏ ဘတ္တ-သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်၏--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) ဩဒနံ ပစန္နိ ဧတ္ထာတိ ဩဒနိယံ-ဟု ပစန္နိ တဒ္ဓိတံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ကိယပစ္စည်း၏ ပစန္နိတဒ္ဓိတံ၌ သက်--၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) ဩဒနိယဒ္ဓ တံ ယရဏ္ဍာတိ ဩဒနိယယရံ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၂) ဖြင့် သူနဿ ဓံသဿ ပစနံ ယရံ သူနယရံ-ဟု မဇ္ဈေလောပိ ဆဋ္ဌိတပျူရိသံ သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) သူန-သဒ္ဓါ၏ ဓံသအနက်ကို ဟော--၎င်း (နာမလိင်္ဂတ္ထ) သိစေပါသည်။

(၃) ဖြင့် ပူဝံသဿ ခဇ္ဇကဿ ပစနံ ယရံ ပူဝယရံ-ဟု မဇ္ဈေလောပိ ဆဋ္ဌိတပျူရိသံ သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) ပူဝ-အရ ခဲဖွယ်ကို ယူ--၎င်း (အဘိဓေယျတ္ထ) သိစေပါသည်။

➤ ၇။ (က) န ဓါရာဇိကံ/ဓါရာဇိကံ ။ ။ (က) ဝယ် အာဂတာနာဂတာနံ သန္တကတ္တာ-ဟူသော ဟိတံပါဋ်ကိုထောက်၍ ဆဒ္ဓိတပိဟာရ-နှင့် ဖလာဖလ-သည် သံယသန္တက-သာဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားဖြစ်ပါသည်။ သန္တကဖြစ်ကလည်း "အပိသေသေန - ဝုတ္တန္တိ သဉ္ဇဿာဟာ ဝါ နိရုဿာဟာ ဝါတိ ပိသေသံ အပရာမသိတွာ သာမညတော ဝုတ္တံ၊ န ဟိ ကတိပယာနံ အနုဿာဟေ သတိ သံယိကံ အသံယိကံ ဟောတိတိ အယ

မေတ္တ အဓိပ္ပါယ်"ဟူသော သာရတ္ထဋီကာ (၂၁၆၄) ကိုထောက်၍ အာဝါသိကရဟန်း တို့ကို နိဗ္ဗာဏဟု ဖြစ်၍ စွန့်ကြဲသည်ဖြစ်စေ၊ (အာလယပြတ် စွန့်ပစ်အပ်သည်ဖြစ်စေ) အသံယိက အသာမိက မဖြစ်နိုင်ပါ။ သံယိက သသာမိကသာ ဖြစ်ပါသည်။ သံယိက သသာမိက ဖောလကို ထေယျစိတ်ဖြင့် သုံးဆောင်ကလည်း စင်စစ် ပါရာဇိကအာပတ် သင့်တော်သည်။ ထို့ကြောင့် "ပါရာဇိက" ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။ န ပါရာဇိက မသင့်။

➤ စ။ **သေနာသနတ္ထာယ နိယမိဓံ-ကား** ဤ၌ ကျောင်းတည်းဟူသော အထင် ကိုဆိုသဖြင့် ပစ္စည်းလေးပါးတည်းဟူသော အလုံးစုံကိုလည်း ရသောကြောင့် နိဒဿန နည်း။ အစိတ်ဖြစ်သော ကျောင်း၏ "သေနာသန"ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းလေးပါး၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်း။

ဖောလေ-ကား ဂေါသဒ္ဓါသည် ယှဉ်ဘက် ဗလိဗဒ္ဓသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုချန်၍ နွားငယ်၊ နွားလတ်တည်းဟူသော အနက်ကိုသာ ဟောသကဲ့သို့ ဖလ-သဒ္ဓါသည် ယှဉ်ဘက် အဖလ သဒ္ဓါ၏ သစ်သီးကြီးဟူသော အနက်ကိုချန်၍ ငယ်သောသစ်သီးကိုသာ ဟောသော ကြောင့် ဂေါဗလိဗဒ္ဓနည်း၊ ပုညဉာဏသမ္ဘာရနည်း၊ ပါရိသေသနည်း။

(တစ်နည်း) ဖောလေ-ဖြင့် ငယ်သောသစ်သီး၊ ကြီးသော သစ်သီးကိုသာ မဟုတ်၊ ပဏ္ဏ (သစ်ရွက်) ကဋ္ဌ(သစ်) ဒါရ (ထင်း) စသည်ကိုလည်း ယူရသောကြောင့် ဥပလက္ခ ဏနည်း၊ နိဒဿနနည်း၊ ဧကဒေသုပစာ။

(စ) ဝါကျနည်း ။ ။ ဂိုဏ်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သရက်သီးစသည်၌၎င်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သရက်သီးစသည်၌၎င်း အားထုတ်မှုမရှိ၊ ၎င်းသည် ပမာဏ မဟုတ်-ဟု ပြန်သောအားဖြင့် ယူရသောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း။

➤ ခခ။ **စေဇိ-၌ ဒါ-ဓာတ်အရ** ပညတ်တော်ကိုသိလျက် ပေးလျှင်-- ဝိတိက္ကမ စေတနာပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ကြည်ညိုစေရန် ပေးလျှင်-- လောဘ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ပါကျ [၉၆]

(က) နဝဘိက္ခဝေ "ဥဇ္ဈော ဝေဇ္ဇမိ"တိ ဝတ္ထုဇ္ဈောတိ အဟိတယာဝုတ္တော ဟုတွာ တဝ ဝေနေန ဝဒိမိတိ ဧပံ အညောဘိက္ခု အညေနဘိက္ခုနာ နဝတ္ထုဇ္ဈောတိ အတ္ထော။

- (ခ) ပရိစ္ဆေဒံ ပန ကတွာ "ဣတ္ထန္တမံ တဝ ဝေနေန ဂကိုသာမိ"တိ ဝတ္ထု ဝဇ္ဇတိ။
- (င) ဥဇ္ဈော ဝေဇ္ဇမိတိ ဖယာဝုတ္တော ဟုတွာ မေ ဝေနေန ဝေဒဟိတိ အတ္ထော။
- (ဆ) သေသံ ပုတ္တနယမေဝ၊ (ဇ) ဣမေသုပိ စဒ္ဓိသုဝတ္ထုသု ပရိစ္ဆေဒံ ကတွာ ဝတ္ထု ဝဇ္ဇတိ။
- (ဇ) ဣတာတာ ဟိ ဥပါနန္ဒာ မုတ္တော ဟောတိတိ။

(၄။ ၃၃၆။ မအူ။ တ၊ ၅၃၇။ ဘာသာဋီ။ တ၊ ၁၂။)

➤ ၂။ (ခ) သို့/အားရာ ။ ဆရာသည် (ခ) ဖြင့် ဝုတ္တော ဝဇ္ဇေမိ-စသော ပထမ
 ဝတ္ထု၌ အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ဆိုခြင်းငှာ အပ်၏ဟု ဆို၏။ ပထမဝတ္ထု၌သာ အပိုင်းအခြား
 ကိုပြု၍ ဆိုခြင်းငှာအပ်ပါသလော။ ဒုတိယ တတိယဝတ္ထုတို့၌ အဘယ်သို့ မှတ်သားအပ်
 ပါသနည်း။ ဒုတိယ တတိယဝတ္ထုတို့၌ အပိုင်းအခြားကို ပြု၍ ဆိုခြင်းငှာ အပ် မအပ်ကို
 မပြသော် ဆရာအား အဗျာပိတဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ စုန်ကြောင့် (င) မိန့်။

(စ) သို့/ အနုသန္ဓေ ။ ဤသို့ (င) ဖြင့် ဒုတိယ တတိယဝတ္ထုတို့၌လည်း အပိုင်းအခြား
 ကို ပြု၍ ဆိုခြင်းငှာ အပ်၏ဟု ပြဆိုပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ ဆိုခြင်းငှာ
 အပ်၏ဟု ဆိုရာ၌ အကြောင်းကိုပြလိုသော ဆရာသည်/အပိုင်းအခြားကိုပြု၍ အကျိုး
 ကို ပြလိုသော ဆရာသည် (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (ခ) ပက္ခန္ဓရ/ဝါကျာရမ္မ။ (ဂ) ပက္ခန္ဓရ။ (ဃ) ဝါကျာရမ္မ/ပက္ခန္ဓရ။ (င)
 ဝါကျာရမ္မ။ (စ) ကာရဏာ/ဖလဝါကျာ။

➤ ၄။ ဝုစ္စတေတိ ဝုစ္စန္ဓာ။ ဝစဓာတ်အရ ကတ္တုဌကား ဆိုသော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဌကား ထိုအားတပ်သော သင်-ဟုဆိုအပ်
 သော ပုဂ္ဂိုလ်ခြင်၏ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလူ။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော သင်
 ဟု ဆိုအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ခြင် ရ၏။

➤ ၅။ (က) ဝတ္ထေဗ္ဗာ/ဝတ္ထေဗ္ဗာ ။ ။ (က) ဝါကျ၌ အညော ဘိက္ခု-ဟု ဝတ္ထကံ
 အဖြစ်ဖြင့်ရှိရကား ယင်း ဝတ္ထကံပုဒ်သည် ပုံလိင် ဧကဝစ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထဗျော-ဟု
 သော ပုံလိင် ဧကဝစ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ ၆။ ဒုတိယဝုတ္တော ဝဇ္ဇေမိဝိတ္တဗျော-ကား အပေါင်းဖြစ်သော အပိုင်းအခြားပြု၍
 ဆိုအပ်သော စကား၊ အပိုင်းအခြား မပြုမူ၍ ဆိုအပ်သော စကားတို့၏ “ဒုတိယဝုတ္တော
 ဝဇ္ဇေမိဝိတ္တဗျော”ဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားကို မပြုမူ၍ ဆိုအပ်
 သော စကား၌တင်-- ဧကဒေသပုစ္ဆာ၊ ရူဠိနည်း။

ငါ့ကို သင်မှာဆိုအပ်သည်ရှိသော် သင့်စကားဖြင့် ငါဆိုအံ့-ဟူ၍ ဤသို့တစ်ပါးသော
 ရဟန်းကို တပါးသောရဟန်းက မပြောဆိုအပ်-ဟု ဗျတိရိက်ကိုဆိုသဖြင့် အပိုင်းအခြား
 ကို ပြု၍ “ဤမည်သော ပုဆိုးကို သင့်စကားဖြင့် ယူအံ့”ဟု ဆိုခြင်းငှာ အပ်၏-ဟူသော
 အနွယ်ကိုလည်း သိရသောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း။ အတ္ထာပန္နနည်း။

ဂါမေသု ဝုဇ္ဇတေန္တသု (၄။၃၃၆) ကား ဌာနဖြစ်သော ရွာ၏ “ဂါမေသု”ဟူသော
 အမည်ကို ဌာနိဖြစ်သော ရွာနေသူတို့၌တင်-- ဌာနပုစ္ဆာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

အာဝေသန္တေ နေပမေခါ-ကား ဌာနဖြစ်သော ဇနပုဒ်၏ “ဇနပဒ”ဟူသော အမည်ကို
 ဌာနိဖြစ်သော ဇနပုဒ်နေသူ၌တင်-- ဌာနပုစ္ဆာ၊ နာနန္တရိကနည်း။

ဝိဟာရဘူမိသံ (၄။၃၃၈) ကား အနီးရှိသော ကျောင်းမြေရာ၏ “ဝိဟာရဘူမိ” ဟု

သော အမည်ကို အနီးဖြစ်သော တောအရပ်၌တင်-- သမိပူပစာ။

> ၁၀။ ဝုဇ္ဇော-၌ ဝစေတိအရ ဗျာဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာငါးပါးကိုယူ။

ဝါကျ [၉၇]

(က) သူကရဝတ္ထုဒ္ဓယေ ကိဉ္ဇာဝိ ပဌမဿ ဘိက္ခုနော ဆာတဇ္ဈတ္တံ ဒိသ္မာ ကာရုညေန ဟေဝိတတ္တာ အနာပတ္တိံ သာမိကေသု ပန အသန္တိန္ဒြေန္တသု ဘက္ကဒေယျံ။

(ခ) တာဝမဟေဇ္ဇော ဝါ မတသုကရော အာဟနိက္ခာ ဒါတဇ္ဈော၊ တဒ္ဓန္တကံ ဝါ ဘက္ကံ။

(ဂ) သစေ ပါသသာမိကေ ကုဟိဗ္ဗိဝိ န ပဿတိ၊ ပါသသာမန္တော တဒ္ဓန္တကံ သာဓကံ ဝါ ကာသာဝံ ဝါ ထာလကံ ဝါ ယထာတေ အာဂတာ ပဿန္တိ ဤဒိသေ ဌာနေ ဌပေတွာ ဝန္တန္တံ။

(ဃ) ထေယျာဓိတ္ထေန ပန ဟေဝေဇ္ဇဿ ပါရာဇိကမေဝ။

(၄။ ၃၃၇။ မအူတ၊ ၅၃၈။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၂၂)

> ၂။ (က) ခန့်/ အာဘောလိယတ္တစောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် မကိဝတ္ထု သုံးခုအပေါင်း ၌ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ပြတော်မူ၏။ (ဝါ) သူကရဝတ္ထု နှစ်ပါးပေါင်း၌ ဘက္ကဒေယျ ဖြစ် ၏ဟု ဆို၏။ ပဌမရဟန်းအား ဆာလောင်ခြင်း ဆင်းရဲသည် နှိပ်စက်အပ်သော ဝက်ကို မြင်၍ သနားသဖြင့် လွှတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အနာပတ္တိကို ဘုရားဟောသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသို့ဖြစ်လျက် အသိဖြစ်သည်ရှိသော် (ဝါ) အဘယ့်ကြောင့် ဘက္က ဒေယျ ဖြစ်ပါသနည်း။ စုစီကြောင့် (က) မိန့်။

(ခ) ခန့်/ အနုသန္တ ။ ။ ဤသို့ (က) ဖြင့် ပဌမရဟန်းအား ဆာတဇ္ဈတ္တ ဝက်ကို မြင်၍ သနားသဖြင့် လွှတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အနာပတ္တိကို ဘုရားဟောတော်မူအပ် သော်လည်း အရှင်တို့ မခံကုန်သည်ရှိသော် ဘက္ကဒေယျ၏အဖြစ်ကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ ၌ ဘက္ကဒေယျ-ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ထင်စွာ ပြခြင်းငှာ (ခ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ အတ္ထေလိယတ္တစောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က) ဖြင့် (ပ) ပြဆို၏။ ဘက္ကဒေယျ- ၌ ဘက္က-အရကား အဘယ်နည်း၊ ဒေယျ-၌ ကျပစ္စည်းသည် အဘယ်အနက်၌ ဖြစ်ပါသ နည်း။ ဘက္ကနှင့် ဒေယျ-ကို အဘယ်သမာသံ တွဲစပ်အပ်ပါသနည်း။ (ဂ) မိန့်။

(ဂ) ခန့်/ ဆရာ-သည် (ခ) ဖြင့် ကျော့ကွင်းမှလွတ်အပ်သော ဝက်မျှလောက်ကြီး သော ဝက်ကိုဖြစ်စေ၊ သေသော ဝက်ကိုဖြစ်စေ၊ ထိုလွှတ်အပ်သော ဝက်၏ တန်ဘိုးကို ဖြစ်စေ ပေးအပ်၏ဟု ဆို၏။ ကျော့ကွင်းရှင်တို့ကို မတွေ့ခဲ့သော် အသို့သွားရာပါအံ့နည်း ကျော့ကွင်းရှင်တို့ကို တွေ့သည့်တိုင်အောင် စောင့်ဆိုင်းငံ့လင့်၍ နေရာသလော။ (ဂ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ အနုသန္တ ။ ။ ဤသို့ (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ပဌမသူကရဝတ္ထု၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ဒုတိယသူကရဝတ္ထု၌ ဝိနိစ္ဆယကို ပြခြင်းငှာ (ဃ) မိန့်။

(ဃ) ခန့်/ စောဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (က-ခ-ဂ) တို့ဖြင့် ပဌမသူကရဝတ္ထု၌ ဝိနိစ္ဆယကို

ပြဆိုတော်မူ၏။ ထေယျစိတ်ဖြင့် ကျော့ကွင်း၌ဖွဲ့မိသော ဝက်ကို လွှတ်သော ရဟန်းအား အဘယ်သည် ဖြစ်ပါသနည်း။ ဘဏ္ဍာဒေယျသည် ဖြစ်လေသလော။ စုန်ကြောင့် (ယ)မိန့်

➤ ၃။ (က) စသည် ပက္ခန္ဓာ၊ ထိုတွင် (ခ) ဝိတ္တာရ၊ (ဂ) ဝါကျာရဗ္ဗ၊ (ဃ) ပက္ခန္ဓာ။

➤ ၄။ ပုဂ္ဂံ ပဋိယတိ (ရွတ်အပ်၏) တိ ပဌမံ/ပုဂ္ဂံ ပထိယတိ (ရေတွက်အပ်၏) တိ ပဌမံ/ ပဌမံ ဥပ္ပန္နောတိ ပဌမော/ ပဌမံ ဝုတ္ထော(ဟောအပ်၏) တိ ဝါ ဝဋ္ဌဇမာ။

ပဌမ-ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အရကား ရှေးဦးအစဖြစ်သော ဂုဏ်သည် မုချ။ ထိုဂုဏ်၏ ရဟန်းဖြစ်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေး စပ် ဌာန။ ဧပစ္စည်းအရ ထို--သော ရဟန်းဖြစ်သည် အပဓာနအားဖြင့် ရ၏။ ဝိသေသနပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသနပုဒ်တို့၏ သဘောသည် ဂုဏ်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟောမြဲဖြစ်၍ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အန္တတ္ထသည်သာ (ဝါ) ရှေးဦးစွာဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော ဂုဏ်သည်သာ ပဓာနအားဖြင့်ရ၏။

ဆာဒနံ ဆာတော။ ဈာပိတောတိ ဈုတ္တော။ ဆာတေန ဈုတ္တော ဧတဿာတိ ဆာဓဇ္ဈဇ္ဈော။ ဆာတ-ဈုတ္တ-ဟူသော ပုဒ်လုံးအရကား ဆာလောင်သဖြင့် လောင်အပ်သော (ဝါ) နှိပ်စက်အပ်သော ကိုယ်သန္တာန်သည် မုချ။ ထို-၏ ဝက်ခြင်နှင့် နိဿိတ-နိဿယ စပ် ဌာန။ ဧတ-အညပုဒ်အရ ထို--သော ဆာလောင်သဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ကိုယ်သန္တာန်ရှိသော ဝက်ခြင် ရ၏။

ဈာပိတောတိ ဈုတ္တော။ ဆာတေန ဈုတ္တော ဆာဓဇ္ဈဇ္ဈော။ (တံ ဆာတဇ္ဈတ္တံ)

ဆာတ-အရ ဆာလောင်ခြင်းသည် မုချ။ ထို-၏ လောင်အပ်သော ဝက်နှင့် ဝိသေသန-ဝိသေသယ/နိဿိတ-နိဿယ စပ် ဌာန။ ပုဒ်လုံးအရ ဆာလောင်သဖြင့် ဝမ်းမီးလောင်ကြွမ်းအပ်သော ဝက်ရ၏။

ကံ သုခံ ရုန္ဓတိတိ တရုဏာ။ (က-သဗ္ဗူပပဒ ရုဓိဓာတ်+အ) က-ဟူသော ရှေးပုဒ်အရကား သုခသည် မုချ။ ရုဓိဓာတ်၏အရကား ပိတ်ဆို့တတ်သော သတ္တိ ရ၏။ အ-ပစ္စည်းအရ ကရုဏာစေတသိက် ရ၏။

အထ ဝါ ကရောန္တိ အတ္တာနမဓိန မေတာယာတိ ကရုဏာ။

ကရုဏာ ဧဝ ကာရုဏံ။ သုတ္တတဒ္ဓိတ်တို့၏ သဘောသည် ပုဒ်အရ ပစ္စည်းအရ အထူးမရှိသောကြောင့် ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု၍ သနားကြင်နာတတ်သော ကရုဏာ စေတသိက် ရ၏။

➤ ၅။ မဟာပစ္စရိယာဒီသု/မဟာပစ္စရိအာဒီသု ။ ။ မဟာပစ္စရိယာဒီသုတိ မဟာပစ္စရိ အာဒီသု၊ ယကာရော အာဂမော-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့် "မဟာပစ္စရိယာဒီသု" ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

သုကရ/သုကရ ။ ။ သုကရော တု ဝရောဟော ထ (အဘိဓာန်-၆၁၇) နှင့် အညီ ၎င်းငိုကာနှင့် သူစိတို့၌ "သုန္နရံ ဖလံ ကရောတိတိ သုကရော၊ သုခံ ကရောတိတိ ဝါ

သူကရော၊ သူနွရော ကရော ယဿ ဝါ သူကရော”ဟု ဒီယ အပြုကို မဆိုသော်လည်း “သူရတော” စသော ပုဒ်တို့၌ကဲ့သို့ ဝက်-ဟောအရာ၌ ဒီယနှင့် ပြီးသင့်သောကြောင့် “သူကရ”ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

ဝေဇန/ဝေတ္တန ။ ။ နိဗ္ဗေသော ဝေတနံ မူလံ (အဘိဓာန်-၅၃၁) ဝိ-ဂမနေ၊ တနော။ (၎င်းငိုကာနှင့်သစ်) တို့ကို ထောက်၍ ဝေတန-ပါဌ်သာ သင့်ပါသည်။

➤ စ။ ကာရုဇ္ဈန-ကား ကရုဏာတည်းဟူသော ပြဋ္ဌာန်းသည်ကို ဆိုသဖြင့် သမ္ပယုတ်ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်းဟူသော မပြဋ္ဌာန်းသည်ကိုလည်း ရသောကြောင့် ပဓာနနည်း။ အစိတ်ဖြစ်သော ကရုဏာ၏ “ကရုဏာ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ကရုဏာပဓာနက ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဇ္ဇနုစေဉ္စ ဇ္ဇကရံ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ခွေးကိုက်အပ်သော အရပ်၏ “သူနခဒဋ္ဌ သူကရ”ဟူသောအမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော ဝက်တစ်ကောင်လုံး၌တင်-ဧကဒေသု။

➤ ၁၀။ (က) စိဗ္ဗာ-၌ ဒိသဓာတ်အရ ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော စက္ခုဒ္ဓါရိက မဟာ ကုသိုလ် ဇောဝိထိ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

ပါကျ [၉၈]

(က) ဇောကဗျလမာဓာဓုတိ တိလတက္ကုလမုဝေဟိ ဝါ တိလတက္ကုလမာဓေဟိ ဝါ တိလတက္ကုလ ကုလဝေဟိ ဝါ တိလတက္ကုလေဟိ သန္တိယံကိုဉ္စိ ဧကံ အပရက္ကံ ပက္ခိပိတွာ တိဟိ ကတာ။ (ခ) မဇ္ဇမေဓိဋ္ဌဇောတိ အတိရသကပုဝေတိ ဝုပ္ပတိ၊ မုသသိသကန္တိဝိဝေန္တိ၊ (၃၄၄)

(ဂ) ဇောဓရဟိ ဥပဇ္ဈတန္တိစောဓရဟိ ဝိလုတ္တိ။

(ဃ) ဣန္ဒြိယာ အာဇနတ္တာ ပါသာဓေ ဋ္ဌပေသိတိ ထေရော ကိရတိ ကုလံ သောက သလ္လသမပိတံ အာဝဇ္ဇန္တိ ဒိသ္မာ တဿ ကုလဿ အနကမ္မာယ ပသာဒါနရက္ခကတ္တာယ မ္ဗော နဂ္ဂဟေန အတ္ထမော ဣန္ဒြိယာ တေသံယေဝ ပါသာဒိ အိကာနံ သမိပေဟောတု တိ အဓိဋ္ဌာသိ။

(င) ဝေဟာရဝသေနယနုဂ္ဂတံ “ဇော ဓါရဇက ဣန္ဒြိယာ အာဇနတ္တာ ပါသာဓေ ဋ္ဌပေသိ”တိ။

(စ) ဣန္ဒြိယိသေယတိ ဣဒိသာယ အဓိဋ္ဌာနိန္ဒိယာ အနာပတ္တိ။

(ဆ) ဝိက္ခမ္ပနိန္ဒိ ပန နဝုတိ။ (၄။ ၃၄၅။ မအူ၊ တ၊ ၅၅၇။ ဘာသာဋီ၊ တ၊ ၁၄၃)

➤ ၂။ (ဇ) ဇိ/ အာဒရာ ။ ။ ဆရာ-သည် (ဃ) ဖြင့် သောကဋ္ဌောင့်စူးသဖြင့် လူးနေသော ထိုအမျိုးကိုမြင်၍ သနားခြင်း၊ ကြည်ညိုခြင်းကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုး ငှာ မ္ဗောနဂ္ဂဟအားဖြင့် မိမိ၏ တန်ခိုးဖြင့် “ပြဿဒ်ကို ထိုကလေးတို့၏ အနီး၌သာ ဖြစ်လော့”ဟူ၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြု-ဟု ဖွင့်ဆို၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ကလေးတို့ကို တန်ခိုးဖြင့် ဆောင်၍ ပြဿဒ်၌ ထား၏-ဟူသော ပါဠိတော်စကားနှင့် ဆန့်ကျင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “ဓါရဇက အာဇနတ္တာ ပါသာဓေ ဋ္ဌပေသိ”ဟု မိန့်ဆိုအပ်ပါ

သနည်း။ စုန်ကြောင့် (င) မိန့်။

(၈) သို့/ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အနာပတ္တိ ကုဒ္ဓိမဿ ကုဒ္ဓိဝိသယေ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ အသို့နည်း။ ပယ်အပ်ပြီးသော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြုခြင်းငှာ အပ်ပါသလော စုန်ကြောင့် (စ) မိန့်။

➤ ၃။ (က-ခ-ဂ-ဃ) ပက္ခန္တရ။ (င) ဝါကျာရဗ္ဗ။ (စ) ပက္ခန္တရ။ (ဆ) ဗျတိရေက၊ ဝိသေသဝါကျ။ ဇာဓိံ ။ ဒိသ္မာ-ကား လတ်သော်--ကြောင့် အဓိဋ္ဌာသိ-၌ လက္ခဏ၊ အဓိဋ္ဌာသိ-ကား လက္ခဏကြိယာ စပ်။ ဣဿလဿ-ကား အား--ကြောင့် အနုကမ္မာယ-၌ သမ္ပဒါနိ၊ အနုကမ္မာယ-ကား သမ္ပဒါနိ စပ်။ (တစ်နည်း) ၎င်း--ကြောင့် ပသာဒ-ပုဂံ၌ သမ္ပန်၊ ပသာဒ-ကား သမ္ပန္နိအဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

➤ ၄။ သောကောစ သော သလ္လဉ္ဇာတိ ဝောဏသဏ္ဍိ။ သုဠ၊ အပ္ပိယတေတိ သမပ္ပိတိ။ သောကသလ္လေန သမပ္ပိတံ ဇဿကဿန္တဿမန္တိတံ။ သောကသလ္လ-အရ သောက တည်းဟူသော ငြောင့်သည် မုချ။ ထို-၏ ကောင်းစွာသက်ရောက်အပ်သော အမျိုးနှင့် နိဿိတ နိဿယ စပ် ဌာန။ ပုဂံလုံးအရ ထို--သော သောကတည်းဟူသော ငြောင့်သည် ကောင်းစွာသက်ရောက်အပ်သော အမျိုးရ၏။

အပ္ပံ လသန္တိတိ၊ တိဗောဓုဇနာ။ ဝိပဿီအာဝယော၊ဝိပဿီ အစရိကုန်သော။ယေ ဗုဒ္ဓါ၊အကြင်ဘုရားရှင်တို့သည်။အပ္ပံ၊အနည်းငယ်ကို။လသန္တိ၊နှစ်သက်တတ်ကုန်၏။ဣတိ၊ တေ၊ ကိလာသုနေ။ တိသဒ္ဓန္တပပဝ+လသ+ဏှ။ ကတ္တုသာဓန။ ကိ-ဟူသော ဝိသေသန ပုဂံအရကား အပ္ပဂုဏ် ရ၏။ လသဓာတ်အရကား ဝိပဿီ-စသော ဘုရားရှင်တို့၏ အပေါ်သုက္က နိရုဿာဟဖြစ်သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော ပါရမီဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ် စသည်တို့သည် ဖလု။ နောက် နောက်၌ ဖြစ်သော အာသယာနုသယဉာဏ် စသည်တို့သည် ကာရဏုပစာ။ ဧ-အရကား ထို--သော အနုတ္တရ ဝိမောက္ခဂုဏ်ဖြစ်ဝိသေသ (ဝိပဿီ-စသော ဘုရားရှင်) တို့ရ၏။

ဝိလုမ္ပိယတေတိ ဝိလုဉ္ဇန္တိ။ ဝိပုဗ္ဗ လုပဇာတ်အရ ကတ္တုဋ္ဌကား လုယက်သော သူခိုး တို့၏ လောဘ ဒေါသ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် မုချ။ ကမ္မဋ္ဌကား အမျိုး ၎င်း အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသည် ဖလု။ တ-ပစ္စည်းအရ ထို--သော လုယက်အပ်သော အမျိုးရ၏။ * အာ အဘိမုခံ ဝဋ္ဌန္တံ ဒာဝဋ္ဌန္တံ။ * ဝိဝိခံ ဝဋ္ဌန္တံ ပိဝဋ္ဌန္တံ။ * ပသာဒဿ အနုရံကွဏံ ပဿာဒါနုရက္ခဏံ။ ပသာဒါနုရက္ခဏမေဝ အတ္ထော ပဿာဒါနုရက္ခဏဇ္ဇော။

* ဓမ္မေန အနုဂ္ဂဟော မဇ္ဈာနဂ္ဂဟော။ * အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာတိ အဓိဋ္ဌာနာ။ * ဣဗ္ဗန္တိ ဧတာယာတိ ဣဗ္ဗန္တိ။ အဓိဋ္ဌာနာစ သာ ဣဒ္ဓိဓာတိ အဓိဋ္ဌာနိဗ္ဗိ။ * ဝိကုဋ္ဌိတဗ္ဗာတိ ပိကုဋ္ဌနာ

➤ ၆။ (ဏ) ၌ တိဟိ ကတာ-ဖြင့် တိဟိ ကတာ တိကတာ-ဟု တတိယာ တပျရိသ်သမာသံ ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂတ္ထ) တိကတာ ဧဝ တေကတုကာ-ဟု

သွတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (အဘိဓာနတ္ထ) ကုလ-ပစ္စည်း၏ သွတ္တတဒ္ဓိတ်၌ သက်--
၎င်း (ပစ္စယတ္ထ) တေကတုလာ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဒန္တေ တ-ကို မုဒ္ဒေ င-ပြန်လျက် တေ
ကဋ္ဌလာ-ဟု ရုပ်ပြီးသည်၏--၎င်း (ဘာဝတ္ထ) တေကဋ္ဌလနှင့် ယာဂ-ကို တေကဋ္ဌလာ
ဧဝ ယာဂ တေကဋ္ဌလယာဂ-ဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု--၎င်း (သမာသလိင်္ဂ
တ္ထ) သိစေပါသည်။

(၉) ၌ အတိရသကပူဝေါ-ဖြင့် မဓု စ ဂုဠောစ မဓဂုဠာ၊ မဓဂုဠာ ဝိယ ကရိယတိတိ
မဓဂေါဠကော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မဓဂေါဠ-အရ ပျားတင်လဲကဲ့သို့ ပြုအပ်သော အလွန်
အရသာရှိသော မုန့် (ဝါ) မုန့်ချိုလုံးကို ယူရမည်ဟု သိစေသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

မဓုသီသက-ဖြင့် မဓဂေါဠက-သဒ္ဓါသည် ဝဒန္တိ ဆရာတို့အလို ပျားလဘို့ကို ဟော
သည်ဟု သိစေပါသည်။ (နာမလိင်္ဂတ္ထ)

(၁၀) ၌ ဝိလုတ္တံ-ဖြင့် ဥပဇ္ဈုတ်-၌ ဒုဓာတ်သည် ဂတိ၊ ဝုနိအနက်တို့ကို မဟော၊ ဟိသန
အနက်ကို ဟောသတည်းဟု သိစေပါသည်။ (ဒု-ဓာတွတ္ထ)

(၁၁+၁၂) ၌ အဓိဋ္ဌာနိန္ဒိယာ-ဖြင့် ဣန္ဒြိဝိသယေ-၌ ဣန္ဒြိ-အရ ဝိကုဗ္ဗနိန္ဒိကို မယူရ
အဓိဋ္ဌာနိန္ဒိကို ယူရမည်ဟု သိစေပါသည်။ (အဘိဓမ္မေယျတ္ထ)

ဤဒိသာယ-ဖြင့် အဓိဋ္ဌာနိန္ဒိသည်လည်း အရှင်ဝိလိန္တဝတ္ထကဲ့သို့အပ်သော အဓိဋ္ဌာနိန္ဒိ
ပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဘာဝတ္ထ)

➤ ၃။ ဝိက္ခန္ဓာ/ဝိက္ခန္ဓိန္ဒိ ။ ။ ဝိဝိဓိဓိ သေနာဗ္ဗဟံ ဒသေတိတိ (၁) ပဝတ္တတ္ထာ
ဝိကုဗ္ဗနိန္ဒိနာမ (ဝိမတိ) ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဝိပုဗ္ဗ ကရဓာတ် ဩ+ယုပစ္စည်း၊ က-၏
အ-ကို ဥပြု၊ ဩကို ဥပြု၊ ဥကို ဝ-ပြု၊ ဓာတွန်ရကိုချေ၊ ဝဒ္ဓေဘော်လာ၊ ဝ-နှစ်လုံးကို ဗွ
ပြု၊ ယုကို အနပြု၍ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ကရ-ကို ကုဗ္ဗပြု၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း “ဝိ
ကုဗ္ဗနိန္ဒိ” ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

အာဝဇ္ဇန္တံ/အာဝဇ္ဇန္တိ ။ ။ အာပုဗ္ဗ ဝဇ္ဇ-ဓာတ် ဝတုဓာတ် နှစ်မျိုးလုံးပင် အာဝဇ္ဇန-
အနက် ဟောနိုင်သောကြောင့် နှစ်ပါဠိသင့်ပါသည်။

ဥသ္မိကတာနိ/ဥသ္မိကတာနိ ။ ။ နှစ်ပါဠိလုံး သင့်ပါသည်။

သဒ္ဓယုတ္တိကား- “ယထာရဟ မိဝဏ္ဏာဂမော ဘူကရေသု”ဟူသော သဒ္ဓနိတိသုတ်
နှင့်အညီ ဘူဓာတ်၊ ကရဓာတ်နှောင်းရာ၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဣ၊ ဤ-လာရသော
ကြောင့် ဥသ္မိကတာနိ/ဥသ္မိကတာနိ နှစ်ပါဠိလုံး သင့်ပါသည်။ (၁၃၃၆၃-ခု မေး)

(တစ်နည်း) “အဘူတတဗ္ဗော ဝေ ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရာ စိ”ဟူသော မောက်
သုတ်နှင့်အညီ အဘူတတဗ္ဗောအနက်၌ ကရ၊ အသ၊ ဘူဓာတ်တို့နှင့် ယှဉ်ရာဝယ် စိပစ္စည်း
သက်ရသောကြောင့် ဥသ္မိကတာနိ-ဟု ဒီဃနှင့်ရှိသော ပါဠိ သင့်ပါသည်။

အနုက္ခဏာ/အနုရက္ခဏာ ။ ။ ရှေး၌ ရ-အက္ခရာရှိ၍ အလယ်၌ က-ဝဂ်ခြားနေ

သောကြောင့် န-ကို ကာ-ပြန်၍ ပြီးရကား အနုရက္ခဏာ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

[ဝါကျ(၃၈) အဆက်] အရညန္တိ အာဟ/အရညန္တိ ဝုတ္တံ ။ ။ အနုပုဗ္ဗံ တက်လာက ထားကြ အာဟ-မှန်-ဟူသော နိယံနှင့်အညီ (က) ဝါကျသည် အနုသန္ဓေ ဝါကျဖြစ်သော ကြောင့် “အာဟ”ဖြင့်ရှိသော အရညန္တိ အာဟ-ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

[ဃ] အရညန္တိ အာဟ/အရညန္တိ ဝုတ္တံ ။ ။ (ဃ) ဝါကျသည် အနုသန္ဓေဝါကျ မဟုတ်၊ အရည-ဟု ထပ်ဆိုရပုံပြုလို၍ တက်လာသော ဝါကျဖြစ်ရကား “ကွေ့ကောက်စကား၊ ဘက် ရငြား၊ ပုဒ်ထား ပုတ္တမုန်”ဟူသော နိယံနှင့်အညီ အရညန္တိ ဝုတ္တံ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

အာဝါဠေ/အာဝါဠေ ဒဏန္တိ ။ ။ အာဝါဠေ အဝါဠေတိစ ဒွေ ပရိယာယာ-ဟူသော ယောဇနာ၊ အဝ ရက္ခဏေ၊ အဠေ၊ အာဝါဠေ၊ အဝါဠေပိ-ဟူသော အဘိဓာန်ဋီကာတို့ ကို ထောက်၍ နှစ်ပါ၌ သင့်ပါသည်။

[၄-၃၀၃] ဥဇကမေဝ တိဋ္ဌတိ/ဥဇကမေဝ ပတတိ ။ ။ ဥဇကမေဝ တိဋ္ဌတိတိ က္ကမိနာဝ စသည်ဖြင့် ဝိမတိဋီကာ၌ ဆိုသောကြောင့် ဥဇကမေဝ တိဋ္ဌတိ-သင့်သည်။

သန္ဓာရိတတ္တာ/သန္ဓာရိတတ္တာ/ သန္ဓာရိတတ္တာ ။ ။ သန္ဓာရိတတ္တာတိ ဆိန္ဒဿ ရုက္ခဿ ပတိတုံ အာရဒ္ဓဿ သန္ဓာရဏမထွေက ဝုတ္တံ-ဟု ဝိမတိ-၌ ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် သံပုဗ္ဗ ဓရဓာတ်+တပစ္စည်း၊ အာဝုဒ္ဓိရောက်၍ သန္ဓာရိတတ္တာ-ပါ၌ သင့်ပါသည်။

ကိလာပေန္တော/ကိဠာပေန္တော ။ ။ ကိလာပေန္တော ကိဠာပေန္တောတိစ ဒွေ ပါဠာ-ဟု ယောဇနာ၌ ဆိုသောကြောင့် နှစ်ပါ၌ သင့်ပါသည်။

ဓာတွတ္တ၌ ကိလဓာတ်သည် ဗန္ဓုနတ္ထ၊ ကိဠဓာတ်သည် ကိဠာယံ-ကစားမြူးတူးခြင်း၌ ဟု ရှိသောကြောင့် ဓာတွတ္တ အလို ကိဠာပေန္တော ပါ၌သာ သင့်ပါသည်။

ဂလဝါဠက/ဂလဝါဠက ။ ။ ဂလပုဒ်+အာဝါဠကပုဒ်၊ ‘ပပံ’ ကို ပ+အာပံ-ဟု ပုဒ် ပြီးသကဲ့သို့ ဤ၌ လ-သည် အ-နောင် အာ-ကို ချေ၍ပြီးသောကြောင့် ဂလဝါဠက-ပါ၌ သာ သင့်ပါသည်။

အိန္ဒေယျံ/အိန္ဒေယျံ ။ ။ ဆိဒ္ဓိ၊ ရှ၊ ဒွေဓာကရဏေ၊ ဒိ၊ ဆိဇ္ဇနေ-ဟု ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ သိသာဒိန္ဒေဝနေန-ဟု ဋီကာ၌ ဆိုသောကြောင့်၎င်း၊ သကမ္မက ဖြစ်သော ရုဓာဒိဂိုဏ်း ဆိဒ္ဓိဓာတ်ကိုသာ ဤ၌ အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဆိန္ဒေယျံပါ၌ သင့်ပါသည်။

ဓနက္ခိတော/ဓနက္ခိတော ။ ။ ကိဓာတ်+တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ ကိ-ဓာတ်သည် ဒွေဘော်ဌာန ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ဒိယနှင့်ရှိသော ဓနက္ခိတော-သင့်။

နိခဏိဿာမိ/နိခနိဿာမိ ။ ။ နိပုဗ္ဗ ခဏဓာတ်+ဿာမိ ဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသောကြောင့် နိခဏိဿာမိ-ဟု ကာ-ဖြင့်ရှိသော ပါ၌သင့်ပါသည်။

ပါကာဇရာ/ပကာဇရာ ။ ။ ပကုဗ္ဗန္တိ တန္တိ ပါကာဇရာ၊ သမန္တတော ကရိယတေတိ

ဝါ ပါကာရော၊ အကတ္တနိစ္စ ကာရကေ သညာယံ ဧကော၊ ရဿဿ ဒီယတာ (အဘိဓာန်
ဋီကာ-၂၀၃) ကိုထောက်၍ ပါကာရော-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ/ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ။ ။ ပ, ပရိနှင့်၊ နိ, ဥ, ဒု-နောက်၊ ဒွေဘော်ရောက်-
ဟူသော နိယံနှင့်အညီ ပရိ-ဥပသာရနောင်ရောက်သော ဂဟဓာတ်၏ အစဗျည်းသည်
ဒွေဘော်ဌာဖြစ်သောကြောင့် ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

အပက္ကန္တာ/အပဝန္တာ ။ ။ (၄၂၂၅) ယတော ဂါမတော အပဝန္တာတိပဒေ အပါဒါနံ၊
သော ဂါမော အမနဿဂါမော နာမ-ဟူသော ယောဇနာကို ထောက်၍ အပဝန္တာ-ပါဠိ
သင့်ပါသည်။ မနဿ-သဒ္ဒါနှင့် အရတူသောကြောင့်၎င်း၊ နိဿယများ၌ မနဿာလူ
တို့သည်။အပက္ကန္တာဖဲသွားကုန်ပြီ။သော ဝါ။ထိုရွာသည်၎င်း။အမနဿဂါမော နာမ။မည်၏
ဟု အနက်ယောဇနာ၍ အတ္ထယုတ္တိရှိသောကြောင့်၎င်း၊ အပက္ကန္တာ-ပါဠိလည်း သင့်သည်။

အပ္ပမတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗံ/ဘိတဗ္ဗံ ။ ။ (၄၂၃၀) အပ္ပမတ္တေန ဟောတဗ္ဗံ၊ ဝိယသီလေန
ဘိက္ခုနာ-ဟူသော ဝိနိစ္ဆယ ပါဠိကိုထောက်၍ ဘဝိတဗ္ဗံ-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

ကရောန္တိတိ/ကရောန္တိ ။ ။ (၄၂၂၆) တိမ္မုဇ္ဈေးထား၊ နောက်ကား ဣတိ၊ ရှိလေဘိက
ဟိ-ကို ဟိယသ္မာ၊ ကြလေပါ။ ဟိ-ကို ဟိတ်ကြ၊ မခံ ဣတိ၊ ရှိတုံဘိက၊ ဣတိ တစ်ဖန်၊
လောပကြ။ ဟိ-သစ္စံ ကြ၊ တဖန်နောက်ရှိ၊ ဣတိသဒ္ဓါ၊ သမာပန၊ ကြလေကြ။ (တွင်းကြီး
နိယံ၊ ၁၁၆၊ ၁၁၇၊ ၁၁၈) တို့ကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိ သင့်ပါသည်။

ကုန္တိန္ဒိ/ကုန္တိယံ ။ ။ (၄၂၃၆) မဇ္ဈိမံ ကုန္တိ တု ဒွိသု (အဘိဓာန်-၂၇၁) ကို ထောက်၍
နှစ်ပါဠိ သင့်ပါသည်။

ဒေါဏီ/ဒေါဏီ ။ ။ ဒုဓာတ် ကိပစ္စည်း၊ နဒါဒိ ဤပစ္စည်း သက်လျှင် ဒေါဏီ-ပါဠိ
သင့်ပါသည်။ မသက်လျှင် ဒေါဏီ-ပါဠိ သင့်ပါသည်။

သိဿဏာ/သိဿဏာ ။ ။ သိဿဿ ပရိစ္ဆေဒေါ တာဝ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိသန္တိပိ အတ္ထိ
ဟူသော ယောဇနာကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိ သင့်ပါသည်။

အာဟာရပဒေန/အာဟာရပဒေန/အာဟာရပဒေန ။ ။ (၄၂၀၉၅) သာရတ္တ၌ အာဟာရ
ဝိသေသေတွာ ပဒံ-ဟု၎င်း၊ ဝိမတိ၌ အာဟာရိတွာ ဘာသိတဝစနံ-ဟု၎င်း၊ ဖွင့်ပြသော
ကြောင့် အာဟာရပဒံသည် အာပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်+တွာပစ္စည်း၊ (တစ်နည်း) အာပုဗ္ဗ
ဟရဓာတ်+တွာပစ္စည်းဖြင့်ပြီး၍ ဟနဓာတ်နောက်၌ (တစ်နည်း) ဟရဓာတ်နောက်၌ တွာ
ပစ္စည်းကို ရစွပြု၍ ပြီးသောကြောင့်၎င်း၊ အာဟာရ ဘာသိတံ ပဒံ အာဟာရပဒံ-ဟု
ဝစနတ္ထပြုရသောကြောင့်၎င်း၊ အာဟာရပဒေန-ပါဠိသာ သင့်ပါသည်။

သုပ္ပပါတ/သုပ္ပိပါတ ။ ။ သုပ္ပပါတော သုပ္ပိပါတောတိစ ဒွေ ပါဌာ-ဟူသော
ယောဇနာကိုထောက်၍ နှစ်ပါဠိလုံး သင့်ပါသည်။

➤ ။ ။ ဣန္ဒြိယာ-ကား အပေါင်းဖြစ်သော တန်ခိုးအမျိုးမျိုး၏ “ဣန္ဒြိ”ဟူသော

အမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော အဓိဋ္ဌာန်ရှိ၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ နေယျတ္ထ၊ ရှုဇိနည်း။

ဓသာကသဗ္ဗသမဗ္ဗိဓံ-ကား အတူဖြစ်သော မြား၏ “သလ္လ”ဟူသော အမည်ကို အတူရှိသော သောက၌တင်-- သဒိသုပစာ။ ရှုဇိနည်း။

ဓံ ကုလံ-ကား ဌာနိဖြစ်သော အမျိုး၏ “ကုလ”ဟူသောအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော လူတို့၌တင်-- ဌာနုပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဓဿ ကုလဿ အနုကမ္မာယ ဓသာခါနုရက္ခဏတ္ထာယ-ကား အမျိုးအားစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ကြည်ညိုမှုကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ အဓိဋ္ဌာန်ပြုသည်ကို ဆိုသဖြင့် အမျိုးအားချီးမြှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ အဓိဋ္ဌာန်မပြု-ဟု ဗျတိရေကအနက်ကို သိအပ်သောကြောင့် ဗျတိရေကနည်း။

ဣန္ဒြိယဗေ-ကား အကျိုးဖြစ်သော တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းအရာကို ဆိုသဖြင့် အကြောင်းအထေယျစိတ်ဖြစ်သော ဣန္ဒြိယနှင့်ယှဉ်သော စိတ်အရာကိုလည်း ရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝနည်း။ * ဓေ ခါရုဓေ ဣန္ဒြိယာ အာဓနတ္တာ ဝါသာဓေ ဋ္ဌဓပဿိ-ကား အကျိုးဖြစ်သော ကလေးတို့ကို တန်ခိုးဖြင့်ဆောင်ခြင်း၏ “ဣန္ဒြိယာ အာဓနတ္တာ”ဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော တန်ခိုးကြောင့် အနီး၌ရောက်လာသော ပြာသာဒ်ကိုဆောင်ခြင်း၌တင်--ဖလူပစာ။ အဝိနာဘာဝနည်း။

ဇိဏံ ဝါ-ကား [တိဏံ ဝါ ဟောတု ပဏ္ဍိ.ဝါ (၄၂၂၉၉) ကို ထောက်၍] အစိတ်ဖြစ်သော မြက်၏ “တိဏံ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော မြက်၊ သစ်ရွက်တို့၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ၊ ဥပလက္ခဏနည်း။

သုဒ္ဓိဓန္ဒာ-ကား ကောင်းစွာလှူတတ်သော သူတို့၏ “သုဒ္ဓိန္ဒ”ဟူသော အမည်ကို ကောင်းစွာ မပေးလှူတတ်သော သုဒ္ဓိန်ရဟန်းလောင်း၌ တင်စား၍ ထိုကောင်းစွာ မပေးလှူတတ်သေးသော သုဒ္ဓိန်ရဟန်းလောင်းကို “တဒ္ဓမ္မူပစာ”အားဖြင့် “သုဒ္ဓိန္ဒ”ဟု ဆိုသည်။ ရှုဇိနည်း။ (ပခုက္ကူ)

သိဿံ နှာဓတာ-ကား အစိတ်ဖြစ်သော ဦးခေါင်း၌ ရေချိုးခြင်း၏ “သိသံဒွာတ”ဟူသော အမည်ကို အပေါင်းဖြစ်သော တစ်ကိုယ်လုံး ရေချိုးခြင်း၌တင်-- ဧကဒေသုပစာ။

ဤ၌ ပြဇာန်းသော ဦးခေါင်း၌ ရေချိုးခြင်းကို ဆိုသဖြင့် မပြဇာန်းသော တစ်ကိုယ်လုံး ရေချိုးခြင်းကိုလည်း ယူနိုင်သောကြောင့် ပဓာနနည်း မည်၏။

> ၁၁။ ဝိက္ခန္ဓနိစ္စိ-အရ ဆင်အစရှိသော ဖန်ဆင်းအပ်သော မိမိ၏ ရူပါရုံ။

အဓိဋ္ဌာသိ-အရ ဣန္ဒြိဝိဓ အဘိညာဉ်ကိစ္စတပ်သော ရူပါဝစရကြိယာ ပဉ္စမဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ။

အသိအမှတ်ပြုထားသော ပိပ္ပယဇ္ဇနာ

- အက္ခ ၂၁၀တိ ဂစ္ဆတိ ဝိသယေတိ အက္ခံ၊ ဥဿတ္တံ ဒွိတ္တဉ္စ၊ / နတ္ထိ ခံ ဝေဒနာ
ဧတ္ထာတိ ဝါ အက္ခံ။
- အတ္တံ အသု ဗျာပနေ၊ အသတိ ဝိသယေသု ဗျာပိ ဝိယ ဘဝတိတိ အက္ခံ၊
သဿ တော၊/အထ ဝါ အက္ခ ဗျာပနဒဿနေသု၊ အက္ခတိ ဝိသယေသု
ဗျာပိ ဘဝတိ၊ အက္ခတိ ဝါ ပဿတိ ဧတေနာတိ အက္ခံ။
- အင်္ဂံ အင်္ဂိယတေ လက္ခတေ အနေနေတိ အင်္ဂော။
- အင်္ဂဇာတ အင်္ဂေ သရိရေ ဇာယတိတိ အင်္ဂဇာတံ။
- အင်္ဂါရ အင်္ဂတိ ဟာနိ ဂစ္ဆတိတိ အင်္ဂါရော။ အာရ ပစ္စယော။
- အင်္ဂါရ န ဂစ္ဆန္တိတိ အင်္ဂါ၊ ထမ္ဘာဒယော၊ တေ ရာတိ ဂဏှာတိတိ အင်္ဂါရံ။ ရဿဿ
ဒိယတ္ထေ အာဂါရံ။
- အင်္ဂိ အဇတိ ဇလမာနော ကုဋိလံ ဂစ္ဆတိတိ အင်္ဂိ၊ ဣ။ ဂေါ ရံသံ ဧတဿတ္တိတိ
ဂိနိ၊ အဿတ္ထတ္ထေ ဣနိ၊ အဂ္ဂိနိတိပိ ပါဠော။
- အင်္ဂုလိ အင်္ဂိ ဝဗျတ္ထော၊ အင်္ဂံ ဝမနတ္ထော ဝါ၊ ဥလိ၊ ဣတ္ထိလိဂေါယံ၊ အင်္ဂုလိ။
[အင်္ဂတိ ဂစ္ဆတိတိ အင်္ဂုလိ။]
- အဃံ န ဟညန္တိ၊ ဧညန္တိ အဃံ၊ ဟနဿ ဟော။/ သာဓုဟိ အဂန္တဗ္ဗတ္တာ ဝါ
အဃံ၊ ဟန ဂတိယံ။
- အဃ န ဟညတေတိ အဃံ၊ ဟနဿ ဟော။
- အဗ္ဗိ အဗ္ဗတေ ပုပ္ဖတေ အနေနေတိ အဗ္ဗိ။
- အဗ္ဗုတ နတ္ထိ တေသ္မိ အဓိဂတေ အရိယာနံ စုတံ စဝနန္တိ အဗ္ဗုတံ။
- အဗ္ဗိ အဗ္ဗ ဒဿနဗျာပနေသု၊ ဣ၊ အဗ္ဗိ။ [ပဿတိ အနေနာတိ အဗ္ဗိ။]
- အဗ္ဗရာဇော အဗ္ဗော နိပ္ပလဝဏ္ဏော တောသမတ္တိတိ အဗ္ဗရာဇော။
- အဗ္ဗရိယ အာပုဗ္ဗော စရ ဂတိဘက္ခနေသု၊ အ၊ စရဿ ဣရိယော၊ ရဿာဒိ စ။
အဗ္ဗရိယော။ [ဘုသော စရိယန္တိ အဗ္ဗရိယံ။]
- အဗ္ဗိ အသတိ ခေပေတိ အဗ္ဗိနန္တိ အဗ္ဗိ၊ တိ၊ နပုံသကေ။/
အာ ဘုသော တိဋ္ဌတိ ဧတေနာတိ ဝါ အဗ္ဗိ၊ ဣ။
အသု ခေပနေ၊ ဣ၊ သဿ ဋ္ဌော၊ အဗ္ဗိ။
- အဗ္ဗု အသတိ ခေပေတိ သမုဒါယန္တိ အဗ္ဗော၊ တော။
ဈေ ဖိန္နာယံ၊ အ၊ အဗ္ဗာယတိ ခနံ အဗ္ဗော၊ ဈဿ ဟော၊ အသဗ္ဗဒွိတ္တံ၊
ရဿာဒိ စ။
- အဗ္ဗာ အမ ဝမနေ၊ သော၊ အဏ သဗ္ဗတ္ထော ဝါ၊ သော၊ အဗ္ဗိ အဗ္ဗာတ္ထေ ဝါ။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- အတ္ထု အဘိဓာန် အတ္ထုတ္တေ ဝါ။ တောံ။[အမန္တိ ဥပ္ပန္တိ ဧတ္ထာတိ အတ္ထု။]
- အတ္ထု အတန္တိ သတတံ ဂစ္ဆန္တိ သတ္တာ ယေနာတိ အတ္တာ။
- အတ္ထုဘာဝ “အတ္တာ”တိ အဘိဓာန်၊ ဗုဒ္ဓိစ ဘဝန္တိ တေသ္မာတိ အတ္ထဘာဝေါ။
- အကြေဇော အတ္ထတော ဇာတော အကြဇော။ “အတ္ထဇော”တိပိ ပါဠိ။
- အတ္ထရဏ အာ ဘုသော ထရိယတေတိ အတ္ထရဏံ။ ယု။
- အဗုက္ခမသ္မုခါ အဗုက္ခာစ သာ အသုခါ စေတိ အဗုက္ခမသုခါ။ မကာရော ပဒသန္တိကရော
- အဗ္ဗါ သတ္တာနံ ဇိဝိတံ အသတိ ခေပေတိတိ အဗ္ဗါ။ တဿ ဓော။/
- အဗ ဂမနေ၊ အဒတိ ယတ္ထ သာ အဗ္ဗါ။ ဓော။
- အဗ္ဗါန အဗ္ဗါနံ အယနံ အဗ္ဗါနံ။
- အဓိဝေဓန အဓိနံ ဝစနံ အဓိဝစနံ။
- အနုဘိရတိ ပရသပ္ပတ္တိသု နာဘိရမတိတိ အနုဘိရတိ။ ရပ္ပ ရမဏော၊ တိ။
- အနုလ အနန္တိ ပါလေန္တုနေနေတိ အနုလော။ အလပစ္စယော။
- အနာလယ နတ္ထိ အာလယော တဏှာ ဒတ္တာတိ အနာလယံ။
- အနိမိသာ န နိမိသန္တိတိ အနိမိသာ။
- အနိလ အနန္တိ ပါဏန္တုနေနေတိ အနိလော၊ ဣလော။
- အနိတိတ ဤတိ ဥပဒ္ဒဝေါ ပဝါသောစ တေ ယတ္ထ န သန္တိ။ တံ အနိတိကံ။
- အနုကမ္မာ ကပိ စလနေ၊ အနု ပုနပ္ပုနံ ကမ္ပေတိ အတ္တာဓာရဿ ဝိတ္တန္တိ အနုကမ္မာ။
- အနုတာပ အနု ပစ္စာ တပတိ ယေန သော အနုတာပေါ။
- အနုဇယာဝ ယုဇ ယောဂေ၊ အနုယုဒ္ဓိတဗ္ဗော ပုန္တိတဗ္ဗောတိ အနုယောဂေါ။
- အန္တက လောကာနံ အန္တံ ဝိနာသံ ကရောတိတိ အန္တကော။
- အန္တရဓာန အန္တရံ ခရတိတိ အန္တရဓာနံ။ နိဂ္ဂဟိတလောပေါ။
- အန္တရဝါသက အန္တရေ မဇ္ဈေ ဘဝေါ ဝါသော အန္တရဝါသကော။ သကတ္ထေ ကော။
- အန္တလိက္ခ တေသံ တေသံ ဝတ္ထုနံ အန္တရံ နာနတ္ထိ ဣက္ခတေ ဇာကော ဒတ္ထ၊
- အန္တလိက္ခ အနေနာတိ ဝါ အန္တလိက္ခံ၊ ရဿ လော။/ ဣက္ခနံ ဝါ ဒဿနံ ဣက္ခာ၊
- အန္တလိက္ခ တဿ အန္တရံ ကာရဏံ အန္တလိက္ခံ။
- အန္တပုရ အန္တေ အပ္ပန္တရေ ပုရံ ဂေဟံ အန္တေပုရံ၊ ပုရဿ အန္တေတိ ဝါ အန္တေပုရံ။
- အန္တေပုရ “အန္တေပုရ”န္တိပိ ပါဠိ။
- အန္တကာရ အန္တံ ဟတံ ဝိဋ္ဌသတ္တိကံ လောကံ ကရောတိတိ အန္တကာရော။
- အန္တဿတိ အနု ပုနပ္ပုနံ သတိ အနုဿတိ။
- အပစ္စ နရဏေ န ပတန္တုနေန ဇာတေနာတိ အပစ္စံ၊ ပထ ဂတိယံ၊ ယော၊ တုဿ
- အပစ္စ စော/ န ပတတိ န ဝိန္တိန္တိတိ ဝံသော ဒတေနာတိ ဝါ အပစ္စံ။

အဘိဓာန်နိကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- အပဝဇ္ဇာ အပဝဇ္ဇာ သင်္ခါရာ ဒေသနာတိ အပဝဇ္ဇော။
- အပုဗ္ဗာ အပ ပါပုဏာနေ၊ အပေတိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ပါပေတိ အာရမ္မဏန္တိ အပ္ပနာယု၊ အာ။
- အဗ္ဘံ အာပံ ဘရတိတိ အဗ္ဘံ ကိံ၊ ပဿ ဗော။
- အဗျာဝဇ္ဇာ ဗျာဗာဓယတိတိ ဗျာဗာဓော၊ သော ဧဝ ဗျာဗာဒေါ၊ ဒုက္ခသစ္စံ၊ တဿ ဘာဝေါ ဗျာဗဗ္ဗံ ဒုက္ခဿ ပိဋနာဗျတ္တော၊ တံ ယတ္ထ နတ္ထိံ၊ တံ အဗျာဗဗ္ဗံ အဗျာပဗ္ဗန္တိပိ ပါဌော၊ တတ္ထ ဗျာပဗ္ဗန္တိ ဝိနဿန္တိတိ ဗျာပါဒါ၊ သင်္ခတာ၊ တေသံ ဘာဝေါ ဗျာပဗ္ဗံ၊ သင်္ခတာနိ ဝိနဿနဘာဝေါ၊ တံ ယတ္ထ နတ္ထိံ၊ တံ အဗျာပဗ္ဗန္တိ ဧဝမတ္ထော ဝေဒိတဗျော၊ နိရုတ္တိနယေနစ ဗျဿ ဇ္ဈကာရော။
- အဘိဇ္ဈာ ဈေ ဝိန္ဒာယံ၊ အာရမ္မဏာဘိမုခံ ဗျယတိတိ အဘိဇ္ဈာ၊ အာ။
- အဘိညာဏ အဘိ ဝိသေသံ ဇာနာတိ ဒေတေနာတိ အဘိညာဏံ။
- အဘိလာသ လသ ကန္တိယံ၊ အဘိမုခံ ကတ္တာ လသတိ ယေနာတိ အဘိလာသော၊ ဧကာ။
- အမတ နတ္ထိံ ဧတ္ထ မတံ မရဏံ၊ ဒေသသ္မိံ ဝါ အဓိဂတေ ပုဂ္ဂလဿ မတန္တိ အမတံ။
- အမရ မရဏံ မရော၊ သော ယေသံ နတ္ထိံ၊ တေ အမရာ။
- အမောတ န မုယုတိ ဒေတေနာတိ အမောဟော။
- အမ္ဘဓ အမ္ဘံ ဒေါတိတိ အမ္ဘဒေါ။
- အမ္ဘဓရ အမ္ဘံ ဥဒကံ ဓာရေတိတိ အမ္ဘဓရော။
- အမ္ဘာ အမ ပူဇာယံ၊ ကမ္ပနိ မော၊ ဗော စ၊ အမ္ဘာ။
[အပိယတေ ပူဇိယတေ ပုတ္တဓိတရေဟိတိ အမ္ဘာ။]
- အရံ အရတိ ဂစ္ဆတိတိ အရံ။
- အရဟ အံသာရဏက္ခဿ အရေ ဟတဝါတိ အရဟာ၊ “အရဟ”န္တိပိ ပါဌော။
- အရိတ္တ အရတိ ယေနာတိ အရိတ္တံ၊ ဆဒါဒိဟိ တတြုဏံ၊ ဣကာရာဂမော၊ ဒိတ္တိဉ္စ
- အရိယ အရ ဂမနေ ဝါ၊ အရတိ အဓိဂစ္ဆတိ မဂ္ဂုလဓမ္မေတိ အရိယော၊ ဧက္ခာ။
- အရူပ နတ္ထိံ ဒိယရဿာဒိကံ ရူပံ သဏ္ဍာနမေတဿာတိ အရူပံ။
- အလဂစ္ဆ အရံ သိယံ ဂစ္ဆတိတိ အလဂစ္ဆေ၊ မဿ ဒေါ၊ ရဿ လတ္တဉ္စ။
- အဝါပုရဏ အဝါပုရတိ ဝိဝရတိ ယေနာတိ အဝါပုရဏံ၊ ဝရ သံဝရဏေ၊ ယု၊ ဝဿ ပေါ၊ ဥတ္တံ၊ ဥပသဂ္ဂဿ ဒိယတာ စ။
- အဝိဇ္ဇာဝ ဝိက္ခိပနံ နာနာရမ္မဏပေရဏံ ဝိက္ခေပေါ။
- အဝိဇ္ဇာ ဝိစ ဉာဏေ၊ န ဝိဒတိတိ အဝိဇ္ဇာ။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- သော နတ္ထိ ဧတ္ထာတိ အပိက္ခေပေါ။
- အေဂါ အဟွယတေ တောယာတိ အေဂါ။ ဟု သဒ္ဓေ၊ ဧဝ အဂါနေတိ ဝါ ဓာတု၊ အ။
- အသစ်စ ပစ္စယေဟိ န သင်္ကရိယတေတိ အသစ်တံ။
- အသိ အသ ဒေပနေ၊ အသတေ ခိပ္ပတေတိ အသိ၊ ဣ။
- အသုရ ဒေဝါ ဝိယ န သုရန္တိ န ကိဋ္ဌန္တိတိ ဝါ အသုရာ။
- အသေတွ တတော ဥတ္တရိ ကရုဏိယာဘာဝတော နတ္ထိ သိက္ခာ ဧတဿာတိ အသေက္ခော။
- အဟံ န ဇဟာတိ ပစ္စာဂမနံ အဟံ။
- အဋ္ဌကမန္တာ အလံ ဝိဘူသနေ၊ အလံ ဝိဘူသနံ ကရောတိတိ အလကာ၊ သာ ဧဝ အဋ္ဌကာ။ အဋ္ဌကာ ဧဝ မောဒကရုဏတော အဋ္ဌကမန္တာ၊ ဥကာရဿ အကာရော၊ နာဂမောစ။
- အာတာသ ဘုသံ ကာသန္တေ ဒိပ္ပန္တေ ပဒတ္တာ ဧတေနာတိ အာကာသော။ / န ကဿတိ န ပိလေခိယတိတိ ဝါ အာကာသော။
- အာဗျာ အာချာယတေ ဧတာယာတိ အာချာ။
- အာဂူ အဂန္တုဗ္ဗံ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အာဂူ။ / အာ ပိဋိယံ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ အာဂူ။
- အာယာဇာ အာဂန္တာ ဟညတိတိ အာယာတော။
- အာစရိယ သိဿာနံ ဟိတံ အာစရတိတိ အာစရိယော၊ ဣော။
- အာဇာဏိ ထတိ ကိစ္ဆဇိဝနေ၊ ဘူဝါဒိ၊ အာ ဘုသော တင်္ကတိတိ အာတင်္ကော၊ အ။
- အာဇာဝ အာ သမန္တတော တပတိ ဒိပ္ပတိတိ အာတပေါ။
- အာဇာပူ အာ ဘုသော ကာယံ၊ စိတ္တဉ္စ တာပေတိတိ အာတပေါ။ တပ သန္တာပေ။
- အာဒိန္ဒ အာ ဘုသော ဒိပ္ပတိတိ အာဒိန္ဒော၊ ပူဿ ဧတာ။
- အာဒိနဝ အာ ဘုသော ဒိနံ ဝါယတိ ဂမယတိတိ အာဒိနဝေါ။ ဒိနံ ဒုဂ္ဂတဘာဝေါ ဝေါ။ ပိ ဂမနေစ။
- အာနန္ဒ အာ ဘုသော နန္ဒယတိတိ အာနန္ဒော။
- အာဘာ အာ ဘုသော ဘာတိတိ အာဘာ။
- အာယတနံ ယတ ယတနေ၊ အာယတန္တိ ဝါယမန္တိ ဧတ္ထ ဖလကာမာတိ အာယတနံ။ / အထ ဝါ အာယန္တိတိ အာယာနိ၊ တာနိ တနောတိတိ အာယတနံ။
- အာယတိ အာဂမိဿတိတိ အာယတိ၊ အာပုဗ္ဗော ဣ ဂတိမိ။
- အာယာမ အာပုဗ္ဗော ယမု ဥပရမေ၊ ဣော။ အာ ဘုသော ယာတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ အာယာမော၊ ယာ ဂတိပါပုဏေသု၊ မော။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- အာယု အယတိ အဗ္ဗိနံ ဂစ္ဆတိ ယေနာတိ အာယု၊ ဣ။/ဧတိ ဧတေနာတိ ဝါ အာယု၊ ဣ ဂတိမှိ၊ ဣ၊ ဣဿေ၊ ဧ အယ။
- အာရမ္မဏ အာဂန္တာ စိတ္တစေတသိကာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရမ္မဏာနိ၊ ယု။
- အာလမ္မ စိတ္တစေတသိကေဟိ အာလမ္မိယန္တေတိ အာလမ္မာ။
- အာလသ လယ ဂတိယံ၊ အာ ပုနပ္ပန် လယတျာရမ္မဏေသုတိ အာလယော။/ ပုနပ္ပန် လယတိ သံသိလေသတိ ယေနာတိ ဝါ အာလယော။
- အာလောက အာလောစယတိ ပဿတိ ဧတေနာတိ အာလောကော။/အာလောကေ တိ ဝါ ဧတေနာတိ အာလောကော။
- အာဝါရ အဝ ရက္ခဏေ၊ အဋ္ဌော၊ အာဝါဋ္ဌော၊ အဝါဋ္ဌောပိ။
[အဝညတေ ခညတေတိ အာဝါဋ္ဌော။]
- အာဝါသ ဝသ နိဝါသေ၊ အာဝသန္တုကြာတိ အာဝါသော။
- အာဝုစ အာဝါယ ယုဇ္ဈန္တေ ယန္တိ အာဝုစံ၊ ယဿ ဝေါ။ အာယုစံ ဝါ။
- အာသာ ဣသု ဣန္ဒြာယံ၊ အ၊ ဣဿ အာ၊ အာသာ။|ဣန္ဒြတိ တောယာတိ အာသာ
- အာသု အာသတိ ခေပတိတိ အာသု၊ ဥ။
- အုန္ဒ ဣန္ဒတိ ပရမိဿရိယေန ယုဇ္ဈတေတိ ဣန္ဒော။
- အုန္ဒစိလ ဣန္ဒော ဧဝ ပါဒံ ခိပတိ ဧတ္ထာတိ ဣန္ဒခိလော၊ ခိပ ပေရဏေ။ ပဿ လောပေါ။/ အထ ဝါ ဣ ဂမနံ ဒဒါတိတိ ဣန္ဒော၊ ဒွါရံ တတ္ထ ဌပိတော ခိလော ကဏုကောတိ ဣန္ဒခိလော။
- အုန္ဒ ဣဘံ အရဟတိတိ ဣန္ဒော၊ ဝေါ။ ဝဏ္ဏပိပရိယယော။
- အုဂ္ဂ ဣဂ္ဂ ထုတိယံ၊ ဣဂ္ဂန္တေ ဒေဝါ တောယာတိ ဣဂ္ဂ၊ ဥ။ စဿ ခော။
- အုသိဝိလိ ဣသယော ဂိလတိတိ ဣသိဝိလိ၊ ဣ။
- အုဿရ ဣဿတိ အဘိဘဝတိတိ ဣဿရော။
- ဤဟာ ဤဟတိ ဧတိ ဝါ ယာယ သုဘာသုဘာဖလန္တိ ဤဟာ၊ ဤဟ ဧဋ္ဌာယံ၊ ဣ ဝါ ဂတိမှိ။ ပစ္ဆိမေ ဟပစ္စယော။
- ဥဇ္ဇောတ ဥဇ္ဇောတတိတိ ဥဇ္ဇောတော။ အန္ဓကာရံ ဝိဒ္ဓံသေန္တော ဇောတတိတိ ဝါ ဥဇ္ဇောတော။
- ဥဏ ဥသတိ ဒဟတိတိ ဥဏော။ ဧော၊ သလောပေါစ။
- ဥတ္တရ ဥတ္တရိယတေ အတိက္ကဗျတေ ယေနာတိ ဥတ္တရံ။
- ဥတ္တရာသင်္ဂ ဥတ္တရသ္မိ ဒေဟဘာဂေ အာသန္ဓတေတိ ဥတ္တရာသင်္ဂေါ၊ အာပုဗ္ဗော သဗ္ဗ သင်္ဂေါ။
- ဥဒ္ဒ ဥဒ္ဒတိတိ ဥဒ္ဒေါ၊ တော၊ ဝမိဿ ဝေါ။

၃၃၄

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

ဥဒ္ဓင်္ဂမ

ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆတိတိ ဥဒ္ဓင်္ဂမော။

ဥဒ္ဓါရ

ဥဒ္ဓရိယတေ ဂယတေတိ ဥဒ္ဓါရော၊ ဥပုဗ္ဗော ဓရတိ ဂဟဏော၊ ဧကာ။

ဥပဒေသ

အာစရိယံ ဥပဂန္နာ ဒိဿတိ ဥဒ္ဓာရိယတိတိ ဥပဒေသော၊ ဒိဿိ ဥဒ္ဓာရဏေ ဧကာ။

ဥပနာတ

နဟ ဗန္ဓနေ၊ ပုနပျုန်၊ ဥပဂန္နာ ဝါ နယတိ စိတ္တန္တိ ဥပနာဟော။

ဥပေက္ခာ

ဒိန္တံ ဝေဒနာနံ သမိပေ ပဝတ္တာ ဣက္ခာ အနုဘဝနန္တိ ဥပေက္ခာ၊ ဣက္ခ-
ဒဿနေ။

ဥပညာသ

ဥပ နိပုဗ္ဗော အာသ ဥပဝေသနေ၊ ဥပ ပဌမံ ပုရိမဝစနဿ သမိပံ ဝါ
နာသော ဌပနံ ဥပညာသော၊ နျဿ ဥေဘ။

ဥပ္ပလ

ဥပုဗ္ဗော ပါ ပါနေ၊ အလော၊ ဒိတ္တံ၊ ဥဒကေ ပ္ပဝတိတိ ဝါ ဥပ္ပလံ။

ဥပ္ပာဒ

စိတ္တဿ ဝိပ္ပမော ဘန္တိ ဥပ္ပာဒေါ၊/ မဒ ဥပ္ပာဒေါ ဥဂ္ဂတေဟိ၊ ဥပ္ပဂ္ဂ -
သဏ္ဍိတေဟိ ဝါ ဒေါသေဟိ မဒနံ ဥပ္ပာဒေါ၊/ မဒ ဥပ္ပာဒေါ ဥဂ္ဂတေဟိ
ဝါ တာဒိဒေါသေဟိ မဒယတိတိ ဥပ္ပာဒေါ၊ ဧကာ။

ဥယျာမ

ဥဒ္ဓံ ယန္တိ ယေနာတိ ဥယျာမော၊ အမော။

ဥဿဝ

ဥဿ ဒါဟော။ ကံ ဥဿဝန္တိ ဥဂ္ဂိရယန္တုကြာတိ ဥဿဝေါ၊/ နာနာသမိဒ္ဓိဟိ
သဝန္တိ ဧတ္တာတိ ဝါ ဥဿဝေါ။

ဥဿာဟ

ဥ ဒုက္ခလာဘံ၊ ဥဒ္ဓံ ဝါ သဟတိ ဒမတိတိ ဥဿာဟော၊ ဧကာ။

ဥိဟ

ဥိဟ ဝိတက္ကေ။ ဥိဟန္တုနေနာတိ ဥိဟော။

ဧကဂ္ဂတာ

ဧကံ ဝါ အာရမ္မဏံ အလတိ ဂစ္ဆတိတိ ဧကဂ္ဂံ၊ တဿ ဘာဝေါ ဧကဂ္ဂတာ။

ဧကန္တ

ဧတိ ဂစ္ဆတိတိ ဧကော၊ သော ဧဝ ဧကန္တံ၊/ ဧကံ တရတိ အတိက္ကမတိတိ
ဝါ ဧကန္တံ။

ဩဇာပု

ဩတ္တပ္ပတိ ဘာယတိ ပါပတေတိ ဩတ္တပ္ပံ၊ တပ ဘယေ အဝပုဗ္ဗော။

ဩဒါစ

အဝဒါယတိ သဗ္ဗဝဏ္ဏေတိ ဩဒါတော။ ဒါ အဝဒဏ္ဏနေ အဝပုဗ္ဗော။

ကဝေရ

နာနာပိစေ သင်္ကာရေ ရာသိကရဏဝေသန ကစတိ ဗန္ဓတိ ဧတေနာတိ
ကစော၊ သော ဧတ္တ ဣန္တိတဗ္ဗောတိ ကစဝရော၊ ဝရ ဣစ္ဆာယံ။

ကန္တ

ကစ ဗန္ဓနေ၊ ဆော၊ ကန္တံ။ [ကစိယတိ ဗန္ဓိယတိတိ ကန္တံ။]

ကညာ

ကမနိယတေတိ ကညာ၊ ကန ဒိတ္တိကန္တိဂတိသု၊ ယော၊ နျဿ ဥတ္တံ၊ အ၊
အာ။

ကဋိ

ကဋုတေ အာဝရိယတေ ဝတ္တာဒိဟိ ကဋိ၊ ဣ။

ကန္ဓ

တာသ ဒိတ္တိယံ၊ ကာသတေအဂ္ဂိနာ ဒိပ္ပတေတိ ကဋံ၊ တော၊ တဿ ဌော၊
ရသော စ၊ တဿ ဂမနေ ဝါ၊ တော၊ ကဋံ။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- ကဏှ ကံ သုခံ ဟနတိတိ ကဏှံ။ ဝဏ္ဏဝိပရိယယော။ /
ကဿတေတိ ကဏော၊ ကဿ ဝိလေခနေ၊ ဧော။
- ကဏ္ဍ တရ ကရဏော၊ ဧော၊ ကဏ္ဍော၊ / ကဏ္ဍတိ သုဏာတိ ဧတေနာတိ ဝါ
ကဏ္ဍော၊ ကဏ္ဍ သဝနေ။
- ကဏ္ဍိကာ ကေ သီသေ နယတိတိ ကဏ္ဍိကာ၊ ဣ၊ ဣတ္ထိ၊ ဣတ္ထု။
- ကဏ္ဍိကာ အဂ္ဂိသဒိသတ္တာ ကန္တတိ ဆိန္ဒတိတိ ကတ္တိကာ၊ / ကရောတိ တသ္မာ ဝါ
ကတ္တိကာ။
- ကနိဋ္ဌ အတိသယေန ခုဒ္ဒကာတိ ကနိဋ္ဌာ။ ယုဝပ္ပါနံ ကနံ၊ ကဏံ ဝါ ဣယိဋ္ဌေသု။
- ကန္တာ ကမနိယဝုတ္တိတာယ ကန္တာ၊ ကမ္မ ကန္တိယံ၊ တော။
- ကန္တာရ ကေန ပါနိယေန တရန္တိ အတိက္ကမန္တိ ယန္တိ ကန္တာရော၊ တရ တရဏော /
အထ ဝါ တတိ ဆေဒနေ၊ သပ္ပင်္ဂါယတ္တာ ကန္တတိ နိစ္စဂမနာဂမနမေတ္တာတိ
ကန္တာရော၊ အာရော၊ နာဂမောစ။
- ကန္တိ ကနတိ ဒိပ္ပတိတိ ကန္တိ၊ ကန ဒိတ္တိယံ၊ / ကာမိယတိတိ ဝါ ကန္တိ။
- ကပိလ တဗ ဝဏ္ဏော၊ ဣလော၊ ဗဿ ပေါ၊ ကပိလော။
[အကဗိ နီလာဒိဝဏ္ဏတ္ထမဂမိတိ ကပိလော။]
- ကပ္ပရ ကပု သာမတ္ထိယေ၊ အရော၊ ကံ သီသံ ပါလေတိတိ ဝါ ကပ္ပရော၊ ရသော၊
လဿ ရတ္တု။ ကပု ဟိသာယံ၊ အရော။ ကုပ္ပရောတိပိ ပါဋော။ တဒါ
အဿုတ္ထံ။
- ကမ္မာသ မသီ ပရိမာဏော၊ ကမ္မနိ ဧော၊ ကလော ဧဝ မာသော ကမ္မာသော၊
လဿ မော၊ ကလနံ ဝါ ကလော၊ တံ မသတိတိ ကမ္မာသော။
- ကရိသ ကရောန္တိ ဧတ္ထ ကသနရောပနာဒိကန္တိ ကရိသံ၊ ဣသော။
တိရ ပိကိရဏော၊ ဤသော၊ ကရိသံ။
- ကရုဏာ ကံ သုခံ ရုန္တတိတိ ကရုဏာ၊ ရုမိ အာဝရဏော၊ ဧဿ ဧော။ /
အထ ဝါ ကရောန္တိ အတ္တာနမမိနမေတာယာတိ ကရုဏာ၊ ယု၊ အာ။
- ကလလ ကလံ ဇရတံ လာတိတိ ကလလော၊ ကလ သင်္ချာနေ ဝါ၊ အလော။
- ကဿ ကလျန္တေ သင်္ချာယန္တေ အနေန သင်္ချာဒယောတိ၊ ကလ္လံ။
- ကလျာဏ ကလျံ နိရောဂံ အဏတိ ဂစ္ဆတိ၊ ကလျံ ဝါ ဟိတံ အဏယတိ ပါပယ-
တိတိ ကလျာဏံ၊ ကမ္မနိ ဧော။
- ကလုသ ကလျတေ အနေန ကလုသံ၊ ဥသော။ / ကံ ဝါ သုခံ လုနန္တော သေတိတိ
ကလုသံ။
- ကသာဓ ကံ ပါနိယံ သေဝတေတိ ကသာဝေါ၊ အဝေါ၊ / အထ ဝါ ကံ သဝါပေတိတိ

ကသာဝေါ၊ သူ သဝနေ။ တုဝရောပိ ကသာယောပိ ကသာဝပရိယာယော
ကသိရ တသ ဝမနေ၊ ကသတိ အပုညန္တိ ကသိရံ၊ ဣရော။/
ကုစ္ဆိတေနာကာရေန သေတိတိ ဝါ ကသိရံ။
ကဋ္ဌာရ တလ သင်္ချာနေ၊ အရော၊ လဿ ဋ္ဌော၊ ကဋ္ဌာရော။
[ဒတေန ဂုဏံ ကလိယတိ ပရမိယတိတိ ကဋ္ဌာရော။]
ကဇ္ဈဝရ ကဋ္ဌေ ရေတသိ ဝရံ ကဋ္ဌေဝရံ။
ကာမ ကမု ဣစ္ဆယံ၊ ဧော၊ ကာမော၊ [ကာမယတိ ရတိန္တံ ဥပ္ပါဒယတိတိ-]
ကာယ ဧကောပေက္ခာယ အပ္ပတ္တေန ကသင်္ခါတာ အဝယတိ အာယန္တိ ယသ္မိ
ကာယော၊/အထ ဝါ ကုစ္ဆိတာနံ ကေသာဒိနံ အာယောတိ ကာယော။
ကာရဏ ကရောတိ ဖလန္တိ ကာရဏံ။
ကိင်္ကဏိ ကိ ကုစ္ဆိတံ ကဏတိတိ ကိင်္ကဏိ၊ နဒါဒိ။ ကိင်္ကဏိတိပိ ပါဠန္တရံ၊
ကိစ္ဆ ကိရတိ သုခန္တိ ကိစ္ဆံ/ကတာ ဝါ ပုညကရဏိစ္ဆာ ယေနာတိ ကိစ္ဆံ။
ကိတ္တိ ကိတ္တိ သဒ္ဓနေ၊ ကိတ္တိယတေ ကထိယတေတိ ကိတ္တိ၊ ဣ။
ကိဗ္ဗိသ ကိလျတေ သိထိလိ ကရိယုတေ ယေနတိ ကိဗ္ဗိသံ။ လဿ ဝေါ၊
ဣသော စ။/ ကရောတိ အနိဋ္ဌဖလန္တိ ဝါ ကိဗ္ဗိသံ။ ဣဗ္ဗိသော။
ကိလိန္တ ကိလိသန္တေ ဧတ္တာတိ ကိလိန္တံ။
ကုက္ကုဒိ ကုစ္ဆိတံ ကရောတိတိ ကုက္ကုတံ၊ စိတ္တံ၊ တံသမဓီ ဝါ၊ တဿ ဘာဝေါ
ကုက္ကုဒံ။
ကုက္ကုဒု ကုက္ကုဒတိတိ ကုက္ကုဒော၊ ကုက၊ ဝတ အာဒါနေ ဝါ၊ အဋ္ဌော။
ကုစ္ဆိန္တ ကုစ္ဆိမိ ဥဒရေ တိဋ္ဌတိတိ ကုစ္ဆိဋ္ဌော။
ကုဋ္ဌ ကုဋ္ဌ ဆေဒနေ၊ ဋ္ဌော။ ကုယံ ပထဝိယံ တိဋ္ဌတိတိ ဝါ ကုဋ္ဌံ။
ကုဏပ ကုစ္ဆိတံ နေတိတိ ဝါ ကုဏပေါ၊ အပေါ၊ ဧတ္တံ။
ကုမာရ ကုမာရ ကိဋ္ဌာယံ၊ ကုမာရေတိ ကိဋ္ဌတိတိ ကုမာရော။
ကုဋ္ဌိ ကာမိယတိတိ ကုဋ္ဌိ၊ တမု ဣစ္ဆယံ၊ ဘော၊ အသု၊ ဤ စ။ / ကုယာ
ပထဝိယာ ဘဝတိတိ ဝါ ကုဋ္ဌိ၊/ ကေန အဂ္ဂိနာ ဘဏတိတိ ဝါ ကုဋ္ဌိ၊
ဘဏ သဒ္ဓေ၊ ဧလောပေါ၊/ ကေန ဇလေန ဥဋ္ဌိယတိ ပူရိယတိတိ ဝါ
ကုဋ္ဌိ၊ ဥဘ ဥဗ္ဗ ဥဗ္ဗ ပူရဏော၊ သဗ္ဗဣ နဒါဒိ။
ကုလလ ကုက္ကုဋ္ဌာဒိနံ ကုလံ လုနာတိ ဆိန္ဒတိတိ ကုလလော၊ ကုလ သန္တာနေ ဝါ၊
အလော။
ကုဿလ ကုစ္ဆိတေနာကာရေန သန္တာနေ သေန္တိတိ ကုဿ၊ ခာဂါဒယော၊ တေ
လုနာတိ ဆိန္ဒတိတိ ကုဿလံ။

အဘိဓာန်ဒိကာလာပိဂ္ဂဟများ

- ကုဋ္ဌ အဋ္ဌ ဂမနေ၊ ကုဋ္ဌိတေနာကာရေန အဋ္ဌတိတိ ကုဋ္ဌံ။ ကုဋ္ဌ ဆေဒနေတိ ဝါ
- ကောဋ္ဌဘ ကိဋ္ဌန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ကောသလ္လံ ကဝယော ဗန္ဓုနေသု ဧတေနာတိ ကေဋ္ဌဘံ၊
တိဋ္ဌံ ဂတိယံ၊ အဘော၊ အဿုကာရော၊ / အထ ဝါ ကိဋ္ဌတိ ဂမေတိ
ကြိယာဒိဝိဘာဂံ၊ တံ ဝါ အနဝသေသေန ပရိယာဒါနတော ဂမေန္တော
ပူရေတိတိ ကေဋ္ဌဘံ၊ ဥဘ၊ ဥစ္ဆ ပူရဏော။
- ကောဓာဝ ကိံတ နိဝါသေ၊ အဝေါ။ [ကိံတဝဿ ဓမ္မော ကေတဝံ။]
- ကောသ ကေ မတ္တကေ သေတိ တိဋ္ဌတိတိ ကေသော။
- ကောသဝ ကေသိံ နာမ အသုရံ ဟတဝါတိ ကေသဝေါ၊ ဤကာရဿ အကာရော
ဗာနဿ စ ဝေါ။
- ကောဋ္ဌ ကုသ အက္ခောသေ၊ တော၊ ဌော ဝါ။ [အက္ခောသိယတိတိ ကောဌော။]
- ကောဋ္ဌာသယ ကောဌေ အန္တေ သေတိ တိဋ္ဌတိတိ ကောဌာသယော။
- ကောဏ ကုဏျတေ သဒ္ဓါယတေနေနာတိ ကောဏော၊ ဏော။
- ကောတူဟလ တူဇ ဟိံသာယံ၊ ကံ ပါပံ တောဇတိတိ ကောတူဟလံ၊ အလော၊ ဝတ္ထု -
ပိကာရောစ။ / တူလ နိက္ကံသေ၊ ကံ ပါပံ .တူလယတိတိ ကုတူဟလံ၊ အ၊
ဟကာရဝဏ္ဏာဂမော။
- ကောပ ကုပ ကောပေ၊ ကုပတိတိ ကောပေါ၊ ကောပယတိ ဝါ စိတ္တန္တိ ကောပေါ။
- ကောပိဋ္ဌာဇော ကံ ပထဝီ ပိဒါရယတိ မူလေနာတိ .ကောပိဋ္ဌာရော။ ဒဿ ဌော။
- ကောသမ္ဘိ ကုသ အဂါနေ၊ “ခါဒထ ပိဝထာ” တျာဒိဟိ ဒဿဟိ သဒ္ဓေဟိ ကောသန္တိ
ဧတ္ထာတိ ကောသမ္ဘိ၊ ဗော၊ နဒါဒိ။
- ကောသလ ကောသံ လန္တိ ဂဏန္တိ၊ ကုသလံ ပုစ္ဆန္တိတိ ဝါ ကောသလာ။
- ကော ခဏု ဟိံသာယံ၊ ခဏောတိတိ ခဏော၊ အ။
- ဓန္တိ ခမနံ သဟနံ ခန္တိ၊ တိ။ ခမတေ ခမနံ၊ ခမော' စ၊ ခမု သဟနေ။
- ဓန္ဒ ခဏ္ဍတိ ဒါနဝဗလန္တိ ခန္ဓော၊ ဣဿ န္ဓော။
- ဓန္ဒ ကံ မတ္တကံ ဒဓာတိတိ ကန္ဓော၊ သော ဧဝ ခန္ဓော ကကာရဿ ခကာရ
ကရဏဝသေန၊ ခမတိ ဘာရန္တိ ဝါ ခန္ဓော၊ ခမု သဟနေ၊ တော၊ တဿ
ဧော၊ မဿ နော၊ နိဂ္ဂဟိတံ ဝါ။
- ခိဋ္ဌာ ခိဋ္ဌ ကိဋ္ဌာယံ၊ ခိဋ္ဌာ၊ ခိဋ္ဌါတိပိ ပါဌော။ / အထ ဝါ ခံ တုဋ္ဌိ ဣဋ္ဌာ ဝါစာ၊
သာ ဧတ္ထာတိ ခိဋ္ဌာ။
- ခိပ္ပ ခိပ္ပတိ ပေရတိတိ ခိပ္ပံ၊ ခိပ ပေရဏော။
- ခိဏာသဝ ခိဏာ အာသဝါ ယဿ သော ခိဏာသဝေါ။
- ခိပေ ခိပ ပေရဏော၊ ခိပနံ ဗဟိကရဏံ ခေပေါ။

၃၃၈

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

စေမ

ခယန္တိ ဝါ ဒေတေန ရာဂဂ္ဂိအာဒယောတိ ခေမံ/ ခီ ခယေ၊ ခေပေတိ အသုခံ ခေမံ၊ မော။

စေတ္တ

ဗိဇာနိ ခိပန္နသန္တိ ခေတ္တံ၊ ခိပ ပေရဏော၊ တော၊ / ခိတ္တံ တာယတိတိပိ ခေတ္တံ၊ ခိ နိဝါသဂတိသု ဝါ၊ တ၊ ဩဏ်၊ ခေတ္တံ၊ ခေတြံ။

ဂတ္တ

ဂစ္ဆတိ၊ ဂဏှာတိ ဝါ ကုသလာကုသလမေတေနာတိ ဂတ္တံ၊ ဂမ္မ ဂတိယံ၊ ဂဟ ဥပါဒါနေ ဝါ။

ဂန္ဓ

ဂန္ဓ အဒ္ဓနေ၊ အဒ္ဓနံ ဟိံသနံ၊ ယာစနဉ္စ၊ ဟိံသတေ အဘိလသိယတေ ဝါ ဂန္ဓော။

ဂန္ဓဗ္ဗ

ဂန္ဓံ အဗ္ဗတိ ပရိဘူဝတိတိ ဂန္ဓဗ္ဗော။ ဂန္ဓံ အဗ္ဗန္တိ ဘူဝန္တိတိ ဂန္ဓဗ္ဗာ၊ ဂါယနံ ဝါ ခေမော ဒေတေသံ ဂန္ဓဗ္ဗော၊ မ္ဗဿ ဗ္ဗော။

ဂဗ္ဗ

ဂု သဒ္ဓေ၊ အဘော၊ ဒွိတ္တာပိ၊ ဂဗ္ဗော။ [ဂဘ ဂမနေ၊ အဘော။ ဘဿ ဟော။ ဂရ သေစနေ ဝါ။ ဂရတိ ဗဟိနိက္ခမနဝသေန သိဉ္စတိတိ ဂဗ္ဗော။]

ဂဘိရ

ဂမ္မ ဂမနေ၊ ဤရော၊ ဘောန္တောစ မလောပေါစ၊ ဂဘိရော။ မာလောပေ တု ဂန္တိရော၊ ဂစ္ဆန္တော ဘာယန္တိ အသိန္တိ ဝါ ဂဘိရော၊ ဂန္တိရော စ။

ဂါမ

ဂဿ မဒနေ၊ ဂဿန္တိ ဧတ္တာတိ ဂါမော၊ မော။

ဂိမ္မ

ဂိရတိ ပိဋယတိတိ ဂိမ္မော၊ မော၊ ရဿ ဟော၊ ဝဏ္ဏပိပရိယယောစ။

ဂိမ္မာန

ဂိရတိ ပိဋယတိတိ ဂိမ္မာနော၊ မာနော၊ ရဿ ဟော၊ ဝဏ္ဏပိပရိယယောစ

ဂိရာ

ဂိဏန္တိ သဒ္ဓါယန္တိ တန္တိ ဂိရာ၊ ဝေ သဒ္ဓေ၊ ဣရော၊ ဂါယိတဗ္ဗာတိ ဝါ ဂိရာ

ဂုဏ

ဂစ္ဆတိ သရော ယေနာတိ ဂုဏော၊ မဿ ဧဏော၊ အဿ၊ / ဂု သဒ္ဓေ ဝါ ဂဝတိ ဒေတေနာတိ ဂုဏော၊ ယု၊ ဣတ္တံ။

ဂေါစရ

ဂါဝေါ ဣန္ဒြိယာနိ စရန္တေတေသု ဂေါစရာ။

ဂေါရ

ဂု သဒ္ဓေ၊ ဂုယတေ ကိတ္တိယတေတိ ဂေါရော၊ ရော။

ယန

လောကာနံ သန္တာပံ ဟန္တိတိ ယနေ၊ ဟဿ ဟော။

ယရ

ယရ သေစနေ၊ ယရတိ ကိလေသမေတ္တာတိ ယရံ/ ဂယုတိတိ ဝါ ယရံ ဧဏော။ ဂဟဿ ယရာဒေသော။

ယရဏိ

ယရံ နေတိတိ ယရဏိ၊ ဣတ္တံ။

ယာန

ယာ ဂန္ဓောပါဒါနေ၊ ယာယတိ ဂန္ဓောပါဒါနံ ကရောတိတိ ယာနံ၊ ယု/ ယာယန္တုနေနာတိ ယာနံ။

ယုရ

ယုရ ဘိမေ၊ ယုရတိ ဘိသတိတိ ယောရံ၊ ဧဏော။

စက္ခု

စက္ခုတိ အဿာဒေတိ ရူပန္တိ စက္ခု၊ ဥ/စက္ခုတိ ပဿတိတိ ဝါ စက္ခု။

စန္ဒ

စန္ဒတိ ဟိလာဒယတိ သုခယတိ ပဇန္တိ စန္ဒော။

- စိတ္တ စိယျတေတိ စိတ္တော၊ တ၊ တြဏ်ပစ္စယေ စိတြော။
- စိတနု စိဟိယတိ လက္ခိယတိ အနေနေတိ စိဟနံ။ စိဟ လက္ခဏော။
- စိဝရ ဝတ္ထုခန္ဓေဟိ စိယတေတိ စိဝရံ။
- ဆဏ ဆိ ဆေဒနေ၊ ဆိန္ဒတိ သောကမေတ္တာတိ ဆဏော။ ယု။ ဣဿ လောပေါ / သောကံ၊ ပါပဉ္စ ဆိန္ဒန္တာ အဏန္တိ သဒ္ဓါယန္တိ ဧတ္တာတိ ဝါ ဆဏော။ ဆိ ဆေဒနေ။ အဏ သဒ္ဓတ္ထော ဒဏ္ဍကော ဓာတု။
- ဆဒန ဆာဒေတိ ဒေတေနာတိ ဆဒနံ။ ဆဒ သံဝရဏော၊ စုရာဒိ။
- ဆမာ ခမု သဟနေ၊ ခဿ ဆော၊ ဆမာ၊ / အထ ဝါ ဆိ ဆေဒနေ၊ သတ္တာန မဓောပတနံ ဆိန္ဒတိတိ ဆမာ၊ မော၊ ဣတ္ထိယမာစ။
- ဆဝိ ဆာဒယတိတိ ဆဝိ။ ဆဒ သံဝရဏော၊ ဝိပစ္စယော၊ ဒလောပေါ။
- ဇန ဇနေတိတိ ဇနော။
- ဇနတ္ထိ ဇနေတိတိ ဇနေတ္ထိ၊ တိ။
- ဇရာ ဇိယန္တိ ဝုဗ္ဗာ ဘဝန္တိ အဿံ ဇရာ၊ ဇရ ဝယောဟာနိမ္မိ။
- လောဗု ဇရံ ဒတိတိ လောဗု။ ဥ၊ ရဿ လော၊ ယဿ ဗော၊ ဇရာပုဗ္ဗော ဣ ဂတိယံ။
- ဇာတဒေဝ ဇာတေ ဥပ္ပန္နေ ဝိန္ဒတိ ယာတယတိတိ ဇာတဝေဒေါ။ / အန္တကာရေ ဇာတံ ဝိဇ္ဇာနံ ဝိန္ဒတိ လဘတိ၊ ဝိဒတိ ဇနာတိ ဒေတေနာတိ ဝါ ဇာတဝေဒေါ။ ဇနနံ ဇာတံ ဝေဒေါ ပါကဋေ ယဿ ဝါ သော ဇာတဝေဒေါ။
- ဇာယာ ဇာယတိ ပုတ္တော ယာယာတိ ဇာယာ၊ ဇန ဇနေ၊ ယော၊ ဇနိဿ ဇာ စ၊ အာ၊ / ဇယတိတိ ဝါ ဇာယာ၊ ဇိ ဇယေယော၊ ဇိဿ ဇာ၊ အာ၊ ဇာယာ။
- ဇာလ ဇလတိတိ ဇာလာ။
- ဇိတ္တ ဇရ ဝယောဟာနိမ္မိ၊ ကတ္တရိ တော၊ တဿ ဣန္ဒာဒေသော၊ ဓာတွန္တိ - လောပေါ၊ ဣတ္ထု၊ ဇိတ္တာ၊ သကတ္ထေ ကမ္မိ ဇိတ္တကော။
- ဇိဝါ ဇိဝတိ ဧတာယာတိ ဇိဝါ၊ ဟော၊ ဇိဝ ပါဏဓာရဏော။
- ဇိမူတ ဇိဝနံ လေ မူတံ ဗန္ဓမနေနေတိ ဇိမူတော၊ ဝနသဒ္ဓလောပေါ။ / လောကာနံ ဝါ ဇိဝိတံ မုနာတိ ဗန္ဓတိတိ ဇိမူတော၊ ဝိတု လောပေါ၊ ဇိဝိတဿ ဇိ- အာဒေသော ဝါ။
- ဇိဝ ဇိဝန္တိ သတ္တာ ယေနာတိ ဇိဝေါ။
- ဇိဝိဓာ ဇိဝန္တိ အနေနာတိ ဇိဝိတံ၊ ဇိဝ ပါဏဓာရဏော။
- ဇုဏှာ ဇုတိ အဿာတ္ထိတိ ဇုဏှာ။ တဿ ဧကာ၊ ဟပစ္စယောစ။ / စန္ဒဿ ဝါ ဇုတိ သောဘံ နယုတိ ဗန္ဓတိတိ ဇုဏှာ။

၃၄၀

အဘိဓာန်ဒီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- စုတိ ဇောတယတိတိ ဇုတိ။
- စောတိ ဇောတတိ ဒိပ္ပတိတိ ဇောတိ။/
ဇောတတိ သုဘာသုဘနိမိတ္တံ ပကာသေတိတိ ဇောတိ။
- ဌာန တိဌတိ ဖလမေတ္တာတိ ဌာနံ။
- ဋိဋ္ဌိမ မာ မာနေ သဒ္ဓေစ၊ “ဒိုဏှိ” ဣတိ မာယတေ သဒ္ဓါယတေတိ ဒိုဏှိမော၊
ဧော။
- တက္က တက္က ဝိတက္ကေ။ တက္ကေတိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏံ အတိနိရောပေတိတိ
တက္ကော။ ဝိတက္ကောတိ ဥပသဂ္ဂမတ္တမေဝ ဝိသေသော။
- တဏှာ တံ တသိတံ ကရောတိတိ တဏှာ၊ သလောပေါ၊ ဣာစ။/
တသ ပိပါသာယံ၊ ယာယ တသန္တိ၊ သာ တဏှာ၊ ဧော စ။
- တထာဂတ တထာ ဂတောတိ တထာဂတော။ တထာ ဝါ သမ္မာ ဂတံ ဉာဏမဿာတိ
တထာဂတော။
- တမ တမတိတိ တမော။ အထ ဝါ တမန္တိ အာကန္တိ ရုတိ လောကာ ဧတ္ထ
တမော၊ တမု ကင်္ခါယံ။ တမသဒ္ဓေါ အနိတ္တိ။
- တာဏ တာယတိ ရက္ခတိ အပါယာဒိတောတိ တာဏံ။
- တာပ တပ၊ ဓူပ သန္တာပေ၊ တပတိ စိတ္တမေတေနာတိ တာပေါ၊ ဧော။
- တာလ တာယတိ ရက္ခတိတိ တာလော။ အလော၊/တလတိ တိဌတိ ဧတေနာတိ
ဝါ တာလော၊ တလ ပတိဌာယံ။
- တိဏာဝ တနု ဝိတ္တာဓရေ အဝေါ၊ အဿ ဣတ္ထံ၊ ဣတ္ထဉ္စ၊ တိဏာဝေါ။
- တိတိက္ခာ တိတိက္ခနံ ခမနံ တိတိက္ခာ၊ တိဇ ခန္တိယံ၊ ခေါ၊ ဒွိတ္ထံ၊ ကတ္တာဒိ၊ အာ။
- တိရစ္ဆာန တိရိယံ အဗ္ဗယတိတိ တိရစ္ဆော၊ တိရိယဿ တိရော၊ အဗ္ဗတိဿ ဧစ္စာ။
ယုမ္ပိ တိရစ္ဆာနော၊
- တူရိယ တူရိယန္တေနေနတိ တူရိယံ။
- တိဗ္ဗ တရတိ အတိက္ကမတိတိ တိဗ္ဗံ၊ ရဿ ဝေါ၊ အဿ ဣ။
- တုန္တိ တုဿန္တိ ဧတာယာတိ တုဋ္ဌိ။
- တုဏှ တရတိတိ တုဏှံ၊ ရဿ ဧော။
- တုဝဋ္ဌ တုဝဋ္ဌတိ သယတိတိ တုဝဋ္ဌံ/တုရိတဘာဝေန ဝတ္တတိတိ ဝါ တုဝဋ္ဌံ၊
ရိတလောပေါ။
- ထမ္မ ထမ္မ ပဋိဗ္ဗနေ၊ ထမ္မော၊ ဓာရေတိတိ ဝါ ထမ္မော။
- ထေရ ဓာ ဂတိနိဝတ္တိယံ၊ ဣရော၊ ဓဿ ထတ္ထံ၊ ဣဿ ဧတ္ထံ။ [ဌာ ဂတိနိဝတ္တိယံ
ဣရော၊ ဌာဿ ထတ္ထံ။ အဿ ဧတ္ထံ ဌာတိ ပဝတ္တတိတိ ထေရော။]

- ဒွရိ “ဒွ” ဣတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ ဒွရိ/ဒွတိ ဝါ သဒ္ဓဝိသေသေန ပရိ -
ဏမတိတိ ဒွရိ ရိ။
- ဒနု ဝါ အဝခဏှနေ၊ ဒါယတိတိ ဒနု။
- ဒန္တ ဝါ အဝခဏှနေ၊ ဒါယတိ ဘက္ခမနေနာတိ ဒန္တော၊ အန္တော၊ ဒသ အဒနေ
ဝါ၊ ဒသန္တိ ဘောဇ္ဇမနေနာတိ ဒန္တော၊ အန္တော၊ ဓာတုန္တလောပေါ။ ဒမု-
ဒမနေ ဝါ၊ တော။
- ဒန္တဓပါန ဒန္တေ ပုနာတိ သောဓေတိ ယေနာတိ ဒန္တပေါနေ၊ ယု။ ဒန္တပေါဏောပိ။
- ဒယာ ဒယ ဒါနဂတိတိသာရက္ခဏေသု။ ဒယတိ ပရဒုက္ခံ၊ အတ္တသုခဉ္စ ဟိသ-
တိတိ ဒယာ၊ အ။
- ဒသမလ ဒါနသီလက္ခန္ဓာဒယော ဌာနာဌာနဉာဏာဒယော ဝါ ဒသ ဗလာနိ
ယသေတိ ဒသဗလော။
- ဒသသတနယနု ဒသသတာနိ နယနာနိ ယဿ သော ဒသသတနယနေ။
- ဒဿန ဒသသိယတေ ဒဿနံ၊ ဒီသ ပေက္ခနေ၊ ယု။
- ဒဟနု ဒဟတိတိ ဒဟနေ။
- ဒါရ ဒါရယန္တေ ယေနာတိ ဒါရော၊ ဒရ ဝိဒါရဏေ။
- ဒါရုဏ ဒရ ဝိဒါရဏေ၊ ဒရိယတိတိ ဒါရုဏံ၊ ဥဏော။
- ဒါသိ ဒု ကုန္တိတံ အသတိ ဘက္ခတိတိ ဒါသိ၊ ဤ။/ဒိယန္တေ တာယာတိ ဝါ
ဒါသိ၊ ဝါ ဒါနေ၊ သော၊ ဤ စ။
- ဒိဋ္ဌိ ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိ။
- ဒိတ္တိ ဒိပ္ပတိတိ ဒိတ္တိ။
- ဒိနု အာဒဒါတိ နိဗ္ဗာပါရန္တိ ဒိနံ၊ ဣနေ၊ အာလောပါစ။/
ဒိဗ္ဗတိ ဝါ ဧတ္တာတိ ဒိနံ၊ ဝဿ နော။
- ဒိဝသ ဒိပ္ပန္တိ ကိဉ္ဇန္တုတ္ထိ ဒိဝသော။ သော။
- ဒိဝ ဒီပ ဒိတ္တိယံ၊ ဒိဝိဒိ၊ ဒိပ္ပတိတိ ဒိပေါ၊ ဧတာ။
- ဒုဿ ဒု ဂမနေ၊ ကရဏေ သော၊ ဒိတ္တိ၊ ဒုရူပံ အသတိ ဒေပတိတိ ဝါ ဒုဿံ၊/
ဒုရူပံ အသတိ ဒိပေတိတိ ဝါ ဒုဿံ၊ ဒုပုဗ္ဗော အသ ဒိတ္တိယံ။
- ဒေဝ ဒိပ္ပန္တိ ပဉ္စကာမဂုဏာဒိဟိ ကိဉ္ဇန္တိတိ ဒေဝါ။
- ဒေဝတာနိ ဒေဝါ ဧဝ ဒေဝတာ၊ သကတ္ထေ ဒေဝသဒ္ဓတော တာပစ္စယော၊ ဒေဝတာ
ဧဝ ဒေဝတာနိ၊ သကတ္ထေ နိပစ္စယော။
- ဒေဝဒေဝ ဒေဝါနံ အတိဒေဝေါတိ ဒေဝဒေဝေါ။ ဒေဝါနံ အဓိကော ဝါ ဒေဝေါ
ဒေဝဒေဝေါ။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- ဓေတ ဒီဟ ဥပစယေ၊ ဒီဟတိ ဝဗုတိ ဧတ္ထ ကုသလာကုသလန္တိ ဒေဟံ။
- ဓေမိ ဒေဟော ကာယော ယဿတ္ထိတိ ဒေဟိ။
- ဓခါဟဉ္စ ဒုဟ ပပူရဏော၊ ဒုဟနံ ဒေါဟော၊ တံ လာတိတိ ဒေါဟဋ္ဌော၊/
ဒုဋ် ဟဒယမေတေနာတိ ဝါ ဒေါဟဋ္ဌော၊ ဟဒယဿ ဟဋ္ဌော၊
ဟလ ကမ္မနေ ဒွိသဒ္ဓါပပဒေါ၊ ဒွိဟိ ဟလတိ ကမ္မတိတိ ဝါ ဒေါဟဋ္ဌော၊
အ၊ ဒွိဿ ဒေါ၊ လဿ ဋ္ဌော၊/ ဒွေ ဟဒယာ အဿ ပရမတ္ထဿာတိ ဝါ
ဒေါဟဋ္ဌော၊ အ၊ ဒွိဿ ဒေါ၊ ဟဒယဿ ဟဋ္ဌော၊ ဒဿ ဋ္ဌော ဝါ၊ ယ -
လောပေါ။
- ခွါရ ဒွေ အရန္တုတြာတိ ခွါရံ၊/ ဒုဇ္ဈနေ ဝါရယန္တုသ္မာ ရက္ခကာတိ ဝါ ခွါရံ။
- ခွိဇ မာတုကန္တိတော၊ အဏ္ဏတော ဓာတိ ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဇာယတိတိ ဒွိဇော။
- ခွိပဒုတ္တမ ဒွိပဒါနံ၊ ဒွိပဒေသု ဝါ ဥတ္တမော ဒွိပဒုတ္တမော။
- ခဒ္ဒဉ္စက ဣလ ဂတိကမ္မနေသု၊ ဒွိဓာ ဣလတိ စိတ္တမေတေနာတိ ဒွေဋ္ဌကံ၊ ဟ-
ပစ္စယော၊ သကတ္ထေ ကော စ။
- ဓမ္မရာဇ ဓမ္မေန ရာဇတိတိ ဓမ္မရာဇာ။ ဓမ္မပါလကော ဝါ ရာဇာ ဓမ္မရာဇာ။
- ဓမ္မဿာမိ ဓမ္မဿ သာမိ ဓမ္မဿာမိ။
- ဓေ ဓူ ကမ္မနေ၊ သန္တသံ ဓုနောတိတိ ဓဝေါ၊ အ။
- ဓေလ ဓာဝတိ သုဗ္ဗတုနေနေတိ ဓေလော၊ အလော။
- ဓာတိ ကုမာရေ ဓာရေတိတိ ဓာတိ။ ဓာ ဓာရဏော။
- ဓိတိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထ သုဘာသုဘဖလန္တိ ဓိတိ၊ တိ၊ ဋ္ဌာ ဂတိနိဝတ္တိယံ။
- ဓိ ဈာယတိတိ ဓိ၊ ဈေ စိန္တာယံ၊ ဈဿ ဓော၊ နဒါဒိ၊ ဓိ၊/ ဓာရေတိတိ ဝါ
ဓိ၊ ကွိ၊ နဒါဒိ၊ ဓိ၊/ သဒါရေသု ဓိကာရော ဇာယတိ ဧတာယာတိ ဝါ ဓိ၊
နဒါဒိ။
- ဓူမတေတု ဓူမော ကေတု ဓလေ ယဿာတိ ဓူမကေတု။
- ဓူမသိဓ ဓူမော သိခါ စူဠာ ယဿ ဓူမသိခေါ။
- နက္ခတ္တ ပုနပ္ပုနံ ဥဒယတ္တာ န ဒိယတေ နက္ခတ္တံ၊/ အတ္တနော ဂမနဋ္ဌာနံ န ခရတိ
န ဝိနာသေတိတိ ဝါ နက္ခတ္တံ၊/ အထ ဝါ နက္ခ ဂတိယံ၊ နက္ခတိတိ နက္ခတ္တံ
- နဂရ နဂါ ပါသာဒါဒိယော အဿ သန္တိ နဂရံ။
- နတ္ထု နသန္တိ ဧတာယာတိ နတ္ထု၊ ထု။
- နဘံ န ဘဝတိ ဧတ္ထ ကိဗ္ဗိပိ ဝတ္ထုတိ နဘံ၊/ နတ္ထိ ဘူမိ ဧတ္ထာတိ ဝါ နဘံ၊/
န ဘာယန္တိ ပက္ခိနော အနေန၊ ဧတ္ထာတိ ဝါ နဘံ။
- နရ နီ နယေ၊ ရနတိတိ နရော။

အဘိဓာန်ငြိကာလာ ဝိဂ္ဂဟများ

- နရသီဟ နရာနံ သီဟော သေဋ္ဌော၊ ပရပူဝါဒမဒ္ဒနသဟနတော ဝါ နရောစ သော သီဟောစာတိ နရသီဟော။ သဟတိတိ သီဟော။ သီဟသဒိသတ္တာ ဝါ နရောစ သော သီဟောစာတိ နရသီဟော။
- နာဓ နာထတိ သတ္တာနံ ဟိတံ ယာစတိ၊ ကိလေသေ ဝါ ဥပတာပေတိ၊ သတ္ထေသု ဝါ ဣဿရိယံ ကရောတိ၊ တေသံ ဝါ ဟိတံ အာသိသတိတိ နာထော။
- နာမ နမ္ပတေ အဗ္ဘဿတေ အသ္မိန္တိ နာမံ/နမတိ နာမယတိတိ ဝါ နာမံ။
- နာယက သတ္ထေ သံသာရဏ္ဏဝတော နိဗ္ဗာနပါရိ နေတိတိ နာယကော။
- နိကန္တိ ကမ္မ ဣစ္ဆာယံ၊ တိ၊ နိကန္တိ။ [နိကာမေတိတိ နိကန္တိ။]
- နိကာယ စိ စယေ၊ နိစိယတေ ဆာဒိယတေတိ နိကာယော၊ ယဒ္ဓိ စိဿ ကာ - ဒေသော နိပါတနာ။/ စိ စယေ၊ ဧကော၊ နိဗ္ဗိသေသေန စိနောတိ အဝယဝေတိ နိကာယော။
- နိစ္စ နာသဘာဝေန န ဣစ္စံ န ဣစ္စံ နိစ္စံ/ နာသံ ဝါ န ဣစ္စတိတိ နိစ္စံ။
- နိစ္ဆယ နိစ္ဆယနံ နိဏ္ဏယနံ နိစ္ဆယော၊ စယ ဝမနတ္ထော ဒဏ္ဍကော ဓာတု၊ စဿ ဒ္ဓိတ္တံ၊ ဆတ္တံ/ နိ ဘုသံ ဆေဒနံ ဝါ နိစ္ဆယော၊ ဆိဒိ ဒ္ဓိဓာကရဏေ၊ ဣဿတ္တံ၊ စဿ ယော၊ အသရူပဒ္ဓိတ္တံ။
- နိဏ္ဏယ နယ ဝမနတ္ထော ဒဏ္ဍကော ဓာတု၊ အာရမ္မဏံ နိစ္စိနန္တော နယတိတိ နိဏ္ဏယော၊ နဿ ဣတ္တံ။
- နိဝဿန ပကတေန သဒိသံ နိဝဿေတိ ဒေတေနာတိ နိဝဿနံ။
- နိဝါယ နိဝဟန္တေ ယသ္မိန္တိ နိဝါယော၊ ဟဿ ယော။
- နိဝါန နိဝိယတေ နိစ္စိယတေ အနေနေတိ နိဝါနံ၊ ယု။/ နိဝါတိ ဖလန္တိ ဝါ နိဝါနံ။
- နိဝါ နိပုဗ္ဗော ဧါ သုပနေ၊ အ။ [နိန္ဒ ဂရဟာယံ ဝါ ဒပ္ပစ္စယော။ ကွစိ ဓာတွာ- ဒိနာ နလောပေါ။ နိန္ဒိယတိတိ နိဝါ။]
- နိဗ္ဗာ နိဝိ ဣစ္ဆာယံ၊ အ။ နိဗ္ဗာ။
- နိဗ္ဗန္ဒန နိဿေသေန အတ္တနော ဖလံ ဗန္ဓတိ ပဝတ္ထေတိတိ နိဗ္ဗန္ဒနံ။
- နိဗ္ဗတ္တိ ပဒ ဂတိယံ၊ နိပုဗ္ဗော၊ တိ၊ ပဿ ဗော။[ဝတ္ထ ဝတ္ထနေ ဝါ။]
- နိဗ္ဗာန ဝါနသဒါတာယ တဏှာယ နိက္ခန္တတ္တာ၊ နိဗ္ဗာတိ ဝါ ဒေတေန ရာဂဂ္ဂိအာဒိ ကောတိ နိဗ္ဗာနံ။
- နိမိတ္တ အတ္တနော ဖလံ နိမိနာတိတိ နိမိတ္တံ၊ မာ ပရိမာဏေ၊ နိ ပုဗ္ဗော။ နိပုဗ္ဗော မိဟ သေစနေ၊ တော၊ နိမိတ္တံ။

၃၄၄

အဘိဓာန်နိကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- နိယတိ သုဘာသုဘဖလ နေတိတိ နိယတိ၊ တိ။
- နိရယ အယော ဣဋ္ဌဖလံ၊ သော နိဂ္ဂတော အသ္မာတိ နိရယော၊/ နိန္ဒိတော ရယော ဂမနံ ဧတ္ထာတိ ဝါ နိရယော။
- နိရောဓ နိရုဗ္ဗန္တိ ဧတ္ထ ရာဂါဒယောတိ နိရောဓော။ ရုက္ခတိ ဝါ နိဗ္ဗာနန္တိ ရောဓော။ ကိလေသော၊ သော ဧတ္ထ နတ္ထိတိ နိရောဓော။
- နိဝါသန အဓောဘာဂေ ဝသီယတေတိ နိဝါသနံ။ ဝထ အတ္ထာဒနေ၊ ကမ္ပနိ ယု။
- နိဟိန နိဟိယတေတိ နိဟိနေ၊ ဟာ စာဂေ၊ ဣနေ၊ ဒီယော။
- နိယ နတ္ထိ အဓိဂမနတ္ထံ ဤဟာ ဧတ္ထာတိ နိယော။ ဟဿ ဇယော၊/ အထ ဝါ နိဟန္တ ပုညံ ဟိသတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ နိယော။/ပုညံ ဝါ န ဟန္တိ န ဂစ္ဆတိတိ-နိယော။
- ဓနပက္က နိဿေသတော ပါဓေတိ ကုသလဓမ္မေတိ နိပကော၊ တဿ ဘာဝေါ နေပက္ကံ။
- ဓနရယိက နိရယံ ဂစ္ဆတိတိ နေရယိကော။
- ပကာသ ပကာသတိ ဒိပ္ပတိတိ ပကာသော။
- ပက္ခ ပထ ဂမနေ၊ ခေါ၊ တဿ ကော၊ ပက္ခော။
- ပဂ္ဂဟ လိနံ စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှာတိ ဥက္ခိပတိတိ ပဂ္ဂဟော။/ အတ္ထနော နိဿယံ ပရမတ္ထံ ဂဏှာပေတိတိ ဝါ ပဂ္ဂဟော။
- ပစ္စယ ပဋိစ္စ ဖလမေတသ္မာ ဒေတိတိ ပစ္စယော။
- ပစ္စရိ ဂမနာဂမနဝသေန ပုနပ္ပုနံ လေ အရန္တိ ယာယ၊ သာ ပစ္စရိ အ၊ နဒါဒိ။
- ပစ္စူသ ဥသ ရုဇယံ၊ ပစ္စူသတိ ဝိနာသေတိ တိမိရန္တိ ပစ္စူသော။
- ပစ္ဆာနုတာဝ ပစ္ဆာ တပတိ ဧတေနာတိ ပစ္ဆာတာပေါ။
- ပဇာပတိ ပဇာနံ သတ္တာနံ ပတိ သာမိဘူတော ပဇာပတိ၊ ပဇံ ပါလေတိတိ ဝါ ပဇာပတိ။/ပဇံ ပုတ္တံ ပါလေတိတိ ပဇာပတိ၊ ပါ ပါလနေ၊ တိ၊ အာတ္တံ၊ ရဿတ္တစ္စ။
- ပဇ္ဇန ပဇာနံ လောကာနံ အန္တံ ဘောဇနံ ဘဝတိ ဧတေနာတိ ပဇ္ဇနော။ အကာရဿုကာရော။
- ပဉ္စ ပုစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ပဉ္စော၊ ပုစ္ဆ ပုစ္ဆနေ၊ စဿ ဉေ၊ ဆဿ ဟော၊ ဥဿ၊ အ၊ ပဉ္စ ပုစ္ဆနေတိပိ ဓာတု။
- ပညာ ပညာယတေ တောယာတိ ပညာ၊ အ။
- ပဋဟ “ပဋ”ဣတိ သဒ္ဓံ ဇဟာတိတိ ပဋဟော၊/ပဋံ ဟန္တိတိ ဝါ ပဋဟော။ ယန ဟိသာဂတိသု၊ ကိ။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- ပဋိဗေဒ အာရမ္မဏေ ပဋိဟညတိတိ ပဋိယံ၊ ဟန ဟိသာယံ။
- ပဋိဘာယ ပဋိဝတ္ထတိ ဘယံ စိတ္တုတ္တရာသော ယသ္မာတိ ပဋိဘယံ။
- ပဋိဘာန ပဋိမုခံ ဘန္တိ ဥပဌဟန္တိ ဝေယျာ ဧတေနာတိ ပဋိဘာနံ၊ ယု။
- ပဌမ ပဌ ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ အမော၊ ပထ သင်္ချာနေ ဝါ၊ အမော၊ ဝဏ္ဏ-
ဝိကာရော၊ ပဌမံ၊ ပထမန္တိပိ။[ပဋိယတိ ဥစ္စာရိယတိ ဥတ္တမဘာဝေနာတိ-]
- ပဏဝ ပဏ ဗျဝဟာရထုတိသု၊ ပဏီယတိတိ ပဏဝေါ၊ အဝေါ။
- ပဏ္ဍရ ပဋိ ဂတိယံ၊ ပဏ္ဍတိ ပကာသေတိတိ ပဏ္ဍရော၊ အရော။
- ပဏ္ဍိတ ပဏ္ဍာ ဗုဒ္ဓိ သဗ္ဗတာ အသာတိ ပဏ္ဍိတော၊ တရတျာဒိ။ ပဋိ ဂတိယံ ဝါ
တော။
- ပဏ္ဍု ပဏ္ဍတိ ဧကဂဏနံ ဂစ္ဆတိတိ ပဏ္ဍု၊ ပဋိ ဂတိယံ၊ ဥ။
- ပတိဗ္ဗရာ ပတိ ဝရတိ ဂဝေသတိတိ ပတိဗ္ဗရာ။
- ပတိသုညာ ပတိ သုညော နဋော ယဿာတိ ပတိသုညာ။
- ပတ္တ ပထ ဂမနေ၊ တော၊ ပါတတော တာယတိတိ ဝါ ပတ္တံ။
- ပထဝိ ပုထ ဣတိ ပါဋိပဒိကေ ဌိတေ နဒါဒိ၊ ဤ။ ပုထဿ၊ ပုထုအာဒေသေ၊
ဝုဒ္ဓိမိ ဓ ကတေ ပုထဝီ။ ဥဿုဝါဒေသေ ပုထဝီ။ ပထာဒေသေ တု ပထဝီ
ဣမသ္မိ ပက္ခေ အဝါဂမော၊ အထ ဝါ ထဝ ဂတိယံ၊ ပထဝတိ ဧတ္ထာတိ
ပထဝီ၊ နဒါဒိ၊ သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထရတိတိ ဝါ ပထဝီ၊ ထရ သန္တရဏေ ပပုဗ္ဗော ၊
ရဿ ဝေါ၊ နဒါဒိ၊ ပုထဝီ၊ အသု။
- ပဝ ပလ္လတိ နိပလ္လတိ ဖလမေတေနာတိ ပဝံ။
- ပဓာန ပဒဟတိ ယေနာတိ ပဓာနံ၊ ယု။ ဧဟဿ ဓော၊ ဧဟ ဘသ္မိကရဏေ။
- ပန္တ ပထိ ဂတိယံ၊ စုရာဒိ၊ နာဂမော၊ ပန္တယန္တိ ယန္တုနေနာတိ ပန္တော၊ အ။
- ပဘဝ ပဘဝတိ ဖလမေတသ္မာတိ ပဘဝေါ။
- ပဘာ ပကာရေန ဘာတိတိ ပဘာ။
- ပမာဒ မဒ ပမာဒေ ပပုဗ္ဗော၊ ပမဒနံ ပမာဒေါ၊ ဣကာ။
- ပရက္ကမ ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမတိတိ ပရက္ကမော၊/ ပရံ ပစ္စနိကဘူတံ ကောသလံ
အက္ကမတိတိ ဝါ ပရက္ကမော။
- ပရာယဏ ပရေဟိ ဥတ္တမေဟိ အရိယပုဂ္ဂလေဟိ အယိတဗ္ဗံ ဂန္တုဗ္ဗန္တိ ပရာယဏံ။
ပရတော ဝါ အယိတဗ္ဗံ ဂန္တုဗ္ဗန္တိ ပရာယဏံ။
- ပရိဓါ ပရိ သမန္တတော ခညတေတိ ပရိဓါ။
- ပရိယာယ ပရိဗျတ္တမတ္တံ အယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဗုဇ္ဇန္တိ ဧတေနာတိ ပရိယာယော။
- ပရိသာ ပရိ သမန္တတော သေန္တုဿ ပရိသာ၊ သိ သေဝါယံ။

၃၄၆

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- ပလာသ လသ ကန္တိယံ၊ အတိသယေန လသျှတေတိ ပလာသော။ “ပါလာသော”
တိ ပါဠိ တု ရဿဿ ဝိယတာ။
- ပလိတ ပစ ပါဏေ၊ ဣတော၊ စဿ လတ္ထဉ္စ။
- ပဓန ပုနာတိ သင်္ကာရာဒိကန္တိ ပဝနော။
- ပဿာဓ ဝိသေသေန သာဒယတိ ပသာဒယတိတိ ပသာဒေါ။
- ပါဠုလ ပါဠုယတေတိ ပါဠုလော၊ အလော၊ ပဋ ဝိဘာဇနေ။
- ပါဠု ပဋ ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ဣော၊ ပါဠော။ နိပုဗ္ဗ နိပါဠော၊ အမိ နိပါဠော။
- ပါဏ ပဏန္တိ ဇိဝန္တိ သတ္တာ ယေနာတိ ပါဏော၊ သော ယဿတ္ထိ၊ သော ပါဏော။
အန ပါဏနေ၊ ပါဏန္တိ အနေနာတိ ပါဏော၊ ဣော။
- ပါပံ ပါန္တိ ရက္ခန္တိ အတ္တာနမသ္မာတိ ပါပံ။ ပကာရဝဏ္ဏာဂမော၊/
ဒုဂ္ဂတိ ပါပနတော ဝါ ပါပံ။
- ပါပဘိရူ ပါပတော ဘာယတိ သီလေနာတိ ပါပဘိရူ။
- ပါပိမ ပါပံ ဣစ္ဆတိ ကရောတိ၊ တေန ယုတ္ထောတိ ဝါ ပါပိမာ။
- ပါရိစ္ဆတ္တဇကာ ပရိ သမန္တတော ဆတ္တံ ဝိယ တိဌတိတိ ပါရိစ္ဆတ္တဇကာ။
- ပါဏေ ပုနာတိတိ ပါဝကော။ ဣ။
- ပါသ ပါ ရက္ခဏေ၊ ပါတိ ရက္ခတိ အဝယဝေတိ ပါသော၊ သော၊ ပသ ဗန္ဓနေတိ
ကေစိ။
- ပိဇာ သဗ္ဗလောကံ ဝါ ပါတိ ရက္ခတိတိ ပိတာ၊ နိတုပစ္စယော။
- ပိဇာမဟ ပိတုနံ ပဇာပတိနံ လောကပိတုနမ္ပိ ပိတာ ပိတာမဟော၊ အာမဟပစ္စယော
အပိဒဓာတိတိ ပိတ္တံ။ အပိပုဗ္ဗော ဓာ ပိဇာနေ၊ တော၊ အလောပေါ။
- ပိဃာ ပိယာယိတဗ္ဗတော ပိယာ၊ ပီ တပ္ပနကန္တိသု၊ ယော။
- ပိဿာဓ ပိသိတံ မံသံ အသတိ ဘက္ခတိတိ ပိသာဓော။ ယဒါဒိနာ ပိသိတဿ
ပိဘာဝေါ၊ အသဿ စ သာဓာဒေသဘာဝေါ။
- ပိသုဏ ပိသိ သဗ္ဗဏ္ဍနေ၊ ပိသိ အဝယဝေ ဝါ၊ ပိသတိတိ ပိသုဏော၊ ယဒါဒိနာ
ဥနေ၊ ဣတ္ထိ။
- ပိတိ ပိဏေတိ တပေတိတိ ပိတိ။
- ပုဂ္ဂလ ပူရေတိတိ ပူတိ၊ ပူတိသဒါတံ အာဟာရံ ဂိယတိ အဒတိတိ ပုဂ္ဂလော။
တိဿ လောပေါ၊/သတ္တာနံ အာယု ပူရေန္တော ဂစ္ဆတိတိ ပုဂ္ဂေါ၊ တံ -
လာတိ ဘက္ခတိတိ ပုဂ္ဂလော။
- ပုစိမန္တ ပုစိ ကုဋံ မဒ္ဒတိတိ ပုစိမန္တော၊ ဣတ္ထိ၊ ဗိဒ္ဓာဂမော။
- ပုစ္ဆာ ပုစ္ဆနံ၊ ပုစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဝါ ပုစ္ဆာ။

- ပုည ပုနာတိတိ ပုညံ။
- ပုတ္တ ပူ ပဝနေ။ ပုနာတိ ပိတရော တေနာတိ ပုတ္တော။ “ဆဒါဒိဟိ တဩဏ်”တိ တော။/ပူရေတိတိ ဝါ ပုတ္တော။
- ပုဗ္ဗဏှ ပုဗ္ဗဗ္ဗ တံ အဟတ္တာတိ ပုဗ္ဗဏှံ။
- ပုရိန္ဒ ပုရေ ပုရံ ဝါ ဒဒါတိတိ ပုရိန္ဒဒေါ။
- ပုရိသ ပူရေတိ နိဿယဿာဘိလာသန္တိ ပုရိသော၊ ဣသော။/ ပူရေတိတိ ပုရိသော၊ ပေါရိသော စ၊ ဣသော၊ ရဿဿ ဒိယတာယ ပုရိသော စ။
- ပေမ ပိယဿ ဘာဝေါ ပေမံ၊ ဣမော၊ ပိယဿ ပတ္တံ၊ ပိနယတိတိ ဝါ ပိ၊ ပိနော ဘာဝေါ ပေမံ၊ ဣမော။
- ပေါသ ပုသ ပေါသနေ၊ ဧကာ၊ ပူရေတိတိ ဝါ ပေါသော။
- ပရသု ပရံ သသတိ ဟိသတိတိ ဖရသု၊ ဥ၊ ပဿ ဖော၊ သလောပေါစ။ပရသုပိ။
- ပရသ ပရေ ဇနေ ဥဿာပေတိ ဒါဟေတိတိ ပရသံ၊ တံဒေဝ ပဿ ဖကာရံ ကတ္တာ ဖရသံ။
- ဗာသု ဖဿတိ သိနေဟတိတိ ဖာသု။/ဖုသတိ ဝါ ဗာတေ ဒုက္ခန္တိ ဖာသု။
- ဗာသုက ပါ ရက္ခဏေ၊ သု၊ ဋီကာရဝဏ္ဏာဂမော၊ သကတ္ထေ ဧကာ၊ ပဿ ဖော။ အဋ္ဌာဂမေ ဖာသုကာ။ “ပါသုဋီကာ၊ ပါသုကာ”တိပိ ပါဌော။ ဖုသ သမ္ပဿေတိပိ ဓာတု၊ တဒါ ဥပစ္စယာဒိ။
- ဗာရာဏသီ ဝါနရသီသံ၊ တံသဏ္ဍာနော ဝါ ပါသာဏော ဧတ္ထ အတ္ထိတိ “ဝါနရသီသ”န္တိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ဝဿ ဗတ္တံ၊ ဝဏ္ဏပိပရိယယံ၊ ဒိယံ၊ ဣတ္ထံ၊ သဿ လောပဗ္ဗ ကတ္တာ “ဗာရာဏသီ”တိ ဝုတ္တံ။
- ဗာဗာ ဝဟတိ ယာယာတိ ဗာဗာ။
- ဗာဗ္ဗ ဗဟံ လာတိတိ ဗာဗ္ဗံ၊ ဥလောပေါ၊ ဝဏ္ဏပိပရိယယော စ ဟာသဒ္ဓေါ။
- ဗိန္ဒူ ဝိန္ဒူတေ လဗ္ဘတေတိ ဗိန္ဒူ။ ဝဿ ဗော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော၊ ဥ စ၊
- ဗိမ္ဗ မညတေ ဉာယတေ အနေနေတိ ဗိမ္ဗံ။ မနတော ဝပစ္စယော၊ နိပါတနာ မဿ ဗော၊ အဿိ၊ နဿ မော၊ ဝဿ ဗော။
- ဗိဇ ပိသေသေန ဇာယတေတိ ဗိဇံ၊ ရသဿ ဒိယတာ။
- ဝဇ ဂတိယံ၊ အဿိကာရော၊ ပစ္စယေဟိ ဝိနာ ဇာယတိတိ ဝါ ဗိဇံ။
- ဗုဒ္ဓ ဝိသိဋ္ဌာ ဗုဒ္ဓိ အဿတ္ထိတိ ဗုဒ္ဓေါ။
- ဗုဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓတေ တာယာတိ ဗုဒ္ဓိ၊ တိ။
- ဗျတ္တ ဗျဗ္ဗယတိတိ ဗျတ္တော၊ အဗ္ဗ ဂတိယံ၊ တော။ ဘုဇဒိနမန္တော နော ဝိ စ၊ ဝိသိဋ္ဌော အတ္တာ ယဿာတိ ဝါ ဗျတ္တော။

၃၄၈

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- ဗျဿန ဝိဂ္ဂဟမသတိ ယေနာတိ ဗျဿနံ၊ /ဝိသိဋ္ဌံ ဝါ အသတိ ခေပေတိတိ ဗျဿနံ။
- ဗျာဓိ ဝိစ ဝိဇ္ဇနော၊ ဝိဇ္ဇတိတိ ဗျာဓိ၊ ဣ၊ အကာရဝဏ္ဏာဂမော၊ ဗာဓ ဝိဗာဓာ-
ယံ ဝါ၊ တဒါ ယာဂမော။
- ဗျာဝါဒ ဗျာပဇ္ဇတိ ဝိနဿတိ စိတ္တမေတေနာတိ ဗျာပါဒေါ၊ ပဒ ဂတိမိ။
- ဗြဟ္မ မဟန္တသရီရတာယ ဗြဟ္မာ၊ ဗြဟ္မ ဝုဗ္ဗိယံ မပစ္စယော။
- ဘဏ္ဍာ ဘရ ဘရဏော၊ ဘရတိတိ ဘတ္တာ၊ ရိတု။
- ဘဒ္ဒ ဘဒ္ဒိ ကလျာဏော၊ ဘဒ္ဒတိတိ ဘဒ္ဒိ။
- ဘယာနက ဘာယတိ ယသ္မာတိ ဘယာနကံ၊ ဣ၊ အနကာဒေသော။
- ဘရိလ္လာ ဘရိတဗ္ဗတော ဘရိယာ၊ ဘရ ဘရဏော၊ ယော။
- ဘဝဇနတ္ထိ သတ္တေ ဘဝံ နေတိတိ ဘဝနေတ္ထိ၊ တိ။
- ဘာဂ သုဘာသုဘဖလံ ဘာဇေတိတိ ဘာဂေါ။
- ဘာဂျ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပါကဘာဂေါ ယတ္ထ အတ္ထိတိ ဘာဂျံ။
- ဘာသ ဘာသီယတေတိ ဘာသာ။
- ဘိသန ဘာယတိ ယသ္မာတိ ဘိသနံ၊ သော၊ ယု၊ ဝိန္ဒာဂမော။
- ဘိန္နဝါဠ ဘိန္နနသီလတာယ ဘိန္နိ၊ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ တေနာတိ ဝါလော၊ အလော၊ ဘိန္နိ
စ သော ဝါလော စာတိ ဘိန္နိဝါလော၊ ဋ္ဌတ္ထေ ဘိန္နိဝါဠော၊ ရသော။
- ဘိမံ ဘာယတိ ယသ္မာတိ ဘိမံ၊ မော။
- ဘိရု ဘာယတိတိ ဘိရု၊ ဘီ ဘယေ၊ ရု၊ ရုကပစ္စယေ ဘိရုကော၊ သကတ္ထေ ဝါ
ကော။
- ဘုဝန ဘဝန္တိ ဧတ္တာတိ ဘုဝနံ၊ ယု။
- ဘုသ ဘာသတိ သဗ္ဗေသန္တိ ဘုသံ၊ အာဿ ဥ။/ဘဿတိ အဓော ပတတိတိ
ဝါ ဘုသံ၊ ဘသ အဓောပတနေ၊ အာဿ ဥ။
- ဘုမိ ဘဝန္တုသံ ဘုတာနိတိ ဘုမိ။ ဘု သတ္တာယံ၊ မိ။
- ဘုရိမည ဘုရိ ဗဟုကာ ပညာ ယဿ၊ အနန္တတ္တာ ဝါ ဘုရိသမာ ပညာ ဧတဿာ
တိ ဘုရိပညော။
- ဘုရိ ဘု သတ္တာယံ၊ ရိ၊ နဒါဒိ၊ ဘုရိ၊ ဘုသဒါတေ အတ္ထေ ရမတိတိ ဝါ ဘုရိ၊
က္ခိ၊ နဒါဒိ။
- ဘေသ္မ ဘာယတိ ယသ္မာတိ ဘေသ္မံ၊ သ္မပစ္စယော။
- ဘေရိ ဘာယန္တိ သတ္တုဇနာ ဧတေနာတိ ဘေရိ၊ ရိ။
- မံသံ မန ဉာဏော၊ သော၊ နဿ နိဂ္ဂဟိတံ၊ မံသံ။ [မနိတဗ္ဗံ ဉာတဗ္ဗန္တိ မံသံ။]
- မတ္တေ မရ ပါဏစာဂေါ၊ အဋ္ဌော၊ ကော စန္ဒော၊ မတ္တေ၊ [မကတိ စလတိတိ-]

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- မင်္ဂလ မင်္ဂတိ ဝေညန္တိ မင်္ဂလံ။ မင်္ဂန္တိ သတ္တာ ဒေတေန သုဒ္ဓိ ဂစ္ဆန္တိတိ မင်္ဂလံ။ မဝိ-
ဂတုတ္ထော၊ အလော။ | မာရေတိ သတ္တေတိ မော။ မရ ပါဏစာဂေ။
ဂမေတိ သတ္တေ အပါယန္တိ ဂေါ။ ဂမု ဂတိမိ။ မောစ သော ဂေါ စာတိ
မဂေါ။ အထဝါ ဓံ ဝုစ္စတိ အပါယံ တံ ဂစ္ဆန္တိ ဝါ ဒုစ္စရိတသမင်္ဂိ သတ္တာ
ဒေတေနာတိ မဂီ။ အကုသလံ။ မဂီ ပါပံ လုနာတိ ဆိန္နတိတိ ဝါ မင်္ဂလံ။
လု ဆေဒနေ။|
- မဝေ မဂေန သုဒ္ဓိ ဓာဝန္တိတိ မဂဓာ၊ ကျိ/မံသေသု ဂိဇ္ဈန္တိတိ ဝါ မဂဓာ။ ဂိဓ-
အဘိကဒါယံ။
- မဂ္ဂ ပထိကေဟိ မဂ္ဂတေ နိတ္တိဏံ ကရိယတေတိ မဂ္ဂေါ။ မဂ္ဂ သုဒ္ဓိယံ၊ ကော၊
ဇဿ ဂတ္တံ၊ / ပထိကေဟိ မဂ္ဂိယတေတိ ဝါ မဂ္ဂေါ။ မဂ္ဂ အန္ဓေသနေ၊/
မံ သိပံ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ၊ ဒေတေနာတိ ဝါ မဂ္ဂေါ။
- မယဝ မဟိတဗ္ဗတ္တာ မယဝါ။ မဟ ပူဇာယံ၊ ဟဿ ယဝေါ။
- မန္တရိယ မသု အာမသနေ၊ ဧစ္စရစ္စရပပယာ၊ မစ္စရမေဝ မစ္စရိယံ၊ သကတ္တေ ဣယော
အထ ဝါ မသုဣစ္စေတဿ ပါဋိပဒိကဿ သုဿ ဣမိ ဧစ္စရစ္စရ၊ မသု
မစ္စရေတိပိ ဓာတု။
- မဇ္ဈိက အဟဿ မဇ္ဈော မဇ္ဈဟော၊ သော ဧဝ မဇ္ဈိကော၊ ဟဿ နှော။
အဟဿ မဇ္ဈော မဇ္ဈနှော၊ မဇ္ဈန္တောပိ။ ဒွယံ နာနတ္တယံ။
- မဉ္ဇ မနိတဗ္ဗန္တိ မဉ္ဇ။ ဇု မန ဉာဏော၊ သုဏန္တာ ဝါ မနံ ရဉ္စေတိတိ မဉ္ဇ။ ဉ၊
န ရ လောပေါ။
- မဏိဗန္ဓ မဏိ ဝိကတိ ဗန္ဓတိ ဧတ္တာတိ မဏိဗန္ဓော။
- မဏ္ဍလ မဏ္ဍယတေတိ မဏ္ဍလံ၊ အလော၊ ဣတ္ထိယံ မဏ္ဍလိ။
- မတိ မနတိ ဇာနာတိတိ မတိ။
- မတ္တက မသ အာမသနေ၊ ဧတ္တာ၊ သကတ္တေ ကော စ၊ မသိ ပရိမာဏေ ဝါ။
[အာမသိယတိတိ မတ္တကော။|
- မန္တ မနတိ ဇာနာတိတိ မန္တာ။ အန္တ၊ အာ။
- မန္တ မုနာတိ ဇာနာတိ ဓမ္မံ အနေနာတိ မန္တော၊ တော၊ ဉဿ အ။
- မန္တ မန္တယတေ ဗုဇ္ဈတေနေနာတိ မန္တော။
- မန္တိရ မန္တ မောဒနထုတိဇဠတ္တေသု၊ မန္တန္တေ ယတ္တာတိ မန္တိရံ၊ ဣရော။
- မန မနတိ ဇာနာတိတိ မနော။
- မနုည မနံ အာ ဘုသံ ဉာပေတိ တောသေတိတိ မနုညံ၊ ဉာ ပရိမာဏတောသန
နိသာနေသု၊ အဿုကာရော။

၃၅၀

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- မယူရ မယ ဂတိယံ၊ ဦးရော၊ မဟိယံ ရဂတိတိ ဝါ မယူရော။
- မဟန္တဗ မဟန္တဗ္ဗ တံ ဘယဇနကတ္တာ ဘယဉ္ဇာတိ မဟန္တဗ္ဗံ၊ မဟာဘယန္တိပိ ပါဌော။
- မမာဠာဇာ အာယု မဟတ္တံ လာတိတိ မဟလ္လကော၊ ဣ၊ ဝိတ္တံ။
- မတိန္ဒ မဟတံ ဒေဝါနံ ဣန္ဒော ရာဇာ မဟိန္ဒော၊ ဒေဝေဟိ မဟိတဗ္ဗော ဝါ
ဣန္ဒော မဟိန္ဒော၊ မဟန္တောစ သော ဣန္ဒောစာတိ မဟိန္ဒော။
- မတိလာ မဟိ ဝိယ သုစိ အသုစိမ္ပိ လာတိတိ မဟိလာ၊/မဟန္တေသု ဗဟူသုပိ ရတ္တ
စိတ္တေသု ဣလတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ မဟိလာ၊ ဣလ ဂမနေ၊ မဟ ပူဇာယံ ဝါ
ဣရော၊ လတ္တံ၊ အာ၊ မဟိလာ။ မဟေလာယုတြံ။
- မဟိဿရ မဟန္တော ဣဿရော ဝိဘူတိ ဧတဿာတိ မဟိဿရော။
- မမောသိ မဟန္တာနံ သီလက္ခန္ဓာဒီနံ ဧသနတော ဂဝေသနတော မဟေသိ။
မဟန္တော ဝါ ဤသော ဝိဘူတိ ဧတဿာတိ မဟေသိ။
- မာတာ မာန ပူဇာယံ၊ ပုတ္တံ မာနေတိတိ မာတာ၊ ရာတု၊ /ပါတိတိ ဝါ မာတာ၊
ပါတိဿ မော။
- မာတုဂါမ မာတုယာ ဂါမော ဝိယ ဂါမော ယဿာ သာ မာတုဂါမော၊/မာတာ ဝိယ
ဂစ္ဆတိတိ ဝါ မာတုဂါမော၊ ဂမု ဂမနေ၊ ဣ၊/မာတာ ဝိယ ဂသတိတိ
ဝါ မာတုဂါမော၊ ဂသ အဒနေ၊ မော၊/မာတာ ဝိယ ဂါယတိတိ ဝါ မာတု
ဂါမော၊ ဂါ သဓ္ဓေ၊ မော။
- မာနဝ မနုနော အပစ္စံ မာနဝေါ။ မာဏဝေါပုတြ၊ ဣဝေါ၊/ မနုနော အပစ္စံ -
မာနဝေါ၊ ဝဏ္ဏဝိကာရော၊ နဿ ဣတ္တံ၊ မာဏဝေါ။
- မာရ ကုသလဓမ္မေ မာရေတိတိ မာရော။
- မာရဇိ ကိလေသာဒိပဉ္စရိဓံ မာရံ ဇိတဝါတိ မာရဇိ။
- မိလက္ခ မိလက္ခ အဗျတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ မိလက္ခန္တ အဗျတ္တဝါစံ ဘာသန္တိတိ မိလက္ခာ။
- မုဂ္ဂရ မုရံ ဂိရတိတိ မုဂ္ဂရော၊ ရဿ ဧဂါ၊ ဝီရ နိဂ္ဂိရဏော၊ မုဂ္ဂတိတိ ဝါ မုဂ္ဂရော၊
အရော။
- မုတိ မုနာတိတိ မုတိ၊ မုန ဉာဏော တိ။
- မုဒိဓိ မုဒံ မောဒံ ဣဂံတိ ဂစ္ဆတိ ယေနာတိ မုဒိဂေါ။
- မုနိန္ဒ မုနိနံ ဣန္ဒော ရာဇာ မုနိန္ဒော။
- မေဗ မေဟတိ ယရတိ သေစတိတိ မေဗော။
- မေဗ္ဗ မေမ ဟိသာသင်္ဂမေသု၊ မေမိယတေ သင်္ဂမိယတေ မေဗ္ဗံ၊ ဣ၊ ချဿ
ဧဇျာ၊ အသဗ္ဗပစ္စိတ္တံ။
- မေတ္တာ မိဒ သွေဟော၊ မိဇ္ဇတိ သိနေဟတိတိ မေတ္တာ၊ တ၊ အာ။ မေတ္တိ။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

အထ ဝါ မိတ္တေ ဘဝါ မေတ္တာ၊ မေတ္တိ စ။

မောက္ခ ပုစ္ဆန္တိ ဧတ္ထ၊ ဧတေန ဝါ ရာဂါဒီဟိတံ မောက္ခော။

မောဗာ မူဟ ဝေဝိတ္ထော၊ မုယုန္တိ တေန သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ သယံ ဝါ မုယုတံ၊ မုယုနမတ္ထ မေဝ ဝါ တန္တိ မောဟော။

ယက္ခ ပူဇာယံ၊ ယက္ခိယတေ ပူဇိယတေတိ ယက္ခော။

ယဇ္ဇ ယဇ္ဇေ အနေနေတံ ယဇ္ဇ ဥ။

ယဆ ယဇေတိ ဧတေနာတံ ယသော၊ ဇဿ သော၊/ သဗ္ဗတ္ထ ယာတိတံ ဝါ ယသော၊ သော၊/ယသတံ ပယသတိတံ ဝါ ယသော။

ယောနိ ယု မိဿနေ၊ ယမတံ မိဿိဘဝတံ ဝေယျေသုတံ ယောနိ။

ရံသိ ရသန္တိ တံ သတ္တာတံ ရံသိ။

ရက္ခသ ရက္ခန္တိ အတ္တာနံ ဧတသ္မာတံ ရက္ခသော။

ရဋ္ဌ ရဋ္ဌ ဂတိယံ၊ ရဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ နဂရာဒယောတံ ရဋ္ဌံ တော။

ရတန ရမု ကိဋ္ဌာယံ၊ တနော၊ မလောပေါ၊ ရတနံ။/ရတိ တနောတိတံ ရတနံ၊ ကမ္မာဒိမိ ဣော၊ တီလောပေါ။

ရတ္တ ရတ္တန္တေနနေတံ ရတ္တော၊ ရန္တ ရင်။

ရတ္တိ ရာတံ ဂဏှာတံ အဗျာပါရန္တိ ရတ္တိ၊ တံ။/ရဇ္ဇန္တိ ဝါ ဧတ္ထ ရတ္တိ။

ရမ္ဘာ ဒေဝပုတ္တာနံ ရတိ ဘာဝေန္တိ ဝမ္ပေန္တိတံ ရမ္ဘာ။ ရံ.ကာမဂ္ဂိ ဘန္တိ ဒီပယန္တိ ဇာလေန္တိတံ ဝါ ရမ္ဘာ။ နိဂ္ဂဟိတာဂမော။

ရသ ရသန္တိ တံ သတ္တာ အဿာဒေန္တိတံ ရသော။

ရဂဂ ရန္တ ရာဂေ၊ ရဇ္ဇနံ၊ ရဇ္ဇန္တိ ဝါ ယေန သော ရာဂေါ ဣော။

ရူစိ ရောစတေ ဒိပ္ပတေတံ ရူစိ။

ရူသ ရှာသနေ၊ ရူသနံ ဒုဿနံ ရောသော။

လဇ္ဇာ လဇ္ဇ လဇ္ဇနေ၊ လဇ္ဇတံ ပါပါတံ လဇ္ဇာ၊ အ။

လဉ္ဇန လဉ္ဇ တေ လက္ခတေ အနေနေတံ လဉ္ဇနံ။

လစွံ လဘ လာဘော၊ တံ၊ လစွံ။ [လဘနံ ဇာနနံ လစွံ။]

လဟု လယ်တိတံ လဟု၊ လယ် ဂတိသောသနေသု၊ ယဿ ဟော၊ နိဂ္ဂဟိတ- လောပေါ၊ ဥပစ္စယောစ။

လာသန လသုတေ လာသနံ၊ လသ ကန္တိယံ၊ လသိတဗ္ဗန္တိ ဝါ လာသနံ။

လိင်္ဂ လိင်္ဂ ဂမနေ၊ လိင်္ဂ အပါကင်္ဂ အင်္ဂန္တိ ဝါ လိင်္ဂ။

လေဏ နိလိယန္တိ ဧတ္ထ သံသာရဘယဘိရုကာတံ လေဏံ။

လောက လုဇ္ဇတိတံ လောကော၊ လုဇ ဝိနာသေ၊ ဇဿ ကော။/

- လူဇ အဒဿနေ၊ လူဇ္ဇတိတိ လောကော၊
- လောကဂဇ္ဇ လောကာနံ ဂဇ္ဇ အာစရိယော လောကဂဇ္ဇ။
- လောကနာဓ လောကာနံ၊ လောကေသု ဝါ နာထော လောကနာထော။
- လောဇန လောစတိ ပဿတိ ဧတေနာတိ လောစနံ။
- လောဓ လူတ ဣစ္ဆာယံ၊ လူဗ္ဗနံ လောဘော၊ ဧကော။
- လောမ လူ ဆေဒနေ၊ ဝဗုမာနံ လူယတေတိ လောမံ၊ မော။
- လောဟိတ ရူဟ ဇနနေ၊ ဣတော၊ လတ္တေ လောဟိတော။
[ရူဟတိ သရိရေ ဗျာပနဝသေနာတိ လောဟိတံ။]
- ဝံသ ဝန သမ္ပတ္တိယံ၊ သော၊ ဝံသော။/ဝနတိ သမ္ပတ္တိတိ ဝံသော။ ဝန-
သမ္ပတ္တိယံ၊ သော၊ ဝသ နိဝိသေ ဝါ၊ ကရဏေ အ၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော။
- ဝဇိရ ဝဇ ဂတိယံ၊ ဝဇတေ န ပဋိဟဉာတေ ယဿ ဂမနံ ကေနစိတိ ဝဇိရံ၊
ဣရပစ္စယော။
- ဝဇိရာဂုဓ ဝဇိရံ အာဂုဓံ ယဿ ဝဇိရာဂုဓော။ “ဝဇိရာယုဓော”တိပိ ပါဌော။
- ဝဇ္ဇ ဟန္တဗ္ဗောတိ ဝဇ္ဇော၊ ဟန ဟိသာယံ၊ ဣော၊ ဟနဿ ဝဓော၊ ဧဿ
ဧဗျာ၊ အသရူပဒ္ဓိတ္တံ၊ ဝဇ္ဇော။
- ဝဏ္ဏနာ ဝဏ္ဏ ပသံသာယံ၊ ဝဏ္ဏိယတေတိ ဝဏ္ဏနာ။
- ဝဏ္ဏဂုယု ဝဏ္ဏေန ဂုယိတဗ္ဗန္တိ ဝတ္တဂုယု။
- ဝတ္တံ၊ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ ဝတ္တံ၊ ရတ္တံ။
- ဝဓူ ဗန္ဓ ဗန္ဓနေ၊ ဦ၊ ဗန္ဓဿ ဝဓာဒေသောစ။ [ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ အတ္တနိ
သတ္တေ ဗန္ဓတိတိ ဝဓူ၊ ဟန ဟိသာဂတိသု ဝါ။ ဝဓာဒေသော။]
- ဝပ ဝပ ဝိဇသန္တာနေ။ ဝပတိ ကုသလာကုသလဝိဇမေတ္တာတိ ဝပ၊ ဥ။
- ဝလာဟက ဝါရိ ဝဟတိတိ ဝလာဟကော၊ ဝါရိသဒ္ဓဿ ဝေါ၊ ဝဿ လော။
- ဝသဝတ္တိ ဝသေ ဝတ္တေတိ သီလေနာတိ ဝသဝတ္တိ။
- ဝသံ ဝဿတိ သိဉ္စတိတိ ဝသံ၊ ဝသေ သေစနေ။ ဧဝံ ဝဿနဝုဋ္ဌိယော။/
ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ ဝသော။
- ဝါန ဝါ ဂတိယံ၊ ဝါတိ အာရမ္မဏန္တိ ဝါနံ၊ ယု။
- ဝါယာမ ဝါယမန္တိ ယေနာတိ ဝါယာမော၊ ဝါယမ ဥဿာဟနေ၊/ အထ ဝါ ဝယ
ဂမနတ္ထော ဒဏ္ဍကော ဓာတု၊ ဝယတိ သဗ္ဗကာလန္တိ ဝါယာမော၊ အမော၊
/ဝါယော ဝိယ သဒါ အမတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ ဝါယာမော။
- ဝါယု ဝါယတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါယု။/ဝါယတိ ဝါ ပုပ္ဖာဒီနံ ဂန္ဓော ယေန သော ဝါယု
- ဝါသန ဝါသ ဥပသေဝါယံ၊ ဝါသိယတေ သင်္ခရိယတေတိ ဝါသနံ၊ ယု။

အဘိဓာန်ဦးကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- ဝါသဝ ဝသုန် ရတနာန် သန္တသေတိ ဝါသဝေါ။
- ဝိဂ္ဂဟာ ဝိဝိဓံ ဂဏှာတိ ဧတ္ထာတိ ဝိဂ္ဂဟော။
- ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ ဉာဏပုဋိကာရော ဧတာယာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။
- ဝိဇ္ဇာ ဝိဒတိ ဇာနာတိတိ ဝိဇ္ဇာ။
- ဝိစိတ နာဂရေဟိ ဝိဇိနိတဗ္ဗန္တိ ဝိဇိတံ။
- ဝိဇ္ဇူ ကုဋိလံ အစိရဋ္ဌာယိတတ္တာ ဝိရူပံ ဟုတွာ ဇေတိတိ ဝိဇ္ဇူ။
- ဝိဇ္ဇူတာ ဝိဇ္ဇောတတိတိ ဝိဇ္ဇူတာ။
- ဝိညာဏ ဝိဇာနာတိတိ ဝိညာဏံ၊ ယု။
- ဝိညူ ဝိသေသံ ဇာနာတိ သီလေနာတိ ဝိညူ၊ ရူ။
- ဝိတဏှာ တန ဝိတ္ထာရေ အညမညဝိရုဒ္ဓံ သဂ္ဂမောက္ခဝိရုဒ္ဓံ ဝါ တနောန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိတဏှော၊ ချော၊ ဣတ္တံ/ ဝိရုဒ္ဓေန ဝါ ဝါဒဒဏှေန တာဠေန္တိ ဧတ္ထ ဝါဒိနောတိ ဝိတဏှော၊ တဒ္ဓိ တာဠနေ။
- ဝိတ္တိ ဝိန္ဒတိ သုခံ ဧတာယာတိ ဝိတ္တိ။
- ဝိဝေါ ဝိဂတော ဧဝေါ ဘတ္တာ ယဿာ ဝိဝေါ။
- ဝိစိ သုဘာသုဘဖလံ ဝိဒဓာတိတိ ဝိစိ။
- ဝိနာယက ဟိတံ ဝိနယတိ အနုသာသတိတိ ဝိနာယကော။
ဝိသိဋ္ဌံ ဝါ နိဗ္ဗာနံ သတ္တေ နေတိတိ ဝိနာယကော။
- ဝိပရိယဇယော ဝိပရိပုဗ္ဗော အာယ ဂမနေ၊ ဝိပရိယယော။
- ဝိပလ္လာသ ဝိပရိပုဗ္ဗော အာသု ခေပနေ၊ ဧတာ၊ ဝိပလ္လာသော။
- ဝိပ္ပဋိသာရ သရ ဂတိယံ၊ ဝိရူပေန ပတိ ပုနပ္ပုနံ သရတိ စိတ္တမေတေနာတိ ဝိပ္ပဋိ -
သာရော၊ တဿ ဧဋ္ဌာ။
- ဝိဗုဓာ ဝိဗုဇ္ဇန္တိ န သုပန္နိတိ ဝိဗုဓာ၊ အတိတာနာဂတဇာတိ ဝိဗုဇ္ဇန္တိတိ ဝါ ဝိဗုဓာ။
- ဝိဝါဓ ဝိရုဒ္ဓံ ကတွာ ဝဒတိ ယန္တိ ဝိဝါဒေါ။
- ဝိသယ သိ ဗန္ဓနေ ဝိပုဗ္ဗော၊ ဝိသိနောန္တိ ဝိဗန္ဓန္တိ ဣန္ဒြိယာနိတိ ဝိသယ။
- ဝိသာခါ ဝိသဒိသံ ဖလံ ခဏတိတိ ဝိသာခါ။/ဝိဝိဓာ ဝါ သခါ မိတ္တာ ယဿာ
သာ ဝိသာခါ။
- ဝိသုဒ္ဓိ ဝိသုဇ္ဇန္တိ သတ္တာ ဧတာယ ရာဂါဒိမလေဟိတိ ဝိသုဒ္ဓိ။
- ဝိစိ ဝိမုယံ ဝိစိတ္တံ စိနောတိတိ ဝိစိ၊ ဣ၊ ဥပသဂ္ဂဿ ဒိယော။
- ဝိတရာဂ ဝိဂတော ရာဂေါ ယသ္မာတိ ဝိတရာဂေါ။
- ဝိရိယံ ဝိရေ သာဓု၊ ဝိရာနံ ဝါ ကမ္ပံ၊ ဝိစိနာ ဝါ ဣရိယံတဗ္ဗံ ပဝတ္တေတဗ္ဗန္တိ
ဝိရိယံ၊ ဣရိ ဂတိယံ။

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- ဝုဗ္ဗ ဝဗ္ဗ ဝဗ္ဗနေ၊ ကတ္တရိ တော၊ တဿ ဟေ၊ ဗုဿ ချေ၊ အဿုတ္တံ။
- ဝေဠက ဝေဠတိ ပေါက္ခရန္တိ ဝေဠကော၊ ဣ။
- ဝေဓ ဝိဒန္တိ ဓမ္မမေတေဟိတိ ဝေဒါ။
- ဝေဒနာ ဝေဒယတိတိ ဝေဒနာ၊ ယု။
- ဝေဒယိတ ဝေဒယတိတိ ဝေဒယိတံ၊ ဝိဒ အနုဘဝနေ၊ စုရာဝိတ္တာ ဣယော၊ တော၊ ဣကာရာဂမောစ။
- ဝေမဗ္ဗ မဇ သုဒ္ဓိယံ၊ ဈော၊ ဝိပုဗ္ဗေ ဝေမဗ္ဗံ။
- ဝေရံ ဝိရူပေန ဂစ္ဆတိတိ ဝေရံ။
- ဝေရမဏိ ရမု ဥပရမေ ဝိပုဗ္ဗော၊ ဝိရမဏံ ဝေရမဏိ၊ ယု၊ နဒါဒိ၊/ ဝေရံ မဏတိ ဝိနာသေတိတိ ဝါ ဝေရမဏိ။
- ဝေလော ဝိနာသံ လာတိတိ ဝေလော။ ဝဏ္ဏလောပေါ။ ဝိဂစ္ဆန္တိ ဣရာ ယသံ ဝေလော၊ သတ္တံ။
- ဝေဝစန ဧကော အတ္ထော ပုနပ္ပုနံ ဝုစ္စတိ ယေနာတိ ဝေဝစနံ။
- ဝေဟာယဿ ဝိနော ပက္ခိနော ဟယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ ဝေဟာယသံ။ အသော။
- ဝေါဟာရ ဝေါဟရိယတေတိ ဝေါဟာရော၊ ဟရ ဟရဏော ဝိပုဗ္ဗော။/ဝိရုဒ္ဓံ ကတ္တာ အဝဟရတိ ဝဒတိ ယန္တိ ဝေါဟာရော။
- သံဝစ္ဆရ သံဝသတိ ဧတ္ထ သံဝစ္ဆရော၊ ဆရော၊ သဿ ဧစ၊ “ဝစ္ဆရော”တိပိ တသေဝ နာမံ။
- သက္ကဏ သက္ကောတိ ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆန္တိ သက္ကဏော၊ သက္ကန္တော၊ သက္ကဏိ စ၊ သတ- သတ္တိယံ၊ ဥဏော၊ ဥန္တော၊ ဥဏိ စ။
- သက္က သဗ္ဗမာရေ ဇေတုံ သက္ကောတိတိ သက္ကော။ အသုရေ ဇေတုံ သက္ကဏာ တိတိ သက္ကော။
- သင်္ကပ္ပ သင်္ကပ္ပန္တိ ပဘဝန္တုနေနာတိ သင်္ကပ္ပေါ၊ ဧကော၊ တပ္ပ ဝိတက္ကော၊ တပ္ပ- သာမတ္ထိယေ ဝါ၊ ဘူဝါဒိ၊/သင်္ကပ္ပယန္တိ ပဘဝန္တုနေနာတိ ဝါ သင်္ကပ္ပေါ၊ တပ္ပ ဝိတက္ကော၊ စုရာဒိ။
- သင်္စ သမ ဥပသမခေဒေသု၊ ခေါ၊ သင်္ခေါ။
- သဇ္ဇိဝ သဇ္ဇိဝိယတေ ဧကဒေသတော ကထိယတိတိ သင်္ခေါပေါ၊ ဒီပ ပေရဏော။
- သင်္စိ တေသု တေသု ကိစ္စေသု သဟ ခါယတိ ပကာသတိတိ သင်္စိ၊ သဟ- ပုဗ္ဗော ခါ ပကာသနကထနေသု၊ ဤ။
- သင်္ဂဟ သင်္ခေပေန ဂယုတေ အနေနာတိ သင်္ဂဟော။
- သဂ္ဂ အဇ ဂတိယံ၊ အနေကတ္တတ္တာ ဌိတိယံ၊ စိရံ ဌိယတေ အသ္မိန္တိ အဂ္ဂေါ။

အဘိဓာန်ဒိကာလာဝိဂ္ဂဟများ

ဌာနံ၊ သောဘနော အဂ္ဂေါ သဂ္ဂေါ။ ပုညေန ဝါ သုဋ္ဌ၊ အဇိယတေတိ သဂ္ဂေါ။

- သဉ္စာ သမ္မာ ဈာယန္တိ တံ သဉ္စာ။
- သညာ သဉ္စာနန္တိ ဧတာယာတိ သညာ၊ အ။
- သဋ္ဌ သဋ္ဌ ဧတတေ၊ သဋ္ဌံ၊ သဋ္ဌယတိ န သမ္မာ ဘာသတိ ယေနာတိ ဝါ သဋ္ဌံ ရူပါဒိသု သဉ္စတိတိ သတ္တော။
- သဇ္ဇ သရတိ၊ သရန္တိ ဝါ တာယ၊ သရဏမတ္တမေဝ ဝါ သောတိ သတိ၊ တိ။/ ပမာဒံ ဝါ သရတိ ဟိသတိတိ သတိ။
- သတ္တိဓရ သတ္တိ ပဟရဏဝိသေသံ ဓရတိတိ သတ္တိဓရော။
- သတ္တ သာသတိ ဝိနယတိ သတ္တေတိ သတ္တာ။
- သဒ္ဓ သပုတိ ဥစ္စာရိယတိတိ သဒ္ဓေါ၊ သပ္ပ ဂတိယံ ဝါ/သပ္ပတေ ဉာယတေ- ယေနေတိ သဒ္ဓေါ။
- သဒ္ဓူလ သရတိတိ သဒ္ဓူလော၊ ဥလော၊ ဒေါ စန္ဒော/သဒ္ဓေန ဥလတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ သဒ္ဓူလော။
- သန္တ ရာဂါဒယော သမေတိတိ သန္တော၊ တော/ သုန္ဒရော အန္တော အဝသာန မေတသာတိ ဝါ သန္တော။
- သန္တိန္တိက သန္တိဋ္ဌေ ပစ္စက္ခေ အတ္တဘာဝေ ဇာတံ သန္တိဋ္ဌိကံ။
- သဗလ သဗ ဂတိယံ၊ သဗတိတိ သဗလော၊ အလော။
- သဗ္ဗညူ သဗ္ဗမ္ပေဇာနနသီလတာယ သဗ္ဗညူ။
- သဘာ သဟ ဘာသန္တသံ သဘာ၊ ဖလောပေါ။/သဒ္ဓိ ဘာတိတိ ဝါ သဘာ။
- သဘာယံ၊ သဘာ သန္တေဟိ ဘာတိ ဒိဗ္ဗတိတိ သဘာယံ၊ သဘာ စ၊ ပုရိမေ ယပစ္စယော
- သမညာ သမ္မာ အာဇာနာတိ၊ သမံ ဝါ ဇာနာတိ ဧတာယာတိ သမညာ။
- သမထ ကာမစ္ဆန္တံ သမေတိတိ သမထော၊ ထော၊ သမု ဥပသမေ။
- သမဿ ပုနပ္ပုန် ဧတိတိ သမယော။
- သမ္ပဇေသ သမ္ပဇာနာတိတိ သမ္ပဇာနော၊ ဉာဿ ဇာ၊ တဿ ဘာဝေါ သမ္ပဇေသံ။
- သမ္ဘဝ သမ္ဘဝတိ ယေန ဖလန္တိ သမ္ဘဝေါ။
- သမာဓိ ဧကာရမ္ပဏေ သုဋ္ဌ၊ အာဇာနံ သမာဓိ။
- သမာသ သမသုတေ သဒ္ဓိပိယတေတိ သမာသော၊ အသု ခေပနေ။
- သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ သမ္မာ အဝိပရိတေန သမတ္တနာယေဝ သဗ္ဗမ္ပေဇေ ဗုဒ္ဓတိ အဗုဒ္ဓိ ဗုဒ္ဓိဿ တိတိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။
- သယမ္ပရာ သယမေဝ ပတိ ဝရတိတိ သယမ္ပရာ။ ဝရ ပတ္တနာယံ။

၃၅၆

အဘိဓာန်ဋီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- သယမ္ဘူ သယမေဝ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဝတိ၊ အနညဗောဓိတောတိ သယမ္ဘူ။
- သရဏာ ယေန စတ္တာရော မဂ္ဂါ ဩဓိသော ကိလေသေ သရန္တိ ဟိသန္တိ တံ ဓမ္မံ သရဏံ။ အဓိယာနံ ဝသိတဂေဟတ္တာ ဝါ သရဏံ။
- သရီရ သရတိ ဂစ္ဆတိ၊ သရန္တိ ဝါ တံ ဟိသန္တိတိ သရီရံ ဤရော။
- သဝန သုဏာတိ ယေနာတိ သဝနံ၊ သုတိ စ၊ ယု၊ တိ စ။
- သဓနိယ ဟိတသုခနိပ္ပုဒနတော သောတဗ္ဗောတိ သဝနိယော။
- သာကစ္ဆာ သဟ၊ သမ္မာ ဝါ အဝိရောဓေန ကဏာ သာကစ္ဆာ၊ သံကဏာ စ။ တော၊ ထဿ ဧတ၊ တဿ ဆော။
- သာတ သာဒိယတိ အဿာဒိယတိတိ သာတံ။
- သာမ သာ တနုကရဏေ၊ သာယတိ တနုကရိယတိ ပဋိပက္ခဝဏ္ဏေဟိတိ သာမော။
- သာမိက - သံ ဧတဿတ္ထိတိ သာမိကော၊ အာမိပစ္စယော၊ သကတ္ထေ ကော၊ ဣ-ပစ္စယော ဝါ၊ နိဂ္ဂဟိတဿ မော၊ အဿ စ ဒိယော၊ သာမိကော။
- သာယ သာယတိ ဒိနံ အဝသာယတိတိ သာယော၊/သာယန္တော ဝါ ဒိနန္တိ ကရောန္တော အယတိတိ သာယော။
- သာရထိ သရ ဂတိယံ၊ ထိ၊ ရထေန သဟ သရတိ ဂစ္ဆတိတံ ဝါ သာရထိ၊ [ဣဏံ၊ သာရေတိတိ ဝါ သာရထိ။]
- သာဝ သေ ဂတိမ္ပိ၊ သယတိတိ သာဝေါ၊ အဝေါ။
- သာဝတ္ထိ သဗ္ဗံ ဓနမေတ္ထ အတ္ထိတိ ဝါ သာဝတ္ထိ၊ သဗ္ဗဿ သာဝေါ။
- သီခါ သိနောတိ နိသာနိ ဘဝတိတိ သီခါ။ “သိ နိသာနေ”တိ ကာတန္တဓာတု၊ ခ ပစ္စယော။
- သီတ သီ သေဝါယံ၊ သေဝိယတေတိ သိတော၊/သိနောတိ ဝါ ဗဒ္ဒတိ စိတ္တန္တိ သိတော။
- သိဒ္ဓတ္ထ သဗ္ဗေသံ ဝါ လောကာနံ သိဒ္ဓါ အတ္တာ ဧတေန ဟေတုဘူတေနာတိ သိဒ္ဓတ္ထော။
- သိဓနဌ သိနာ သောစေယု၊ သိနာတိ သောစေတိ ဒေဝေတိ သိနေရူဇရူပစ္စယော
- သိဗ္ဗိနိ သိဝု တန္တသန္တာနေ၊ ဘဝါဒိဟိ ဘဝါဒယော သိဗ္ဗတိတိ သိဗ္ဗိနိ၊ အ၊ ဣနိ။
- သီရ သီ သေဝါယံ၊ ရော၊ သေဝန္တိ ဧတေနာတိ သိရော။
- သီရိ ကတပုညေဟိ သေဝိယတေ၊ တေ ဝါ သေဝတိတိ သီရိ ရော၊ ဤ စ။
- သီလောက သီလောကတိ ပတ္ထရတိတိ သီလောကော၊ သီလောက သယံတော။
- သီဝ သီဝံ ခေမဘာဝံ ကရောတိတိ သီဝံ။ (သိ+ဝ)
- သီဝိ သေဝန္တိ ယေနာတိ သီဝိ၊ သီ သေဝါယံ၊ ဝိ/ သီဝံ ကရောန္တိတိ ဝါ သီဝိ။

အဘိဓာန်ဒီကာလာဝိဂ္ဂဟများ

- အညစ္ဆေ ဣ။
- သိဿ သောတုံ ဣန္ဒြိယံ သိဿ၊ သု သဝနေ၊ သော၊ ဥဿိ။
- သိသိရ သသ ဂတိယံ၊ ဣဇော၊ ဣတ္တန္တံ၊ သိတတ္ထိကေန သရိယတိတိ ဝါ သိသိရံ
- သိကရ သိတံ ကရောတိတိ သိကရော။/ သိဉ္စတိတိ ဝါ သိကရော။ စဿ ဧကော
- အရော စ။/ဝါတဝသေန ဝါ တတော တတော သရတိတိ သိကရော။
- အဿ ဣ၊ မဇ္ဈေ ကာဂမောစ။
- သိယ သယတိတိ သိယံ၊ သီ သယေ၊ ယပစ္စယော။
- သိတ ဥဏှာဘိတတ္တေဟိ သေဝိယတိတိ သိတံ။ တေန ယုတ္တော သိတော။
- သိတလ သိတံ ဂုဏံ လာတိတိ သိတလော။
- သိတ မိဂေ ဟိသတိတိ သိဟော၊ နိပါတနာ ဝဏ္ဏဝိပရိယယော၊/မိဂေ ဟန္တံ
- သုတ္တံ သံဝိဇ္ဇမာနာ ဤဟာ အဿာတိ ဝါ သိဟော၊ /သဟတိတိ ဝါ သိဟော။
- သုတ္တံ သုခံ ကရောတိတိ သုတ္တံ/ သုစ သောကေ၊ သောစန္ဒိ ဧတေန တဒတ္ထိ-
- ကာတိ သုတ္တော၊ အ။
- သုခံ သုဠု ခဏတိတိ သုခံ၊ ကိံ။ [ခန အဝဓာရဏေ။]
- သုခေမိတ သုခေန ခေတိ ဝဒ္ဓတိတိ သုခေမိတော။ “သုခေါမိတော” တိပိ ပါဠော။
- သုဂတ သုခံ ဥစိတံ သမ္ဗုဏ္ဍိတံ ဧတ္တာတိ သုခေါမိတော၊ ဥစ သမဝါယေ။
- သုဂတ သောဘနံ ဂတံ ဉာဏမဿ၊ သံသာရာ ဝါ သုဠု အပုနရာဝတ္ထိယာ ဂတံဝါ
- တိ သုဂတော။ သပရသုခသိဒ္ဓတ္တံ ဝါ သမ္မာ ဂတဝါတိ သုဂတော။
- သုဇာတာ သုခေန ဇာတာ၊ သုန္ဓရာ ဝါ ဇာတိ ယဿာ သာ သုဇာတာ။
- သုည သုနဿ ဟိတံ သုညံ၊ ယော၊ နျဿ ညော၊ သုန ဂတိယံ ဝါ၊ ယော။
- သုတ သုယတေတိ သုတော၊ သု အဘိသဝေ၊/သုဏာတိတိ ဝါ သုတော၊တော
- သု သဝနေ။
- သုတိ သုယုတေ ဓမ္မံ ဧတာယာတိ သုတိ။
- သုဒ္ဓိ သုဇ္ဈန္တိ သတ္တာ ဧတာယ ရာဂါဒိမလေဟိတိ သုဒ္ဓိ။
- သုဒ္ဓေါဒနိ သုဒ္ဓံ ဩဒနံ အဿာတိ သုဒ္ဓေါဒနော။ တဿ အပစ္စံ သုဒ္ဓေါဒနိ။
- သုပိန သုပ သယေ၊ ဣဇော၊ သုပိနံ။
- သုရာ သမုဒ္ဓာ သုရာ အတ္ထိ ယေသံ၊ တေ သုရာ၊ သုဇ္ဈိ ဝါ ကိဠန္တိတိ သုရာ။
- သုသောန သုခေန ရမန္တိတိ ဝါ သုရာ။
- သုသာန ဆဝဿ သယနဌာနံ သုသာနံ၊ ဆဝဿ သု၊ သယနဿ စ သာနော၊
- အထ ဝါ သေန္တိ အကြာတိ သုနံ၊ ယု၊ ဆဝဿ သာနံ သုသာနံ၊ ဆဝဿ
- သု၊

သူကရ သူနွှရံ ဖလံ ကရောတိတိ သူကရော။/ သုခံ ကရောတိတိ ဝါ သူကရော။
 သူနွှရော ကရော ယဿ ဝါ သူကရော။
သူရိယ လောကာနံ သူရဘာဝံ ဇနေတိတိ သူရိယော။ တတာ သူရော။
သေတ သိတ ဝဏ္ဏေ၊ ဧကော၊ သေတော။| သိ သေဝါယံ၊ တော။ သေဝိယတိတိ|
သေတု သိနောတိ ဖလံ ဗန္ဓတိတိ သေတု။
သေမှ သိလဿ သိလေသေန၊ စုရာဒိ၊ သိလိသျတေ အတြေတိ သေမှော၊ မနံ၊
 လိသဿ ဟော၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယယော။
သေသ သိသ ဟိသယံ၊ သိသတိ ကပ္ပန္တေတိ သေသော၊ အ။
သောက သုစ သောကော၊ ဧကော၊ သုစနံ သောကော။
သောတ သုဏာတိ ဧတေနာတိ သောတံ။
သောဆံ သောဘတိတိ သောဘံ။
သောဘာ သူနွှရံ ဘာတိ ဒိပ္ပတိတိ သောဘာ။
ဟတ္ထ ဟန ဂတိယံ၊ အဝယဝါ နိဟနန္တိ ဧတ္တာတိ ဟတ္ထော၊ ထော။
 ဟသ ဟသနေ၊ ထော။ ဟရ ဟရဏေ ဝါ။
ဟဒယ ဟရတိ အတ္တနော အာဓာရန္တိ ဟဒယံ၊ ယော၊ ရဿ ဧဝါ စ။
ဟရိတ ဟရ ဟရဏေ၊ မနံ ဟရတိတိ ဟရိတော၊ ဣတော။ ဣ၊ ဟရိ။
ဟာဝ ဟယန္တေ ရာဂိနော အတြာတိ ဟာဝေါ၊ ဟု ဟဝနေ၊ ဧကော။
ဟာသ ဟသတိ ယေနာတိ ဟာသော။
ဟိရည ဟရ ဟရဏေ၊ ဉော။ အဿိ။ ဟာ စာဂေ၊ ဟာ ဂတိယံ ဝါ။ အညော။
 ဟိရာဒေသောစ။ ဇဟာတိ သတ္တာနံ ဟိတန္တိ ဟိရညံ။ (သုစိ)
ဟိမဝါ ဟိမံ ဝါ ဝမတိတိ ဟိမဝါ၊ ကျိ။
ဟိန ဟာ စာဂေ၊ ဣနော၊ ဒိယာဒိ၊ ဟိနော။
 |ဟိ ဂတိယံ ဝါ။ ဟေသိ ဟိနတ္ထ မဂမိတိ ဟိနော။| (သုစိ)
ဟိရိ ဟိရိ လန္ဗိယံ၊ ဣ၊ ဟိရိယတိ ပါပါတိ ဟိရိ။
ဟုတာသ ဟုတံ ဟဝိ အသတိ ဘုဒ္ဓတိတိ ဟုတာသော။
ဟုတာဟေ ဝေဒေ ဟုတံ ဝဟတိ ပါပယတိ၊ သယံ ဝါ လဘာတေတိ ဟုတာဝဟော။
ဟေတု ဟိနောတိ ဝဋ္ဌတိ ပရဏမတိ ကာရိယဉ္စပတန္တိ ဟေတု၊ တု။/
 ဟိနောတိ ဝါ ပတိဋ္ဌာတိ ဖလမေတ္တာတိ ဟေတု၊ ဟိ ပတိဋ္ဌာယံ။
ဟေသာ ဟေသနံ ဟေသာ၊ ဟေ ဣတိ ပဝတ္တတိတိ ဝါ ဟေသာ။
 အဘိဓာန်ဒိဋ္ဌိကာလာ ဝိဂ္ဂဟများ ပြီး၏။

ခေတ်+ပစ္စည်းအစွဲ

အံသ = အန+သ
 အကာသိ = ကရ+သြ+ဤ
 အက္ခိတော = အာ-ကမု+
 တော
 အက္ခ = ဥခ+အ/
 အရ+ခ/အက+ခ
 အက္ခရ = န-ရေ+အ
 အက္ခတံ = အာ-ခါ+တ
 အက္ခိ = ကကွ+က/
 အသု+ခိ
 အက္ခ+က
 အဂါရ = အဂ-သဒ္ဓဟ
 ဗဒ-ရာ+ကိ/
 အဂ+အာရ
 အဂ္ဂ = အဖေ+ဂ/အ
 အဂ္ဂိ = အဂ+ဂိ/
 အဖေ+က
 အဂ္ဂ = အဂ္ဂ+အ
 အဂ္ဂတိ = အဂ္ဂ+အ+တိ
 အဂ္ဂနက = အဂ္ဂ+ယု၊
 သုတ္တ-ကပစ္စည်း
 အဂံ = အဂံ+အ
 အဂံရ = အဂံ+ဥရ/
 အဂံ+ဥရပစ္စည်း
 အဂံသ = အဂံ+သ/
 အံက+သ/
 အဂံ+သ-ပစ္စည်း
 အဂံ = အဂံ+အပစ္စည်း
 အဂံလ = အဂံ+ဥလ/
 အဂံ+ဥလပစ္စည်း
 အဂံလိ = အဂံ+ဥလိ

အယ = နပုပ္ဖ ဟန+ကိ/
 အယ+အပစ္စည်း
 အစ္ဆန္တ = အတိ-အမ+တ
 အစ္စယ = အတိ-က+က
 အစောပေတော = န-စုပ+
 ကေ/တွာပစ္စည်း
 အစ္ဆရ = အသု+ဆရ
 အစ္ဆရိယ = အာ-ရေ+ကျ
 အစ္ဆာဒေတော = အာ-ပုပ္ဖ ဆဒ+
 ကေပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
 အစ္ဆာဒေသိ = အာ-ဆဒ+
 ကေပစ္စည်း+ဤပိဘတ်
 အစ္ဆိ အစ္ဆ+ကပစ္စည်း
 အစ္ဆိန္ဒိတော = အာ-ဆိဒိ+တွာ
 အစ္ဆ = ကမုပုဒ်+ဇ
 အစ္ဆာစာရ = အမိ-ရှေး
 အာ-ရှေး ရေ+ကပစ္စည်း
 အစ္ဆာရဇ္ဇ = အမိ-အာ-ရှေး
 ရဟ+တပစ္စည်း
 အစ္ဆာဝုတ္တ = အမိ-အာ-ရှေး
 ရှိသော ဝသ+တပစ္စည်း
 အစ္ဆာသယ = အမိ-ရှေး
 အာ-ရှေးရှိ သိ+အ
 အစ္ဆောဟရဂီယ = အမိရှေး
 အဝ-ရှေး ဟရ+အနိယ
 အည = အာ-ည+အ
 အညလိ = အည+အလိ
 အည = အည+အပစ္စည်း
 အညလက = အည+အာလက
 အည = အရ+ထပစ္စည်း
 အညိတ = န-ထပ+တ

အဋ္ဌဝသိက = အဋ္ဌဝသသုဒ်
 ဤ+အသတ္တိတဒ္ဓိတံ
 အဋ္ဌိ = အသု+တိ
 အသု+က/
 အာ-ဋ္ဌ+က၊ ပုံလိင်
 အဋ္ဌာ = အမ+ဒ/
 အက+ဒ-ပစ္စည်း
 အတ္တာ = အဒ+မာနံ/
 အတ+တ၊/အာပုပ္ဖ
 တ+တ/အဒ+တ၊
 အတိကဋ္ဌ = အတိ-ကုသု+
 တ/အတိ-ယဒ+တ
 အတိက္ကန္တ = အတိ-ကမု+တ
 အတိက္ကမ = အတိ-ပုပ္ဖ
 ကမု+က
 အတိက္ကမ္ပ = အတိ-ကမု+
 တော
 အတိရေက = အတိ-ရိစ+
 က
 အတိသယ = အတိ-သိ+က
 အတိတ = အတိ-ပုပ္ဖ
 က+တ
 အတ္တ = အဒ+မန်/
 အတ+တ၊ ပုံလိင်/
 အာပုပ္ဖ ဒါ+တ
 အတ္တ = အသု+ထ/
 အရ+ထ/အတ္တ+အ
 အတ္တရက = အာ+ထရ+ယု
 အတ္တိ = အသ+တိ
 အဒ္ဓသ = ဒိသ+အာ
 အမိက = အမိ-က+က

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအစွဲ

အဓိကမ = အဓိ-ကမ+အ
 အဓိစူ = အဓိ-ဣ+တွာ
 အဓိဌာန = အဓိ-ဌာ+ယု
 အဓိဌာယ = အဓိ-ဌာ+တွာ
 အဓိပန့် = အဓိ-ပဒ+တ
 အဓိပ္ပိယ = အဓိ-ရှေး
 အဓိရှေး ဣ+က/
 အဓိ-ပယ+က/
 အဓိ-ပ-ဣ+အ
 အဓိပေတ = အဓိရှေး
 အဓိ-ရှေး ဣ+တ
 အဓိမာန = အဓိ-မန+က
 အဓိဝတ္ထ = အဓိ-ဝသ+တ
 အဓိဝါဒသင်္ဂါ = အဓိ-ဝသ
 +ကော+ဣဝါဘတ်
 အဓိသီလ = အဓိ-သီလ+အ
 အဒ္ဓ = အသု+တ
 အနတ္တတာ = အာ-ထရ+တ
 အနဘိဘူတ = န-အဘိ-
 ဘူ+တ
 အနာဂတ = န-ရှေးအာ-
 ရှေး-ကမ+တ
 အနာဒိယိတွာ = န-အာရှေး
 +ဒိ+ယ-တွာပစ္စည်း
 အနာပစ္စန္ဒ = န-ရှေးအာ
 ရှေး-ပဒ+အန္တ ပစ္စည်း
 အနိမာတ = န-မာရ+တ
 အန္တ = အမ+တ/
 အတိ+က/အသ+တ
 အန္တမသော = အန္တပ္ပင်+
 ဣမ+နာဝိဘတ်

အန္တရ = အတိ+အရ
 အန္တရဟိတ = အန္တရသန္ဓေပ
 ပဒ-စာ+တ-ပစ္စည်း
 အန္တရာယ = အန္တရ-သန္ဓေပ
 ပဒ-ဣ+ကပစ္စည်း
 အနု = အနု+အ/
 အမ+တပစ္စည်း
 အနု = အဒ+တပစ္စည်း
 အနကမ္ပ = အန-ကပိ+အ
 အနကူလ = အန-ကူလ+အ
 အနန္တဝိ = အန-ဆရ+ဆဝိ
 အနန္တဝိက = အနုပ္ပ ဓဒ+ရဝိ
 အနန္ဒယာ = အန-ဒယ+အ-
 အာပစ္စည်း
 အနုပ္ပိဋ္ဌိ = အန-ဒိသ+တ
 အနုပ္ပ = အန-ပုပ္ပ+အ
 အနုပ္ပန္န = အနရှေး ဝိ-
 ရှေး-အဂ္ဂ+ယုပစ္စည်း
 အနမတိ = အန-မန+တိ
 အနမာန = အန-မာ+ယု
 အနယုတ္တ = အန-ယုဇ+တ
 အနရက္ခက = အန-ရက္ခ+ယု
 အနလောမ = အန-လု+မ
 အနသညာယမာန = အန
 သံ-ည+ကယ-မာန
 အနသာဝန = အန-သု+ယု
 အနသာရ = အန-သာရ+က
 အနသာသန္တ = အန-ပုပ္ပ
 သာသ+အန္တ ပစ္စည်း
 အနသိဋ္ဌ = အန-သာသ+တ
 အနသိဋ္ဌိ = အန-သာသ+တိ

အပက္ကန္တ = ပ-ကမ+အန္တ
 အပေက္ခိယ = အပ-ဣက္ခ
 +တွာပစ္စည်း
 အပေက္ခာတာ = န-ပတိ-
 ခါ+တပစ္စည်း
 အပ္ပက္ခာယ = န-ပရိ-
 အာ-ရာ+တွာပစ္စည်း
 အပရန္တ = အပ-ရာဇ+တ
 အပရာဇ = အပ-ရာဇ+က
 /အပ-ရာဇ+က
 အပရိက္ခိက = န-ပရိ-ဝိ+တ
 အပလောကေတွာ = အပ-
 လောက+တွာပစ္စည်း
 အပ္ပ = အပ+ပ/
 အလ+ပ/အပ္ပ+အ
 အပ္ပနာ = အပ+ယု-အာ
 အပ္ပမတ္တ = န-ရှေးပ-
 ရှေး-မဒ+တပစ္စည်း
 အပ္ပသန္တ = န-သဒ+တ
 အပါယ = အပ-ဣ+က
 အပ-ဇ+ကပစ္စည်း
 အပ္ပိတ = အပ္ပ+တ/
 အပိ-ဣ+တ/
 အပ+တပစ္စည်း
 အပေက္ခမာန = အပ-ဣက္ခ
 +မာနပစ္စည်း
 အပေတ = အပ-ဣ+တ
 အပေတိ = အပ္ပ+ကော-
 တိဝိဘတ်/
 အပိ-ဣ+အပပစ္စည်း
 တိ ဝိဘတ်

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

အဗ္ဗဒ = အဗ္ဗ+ဒ/အဗ္ဗ
 သဗ္ဗပုဒဒါ+အ/
 အဗ္ဗ+ဥဒါ/ပုံလိင်
 အတ္တညာသ် = အဘိ-ညာ+
 ဤဝိဘတ်
 အဘိက္ကန္တ = အဘိ-ကမု+တ
 အဘိဇ္ဈာ = အဘိ-ဇေ+က
 အဘိညာ = အဘိ-ညာ+
 အ-အာပစ္စည်း
 အဘိန္ဒ = န-ဘိန္ဒ+တ
 အဘိနိန္ဒာဂိတ = အဘိ-နိ-
 နမု+တပစ္စည်း
 အဘိနိန္ဒာဓေသ် = အဘိဇေ
 နိဇေ နမု+ကော+
 အဇ္ဇတနိ ကွံဝိဘတ်
 အဘိနိဗ္ဗတ္တိ = အဘိ-နိ-ပဒ
 +တိ/အဘိ-နိ-ဝတ္ထ+
 ကု၊ ကုတ္တိလိင်၊ ကုတ္တာဒိ
 အဘိနိဓရာပန = အဘိ-နိ
 ရဟ+ကာဓေပ/ယု၊
 အဘိယုဉ္ဇတိ = အဘိ-ယုဇ
 +အပစ္စည်း+တိ
 အဘိယုဉ္ဇတော = အဘိ-
 ယုဇ+အ-အန္တ ပစ္စည်း
 အဘိယောဂ = အဘိ-ယုဇ
 +ကပစ္စည်း
 အဘိရတ = အဘိ-ရမု+တ
 အဘိရတိ = အဘိ-ရမု+တိ
 အဘိလာပ = အဘိ-ပုဗ္ဗ
 လပ+ကပစ္စည်း
 အဘိဝါဒန = အဘိ-ဝါဒ+ယု

အဘိသင်္ခရိတွာ = အဘိ-
 သံ-ကရ+တွာပစ္စည်း
 အဘိသင်္ဂ = အဘိ-သံဇ+က
 အဘိသမယ = အဘိ-သံ-
 ကုဓာတ်+ကပစ္စည်း
 အဘိသိတ္တ = အဘိ-သိစ
 +တပစ္စည်း
 အတ္တန္တရ = အဘိ-ပုဗ္ဗ
 အတိ+အရပစ္စည်း
 အမစ္စ = အမာပုဒ်+စ/
 အစွပစ္စည်း
 အမတ = န-မရ+တ/
 န-မန+တပစ္စည်း
 အပ္ပ = အမ+တပစ္စည်း
 အပ္ပ = အမ+မပစ္စည်း
 အယန = အယ+ယု/
 ကု+ယုပစ္စည်း
 အယောနိသော = န-ယု+န
 အရ = အရ+အပစ္စည်း
 အရည = အရ+အည/
 အရ+ဥ ပစ္စည်း
 အရဟ = အရဟ+အန္တ
 အရဟံ = အရဟ+အါ/
 အရိ-သဗ္ဗပုဒဒါ ဟန
 +ကိ၊/အရ-သဗ္ဗပ
 ပဒ-ဟန+ကိ၊/နပုဗ္ဗ
 ရဟ+အ-ပစ္စည်း၊
 အရိ = အရ+ကပစ္စည်း
 အရိတ္တ = န-ရိစ+တ
 အရိယာ = အရိ-သဗ္ဗပုဒ
 ဟန+ကိ၊/အရ+ကျ

အရိယ = အရ+ယ/
 အရ+ကျပစ္စည်း/
 န-သဗ္ဗ-ကရိယ+အ
 အလင်္ကာရ = အလံ-သဗ္ဗ
 ပ ပဒ-ကရ+ကပစ္စည်း
 အလသ = န-လသ+အ/
 အလ+အသပစ္စည်း
 အလ္လ = အလ္လ+လ
 အဝစရ = အဝ-စရ+က
 အဝဇနန္တ = အဝ-ညာ+
 နာပစ္စည်း အန္တ ပစ္စည်း
 အဝဟော = အဝ-ဗုဓ+က
 အဝသာန = အဝ-သာ+ယု
 အဝသေသ = အဝ-ပုဗ္ဗ
 သိသ+ကပစ္စည်း
 အဝဟာဋ = အဝ-ဟာရ+တ
 အဝဟာရ = အဝ-ဟာရ+က
 အဝဟာရက = အဝ-ဟာရ
 +ကျပစ္စည်း
 အဝိဝိစ္စ = န-ဝိ-ဝိစ+တွာ
 အဝိဟိသန = ဝိ-ဟိသ+
 ယု/ဟိသိ+ယုပစ္စည်း
 အသဝိဟိတ = န-သံ-ဝိ-
 ဓာတ်+တပစ္စည်း
 အသက္ကောန္တ = န-သတ္တ+
 ဩ-အန္တပစ္စည်း
 အသတံ = န-သမု+တ
 အသိ = အသ+ကု
 အသိတ = အသု+တ
 အသုစိ = န-သုစ+ကု
 အသိ = အသု+ကု

အသယု = အသ+ယု/
 အသု+ယုပစ္စည်း
 အဟံ = န-ဟာ+အ
 အဟိ = အံဟ+ဣ
 အာကာရ = အာ-ကာရ+က
 အာကာသ = အာ-ကာသ+
 အပစ္စည်း
 အာကိဏ္ဍ = အာ-ကိရ+တ
 အာကိရိတွာ = အာ-ကိရ
 +တွာပစ္စည်း
 အာကောဋိတ = အာ-ကုဋ
 +တပစ္စည်း
 အာရာန = အာ-ရာ+ယု
 အာဂန္ဓာ = အာ-ဂမု+တွာ
 အာဂမ္မ = အာ-ဂမု+တွာ
 အာစရိယ = အာ-စရ+ဣ
 အာဗိဏ္ဍ = အာ-စရ+တ
 အာဂ = အာဂ+အ
 အာဂတ္ထိ = အာဂ+တိ
 အာဂိ = အဂ+ဣဂ်
 အာတုရ = အတ+ဥရ/
 အာ-တုရ+အပစ္စည်း
 အာဒရ = အာ-ဒရ+အ
 အာဒိယ = အာ-ဒိ+တွာ
 အာဒိ = အာ-ဒိ+ဣ
 အာဒိယတိ = အာ-ဒိ+
 ယပစ္စည်း +တိဝိဘတ်
 အာဒိယိတွာ = အာ-ဒိ+တွာ
 အာဒိန = အာ-ဒိ+ယု
 အာဒိနဝ = အာဒိနသဒ္ဓပ္ပ
 ပဒ-ဝိ/ဝိ+အပစ္စည်း

အာနန္ဒ = အာ-နန္ဒ+အ
 အာနယန = အာ-နိ+ယု
 အာနိသံသ = အာ-ရှေးနိ-
 ရှေးရိ-သံသ+အ
 အာနေတွာ = အာ-နိ+တွာ
 အာပဇ္ဇန = အာ-ပဒ+ယု
 အာပဇ္ဇန္တိ = အာ-ပဒ+အန္တ
 အာပက = အာ-ပက+က
 အာပတ္တိ = အာ-ပဒ+တိ
 အာပဒ = အာ-ပဒ+အ
 အာပန္န = အာ-ပဒ+တ
 အာပိဒိယမာန = အာ-
 ပဒ+ယ-မာနပစ္စည်း
 အာဗဒ္ဓ = အာ-ဗဒ္ဓ+တ
 အာဗာဓ = အာ-ဗာဓ+အ
 အာဘတ = အာ-ဘရ+တ
 အာဘောဂ = အာ-ဘုဓ+က
 အာမသန္တ = အာ-မသ+အန္တ
 အာပိသ = အာ-ပိ+သဂ်/
 အာ-ပိသ+အပစ္စည်း
 အာယတိ = အာ-ဣ+တိ
 အာယတိ = အာ-ဣ+တိ/
 အာ-ယာ+တိပစ္စည်း
 အာယု = အယ+ဣ/
 ဣ+ဣပစ္စည်း
 အာယောဂ = အာ+ယုဓ+က
 အာရဋ္ဌ = အာ-ရဘ+တ
 အာရဋ္ဌ = အာ-ရဘ+တွာ
 အာရဋ္ဌ = အာ-ရဘ+တ
 အာရဏ္ဏက = အာ-ရမု+ယု
 အာရမ = အာ-ရမ+က

အာရဟိတွာ = အာ-ရဟ
 +တွာပစ္စည်း
 အာရဋ္ဌ = အာ-ရဟ+တ
 အာရောပေတွာ = အာ-
 ရဟ+ကာပေ-တွာ
 အာရောပေတုံ = အာ-ရဟ
 +ကာပေ-တုံပစ္စည်း
 အာလပန = အာ-လပ+ယု
 အာလယ = အာ-လိ+က
 အာလောက = အာ-လောက
 +အပစ္စည်း
 အာဝဇ္ဇန = အာ-ဝဒ+ယ-ယု
 အာဝတ္ထ = အာ-ဝိ-ထာ+အ
 အာဝသထ = အာ-ဝသ+ထ
 အာဝဋ္ဌန္တိ = အာ-ဝဋ္ဌ+အန္တ
 အာဝါသ = အာ-ဝသ+က
 အာဝုတ = အာ-ဝု+တ
 အာသတ္တ = အာ-သန္တ+တ
 /အာ-သဉ္စ+တ
 အာသန = အာသ+ယု
 အာသန္တ = အာ-သဒ+တ
 အာသဝ = အာ-သု+က
 အာဟ ဣ+တိဝိဘတ်
 အာဟဗ္ဗ = အာ-ဟန+
 တွာ/အာ-ဟရ+တွာ
 အာဟဋ္ဌ = အာ-ဟရ+တ
 အာဟနန = အာ-ဟန+ယု
 အာဟိတ = အာ-မာ+တ
 ဣဗ္ဗ = ဣ+တပစ္စည်း
 ဣန္ဒာ = ဣသု+အ
 ဣန္ဒိတာဗ္ဗာနိ = ဣသု+တဗ္ဗ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

ကန္ဓန = ကုဗိ+ယု
 ကဋ = ကုသု+တ/
 ယဒ+တပစ္စည်း
 ကဋက = ကုသု+ဋက
 ကဏ္ဍိ = ကုသု+တိ
 ကဗ္ဗိ = ကုသု+တိ/
 ကုဗ+တိပစ္စည်း
 ကန္ဓ = ကုဗိ+အ
 ကန္ဓနီလ = ကုန္ဓသန္ဓုပ
 ဒ-နီလ+အပစ္စည်း
 ကုဋိယ = ကုဗိ+ကျ
 ကုရိယာ = အရ+ကျ
 ကုဿရ = ဤသ+အရ
 ကုဿာ = ကုဿ+အ-အာ
 ဤဒိသ = ကုမသန္ဓုပဒ
 ဒိသ+ကိ/ဒုသ+ကိ
 ဤဟိတ = ဤဟ+တ
 ဥက္ကဋ = ဥ-ကသ+တ
 ဥက္ကဏ = ဥ-ကဋ+က
 ဥက္ကဏိတ = ဥက္ကဏသန္ဓုပ
 ဒ-ကု+တ/ဥ-ကဋိ
 +တ/ဥ-ကမု+တ
 ဥက္ကာသန = ဥ-ကာသ+ယု
 ဥက္ကာဇယု = ဥ-ကုဇ+ဇယု
 ဥက္ကောစ = ဥ-ကုစ+က
 ဥက္ကိတ္တ = ဥ-နိပ+တ
 ဥက္ကိတိတ္တာ = ဥ-နိပ+တွာ
 ဥတ္တ = ဥ-စိ+အ
 ဥတ္တရ = ဥ-စရ+က
 ဥတ္တိတဗ္ဗ = ဥပုဗ္ဗစိ+နာ-
 တဗ္ဗ

ဥဇ္ဈိန္ဒ = ဥ-သိသ+တ
 ဥဇ္ဈိန္ဒ = ဥ-ဆိဒိ+တ
 ဥဇ္ဈ = ဥသ+ဆုဂ်/
 ကုသု+ဥပစ္စည်း
 ဥဏ္ဍ = ဥဆိ+အ
 ဥဇု = အရ+ဇု/
 အဒ+ဥပစ္စည်း
 ဥဌာန = ဥ-ဌာ+ယု
 ဥကု = ဥသ+ဟ/
 ဥသ+ကုပစ္စည်း
 ဥကု = အရ+တု/
 ကု+တုပစ္စည်း /
 အတ+တုပစ္စည်း
 ဥက္ကရ = ဥ-တရ+အ
 ဥက္ကမ = ဥ-တမ+အ
 ဥက္ကရာဇေတိ = ဥ-တရ
 +ကာပေ+တိဝိဘတ်
 ဥက္ကန = ဥ-တန+က
 ဥက္ကာသ = ဥ-တသ+က
 ဥဒက = ဥဒိ+ကျ/
 ဥန+ကျပစ္စည်း
 ဥဒါဟရက = ဥ-အာ-ဟရ
 +ယုပစ္စည်း
 ဥဒိန = ဥ-ဒိ+ယု
 ဥဒိဿ = ဥ-ဒိသ+တွာ
 ဥဒေသ = ဥ-ဒိသ+က
 ဥဒ္ဓရိတွာ = ဥ-စရ+တွာ
 ဥဒ္ဓရ = ဥ-စရ+က
 ဥဒ္ဓမန = ဥ-နမု+ယု
 ဥပကာရက = ဥပ-ကရ+ယု
 ဥပက္ကမန္တ = ဥပ-ကမု+အန္တ

ဥပက္ကိလေသ = ဥပ-ပုဗ္ဗ
 ကိလိသ+ကပစ္စည်း
 ဥပကာရ = ဥပ-ကရ+က
 ဥပကတ = ဥပ-ကမု+တ
 ဥပက္ခန္ဓ = ဥပ-ကမု+တဗ္ဗ
 ဥပစာရ = ဥပ-စရ+က
 ဥပစိကာ = ဥပ-စိ+ကျ
 ဥပစိက္က = ဥပ-စရ+တ
 ဥပစိတ = ဥပ-စိ+တ
 ဥပစ္ဆေဒ = ဥပ-ဆိဒိ+က
 ဥပဇ္ဈာ = ဥပ-ဈေ+အ
 ဥပဌာန = ဥပ-ဌာ+ယု
 ဥပဋိတ = ဥပ-ဌာ+တ
 ဥပုဗ္ဗိ = ဥ-ပဒ+တိ
 ဥပထန္တ = ဥပ-ထဘိ+က
 ဥပဒုဗ = ဥပ-ဒု+အ
 ဥပဇ္ဈာတ = ဥပ-ဒု+တ
 ဥပစာရေတွာ = ဥပ-ရေ
 +ဂေ-တွာပစ္စည်း
 ဥပနာမယတော = ဥပ-
 နမ+ကယ-အန္တ
 ဥပနိက္ခယန = ဥပ-နိ-
 ဈေ+ယုပစ္စည်း
 ဥပနိဿယ = ဥပ-နိ-ရှေ
 သိ+ကပစ္စည်း
 ဥပပဗ္ဗမာန = ဥပ-ပဒ+
 ယပစ္စည်းမာနပစ္စည်း
 ဥပပတ္တိ = ဥပ-ပဒ+တိ
 ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗ = ဥပ-ရှေ
 ပရိ-ရှေ-ကုက္က+တဗ္ဗ
 ဥပပန္န = ဥပ-ပဒ+တ

ဥပဘောဂ = ဥပ-ဘုဇ+က
 ဥပယောဂ = ဥပ-ယုဇ+က
 ဥပရုန္ဒန = ဥပ-ရုဇ+ယု
 ဥပလက္ခတိ = ဥပ-လဘာ+
 ယ+တေဝိဘတ်
 ဥပလာပေတွာ = ဥပ-လပ+
 ဂေပစ္စည်း တွာပစ္စည်း
 ဥပဝိဒ = ဥပ-ဝိဒ+က
 ဥပသံဟိတ = ဥပရှေး
 သံရှေးရို-ဓာ+တ
 ဥပသင်္ကမိ = ဥပ-သံ-ရှေး
 ကမှ+ဤဝိဘတ်
 ဥပသဂ္ဂ = ဥပ-သဇ+က
 ဥပသမ္ပန္န = ဥပ-သံ-ပဒ+
 တွာပစ္စည်း
 ဥပသမ္ပဒါ = ဥပရှေးသံ-
 ရှေးရို-ပဒ+အပစ္စည်း
 ဥပသမ္ပန္န = ဥပ-ရှေးသံ-
 ရှေးရို-ပဒ+တပစ္စည်း
 ဥပသမ္မာဒေသိ = ဥပ-သံ-
 ပဒ+ကေ+ဤ
 ဥပပိတ = ဥပ-ပတ+က
 ဥပပါဒိယ = ဥပ-ရှေးအာ-ရှေး
 ဒါ+တွာပစ္စည်း
 ဥပပါယ = ဥပ-ဣ+က/
 ဥပ-အယ+ကပစ္စည်း
 ဥပပါရမ္မ = ဥပ-အာ-ရှေး
 ရာ+အပစ္စည်း
 ဥပပါလိ = ဥပ-အာ-
 လိ+ဣပစ္စည်း
 ဥပပါသက = ဥပ-အာသ+က

ဥပေက္ခာ = ဥပ-ဣ+က္ခက
 /ဥပ-ဣက္ခ+အ-အာ
 ဥပေတ = ဥပ-ဣ+တ
 ဥပဝေသထ = ဥပ-ဝေသ+
 အထပစ္စည်း
 ဥပ္ပဗ္ဗာန = ဥ-ပ္ပ ဗဒ+
 ယပစ္စည်း မာနပစ္စည်း
 ဥပ္ပဗ္ဗိ = ဥ-ပဒ+ယ-
 ပစ္စည်း+ဤဝိဘတ်
 ဥပ္ပဗ္ဗိတွာ = ဥပ-ပဒ+ယ-
 တွာပစ္စည်း
 ဥပ္ပတ္တိ = ဥ-ပဒ+တိ
 ဥပ္ပန္န = ဥ-ပဒ+တ
 ဥပ္ပလ = ဥဒသန္ဓုပဒ
 ပါ+အလပစ္စည်း/
 ဥ-ပ္ပ ဟလဝ+ကိ/
 ဥ-ပါ+အလပစ္စည်း
 ဥပ္ပိဒ = ဥ-ပဒ+က
 ဥပ္ပိဒိတာ = ဥ-ပဒ+တု
 ဥပ္ပိဒေတုံ = ဥ-ပဒ+ကေ-
 တုံပစ္စည်း
 ဥပ္ပာဇာ = ဥ-ပတ+တ
 ဥပ္ပဒ္ဒ = ဥဒ/မဒ္ဒ+တ
 ဥပ္ပတ္တ = ဥ-ပဒ+တ/
 ဥဒ+တပစ္စည်း
 ဥပ္ပိလိတွာ = ဥ-ပိလ+တွာ
 ဥပယျာဇန = ဥ-ယုဇ+ယု
 ဥပသဘ = ဥသ+အဘ/
 ဣသ+အဘပစ္စည်း
 ဥပသီရ = ဝေသ+ဤရ/
 ဥသ+ဤရပစ္စည်း/

ဝေသ+ကီရပစ္စည်း
 ဥပသန္တ = ဥ-သဒ+တ
 ဥပသာဟ = ဥ-သဟ+က
 ဥပသာဟတိ = ဥ-သဟ+
 အပစ္စည်း+တိဝိဘတ်
 ဥပသာဟ = ဥ-သဟ+က
 ဥပသုဂက = ဥ-သုပ္ပ ဣက+အ
 ဥပသေဒေတွာ = ဥ-သဒ+
 ဂေ-တွာပစ္စည်း
 ဥဋ္ဌာရ = ဥဋ္ဌ+အရပစ္စည်း
 ဥဋ္ဌကံ = ဥ-အဋ္ဌ+က
 ဥဋိ = ဥ-ဋိဟ+န/
 ဥဋိ+အပစ္စည်း
 ဥဋိာန = ဥ-ဋိဟ+ယု
 ဧက = ဣ+က/ကျ
 ဧတ = ဧ+အပစ္စည်း
 ဧယျာသိ = ဣ+အပစ္စည်း+
 ဧယျာသိ ဝိဘတ်
 ဧလ = ဣလ+က
 ဧဠက = ဣလ+ကျ
 ဩကာသ = အဝ-ကသ+က
 ဩက္ကန္တ = အဝ-ကမှ+တ
 ဩက္ကမန = အဝ-ကမှ+ယု
 ဩရေက = အဝ-ရေ+ကျ
 ဩရေတွာ = အဝ-ရေ+တွာ
 ဩဇ = ဥ-ဇန+က
 ဩဇေတိ = အဝ-ဋိ+အ+တိ
 ဩဇီ = ဩဇ+ဣ
 ဩတာရေတွာ = အဝ-
 တရ+ကေ-တွာ
 ဩဒါတ = အဝ-ဒါ+တ

(၅) ဓာတ်+ပစ္စည်းအစွဲ

ဩနဒ္ဒ = အဝ-နဟ+တ
 ဩဗ္ဗဗ္ဗ = ဥပ-မာ+ကျ
 ဩမဋ္ဌ = အဝ-မသ+တ
 ဩရောပေတွာ = အဝ-
 ရှဟ+ကောပေ-တွာ
 ဩလမ္ပက = အဝ-လမ္ပ+ကျ
 ဩလောကေတဗ္ဗ = အဝ
 ပုဗ္ဗလောက+တဗ္ဗ
 ဩလောကေတွာ = အဝ-
 လုစ+ကေ-တွာ
 ဩလောကေန္တ = အဝ-
 လုစ+ကေ-အန္တ
 ဩလောကေဝိ = အဝ-လုစ
 +ကော+ဝိ/အဝ-
 လောက+ကော+ဝိ
 ဩသန္တ = အဝ-သဒ+တ
 ဩဋ္ဌာရိက = ဥဋ္ဌာရုဗ်+
 ကိကပစ္စည်း
 ကံသ = ကန+သ
 ကစ = ကစ+အပစ္စည်း
 ကစ္ဆ = ကစ+ဆ
 ကစ္ဆပ = ကစ္ဆ-သဒ္ဓပ္ပ
 ဗဒ-ပါ+ကျပစ္စည်း
 ကစ္ဆ = ကုသ+ဆုဂ်/
 ကစ+ဥပစ္စည်း
 ကစ္ဆိယ = က-သဒ္ဓပ္ပပဒ
 အဓ္မ+ကျပစ္စည်း
 ကဋက = တဋ+ဥပစ္စည်း
 သွတ္တ ကပစ္စည်း
 ကကုတ = ကဋိ+ကျ
 ကဋ = ကာသ+တ/

ကသ+တ/ကဋ+ဋ
 ကဏ္ဍ = ကက+ဋ/
 ကမု+ဋ/ကသဒ္ဓပ္ပ
 ဗဒ-ဋ+ကိပစ္စည်း
 ကဏ္ဍ = ကဏ္ဍ+ဥ
 ကဏ္ဍ = ကဏ္ဍ+အ
 ကတ = ကရ+တ
 ကတိ = ကရ+တိ
 ကတိက = ကတိ+က
 ကတ္တဗ္ဗ = ကရ+တဗ္ဗ
 ကတ္တာ = ကရ+တု
 ကတ္တိကာ = ကတိ+က/
 ကရ+တိကပစ္စည်း
 ကတ္တိ = ကရ+တုံ
 ကတွာ = ကရ+တွာ
 ကထာ = ကထ+အ-အာ
 ကန္တ = ကမု+တ
 ကန္တာရ = ကတိ+အရ
 ကပက = ကဝိ+ယု/
 ကပက+အ/ကပ+ယု
 ကပါလ = က-သဒ္ဓပ္ပပဒ
 ပါလ+ကပစ္စည်း
 ကပ္ပန = ကပ္ပ+ယု
 ကပ္ပ = ကဝိ+က
 ကပ္ပန = ကဝိ+ယု
 ကပ္ပ = ကရ+ရပ္ပ
 ကရက = ကရ+ယု
 ကရကာ = ကရ+ဥက/
 ကံ-သဒ္ဓပ္ပပဒ-ရဝိ+
 အ/ကိရ+ဥက/
 ကိ+ရက/ကရ+ကုန

ကလန္တက = ကန္တ+ကျ/
 ကလဒိ+ကျပစ္စည်း/
 ကလန္တ+ကျပစ္စည်း
 ကလာပ = ကလသဒ္ဓပ္ပပဒ
 ပါ+အပစ္စည်း
 ကလျာက = ကလျ-သဒ္ဓပ္ပ
 ဗဒ-အက+က/
 ကလ+ယာကပစ္စည်း
 ကဝိဋ္ဌ = ကု+ကုဋ္ဌဂ်
 ကသိ = ကသ+က
 ကသိက = ကသ+ကုန
 ကဟာပက = ကရိသ-
 သဒ္ဓပ္ပပဒ-ပက+အ
 ကာက = ကာ+က
 ကာဇ = ကပ္ပ+က/
 ကစ+ကပစ္စည်း
 ကာတဗ္ဗ = ကရ+တဗ္ဗ
 ကာမ = ကမု+က
 ကာယ = ကု-အယ+က
 ကုသဒ္ဓပ္ပပဒ-ကု+
 က/ကု-ဇ+က
 ကာရက = ကရ+ယု
 ကာလ = ကလ+က/
 ကရ+ကပစ္စည်း
 ကာသာယ = ကသ+အာယ
 ကာသိ = ကာသ+က
 ကာဠ = ကလ+က/
 ကာ+ဠပစ္စည်း
 ကာဠက = ကာဠုဗ်+က/
 ကလ+ကျ/ကာ+ဠ
 သွတ္တ က-ပစ္စည်း

၃၆၆

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

ကိစ္စ = ကရ+ရိစ္စ
 ကိစ္ဆ = ကိရ+ဆ
 ကိစ္ဆန = ကိဉ္ဇ+ယု
 ကိတ္တိ = ကိတ္တ+ဏှ
 ကိရာဋ = ကိရ+အာဋ
 ကိရိယာ = ကရ+ရိရိယ-
 ပစ္စည်းအာပစ္စည်း
 ကိလာသု = ကိ-သန္ဓေပပဒ
 လသ+ကု
 ကိလိဋ္ဌ = ကိလိသ+တ
 ကိလိန္ဒ = ကိလိဒ+တ
 ကိလေသ = ကိလိသ+က
 ကိတ = ကိ+တ
 ကိဒိသာ = ကိသန္ဓေပပဒ
 ဒိသ+ကိပစ္စည်း
 ကိဉ္ဇာ = ကိဉ္ဇ+အပစ္စည်း
 ကုတ္တုစ္စ = ကု-ကတ+ကျ
 ကုတ္တုစ္စာယိတဗ္ဗ = ကုတ္တုစ္စ
 +အာယ-တဗ္ဗ
 ကုတ္တုရိ = ကုဋ+အ/
 ကုက+အာဋကိပစ္စည်း
 ကုတ္တုရိ = ကုက+ကုဋကိ
 ပစ္စည်း/ဤပစ္စည်း/
 ကုသန္ဓေပပဒ-ကုဋ+
 အပစ္စည်း-ဤပစ္စည်း/
 ကုက+အဋ-ဤ
 ကုန္တိ = ကုသ+စိကိ
 ကုန္တိတ = ကုသ+တ
 ကုဋ = ကုဋ+အ
 ကုဋိ = ကုဋ+ဏှ
 ကုကပ = ကုကပ+အ/

ကုသန္ဓေပပဒနိ+အပ
 /ကုထ+အပ
 ကုဒိလ = ကုသန္ဓေပပဒ
 ဒလ+က/ဒရ+က
 ကုန္တ = ကတိ+အ/
 ကုန္တ+အ/ကမု+တ
 ကုပိတ = ကုပ+တ
 ကုန္တ = ကမု+ဘ/
 က-သန္ဓေပပဒဥဘ/
 ဥန္တ+အ/ကု-ဘု+အ/
 က-ဘက+အ
 ကုန္တိ = ကမု+ဘ-ဤ/
 ကသန္ဓေပပဒဘု+အ၊
 ကုတ္တိဤပစ္စည်း/
 က-ဘက+အ-ဤ/
 က-ဥသ/ဥန္တ/ဥန္တ+
 အ-ကုတ္တိဤ။
 ကုမာရ = ကုမာရ+အ/
 ကမ/ကမု+အာရ/
 ကုသန္ဓေပပဒရမု+
 က/ကု-မရ+က
 ကုမ္ဘာသ = ကုလ+သက်/
 ကုပုဗ္ဗမသ+က
 ကုမိန = ကမု+ဏှန/
 ကုပုဗ္ဗ+မိ+ယုပစ္စည်း
 ကုလ = ကုလ+အ/
 ကုသန္ဓေပပဒ-လု+အ
 ကုလလ = ကုလ+အလ/
 ကုသန္ဓေပပဒလု+ကိ
 ကုသလ = ကု-သလ+က/
 ကုသ-လာ+ကိ/

ကုသ-လု+ကိ/
 ကုသ+အလပစ္စည်း
 ကုသီတ = ကုသ+တ
 ကုဋ = ကု-အဋ+အ/
 ကုဋ+ကပစ္စည်း
 ကောရာဋိယ = ကိရာဋိယ+
 ကိယပစ္စည်း
 ကောဝလ = ကောဝ+အလ
 ကောသ = ကောသန္ဓေပပဒ
 သိ+အပစ္စည်း
 ကောဋိ = ကုဋ+ဏှ
 ကောဋ္ဌ = ကုသ+ဋ္ဌ
 ကောဋ္ဌာသ = ကောဋ္ဌ-
 သန္ဓေပပဒ-သိ+အ/
 ကောဋ္ဌ-အက+သ
 ကောဓ = ကုဓ+က
 ကောသ = ကုသ+က
 ကောသလ = ကုသသန္ဓေပ
 ပဒ-လာ+ကိ
 ကောသလ္လ = ကုသ+အလ
 ဓဗ္ဗ = ဓိဒ+ကျ
 ဓဗ္ဗာ = ဓိဒိ+က
 ဓက = ဓက+အ/
 ဓိ+ယုပစ္စည်း
 ဓကန = ဓန+ယု
 ဓကိတ္တာ = ဓက+တ္တာ
 ဓိရ = ဓဒ+ဏှရ
 ဓန္တိ = ဓမု+တိ
 ဓန္တ = ဓမု+တ/
 ဓန+ဝ/ဓိဒ+က/
 ဓက+ဝ/ဓန+ဝ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

ဝေ = ဝေ+အ
 ဝေန်ယ = ဝေ+အန်ယ
 ဝေယ = ဝိ+က
 ဝေလိတ = ဝေ+တ
 ဝါကု = ဝေ+ကု/
 ဝေကု+ကုပစ္စည်း
 ဝိဋ္ဌ = ဝိဋ္ဌ+အပစ္စည်း
 ဝိတ္တ = ဝိပ+တပစ္စည်း
 ဝိပု = ဝိပ+အပစ္စည်း
 ဝိက = ဝိ+တပစ္စည်း
 ဝိရ = ဝိ+ရက်/
 ဝိ+ဤရပစ္စည်း
 ဝုဋ္ဌ = ဝုဒိ+ဒက် /
 ဝု+ဒ/ဝုဒ+ဒပစ္စည်း
 ဝုရ = ဝုရ+အပစ္စည်း
 ဝေမ = ဝိ+မန်ပစ္စည်း
 ဝေဘ = ဝုဘ+ကပစ္စည်း
 ဝါ = ဝမု+ဂ-အာ/
 ဝါ-သဒ္ဓါပပဒ ဝမု+အ၊
 ကုတ္တိ အာပစ္စည်း
 ဝဏ္ဍိက = ဝန္တ+ကျပစ္စည်း
 ဝက = ဝက+အပစ္စည်း
 ဝကတ = ဝက+ကျ
 ဝကန = ဝက+ယုပစ္စည်း
 ဝကိတုံ = ဝမု+တုံပစ္စည်း
 ဝတိ = ဝမု+တိပစ္စည်း
 ဝန္တ = ဝမု+တပစ္စည်း
 ဝနာ = ဝမု+တပစ္စည်း
 ဝန္တ = ဝန္တ+အပစ္စည်း
 ဝန္တ = ဝန္တ+အပစ္စည်း/
 ဝမု+က/ဝမု+အ/

ဝမု-တ+အ
 ဝန္တ = ဝန္တသဒ္ဓါပပဒ
 အပွ+အပစ္စည်း
 ဝက္ခ = ဝု+အဘ/
 ဝဘ+အ/ဝရ+အဘ/
 ဝ-သဒ္ဓါပပဒ-ဘု+ကိ
 /ဝက္ခ+အပစ္စည်း
 ဝဇီယ = ဝမု+ဣက
 ဝန္တိရ = ဝမု+ကိရ
 ဝယုမာန = ဝမု+မာန
 ဝရဟိတော = ဝရဟ+တော
 ဝရ = ဝိရ+ဥ/
 ဝမု+ဥ/ဝရ+ဥပစ္စည်း
 ဝဟ = ဝမု+အ
 ဝဟက = ဝမု+ယု
 ဝဟိတ = ဝမု+တ
 ဝဠိတ = ဝလ+တ္တ
 ဝါထာ = ဝေ+ထက်/
 ဝါ+ထ-အာပစ္စည်း
 ဝါမ = ဝသ+မ/
 ဝါ+မပစ္စည်း
 ဝါဠု = ဝါဟ+ဟ
 ဝိဇ္ဈ = ဝိဓ+ယ/
 ဝိဓ+ဈက်ပစ္စည်း
 ဝိဇ္ဇက = ဝိဇီ+ကျပစ္စည်း
 ဝိလိ = ဝိလ+ကျပစ္စည်း
 ဝိဟိ = ဝမု+ဟိ+ဤ
 ဝိဝါ = ဝါ+ဤပစ္စည်း
 ဝုက = ဝုက+အ/
 ဝက+အပစ္စည်း
 ဝုတ္တ = ဝုပ+တပစ္စည်း

ဝုပ္ပ = ဝုဟ+ဝ/
 ဝုပ+ဝပစ္စည်း
 ဝုထ = ဝုထ+အ/
 ဝုပ+ထပစ္စည်း
 ဝေါ = ဝမု+ကိပစ္စည်း
 ဝေါစရ = ဝေါ-စရ+အ
 ဝေါတ္တ = ဝေါ-တာ+တ/
 ဝိ-သဒ္ဓါပပဒ-တာ+
 တ/ဝုပ+တပစ္စည်း
 ဝေါပ = ဝေါသဒ္ဓါပပဒ-
 ပါ+ကပစ္စည်း
 ဝေါပက = ဝေါ-သဒ္ဓါပ
 ပဒ-ပါ+ကျပစ္စည်း
 ဝေါပတိ = ဝုပ+ကေ+တိ
 ဝေါပန္တ = ဝုပ+ကေ-
 အန္တပစ္စည်း
 ဝေါပမ = ဝုပ+ဥပပစ္စည်း
 ယံသန္တ = ယံသ+အန္တ
 ယဋ္ဌန = ယဋ္ဌ+ယု
 ယရ = ယရ+အ/
 ဝမု+ကပစ္စည်း
 ယာတ = ယာန+ကပစ္စည်း
 ယောရ = ယုရ+ကပစ္စည်း
 ယောသ = ယုသ+က
 ဝတ္တ = ဝတ္တ+အပစ္စည်း
 ဝေကျ = ဝေကျ+ဥပစ္စည်း
 ဝေဏ = ဝေဋ္ဌ+က/
 ဝေဏ = ဝေဋ္ဌ+အပစ္စည်း
 ဝေန = ဝေဋ္ဌ+ကပစ္စည်း
 ဝေမ = ဝေရ+မ/ဝမု+အ
 ဝေက = ဝေရ+ယုပစ္စည်း

၃၆၈

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

စရိတ် = စရ+တုံပစ္စည်း
 စရိမ = စရ+ဣမ
 စရိယ = စရ+ကျ
 စလန = စလ+ယု
 စတ = စ+အ
 စာရ = စရ+က
 စိက္ခလ္လ = စိက္ခ+အလ
 စိတ္တ = စိတ်/စိန္တ+တ
 စိရ = စိ+ရပစ္စည်း
 စိဝရ = စိ+ဤဝရ/
 စိ+ဤဝရ/စိဝ+ရ
 စုဏ္ဏ = စုဏ္ဏ+အ
 စုတ = စု+တ
 စုတိ = စု+တိ
 စုဋ = စုဋ+အ
 စေတ = စိ+တ/စိတိ+
 တ/စိန္တ+တ/စိတ+က
 စောဒနာ = စုဒ+ယု
 စောပန = စုပ+ယု
 စောရ = စုရ+က
 စောဋ = စိလ+က/
 စု+ဋပစ္စည်း
 စေတ္တ = စေဒ+တ
 စေဒန = စေဒ+ယု
 စေန္ဒ = စေန္ဒ+အ
 စေန္ဒ = စေဒိ+အ
 စေန္ဒိတ = ထဘိ+တ
 စေဝိ = စေဒ+ရဝိ
 စေလ္လိ = စေဒ+လိ
 စောတက = ခါဒ+တ/
 ဆာ+တ၊သုတ္တ-က

ဆာပက = ဆာပ+ကျ
 ဆာယာ = ဆာ+ယ/
 ဆေ+ယပစ္စည်း
 ဆိစ္စမာန = ဆိစိ+ယ-
 ပစ္စည်းမာနပစ္စည်း
 ဆိဒ္ဓ = ဆိဒ+ဒက်
 ဆိန္ဒိတွာ = ဆိစိ+တွာ
 ဆိန္ဒ = ဆိဒ+တ
 ဆုပိတ = ဆုပ+တ
 ဆေဋ္ဌ = ဆိစိ+ကျ
 ဆေဒ = ဆိဒ/ဆိစိ+က
 ဇ္ဇရ = ဇရ+ဇရ
 ဇန = ဇန+အ
 ဇနပဒ = ဇန-ပဒ+အ
 ဇနေတ္တိ = ဇန+တိ
 ဇမ္ဗ = ဇမု+ဝု
 ဇရာ = ဇရ+အ-အာ
 ဇလ = ဇလ+အ
 ဇလာဝု = ဇလ-သဒ္ဓူပပဒ
 ဣ/ယာ+ကျ/
 ဇရာ-ယာ+ကျ/
 ဇရာ-ဣ+ဥ
 ဇလ္လ = ဇလ္လပုဒ်+ကျ
 ဇလ္လိက = ဇလ္လပုဒ်+ဣက
 ဇဟိတ = ဟာ+တ
 ဇာတ = ဇန+တ
 ဇာတက = ဇာတ-သဒ္ဓူပ
 ပဒ-ကေ+အပစ္စည်း
 ဇာတိ = ဇန+တိ
 ဇနန္တ = ဉာ+နာ-အန္တ
 ဇနာတိ = ဉာ+နာ+တိ

ဇာလ = ဇလ+က
 ဝိဂ္ဂန္တ = ဝုပ+ဆ-ယု
 ဝိယတိ = ဇရ+အ+တိ
 ဝိဝ = ဝိဝ+အ
 ဝိဝိက = ဝိဝ+ကျ
 ဝိဝိတ = ဝိဝ+တ
 ဇကု = ဇတ+ကျ/
 ဇတိ-နဟ+အ/
 ဇတ+ဟပစ္စည်း/
 ဇသိ+ကျပစ္စည်း
 ဇတိ = ဇတ+ဣ
 ဇာန = ဇရ+ယု
 ဇာပေတိ = ဇာ+ကာပေ
 ပစ္စည်း+တိဝိဘတ်
 ဉာက = ဉာ+ယု
 ဉာတေယျ = ဉာ+တေယျ
 ဉာတိ = ဉာ+တိ
 ဉတွာ = ဉာ+တွာ
 ဉတ္ထိ = ဉာ+တိ
 ဉေယျ = ဉာ+ကျ
 ဌာပိတာ = ဌာ+ကာပေ၊တ
 ဌာတိ = ဌာ+တိ
 ဒံသ = ဒံသ+အ
 တင်္ဂက = တ-သဒ္ဓူပ
 ပဒ-ကေ+အပစ္စည်း
 တစ္ဆက = တစ္ဆ+ကျ
 တက္ကာလ = တမ+ဥလ
 တကုာ = တသ+ကျ/
 တသ+ဟပစ္စည်း
 တထ = တထ+အ
 တန္တိ = တန+တိ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

တရဂ် = တရသာဗ္ဗပဒ
 ဂမု+ကိပစ္စည်း
 တရုက = တရ+ကုန/
 တရ+ဥကပစ္စည်း
 တလ = တလ+အ
 တဠက = တဠ+အာက
 /တလ+အာက
 တာတ = တာ+တု/
 တာ+တ-ပစ္စည်း
 တာဒိသ = တာသဗ္ဗပဒ
 ဒိသ+ကိပစ္စည်း
 တာပ = တပ+က
 တာလ = တလ+က
 တိဓိက = တိဓ+ကုန/
 တိဓ+ကိကပစ္စည်း
 တိဋ္ဌတိ = ဌာ+အ+တိ
 တိက = တိဓ+က/
 တိကု+အပစ္စည်း
 တိတိက္ခာ = တိဓ+ခ-အာ
 တိတ္ထ = တရ+ထ
 တိန္ဒက = တန+ဥက/
 တိဒိ+ဥပစ္စည်း-က
 တိဗ္ဗ = တရ+အ/
 တိဓ+ဝပစ္စည်း
 တိရစ္ဆာန = တိရိယ-သဗ္ဗ
 ပ ပဒ-အဋ္ဌ+ယု/
 တိရ+တ္ထန/တိရော-
 သဗ္ဗပဒ-အဆိ+ယု/
 တိရော-အဋ္ဌ+ယု
 တိလ = တိလ+အ
 တိရ = တိရ+အ/

တာ+ရ/ရက်
 တီရေတ္တာ = တီရ+တာ
 တုက္က = တုဒိ+က/
 တန+ဒပစ္စည်း
 တုက္ကတ = တုဒိ+အ/
 တန+ဒုသုတ္တ-က
 တုက္ကို = တုဟ+ကု/
 တုဟ+ကိပစ္စည်း
 တုရိတ = တုရ+တ/
 တရ+တ-ပစ္စည်း
 တေလ = တိလ+က
 ထကိတ = ထက+တ္ထ
 ထပိတာ = ထပ+တ
 ထန္တ = ထန္တ+အ
 ထာမ = ဌာ+မပစ္စည်း
 ထာလိ = ထလ+ကု
 ထုတိ = ထု+တိပစ္စည်း
 ထုလ္လ = ထုလ+အ
 ထုသ = ထု+သက်/
 ထုသ+အပစ္စည်း
 ထုလ = ထုလ+အ
 ထေန = ထေန+အ
 ထေရ = ထိရ+က/
 ဌာ+ကရပစ္စည်း
 ထေရီ = ထိရ+က-ဤ/
 ဌာ+ကရ-ကုတ္တိ-ဤ
 ထောက = ထုစ+က
 ဒဋ္ဌ = ဒိသ+တ
 ဒဋ္ဌဋ္ဌ = ဒိသ+ဟဋ္ဌ
 ဒဋ္ဌိ = ဒိသ+တုံ
 ဒဖု = ဒဟ+တ

ဒက္က = ဒက္က+အ/
 ဒဖု+ဒု/ဒိဒိ+က
 ဒန္တ = ဒိ+အန္တပစ္စည်း/
 ဒိသ+အန္တ/ဒသိ+အန္တ
 /ဒဖု+တ-ပစ္စည်း
 ဒန္တပိက = ဒန္တ-သဗ္ဗပဒ
 ပု+ယုပစ္စည်း
 ဒဗ္ဗ = ဒု+ဝပစ္စည်း
 ဒဗ္ဗ = ဒဖု+ကုပစ္စည်း
 ဒလိဒ္ဓ = ဒလ+ကုဒ
 ဒဿက = ဒိသ+ကု
 ဒဿန = ဒိသ+ယုပစ္စည်း
 ဒဿိတ = ဒိသ+တပစ္စည်း
 ဒေဿန္တ = ဒိသ+ကေ-
 ပစ္စည်း+အန္တ ပစ္စည်း
 ဒေဿတိ = ဒိသ+ကေ-
 ပစ္စည်း+တိဝိဘတ်
 ဒဟရ = ဒဟ+အရ
 ဒဠ = ဒဟ+ဟ/
 ဒလ+ဟ/ဒဟသဗ္ဗပ
 ပဒ-လ+ကိပစ္စည်း
 ဒိဌာ = ဒိသ+ဌ-အာ
 ဒိဋ္ဌိက = ဒိဌာပုဒ်+ကက
 ဒိန = ဒိ+ယုပစ္စည်း
 ဒိမ = ဒိ+မပစ္စည်း
 ဒိယက = ဒိ+ကုပစ္စည်း
 ဒိရ = ဒရ+ကပစ္စည်း
 ဒိရက = ဒရ+ကုပစ္စည်း
 ဒိရက = ဒရ+ယုပစ္စည်း
 ဒိရ = ဒရ+ကုပစ္စည်း
 ဒိရက = ဒရ+ကုပစ္စည်း

(၅) ဓာတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

ဆိသိ = ဒုပုဗ္ဗအသ+
 အ-ဤ/အိ+ဤပစ္စည်း
 အိဟ = အဟ+က
 ဒိဋ္ဌ = ဒိသ+တ
 ဒိဋ္ဌိ = ဒိသ+တိ
 ဒိဋ္ဌယျ = ဒိသ+တေယျ
 ဒိန္န = ဒိ+တပစ္စည်း
 ဒိဗ္ဗ = ဒိဝ+ကျ
 ဒိဝသ = ဒိဝ+အသက်
 ဒိဝါ = ဒိဓာတ်+
 ဒိဝါ = ဒိဝါတ်ပုဒ်
 ဒိသာ = ဒိသ+အ-အာ
 ဒိသ္မာ = ဒိသ+တွာ
 ဒိသ္မာတိ = ဒိသ+ယ+တိ
 ဒိယ = ဒိ+ယ
 ဒိပ = ဒိဗ္ဗ-အာပ+အ
 ဒုတ္တရ = ဒု-ကရ+တ
 ဒုက္ခ = ဒုက္ခ+အ/
 ဒု-ခါဒ+ကို/
 ဒု-ခန+ကို
 ဒုဂ္ဂတိ = ဒု-ဂမု+တိ
 ဒုဋ္ဌ = ဒုသ+တ
 ဒုဋ္ဌိ = ဒု-ဌာ+တု
 ဒုပ္ပဋိပဋ္ဌ = ဒု-ဓရ+ပဋိ
 ရှေးရှို-ပဒ+တ
 ဒုဿ = ဒု-အသ+အ/
 ဒု+သပစ္စည်း
 ဒုရ = ဒု-အရ+အ
 ဒုသိတ = ဒုသ+တ
 ဒုသေတိ = ဒုသ+ကေ+တိ
 ဒေယျ = ဒါ+ကျ

ဒေဝ = ဒိဝ+က
 ဒေသ = ဒိသ+က
 ဒေသနာ = ဒိသိ+ယု
 ဒေသန္တ = ဒိသ+ကေ-
 ပစ္စည်းအန္တပစ္စည်း
 ဒေါကိ = ဒုက+အ-ဤ
 ဒေါသ = ဒုသ+က
 ဒြရ = ဒြရ+က/
 ဒုပုဗ္ဗဓရ+က/
 ဒြိသန္ဓေပဒ-အရ+က
 ဒြိဇ = ဒြိသန္ဓေပဒ-
 ဇန+ကိုပစ္စည်း
 ဇေ = ဇေ+အ
 ဇည = ဇန+ယ/ကျ
 ဇန = ဇန+အ
 ဇန = ဇန+ဥပစ္စည်း/
 ဟန+ဥပစ္စည်း
 ဇန္တ = ဇေ+တ
 ဇမ္မ = ဇေ+ရမ္မ/
 စာ+ရမ္မ/ဒဟ+ရမ္မ
 စာတိ = စာ+တိပစ္စည်း
 စာတု = စာ+တုပစ္စည်း
 စာရ = စာ+ရပစ္စည်း
 ဝိ = ဝေ+အ၊နဒိဒိ-ဤ/
 စာ+ကို၊နဒိဒိ-ဤ/
 ဝေ+ကို၊နဒိဒိ-ဤ
 ဝိတာ = စာ+ရိတု
 ဝတ = ဝ+တပစ္စည်း
 ဝတ္ထ = ဝဗ္ဗိ+တ/
 ဝု+တ/ဝုဗ္ဗ+တ္ထ/
 ဝရ+တ္ထ ပစ္စည်း

ဝရ = ဝေ+အပစ္စည်း
 ဝဝ = ဝ+အပစ္စည်း
 ဝုမ = ဝု+မနိပစ္စည်း
 ဝေန = ဝေ+နပစ္စည်း/
 စာ+နပစ္စည်း
 ဝေတ = ဝေတု+တ
 နက္ခတ္တ = န-ဝိ+အ/
 နက္ခ+တ္ထပစ္စည်း/
 န-ဓရ+တ/နက္ခသန္ဓေ
 ပဒ-တာ+တ
 နဂ = န-ဂမု+ကို
 နဂံဋ္ဌ = န-ပုဗ္ဗအဂံ+ဋ္ဌ
 ပုံလိင်၊နပုံလိင်
 နိဋ = နိဋ+အပစ္စည်း
 နယ = နိ+ကပစ္စည်း
 နရ = နိ+အရ/နရ+အ
 နဝ = န+အပစ္စည်း
 နသုကရာ = န-သု-ကရ+
 နဿတိ = နသ+ယ+တိ
 နဟာန = နာ+ယုပစ္စည်း
 နဇေရု = နဋ-ရဟ+ကို
 နာဂ = နဂုဗ္ဗိ+က
 နာဋက = နဋ+ကျပစ္စည်း
 နာဘိ = နာ+ဘူကိ
 နာမ = နမု+ကပစ္စည်း
 နာလ = နလ+က
 နာဝါ = န+အပစ္စည်း
 နာသေတွာ = နသ+ကေ-
 ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
 နာဋိ = နလ+ဘူကိ
 နာန = နာ/နဟ+ယု

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

နိကာယ = နိပုဗ္ဗဝိ+က/
 နိပုဗ္ဗဝိ+ကျပစ္စည်း/
 နိပုဗ္ဗ ဝိ+ကပစ္စည်း
 နိခါတ = နိ-ခန+တ
 နိက္ခမ္ဘ = နိ-ကမု+တ-
 ပစ္စည်းအန္တပစ္စည်း
 နိက္ခမ္ပ = နိ-ကမု+ကျ
 နိက္ခိတ = နိ-ဝိပ+တ
 နိက္ခိတ္တ = နိ-ဝိပ+တ
 နိက္ခိပိပေတံ = နိ-ဝိပ+
 ကာပေ-တံပစ္စည်း
 နိက္ခေပ = နိ-ဝိပ+က
 နိဂမ = နိ-ဂမု+အ
 နိဂ္ဂဟ = နိ-ဂဟ+အ
 နိဂ္ဂဏိတဌ = နိ-ဂဟ+တဌ
 နိဂ္ဂေါသ = နိ-ယုသ+က
 နိစ္စ = န-ဣ+ကျ/
 နတ+ယပစ္စည်း
 နိတ္တရယတော = နိ-ဆရ/
 သရ+ကယ-အန္တ
 နိဋ္ဌိတ = နိ-ဋ္ဌာ+တ
 နိဒဿန = နိ-ဒိသ+ယု
 နိဒါန = နိ-ဒါ+ယု
 နိဒ္ဓါ = နိန္ဒ+ဒဂ်/
 နိ-ဒါ+အပစ္စည်း
 နိဋ္ဌေသ = နိ-ဒိသ+က
 နိစ္ဆာ = နိဒိ+အ-အာ
 နိဝိ = နိ-တ+ဣ
 နိပန္န = နိ-ပဒ+တ
 နိပိတ = နိ-ပတ+အ
 နိပုက = နိ-ပုက+အ/

နိ-ပု+ဥကပစ္စည်း
 နိပုဗ္ဗန = နိ-ဝိဒိ+ယု
 နိပုဒေတွာ = နိ-ပဒ+ကေ-
 ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
 နိဗ္ဗတ္တ = နိ-ဝတ္ထ+တ
 နိဗ္ဗတ္တိ = နိ-ပဒ+တိ
 နိဗ္ဗတ္တိက = နိ-ဝတု+ကျ
 နိဗ္ဗတ္တိတ = နိ-ဝတ္ထ+တ
 နိဗ္ဗာန = နိ-ဝါ+ယု
 နိဗ္ဗေဋ္ဌိတ = နိ-ဝေဋ္ဌ+တ္တ
 နိဗ္ဗေဋ္ဌန္တ = နိ-ဝေဋ္ဌ+အန္တ
 နိပု = နမ+ဝ/နိ+ဝ
 နိပန္နန = နိ-ပန္န+ယု
 နိပန္နိတ = နိ-ပန္န+တ
 နိဝိတ္တ = နိ-ဝါ+တ/
 နိ-ဝိဟ+တ/
 နိ-ဝိ+တပစ္စည်း
 နိယက = နိ-ဇန+ကိ/
 နိ-ယမု+တ/
 နိ-ယတ+က
 နိယမ = နိ-ယမု+အ
 နိယမန = နိ-ယမု+ယု
 နိယာဓိတ = နိ-ယမု+တ
 နိယျာတေတွာ = နိ-ယတ+
 ကေပစ္စည်း-တွာ
 နိယောဓိတ = နိ-ယုဇ+တ
 နိရယ = နိ-ဣ+အ
 နိရုတ္တတိ = နိ-ရုဇ+ယ-
 ပစ္စည်း+တိဝိဘတ်
 နိရုတ္တဟာနာ = နိ-ရုဇ+ဝိဝိဇီ
 ယပစ္စည်းမာနပစ္စည်း

နိရုတ္တိ = နိ-ဝေ+တိ/
 နိ-ဥစ+တိပစ္စည်း
 နိရုဋ္ဌ = နိ-ရုဇ+တ
 နိရောဓ = နိ-ရုဇ+က
 နိဝတ္ထေတံ = နိ-ဝတ္ထု+တံ
 နိဝိသ = နိ-ဝိသ+က
 နိဝိသန = နိ-ဝိသ+ယု
 နိဝိသေတွာ = နိ-ဝိသ+တွာ
 နိဝုတ္တ = နိ-ဝိသ+တ
 နိသံသယ = နိ-ရှေ+သ-
 ရှေ-သိ+ကပစ္စည်း
 နိသဇ္ဇ = နိ-သဒ+ကျ
 နိသဋ္ဌ = နိ-သဇ+တ
 နိသန္တ = နိ-သဒ+က
 နိသာယ = နိ-သိ+တွာ
 နိသိတ = နိ-သိ+တ
 နိသိန္ဒ = နိ-သဒ+တ
 နိသိဒိတွာ = နိ-သဒ+တွာ
 နိဟိတ = နိ-တ+တ
 နိစ = နိ-စိ+က/
 နိ-အဋ္ဌ+ကပစ္စည်း
 နိလ = နိလ+အ
 နိဝရက = နိ-ဝရ+ယု
 နေမိ = နိ+ပိပစ္စည်း
 နာန = နဟ/နာ+ယု
 ပံသု = ပံသ+ဥပစ္စည်း
 ပကတိ = ပ-ကရ+တိ
 ပကရက = ပ-ကရ+ယု
 ပကာသန = ပ-ကာသ+ယု
 ပတ္တပိတဌ = ပ-ကမု+တဌ
 ပတ္တပိသု = ပ-ကမု+ဉ်

ပကာရ = ပ-ကရ+က
 ပကာသေန္တ = ပ-ကာသ+
 ကေပစ္စည်း-အန္တ
 ပက္ခတော = ပ-ကရ+
 ဩပစ္စည်းအန္တပစ္စည်း
 ပက္ခ = ပတ+ခ/
 ပက္ခ+အပစ္စည်း
 ပစ္စန္တိ = ပ-ယရ+အ-
 ပစ္စည်း+အန္တိဝိဘတ်
 ပစ္စိတ = ပ-ယရ+တ
 ပစ္စက္ခ = ပတိ-ပုဗ္ဗ
 အက္ခ+အပစ္စည်း
 ပစ္စက္ခာတ = ပတိရှေးအာ
 ရှေးရှိသော ခါ+တ
 ပစ္စန္တိ = ပတိ-အမ+တ
 ပစ္စယ = ပတိ-ဣ+က
 ပစ္စဝေက္ခက = ပတိ-အဝ-
 ဣက္ခ+ယု ပစ္စည်း
 ပစ္စဝေက္ခမာန = ပဋိ-ရှေး
 အဝ-ရှေး-ဣက္ခ+
 အပစ္စည်း-မာနပစ္စည်း
 ပစ္စပဋ္ဌာပေတွာ = ပတိ-
 ရှေးဥပ-ရှေးရှိသော
 ဌာ+ကာပေ-တွာ
 ပရရ = ပတိ+ဥရပစ္စည်း
 ပစ္စိန္တမာန = ပ-ဆိဒိ+
 အပစ္စည်း-မာနပစ္စည်း
 ပစ္စိန္တိတဗ္ဗ = ပ-ဆိဒိ+တဗ္ဗ
 ပဏ = ပ-ဇန+တိ
 ပဇ္ဇေတ = ပ-ဇတ+က
 ပဉ္စရ = ပဖိ+ရ

ပညတ္တ = ပ-ဥပ+တ
 ပညတ္တိ = ပ-ဥပ+တိ/
 ပ-ဉာ+တိပစ္စည်း
 ပညာ = ပ-ဉာ+အ
 ပဋ = ပဋ+အပစ္စည်း
 ပဋိက္ခိယိပေတွာ = ပဋိ-ဝိပ+
 ကာပေ-တွာပစ္စည်း
 ပဋိက္ခိပိတွာ = ပဋိ-ဝိပ+တွာ
 ပဋိက္ခိပန္တ = ပဋိ-ဝိပ+အန္တ
 ပဋိက္ခိပိ = ပဋိ-ဝိပ+တိ
 ပဋိက္ခိပိတွာ = ပဋိ-ဝိပ+တွာ
 ပဋိက္ခေပ = ပဋိ-ဝိပ+က
 ပဋိက္ခဟိတ = ပဋိ-ဂဟ+တ
 ပဋိယ = ပဋိ-ဟန+အ
 ပဋိစ္စ = ပဋိ-ဣ+တွာ
 ပဋိစ္ဆန္တ = ပဋိ-ဆဒ+တ
 ပဋိစ္ဆေနက = ပဋိ-ဇ္ဈ+ဣ
 ပဋိဇာနန = ပဋိ-ဉာ+နာ-ယု
 ပဋိဉာ = ပဋိ-ဉာ+အ-
 ပစ္စည်းအာပစ္စည်း
 ပဋိပက္ခ = ပဋိ-ပက္ခ+အ
 ပဋိပဗ္ဗမာန = ပဋိ-ပုဗ္ဗပဒ+
 ယပစ္စည်း-မာနပစ္စည်း
 ပဋိပတ္တိ = ပဋိ-ပဒ+တိ
 ပဋိပန္န = ပဋိ-ပဒ+တ
 ပဋိပဋိ = ပဋိ-ပတ+ကိ
 ပဋိပလ = ပဋိ-ပလ+အ
 ပဋိပဗ္ဗ = ပဋိ-ပဗ္ဗ+တ
 ပဋိမာ = ပဋိ-မာ+အ
 ပဋိမက္ခ = ပဋိ-မုစ+တ
 ပဋိလဒ္ဓ = ပဋိ-လဒ+တ

ပဋိလဘိတွာ = ပဋိ-လဘ+
 တွာပစ္စည်း
 ပဋိဝေ = ပဋိ-ဝိစ+က
 ပဋိသယုတ္တ = ပဋိ-သ-
 ယုဇ+တပစ္စည်း
 ပဋိသခါရ = ပဋိ-ရှေးသံ
 ရှေး-ကရ+ကပစ္စည်း
 ပဋိသန္တိ = ပဋိ-သံရှေးရှိ
 ဓာ+ဣပစ္စည်း
 ပဋိသန္တိဒါ = ပဋိ-သံ-ဘိဒ
 +အ-အာပစ္စည်း
 ပဋိသန္တိန = ပဋိ-ရှေးသံ-
 လိ+တပစ္စည်း
 ပဋိသန္တိယိတံ = ပဋိ-ရှေး
 သံ-ရှေးလိ+တံ
 ပဋိသာမေတွာ = ပဋိ-ရှေး
 သမ+ကေ-တွာ
 ပဋိသေနေ = ပဋိ-သိစ+ယု
 ပဋိသေတေဗ္ဗ = ပဋိ-ရှေး
 သိစ+တဗ္ဗပစ္စည်း
 ပဋိသေဝန = ပဋိ-သေဝ+ယု
 ပဋိသေဝိတွာ = ပဋိ-သေဝ
 +တွာပစ္စည်း
 ပဋ္ဌမ = ပဋ္ဌ+အမပစ္စည်း
 ပဋ္ဌာယ = ပ-ဋ္ဌာ+တွာ
 ပက္ကာ = ဣ+တ/
 ပဋိ+တပစ္စည်း
 ပက္ခိတ = ပဋိ+တ/
 ပက္ကာ-ပဒ+တပစ္စည်း
 ပက္က = ပက+က/
 ပုရ+အ/ပတ+အ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

ပဏ္ဍိတိ = ပ-ဥပ+တိ/
 ပ-ပုဗ္ဗည+တိပစ္စည်း
 ပကာမေတွာ = ပ-နမု+
 ဂေ-တွာပစ္စည်း
 ပဏီတ = ပ-နိ+တပစ္စည်း
 ပတန္တ = ပတ+အန္တ
 ပတွာ = ပဒ+တွာ
 ပတ္တ = ပ-အပ+တ/
 ပဒ+တ/ပါ-တာ+အ
 ပတ္တိ = ပဒ+တိ/
 ပ-အပ+တိ/ပတ+ဣ
 ပတ္တေယျ = ပဒ+တေယျ
 ပတိ = ပါ+တိပစ္စည်း
 ပထ = ပထ+အပစ္စည်း
 ပထဝီ = ပ-ထဝ+ဤ/
 ပထ+အဝ-ဤ/
 ပ-ထရ+အ-ဤ/
 ပုထ+ကို-ဤပစ္စည်း
 ပတ္တ = ပ-ဌာ+အ
 ပတ္တယန္တ = ပတ္တ+ဣယ-
 ပစ္စည်းအန္တပစ္စည်း
 ပတ္တယမာန = ပတ္တ+ဣယ-
 ပစ္စည်းမာနပစ္စည်း
 ပတ္တိန္ဒ = ပ-ထိန္ဒ+အ
 ပုန္တ = ပထိ+အပစ္စည်း
 ပဒ = ပဒ+အပစ္စည်း
 ပဒေသ = ပ-ဒိသ+ဣ
 ပဓံသေတိ = ပ-ဓံသ+
 ဂေပစ္စည်း+တိဝိဘတ်
 ပနသ = ပန+အသ
 ပုန္တ = ပထိ+အ

ပဗ္ဗ = ပ-ပဗိ+အ
 ပဗ္ဗဋက = ပ-ပဋ+ဣ
 ပဗ္ဗဇိတ = ပ-ဇေ+တ
 ပဗ္ဗဇ္ဇ = ပ-ဇေ+ဣ
 ပဗ္ဗတ = ပဗ္ဗ+တပစ္စည်း/
 ပ-ဝု+တပစ္စည်း
 ပဘဿရ = ပ-ဘာသ+ဝရ
 ပဘောဒ = ပ-ဘိဒ+ဣ
 ပမာဏ = ပ-မာ+ယု
 ပမာဒ = ပ-ဒေ+ဣ
 ပပုဓ = ပ-ပုဓ+အ
 ပယိရုပါသာဗီ = ပရိ-ဥပ-
 အာသ+အ+ဝိဝိဘတ်
 ပယိရုပါသိတွာ = ပရိ-ရှေး
 ဥပ-ရှေးအာသ+တွာ
 ပယောဂ = ပ-ယုဒ+ဣ
 ပယောဇန = ပ+ယုဒ+ယု
 ပရဝိတ္တဝိဇ္ဇနိယော = ပရ
 ဝိတ္တသန္တုပဒ-ဝိဒ+
 ဤ/ဣတ္ထိဇောတက
 ဣနိပစ္စည်း
 ပရမ = ပရ+မ/ပရ-
 မု+အ/ပရ-မေ+ကို/
 ပရ-မယ+ကို/ပရ-
 မုန+ကို/ပရ-ဝိ+အ
 ပရာယ = ပရာ-ဝိ+ဣ
 ပရာမဋ္ဌ = ပရာ-မသ+တ
 ပရာယက = ပရ-ဣ+ယု
 ပရိကမ္ပ = ပရိ-ကရ+ဣ
 ပရိကိဏ္ဍ = ပရိ-ကိရ+တ
 ပရိက္ခယ = ပရိ-ဝိ+ဣ

ပရိက္ခေပ = ပရိ-ဝိပ+ဣ
 ပရိက္ခဟိတ = ပရိ-ဣယ+တ
 ပရိတ္တဂ = ပရိ-ဝေ+ဣ
 ပရိတ္တိန္ဒိတွာ = ပရိ-ဝိဒိ+တွာ
 ပရိတ္တိန္ဒ = ပရိ-ဝိဒိ+တ
 ပရိတ္တေဒ = ပရိ-ဝိဒိ+ဣ
 ပရိညာ = ပရိ-ညာ+ကို
 ပရိကာယက = ပရိ-နိ+ဣ
 ပရိတ္တ = ပရိ-ဒိ+တ
 ပရိဒဟိတွာ = ပရိ-တ+တွာ
 ပရိဒိပန = ပရိ-ဒိပ+ယု
 ပရိန္ဒိဗ္ဗာသိတာ = ပရိ-ရှေး
 နိရှေးရိ-ဝိ+ယ-တ
 ပရိန္ဒိဗ္ဗာတ = ပရိ-ရှေးနိ-
 ရှေးရိသော ဝု+တ
 ပရိန္ဒုတ္တ = ပရိ-ပုတ္တ+အ
 ပရိပုဏ္ဏ = ပရိ-ပုရ+တ
 ပရိပုတ္တ = ပရိ-ဝိ-အဋ္ဌ+တ
 ပရိဘာသ = ပရိ-ဘာသ+အ
 ပရိဘူတိတဗ္ဗ = ပရိ-ဘုဒ+တဗ္ဗ
 ပရိဘောဂ = ပရိ-ဘုဒ+ဣ
 ပရိမာဏ = ပရိ-မာ+ယု
 ပရိယတ္တိ = ပရိ-အပ+တိ/
 ပရိ-ယာ+တိ/
 ပရိ-အယ+တိပစ္စည်း
 ပရိယန္တ = ပရိ-အမ+တ
 ပရိယာဒ = ပရိ-အာ-ဒိ+အ
 ပရိယာပန္တ = ပရိ-အာ-ပဒ+
 တ-ပစ္စည်း
 ပရိယာပုဋ = ပရိ-အပ+ကု
 ပစ္စည်းတပစ္စည်း

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

ပရိယာယ = ပရိ-အယ+က
 /ပရိ-ဣ+က ပစ္စည်း
 ပရိယာဟတ = ပရိ-အာ-
 ဟန+တပစ္စည်း
 ပရိယံဋ္ဌ = ပရိ-ဣသု+တ
 ပရိယသိတဗ္ဗ = ပရိ-ဣသု
 +ဧက-တဗ္ဗပစ္စည်း
 ပရိယသိတွာ = ပရိဇရာ
 ဣသု+ဧက-တွာ
 ပရိယောဒိတ = ပရိဇရာ
 အဝဇရာ-ဒိ+တပစ္စည်း
 ပရိယောသာန = ပရိ-အဝ
 ဇရာရိ-သာ+ယု ပစ္စည်း
 ပရိဝတ္တန = ပရိ-ဝတ္ထ+ယု
 ပရိ-ဝတု+ယုပစ္စည်း
 ပရိဝါရ = ပရိ-ဝရ+က
 ပရိဝဂ္ဂ = ပရိ-ဝိ+ယု
 ပရိသတိ = ပရိ-သိ+အ
 ပရိသာ = ပရိ-သိ+အ/
 ပရိ-သဒ+အ-အာ
 ပရိသုဗ္ဗ = ပရိ-သုဓ+တ
 ပရိဓသသ = ပရိ-သိသ+က
 ပရိသာဝန = ပရိ-သု+ယု
 ပရိဟတော = ပရိ+ဟရ+တ
 ပရိဟာယမာန = ပရိ-ဟာ+
 ယပစ္စည်း-မာနပစ္စည်း
 ပလ္လကံ = ပရိ-အကံ+က
 ပလာပ = ပ-လပ+က
 ပလိတ = ပစ+ဣတ/
 ပါလ+ဣတ ပစ္စည်း
 ပလိဗ္ဗ = ပရိ-ဝုဗိ+တ/

ပရိ-ရှဝ+က
 ပလိတေဝ = ပရိ-ဝုဗိ+က
 ပဝတ္ထ = ပ-ဝတ္ထ+တ
 ပဝတ္ထိ = ပ-ဝတု+တိ
 ပဝတ္ထိတ = ပ-ဝတု+တ
 ပဝါရက = ပ-ဝရ+ယု
 ပဝါရိတ = ပ-ဝရ+တ
 ပဝါရေတွာ = ပ-ဝရ+ဧက-
 ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
 ပဝိဋ္ဌ = ပ-ဝိသ+တ
 ပသံသ = ပ-သံသ+အ
 ပသတ္ထ = ပ-သံသ+တ
 ပသန္တ = ပ-သဒ+တ
 ပသာဒ = ပ-သဒ+က
 ပသုတ = ပ-သု+တ
 ပသသ = ဒိသ+အ
 ပသသဗ္ဗ = ပ-သာဓ+တ
 ပသသန္တိ = ပ-သန္တ+တိ/
 ပ-သန္တ+တိပစ္စည်း
 ပသသန္တ = ဒိသ+အန္တ
 ပသသာဝ = ပ-သု+က
 ပသသိတွာ = ဒိသ+တွာ
 ပဟာနံ = ပ-ဟာ+ယု
 ပဟာယ = ပ-ဟာ+တွာ
 ပဟိနံ = ပ-ဟာ+တ
 ပဟုတ = ပဟု+တ/
 ပ-ဟု+တပစ္စည်း
 ပါကဋ = ပ-ကဋ+အ
 ပါကာရ = ပ-ကာရ+က
 ပိဋ = ပဋ+ကပစ္စည်း
 ပါက = ပ-အန+က

ပါကိ = ပက+ဣကံ
 ပါတိ = ပါ+တိပစ္စည်း
 ပါတိမောက္ခ = ပါတိ-
 သန္တပဒ-မောက္ခ+
 အ/ပ-အတိ-မုစ+အ
 ပါဒ = ပဒ+ကပစ္စည်း
 ပါဒက = ပဒ+ကပစ္စည်း
 သုတ္တက-ပစ္စည်း
 ပါန = ပါ+ယုပစ္စည်း
 ပါပ = ပ-အပ+အ
 ပါမောဗ္ဗ = ပမုဗ္ဗိ+က
 ပါရမီ = ပရမုဗ္ဗိ+က
 ပါရာမိက = ပရာ-မိ+က
 ပါရိသုန္တိ = ပရိ-သုဓ+တိ
 ပါသက = ပသ+က
 ပသ+အပစ္စည်း
 ပါသာက = ပ-သန+က
 ပါသာဒ = ပ-သဒ+က
 ပိဋိ = ပါ+ဋိပစ္စည်း
 ပိဋက = ပိဋ+က
 ပိက္ခ = ပိဋိ+ကပစ္စည်း
 ပိက္ခာယ = ပိက္ခ/ပိဋိ+အ
 ပိက္ခိ = ပိဋိ+ဣပစ္စည်း
 ပိက္ခိက = ပိဋိ+ကပစ္စည်း
 ပိက္ခိတ = ပိက္ခ+တ
 ပိတာ = ပါ+ရိတပစ္စည်း
 ပိတ္တ = အပိပုဗ္ဗဓ+တ
 ပိဒဟန္တိ = အပိ-ဓ+အန္တ
 ပစ္စည်းဤပစ္စည်း
 ပိဒဟိတွာ = အပိ-ဓ+တွာ
 ပိဓာယ = အပိ-ဓ+တွာ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

ဝိယ = ဝိ+ကျ
 ဝိသုက = ဝိသ+ဥက/
 ဝိယသုည = ဥသ+အ
 ဝိက = ဝိက+အ/
 ဝိ+ယုပစ္စည်း
 ဝိတ = ဝိ+တပစ္စည်း
 ဝိတိ = ဝိ+တိ/ဝိ+တိ
 ဝိဋက = ဝိဋ+အက
 ဝိဋ္ဌ = ဝိဋ္ဌ+အပစ္စည်း
 ဝိဋ္ဌိတ = ဝိဋ္ဌ+တပစ္စည်း
 ပုဂ္ဂလ = ပုံသဏ္ဍိပဒ
 ဂလ+က/ပုတိသဏ္ဍိပ
 ဒ-ဂလ+က/ပုဂ္
 သဏ္ဍိပ ဒ-လ+က/
 ပုဂ္ဂ-လ+အ
 ပုဗ္ဗ = ပုဝိ/ပုဗ္ဗ+အ
 ပုည = ပု+ကျ/
 ပုဗ္ဗ ဘာဝ-သဏ္ဍိပဒ
 ဇန+ကျ/ပုဝိတသဏ္ဍိ
 ပဒ-နိ+ကျ/ပုန+ကျ
 ပုဂ္ဂ = ပုရ+တပစ္စည်း
 ပုတ္တ = ပု+တပစ္စည်း/
 ပုရ+တ/ပုသ+တ
 ပုထုဇန = ပုထ-ဇန+အ
 ပုပ္ဖ = ပုပ္ဖ+အပစ္စည်း
 ပုဗ္ဗ = ပုဗ္ဗ+အပစ္စည်း/
 ပုယ+ဝပစ္စည်း
 ပုရ = ပု+ရပစ္စည်း/
 ပုရ+အပစ္စည်း
 ပုရာက = ပုရာနိ+က
 ပုရိသ = ပုရ+ကုသ/

ပုရသဏ္ဍိပဒ-သိ+
 အပစ္စည်း/ပုရ+သိက
 ပုလက = ပုလ+က
 ပုတိ = ပု+တိပစ္စည်း
 ပုရေတွာ = ပုရ+ကေ-
 ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
 ပေတ = ပရ-ကု+တ
 ပေမ = ပိ+မန်ပစ္စည်း
 ပေသလ = ပိသ+အလ
 ပေါက္ခရ = ပုသ+ခရ
 ပေါတက = ပု+တ၊သုတ္တက
 ပေါက္ကက = ပုသ+ထပစ္စည်း။
 သုတ္တ-က ပစ္စည်း
 ပေါဇထတွာ = ပုထ+ကေ-
 ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
 ပေါန = ပု/ပု+ယု
 ပေါရာက = ပုရာကုနိ+က
 ရေက = ရေ+ယုပစ္စည်း
 ရေသ = ရေသ+အ/
 ပရ-သဏ္ဍိပဒဥသ+အ
 ဇလ = ဇလ+အ
 ဇလက = ဇလ+ကျ
 ဇလိတ = ဇလ+တ္တ
 ဇသ = ဇသ+အ
 ဇာလိတ = ဇလ+တ
 ဇာသု = ဇသ+က/
 ဇဿ+ကပစ္စည်း
 ဝိယ = ဇာ+ကုယ
 ဇုရ = ဇရ+တပစ္စည်း
 ဇုဋ္ဌ = ဇသ+တပစ္စည်း
 ဇေဂ္ဂ = ဇလ+ဂ/

ဇ-သဏ္ဍိပဒ-ကုဗ္ဗ+
 ကပစ္စည်း
 ဗဒ္ဒ = ဗန္ဓ+တပစ္စည်း
 ဗန္ဓ = ဗန္ဓ+အပစ္စည်း
 ဗန္ဓန = ဗန္ဓ+ယုပစ္စည်း
 ဗန္ဓိတဗ္ဗ = ဗန္ဓ+တဗ္ဗ
 ဗလ = ဗလ+အပစ္စည်း
 ဗလာက = ဗလ+ကျ/
 အာကပစ္စည်း
 ဗလိ = ဗလ+ကု
 ဗဟု = ဗံဟ+ဥ/
 ဗဟ+ဥပစ္စည်း
 ဗဟုလာ = ဗဟု-သဏ္ဍိ
 ပဒ-လာ+အ/
 ဗံဟ+အလပစ္စည်း
 တဇန = တဇ+ယု
 တလ = ဗလ+က
 တဟာ = ဗဟ+က
 တဟိတ = တဇ+တ/
 ဗဟ+တ/ဗဟ+တ/
 တဟ+တပစ္စည်း
 တဟိရ = ဗဟ+ကုရကိ
 တဋ္ဌ = ဗဟ+တ/ဗဟ-
 သဏ္ဍိပဒ-လာ+အ
 ဝိပ္ပ = ဝိပိ+ဝပစ္စည်း/
 မန+ဝပစ္စည်း
 ဝိဇ = ဝိ-ဇန+ကိ
 ဝုဗ္ဗိတာ = ဝုဇ+တပစ္စည်း
 ဝောဓိ = ဝုဇ+ကပစ္စည်း
 ဝောဇတော = ဝုဇ+တပစ္စည်း
 ဝုဏ္ဏန = ဝိ-အဗ္ဗ+ယု

၃၇၆

(၅) ဓာတ်+ပစ္စည်းအစွဲ

ဗုဒ္ဓန = ဝိ-အသ+ယု
 ဗုဒ္ဓိ = ဝိစ+ဣ/
 ဓာတ်+ဣပစ္စည်း
 ဗုဒ္ဓဓန္တေ = ဝိ-ဧဇ္ဇ+အာ
 ဧဇ္ဇ-ဓာတ်+အ-အန္တ
 ဗြဟ္မ = ဗြဟ္မ+မ/
 ဗြဟ္မ+မပစ္စည်း
 ဗြဟ္မာဣက = ဗြဟ္မာသဒ္ဓ္မပပဒ
 အက+အ/
 ဝိဟ+ယု
 ဗြဟ္မာန = ဗြဟ္မ+ယု
 ဘဂဝိ = ဘန္တ+တဝဇ္ဇ/
 ဝိပုဗ္ဗဘဝ+တဝဇ္ဇ/
 ဘဝ+တဝဇ္ဇပစ္စည်း
 ဘဂိနိ = ဘဝ+က-ဣနိ
 ဘဏ္ဍ = ဘဒ္ဒိ+က
 ဘဏ္ဍု = ဘဏ္ဍ+ဥ/
 ဘဒ္ဒိ+ဥပစ္စည်း
 ဘတ္တ = ဘဝ+တ/
 ဘုဝေ+တပစ္စည်း
 ဘဗ္ဗ = ဘု+ဣပစ္စည်း
 ဘမရ = ဘမ+အရ
 ဘယ = ဘိ+ကပစ္စည်း
 ဘဝ = ဘု+အပစ္စည်း
 ဘဒြိ = ဘဒ္ဒိ+ရက်/
 ဘဒ္ဒ+ရက်ပစ္စည်း
 ဘာဂ = ဘဝ+က
 ဘာဇန = ဘဝ+ယု
 ဘာတာ = ဘာသ+ရာတု
 ဘာရ = ဘရ+က
 ဘာဝိတ = ဘု+တပစ္စည်း

ဘာသမာန = ဘာသ+
 အ-ပစ္စည်းမာန
 ဘာသိတ = ဘာသ+တ္ထ
 ဘိသန = ဘိ+ယု/
 ဘိသိ+ယုပစ္စည်း/
 ဘိ+ရိသနပစ္စည်း
 ဘိက္ခ = ဘိက္ခ+အ
 ဘိက္ခု = ဘိဒ္ဓိ+ရ/
 ဘိက္ခ+ရ/ဘိသဒ္ဓ္မပပဒ
 ဣက္ခ+ရပစ္စည်း
 ဘိတ္တိ = ဘိဒ္ဓိ+တိ
 ဘိန္ဒတိ = ဘိဒ္ဓိ+အ+တိ
 ဘိန္နာပေသိ = ဘိဒ္ဓိ+ကာပေ
 ပစ္စည်းဤဝိဘတ်
 ဘိန္နိတွာ = ဘိဒ္ဓိ+တွာ
 ဘိန္န = ဘိဒ္ဓိ+တ
 ဘိန္နာယ = ဘိဒ္ဓိ+တွာ
 ဘိရုတ = ဘိ+ရုက
 ဘုမိဿ = ဘုဝေ+ဣသ/
 ဘုဝေ-သဒ္ဓ္မပပဒ+ဣသ
 /ဘုဝေ-ဓေသ+သ
 ဘုတ္တ = ဘုဝေ+တ
 ဘုမ္မ = ဘုဝိပုဒ်+ဣ
 ဘုတ = ဘု+တ
 ဘုဝိ = ဘု+ဝိ
 ဘေဝု = ဘိဒ္ဓိ+ဣ
 ဘေဒ = ဘိဒ္ဓိ+က
 ဘေရာဝ = ဘိရု+က
 ဘေရိ = ဘိ+ရိ
 ဘေသဗ္ဗ = ဘိသဣပုဒ်
 +ဣပစ္စည်း

ဘောဂ = ဘုဝေ+က
 ဘောဇန = ဘုဝေ+ယု
 ဘောန္တ = ဘု+အန္တ
 ဘောဝိဒ္ဓိ = ဘော-သဒ္ဓ္မပ
 ပဒ-ဝေ+ကိပစ္စည်း
 ဗံသ = ဗန+သပစ္စည်း
 မကသ = မက+အသ
 မက္ကဋ = မကိ+တ/
 မရ+အဋပစ္စည်း
 မက္ကဋိ = မရ+အဋ-ဤ
 /မကိ+တ-ဤပစ္စည်း
 မက္ခိက = မက္ခိ+ဣ
 မက = မရ+အပစ္စည်း
 မကဝ = မက-သဒ္ဓ္မပပဒ
 တဂု+ကိ/ဗံသ-သဒ္ဓ္မ
 ပပဒ-ဝိစ+အပစ္စည်း
 မဂ္ဂ = မဂ္ဂ+အ/
 မရ+ကိ/ဂမု+ကိ/
 မဂ္ဂ+က/မရ-ဂမု+ကိ
 /မ-ဂမု+ကိပစ္စည်း
 မစ္ဆ = မသ+ဆ/မရ+ဆ
 မစ္ဆရ = မသု+ကိ/
 မသ+ဆရပစ္စည်း
 မဂ္ဂဒ္ဓိ = မဂ္ဂ+အာရ-ဤ
 မဂ္ဂ = မဝိ+အပစ္စည်း
 မဂ္ဂ = မဝေ+ရပစ္စည်း
 မဿန = မန+ယ-ယု
 မဿမာန = မန+ယ-မာန
 မဋ္ဌ = မသ+တ
 မက္က = မန+ဒပစ္စည်း/
 မက္က+အါပုံ-နပုံ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

မက္ကလ = မက္က+အလ/
 မဿိ+အလ/မက္က-
 သဒ္ဓါပုဒ-လာ+အ
 မက္ကက = မက္က+ဥက
 မကိ = မန+ကပစ္စည်း
 မတာ = မရ+တပစ္စည်း
 မတိ = မန+တိပစ္စည်း
 မတ္တ = မာ+တပစ္စည်း/
 မာန+တပစ္စည်း
 မတ္တညါ = မတ္တာ-သဒ္ဓါပ
 ပဒ-ည+ရပစ္စည်း
 မတ္တတ = မသ+က
 မဒ္ဒ = မဒ္ဒ+အပစ္စည်း
 မဒ္ဒန = မဒ္ဒ+ယုပစ္စည်း
 မဂ္ဂ = မန+ဥပစ္စည်း
 မန္တ = မန္တ+အပစ္စည်း/
 မုန+တပစ္စည်း
 မန္တာတု = မ-သဒ္ဓါပုဒ
 ဓရ+ရာတပစ္စည်း
 မန = မန+အပစ္စည်း/
 မာ+ယုပစ္စည်း
 မနသ = မန-အပ+က
 မနသသ = မန+ဥသ
 မရက = မရ+ယုပစ္စည်း
 မနိစ = ဓရ+ပစ္စည်း
 မနိယာဒ = မနိ-ရှေအာ
 ရှေအာဒါ+အ
 မလသ = မလ+က
 မသဂ္ဂ = မသ+သု/
 မသ+ဥနုလိင်
 မဟတာ = မဟ+အန္တ

မဟာ = မဟ+အန္တ
 မဟိ = မဟ+အ-ဤ
 မာတာ = မာန+ရာတု
 မာရ = မရ+ကပစ္စည်း
 မာလာ = မာ+လပစ္စည်း/
 မလ+အပစ္စည်း
 မာသ = မသ+က/မာ-
 သဒ္ဓါပုဒအသ+အ/
 မသိ+အ/မိန္ဒသဒ္ဓါပ
 ပဒ-သိ+အပစ္စည်း
 မာသက = မသ+ကျ
 မိဂ = မဂ+အပစ္စည်း/
 မရ+အပစ္စည်း
 မိတ္တ = မိဒ+တ/မိ+တ
 မိဒ္ဒ = မိဒ+တပစ္စည်း/
 မိဟ+တပစ္စည်း
 မိဿ = မိဿ+အ/
 မိသ+ကျပစ္စည်း
 မိယတိ = မရ+အ+တိ
 မုစ = မုစ+အပစ္စည်း/
 မု+ပစ္စည်း
 မုဂ္ဂ = မုဒ+ဂင်္ဂပစ္စည်း/
 မုစ+ဂပစ္စည်း
 မုဂ္ဂရ = မုဒသဒ္ဓါပုဒ
 ဂိရ+က/မုစ+အရ
 မုဂ္ဂ = မုသ+တပစ္စည်း
 မုဂ္ဂိ = မု+တိ/မုဒ+တိ
 မုတ္တ = မုစ+တပစ္စည်း
 မုဒ္ဒ = မုဒ+ဥပစ္စည်း
 မုဟုတ္တ = မုဟုတ္တ+တပစ္စည်း
 မုလ = မုလ+အပစ္စည်း

မေတ္တာ = မိဒ+တ-အာ
 /မိတ္တပုဒ+ကပစ္စည်း
 မေတုန = မိထ+ဥန
 မောက္ခ = မုစ+အ/က
 မောသ = မုဟ+အ/
 မုဟု+အ /မုဟ+သ
 မောဒ = မုဒ+ကပစ္စည်း
 မောရ = မိ+ဩရ/
 မုရ+က/မဟိသဒ္ဓါပ
 ပဒ-ရ+ကပစ္စည်း
 သက္ခ = သက္ခ+အ/
 သတ+ပစ္စည်း
 သမုန = သမု+ဥန
 သဝ = သု+က
 သာဂ = သာ+ဂ/
 သု+ဂပစ္စည်း
 သာစန = သာစ+ယု
 သာဒိသ = သ-သဒ္ဓါပုဒ
 ဒိသ/ဒုသ+ကိ
 သာမ = သာ+မ/
 သမု+ကပစ္စည်း
 သိဋ္ဌ = သဇ+တ
 သုဂ = သုဇ+က
 သုဂစ္ဆ = သုဇ+အလ
 သုတ္တ = သုဇ+တ
 သောဂ = သုဇ+က
 သောဂ္ဂ = သုဇ+ကျ
 သောဇနာ = သုဇ+ယု
 သောဇေတဗ္ဗ = သုဇ+တဗ္ဗ
 သောဓ = သုဇ+က
 သောနိ = သု+နိ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

ရေက = ရေ+ကျ
 ရေန = ရေ+ယု
 ရေ့ = ရှေ့+စု
 ရေ့ = ရွှေ+တ/
 ရေ့+အပစ္စည်း
 ရတန = ရတီ-သဒ္ဒါပ
 ဖဒ-ဇန+ကိပစ္စည်း/
 ရှု+တန/ရတီသဒ္ဒါပ
 ဖဒ-တန+ကိပစ္စည်း
 ရတ္တိ = ရာ+တိပစ္စည်း/
 ရန္တ+တိ/ရာသဒ္ဒါပ
 -တိရ+ကိပစ္စည်း
 ရဝ = ရှု+ထပစ္စည်း
 ရသ = ရသ+အ
 ရာ = ရွှေ+ကပစ္စည်း
 ရာ = ရွှေ+ကပစ္စည်း/
 ရာ+အပစ္စည်း
 ရာသိ = ရသ+ဣ
 ရဟ = ရဟ+က
 ရိတ္တ = ရိစ+တပစ္စည်း
 ရက္ခ = ရှု+ပပစ္စည်း/
 ရက္ခ+အပစ္စည်း
 ရှိ = ရှု+ဣပစ္စည်း
 ရှိန္တိ = ရှိ+အန္တ-ဤ
 ရှုပီရ = ရှု+ကိရ
 ရှုပ = ရှု+အပစ္စည်း
 ရောက = ရှု+ကပစ္စည်း
 လက္ခက = လက္ခ+ယု
 လက္ခန = လက္ခ+ယုပစ္စည်း
 လက္ခတ္တာ = လက္ခ+တာ
 လယ်န = လယ်+ယု

လက္ခမ = လာ+သာမ
 လတာ = လာ+တ
 လဒ္ဒ = လာ+တ
 လဒ္ဓါ = လာ+တွာ
 လက္ခတိ = လာ+ယ+တေ
 လဗုဒ္ဓ = လဗု-ဇန+ကိ
 လဟက = လံ+ယ+က
 လာဘ = လာ+က
 လာမက = လမ+ကျ/
 လာ+မကပစ္စည်း
 လာယိတွာ = လု+တွာ
 လာသန = လသ+ယု
 လိမိတ = လိစ+တ
 လိင် = လိင်+အ/
 လိန-ဂမု+ကိပစ္စည်း
 လိန = လိ+ယုပစ္စည်း
 လေခါ = လိစ+က
 လေဇ္ဈ = လေဇ+ဥ
 လေသ = လိသ+အ
 လောက = လုစ+က
 လုစ+က/လောက+
 အ/လာ+ဩက/
 လု+ကျ/ရာ-သဒ္ဒါပ
 -ဥပ+ကပစ္စည်း
 လောပ = လုပ+က
 လောဘ = လုဘ+က
 လောမ = လု+မပစ္စည်း
 လောဟ = လု+ဟပစ္စည်း
 လောဟိတ = ရှု+တ/
 ရှု+ဣတ-ပစ္စည်း
 ဝံသ = ဝန+သ/
 ဝသ+အပစ္စည်း
 ဝင်္ဂ = ဝင်္ဂ+အ
 ဝဂ္ဂ = ဝေ+ပပစ္စည်း/
 ဝဂ္ဂ+အ/ဝဂ္ဂ+က
 ဝဂ္ဂလိ = ဝဂ္ဂ+ဥလိ
 ဝဂ္ဂ = ဝေ+ပပစ္စည်း
 ဝစ္ဆ = ဝသ+ဆ/
 ဝေ = ဝေ+အပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇ = ဝဇ္ဇ+အပစ္စည်း/
 ဝေ+ကျပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇ = ဝေ+ယပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇမ = ဝေ+ဥပပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇမာန = ဝဇ္ဇ+မာန
 ဝမု = ဝမု+တပစ္စည်း
 ဝက္ခ = ဝဋီ+ကပစ္စည်း
 ဝက္က = ဝက္က+အ/
 ဝေ+ကပစ္စည်း
 ဝက္ကနာ = ဝက္က+ယု
 ဝတ္တ = ဝတု+တ/
 ဝတ္တ+အပစ္စည်း/
 ဝေ+တပစ္စည်း
 ဝတ္တဋ္ဌ = ဝတု+တဋ္ဌ
 ဝတ္တမာန = ဝတ္တ+မာန/
 ဝတု+မာနပစ္စည်း
 ဝတ္တိ = ဝတု+ကိ/
 ဝတ္တ+ကိပစ္စည်း
 ဝတ္တိ = ဝတ္တ/ဝတု+ကိ
 ဝတ္တိ = ဝေ+တုပစ္စည်း/
 ဝေ+တုပစ္စည်း
 ဝတ္တ = ဝု+ထ/ဝသ+ထ

ဝသ+အပစ္စည်း
 ဝင်္ဂ = ဝင်္ဂ+အ
 ဝဂ္ဂ = ဝေ+ပပစ္စည်း/
 ဝဂ္ဂ+အ/ဝဂ္ဂ+က
 ဝဂ္ဂလိ = ဝဂ္ဂ+ဥလိ
 ဝဂ္ဂ = ဝေ+ပပစ္စည်း
 ဝစ္ဆ = ဝသ+ဆ/
 ဝေ = ဝေ+အပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇ = ဝဇ္ဇ+အပစ္စည်း/
 ဝေ+ကျပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇ = ဝေ+ယပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇမ = ဝေ+ဥပပစ္စည်း
 ဝဇ္ဇမာန = ဝဇ္ဇ+မာန
 ဝမု = ဝမု+တပစ္စည်း
 ဝက္ခ = ဝဋီ+ကပစ္စည်း
 ဝက္က = ဝက္က+အ/
 ဝေ+ကပစ္စည်း
 ဝက္ကနာ = ဝက္က+ယု
 ဝတ္တ = ဝတု+တ/
 ဝတ္တ+အပစ္စည်း/
 ဝေ+တပစ္စည်း
 ဝတ္တဋ္ဌ = ဝတု+တဋ္ဌ
 ဝတ္တမာန = ဝတ္တ+မာန/
 ဝတု+မာနပစ္စည်း
 ဝတ္တိ = ဝတု+ကိ/
 ဝတ္တ+ကိပစ္စည်း
 ဝတ္တိ = ဝတ္တ/ဝတု+ကိ
 ဝတ္တိ = ဝေ+တုပစ္စည်း/
 ဝေ+တုပစ္စည်း
 ဝတ္တ = ဝု+ထ/ဝသ+ထ

(၅) ဓာတ်+ပစ္စည်းအစွဲ

ဝတ္ထာနိ = ဝသ+တ/
 ၃+ထပစ္စည်း
 ဝတ္ထု = ဝသ+ရတ္ထု
 ဝေ = ဟန+ကပစ္စည်း
 ဝု = ဝန+ဦပစ္စည်း/
 ဟန+ဦပစ္စည်း
 ဝန = ဝန+အပစ္စည်း
 ဝပ္ပ = ဝပ+ကပစ္စည်း
 ဝမတိ = ဝမ+အ+တိ
 ဝယ = ဝယ+အ/
 ဝိ-က+ကပစ္စည်း
 ဝလယ = ဝလ+အယ
 ဝလိ = ဝလ+ကပစ္စည်း
 ဝလ္လဘ = ဝလ္လ+အဘ
 ဝလ္လိ = ဝလ+က/ဝလ္လ
 +က/ဝလ္လ+အ-ဤ
 ဝဝဠပေတဗ္ဗ = ဝိ-အဝ-ဇှေ
 ထပ+ကေ-တဗ္ဗ
 ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗ = ဝိ-အဝ-ဇှေ
 ထပ+ကေ-တဗ္ဗ
 ဝဝတ္ထာပိတ = ဝိ-အဝဇှေ
 ထပ+တ/ဝိ-အဝဇှေ
 ထပ+ကာပေ-တ
 ဝသ = ဝသ+အပစ္စည်း
 ဝသလ = ဝသ+အလ
 ဝသေန = ဝသ+ယုပစ္စည်း
 ဝသသ = ဝသ+ကျ
 ဝါက = ဝါ+ကပစ္စည်း
 ဝါစာ = ဝစ+ကပစ္စည်း
 ဝါတ = ဝါ+တပစ္စည်း
 ဝါမ = ဝါ+မနပစ္စည်း

ဝါရ = ဝရ+ကပစ္စည်း
 ဝါလ = ဝါ+အလ
 ဝါလိကာ = ဝလ+ကျ
 ဝါလုက = ဝလ+ကျ
 ဝါသနာ = ဝသ+ယု/
 ဝါသ+ယုပစ္စည်း
 ဝါသိ = ဝသ+ကုက်/
 ဝသ+ကီ၊ ကုတ္တိလိင်
 ဝါသိ = ဝသ+ကီ
 ဝါဟနိကာ = ဝဟ+ယု
 ဝါဠ = ဝိ-အာ-လာ+အ
 /ဝါ+အဠ/ဝလ+က
 ဝိကပ္ပ = ဝိ-ကပ္ပ+အ
 ဝိကိရန္တ = ဝိ-ကိရ+အန္တ
 ဝိတ္တိကိတ္တာ = ဝိ-ကိ+နာ-
 ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
 ဝိက္ခိတ္တ = ဝိ-ခိပ+တ
 ဝိက္ခိပတိ = ဝိ-ခိပ+အ-
 ပစ္စည်းတိ-ဝိဘတ်
 ဝိဂတ = ဝိ-ဂမု+တ
 ဝိဂမ = ဝိ-ဂမု+အ
 ဝိဂရဟိ = ဝိ-ဂရဟ+အ
 ပစ္စည်း+ဤဝိဘတ်
 ဝိပိတြိ = ဝိ-ဝိတိ+တြက်
 /ဝိ-ဝိန္တ+တြက်/
 ဝိ-ဝိတ္တ+တြက်
 ဝိန္ဒိန္ဒိတွာ = ဝိ-ဝိဒိ+တွာ
 ဝိဇ္ဇာန = ဝိဒ+ယ-မာန
 ဝိဇ္ဇာ = ဝိဒ+ကျ
 ဝိဇ္ဇန္တိ = ဝိဒ+ယ+အန္တိ
 ဝိညတ္တိ = ဝိ-ည+တိ

ဝိညာပန = ဝိ-ည+ကာပေ
 ပစ္စည်းယုပစ္စည်း
 ဝိညျ = ဝိ-ည+ရ
 ဝိတတ္တ = ဝိ-တတ္တ+အ
 ဝိတ္တ = ဝိဒ+တပစ္စည်း
 ဝိတ္တာရ = ဝိ-ထရ+က
 ဝိဒိတ = ဝိဒ+တပစ္စည်း
 ဝိဒု = ဝိဒ+ကိပစ္စည်း
 ဝိဓာ = ဝိ-ဓာ+အ-အာ
 ဝိဓာတာ = ဝိ-ဓာ+တု
 ဝိဒ္ဓိသက = ဝိ-ဓံသ+ကျ/
 ဝိ-ဓံသ+ကျပစ္စည်း
 ဝိဒ္ဓိသိတ = ဝိ-ဓံသ+တ
 ဝိန္ဒ = ဝိဒ+အပစ္စည်း
 ဝိနယ = ဝိ-နိ+အ
 ဝိနာသ = ဝိ-နသ+က
 ဝိနာသန = ဝိ-နသ+ယု
 ဝိနာသေတိ = ဝိ-နသ+
 အပစ္စည်း+တိဝိဘတ်
 ဝိနိစ္ဆယ = ဝိ-နိ+စယ+အ
 /ဝိ-နိ-ဆိဒိ+အ/
 ဝိ-နိ-စိ+အပစ္စည်း
 ဝိနိစ္ဆိတ = ဝိဇှေနိဇှေ
 ရှိသော ဝိ+တပစ္စည်း
 ဝိနိစ္ဆနက = ဝိ-နိ-စိ+နာ-
 ပစ္စည်းကျပစ္စည်း
 ဝိနိမုတ္တ = ဝိ-နိ-မုစ+တ
 ဝိနေတဗ္ဗ = ဝိ-နိ+တဗ္ဗ
 ဝိပတ္တိ = ဝိ-ပဒ+တိ
 ဝိပရိတ = ဝိဇှေ+ပရိ
 ဇှေရှိသော-က+တ

(၅) ဓာတ်+ပစ္စည်းအဖွဲ့

ဝိပလ္လာသ = ဝိ-ပလိရောဂါ-
အသု+ကပစ္စည်း
ဝိပဿက = ဝိ-ဒိသ+ကျ
ဝိပဿနာ = ဝိ-ဒိသ+ယု
ဝိပဿီ = ဝိ-ဒိသ+ကီ
ဝိပွဋိသာရ = ဝိ-ပတိ-ရော
သရ+ကပစ္စည်း
ဝိပုလ = ဝိ-ပုလ+အ
ဝိဘင်္ဂ = ဝိ-ဘဉ္စ+က
ဝိဘဇ္ဇန္တ = ဝိ-ဘဇ+အန္တ
ဝိဘတ္တ = ဝိ-ဘဇ+တ
ဝိဘတ္တိ = ဝိ-ဘဇ+တိ
ဝိဘဝ = ဝိ-ဘု+အ
ဝိမတိ = ဝိ-မန+တိ
ဝိမာန = ဝိ-မန+က
ဝိမုနိသု = ဝိ-မုစ+
အတ္တတ္တနိဉ္စိဘတ်
ဝိမုတ္တ = ဝိ-မုစ+တ
ဝိမုတ္တိ = ဝိ-မုစ+တိ
ဝိမောက္ခ = ဝိ-မုစ+က
ဝိယောဂ = ဝိ-ယုဇ+က
ဝိရန္တိတွာ = ဝိ-ရန္တ+ယ-
ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
ဝိရတိ = ဝိ-ရမု+တိ
ဝိရန္တ = ဝိ-ရာဇ+တ
ဝိရဟိတ = ဝိ-ရဟ+တ
ဝိရာဂ = ဝိ-ရန္တ+က
ဝိရာဇေတွာ = ဝိ-ရာဇ+ကေ-
ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
ဝိရုဒ္ဓ = ဝိ-ရုဇ+တ
ဝိလာသ = ဝိ-လသ+က

ဝိဝေပိတွာ = ဝိ-ဝေ+တွာ
ဝိဝိဗ္ဗ = ဝိ-ဝိစိ+တွာ
ဝိဝိတ္ထ = ဝိ-ဝိစ+တ
ဝိဝေက = ဝိ-ဝိစ+က
ဝိသ = ဝိသ+အ
ဝိသဇ္ဇေတွာ = ဝိ-သဇ္ဇ+တွာ
ဝိသဒ = ဝိ-သဒ+အ
ဝိသယ = ဝိ-သိ+က
ဝိသဋ္ဌ = ဝိ-သဇ+တ
ဝိသာသ = ဝိ-သသ+က
ဝိသိဋ္ဌ = ဝိ-သိသ+တ
ဝိသုဒ္ဓ = ဝိ-သုဇ+တ
ဝိသုဒ္ဓိ = ဝိ-သုဇ+တိ
ဝိသေသ = ဝိ-သိသ+က
ဝိဟတံ = ဝိ-ဟန+တ
ဝိဟရက = ဝိ-ဟရ+ယု
ဝိဟာရ = ဝိ-ဟရ+က
ဝိဟိတ = ဝိ-စာ+တ
ဝိဟေဋ္ဌန္တ = ဝိ-ဟေဋ္ဌ+အ-
ပစ္စည်းအန္တပစ္စည်း
ဝိဟေသာ = ဝိ-ဟေသု+က
/ဝိ-ဟိသိ+ကပစ္စည်း
ဝိစိ = ဝိ-စိ+က
ဝိတိက္ကမ = ဝိ-ရော့အတိ-
ရော့ရှိသော ကမု+အ
ဝိတိ = ဝိ+တိက်
ဝိနိယ = ဝိ-ဤရ+ကျ
ဝိဋ္ဌိ = ဥ-ဌာ+တ/
ဝဿ+တိ/ဝဿ+တိ
ဝုပ္ပ = ဝုပ္ပ+တပစ္စည်း
ဝုပ္ပိ = ဝုပ္ပ+တိပစ္စည်း

ဝုတ္တ = ဝစ+တပစ္စည်း
ဝုတ္တိ = ဝတု+တိ
ဝုတ္တ = ဝသ+တ
ဝုပသန္တာ = ဝိ-ဥပ-သမု+တ
ဝုပသမ = ဝိ-ဥပ-သမု+အ
ဝေဋ္ဌန = ဝေဋ္ဌ+ယု
ဝေဋ္ဌိတ = ဝေဋ္ဌ+တ
ဝေဋ္ဌေတွာ = ဝေဋ္ဌ+ကေ-
ပစ္စည်းတွာပစ္စည်း
ဝေကု = ဝေ+ကု/
ဝိ+ကု/ဝါ+ကုပစ္စည်း
ဝေဒိတဗ္ဗ = ဝိဒ+တဗ္ဗ
ဝေနေယျ = ဝိနယုဗိဒ+ကျ
ဝေမဇ္ဈ = ဝိ-မဇ+ဈ
ဝေရဉ္စ = ဝိ-ရန္တ+က
ဝေလာ = ဝိနာသ-သဒ္ဓါပ
ပဒ-လာ+ကိပစ္စည်း
ဝေလာမ = ဝေလာ-သဒ္ဓါပ
ပဒ-အမ+ကပစ္စည်း
ဝေစန = ဝိ-ဝေ+ယု
ဝေသာလီ = ဝိ-သလ+က
ပစ္စည်းဤပစ္စည်း
ဝေသာန္တရ = ဝေသာ-
သဒ္ဓါပပဒ-တရ+က
ဝေဟာရ = ဝိ-ရော့အဝ
ရော့ရှိသော ဟရ+က
သံကိလိဋ္ဌ = သံ-ကိလိသ+
တပစ္စည်း
သံဃ = သံ-ဟန+ရ
သံယောဂ = သံ-ယုဇ+က
သံယောဇန = သံ+ယုဇ+ယု

(၅) ဓာတ်+ပစ္စည်းအစွဲ

သံဝတ္ထရ = သံ-ဝသ+ဆရ
 သံဝဏ္ဏနာ = သံ-ဝဏ္ဏ+ယု
 သံဝရိတွာ = သံ-ဝရ+တွာ
 သံဝိဇ္ဇတိ = သံ-ဝိဒ+ယ-
 ပစ္စည်း+တိဝိဘတ်
 သံဝိဒဟိတွာ = သံ-ဝေဇ္ဇ
 ဝိ-ဝေဇ-တ+တွာ
 သံဝိဒိယ = သံ-ဝေဇ္ဇဝိ-
 ဝေဇ-တ+တွာပစ္စည်း
 သံသဂ္ဂ = သံ-သဇ္ဇ+က
 သံသန္တိတွာ = သံ-သန္တ+တွာ
 သံသယ = သံ-သိ+က
 သံဟတ = သံ-ဟန+တ
 သကဋ = သက+အဋ
 သကလ = သက+အလ
 သက္က = သက+အ
 သက္ကောန္တ = သက္က+တြ+အန္တ
 သက္ခိ = သက+က္ခ
 သက္ခိဿသိ = သက+
 သသိ-ဝိဘတ်
 သက္ခိဿာမ = သက+
 သာမဝိဘတ်
 သက္ခိတ = သံ-က္ခ+တ
 သက္ခေတ = သံ-ဝိတ+က
 သက္ချ = သက+က္ခ
 သင်္ခ = သံ-ဝေ+က္ခိ/
 သမ+ပစ္စည်း
 သင်္ခတ = သံ-ကရ+တ
 သင်္ခါ = သံ-ဝါ+က္ခိ
 သင်္ခါတ = သံ-ဝါ+တ
 သင်္ခါရ = သံ-ကရ+က

သင်္ခေပ = သံ-ဝိပ+က
 သင်္ခါ = သံ-ရာ+အ
 သင်္ခါ = သံ-ရာ+အ-
 အာပစ္စည်း
 သင်္ခါက္ခိတွာ = သံ-ဂဟ+
 ကာ-တွာပစ္စည်း
 သင်္ခါမ္ပ = သံ-ဂမ+တွာ
 သင်္ခါယုတိ = သံ-ဂဟ+
 ယ+တေဝိဘတ်
 သင်္ခါဟ = သံ-ဂဟ+အ
 သင်္ခါဟိတ = သံ-ဂဟ+တ
 သင်္ခါမ = သင်္ခါမ+အ
 သင်္ခါတိ = သံ-ဂေ+တိ
 သင်္ခါပေတွာ = သံ-ဂုပ+
 ကာပေ+တွာပစ္စည်း
 သင်္ဂု = သု-အဇ+ဂ
 သင်္ခါတ = သံ-ဟန+က
 သင်္ခါ = သတ+ယ/
 သရ+ပစ္စည်း
 သင်္ခါမာန = သင်္ခါ+မ-
 မာနပစ္စည်း
 သင်္ခါမ္ပိစ္စ = သံ-ပိတ+တွာ
 သင်္ခါတ = သံ-ည+တ
 သင်္ခါနန = သံ-ည+ယု
 သင်္ခါတ္ထိ = သံ-ည+တိ
 သင်္ခါညာ = သံ-ည+က္ခိ
 သင်္ခါတ = သံ-ခါ+တ
 သင်္ခါဟေယျ = သံ-ဌာ+
 အ+ယေျဝိဘတ်
 သင်္ခါ = သန+ဒု
 သင်္ခါ = သမု+တ

သတိ = အသ+အန္တ/
 သရ+တိပစ္စည်း
 သတ္တ = သန္တ+တ
 သတ္တ = သသု+တ
 သတ္တု = သာသ+ရတ္တု
 သဒ္ဓ = သဒ္ဓ+အ/
 သပ္ပ+ပစ္စည်း
 သဒ္ဓိသ = သမာန-
 သဒ္ဓုပပဒ-ဒိသ+က္ခိ
 သဒ္ဓါ = သံ-ခါ+အ
 သဒ္ဓိဌ = သံ-ဒိသ+တ
 သန္တ = အသ+အန္တ/
 သမု+အန္တ ပစ္စည်း
 သန္တက = သန္တသဒ္ဓုပပဒ
 ကရ+က္ခိ ပစ္စည်း
 သန္တပေတွာ = သံ-တပု+
 ဂေ-တွာ ပစ္စည်း
 သန္တာန = သံ-တန+က
 သန္တာပ = သံ-တပ+က
 သန္တုတ = သံ-တုသ+တ
 သန္တာသ = သံ-တုသ+က
 သန္တဝ = သံ-ထု+က
 သန္တာယ = သံ-ခါ+တွာ
 သန္တာဝိသံ = သံ-ခါဝု+
 အတိတ်အနက်၌
 အဇ္ဇတနိ က္ခိဝိဘတ်
 သန္တိ = သံ-ခါ+က္ခိ
 သန္တိပတိတ = သံ-ဝေဇ္ဇနိဝေဇ္ဇ
 ဝိသော ပတ+တ
 သန္တိပတိတွာ = သံ-ဝေဇ္ဇ
 နိ-ဝေဇ္ဇပတ+တွာ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

သန္တိယျာတန = သံ-နိ-ရှေး
 ယတ+ ယုပစ္စည်း
 သန္တိဝေသ = သံ-နိ-ဝိသ+
 ကပစ္စည်း
 သန္တိသိတ = သံ-နိ-သိ+တ
 သပ္ပိ = သပ္ပ+ကုပစ္စည်း
 သပ္ပ = သရ+ထပစ္စည်း/
 သပ္ပ+အ/သရ+ဝ
 သဘာ = သဟ-ပုပ္ဖ
 ဘာသ+ကိ/သန္တ-
 သန္တုပဒ-ဘာ+ကိ
 သမ = သမ+အ
 သမဂ္ဂ = သံ-အဇ+က
 သမဗ္ဗ = သံ-အဗ္ဗ+က
 သမက = သမ+ယု
 သမကုဒ္ဓေသ = သမက-
 သန္တုပဒ ဥ-ဒိသိ+က
 သမတိက္ကမ = သံ-အတိ-
 ကမု+အပစ္စည်း
 သမထ = သမု+ထပစ္စည်း
 သမတ္ထ = သံ-အတ္ထ+အ
 /သမတ္ထ+အပစ္စည်း
 သမန္တာဂတ = သံ-ရှေး
 အန-ရှေးအာရှေး
 ရှိသော ဂမု+တပစ္စည်း
 သမပ္ပိတ = သံ-အပ္ပ+တ
 သမယ = သံ-ဣ+က/
 သံ-ဇ+က/အယ+က
 သမဝိယံ = သံ-ရှေးအဝ-
 ရှေးရှိသော ဣ+က
 သမာဒပန = သံရှေးအာ-

ရှေး-ဒါ+ကာပေ-ယု
 သမာဒိန္န = သံ-ရှေးအာ-
 ရှေးရှိသော ဒါ+တ
 သမာဓိ = သံရှေးအာ-
 ရှေးရှိသော တ+ကု
 သမာပတ္တိ = သံ-ရှေးအာ
 ရှေးရှိ-ပဒ+တိ
 သမာန = သမ+ယု/
 အသ+မာနပစ္စည်း
 သမာပဋိတွာ = သံ-အာ-
 ပဒ+တွာပစ္စည်း
 သမာပန္န = သံ-ရှေးအာ
 ရှေးရှိသော-ပဒ+တ
 သမာယောဂ = သံ-အာ-
 ယုဇ+ကပစ္စည်း
 သမာသ = သံ-အသ+ယု
 သမာဟတ = သံ-ရှေး
 အာ-ရှေး ဟန+တ
 သမာဟိတ = သံ-အာ-
 တ+တပစ္စည်း
 သမိတ = သမု+တ
 သမိပ = သံပုဒ်+အာပ
 သမုတ္တေဒ = သံ-ဥ-မိဒိ+က
 သမုတ္တပန = သံ-ရှေးဥ-
 ရှေး-ဌာ+ကာပေ-ယု
 သမုဒ္ဒ = သံ-ဥဒိ+ဒ/
 သံ-ဥနွ+ဒကံ
 သမုဒယ = သံ-ဥ-ဣ+က
 သမုဒါဂတ = သံ-ဥ-အာ-
 ဂမု+တပစ္စည်း
 သမုပ္ပန္န = သံ-ရှေးဥ-

ရှေးရှိ-ပဒ+တပစ္စည်း
 သမူဟ = သံ-ဥိဟ+အ
 သမ္ပဋိန္န = သံ-ရှေးပဋိ-ရှေး
 ကုသု+ယု ပစ္စည်း
 သမ္ပဋိက္ခဒေတွာ = သံ-ပဋိ-
 ဓဒ+ကေ-တွာ
 သမ္ပဋိန္ဒြိ = သံ-ရှေးပဋိ -
 ကုသု+ ဣဒိဘတ်
 သမ္ပဋိက္ခိတွာ = သံ-ရှေး
 ပဋိရှေး- ကုသု+တွာ
 သမ္ပဋိပါဒေန္တ = သံ-ပဋိ-
 ပဒ+ကေ+အန္တပစ္စည်း
 သမုတ္တ = သံ-ပ-ရှေး
 အာပ+တပစ္စည်း
 သမ္ပတ္တိ = သံ-ပဒ+တိ
 သမ္ပန္န = သံ-ပဒ+တ
 သမ္ပယုတ္တ = သံ-ရှေးပ-
 ရှေးရှိ-ယုဇ+တ
 သမ္ပရာယ = သံရှေး ပရာ
 ရှေးရှိသော ဣ+က
 သမ္ပရာယိက = သမ္ပရာယ
 ပုဒ်+ကိကပစ္စည်း
 သမ္ပဝါရေတွာ = သံ-ပ-ရှေး
 ဝရ+ကေ-တွာပစ္စည်း
 သမ္ပသာဒန = သံ-ပ-သဒ
 +ယုပစ္စည်း
 သမ္ပသာမာန = သံ-ဒိသ
 +မာနပစ္စည်း
 သမ္ပာပက = သံ-ရှေးပ-ရှေး
 ရှိသော အပ+ကျ
 သမ္ပိကာန = သံ-ဝိဒိ+ယု

(၅) ဓာတ်+ပစ္စည်းအစွဲ

သမ္ဘူဏ္ဍာ = သံ-ပူရ+တ
 သမ္ဘုံ = သံ-ဇလ+ကွီ
 သမ္ဘန္ဒ = သံ-ဗန္ဓ+တ
 သမ္ဘန္ဓ = သံ-ဗန္ဓ+အ
 သမ္ဘဟုလ = သံ-ဗဟိ+
 ကုလင်/ဗဟု-လာ+ကွီ
 /သံ-ပ-ရေး ဟု+လ
 သမ္ဘဝတီ = သံ-ဘူ+အ
 ပစ္စည်း+တီဝိဘတ်
 သမ္ဘုတ = သံ-မန+တ
 သမ္ဘောဒ = သံ-မုဒ+က
 သမ္ဘောဒီ = သံ-မုဒ+ဤ
 သမ္ဘောဓိ = သံ-ဝုဓ+က
 သမ္ဘဝ = သံ-ဘူ+အ
 သမ္ဘာရ = သံ-ဘရ+က
 သမ္ဘိန္ဒတီ = သံ-ဘိဒ+အ+
 တီ-ဝိဘတ်
 သမ္ဘောဂ = သံ-ဘုဇ+က
 သမ္ဘန္တိတွာ = သံ-မန္တ+တွာ
 သမ္ဘုတ = သံ-မန+တ
 သမ္ဘန္တယိတွာ = သံ-ပုဗ္ဗမန္တ
 +ကယ-တွာ ပစ္စည်း
 သမ္ဘန္ဓ = သံ-မန+ယု
 သယံ = နိမိတ်ပုဒ်
 သယန = သံ+ယုပစ္စည်း
 သရက = သရ+ယုပစ္စည်း
 သရိရ = သရ+ဤရ
 သရူပ = သန္တသဇ္ဈာပပဒ
 ရူပ+အပစ္စည်း
 သလ္လ = သလ္လ+အ
 သလ္လကွီတ = သံ-လကွ+တ

သလ္လကေတွာ = သံ-လကွ
 +ကေ-တွာပစ္စည်း
 သလ္လဟုက = သံ-လိယ+
 ဥပစ္စည်းသုတ္တကပစ္စည်း/
 သံ-လိယ+ဥပစ္စည်း
 သုတ္တ-ကပစ္စည်း
 သဝန = သု+ယုပစ္စည်း
 သသ = သသ+အ
 သသသ = သသ+သ/
 သ-သဇ္ဈာပပဒ-သိ+အ
 သဟာယ = သဟ-ဣ+အ
 သာဋက = သဋ+ဣ
 သာကီ = သာ+ကီ
 သာတ = သဒ+က
 သာဒု = သာဒ+ဥ
 သာဂေ = သာဓ+ဣ
 သာဓန = သာဓ+ယု
 သာဓု = သာဓ+ဥ
 သာမ = သာ+မ
 သာမဂ္ဂီ = သံ-အဇ+က-
 ဣတ္ထိ ဤပစ္စည်း
 သာမန္တ = သ-သဇ္ဈာပပဒ
 အမ+တပစ္စည်း
 သာမိဇီ = သံ-အဋ္ဌ+က၊
 ဣတ္ထိ ဤပစ္စည်း
 သာမိ = သံပုဒ်+မိ
 သာယ = သာ+ယ
 သာရ = သရ+က
 သာရက = သရ+ဣ
 သာရဇ္ဇ = သံ-ရဇ္ဇ+ယု
 သာရက = သရ+ယု

သာရထိ = သာရ+ရထိ/-
 သရ+ထိ/
 သ-ရထ+ကီ
 သာရဇ္ဇ = သံ-ရတ+တ
 သာရေတုံ = သရ+ကေ-
 ပစ္စည်းတုံပစ္စည်း
 သာလာ = သလ+က/
 သရ+က-အာ
 သာလီ = သာလ+ဣ/
 သ-လိ+ဣပစ္စည်း
 သာဝက = သု+ကု
 သာသန = သာသ+ယု
 သိခ = သိ+ခပစ္စည်း
 သိက္ခ = သိက္ခ+အ
 သိဂါလ = သရ+အလ
 သိတ = သိ+တပစ္စည်း
 သိထိလ = သဟ+ကီလ
 သိဒ္ဓ = သိခ+တ
 သိနေရ = သိနာ+ဇရ
 သိပ္ပ = သပ္ပ+အ/
 သိ+ပ/သိ+ပ္ပပစ္စည်း
 သိယာ = အသ+ဇယု
 သိရ = သိ+ရက
 သိလိဋ္ဌ = သိလိသ+တ
 သိယ = သိ+ယပစ္စည်း/
 သိ+ယပစ္စည်း
 သိတ = သိ+တ
 သိဟ = သိ+မပစ္စည်း
 သိလ = သိလ+အ
 သိသ = သိ+သ
 သိ+သကံ

(၅) တတ်+ပစ္စည်းအခွဲ

သီဟ = ဟိသ+အ/
 သံ-ဤဟ+အ/
 သဟ+အပစ္စည်း/
 သသု+ရိဟပစ္စည်း
 သီဟဋ္ဌ = သီဟသဒ္ဓဟပဒ
 လာ+အ-ပစ္စည်း
 သုဂံ = သုဂံ+အ/
 သုစ+ကပစ္စည်း
 သုတ္တ = သုစ+က/
 သုစ+အ/သက+တ
 သုက္ခ = သုသ+တ/
 သုက္ခ+ကပစ္စည်း
 သုစ = သုစ+အ/
 သု-စန+က္ခိ/
 သု-ဓိဒ+က္ခိ
 သုဗုဗ = သုဗ+ဥမ/
 သုဗ+ဥမပစ္စည်း
 သုစိ = သုစ+ဏ္ဍပစ္စည်း
 သုည = သုန+ယ/
 သုနပုဗ်+ယ
 သုဋ္ဌ = သု-ဌာ+ဥ/
 သုပုဗ္ဗဌာ+ကပစ္စည်း
 သုက = သုန+အ
 သုကိသာ = သု+ကိသ-
 ပစ္စည်း/ဏ္ဍိအာပစ္စည်း
 သုကာ = သု+ကပစ္စည်း
 ဏ္ဍိပစ္စည်း
 သုဏေယျ = သု+ကာ+
 ယျေဝိဘတ်
 သုတ = သု+တ
 သုဒိန္ဒ = သု-ဒါ+တ

သုဇ္ဈ = သု-ဇေ+တ
 သုဒ္ဓ = သုဓ+တ
 သုတ္တ = သုစ+တ/
 သု-ဝေ+တ/သု+တ/
 သုဒ+တပစ္စည်း/
 သု-တာ+တပစ္စည်း
 သုန္ဓရ = သု-ဒရ+အ
 သုပက္က = သု-ပစ+ကျ
 သုပ္ပဝတ္တိ = သု-ဝတု+တိ
 သုပိန္နဲ = သုပ+အန္တ
 သုဘရ = သု-ဘရ+အ
 သုရာ = သု+ရ
 သုဝိညေယျ = သု-ရှေး
 ဝိရှေရိ ဉာ+ကျ
 သုဝိနိန္ဒိတ = သု-ဝိ-နိ-ရှေး
 ဝိ+တပစ္စည်း
 သုဟိတ = သု-တ+တ
 သုစိ = သုစ+ဏ္ဍ
 သုရိယ = သု+ဏ္ဍသ/
 သရ+ယပစ္စည်း
 သေဋ္ဌ = ပသတ္ထ+ဏ္ဍ
 သေဋ္ဌိ = သံ-သေ+တိ
 သေတ = သိတ+က/
 သိ+တပစ္စည်း
 သေတု = သိ+တုပစ္စည်း
 သေဒ = သိဒ+က/
 သေ+တပစ္စည်း
 သေန = သိ+ယုပစ္စည်း
 သေနာ = သိ+န-အာ
 သေမှ = သိလိသ+မ
 သေယျ = သိ+ယ/ကျ

သေလ = သိလ+က
 သေဝန = သိဝ+ယု
 သေဝိမိ = သိ+က+ဝိ
 သေဝိတဗ္ဗ = သိဝ+တဗ္ဗ
 သေသ = သိသ+က
 သောက = သုစ+က
 သောစန = သုစ+ယု
 သောက = သုန+က
 သောတ = သု+တ
 သောတု = သု+တု
 သောတော = သုစ+ဧက
 ပစ္စည်း/တွာပစ္စည်း
 သောဘန = သုဘာ+ယု
 သောမ = သု+မာန်
 သောသိတာ = သုသ+တ/
 သုသ-ဏ္ဍ+တ
 ဟံသန = ဟံသ+ယု
 ဟညာမိ = ဟန+ယ+
 ဝတ္ထမာန်-ဝိဘတ်
 ဟတ = ဟန+တ
 ဟတ္ထ = ဟသ+ထ/
 ဟရ+ထ/ဟန+ထ
 ဟဒယ = ဟရ+ယ
 ဟိတ = ဟိ+တ
 ဟိတွာ = ဟာ+တွာ
 ဟိရည = ဟာ+အည
 ဟိန = ဟာ+တ/
 ဟာ+ဏ္ဍနပစ္စည်း
 ဟိဋ္ဌိတ = ဟိဋ္ဌ+တ
 ဟုတွာ = ဟု+တွာ
 ဟေတု = ဟိ+တုပစ္စည်း

ဒေသနာတာရ

ဒေသနာဟာရဟူသော်ကား “ဒေသီယတိ သံဝဏ္ဏီယတိ သုတ္တတ္ထော ဧတာယာတိ ဒေသနာ၊ ဒေသနာ စ သာ ဟာရောစာတိ ဒေသနာဟာရော” ဟူသော ဝစနုတ္တနှင့် အညီ သုတ်၌လာသော တရားတို့ကို အဿာဒ၊ အာဒိနဝ၊ နိဿရဏ၊ ဖလ၊ ဥပါယ၊ အာဏတ္တိ-တို့ဖြင့် ဖွင့်ပြကြောင်း လက္ခဏာရှိသော ဟာရသည် ဒေသနာဟာရမည်၏။

ကုသိုလ်ဓမ္မကို ယူ၍ အဿာဒါဒိထုတ်ပုံ

အဿာဒါဒိဒေသနာထုတ်ပုံ

ပြယုတ်ကား--- ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-ဟူသည်တည်း။

ဤပြယုတ်၌ [ဂစ္ဆာမိ-ဝယ် အန္တတ္ထဖြစ်သော ဂမုဓာတ်အရ ဘုရားကို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်သော] ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါ၊ ပညာ ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍- ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်ယှဉ်သော သောမနဿဝေဒနာသည် သာယာအပ်သောကြောင့် အဿာဒမည်၏။ ထိုကိုသာယာတတ်သော တဏှာသည်လည်း အဿာဒမည်၏။

သာယာအပ်၊ သာယာတတ်သော တရားသည်ပင် သင်္ခါရဒုက္ခဖြစ်၍ (တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌ အကျိုးဝင်သောကြောင့်) အာဒိနဝမည်၏။ [ဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူသည်] လိုလားတောင့်တအပ်သော အရိယာမဂ်နှင့် နိဗ္ဗာန်သည် နိဿရဏမည်၏။

အန္တရာယ် ပျောက်ကင်းခြင်းစသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း၊ ဘဝသမ္ပတ္တိဘောဂသမ္ပတ္တိ-စသော တမလွန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း ဖလမည်၏။

ယောနိသောမနသိကာရ၊ သပ္ပုရိသုပနိဿယ-စသော အကြောင်းအမျိုးမျိုးသည်၎င်း ဘုရားတည်းဟူသော အတိက္ကဋ္ဌာရုံသည်၎င်း၊ မဂ်၏ ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော အကျင့်ပင်ပဒါသည်၎င်း ဥပါယမည်၏။ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တကြကုန်သော သူတို့သည် (ဝါ) အန္တရာယ်ကင်းခြင်း စသော အကျိုးကို အလိုရှိသော သူတို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြကုန်ဟု မတိုက်တွန်းသော်လည်း တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည် အာဏတ္တိမည်၏။

ထိုအဿာဒ-စသည်တို့တွင် အာဒိနဝေါ ဖလဉ္စ ဒုက္ခံ-ဟူသည်နှင့်အညီ အာဒိနဝသည်၎င်း၊ ဖလသည်၎င်း ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။ အဿာဒေါ သမုဒယော-ဟူသည်နှင့်အညီ အဿာဒသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။ နိဿရဏံ နိရောဓော-ဟူသည်နှင့်အညီ နိဿရဏသည် နိရောဓသစ္စာမည်၏။ ဥပါယော အာဏတ္တိ စ မဂ္ဂေါ-ဟူသည်နှင့်အညီ ဥပါယသည်၎င်း၊ အာဏတ္တိသည်၎င်း မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။

ဤသို့လျှင် [ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-ဟူသော] ဒေသနာတော်သည် အဿာဒ စသည်ကို ဝေဘန်လျက် သစ္စာလေးပါးကို ဟောကြားတတ်သောကြောင့် (အဿာဒါဒိ) ဒေသနာဟာရ မည်၏ ဟူလိုသော်။

အကုသိုလ်ကို ယူ၍ အဿာခါဒိဒေသနာတာရဇုတ်ပုံ

ပါဏ် ဟနတီ-ဟူသော ပြယုဂ်၌ ဟနတီ-ဝယ် အန္တက္ကဖြစ်သော ဟန-ဓာတ်အရ သတ္တဝါကိုသတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝကေစေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍- ထိုသည် သာယာအပ်သောကြောင့် အဿာဒမည်၏။ ထိုကို သာယာတတ်သော တဏှာသည်လည်း အဿာဒမည်၏။

သာယာအပ်, သာယာတတ်သော တရားသည်ပင် သင်္ခါရဒုက္ခဖြစ်၍ (တေဘူမက သင်္ခါရတို့၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့်) အာဒိနဝမည်၏။ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်၏ ထွက်မြောက်ရာ ဖြစ်သော မဂ်နှင့်နိဗ္ဗာန်သည် နိဿရဏမည်၏။

အသက်တိုခြင်း, အနာရောဂါများခြင်း-စသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း, ဘဝဝိပတ္တိ ဘောဂဝိပတ္တိ-စသော သံသရာ တမလွန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း ဖလမည် ၏။ အယောနိသောမနသိကာရ အသပ္ပုရိသုပနိဿယ-စသော အကြောင်းတရားများသည် ၎င်း, သတ်အပ်သော သတ္တဝါသည်၎င်း ဥပါယမည်၏။ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိမှ လွတ်မြောက်လို သော သူတို့သည် ပါဏာတီပိတအမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ကြတုန်ဟု မတိုက်တွန်းသော်လည်း တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည် အာဏတ္တိမည်၏။

ထို အဿာဒ-စသည်တို့တွင် အာဒိနဝေါ ဖလဉ္စ ဒုက္ခ-ဟူသည်နှင့်အညီ (ပ) မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။ ဤသို့လျှင် ပါဏ် ဟနတီ-ဟူသော ဒေသနာတော်သည် အဿာဒ-စသည်ကို ဝေဘန်လျက် သစ္စာလေးပါးကို ဟောကြားတတ်သောကြောင့် (အဿာဒါဒိ) ဒေသနာ ဟာရ မည်၏ ဟူလိုသော်။

ကုသိုလ်အတွက် ဓန္ဒာဓါးပါးကို ယူ၍ စတုသစ္စဒေသနာဟာရဇုတ်ပုံ

ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-၌ ဂစ္ဆာမိ-ဝယ် ဗာဟုတ္တဖြစ်သော မိဝိဘတ်၏အရ ဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူ၏ လောတီခန္ဓာ ငါးပါးကို ယူ၍- * ထိုတွင် လောဘကြည်သော လောကီခန္ဓာငါးပါးသည် “ပဉ္စုပ္ပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ”ဟူသည်နှင့်အညီ ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။ “တဿ မူလ ကာရဏဘာဝေန ပုရိမနိပ္ပန္နတဏှာ သမုဒယသစ္စံ”ဟူသည်နှင့် အညီ ထိုခန္ဓာငါးပါး၏ အကြောင်းရင်း၏အဖြစ်ဖြင့် ရှေးဘဝ၌ဖြစ်ဘူးသော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏။ * ဥဘိန္ဒမပုဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ-ဟူသည်နှင့်အညီ ဒုက္ခ-သမုဒယ နှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏။ * နိရောဓပဇာနနပဋိ ပဒါ မဂ္ဂသစ္စံ-ဟူသည်နှင့်အညီ နိဗ္ဗာန်ကို သိကြောင်းဖြစ်သောအကျင့်သည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။ ဤသို့ သစ္စာလေးပါးကို ဟောသတည်း။

ထိုလေးပါးတို့တွင် သမုဒယဖြင့် အဿဒဖြစ်၏။ ဒုက္ခဖြင့် အာဒိနဝဖြစ်၏။ နိရောဓ, မဂ္ဂဖြင့် နိဿရဏဖြစ်၏။

ဣဒါနိဖလပဉ္စကသည် ဖလမည်၏ [ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-ဟူသော ဝါကျ၏ အစွမ်း

ဖြင့် ရအပ်သော အန္တရာယ်ကင်းပျောက်ခြင်း-စသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း၊ ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိ-စသော တမလွန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း ဖလ မည်၏။ အတိတေ ဟေတဝေါ ပဉ္စ၊ ဣဒါနိ ဟေတုပဉ္စကသည် ဥပါယမည်၏။ (ဝါ) ယောနိသော မနသိကာရ သပ္ပုရိသုပနိဿယ-စသော အကြောင်းအမျိုးမျိုးသည်၎င်း၊ မဂ်၏ ရှေ့အဘို့ ဌ်ဖြစ်သော အကျင့်ပဋိပဒါသည်၎င်း ဥပါယမည်၏။ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို လိုလား တောင့်တ ကြကုန်သော သူတို့သည် (ဝါ) အန္တရာယ်ပျောက်ခြင်း စသော အကျိုးကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့သည် ဘုရားကို တိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြလေကုန်ဟု မတိုက်တွန်းသော်လည်း တိုက်တွန်းသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည် အာဏတ္တိမည်၏။

ဤသို့လျှင် [ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-ဟူသော] ဒေသနာတော်သည် သစ္စာလေးပါးကို ဟောကြားလျက် အဿာဒ စသည်ကို ဝေဘန်တတ်သောကြောင့် (စတုသစ္စ) ဒေသနာ ဟာရ မည်၏ ဟူလိုသောဝံ။

အကုသိုလ်အတွက် ခန္ဓာခါးပါးကိုယူ၍ စတုသစ္စဒေသနာဟာရထုတ်ပုံ

ပါဏံ ဟနတိ-၌ ဟနတိ-ဝယ် ဗာဟုတ္ထဖြစ်သော တိ-ဝိဘတ်အရ သတ္တဝါကို သတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကိုယူ၍၊ ထိုတွင်-

လောဘကြဉ်သော လောကီခန္ဓာငါးပါးသည် "ပဉ္စုပ္ပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခံ အရိယ သစ္စံ"ဟူသည်နှင့်အညီ ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။ "တဿ မူလ ကာရဏဘာဝေန ပုရိမနိပ္ပန္န တဏှာ သမုဒယသစ္စံ"ဟူသည်နှင့်အညီ ထိုခန္ဓာငါးပါး၏ အကြောင်းရင်း၏အဖြစ်ဖြင့် ရှေးဘဝ၌ဖြစ်ဘူးသော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏။ ဥဘိန္ဒုမပုဝတ္တိ နိရောဓသစ္စံ-ဟူသည်နှင့်အညီ ဒုက္ခ-သမုဒယ နှစ်ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏။ နိရောဓပဇာနနပဋိ ပဒါ မဂ္ဂသစ္စံ-ဟူသည်နှင့်အညီ နိဗ္ဗာန်ကို သိကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်သည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။ ဤသို့ သစ္စာလေးပါးကို ဟောသတည်း။

ထိုလေးပါးတို့တွင် သမုဒယဖြင့် အဿဒဖြစ်၏။ ဒုက္ခဖြင့် အာပိနဝဖြစ်၏။ နိရောဓ၊ မဂ္ဂဖြင့် နိဿရဏဖြစ်၏။ ဣဒါနိဖလပဉ္စကသည် ဖလမည်၏။(ဝါ) ပါဏံ ဟနတိ-ဟူသော ဝါကျ၏အစွမ်းဖြင့် ရအပ်သော အသက်တိုခြင်း၊ အနာရောဂါ များခြင်း-စသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း၊ ဘဝဝိပတ္တိ ဘောဂဝိပတ္တိ-စသော တမလွန်အကျိုး အမျိုးမျိုးသည်၎င်း ဖလမည်၏။ အယောနိသောမနသိကာရ အသပ္ပုရိသုပနိဿယ-စသော အကြောင်းတရားများသည် ဥပါယမည်၏။ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိမှ လွတ်မြောက်လိုသော သူတို့သည် ပါဏာတိပါတအမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်ဟု မတိုက်တွန်းသော်လည်း တိုက် တွန်းသကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းသည် အာဏတ္တိမည်၏။

ဤသို့လျှင် ပါဏံ ဟနတိ-ဟူသော ဒေသနာတော်သည် သစ္စာလေးပါးကို (ပ) ဝေ ဘန် တတ်သောကြောင့် စတုသစ္စဒေသနာဟာရ မည်၏ ဟူလိုသောဝံ။

နေတ္တိဟာရ

ဇီဝေဝဘာရ

ဝိစယဟာရဟူသော်ကား "ဝိစိနာတိ ဧတေန ပဒပဉ္စာဒယောတိ ဝိစယော၊ ဝိစယောစ သော ဟာရောစာတိ ဝိစယဟာရော" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ပဒ၊ ပုတ္တ၊ ဝိသရူနာ၊ ပုဗ္ဗာပရ၊ အနဂီတိ၊ အသာဒ၊ အာဒီနဝ၊ နိဿရက၊ ဧလ၊ ဥပါယ၊ အာကတ္တိအားဖြင့် ဆယ့်တစ်ပါးသော အနက်တို့ကို စိစစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိစယဟာရမည်၏။

ပဒဝိစယဟာရဟူသော်ကား - - (ပုဒုံ) ဟူသောပုဒ်သည် "သပ္ပတိသောတဝိညာဏာရမ္မဏ ဘာဝ ဂစ္ဆတိတိ သဒ္ဓေါ" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သောတဝိညာဏ်၏ အာရုံ၏အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်သောကြောင့် သဒ္ဓါ မည်၏။

ထိုသဒ္ဓါသည် စိတ္တဇ + ဥတုဇ နှစ်ပါးတို့တွင် စိတ္တဇသဒ္ဓါ မည်၏။ အရိယသဒ္ဓါ + မိလက္ခသဒ္ဓါ နှစ်ပါးတို့တွင် အရိယသဒ္ဓါ မည်၏။ မာဂဓသဒ္ဓါ + သက္ကတသဒ္ဓါ စသည်တို့တွင် မာဂဓသဒ္ဓါ မည်၏။ အန္တက္ကသဒ္ဓါ + ရဋ္ဌိသဒ္ဓါနှစ်ပါးတို့တွင် အန္တက္ကသဒ္ဓါ မည်၏။ နိပ္ပန္နသဒ္ဓါ + အနိပ္ပန္နသဒ္ဓါ နှစ်ပါးတို့တွင် နိပ္ပန္နသဒ္ဓါ မည်၏။ ထိုသဒ္ဓါသည် "ပရုတေ ဣယတေ အတ္တော ဧတေနာတိ ပဒံ" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ အနက်ကို သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပုဒ်မည်၏။

ထိုပုဒ်သည် - နာမ်ပုဒ်၊ အာရုတ်ပုဒ်၊ ဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ်၊ လေးပါးတို့တွင် နာမ်ပုဒ်မည်၏။ နာမနာမ် - စသော ငါးပါးတို့တွင် ကိတ်နာမ် မည်၏။ ကတ္တုသာဓန - စသော ရနာမ်တို့တွင် ကတ္တု သာဓနပုဒ်မည်၏။ သျာဗန္ဓပုဒ်၊ တျာဗန္ဓပုဒ် - နှစ်ပါးတို့တွင် သျာဗန္ဓပုဒ်မည်၏။ ပဝမာဝိဘတန္တ - စသော ရနာမ်တို့တွင် ဒုတိယာ ဝိဘတန္တပုဒ် မည်၏။ ဧကဝစန္တ - ဗဟုဝစန္တ - နှစ်ပါးတို့တွင် ဧက ဝစန္တပုဒ် မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုဒ်ကို စိစစ်ခြင်းသည် ပဒဝိစယဟာရမည်၏ဟုလိုသော်။

ယုတ္တိဘာရ

ယုတ္တိဟာရ-ဟူသော်ကား "ယုတ္တာယုတ္တိံ ဝိစာရေတိ ဧတေနာတိ ယုတ္တိ၊ ယုတ္တိစ သာ ဟာရောစာတိ ယုတ္တိဟာရော" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သဒ္ဓါ၊ အနက်အားဖြင့် သင့် မသင့်ကို စိစစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ယုတ္တိဟာရမည်၏။

ပဒဋ္ဌာနဘာရ

ပဒဋ္ဌာနဟာရ-ဟူသော်ကား "ပဒဋ္ဌာနံ ဝိစာရေတိ ဧတေနာတိ ပဒဋ္ဌာနော၊ ပဒဋ္ဌာ နော စ သော ဟာရော စာတိ ပဒဋ္ဌာနဟာရော" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သုတ်၌လာ သော တရားတို့၏ ပဒဋ္ဌာနကို သြရယောရယု-အားဖြင့်၎င်း၊ အာရုယောရယုအားဖြင့်၎င်း စိစစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဒဋ္ဌာနဟာရမည်၏။

တေသိုဇီအာတွတိ ဝဒဋ္ဌာနဘာရဇုတိသံ

အဘယ်သို့ စိစစ်သနည်းဟူမူကား --- ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-ဟူသော ဝါကျ၌ ဂစ္ဆာမိ ဝယ် ဂမုစာတ်အရ သဒ္ဓါ၊ ပညာ ပြဓာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ကို ယူ၍ ထိုမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ ပဒဋ္ဌာနကား ယောနိသော မန

သိကာရ တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သဒ္ဓမ္မဿဝန တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ နဝမခဏတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အတ္တသမ္မာပဏိဓိတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သပ္ပ ခိသုပနိဿယတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ပတိဇ္ဈပဒေသဝါသတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာတည်း။ ဤသို့ အောက်သက် ဩရုပ္ပောရုယုအားဖြင့်၎င်း---

ထိုမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် သမထ၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် ဝိပဿနာ၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် မဂ်ဉာဏ်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် ဖိုလ်ဉာဏ်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် နိဗ္ဗာန်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ဤသို့ အထက်တက်အာရုပ္ပောရုယု အားဖြင့်၎င်း၊ စိစစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဒဋ္ဌာနဟာရ မည်၏ဟူလိုသော်။

အကုသိုလ်အတွက် ပဒဋ္ဌာနဟာရထုတ်ဝေ

အဘယ်သို့ စိစစ်သနည်းဟူမူကား--- “ပါဏံ ဟနတိ”-ဟူသော ဝါကျ၌ ဟနတိ- ဝယ် ဟန-ဓာတ်အရ ဒေါသပြဓာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်)ကို ယူ၍ ထိုဒေါသမူ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သာမညအားဖြင့် အယောနိသော မနသိကာရတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အသဒ္ဓမ္မဿဝနတည်း။ ထို၏ပဒဋ္ဌာန်ကား အက္ခဏ တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အတ္တသမ္မာအပူဏိဓိတည်း။ ထို၏ပဒဋ္ဌာန်ကား အသပ္ပ ခိသုပနိဿယတည်း။ ထို၏ပဒဋ္ဌာန်ကား အပ္ပင်္ဂုပဒေသဝါသတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ပုဗ္ဗေ စ အကတပုညတာတည်း။ ဤသို့ အောက်သက် ဩရုပ္ပောရုယုအားဖြင့်၎င်း---

ထိုအကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် အနာရောဂါများခြင်း၊ သူတပင်နှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ ဒုဂ္ဂတိ ဘဝသို့ ရောက်ရခြင်း၊ အပါယ်ငရဲ၌ ကျရောက်ရခြင်း-စသည်တို့၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ဤသို့ အထက်တက် အာရုပ္ပောရုယုအားဖြင့်၎င်း စိစစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဒဋ္ဌာနဟာရ မည်၏ဟူလိုသော်။

“ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းဖြင့် ပဒဋ္ဌာနဟာရထုတ်ဝေ”

“ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ”-၌ ဂစ္ဆာမိ-ဝယ် ဂမု-ဓာတ်အရ ဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် သူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍---

ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်၌ယှဉ်သော စေတနာသည် သင်္ခါရတည်း။ ထိုသင်္ခါရ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အာသဝေါတရား လေးပါးတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဇရာ၊ မရဏ၊ ပစ္စုပ္ပန်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဇာတိတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဘဝတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဥပါဒါန်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား တဏှာ တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဝေဒနာတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဖဿတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သဠာယတနတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား နာမ်၊ ရုပ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဝိညာဏ်တည်း။

ဤသို့ အောက်သက် ဩရုပ္ပောရုယုအားဖြင့်၎င်း---

ထိုသင်္ခါရသည် ဝိညာဏ်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထို-သည် နာမ်၊ ရုပ်၏ နီးစွာသော

အကြောင်းတည်း။ ထို-သည် သဠာယတန၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည်
ဖဿ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဝေဒနာ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။
ထိုသည် တဏှာ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဥပါဒါန်၏ နီးစွာသော
အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဘဝ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဇာတိ၏
ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် ဇရာ၊ မရဏ၊ မုစ္ဆာ၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထို-သည် အာသဝေါ
တရား လေးပါး၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထို-သည် အဝိဇ္ဇာ၏ နီးစွာသော
အကြောင်းတည်း။ ဤသို့ အထက်တက် အာရုပ္ပောရုပ္ပယုအားဖြင့်၎င်း ပဒဋ္ဌာန်ကို
စိစစ်ခြင်းသည် ပဒဋ္ဌာနဟာရ မည်၏ဟူလိုသော်။

**“အတုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ ဝဋ်စွဲသမုဒ္ဓါန်ခင်းမြင့်
ပဒဋ္ဌာနတရုဇ္ဈာန်ဝံ”**

“ပါဏ် ဟနတီ”-၌ ဟနတီ-ဝယ် ဟန-ဓာတ်အရ ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍--- ထို
စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ယှဉ်သော စေတနာသည် သင်္ခါရတည်း။ ထိုသင်္ခါရ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အဝိဇ္ဇာတည်း
ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အာသဝေါတရား ၄-ပါးတည်း။
ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဇရာ၊ မရဏ၊ မုစ္ဆာတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဇာတိတည်း။ ထို၏
ပဒဋ္ဌာန်ကား ဘဝတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဥပါဒါန်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား တဏှာ
တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဝေဒနာတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဖဿတည်း။ ထို၏ ပဒ
ဋ္ဌာန်ကား သဠာယတနတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကားနာမ်၊ ရုပ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား
ဝိညာဏ်တည်း။ ဤသို့ အောက်သက် ဩရုပ္ပောရုပ္ပယုအားဖြင့်၎င်း--- စသည်ထုတ်။

“ခန္ဓာငါးပါးကို ယူ၍ ပဒဋ္ဌာနတရုဇ္ဈာန်ဝံ”

“ပုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ”-၌ ဂစ္ဆာမိ-ဝယ် ဗာဟုတ္ထဖြစ်သော မိ-ဝိဘတ်အရ ဘုရားကို
ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူ အကျွန်ုပ်၏ လောကီခန္ဓာငါးပါးကို ယူ၍--- ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား
သာမညအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ၊ အာဟာရတည်း။ ထိုတွင်---

အဝိဇ္ဇာ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား အာသဝေါ ၄-ပါးတည်း။ တဏှာ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဝေဒနာ
တည်း။ ဥပါဒါန်၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား တဏှာတည်း။ ကံ (ဘဝ)၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ဥပါဒါန်တည်း။
အာဟာရ၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်-ဟူသော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်နှင့် အဗ္ဗုတ္တ
စတုသမုဒ္ဓာန်ကလာပ်ရုပ်တည်း။ ထိုလောကီခန္ဓာငါးပါးသည် ပုညာပုညဝိပါက၏
ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုတွင်--- ပုညသည် ကုသလဝိပါကဝိညာဏ်(ဣဒ္ဓာရုံ)၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။
အပုညသည် အကုသလဝိပါကဝိညာဏ်၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ထိုသည် သဠာယတန၏
ပဒဋ္ဌာန်တည်း-(ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ၊ ဇာတိ၊ ဇရာ မရဏ မုစ္ဆာ၊ အာ
သဝေါတရားလေးပါး၊ အဝိဇ္ဇာ)

ဤသို့ အထက်တက် အာရုပ္ပောရုပ္ပယုအားဖြင့်၎င်း စိစစ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်

ပဒဋ္ဌာနဟာရ မည်၏ဟူလို။

ဒေသသေဇံ+ဒေသသေန္တာ+တောသေန္တာ+အာတ+အာရဗ္ဗ-ဇိန္တိ စေဏ+တိဝါဒီတောဝါဒီ

၁။ ဒေသေတုံ+အာဟ၊ နှစ်ပါးပြုမှု၊ ဆန္ဒရှေ့၌ ဉာဏ်ကိုယူ။

၂။ ဒေသေန္တ+ဒီပေန္တ+ပကာသေန္တ+ကျမ်း၌ပြုမှု၊ ကရုဏာရှေ့၌ ဉာဏ်ကိုယူ။

၃။ ဒေသေတုံ+အာရဗ္ဗ၊ တဖန်ပြုမှု၊ ဝိရိယရှေ့၌ ဉာဏ်ကိုယူ။

(၁၅) ဒေသရာဉာဏ်တို့ သူ၏ ဒေဋ္ဌာနအာရဗ္ဗတို့

(အာဟ) ကြိယာ၏ အရဖြစ်သော ကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမ ဒေသနာဉာဏ်၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား ပစ္စဝေက္ခနာဉာဏ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား-အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား-- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား-အောက်မဂ်, အောက်ဖိုလ်ဉာဏ်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကားမဟာဝဇီရဉာဏ်တော်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား- အာနာပါန စတုတ္ထဇာန်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား- စတုရင်္ဂဝိရိယတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား- မဟာ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား- ပါရမီ ၁၀-ပါး, အပြား ၃၀, စွန့်ခြင်းကြီး ၅-ပါး စရိယ ၃-ပါးတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား-မဟာဘိနိဟာရတည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား--- မဟာကရုဏာတော်တည်း။ ထို၏ ပဒဋ္ဌာန်ကား- ခုက္ခိတသတ္တဝါအပေါင်းတည်း။ ဤသို့ အောက်သက် ဩရုယောရုယုအားဖြင့်၎င်း၊

ကရုဏာပုဗ္ဗင်္ဂမဒေသနာဉာဏ်သည် ဝစီဘေဒ ပရမတ္ထသဒ္ဓါ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် သုတမယဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် အတ္ထဝေဒ, ဓမ္မဝေဒ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ပဋိပတ္တိနည်းကို သိခြင်း၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် သမ္မာပဋိပတ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ပရိသုဒ္ဓသီလ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ပါမောဇ္ဇ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဝီတိ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ပဿဒ္ဓိ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် သုခ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် သမာဓိ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ယထာဘူတဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဝိရာဂ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဝိမုတ္တိ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ဤသို့ အထက်ဖက် အာရုယောရုယုအားဖြင့်၎င်း ပဒဋ္ဌာန်ကို စိစစ်ခြင်းသည် 'ပဒဋ္ဌာနဟာရ'မည်၏ဟူလို။

ဗုဒ္ဓေါ- ဤ ဗုဒ္ဓအဝါ၏ ဗုဒ္ဓအာရဗ္ဗတို့စကားတို့၌ အာရုဗ္ဗာရဗ္ဗာဒေဋ္ဌာနတာရ ထုဝေတို့ ဗုဒ္ဓေါပုဂံ၌ ဗုဒ္ဓဓာတ်၏ မုဒုအရဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် အရဟတ္တဖိုလ်

ဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဒေသနာဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည်ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏ ဟိတသုခ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ဤသို့ အထက်တက် အာရုပ္ပာရုပ္ပအားဖြင့် ပဒဋ္ဌာန်ကို စိစစ်ခြင်းသည် 'အာရုပ္ပောရုပ္ပပဒဋ္ဌာနဟာရ'မည်၏ဟူလို။

(တစ်နည်း) ဗုဒ္ဓေါပုဂံ၌ ဗုဓဓာတ်၏ မုဇ္ဈိမအဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည် ဒေသနာဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ထိုသည်ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏ ဟိတသုခ၏ နီးစွာသော အကြောင်းတည်း။ ဤသို့ အထက်တက် အာရုပ္ပာရုပ္ပအားဖြင့် ပဒဋ္ဌာန်ကို စိစစ်ခြင်းသည် 'အာရုပ္ပောရုပ္ပပဒဋ္ဌာနဟာရ'မည်၏ဟူလို။

အမှာ/ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဒ္ဓတိတိ ဗုဒ္ဓေါ-ဟု ဗုဓဓာတ်၏ ကံကို သစ္စာလေးပါး ခံခိုက် 'ဗုဓဓာတ်၏အရကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ကောက်ပါ။

သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဒ္ဓတိတိ ဗုဒ္ဓေါ-ဟု 'ဗုဓဓာတ်၏ ကံကို အလုံးစုံသော တရားတို့ကို ခံခိုက် 'ဗုဓဓာတ်၏အရကို သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ကောက်ပါ။

- (၁) သတ္တဝါအပေါင်း၊ (၂) မဟာကရုဏာတော်၊ (၃) 'မဟာဘိနိဟာရ၊ (၄) ပါရမီ ၁၀-ပါး၊ အပြား-၃၀၊ စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါး၊ စရိယ ၃-ပါး၊ (မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်၊ (၆) စတုရင်္ဂဝိရိယ၊ (၇) အာနာပါန စတုတ္ထဈာန်၊ (၈) မဟာဝဇီရဉာဏ်၊ (၉) အောက်မဂ်၊ အောက်ဖိုလ်ဉာဏ်၊ (၁၀) အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ (၁၁) အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်၊ (၁၂) ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၊ (၁၃) သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ (၁၄) သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်၊ (၁၅) ဒေသနာဉာဏ်၊ (၁၆) ဝစီဘောဒ ပရမတ္ထသဒ္ဓါ၊ (၁၇) သုတမယဉာဏ်၊ (၁၈) အတ္ထဝေဒ၊ ဓမ္မဝေဒ၊ (၁၉) ပဋိပတ္တိနည်းကို သိခြင်း၊ (၂၀) သမ္မာပဋိပတ်၊ (၂၁) ပရိသုဒ္ဓသီလ၊ (၂၂) ပါမောဇ္ဇ၊ (၂၃) ဝီတိ၊ (၂၄) ပဿဒ္ဓိ၊ (၂၅) သုခ၊ (၂၆) သမာဓိ၊ (၂၇) ယထာဘူတဉာဏ်၊ (၂၈) နိဗ္ဗာဉဉာဏ်၊ (၂၉) ဝိရာဂ၊ (၃၀) ဝိမုတ္တိ၊ (၃၁) ဝိမုတ္တိဉာဏာဒဿန၊ (၃၂) အနုပါဒိဒဿနိဋ္ဌာန်။

ကျက်မှတ်ရန် ။ ။ ဒု၊ ရှု၊ ဘိနိ၊ ပါရမီ၊ စာဂိစရိယ။

- ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၊ စတုရင်၊ ပေါတင်-ဝိရိယ။
- အာ စတုဈာန်၊ ဝဇီရုံ၊ အောက်ဉာဏ် မဂ်၊ ဖိုလ်ဖြူ
- ဆုံးမဂ်၊ ဖိုလ်မှန်၊ ဆင်ခြင်ရန်၊ သဗ္ဗံ ဇာနာတိ။
- ဂုဏ်၊ ဒေသနာ၊ စီသဒ္ဓါ။ သုတာမယ ထည့်။
- ဝေဒနှစ်ဖြာ၊ ကျင့်နည်းသာ၊ သမ္မာပဋိပတ္တိ။
- စင်ကြယ် သီလ၊ ပါမောဇ္ဇ၊ ဝီတိ၊ ပဿ၊ သု၊ ဓိ။

ယထာဘူတံ၊ နိဗ္ဗိဒါ၊ ဝိရာ၊ ဝိမုတ္တိ။
 ဝိမုတ္တိည၊ အနုပါ၊ မုတ်ပါ စဉ်တိုင်းသိ။
 ရှေးရှေး ကြောင်းသာ၊ နောက်ကျိုးပြာ၊ မှန်စွာ ထုတ်လေဘိ။
 ဤဟာ 'ကမ' သိလေက ထုတ်ရ လွယ်လိမ့်ဘိ။

ရူပတုသိုလ်ဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ ဝေဋ္ဌာနတာရ ထုတ်ခို

ရူပတုသိုလ်ဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုယူ၍ - ထို၏ပဒဋ္ဌာန်ကား ဂေါတြဘူတည်း။ ထို၏-
 ကား အနုလုံတည်း။ ထို၏-ကား ဥပစာတည်း။ ထို၏-ကား ပရိကံတည်း။ ထို၏-ကား
 ပဉ္စာနန္တရိယကံမှ ကင်းခြင်းတည်း။ ထို၏-ကား သဒ္ဓမ္မဿဝန၊ ယောနိသောမနသိကာရ
 စသည်တည်း။ ထို၏-ကား တိဟိတပဋိသန္ဓေနှင့် ပြည့်စုံခြင်းတည်း။ ဤသို့ အောက်သက်
 ဩရုယောရုယုအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ထိုရူပတုသိုလ်ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် နိဝရဏတို့မှ
 ကင်းခြင်း၊ ရူပဇ္ဈာနသမာပတ္တိသုခ၊ ရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်း၊ ရူပဈာန်ကိုရခြင်း၊ အဘိညာဉ်တို့ကို
 ရခြင်း၏ ပဒဋ္ဌာန်တည်း။ ဤသို့ အထက်တက် အာရုယုရုယုအားဖြင့်လည်းကောင်း စိစစ်
 ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဒဋ္ဌာနဟာရမည်၏ဟူလိုသော်။

ဇေတုဏတာရ

လက္ခဏဟာရ-ဟူသော်ကား လက္ခိယန္တိ ဇေတေန အဝုတ္တာပိ ဓမ္မာတိ လက္ခဏံ၊ လက္ခ
 ဏဉ္စ တံ ဟာရောစာတိ လက္ခဏဟာရော-ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သုတ်၌ဟောအပ်
 သော တရားနှင့် ဧကလက္ခဏ၊ သဟစာရိ၊ သမာနကိစ္စ၊ သမာနဖောတု၊ သမာနဖလ၊
 သမာနာရမ္ပဏ၊ ဂုဏ်၊ ကြိယာ၊ ခြင်္ဂ၊ နှစ်အားဖြင့် တူသော မဟောအပ်သောတရားတို့
 ကိုလည်း မှတ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏဟာရ မည်၏။

“ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမင်္ဂလာကိုယူ၍ ထုတ်ခို”

အဘယ်သို့ မှတ်သနည်းဟူမူကား---“ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-”၌ ဗုဒ္ဓံ-ဝယ် ဗုဓ-ဓာတ်
 အရ ဘုရားရှင်၏အရဟတ္တမင်္ဂလာကိုယူ၍၊ ထိုကို ယူသဖြင့် ထိုအရဟတ္တမင်္ဂလာနှင့်
 နိယျာန လက္ခဏာအားဖြင့်တူသော မဂ္ဂင်ခြောက်ပါးကို၎င်း၊ ထိုနှင့်တကွဖြစ်လေ့ရှိသော
 မင်္ဂလာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ ထိုနှင့် သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခြင်းတည်းဟူသော တူသောကိစ္စရှိသော
 မင်္ဂလာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ ထိုနှင့် မဂ္ဂပစ္စည်းတည်းဟူသော ဟိတ်၊ ဟေတွတ္တတည်းဟူသော ဟိတ်
 အဖြစ်ဖြင့်တူသော မဂ္ဂင်ခြောက်ပါး၊ အလောဘ၊ အဒေါသ-တည်းဟူသော တူသောဟိတ်
 ရှိသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ ထိုနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော တူသောအကျိုးရှိသော
 မင်္ဂလာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ ထိုနှင့် နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော တူသော အာရုံရှိသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊
 ထိုနှင့် မင်္ဂလာတရားဖြင့်တူသော မဂ္ဂင်ခြောက်ပါး၊ ကုသိုလ်ဇာတ်အားဖြင့် တူသော မင်
 ဂလာစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ လောကုတ္တရာဇာတ်အားဖြင့်တူသော လောကုတ္တရာတရားကိုးပါးကို၎င်း၊ ထိုနှင့်
 ပဇာနနကြိယာအားဖြင့်တူသော ဒသဗလ၊ စတုဝေသာရဋ္ဌ-စသော ဉာဏ်တော်ကို၎င်း။

ထိုနှင့် ပရမတ္ထ ဓမ္မဖြစ်အားဖြင့်တူသော အစိတ်စိတ်သော ပရမတ္ထဓမ္မဖြစ်ကို၎င်း၊ ထိုနှင့် မင်္ဂဟူသော အမည်အားဖြင့်တူသော မဂ္ဂင်ခြောက်ပါးကို၎င်း ယူအပ်၏။

ဤသို့ သုတ်၌မလာသောတရားတို့ကို ဧကလက္ခဏ-စသောအားဖြင့် မှတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏဟာရမည်၏ ဟူလိုသော်။

“စန္ဒာငါးပါးကိုယူ၍ လက္ခဏဟာရ ထုတ်ခုံ”

ထိုစန္ဒာငါးပါးကို ယူသဖြင့် ထိုနှင့် အနိစ္စ-စသော လက္ခဏာတူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် တကွဖြစ်လေ့ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် မိမိတို့ကိစ္စ ပြီးစေခြင်းတူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် အဝိဇ္ဇာ-စသော အကြောင်း၊ ဟေတုပစ္စည်းစသောကြောင်း တူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်-စသော အကျိုးတူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် အာရမ္မဏ၊ အနာရမ္မဏအဖြစ်တူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် ရှုပ္ပန၊ နမနဇာတ်တူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် ဟိန၊ ပဏိတ-စသော ဂုဏ်တူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် ထိုထို အမူအရာ ကြိယာတူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် ပရမတ္ထ ဓမ္မဖြစ်တူသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုနှင့် ပရမတ္ထဓမ္မသင်္ခတ အမည် တူသောကြောင့်၎င်း- အာယတန၊ ဓာတ်၊ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေတို့ကို ယူအပ်၏။

ဤသို့ သုတ်၌မလာသောတရားတို့ကို ဧကလက္ခဏ-စသောအားဖြင့် မှတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏဟာရမည်၏ ဟူလိုသော်။

“တုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ လက္ခဏာအာရထုတ်ခုံ”

“ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-”၌ ဂစ္ဆာမိ-ဝယ် ဂမု-ဓာတ်အရ ဘုရားကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် သူ၏သန္တာန်၌ သမ္ပါ၊ ပညာပြဓာန်းသော တုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍---

ထိုကိုယူသဖြင့် ထိုနှင့် အနဝဇ္ဇလက္ခဏာ၊ တကွဖြစ်လေ့ရှိခြင်း-သဟစာရီ အကုသိုလ် တို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း ကိစ္စ၊ ယောနိသောမနသိကာရ-စသောအကြောင်း၊ သုခဝိပါက- စသောအကျိုး၊ ဣဋ္ဌာရမ္မဏ-စသောအာရုံ၊ ကုသိုလ်ဇာတ်၊ ဖြူစင်သော သုတ္တဂုဏ်၊ ဘဇနသေဝန၊ ပယိရူပါသန၊ ဇာနနကြိယာ၊ ပရမတ္ထဓမ္မဖြစ်၊ ပရမတ္ထဓမ္မသင်္ခတ-ဟူသော အမည်အားဖြင့် တူသောကြောင့် ကြွင်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကိုလည်း ယူအပ်ကုန်၏။

ဤသို့ သုတ်၌မလာသောတရားတို့ကို ဧကလက္ခဏ-စသောအားဖြင့် မှတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏဟာရမည်၏ ဟူလိုသော်။

“အတုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၌ လက္ခဏာအာရထုတ်ခုံ”

“ပါဏံ၊ ဟနတိ-”၌ ဟနတိ-ဝယ် ဟန-ဓာတ်အရ ဝဓကဇေတနာ ပြဌာန်းသော ဒေါသမူအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍--- ထိုကိုယူသဖြင့် ထိုနှင့် သာဝဇ္ဇလက္ခဏာ၊ တကွ ဖြစ်လေ့ရှိခြင်း-သဟစာရီ မကောင်းကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း ကိစ္စ၊ အယောနိသောမနသိကာရ- စသောအကြောင်း ဗုဒ္ဓဝိပါက- စသောအကျိုး အနိဋ္ဌာရမ္မဏ-စသောအာရုံ၊ အကုသိုလ် ဟူသောဇာတ်၊ မည်းညစ်သော ကဏ္ဍဂုဏ်၊ ဟနနကြိယာ၊ ပရမတ္ထဓမ္မဖြစ်၊ ပရမတ္ထဓမ္မ-

သင်္ခတ-ဟူသော အမည်အားဖြင့် တူသောကြောင့် ကြွင်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို လည်း ယူအပ်၏။

ဤသို့ သုတ်၌မလာသောတရားတို့ကို ဂေလက္ခဏာ-စသောအားဖြင့် မှတ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏဟာရမည်၏ ဟူလို။

ဓနိဓန္ဓနတာရ

ပရိဝတ္တနဟာရ-ဟူသော်ကား “ပဋိပက္ခဝသေန ပရိဝတ္တိယန္တိ ဣမိနာ သုတ္တေ ဝုတ္တ ဓမ္မာတိ ပရိဝတ္တနော၊ ပရိဝတ္တနော စ သော ဟာရော စာတိ ပရိဝတ္တနဟာရော” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သုတ်၌ ဟောအပ်ကုန်သော ကုသိုလ်ဓမ္မတို့ကို ထို၏ပဋိပက္ခ အကုသိုလ် ဓမ္မဖြင့်၎င်း၊ အကုသိုလ်ဓမ္မတို့ကို ထို၏ ပဋိပက္ခ အကုသိုလ်ဓမ္မဖြင့်၎င်း၊ လည်စေကြောင်း (ပယ်ကြောင်း) ဖြစ်သောကြောင့် ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏။

တုသိုလီဓဗ္ဗတို့၌ ဓနိဓန္ဓနတာရဓမ္မတို့

အဘယ်သို့ လည်စေသနည်း (ပယ်သနည်း) ဟူမူကား--- ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-၌ ဗုဒ္ဓသရဏဂုံ ခံယူဆောက်တည်သူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော သဒ္ဓါ၊ ပညာ ပြဇာန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ ထို၏အကြောင်းဖြစ်သော ယောနိသောမနသိကာရ-စသည် တို့ကို၎င်း ယူအပ်ကုန်၏။ ထိုကိုယူသဖြင့် ထို၏ ပဋိပက္ခဖြစ်သော အဿဒ္ဓိယ၊ ပမာဒ၊ ကောသလ္လ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆေရ-အစရှိသော အကုသိုလ်တို့သည်၎င်း၊ ထိုအကုသိုလ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော အယောနိသောမနသိကာရ-အစရှိသည်တို့သည်၎င်း၊ ထိုအကုသိုလ် လျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်၊ သံသရာ-နှစ်ဖြာသောဘေးတို့သည်၎င်း၊ ပပျောက် ကုန်၏။ ထို (ဗုဒ္ဓသရဏဂမန) မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်၊ သံသရာ နှစ်ဖြာသော ကောင်းကျိုးတရားတို့သည် စည်ပင်ပြန့်ပွားများကုန်၏။

ဤသို့လျှင် သုတ်၌ဟောအပ်ကုန်သော တရားတို့ကို ပဋိပက္ခအားဖြင့် လည်စေခြင်း သည် (ပယ်ခြင်းသည်) ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏ ဟူလိုသော်။

အတုသိုလီဓဗ္ဗတို့၌ ဓနိဓန္ဓနတာရဓမ္မတို့

ပါဏံ ဟနတိ-၌ ဝဂေကပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဒေါသပြဇာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို၎င်း၊ ထို၏အကြောင်းဖြစ်သော အယောနိသောမနသိကာရ-စသည်တို့ကို၎င်း ယူအပ်ကုန်၏။ ထိုကိုယူသဖြင့် ထို၏ ပဋိပက္ခဖြစ်သော အဒေါသ၊ သဒ္ဓါ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ အပ္ပမာဒ၊ အလောဘ-စသော ကုသိုလ်တရားတို့သည်၎င်း၊ ထိုကုသိုလ်၏အကြောင်းဖြစ် သော ယောနိသောမနသိကာရ-အစရှိသည်တို့သည်၎င်း၊ ထိုကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရင်း ရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်၊ သံသရာ နှစ်ဖြာသော ကောင်းကျိုးတရားတို့သည်၎င်း၊ ပပျောက် ကုန်၏။ ထိုဒေါသပြဌာန်းသော အကုသိုလ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော ပစ္စုပ္ပန်၊ သံသရာ နှစ်ဖြာသောဘေးတို့သည် စည်ပင်ပြန့်ပွားများကုန်၏။

ဤသို့လျှင် သုတ်၌ဟောအပ်ကုန်သော တရားတို့ကို ပဋိပက္ခအားဖြင့် လည်စေခြင်းသည် (ပယ်ခြင်းသည်) ပရိဝတ္တနဟာရမည်၏ ဟူလိုသော်။

ဝေဝစနတာရ

ဝေဝစနဟာရဟူသော်ကား “ဝေဝစနံ ယောဇေတိ ဒေတေနာတိ ဝေဝစနော၊ ဝေဝစနော စ သော ဟာရောစာတိ ဝေဝစနဟာရော”ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သုတ်၌လာသော တခုသော တရား၌ များစွာသော ဝေဝစနတို့ကို ယှဉ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝေဝစနဟာရ မည်၏။ အဘယ်သို့ ယှဉ်သနည်းဟူမူကား--ဤ () ပုဒ်၏ ဝေဝစနကို () စသည်ဖြင့် ယှဉ်အပ်၏။

ဤသို့လျှင် သုတ်၌လာသော တခုသောတရား၌ များစွာသော ဝေဝစနတို့ကို ယှဉ်ခြင်းသည် ဝေဝစနဟာရ မည်၏ ဟူလိုသော်။

ဩတရဏဟာရ

ဩတရဏဟာရဟူသော်ကား “ဩတာရိယန္တိ အနုပဝေသိယန္တိ ဒေတေန သုတ္တာဂတဓမ္မာ ခန္ဓာဒိသုတိ ဩတရဏော၊ ဩတရဏော စ သော ဟာရောစာတိ ဩတရဏဟာရော”ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သုတ်၌လာသော တရားတို့ကို ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တို့၌ ထည့်သွင်းကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဩတရဏဟာရ မည်၏။ အဘယ်သို့ သွင်းသနည်းဟူမူကား--

ပုဂ္ဂံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-၌ ဂစ္ဆာမိ-ဝယ် ဂမုဓာတ်အရ သဒ္ဓါ ပညာပြဋ္ဌာန်းသော မဇာကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ယူ၍ -- ထိုတွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏။ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏။ ဝေဒနာ သညာ-မှကြွင်းသော စေတသိက် ဆတ္တိသသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏။ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏။ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာ၌ ထည့်သွင်း ရေတွက်ခြင်းသည် “စခန္ဓာဓာရဏဟာရ” မည်၏ဟူလိုသော်။

ထိုမဟာကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့တွင် မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈) ခုသည် မနာယတန မည်၏။ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိသသည် ဓမ္မာယတနမည်၏။ ဤသို့လျှင် အာယတန၌ ထည့်သွင်း ရေတွက်ခြင်းသည် “အာယတနဓာရဏဟာရ” မည်၏ဟူလိုသော်။

ထို မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့တွင် မဟာကုသိုလ်စိတ် (၈) ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ် မည်၏။ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိသသည် ဓမ္မဓာတ် မည်၏။ ဤသို့လျှင် ဓာတ်၌ ထည့်သွင်း ရေတွက်ခြင်းသည် “ဓာဓာဏာဓာရဏဟာရ” မည်၏ဟူလို။

ထိုမဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့တွင် သောမနဿသဟဂုတ် ၄-ခု၌ရှိသော ဝေဒနာ စေတသိက်သည် သောမနဿိန္ဒြေ မည်၏။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ၄-ခု၌ရှိသော ဝေဒနာ စေတသိက်သည် ဥပေက္ခိန္ဒြေ မည်၏။ နာမ်ဇီဝိတသည် ဇီဝိတိန္ဒြေမည်၏။ မဟာကုသိုလ်

စိတ် ၈-ခုသည် မနိန္ဒြေမည်၏။ သဒ္ဓါစေတသိက်သည် သိဒ္ဓိန္ဒြေမည်၏။ ဝိရိယစေတသိက်သည် ဝိရိယိန္ဒြေမည်၏။ သတိစေတသိက်သည် သတိန္ဒြေမည်၏။ ဧကဂ္ဂတာစေတသိက်သည် သမာဓိန္ဒြေမည်၏။ ပညာစေတသိက်သည် ပညာန္ဒြေမည်၏။ ဤသို့လျှင် ဣန္ဒြေ၌ ထည့်သွင်းရေတွက်ခြင်းသည် “ဣန္ဒြေဓမ္မာဓာရဏဟာရ”မည်၏။

ထို မဟာကုသိုလ်စိတ္တပျို၌ရှိသော စေတနာသည် သင်္ခါရမည်၏။ ထိုသင်္ခါရ၏ အကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏။ (ပ) ဇာတိကြောင့် ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယသတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ အနုလောမအားဖြင့်လည်းကောင်း။

ထိုမဟာကုသိုလ်စိတ္တပျို၌ ပါသော ပညာသည် ဝိဇ္ဇာ မည်၏။ ဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်ရှိသော် အဝိဇ္ဇာချုပ်၏။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရချုပ်၏။ သင်္ခါရချုပ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ် ချုပ်၏။ (ပ) ဇာတိချုပ်ခြင်းကြောင့် ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယသတို့သည် ချုပ်ကုန်၏။ ဤသို့ ပဋိလောမအားဖြင့်လည်းကောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ထည့်သွင်းရေတွက်ခြင်းသည် “ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတရဏဟာရ”မည်၏ဟူလို။

“အတုသိုလ်စိတ္တပျို၌ ရှိသော ဩဇာရဏတာရဏတို့”

ပါဏ် ဟနတိ-ပုံစံ၌ ဟန-ဓာတ်အရ အတုသိုလ်စိတ္တပျို၌ကိုယူ၍ ခန့်, အာ, ဓာ, ဣန္ဒြေတို့၌ ထည့်သွင်း။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌ ထည့်သွင်းရေတွက်ရာ၌ကား-ထိုအတုသိုလ်စိတ္တပျို၌ရှိသော စေတနာသည် သင်္ခါရမည်၏။ ထိုသင်္ခါရ၏ အကြောင်းကား- အဝိဇ္ဇာတည်း။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ (ပ) ဥပါယသတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ အနုလုံအားဖြင့်၎င်း, အတုသိုလ် (လော,ဒေါ,မော) ကင်းသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဝိဇ္ဇာဖြစ်၏။ ဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်ရှိသော် အဝိဇ္ဇာချုပ်၏။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရချုပ်၏။ (ပ) ဥပါယသတို့သည် ချုပ်ကုန်၏။ ဤသို့ ပဋိလောမအားဖြင့်၎င်း, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တို့၌ ထည့်သွင်းရေတွက်ခြင်းသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတရဏဟာရမည်၏ဟူလို။

လောကီခန္ဓာဗျာဓိတို့၌ ရှိသော ဩဇာရဏတာရဏတို့

ဗုဒ္ဓိ-သရဏံ ဂစ္ဆာမိ-၌ မိ-ဝိဘတ်အရ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူ၏ လောကီခန္ဓာပဉ္စက ဖြစ်ရ၏။ ထိုတွင်- ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ကြည်သော ရုပ်သတ္တဝါသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏။ ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာမည်၏။ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာမည်၏။ ဝေဒနာ, သညာမှကြွင်းသော စေတသိက် ပညာသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာမည်၏။ လောကီစိတ် ဧကာသိတိသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမည်၏။ ဤသို့လျှင် (ပ) ဓမ္မာဓာရဏဟာရမည်၏။

ရုပ်သတ္တဝါသတို့တွင်- စက္ခုပသာဒသည် စက္ခာယတနမည်၏။ သောတ ယာန, ဇိဌာ, ကာယ, ရူပါရုံသည် ရူပါယတနမည်၏။ သဒ္ဓ, ဂန္ဓ, ရသ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗ, လောကီစိတ် ဧကာသိတိသည် မနာယတနမည်၏။ ဣတ္ထိန္ဒြေကြည်သော သုခုမရုပ် ပန္နရသသည်

ဓမ္မာယတနမည်၏။ ဤသို့လျှင် (ပ) အာယတနစာရဏတာရမည်၏။

ရုပ်သတ္တဝီသတို့တွင်-စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုဓာတ်မည်၏။ သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှာ၊ ကာယ၊ ရူပ၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်မည်၏။ စက္ခုဝိညာဏ်ခွေသည် စက္ခုဝိညာဏဓာတ်မည်၏။ သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှာ၊ ကာယ၊ မနောဓာတ်မည်၏။ ကြွင်းသော လောကီစိတ် ၆၈-ခုသည် မနောဝိညာဏဓာတ်မည်၏။ စေတသိက် ခွေပညာသ၊ (ဣတ္ထိန္ဒြေကြည်သော) သုခုမရုပ်ပန္နရသသည် ဓမ္မဓာတ်မည်၏။ ဤသို့လျှင် (ပ) စာတောတရဏတာရမည်၏။

ရုပ်သတ္တဝီသတို့တွင်- စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုန္ဒြေမည်၏။ သောတ ယာန၊ ဇိဝှာ၊ ကာယ၊ ပုရိသိန္ဒြေမည်၏။ ရုပ်ဇီဝိတ၊ နာမ်ဇီဝိတသည် ဇီဝိတိန္ဒြေ။ လောကီစိတ် ကောသီတိသည် မနိန္ဒြေ။ သုခုမဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်၌ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်သည် သုခိန္ဒြေမည်၏။ ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်၌ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဒုက္ခိန္ဒြေမည်၏။ လောကီသောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ၃၀-၌ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်သည် သောမနဿိန္ဒြေမည်၏။ လောကီဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၄၇-၌ရှိသော ဝေဒနာစေတသိက်သည် ဥပေက္ခိန္ဒြေမည်၏။ သဒ္ဓါသည် သဒ္ဓိန္ဒြေ၊ ဝိရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိန္ဒြေမည်၏။ လောကီတိဟိတ် ၃၉-၌ရှိသော ပညာသည် ပညိန္ဒြေမည်၏။ (ပ) ဣန္ဒြေဇယာ တရဏတာရမည်၏။

ထိုလောကီ ခန္ဓာငါးပါး၌ရှိသော စေတနာသည် သင်္ခါရတည်း။ ထိုသင်္ခါရ၏ အကြောင်းကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ (ပ) ဥပါယာသတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ အနုလောမအားဖြင့်၎င်း၊ ထိုလောကီခန္ဓာ ငါးပါး၌ရှိသော ပညာသည် ဝိဇ္ဇာမည်၏။ ဝိဇ္ဇာဖြစ်သည်ရှိသော် အဝိဇ္ဇာချုပ်၏။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရချုပ်၏ (ပ) ဥပါယာသတို့သည် ချုပ်ကုန်၏။ ဤသို့ ပဋိလောမအားဖြင့်၎င်း၊ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ်၌ ထည့်သွင်းရေတွက်ခြင်းသည် မဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၏တရဏတာရမည်၏။

မိဘဇန္တန - အခုပို့သည့် အာယတနစာရဏလော ထုတ်ခွဲ

ဝိဘဇန္တန-အရဖြစ်သော ဒေသနာဉာဏ်ပြဓာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ထိုစိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ရုပ်တရားတို့တွင် - ဒေသနာဉာဏ်ပြဓာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော စက္ခုပသာဒသည် စက္ခုယတန မည်၏။ သောတ၊ ယာန၊ ဇိဝှာ၊ ကာယ၊ ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ပထဝီတေဇော ဝါယော-ဟုဆိုအပ်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန မည်၏။ ဒေသနာဉာဏ် ပြဓာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်လေးခုသည် မနာယတန မည်၏။ စေ-၃၅, သုခုမရုပ် ၁၆-ခု သည် ဓမ္မာယတနမည်၏။ ဤသို့---မည်၏ဟုလိုသော်။

ထိုစိတ်တစ်အောင်ဝန်း (ခုတ်သင်္ခါရစိတ်အခွဲငါးပါး၏)